

NEBESKE TAJNE tom III

Emanuel Svedenborg

Prevod

Risto Rundo

SADRŽAJ

Predgovor Osamnaestom Poglavlju

Knjiga Postanja, Osamnaesto Poglavlje

Nastavak o Reči

Tekst

Sadržaj

Unutrašnji Smisao

O maloj deci u Drugom Životu

Knjiga Postanja, Devetnaesto Poglavlje

Nastavak o Reči

Tekst

Sadržaj

Unutrašnji Smisao

O Memoriji posle Smrti

Knjiga Postanja, Dvadeseto Poglavlje

Nastavak o Reči

Tekst

Sadržaj

Unutrašnji Smisao

O Neznabošcima u Drugom Životu

Knjiga Postanja, Dvadesetprvo Poglavlje

Nastavak o Reči

Tekst

Sadržaj

Unutrašnji Smisao

O Brakovima i Preljubama

DEO TREĆI

Predgovor

Knjiga Postanja, Dvadesetdrugo Poglavlje

Nastavak o Reči

Tekst

Sadržaj

Unutrašnji Smisao

O Ljudskoj Slobodi

A pod Ilijom se misli

KNJIGA POSTANJA

Poglavlje Osamanaesto

Predgovor

Predmet o kome se govorilo u poslednjem poglavlju bio je Poslednji Sud, i bilo je pokazano šta on označava, naime, da ne označava razaranje sveta, već poslenje vreme crkve; da kad ovo vreme bude blizu, Gospod je rekao, da će doći na oblacima nebeskim u slavi (*Mateja XXIV.30; Marko XIII.26; Luka XXI.27*). Do sada niko nije znao šta se označava nebeskim oblacima; no meni je bilo otkriveno da se pod time misli samo na doslovni smisao Reči, a da sila i slava označava unutrašnji smisao Reči, jer je slava u unutrašnjm smislu Reči, jer se u njemu sve odnosi na Gospoda i Njegovo Carstvo (vidi prvi deo ovoga dela, n. 1769-1772). Isto je označeno oblakom koji je zaklonio Petra, Jakova, i Jovana, kada se Gospod pokazao u slavi, o čemu piše kod Luke: „*I ču se glas iz oblaka, govoreći, ovo je sin moj ljubazni, njega poslušajte. I kad čuše glas, nađe se Isus sam*“ (*Luka IX. 35,36*). Mojsijem i Ilijom, koji su govorili s Gospodom, predstavljena je Reč Staroga Zaveta, koja se tako isto naziva Mojsijem i Prorocima; pod Mojsijem se misli na Mojsijeve knjige kao i na istorijske knjige, dok se pod prorokom Ilijom misli na sve Proroke. Ali Petar, Jakov, i Jovan predstavljaju (kao i na drugim mestima gde god da se pominju u u knjigama

Jevanđelista) veru, ljubav ka bližnjemu i dela ljubavi ka bližnjemu; to što su samo oni tada bili prisutni označava da niko drugi ne može videti slavu Gospodovu, koja je u Njegovoj Reči, osim onih koji su u veri, ljubavi ka bližnjemu, i u delima ljubavi ka bližnjemu; i drugi mogu videti, ali oni ipak ne vide, jer ne veruju. Ovo je unutrašnji smisao oba gornja odeljka. I kod Proroka, na raznim mestima, oblak predstavlja Reč u slovu, a slava Reč kad se slovo oživotvori. O prirodi i kvalitetu unutrašnjeg smisla Reči bilo je često govora, što je pokazano u objašnjenju svakog pojedinog izraza. U Gospodovo vreme, oni koji su bili vešti Zakonu, najmanje su verovali da bilo šta u Reči govori o Gospodu; u sadašnje vreme, oni koji su upoznati sa Zakonom, to znaju, ali će verovatno biti poslenji koji će i poverovati da u Reči ima bilo koja druga slava osim one koja se vidi u slovu, koje je samo oblak u kojemu je slava.

KNJIGA POSTANJA

POGLAVLJE OSAMNAESTO

2135. Iz ovoga poglavlja se može videti kakav je unutrašnji smisao Reči, i kako ga opažaju anđeli dok je čovek čita. Iz istorijskog smisla slova samo se može razumeti to da se Jehova pokazao Avramu u obliku tri čoveka; i da su Sara, Avram, i momak pripremili hleb za njih, to jest kolače od finog brašna, kao i tele, maslo i mleko; ove stvari, iako su istorijske istine koje opisuju ono što se zaista desilo, njih anđeli ne opažaju, a koji opažaju one stvari koje su predstavljene i označene, iako su odvojene od slova, prema objašnjenju koje je dato u *sadržaju*, br. 2136-2141. Tako, umesto istorijske priče, oni opažaju stanje Gospodovog opažanja u Ljudskom, kao i komunikaciju u to vreme sa Božanskim, pre nego li je došlo do savršenog jedinstva Njegove Božanske Suštine s Njegovom Ljudskom, i Ljudske sa Božanskom (Suštinom); ovo je stanje o kojemu je Gospod ovako govorio: *Boga niko nikad vidio nije; jedinorodni sin koji je u naručju očinom, on ga javi (Jovan 1.18)*. A pod raznim vrstama hrane o kojima se ovde govori, anđeli opažaju samo nebeska i duhovna dobra, o kojima vidi objašnjenje. I dalje, u

onome što je rečeno o sinu kojega će Sara roditi u isto vreme sledeće godine, oni opazuju samo to da će Gospodovo ljudsko Racionalno postati Božansko. Na kraju, pod onim što je rečeno da je Avram razgovarao s Jehovom o rušenju Sodome i Gomore, oni opazuju samo Gospodovo zauzimanje za ljudski rod. A pod brojevima pedeset, četrdeset pet, četrdeset, trideset, dvadeset, i deset, oni opazuju da se On zauzima za one kod kojih će istine biti pripojene dobrima, i koji će steći dobra preko iskušenja i borbi, ili preko drugih stanja. A tako je i sa svim ostalim stvarima u Reči, što se može bolje videti iz objašnjenja svakog pojedinog izraza, gde je pokazano da postoji slično značenje u sličnom izrazu kako u istorijskim tako i u proročkim delovima Reči. Svako može uočiti iz odlomaka Staroga Zaveta koji se navode kod Jevanđelista, da je takav unutrašnji smisao u Reči, koji govori samo o Gospodu, o Njegovom Carstvu u nebima, o Njegovoj crkvi na zemlji, i kod svake osobe pojedinačno, i da tako govori o dobrima ljubavi, i o istinama vere, kao kod Mateja: *Reče Gospod Gospodu mojemu: sjedi meni s desne strane, dok položim neprijatelje tvoje podnožje nogama tvojim (XXII.44; Psalam CX.1)*. U ovome odlomku kod Davida ne vidi se da ove reči govore o Gospodu, dok se ovde jedino i govori o Gospodu, kao što to On sam uči. Opet: *O ti Betlejeme, zemljo Judina! Ni po čemu nijesi najmanji u državi Judinoj, jer će iz tebe izići čelovođa koji će pasti narod moj Izrailja (Mateja II.6; Mika V.2)*. Oni koji, kao Jevreji, ostaju u doslovnom značenju ovoga odeljka, ne nauče ništa drugo iz toga smisla osim da Gospod treba da se rodi u Vitlejemu, ali oni očekuju vođu i cara koji će ih vratiti u Hanansku zemlju, zato što oni ove reči razumeju samo u njihovom doslovnom značenju; oni tumače Judinu zemlju kao da je to Hananska zemlja; Izrailj, kao da je to Izrailj, iako ne znaju gde je Izrailj; a Vođu, kao da je to Mesija; dok u stvari pod Judom i Izrailjem se podrazumejaju druge stvari, naime, pod Judom nebeske, pod Izrailjem duhovne, kako u nebu tako i na zemlji, a pod Vođom se misli na Gospoda. Kod istoga Jevanđeliste: *Glas u Rami ču se, plač, i ridanje, i jaukanje mnogo. Rahela plače za svojom djecom, i ne će da se utješi, jer ih nema (II.18; Jeremija XXXI.15)*. Oni koji ostaju u doslovnom smislu ne mogu nikako da shvate šta je u u njihovom unutrašnjem smislu, iako se kod Jevanđelista pokazuje da ove reči imaju unutrašnje značenje. Kod istoga Jevanđeliste: *Iz Egipta dozvah Sina Svojega (II.15; Ozeja XI.1)*. Kod proroka Ozeja, kaže se: *Kad Izrael bješe dijete, ljubljah*

ga, i iz Egipta dozvah sina svojega. Koliko ih zvaše, toliko oni odlažahu od njih. Ja učih Efraima hoditi (XI.1-3). Oni koji ne znaju da u ovome postoji unutrašnji smisao, oni ne mogu a da ne pomisle da se ovde govori o Jakovu, kad je sišao u Egipat, i o njegovim potomcima kada su iz njega izašli, i da se pod Efraimom misli na Efraimovo pleme, i da se ovde radi o istim stvarima kao i u istorijskim delovima Reči; a jasno je iz Reči Jevanđelista da ove stvari označavaju Gospoda; ali šta je označeno svakim posebnim izrazom, to se ne može znati, osim kada se to otkrije šta to znači u unutrašnjem smislu.

POGLAVLJE XVIII

- 1. Poslije mu se javi Gospod u ravnici Mambarijskoj kad sjeđaše na vratima pred šatorom svojim i po dne.*
- 2. Podigavši oči svoje pogleda, i gle, tri čovjeka stajahu prema njemu, i ugledavši ih potrča im na susret pred vratima šatora svojega, i pokloni se do zemlje;*
- 3. I reče, Gospode, ako sam našao milost pred tobom, nemoj proći sluge svojega.*
- 4. Da vam donesemo malo vode i operite noge, da se naslonite malo pod ovijem drvetom.*
- 5. I iznijeću malo hljeba, te potkrijepite srce svoje, pa onda pođite, kad idete pored sluge svojega. I rekoše, Učini kako si kazao.*
- 6. I Avram otrča pod šator k Sari, i reče: brže zamijesi tri kopanje bijeloga brašna, i ispeci pogaču.*
- 7. Pa otrča ka govedima i uhvati tele mlado i dobro, i dade ga momku da ga brže zgotovi.*
- 8. Pa onda iznese masla i mlijeka, i tele koje bješe zgotovio, i postavi im, a sam stajaše pred njima pod drvetom dok jeđahu.*

- 9. I oni mu rekoše: gdje je Sara žena tvoja? A on reče: eno je pod šatorom.**
- 10. A jedan između njih reče: dogodine u ovo doba opet ću doći k tebi, i Sara će žena tvoja imati sina. A Sara slušaše na vratima od šatora iza njega.**
- 11. A Avram i Sara bjehu stari i vremeniti, i u Sare bješe nestalo što biva u žena.**
- 12. I za to se nasmije Sara u sebi govoreći: po što sam ostarjela, sad li će mi doći radost? A i gospodar mi je star.**
- 13. Tada reče Gospod Avramu: što se smije Sara govoreći: istina li je da ću roditi sina kad sam ostarjela?**
- 14. Ima li što teško Gospodu? Do godine u ovo doba opet ću doći k tebi, a Sara će imati sina.**
- 15. A Sara udari u bah govoreći: nijesam se smijala. Jer se uplaši. Ali on reče: nije istina, nego si se smijala.**
- 16. Po tom ustaše ljudi odande, i pođoše put Sodome; i Avram pođe s njima da ih isprati.**
- 17. A Gospod reče: kako bih tajio od Avrama šta ću učiniti,**
- 18. Kad će od Avrama postati veliki i silan narod, i u njemu će se blagosloviti svi narodi na zemlji?**
- 19. Jer znam da će zapovijediti sinovima svojim i domu svojemu nakon sebe da se drže putova Gospodovih i da čine što je pravo i dobro, da bi Gospod navršio na Avramu što mu je obećao.**
- 20. I reče Gospod: vika je u Sodomi i Gomori velika, i grijeh je njihov grdan.**
- 21. I za to ću sići da vidim eda li sve čine kao što vika dođe preda me; ako li nije tako, da znam.**
- 22. I ljudi okrenuvši se pođoše put Sodoma; ali Avram još stajaše pred Gospodom.**

- 23. I pristupiv Avram reče: hoćeš li pogubiti pravednoga s nepravednim?**
- 24. Može biti da ima pedeset pravednika u gradu; hoćeš li i njih pogubiti, i ne ćeš oprostiti mjestu za onijeh pedeset pravednika što su u njemu?**
- 25. Nemoj to činiti, ni gubiti pravednika s nepravednikom, da bude pravedniku kao nepravedniku; nemoj; eda li sudija cijele zemlje ne će suditi pravo?**
- 26. I reče Gospod, ako nađem u Sodomi pedeset pravednika u gradu, oprostiću cijelom mjestu njih radi.**
- 27. A Avram odgovori i reče: gle, sada bih progovorio Gospodu, ako i jesam prah i pepeo.**
- 28. Može li pravednika pedeset manje pet, hoćeš li za ovijeh pet zatrti sav grad? Odgovori: ne ću radi onijeh četrdeset i pet.**
- 29. I stade dalje govoriti, i reče: može biti da će se naći četrdeset. Reče: ne ću radi onijeh četrdeset.**
- 30. Po tom reče: nemoj se gnjeviti, Gospode, što ću reći, može biti da će se naći trideset. I reče: ne ću, ako nađem trideset.**
- 31. Opet reče: gle, sada bih progovorio Gospodu; može biti da će se naći dvadeset. Reče: ne ću ih pogubiti za onijeh dvadeset.**
- 32. Najposlije reče: nemoj se gnjeviti, Gospode, što ću još jednom progovoriti; može biti da će se naći deset. Reče: neću ih pogubiti radi onijeh deset.**
- 33. I Gospod otide svršivši razgovor s Avramom; a Avram se vrati na svoje mjesto.**

SADRŽAJ

2136. Prva stvar o kojoj se ovde govori je Gospodovo opažanje dok je bio u Ljudskom, i komunikacija u to vreme sa Božanskim, pre nego li je došlo do savršenog jedinstva Njegove Ljudske s Njegovom Božanskom Suštinom; ovo je ono stanje o kojem Gospod govori u ovim rečima, *Boga nije niko nikada vidio: jedinorodni sin koji je u naručju očinom.... (Jovan I.18).*

2137. Stanje Gospodovog opažanja u to vreme označeno je Mamrijskom ravnicom, stih 1; da je u tome stanju On opažao Božansko, koje se pokazalo u Njegovom Ljudskom, stih 2; čemu se On radovao, stih 3; i da je želeo da se Božansko približi što više Njegovom Ljudskom, tako što će uzeti na Sebe nešto prirodno, stih 4; i da bi se Njegovo Ljudsko što više približilo Božanskom tako što bi na sebe uzelo nešto nebesko, stih 5. Nebesko i Duhovno koje je odatle poteklo, a koje je On uzeo na Sebe, označeni su trima kopanjama (mericama) finog brašna od kojega se pravi pogača (kolači), stih 6; i da je na Sebe uzeo nešto pogodno (udobno) prirodno, označeno je teletom, stih 7. Otuda je bila potvrda i komunikacija Božanskog sa Ljudskim, i Ljudskog sa Božanskim, stih 8.

2138. Druga stvar o kojoj se govori je Gospodovo opažanje u tome stanju o Racionalnom kod Njega, that treba da odbaci Ljudsko, i da postane Božansko.

2139. Da će racionalno da postane Božansko, označeno je sinom kojega će Sara roditi, stihovi 9,10; a što ljudska racionalna istina kod Gospoda nije opažala, pa stoga nije ni verovala, to je označeno Sarinim smehom na vratima šatora, koja su bila iza njega, stihovi 10-13,15. Potvrđivanje da će Gospod odbaciti ljudsku racionalnu istinu, i da će na njeno mesto uzeti Božansku Istinu, stih 14.

2140. Treća stvar o kojoj se govori je Gospodovo žaljenje i neizvesnost o ljudskom rodu, koji je toliko obuzet ljubavlju prema sebi, pa stoga i požudom da se vlada nad drugima pomoću zla i obmane, za koji rod se on tada zauzima, i

postigao da će biti spaseni oni kod kojih će biti dobra i istine; a koji su to, to je redom pokazano.

2141. Gospodovo opažanje o ljudskom rodu, da je bio u zlu i obmani: Sodoma je ljubav prema sebi i iz nje požuda da se se vlada od zla (služeći se zlom); Gomora (je požuda da se vlada od obamane (pomoću obmana), stihovi 16,20; da se to nije moglo sakriti pred Gospodom u tome stanju, jer je svo spasenje kroz Njega i od Njega, stihovi 17-19; naime, da će oni biti pogođeni, kad njihova zloća dosegne do vrhunca, stihovi 20,21. Kad je to opažao, stih 22, da se zauzeo za nj (za ljudski rod); prvo za one kod kojih su bile istine, i čije su istine ispunjene dobrima, a koji su označeni sa pedeset, stihovi 23-26; kao i za one kod kojih je bilo manje dobra, ali čije dobro je spojeno s istinama, koji su označeni sa četrdeset pet, stihovi 27,28; zatim za one koji su u iskušenjima, koji su označeni sa četrdeset, stih 29; kao i za one koji su u borbama protivu zala, a koji su označeni sa trideset, stih 30; zatim za one kod kojih ima stanja osećanja za dobro iz drugih izvora, koji su označeni sa dvadeset, stih 31; konačno za one kod kojih postoje stanja osećanja za istinu, koji su označeni sa deset, stih 32; u svakom slučaju dat je odgovor, da će biti spaseni, stihovi 26, 28-32. Kad se ovo završilo, Gospod se vratio u pređašnje stanje opažanja, stih 33. Ove su tajne sadržane u ovom poglavlju u unutrašnjem smislu, a koje se ne pokazuju iz slova.

UNUTRAŠNJI SMISAO

2142. Stih 1. *Poslije mu se javi Gospod u ravnicima Mambarskoj kad sjedaše na vratima pred šatorom svojim u po dne. Jehova mu se javi, označava Gospodovo opažanje; u Mambarskoj ravnicima, označava kvalitet opažanja; sjedaše na vratima pred šatorom, označava Sveto koje Mu je tada pripadalo; u po dne, označava da je to bilo od ljubavi.*

2143. Jehova (Gospod) mu se javi: da ovo označava Gospodovo opažanje, vidi se iz toga što su istorijske stvari u Reči samo reprezentativi, i da reči imaju značenja koja su sadržana u unutrašnjem smislu. Predmet o kome se ovde govori u unutrašnjem smislu je Gospod, i Njegovo opažanje, koje je predstavljeno pojavom Jehove pred Avramom; takva je priroda svakog pojavljivanja, svakog razgovora, i svake činjenice koja je zabaležena u istorijskim delovima Reči. Ali šta one predstavljaju, ne pokazuje se osim kada ti predmeti, kao oni koji se vide, pruže priliku da se razmišlja o uzvišenijim stvarima; kao na primer kad se posmatra jedan vrt; ono što se u njemu vidi, to daje priliku da se misli o plodovima i njihovoj korisnosti, kao i o zadovoljstvima koja ti plodovi pružaju, i što je još više, o rajskoj ili nebeskoj sreći; kada se misli o ovim stvarima, pojedini predmeti u vrtu se doista vide, ali površno, tako da se njima ne obraća pažnja. Isti slučaj je i s istorijskim pričama u Reči; jer kada se misli o nebeskim i duhovnim stvarima koje su u unutrašnjem smislu, tada se ne obraća pažnja na istorijske stvari i na same reči.

2144. U ravnicu Mambarskoj: da ovo označava kvalitet opažanja, vidi se iz reprezentativa i značenja ravnice, kao i iz reprezentativa i značenja Mamrija. Šta ravnica uopšte predstavlja i označava, bilo je pokazano, br. 1442, 1443; i šta Mamrijska ravnica posebno predstavlja i označava, bilo je pokazano u br. 1616, naime, opažanja, ali ona koja se zasnivaju na ljudskim znanjima-rečima, i na prvim racionalnim stvarima koje se iz toga izvode. Danas se ne zna šta je opažanje (percepcija), jer u današnje vreme niko nema opažanje, kao što su ga imali Drevni ljudi, a posebno Pradrevni ljudi koji su po opažanju znali da li je nešto dobro, a stoga i da li je nešto istinito. Postojao je uticaj (influks) u njihovo Racionalno od Gospoda kroz nebo, tako da kad god su mislili o nečem svetom, onoga trenutka su opazili da li je tako, ili nije tako. Takvo opažanje je nestalo kod ljudi kada više nisu imali nebeske ideje, već samo svetske i telesne; a umesto toga dobili su savest, koje je neka vrsta opažanja koje im je pokazivalo da li je nešto ovako ili onako, i da li da nešto urade ili ne urade. Opažanje preko

savesti nije od dobra koje se uliva nego od istine, koja je usađena u racionalno već prema tome kakva je bila sveta služba kod tih ljudi od detinjstva, a koja se istina kasnije samo potvrđivala. Otuda je savest neka vrsta opažanja, ali je to opažanje koje potiče od istine čija je priroda takva; pa kada se od Gospoda ulije i ljubav ka bližnjemu i nevinost u takvu istinu, tada u toj istini ima i dobra koje pripada toj savesti. Iz svih ovih navoda vidi se šta je opažanje; ali ne treba smetnuti s uma da postoji velika razlika između opažanja i savesti. Vidi ono što je rečeno o opažanju u br. 104, 125, 371, 483, 495, 503, 521, 536, 597, 607, 784, 865, 1121, 1616; o opažanju duhova i anđela, br. 202, 203, 1008, 1389, 1390-1392, 1394, 1397, 1504; i da ični ljudi ne znaju šta je opažanje, br. 1387. Što se tiče Gospoda dok je živio na svetu, sva Njegova misao je bila od Božanskog opažanja, jer je On jedini bio Božanski i Nebeski Čovek, jer je samo u Njemu bio Sam Jehova, od Kojega je dobijao opažanje, o čemu vidi br. 1618, 1791. Njegova su opažanja bila sve više unutarinja kako se približavao jedinstvu sa Jehovom. Kakvo je bilo Njegovo opažanje, može se videti po onome što je rečeno o Mamrijskoj ravnici, br. 1616; a kakvo je bilo to Njegovo opažanje, opisuje se u onome što upravo sledi.

2145. Kad sjeđaše na vratima pred šatorom. Da ovo označava Sveto koje Mu je tada pripadalo, to jest Sveto ljubavi, što je označeno rečima u po dne, objašnjeno je u onome što sledi, to jest iz značenja šatora koji označava ono što je sveto, o čemu u br. 414, 1102, 1566, gde se može videti iz kojeg razloga se svete stvari označavaju šatorima. Kako je Gospod u to vreme imao opažanje onakvo kakvo je označeno Mamrijskom ravnicom, koje je vrsta nižeg racionalnog opažanja, ali ipak više unutaršnjeg nego što je opažanje koje je označemo Morejskom ravnicom (o kojem opžanju vidi br. 1442, 1443), te se ovo opažanje označava time što je sedeo na vratima pred šatorom, to jest, na ulazu u ono što je sveto. Kako stoji stvar s opažanjem, da li je više ili manje unutarnje, može je ilustrovati opažanjima koja su postojala kod Pradrevnih ljudi, od kojih sam čuo što su više bili u znanjima- rečima (scientifica) preko sluha i vida, to su njihova opažanja bila slabija; a što su bili više u uzvišenim stvarima ljubavi ka

bližnjemu i ljubavi uopšte, to su njihova opažanja bila više unutarnja, jer su tada bili bliži Gospodu.

2146. *U po dne*: da ovo označava da je to bilo od ljubavi, vidi se iz značenja topline, koja označava ljubav u unutrašnjem smislu; a pošto postoji toplina dana i toplina godine, ljubav se pretstavlja bilo toplinom dana bilo toplinom godine, već prema tome šta je sadržano u istorijskom iskazu; a isto se može videti i po tome što se ljubav i njena osećanja pokazuju kao neka vrsta topline u čovekovoј nutrinji, kao i na njemu, čak i na delovima njegovoga tela; zaista, to je i jedini uzrok topline, kada ona ističe iz čovekove nutrinje. Međutim, onakva kakva je ljubav, takva je i toplina. Nebeska ljubav i duhovna ljubav rađaju pravu toplinu; naime, svaka druga toplina, kao ona od ljubavi prema sebi i prema svetu, nečista je, i ona se u drugom životu pretvara u izmet, vidi br. 1773. Štoviše, treba da se zna da se svetošću opisuje samo ljubav i ljubav ka bližnjemu, ali nikada vera osim kada ljubav i ljubav ka bližnjemu postoje u istinama vere; istine vere su svete samo ako su zasnovane na ovome (na ljubavi); vidi ono što je napred bilo rečeno, br. 2049.

2147. Stih 2. *Podigavši oči svoje pogleda; i gle, tri čovjeka stajahu prema njemu, i ugledavši ih potrča im na susret ispred vrata šatora svojega, i pokloni se do zemlje. Podigavši oči svoje, označava da je video unutar sebe; i gle, tri čovjeka stajahu prema njemu, označava Božansko Samo, Ljudsko Božansko, kao i Sveto proizlazeće (prim.prem. Boga Oca, Boga Sina i Boga Duha Svetoga, po manje apstraktoj Hrišćanskoј doktrini); i ugledavši ih, znači da kada je ovo opazio; potrča im na susret, označava da je u misli bio bliži onome što je opažao; ispred vrata šatora svojega, označava da je to opažanje bilo od Svetoga koje se tada pokazivalo Gospodu; i pokloni se do zemlje, označava posledicu poniznosti od ljubavi koja je otuda poticala.*

2148. *I podigavši oči svoje; da ovo označava da je On video unutar sebe, vidi se iz značenja podignuti oči. Očima se u Reči označava unutrašnji vid, ili shvatanje, kao što se može videti iz navedenih odlomaka, br. 212: Otuda, podigniti oči je videti i opažati one stvari koje su iznad samoga sebe. Unutarnje stvari se u Reči izražavaju onim što je više (visočije), kao kad se pominje gledanje uvis, podizanje očiju ka nebu, razmišljanje o uzvišenim stvarima; a to je stoga što čovek pretpostavlja da je nebo u visini, to jest iznad njega (čoveka), dok ono u stvari ono nije na visini nego je unutar (čoveka), kao kada je čovek u (stanju) nebeskih stvari ljubavi, tada je nebo unutar njega, vidi br. 450. Otuda je jasno da podignuti oči označava videti unutar sebe.*

2149. *Gle, tri čovjeka stajahu prema njemu: Da ovo označava Božansko Samo, Ljudsko Božansko, i Božansko proizlazeće, može se videti i bez objašnjavanja, jer svako zna da postoji Trojstvo, i da je Troje jedno, a da je to jedno jasno se pokazuje u ovome poglavlju, naime u stihu 3, gde se kaže, *I reče, Gospode, ako sam našao milost pred tobom, nemoj proći sluge svojega, ove se reči govore trima ljudima; štaviše, u stihu 10, piše, *A jedan između njih reče, Dogodine u ovo doba opet ću doći k tebi; a u stihu 13, *I Jehova tada reče Avramu; u stihu 15, *Ali on reče, nije istina, nego si se smijala; u stihu 17, *A Jehova reče, kako bih tajio od Avrama šta ću učiniti; u stihu 19, *Jer ga znam; u stihu 20, *I reče Jehova; u stihu 21, *Za to ću sići da vidim eda li sve čine kao što vika dođe preda me; ako li nije tako, da znam; u stihu 23, *I pristupiv Avram reče: hoćeš li pogubiti pravednoga s nepravednim? U stihu 25, *Nemoj to činiti, ni gubiti pravednoga s nepravednim; u stihu 26, *I reče Jehova, Ako nađem u Sodomi pedeset pravednika u gradu, oprostiću cijelom mjestu njih radi; u stihu 27, *A Avram odgovori i reče, *Gle, kad bih progovorio Gospodu, ako rečeno.i jesam prah i pepeo; u stihu 28, *Može biti pravednika pedeset manje pet. Hoćeš li za ovijeh pet zatrti grad? u stihu 29, *I stade dalje govoriti, i reče: može biti da će se naći četrdeset. Reče: ne ću radi onijeh četrdeset; u stihu 30, *Po tome reče, *Nemoj se gnjeviti, Gospode što ću reći; može biti da će se naći trideset. I reče, ne ću ako nađem trideset; u stihu 31, *Opet reče: *Gle, sada bih progovorio Gospodu; može biti da će se naći dvadeset. Reče: ne ću ih pogubiti radi onijeh dvadeset; u stihu********************

32, Najposlije reče, nemoj se gnjeviti, Gospode, što ću još jednom progovoriti; može biti da će se naći deset. Reče, ne ću ih pogubiti radi onijeh deset; u stihu 33, I Jehova (Gospod) otide svršivši razgovor s Avramom; a Avram se vrati na svoje mjesto. Iz ovoga se vidi da su sa ona tri čoveka označeni Božansko Samo, Ljudsko Božansko, i Božansko proizlazeće, i da je ovo Trojstvo jedno u sebi. Predmet o kome se ovde govori u unutrašnjem smislu je Jehova, da se On pokazao Gospodu, i da je to Gospod opazio, ali ne onako kako se to pokazalo Avramu. I to je istorijska istina, samo što ona pretstavlja Božansko opažanje, to jeste opažanje od Božanskog koje je Gospod imao kad je bio u Ljudskom, koje se o p a ž a n j e r a z m a t r a u o n o m e š t o s l e d i .

2150. I ugledavši ih: da ovo označava da je On ovo opazio, vidi se iz značenja reči ugledati koja u unutrašnjem smislu znači razumeti i opaziti, a isto tako i prosvetliti, o čemu pogledaj br. 1584, da je ovo značenje reči ugledati svuda u Reči. Ugledati u ovom slučaju znači da je Gospod opazio je Njegovo opažanje dolazilo od Božanskog, upravo kao što je već rečeno.

2151. I potrča im na susret: da ovo označava da se On više približio onim stvarima koje je opazio, jasno je iz niza stvari o kojima se govori u unutrašnjem smislu; jer je predmet o kome se razmatralo u prethodnom poglavlju bio opažanje koje je tada Gospod imao; u ovome poglavlju se pokazuje da je On primetio da je ovo opažanje bilo od Božanskog (*prim.prev. autor česti koristi supstantive, tako da reč Božansko u stvari znači Bog, ili Jehova*); i Njegovo približavanje (Božanskom), u sadašnjem slučaju, pretstavljeno je i označeno trčanjem u susret.

2152. Ispred vrata šatora svojega: da ovo označava da je ovo poticalo od Svetog koje je tada pripadalo Gospodu, jasno je iz značenja šatora, koji označava ono što je sveto, kao i iz značenja vrata, koja označavaju ulaz u ono što je sveto, a o čemu pogledaj br. 2145.

2153. *I pokloni se do zemlje:* da ovo označava efekat poniznosti od radosti, jasno je iz značenja pokloniti se. Pošto su sva unutarnja osećanja praćena pokretima tela koji su saobrazna tim osećanjima, kao što je osećanje poniznosti kojemu je saobrazno klanjanje; da je to bilo od radosti, jasno je, jer je On tada primetio, kao što je rečeno, da je to od Božanskog. Stanje Gospodove poniznosti, kada je bio u Svom Ljudskom, razmatrano je na više mesta ranije, i biće i dalje razmatrano, po Božanskoj Milosti Gospodovoj, u sledećim delovima ovoga poglavlja.

2154. Stih 3. *I reče: Gospode, ako sam našao milost pred tobom, nemoj proći sluge svojega. I reče,* označava da je On tako mislio; *Moj Gospode,* označava Trojstvo u jedinstvu; *ako sam našao milost pred Tobom,* označava poštovanje prema stanju u kome je bio Gospod. *Nemoj proći sluge svojega,* označava da je žarko želeo da ne prođe ono što je toga časa opažao; *slugu,* označava Ljudsko u Gospodu, pre nego li je postalo Božansko.

2155. *I reče:* da ovo označava da je On tako mislio, jasno je iz značenja u istorijskom smislu reći reći, što označava opažati; vidi gore br. 1898, 1919, 2080.

2156. *Moj Gospode:* da ovo označava Trojstvo u jedinstvu, to jest, Božansko Samo, Ljudsko Božansko, i Sveto proističuće, koji su Trojstvo u jedinstvu, vidi se po tome što je ovde Gospod u jedini; na sličan način u stihovima 27, 31, *Sada bih progovorio Gospodu;* i u stihovima 30, 32, *Neka se ne gnjevi moj Gospod.* Ona tri čoveka se tako isto nazivaju Jehovom, u stihu 13, *Jehova reče Avramu;* u stihu 14, *Ima li što teško Gospodu?* U stihu 22, *I Avram još stajaše pred Gospodom;* a u stihu 33, *I Jehova otide svršivši razgovor s Avramom.* Otuda se može zaključiti da su tri čoveka, to jest, Božansko Samo, Božansko Ljudsko, i Sveto proističuće, da su isti što i Gospod, i da je Gospod isto što i Jehova. Isto se

priznaje u Hrišćanskoj Veri koja se naziva Credo (Verovanje) gde se izričito kaže, *Postoje ne tri Nestvorena, ne tri Beskonačna, ne tri Večna, ne tri Svemoguća, ne tri Gospoda, nego jedan*. Niko drugi ne razdvaja ovo Trojstvo, koje je jedinstvo, osim onih koji kažu da oni priznaju jedno Vrhovno Biće, Tvorca Svemira; što je oprostivo onima koji su izvan crkve, ali nije (oprostivo) onima koji su unutar crkve koji ovako govore, iako ovako govore ali u stvari ne priznaju nikakvog Boga, a još manje priznaju Gospoda. *(prim. prev. autor je odlučno na strani teista a protivu deista, to jest onih, kao što je bio Isaac Newton, koji su verovali da se Bog manifestuje u prirodi, i da nije potrebno nikakvo posebno Otkrovenje ili Sveto Pismo, i koji su verovali u jedno Vrhovno Biće, koje pokreće svemir kao što časovničar napravi i namesti časovnik, ali ga onda ostavlja samog da radi po unapred utvrđenim zakonima, da bi intervenisao samo po potrebi. Autor ovo oprašta naučnicima ali ne i sveštenicima koji su bili tako impresionirani Newton, i Lockom, da su otstupili od bilo kojeg Hrišćanskog verovanja i bili praktično deisti.)*

2157. *Ako sam našao milost pred tobom*: da ovo označava poštovanje prema Gospodovo stanju kada je opažao to opažanje, vidi se po osećanju poniznosti koja je sadržaj ovih reči, kao i reči koje neposredno slede, *Nemoj proći sluge svojega*, u kojima ima poniznosti; naime, u svakoj pojedinosti u Reči postoji i poniznost i predmet (o kome se govori); nebeski anđeli opažaju Reč (imaju opažanje Reči) onakvu kakva je u unutrašnjem smislu, a prema predmetu; oni koji opažaju Reč u unutrašnjem smislu, ti ne obraćaju pažnju na izraze koji opisuju predmet, već oblikuju sebi ideju prema osećanju, i prema određenom nizu, i to u beskonačnim varijacijama, kao u ovome slučaju u ovim rečima, *Ako sam našao milost pred tobom, nemoj proći sluge svojega*; oni tu opažaju stanje Gospodove poniznosti, na neizreciv način, sa varijacijama, i u velikom broju, kada sebi oblikuju nebeske ideje u svetlosti osećanja i opažanja, koje slede jedni druge u nizovima, već prema nizovima osećanja koja su sadržana u Reči koja se čita. Otuda se vidi kakvi su opažanje, misao, i govor nebeskih anđela, to jest da su još više neizrecivi nego li opažanje, misao, i govor duhovnih anđela, kod koji se sve uporavlja prema izrazima kojima se opisuje predmet; o govoru nebeskih

anđela, da je njegova priroda ovakva kao što je opisujemo, vidi br. 1647. Otuda to da ove reči, *Ako sam našao milost pred tobom, (Postanje XXX.27)*; i iz reči Jakova Isavu, *Jakov reče, Ako sam našao milost pred tobom (Postanje XXXIII.10)*; kao i slično na drugim mestima u Reči.

2158. Nemoj proći sluge svojega: da ovo znači da je on žarko želeo, vidi se iz onoga što je maločas rečeno, jer je to sličan slučaj, to jest, da se i ovde izražava poštovanje a u isto vreme i osećanje sa željom da ono što tada opaža ne prođe.

2159. Da sluga označava Ljudsko u Gospodu pre nego li je postalo Božansko, vidi se iz nekoliko odlomaka kod Proroka. Ovome je razlog to što, kao što je ranije primećeno, Ljudsko u Gospodu, pre nego li ga je odložio, i učinio Božanskim, bilo je samo sluga. Ljudsko koje je ima od majke, a koje je stoga bilo slabo, pošto je u njemu bilo nasleđa preko majke, koje je nadvladao preko borbi u iskušenjima, i koje je potuno odstranio, tako da u njemu nije ostalo ništa slabo i što je bilo nasleđeno preko majke; ništa od onoga što je nasledio preko majke nije ostalo, tako da On više nije bio njen sin, prema onome što je On sam rekao kod Marka: *I sjeđaše narod oko Njega. I rekoše Mu, eto mati tvoja i braća tvoja i sestre tvoje napolju pitaju za te. I odgovori im govoreći, ko je mati moja i braća moja? I pogledavši na narod oko sebe koji sjeđaše, reče, evo mati moja i braća moja. Jer ko izvrši volju Božju, onaj je brat moj i mati moja. (III.32-35; Mateja XII. 46-49; Luka VIII. 20, 21).* I kada je odložio Ljudsko, obukao se u Božansko Ljudsko, po čemu je Sebe nazvao Sinom čovečjim, kao što to često radi u Reči Novoga zaveta, gde se naziva i Sinom Božjim; a Sinom čovečjim se označava sama istina; dok se Sinom Božijim naziva dobro samo koje je pripadalo Njegovoj Ljudskoj Suštini kada je postala Božanska. Prethodno stanje je bilo stanje Gospodove poniznosti, a potonje je bilo stanje Njegove slave, o čemu vidi gore u br. 1909. U prethodnom stanju, naime u stanju poniznosti, dok je još imao slabo Ljudsko koje mu je pripadalo, On je obožavao Jehovu kao nekoga koje je bio različit od Njega, i koji se bio sluga, jer je to ono što je Ljudsko u odnosu na ono što je Božansko; stoga se izraz sluga koristi da bi se opisalo to Ljudsko, kao kod Isaije:

*Jer ću braniti taj grad i sačuvaću ga sebe radi i radi Davida slugu svojega (XXXVII.35); govoreći o Asircima, u čijoj je vojsci jedan anđeo pogubio sto i osamdeset i pet hiljada vojnika, David označava Gospoda, Koji kao onaj što treba da dođe, naziva se slugom s obzirom na njegovo Ljudsko. Da David u Reči označava Gospoda, vidi br. 1888. Opet: **Evo slugu mojega kojega podupirem, izabranika mojega, koji je mio duši mojoj; metnuću duh svoj na njega, sud narodima javljaće. (XLII.1)**, gde se jasno govori o Gospodu, za kojega se kaže da je Sluga i da je Izabranik, kad je bio u Ljudskom. Ponovo: **Ko je slijep osim slugu mojega? I ko je gluh kao poslanik moj kojega šaljem? Ko je slijep kao savršeni? Ko je slijep kao sluga Gospodov? (XLII.19)**. Tako isto, govoreći o Gospodu, za kojega se kaže da je bio sluga i anđeo dok je bio u Ljudskom. Opet: **Vi ste moji svjedoci, veli Gospod, i sluga moj kojega izabrah, da biste znali i vjerovali mi i razumjeli da sam ja; prije mene nije bilo boga niti će poslije mene biti (XLIII.10)**. Opet. **A sada govori Gospod koji, koji me je sazdao od utrobe materine da sam mu sluga, da mu dovedem natrag Jakova, ako se Izrailj i ne sabere, opet će se proslaviti pred Gospodom. I Bog će moj biti sila moja. I reče: malo je da mi budeš sluga da se podigne pleme Jakovljevo i da se vrati ostatak Izrailjev, nego te učinih vidjelom narodima da budeš moje spasenje do krajeva zemaljskih (XLIX.5,6)**, govoreći jasno o Gospodu i o Njegovom Ljudskom pre nego li je postalo svetlo Neznabošcima, i spasenje do krajeva zemaljskih. Ponovo: **Ko se među vama boji Gospoda i sluša glas slugu njegovu? Ko hodi po mraku i nema vidjela, neka se uzda u ime Gospodovo, i neka se oslanja na Boga svojega (L.10)**. I ovde sluga označava Ljudsko u Gospodu; glas slugu Jehovine (Gospodove) označava da je Gospod u Njegovom Ljudskom, i da On uči istini. **Jer će Gospod (Jehova) ići pred vama, i zadnja vojska bit će vam Bog Izrailjev. Gle, sluga će moj biti sretan, podignuće se, i uzvisiće se, i proslaviće se (LII.12. 13)**. Da se za Gospoda kaže da je bio sluga dok je bio u Ljudskom, jasno je, jer se za Njega kaže da će biti podignut, i uzvišen, i proslavljen. Opet: **Jer izniče pred njim kao šibljika, i kao korjen iz suhe zemlje; ne bi obličja i ljepote u njega, i vidjesmo ga, i ne bješe ništa na očima, čega radi bismo ga poželjeli. Prezren bješe i odbačen između ljudi, bolnik i vičan bolestima, i kao jedan od koga svako zaklanja lice, prezren da ga ni za šta ne uzimamo. Ali Jehovi bi volja da ga bije, i dade ga na muke; kad položi dušu svoju u prinos za grijeh, vidjeće natražje, produžiće dane,***

i što je Jehovi ugodno napredovaće njegovom rukom. Vidjeće trud ruke svoje i nasitiće se; pravedni sluga moj opravdaće mnoge svojim poznanjem, i sam će nositi bezakonja njihova (LIII.2,3,10,11). U obvim rečima, kao i u celom poglavlju, govori se o stanju Gospoove poniznosti; i kaže se, da je tada bio u slabom Ljudskom, to jest, da je bio bolnik (paćenik), upoznat s bolestima, i slab, i da se njegova duša borila, uz mnoge druge okolnosti, u kojim se stanjima On naziva slugom.

2160. Stih 4. *Da vam donesemo malo vode i operite noge, te se naslonite malo pod ovijem drvetom. Da donesemo malo vode,* znači da oni treba da dođu bliže, to jest da se spuste sa Božanskog i da se približe Njegovim intelektualnim stvarima. *I operite noge,* označava da treba da se obuku u nešto prirodno, u kojem je stanju On tada bio, kako bi ih bolje opazio; i naslonite se pod ovijem drvetom, znači da budu bliže opažanju stanja u kojemu je On tada bio. Drvo (stablo) označava opažanje.

2161. *Da donesemo malo vode:* Da ovo označava da oni treba da se približe i da se spuste od Božanskih stvari bliže Njegovim intelektualnim stvarima, ne može da se dobro vidi iz samih reči *da donesemo malo vode*, kao što se može videti iz nizova stvari o kojima se govori u ovome stihu, i u njihovoj povezanosti s onim što se događa pre i posle. Iz ovih izraza u ovome stihu, *Da donesemo malo vode i operite noge, te se naslonite malo pod ovijem drvetom,* niko ne bi mogao razumeti da ovo označava da Božansko treba da se spusti niže tako da se može opaziti stanje u kojemu je Gospod tada bio, i da treba da se obuku u nešto prirodno, kako bi On mogao da to bolje opaža; jer nema ni traga ovoj tajni da bi se ona otkrila u izrazima koji bi se razumeli samo u njihovom istorijskom smislu, i da je zaista njihovo značenje takvo u unutrašnjem smislu, i da anđeli na ovaj način ovo opažaju, što je meni poznato sa izvesnošću. Otuda se može videti kakve su velike tajne sadržane u Reči i kako su one duboko sakrivene u njoj. Štaviše, da je ovo njihovo značenje, to se može videti i iz unutrašnjeg značenja samih reči, naime, šta je označeno vodom, da to označava intelektualne stvari;

iz značenja *nogu (stopala)*, da one označavaju prirodne stvari; iz značenja *drveta*, da ono označava opažanje. Kada se ovo shvati, može se videti šta je sadržano u unutrašnjem smislu ovoga odlomka, iz nizova stvari o kojima se govori, i njihovim vezama sa onim što se događa pre i posle, naime , iz onoga što je tamo rečeno. Da voda označava znanja i racionalne stvari, pa stoga i intelektualne, bilo je pokazano, br. 28, 680; isto se vidi i iz mnogih drugih odlomaka u Reči, što bi bilo predugo da se navodi.

2162. *I operite noge*: da ovo označava da Božansko treba da se obuče u nešto prirodno, kako bi (Božansko) bilo u stanju u kome je tada bio Gospod, da bi mogao da bolje opaža; to se može videti iz značenja stopala, koje označavaju prirodne stvari, a isto tako i iz nizova stvari o kojima se govori. Da su ovde pohranjene neke tajne, donekle se može videti iz toga da je Avram molio tri čoveka da uzmu malo vode, i da operu stopala, i da se odmore ispod stabla, a pri tome je znao da je to Gospod, ili Jehova; isto se može zaključiti i iz toga da se ove okolnosti ne bi inače pominjale. Da stopala označavaju prirodne stvari, može se videti iz reprezentacije u drugom životu, kao i iz reprezentativa koje su Pradrevni ljudi odatle izveli, i da su tako reprezentativi ušli u Reč. Nebeske i duhovne stvari su predstavljene glavom, i onim što pripada glavi; racionalne stvari, kao i sve što je s tim povezano, grudima, i onim što pripada grudima; prirodne stvari, kao i ono što je s njima povezano, stopalima; otuda taban i peta označavaju najniže prirodne stvari, o kojima vidi br. 259, i da obuća (cipele) označavaju najniže stvari koje su prljave, vidi br, 1748. Slične su stvari predstavljene onim što su Proroci videli u snovima i viđenjima (vizijama), kao san u kojemu je Navukodonosor video kip, čija je glava bila od čistoga zlata, grudi i ruke od srebra, stomak i bedra od mjedi, noge od gvožđa, *dok su stopala bila delom od gvožđa a delom od gline (ilovače)*(Danilo II.32, 33), gde glava označava nebeske stvari, koje su najdublje i koje su zlato, kao što je pokazano u br. 113, 1551, 1552, grudi (prsa) i ruke označavaju duhovne ili racionalne stvari, koje su srebro, kao što je pokazano u br. 1551; dok stopalima označavaju niže stvari, koje su prirodne, a čije su istine označene gvožđem a dobra glinom. Da je gvožđe istina, može se videti u br. 425, 426; a da je glina dobro, br. 1300, a u ovom slučaju prirodno(dobro). Ovo je red po kojemu jedni idu za drugima u

Gospodovom carstvu u nebima i u crkvi koja je Gospodovo carstvi na zemlji, kao i u svakom pojedincu u kome je carstvo Gospodovo. Sličan je slučaj i sa viđenjem koje je Danilo imao, a o kojem je rečeno: *I podigoh oči svoje i vidjeh, a to jedan čovjek obučen u platno, i pojas bješe oko njega od čistoga zlata iz Ufaza. A tijelo mu bješe kao hrisolit, i lice mu bješe kao munja a oči lučevi upaljeni, a ruke i noge kao mjed ugladena, a glas od riječi njegovijeh kao glas mnogoga ljudstva (X.5,6).* Ovima su posebno označene unutarnje stvari u Reči u odnosu na dobra i istine: ruke i noge su spoljašnje stvari (u Reči), koje su smisao slova, jer su u njima prirodne stvari, jer je smisao slova uzet iz prirodnih stvari. Pored toga, šta svaki pojedini deo označava, kao pojas (slabine), telo, lice, oči, i mnoge druge stvari koje pripadaju čoveku, može se videti iz pretstava (reprezentativa) u drugom životu, o čemu će, po Božanskoj milosti Gospodovoj, biti reči kada se bude govorilo o Velikom Čoveku, a koji je Gospodovo Carstvo, kao i o pretstavama (reprezentativima) u svetu duhova. O Mojsiju, Aronu, Nababu, Abihu, i o sedamdeset starešina: Da su videli Boga Izrailjeva, *ispod čijih stopala bješe kao djelo od kamena safira, i kao nebo kad je vedro (Izlazak XXIV.9,10),* čime je označeno da su oni videli samo spoljašnje stvari crkve, pretstavljene prirodnim stvarima; isto tako, da su videli doslovni smisao Reči, u kojoj su su isto tako spoljašnje stvari pretstavljene prirodnim, kao što je rečeno, koje su stopala, ispod kojih je bilo delo od kamena safira, kao da je bilo napravljeno od istog materijala kao i nebo. Da je to bio Gospod koji im se ukazao, jasno je, jer se On naziva Bogom Izrailjevim, Kojega pretstavljaju sve stvari u Reči u unutrašnjem smislu; jer se Gospod pokazuje vidljiv u skladu sa značenjima onih stvari koje se pokazuju u toj prilici, kao što je to bio slučaj s Jovanom kojemu se On pokazao kao čovek na belom konju, kada je On (Gospod) označavao Reč, kao što se to tamo izričito i kaže (Otkrivenje XIX.11, 13). Životinje koje je video Jezikilj, koje su bili heruvimi, opisani su u odnosu na nebeske i duhovne stvari njihovim licima i krilima kao i još nekim pojedinostima, ali samo u odnosu na prirodne stvari: *I noge im bjehu prave a u stopala im bjehu noge kao u teleta i sijevahu kao ugladena mjed (I.7)* Razlog da se kaže da su stopala sijala kao ugladena mjed, jeste u tome što mjed označava prirodne stvari, o kojima vidi br. 425, 1551. Na sličan se način ukazao i Jovanu kao Sin čovečji: *I vidjeh drugoga anđela jaka gdje silazi s neba, koji bješe obučen u*

oblak, i duga bješe na glavi njegovoj, i lice njegovo bješe kao sunce, i noge njegove kao stubovi ognjeni. I imaše u ruci knjižicu otvorenu, i metnu nogu svoju desnu na more, a lijevu na zemlju (Otkrovenje X.1,2). Na sličan je način i ovim anđelom označena Reč, koja je u unutrašnjem smislu opisana kao duga okolo glave, i sa licem kao sunce, dok su njeni spoljašnji delovi ili spoljašnji smisao, opisani stopalima: more označava prirodne istine, zemlja prirodna dobra, odakle se pokazuje šta je označeno stavljanjem desnog stopala na more a levoga na zemlju. U Reči se često pominje *podnožje (postolje)*, ali se ne zna šta je njima označeno u unutrašnjem smislu; tako kod Isaije: Reče Jehova: Nebo je prijesto moj *i zemlja podnožje* nogama mojim: gdje je dom koji biste mi sazidali? I gdje je mjesto za moje počivanje? (LXVI.1). Neba su nebeske i duhovne stvari, stoga i najdublje stvari, kako Gospodovog carstva ili crkve, kao i svakog pojedinca koji je u Gospodovom carstvu ili u crkvi; one isto tako označavaju nebeske i duhovne stvari same za sebe, koje su stvari ljubavi i milosrđa, kao i vere koja proizlazi iz ovih, a to znači sve ono što pripada božanskoj službi, kao i svemu onome što pripada unutrašnjem smislu Reči; sve su ove stvari neba, i nazivaju se Gospodovim prijestoljem. A zemlja označava niže stvari koje su saobrazne s ovima, kao što su niže racionalne i prirodne stvari, koje se ponekad opisuju nebeskim i duhovnim stvarima prema saobraznostima; takve su i one stvari koje postoje u nižim nebima, a i u crkvi, i u spoljašnjem bogoslužjenju, a i u doslovnom značenju Reči; ukratko, sve stvari koje potiču od unutrašnjih stvari a koje se pokazuju u spoljašnjim stvarima, pošto su prirodne, nazivaju se zemljom i Gospodovim podnožjem. Šta je označeno nebom i zemljom u unutrašnjem smislu, može se videti u br. 82, 1733; šta novim nebom i novom zemljom, br. 2117, 2118; a da je čovek malo nebo, br. 911, 978, 1900. Slično kod Jeremije: *Kako obastrije Gospod oblakom u gnjevu svojemu kćer Sionsku! Svrže s neba na zemlju slavu Izraelovu, i ne opomenu se podnožja nogu svojih u dan gnjeva svojega! (Plač II.1).* Kod Davida: *Uđim u stan njegov, poklonimo se podnožju nogu njegovijeh (Psalam CXXXIII.7).* U Reprezentativnoj Crkvi, dakle među Jevrejima, smatralo se da su Božja kuća i hram Njegovo podnožje, jer nisu znali da Božja kuća i hram predstavljaju spoljašnje bogoslužjenje; njima je bila savim nepoznata priroda unutrašnjih stvari crkve, koje su bile označene nebom ili prestoljem Božjim. Opet: *Reče Jehova Gospodu mojemu: sjedi meni s desne*

strane, dok ne položim neprijatelje tvoje podmožje nogama tvojim (Psalam CX.1; Mateja XXII.44; Marko XII.36; Luka XX.42,43). I ovde se podnožjem označavaju prirodne stvari kako čulne tako i znanja -reči, pa stoga i čovekove racionalne stvari, koje se nazivaju neprijateljima kada one izokrenu bogosluženje, i to kroz doslovni smisao Reči, tako da se bogosluženje vrši samo na spoljašnji način, kada nema ničega unutarnjeg nego je sve opoganjeno, o čemu vidi br, 1094, 1175, 1182. Kada se tako prirodne stvari izokrenu i onečiste, one se nazivaju neprijateljima, dok same u sebi, one se odnose na unutarnje bogosluženje, i kada je ovo bogosluženje ponovo uspostavljeno, tada one postaju podnožje, kao što je gore rečeno, bilo da pripadaju spoljašnjem bogoslužnju, ili doslovnom značenju Reči. Kod Isaije: Slava Libanska tebi će doći, jela, brijest i šimšir, da ukrase mjesto svetinje moje, da *bih proslavio mjesto nogu svojih (LX.13)*, gde se radi o Gospodovom carstvu i o crkvi, čije su nebeske stvari Slava Libanska, ili kedrovi, dok su nebesko- prirodne stvari jela, brijest i šimšir, kako se nazivaju i na drugim mestima u Reči, a to su stvari koje se odnose na spoljašnje bogosluženje, za koje se kaže, da treba da ukrase mjesto svetinje Njegove, to ne mogu da učine jela, brijest i šimšir, nego samo one stvari koje su njima označene. Da stopala imaju takvo značenje, vidi se iz reprezentativa u Jevrejskoj Crkvi, što se vidi iz ovoga naloga: Da Aron i njegovi sinovi *treba da peru ruke i stopala* pre nego li uđu pod šator (Izlazak XXX.19, 20; XL. 31,32), što je svakome jasno da pretstavlja neku tajnu; jer šta je pranje ruku i stopala nego jedan spoljašnji čin, koji ne vredi ništa ako unutarnje nije čisto? Niti se unutaranje (čovekovo) može očistiti ovakvim pranjem. Ali pošto svi obredi te crkve označavaju unutarnje stvari, koje su nebeske i duhovne, tako je i ovaj obred (to označavao), to jest, čišćenje spoljašnjeg bogoslužnja, koje je tek onda čisto kada je unutarnje bogosluženje (aktivno) u spoljašnjem. Zbog toga su umivaonice bile od mjedi, kao što je bila i velika umivaonica koja se nazivala more od mjedi (bronz), pored deset manjih umivaonica okolo Solomonovog hrama (I. o Carevima VII. 23,38); jer mjed pretstavlja dobro spoljašnjeg bogoslužnja, koje je isto što i prirodno dobro; o značenju mjedi vidi br, 425, 1551. Na sličan način, i ovo je bila reprezentacija, naime da sjeme (sinovi) Aronovi koji imaju *slomljeno stopalo*, ili slomljenu ruku, ne mogu da prinose žrtve paljenice Jehovi (Levitska XXI.19,21). Izokrenuti spoljašnje bogoslužnje

bilo je pretstavljeno onima koji su imali polomljeno stopalo ili ruku. Da stopala pretstavljaju priridne stvari, vidi se i iz odlomaka kod Proroka, kao na primer iz proročkih Mojsijevih reči: *Ašer će biti blagosloven mimo druge sinove, biće mio braći svojoj, zamakaće u ulje nogu svoju. Gvožđe i mjed biće pod obućom njegovom; i dokle traju dani tvoji, trajaće i snaga tvoja (Ponovljeni Zakoni XXXIII.24,25)*. Nemoguće je razumeti ove reči, osim ako se zna šta znače u unutrašnjem smislu ulje, stopalo, gvožđe, i obuća. Da je stopalo prirodno, stoplao niže prirodno, kao što su telesne i čulne stvari, može se videti br. 1748; da ulje označava ono što je nebesko br. 886; da gvožđe označava prirodnu istinu, br. 425,426; i da mjed (bronz) označava prirodno dobro. Otuda je jasno o čemu se radi u gornjem odeljku. Kod Nahuma: Jehova je spor na gnjev i velike je moći; ali nikako ne pravda krivca; put je Jehovin u vihoru i buri, *i oblaci su prah od nogu njegovijeh (I.3)*, gde prah od nogu označava prirodne i telesne stvari koje pripadaju čoveku, a otkuda dolaze oblaci. Isto je kod Davida označeno ovim rečima: *Savi nebesa i siđe. Mrak bješe pod nogama njegovijem (XVIII.9)*. Kada se dobra i istine vere izokrenu pomoću prirodnog razuma (lumen), kako se to zove, to se u Reči opisuje stopalima i papcima zveri, koje mute vodu, i koje gaze po razim vrstama hrane, kao kod Jezikilja: *Sine čovječiji, nariči za Faraonom, i reci mu: ti si kao lavić među narodima, i kao zmaj u moru, i prolaziš rijeke svoje i mutiš vodu nogama svojim i gaziš po rijekama njezinijem. I potrču svu stoku njegovu pokraj velikih voda, te ih ne će više mutiti noga čovječija niti će ih papak od životinje mutiti (XXXII. 2, 13)*, gde se govori o Egiptu, kojim su označena znanja, kao što je pokazano u br. 1164, 1165, 1462; stoga su nogama i papcima koji mute potoke i vode označene reči-znanja koji potiču od čulnih i prirodnih stvari pomoću kojih ljudi umuju o misterijama vere; takvi ne veruju ništa ako to ne razumeju, a posledica je toga da ništa ni ne veruju; jer što više takve osobe umuju, to manje veruju; vidi o ovome predmetu šta je rečeno u br. 128-130, 215, 232, 233, 1072, 1385. Iz svega ovoga sada je jasno da se stopalima u Reči označavaju prirodne stvari; ali šta je dalje time označeno, pokazuje se iz nizova stvari o kojima se govori.

2163. *Da se naslonite malo podovijem drvetom:* da ovo označava da želi da bude bliži i da bolje opaža stanje u kojemu je On bio tada, vidi se iz značenja drveta (stabla), koje predstavlja opažanje, o kojemu u br. 103; otuda se pokazuje iz nizova stvari o kojima se govori, da je ovo pravi smisao reči. Istinsko poreklo ovoga značenja drveća, koja označavaju opažanja, je u tome što se nebeski čovek upoređivao sa Rajskim vrtom ili Edenskim vrtom; otuda to da se opažanja nebeskih stvari koje pripadaju (nebeskom čoveku) upoređuju sa drvećem u njemu.

2164. Stih 5. *I iznijeću malo hljeba, te potkrijepite srce svoje, pa onda pođite, kad idete pored sluga svojega. I rekoše: učini kao što si kazao. I iznijeću malo hljeba,* znači da će se pridodati nešto nebesko; ***potkrijepite srce svoje,*** označava da to treba da bude onoliko koliko je potrebno; ***pa onda pođite,*** označava da treba da odu kad On prestane da opaža, ***da bi On s tim bio zadovolja;*** ***pa kad idete pored sluga svojega,*** označava da su oni došli radi toga; ***i oni rekoše,*** označava da tako i treba učiniti.

2165. *I iznijeću malo hljeba:* da ovo znači da treba pridodati nešto nebesko, vidi se iz značenja hleba, koji označava nešto nebesko, o čemu pogledaj gore br. 276, 680, 681, 1798. Razlog da hleb (kruh) označava ono što je nebesko, je u tome što hleb u opštem predstavlja svaku hranu, i tako u unutrašnjem smislu svaku vrstu nebeske hrane. Šta je nebeska hrana, vidi br. 56.58, 680, 681, 1480, 1695. Da hleb predstavlja svaku vrstu hrane, vidi se iz sledećih odlomaka Reči – piše se o Josifu: Da je rekao nadzorniku doma, da treba da dovede ljude to jest njegovu braću, u kuću, i da zakolje što treba, i da prigotovi, a posle, kad je sve bilo prigotovljeno, da su oni jeli zajedno, kad je rekao: ***Postavi hljeb*** (Postanje XLIII. 16,31), što označava da treba da postave trpezu, tako da hleb označava svaku vrstu hrane. Tako isto je napisano o Jetrou, da je Aron došao, i sve starešine Izrailjeve, da jedu hljeb s Mojsijevim tastom, pred Bogom (Izlazak XVIII.12), gde hleb označava svaku vrstu hrane. Tako i o Manuju, u Knjizi Sudija: ***Tada reče Manuje anđelu Jehovinom: radi bismo te ustaviti da ti zgotovimo jare. A anđeo***

Jehovin odgovori Manuju: da me i ustaviš, ne ću jesti tvojega hljeba (jela)(XII.15, 16), gde hleb označava jare. Opet: Kad je Jonatan jeo iz saća meda, rekoše mu da se Saul zakleo narodu, Da je proklet svaki onaj koji jede hleb u ovaj dan (I Samuilova XIV. 27, 28), gde hleb označava svaku vrstu hrane. Ponovo o Saulu. Kad je Saul seo da jede hleb, rekao je Jonatanu, Zašto danas sin Jesejev ne dolazi ni juče ni danas da jede hleb? (I Samuilova XX.24, 27), pokazujući na sto gde su bile sve vrste hrane. A David je rekao Mefibošetu, sinu Jonatanovu, Ti ćeš uvijek jesti hljev s moje trpeze. (2 Samuilova IX. 7, 10). Slično se kaže za Evil-Merodaha, Da je Jehodakin car Judin jeo hleb neprestano pred njim (2 o Carevima XXV,29). A za Solomona se kaže: Solomonov hleb (hrana) biješe na dan triest kora bijeloga brašna, šezdeset kora drugoga brašna; deset volova ugojenih i dvadeset s paše, i sto ovaca, osim jelena i srna i divokoza i ugojenih ptica (1 o Carevima IV. 22,23), gde hleb na vidljiv način označava svaku vrstu hrane: Pa stoga što označava u opštem svaku vrstu hrane, to on u unutrašnjem smislu označava ono što se naziva nebeskim hranama. Ovo se još bolje vidi iz žrtava paljenica i prinosa, a koji su bili jaganjci, ovce, koze, jarad, ovnovi, telad, i volovi, što se sve naziva hleb od žrtve ognjene za miris ugodni Jehovi (Levitska III 11,16). Svi ti prinosi i žrtve paljenice nazivale su se tim imenom. Ponovo: Sinovi Aronovi neka budu sveti Jehovi, neka ne skrnave ime Boga svojega. Kaži Aronu, u koga bi iz sjemena tvojega od koljena do koljena bila mana na tijelu, onaj neka ne pristupa da prinese hleb Bogu svojemu, da ne prinosi žrtve ognjene Jehovi. Mana je na njemu (Levitska XXI. 6, 8, 17, 21), gde se žrtve i ponude još jednom nazivaju hlebom, kao u Levitskoj XXII.25. Opet: Zapovijedi sinovima Aronovim, i reci: prinose moje, hleb moj, žrtve što mi se sažiju za ugodni miris, pazite da mi prinosite na vrujeme (Brojevi XXVIII.2), gde hleb označava sve žrtve koje su ovde nabrojene. Kod Malahije:Donosite na moj oltar hleb oskrvnjen (I.7), gde govori o žrtvama, koje su oni jeli, a koje su se nazivale hleb, kao što se vidi iz Mojsijevih reči: Ko bi se dotakao takoga čega, biće nečist di večera; za to neka ne jede svetijeh stvari ako ne okupa tijela svojega u vodi. A kada zađe sunce, biće čist, i onda može jesti od svetijeh stvari jer mu je hleb (Levitska XXII.6, 7). Žrtve ognjene i prinosi predstavljali su ništa drugo nego nebeske stvari koje pripadaju Gospodovom carstvu ili crkvi, a isto tako Gospodovom carstvu i crkvi u svakom pojedincu, a u opštem smislu svemu

onome što se odnosi na ljubav prema bližnjemu i na milosrđe; sve su se ove stvari zajedno nazivale HLJEB. Kada su žrtve bile ukinute, a druge stvari došle na njihovo mesto u spoljašnjem bogoštovanju, zapovedeno je da se koristi hleb i vino. Otuda se vidi šta hleb označava, to jest, da označava sve ono što je označeno žrtvama, a stoga u unutrašnjem smislu Gospoda Samoga, a stoga i Njegovu ljubav prema celom ljudskom rodu, i prema svemu što pripada toj ljubavi; kao i čovekovu uzajamnu ljubav prema Gospodu i prema bližnjemu; stoga označava nebeske stvari, a što Gospod jasno uči kod Jovana ovim rečima: *Oci naši jedoše manu u pustinji, kao što je napisano, hljeb s neba dade im da jedu. Tada im reče Isus: zaista, zaista vam kažem, Mojsije ne dade vama hljeba s neba, nego vam otac moj daje hljeb istiniti s neba; jer je hljeb Božiji onaj koji daje život svijetu. Tada mu rekoše: Gospode, daj nam svagda taj hljeb! A Isus im reče: ja sam hljeb života; koji meni dolazi ne će ogladnjeti, i koji mene vjeruje ne će nikad ožednjeti (VI. 31-35).* I kod istoga Jevanđeliste: *Zaista vam kažem: koji Mene vjeruje ima život vječni. Ja sam hljeb života. Oci vaši jedoše manu u pustinji, i pomriješe. Ovo je hljeb koji silazi s neba, da ko god od njega jede ne će umrijeti. Ja sam hljeb života koji je sišao s neba; ako neko jede od ovoga hljeba, imaće život vječni (VI.47-51).* Pošto tako hljeb označava Gospoda, to hljeb pripada nebeskim stvarima koje pripadaju ljubavi, i Gospodu, jer Gospod je samo nebesko, to jest, ljubav sama i milost sama; i pošto je tako, to hljeb označava sve ono što je nebesko, to jest svu ljubav i milosrđe koji su u čoveku a koji pripadaju Gospodu; stoga oni koji nisu u ljubavi i u milosrđu, ti u sebi nemaju Gospoda, i oni ne primaju dobro i istinu kao darove, a što je označeno hlebom u unutrašnjem smislu. Ovaj spoljašnji simbol (znak), je dat zato što je veći dio ljudskog roda samo u spoljašnjem bogoštovanju, pa stoga bez nečega spoljašnjeg ne bi kod njih bilo ništa svetog. Stiga kada žive u ljubavi i milosrđu prema bližnjemu, oni ipak imaju nešto unutrašnje u sebi, iako ne znaju da je ovo najistinitija unutrašnja stvar u bogoštovanju. Tako se oni u spoljašnjem bogoštovanju utvrđuju u dobrima koja su označena hlebom. I kod Proroka hlebom se označavaju svete stvari ljubavi, kao kod Isaije III.7; XXX.23; XXXII.16; LV.2; LVIII.7,11; V.16; XIV.13; Amos IV.6; VIII.11; Psalam CV.16,17; na isti način hljeb lica na Stolu, o kojemu u Levitskoj XXIV.6-9; Izlazak XXV.30; XL.23; Brojevi IV.7; 1 o Carevima VII.48..

2166. *Te potkrijepite srce svoje:* da ovo označava da se uradi koliko je ugodno, ne vidi se dobro iz plipližnog značenja reči u unutrašnjem smislu, ali se vidi iz nizova stvari o kojima se govori; jer ovde je predmet Božansko opažanje, kako bi se ono približilo opažanju koje je tada Ljudsko imalo u Gospodu, a to bi se postiglo ako bi se Božansko malo spustilo do Njegovih intelektualnih stvari, tako što bi uzelo na sebe nešto prirodno, čemu bi se dodalo i nešto nebesko, koliko je povoljno, a što je označeno potkrepljivanjem srca. U približnom smislu, potkrepiti srce hlebom znači osvežiti se, i uživati u nebeskom onoliko koliko je to povoljno.

2167. *I onda pođite:* da ovo znači da bi On bio zadovoljan kada bi prestao da opaža (prim.prev. opaža na nebeski način), a to se takođe vidi iz nizova stvari o kojima se govori.

2168. *Kad idete pored sluge svojega:* da ovo označava da je to bila svrha njihovog dolaska, vidi se i bez objašnjavanja.

2169. *A oni rekoše: Učini kao što si kazao:* da ovo znači da treba tako da se učini, vidi se bez objašnjavanja.

2170. Stih 6. *I Avram otrča u šator Sari, i reče: brže zamijesi tri kovanja bijelog brašna i ispeci pogaču. Avram potrča u šator Sari,* označava Gospodovo racionalno dobro spojeno s Njegovom istinom; Avram je ovde Gospod u tome stanju u odnosu na dobro; a Sara u odnosu na istinu; šator u odnosu na Sveto ljubavi; ***i reče:*** označava stanje opažanja u to vreme: ***Brže zamijesi tri kovanja bijelog brašna i ispeci pogaču,*** označava nebesko ljubavi u tome stanju; ***tri*** označava ono što je sveto; ***jelo od bijelog brašna*** označava duhovno i nebesko u Racionalnom koje je tada bilo u Gospodu; pogače označavaju jedno i drugo spojeno.

2171. I Avram otrča u šator k Sari: da ovo označava Gospodovo racionalno spojeno s Njegovom istinom, vidi se iz reprezentacije Avrama i Sare, kao i iz značenja šatora, o čemu ćemo uskoro govoriti. Pošto se sve stvari u opštem i u posebnoj odnose na unutrašnji smisao, to je slučaj i s ovim rečima u ovome stihu, to jest, odnose se na Božansko opažanje, u kojemu je bio Gospod onda kada je još bio u Ljudskom. Oni koji ne znaju šta je opažanje, ti ne mogu da znaju kako stoji stvar s opažanjem, a još manje da znaju šta je unutarne i duboko opažanje, to jest, šta je prirodno opažanje, šta racionalno, i na kraju šta je unutrašnje opažanje, koje je Božansko, i koje pripada samo Gospodu. Oni koji su u opažanju, kao što su to anđeli, oni znaju savršeno dobro u kojem su opažanju, da li u prirodnom, ili racionalnom, ili više unutarne, koje je za njih Božansko opažanje. Kakvo li je tek bilo opažanje kod Gospoda u ovom pogledu, kojemu je opažanje dolazilo od Vrhunskog i Beskonačnog Božanskog (o čemu vidi n. 1616 na kraju, i 1791), u kojem nisu nikada anđeli, jer se u njih uliva opažanje od Gospodovog Vrhunskog ili Beskonačnog Božanskog kroz Njegovu Ljudsku Suštinu. Razlog da se opisuje Gospodovo opažanje je to da kada je On bio u u Ljudskom, Njemu je bilo pokazano kako treba da se ujedine Božansko Samo, Ljudsko Božansko, i Božansko proističuće, a posle kako treba da Njegovo Racionalno postane Božansko, i konačno, kakva je ljudska rasa koju je On trebao da spase, to jest, kako će je spasiti ujedinjujući Ljudsku Suštinu sa Božanskom Suštinom u Sebi, a to je predmet o kome se govori u ovome poglavlju. Ovo su razlozi da se prvo opisuje Gospodovo opažanje, a i iz razloga jedinstva koje je trebalo da se postigne.

2172. Da Avram ovde označava Gospoda u tome stanju u odnosu na dobro, vidi se iz reprezentacije Avrama. Ovde Avram pretstavlja Gospoda u Ljudskom, kada On razgovara sa Jehovom, kao što je gore rečeno (br. 1989), gde on pretstavlja Gospoda u tome stanju i u tome dobu, jer je i tada razgovarai sa Jehovom; inače Avram pretstavlja Božansko Dobro Gospodovo, a Sara Božansku Istinu, te otude on sada pretstavlja Gospodovo racionalno dobro.

2173. Da Sara ovde označava Gospoda u odnosu na istinu, vidi se iz reprezentacije Sare, pošto ona označava intelektualnu istinu pripojenu dobru, a ovde označava racionalnu istinu, iz istog razloga koji je naveden u vezi sa Avramom. Sara pretstavlja istinu, vidi gore br. 1468, 1901, 2063, 2065. Dobro i istina su u istorijskim delovima Reči uvek pretstavljeni brakom, a što je sa tim delovima Reči, jer postoji Božanski brak između nebeskih i duhovnih stvari, ili, što je isto, između stvari ljubavi i stvari vere, ili, što je isto, između stvari volje i stvari razuma; prvo se odnosi na dobro, a drugo na istinu. Takav brak postoji u Gospodovom carstvu u nebima, kao i u Gospodovom carstvu na zemlji, ili u crkvi, i u svakom čoveku, kao i u svakom pojedinom delu koji ga sačinjava, i u najmanjim delovima najmanjih delova. Sve što nije u takvom braku, to nema života. Stoga takav brak postoji u celoj prirodi, i u svakom njenom delu, samo u drugom obliku i izgledu, bez čega (priroda) ne bi mogla da postoji. Pošto takav brak postoji u svemu, to je uobičajeno da se sve kod Proroka, osobito kod Isaije, ovo izražava na dvostruk način, gde se jedan izraz odnosi na ono što je nebesko ili dobro, a drugi na ono što je duhovno ili istina, o čemu vidi br. 683, 793, 801. Da u svakoj pojedinpoj stvari postoji sličnost sa brakom, može se videti u br. 718, 747, 917, 1432. Otuda to da Avram pretstavlja Gospodovo dobro, a Sara istinu.

2174. Da šator označava Gospoda u odnosu na Sveto ljubavi, vidi se iz značenja šatora, a to je ono što je sveto, o čemu vidi gore br. 414, 1102, 1566, 2145.

2175. *I reče:* da ovo označava stanje opažanja u to vreme, vidi se iz značenja govora u istorijskom smislu, da to označava opažanje, o čemu vidi gore br. Q898, 1919, 2080.

2176. Brže zamijesi tri kopanje bijelog brašna i ispeci pogaču. Da ovo označava nebesko Njegove ljubavi u tome stanju, vidi se iz značenja pogače od bijelog brašna, to jest kolača, o čemu će ubrzo biti govora. (Verujem) da će ove stvari ovde navedene izgledati neverovatne svakome ko obraća pažnju samo na doslovni smisao, ili na same izraze, a još više (će izgledati neverovatne) onima koji obaraju pažnju samo na istorijske stvari koje su opisane ovim izrazima; jer takav čitalac ne misli samo o pripremanju (pogače), nego i o ljudima koji su došli Avramu, a ne o tajnim stvarima koje su ovde sadržane. To je razlog da ovo (da postoje tajne u ovome tekstu) izgleda manje verovatno (u istorijskim delovima) nego u proročkim delovima Reči; jer istorijski delovi privlače pažnju uma više nego li tamne (nejasne) unutrašnje stvari. Međutim, da su duboka značenja sakrivena u istorijskim delovima Reči, može se zaključiti iz toga što je to Gospodova Reč, koja je napisana ne samo za čoveka već i za nebo, i to na takav način, da kada je čovek čita, anđeli o tome imaju nebeske ideje (pretstave), tako da je nebo preko Reči povezano sa čovečanstvom. Sada će biti pokazano šta je značenje pogače od bijelog brašna ili kolača.

2177. Da pogača (kolač) od bijelog brašna označava ono što je duhovno i nebesko, koje je tada bilo kod Gospoda, i da pogača označava i jedno i drugo spojeno, jasno je iz onoga što je predstavljeno žrtvama u reprezentativnoj crkvi, kao i iz ponuda (prinosa) u to vreme, a to su bile ponude od bijelog (finog) brašna pomešanog s uljem, od kojih se pravila pogača (kolači). Glavni deo bogoštovanja (bogosluzenja) se sastojao od žrtava paljenica (ognjenih) i od ostalih žrtava (prinosa). Šta su one predstavljale, bilo je gore rečeno, kada se govorilo o hlebu (br. 2165), to jeste, a to su bile nebeske stvari Gospodovoga carstva u nebima, i Gospodovog carstva na zemlji, ili u crkvi, kao i Gospodovoga carstva u svakom čoveku, a u opštem i u svim stvarima koje pripadaju ljubavi i milosrđu, jer su ovo nebeske stvari, pa se sve ove stvari zajedno nazivaju hlebom. Ovim žrtvama su se dodavale ponude, koje su, kao što je rečeno, bile načinjene od beloga brašna pomešanog s uljem, čemu se dodavao tamjan i malo vina. Može se videti šta su ove stvari predstavljale, naime, da su predstavljale slično onome što su predstavljale žrtve, samo u manjem stepenu, a to znači

stvari koje pripadaju duhovnoj drkvi, kao i spoljašnjoj crkvi. Svako može da razume da ove stvari ne bi bile naređene, da nisu predstavljale Božanske stvari, i da nije svaka pojedina stvar imala posebno značenje. Jer, da nisu predstavljale Božanske stvari, one se ne bi bile razlikovale od sličnih stvari kod Neznabožaca (Naroda), kod koji su postojale žrtve, ponude, nalivi, tamjan, neprekidna vatra, i neke druge stvari, koje su sve potekle iz Drevne Crkve, posebno iz iz Jevrejske Crkve. Da unutarne stvari, to jest Božanske stvari, koje su bile pretstave, da nisu bile odvojene od ovih Neznabočkih obreda, one bi bile isto što i idolopokloničke. Otude može biti jasno svakome, da su u ovim obredima bile sakrivene nebeske tajne, osobito pod žrtvama i pojedinostima s njima u vezi. Što je tiče ponuda (prinosa), njihova je priroda opisana, i kako su pravljene pogače (kolači) u Knjizi Levitskoj II. Svuda, kao i u Knjizi Brojeva XV; kao i na drugim mestima. Statut (Zakon) za ponude (darove), i prinose opisan je ovim rečima u Knjizi Levitskoj: *Oganj neka jednako gori na oltaru, neka se ne gasi. A ovo je zakon za da sinovi Aronovi neka ga prinose Gospodu pred oltarom. Uzevši šaku bijeloga brašna i ulja od dara i sav kad (tamjan) koji bude na daru, neka zapali na oltaru spomen njegov na ugodni miris Gospodu, a što preteče, neka jede Aron i sinovi njegovi; neka se jede bez kvasca na svetome mjestu; u trijemu od šatora od sastanka neka jedu. Neka se ne mijesi sa kvascem; to im dadoh da im bude od žrtava mojih ognjenih; to je svetinja nad svetinjama kao žrtva za grijeh i kao žrtva za prijestup (VI.13-17).*

Oganj (vatra) koja je morala da neprekidno gori na oltaru, predstavljala je ljubav, to jest, milost Gospodovu, koja je neprekidna i večna. Vatra u Reči označava ljubav, vidi gore br. 934. Otuda darovi (ponude) na ognju za miris ugodni, označavaju Gospodovo uživanje u onome što se odnosi na ljubav i milosrđe. Miris označava ono što je ugodno, to jest, što se slaže, vidi gore, br. 925, 1519. Uzeti šakom označava da treba da vole svom svojom snagom, ili svom dušom, jer ruka kao i šaka označavaju silu, kao što je pokazano br. 878; otuda šaka ima isto značenje. Belo brašno s uljem i sa tamjanom predstavljalo je sve stvari ljubavi prema bližnjemu, a tamjan ono što je ugodno. Da belo brašno predstavlja ono što je duhovno, jasno je iz ovoga što je rečeno i iz onoga što sledi; ulje predstavlja ono što je nebesko, ili dobro ljubavi prema bližnjemu, vidi br. 886; a

da tamjan, zbog mirisa, pretstavlja ono što je ugodno i prihvatljivo, može se videti iz br. 925. Bez kvasca ili bez fermentiranja (kiselenja), znači da treba da bude iskreno, a to je iz iskrenoga srca, i čisto od nečistih stvari. Što su Aron i njegovi sinovi jeli ono što je preostalo, to je predstavljalo čovekovo uzvratanje i usvajanje, pa stoga i spajanje preko ljubavi i milosrđa, zbog čega je naloženo da treba da jedu na svetome mestu; stoga i naziv svetinja nad svetinjama. To je ono što je predstavljeno darovima (prinosima), i tako su te pretstave bile viđene u nebu; a kada je čovek crkve tako razumevao te stvari, tada je on imao sličnu ideju o tome kao i anđeli; na taj način je on bio u samom Gospodovom carstvu u nebima, iako je bio na zemlji. O daru se dalje govori u vezi sa tim kakva treba da bude povezanost sa svakom vrstom žrtve, i kako treba da to bude pečeno kao kolači, i šta treba da prinesu oni koji su se čistili, i u drugim prilikama, a da bi to sve pomenuli i objasnili, bilo bi predugo. Vidi šta se kaže o ovome predmetu u Knjizi Izlaska XXIX.39-41; Knjiga Levitska V.11-13;VI.14-21,x.12,13; XXIII. 10-13, 16, 17; Knjiga Brojeva V. 15 i sledeći stihovi; VI.15-17, 19,20; vii. celo poglavlje; XXVIII.5,7,9,12,13, 20, 21, 28, 29; xxix.3, 4, 10, 14, 15, 18, 21, 24, 27, 30,33,27. Belo brašno pripremljeno kao konači u opštem pretstavlja što i hleb, naime, nebesko ljubavi, dok je pogača predstavljala njegovo duhovno (duhovno koje proizilazi iz nebeskog), što se može videti iz gore navedenih odlomaka. Hlebovi koji su se nazivali hlebovi lica, ili ponude, pravili su se od belog brašna kao kolači, i bili su postavljeni na sto kao neprekidni dar ljubavi, to jest, milosti Gospodove prema celom ljudskom rodu, kao i uzvratanje ljubavi od strane čoveka; o ovim hlebovima kaže se kod Mojsija: *I uzmi bijeloga brašna, i ispeci dvanaest kolača, svaki kolač da bude od dvije desetine efe. I postavi ih u dva reda, po šest u jedan red, na čistom stolu pred Gospodom. I na svaki sto metni kada (tamjana) čistoga, da bude za svaki hljeb spomen, žrtva ognjena Gospodu. Svake subote neka ih postavlja svećenik pred Gospodom vazda uzimajući od sinova Izrailjevih zakonom vječnim. I biće Aronovi i sinova njegovijeh, koji će jesti na mjestu svetom, jer im je to svetinja nad svetinjama, od ognjenijeh žrtava Gospodu zakonom vječnim (XXIV.5-9).* Pojedinosti i najmanje pojedinosti u tome predstavljale su Sveto ljubavi i milosrđa, a belo brašno je predstavljalo isto što i pogača od beloga brašna, naime, nebesko i njegovo duhovno, dok je kolač predstavljao jedno i drugo pripojeno. Otude se vidi kakva je priroda svetosti Reči

onima koji su u nebeskim idejama, odnosno šta je bila svetost u ovom reprezentativnom obredu, zbog čega se i naziva svetinja nad svetinjama; i kako je to bez svetosti onima koji misle da nema ničega svetog u ovim stvarima, i koji ostaju samo u spoljašnjim stvarima, kao što su oni koji u ovome vide samo običnu hranu, belo brašno kao belo brašno, a kolač kao kolač, i koji pretpostavljaju da se ove stvari pominju a da nemaju nikakve veze sa nečim što je Božansko. Sličan je slučaj i s onima koji misle da su hleb i vino kod Svete Večere samo običan obred, koji u sebi ne sadrži ništa sveto, dok u stvari u njemu postoji takva svetost da se preko toga čovekov um preko te Večere spaja s nebeskim umovima, kada iz unutrašnjeg osećanja misle da hleb i vino označavaju Gospodovu ljubav, a tako isto i čovekovu uzvraćenu ljubav, te su tako takvi ljudi u svetosti iz tog unutrašnjeg uzroka. Isto ima veze i sa sinovima Izrailjevim, kada su ušli u zemlju (Hanansku), morali su da daju kolač kao prvi prinos Jehovi (Brojevi XV.20). Da je ovo time označeno, može se videti i iz Proroka, iz kojih možemo da navedemo samo sledeće mesto kod Jezikilja: *I ti bješe okićena zlatom i srebrom, i odijelo ti bješe od tankoga platna i od svile i vezeno, jeđaše bijelo brašno i med i ulje, i bijaše vrlo lijepa, i prispje do carstva (XVI.13)*, gde se govori o Jerusalimu, kojim je označena crkva, koja je bila tako obučena u početku, to jest kad je bila Drevna Crkva, koja se opisuje finim platnom i ukrasima: a njeno osećanje istine i dobra belim brašnom, medom, i uljem. Svako može da vidi da ove stvari imaju drugačije značenje u unutrašnjem smislu od onoga koji se pokazuje u u smislu slova. Tako je i sa odlomkom koji razmatramo, kada je Avram rekao Sari, donesi brzo tri merice bijeloga brašna, zamijesi, i napravi pogaču (kolač). Da tri označava svete stvari, bilo je pokazano u br. 720,901.

2178. Stih 7. *Pa otrča ka govedima i uhvati tele mlado i dobro, i dade ga momku da ga brže zgotovi. Avram otrča ka govedima, označava prirodno dobro; i uhvati tele mlado i dobro, znači Nebesko Prirodno koje je pogodno, koje je Racionalno uzelo na sbe s opažanjem od Božanskog; i dade ga momku da ga brže zgotovi, označava spajanje ovoga dobra s racionalnim dobrom; ovde momak označava prirodnog čoveka.*

2179. Avram otrča ka govedima: da ovo označava prirodno dobro, vidi se iz značenja goveda i volova koji pripadaju krdu, o čemu će uskoro biti govora. Da životinje, bilo u krdu ili u stadu, označavaju stvari kod čoveka, može se videti iz onoga što je pokazano u br. 45,142,143, 246,714,715,719,776; vidi i ono što je rečeno o životinjama koje se koriste kao žrtve br. 1823. Može izgledati čudno svakome da životinje pomenute u Reči, kao i one koje su se prinosile na žrtve, da označavaju dobra i istine, ili, što je isto, nebeske i duhovne stvari; razlog je ukratko ovaj. U svetu duhova, pogledu se pokazuju različite pretstave (reprezentativi), pa se i životinje pokazuju pred očima duhova, kao konji sa raznim opremama, volovi, ovce, jagnjad, i druge vrste životinja, ponekad takve kakve se nikad nisu videle na zemlji, a koje su samo pretstave; i proroci su videli takve stvari, kao što je u Reči zabeleženo, a koje imaju isti izvor. Životinje koje se tamo pokazuju su pretstave osećanja dobra i istine, a isto tako zla i obmane. Dobri duhovi savršeno dobro znaju šta one označavaju. I oni shvataju po tome o čemu anđeli razgovaraju, jer se govor anđela spušta u svet duhova, i ponekad se pokazuje pogledu. Kao, na primer, kada se pokažu konji, oni znaju da anđeli razgovaraju o intelektualnim stvarima; kada se pokazuju volovi i goveda, da se govori o prirodnim dobrima; kada se pokažu ovce, da je govor o racionalnim stvarima i o čestitosti; kada se pokažu jaganjci, to je o dobru koje je još više unutarnje, i o nevinosti; tako i u drugim slučajevima. Pošto su ljudi Pradrevne Crkve imali komunikaciju s duhovima i s anđelima, i pošto su imali neprekidno snove i viđenja kao što su to imali proroci, stoga, čim bi videli neku životinju, oni su imali ideju (pretstavu) šta ona označava. Od njih su prvo došle reprezentacije i značenja, što se nastavilo dugo posle njihovog vremena, pa su se (ti snovi i viđenja) poštovali zbog njihove drevnosti, tako da su ljudi pisali u pretstavama, a knjige, koje nisu bile tako napisane, nisu se cenile, i nisu smatrane svetima ako su bile napisane unutar crkve. Iz ovih i drugih skrivenih razloga biće, po Božanskoj milosti Gospodovoj, govora na drugome mestu, jer su i knjige u Reči bile tako napisane.

2180. *I uhvati tele mlado i dobro*: da ovo označava Nebesko Prirodno koje je na sebe uzelo Racionalno kako bi se spojilo s opažanjem od Božanskog, vidi se iz značenja teleta, ili sina od vola, što u Reči označava prirodno dobro; i pošto se ovde radi o Gospodovom Racionalnom, ono se naziva mladim (nežnim) zato što je u njemu bilo nešto od Nebeskog Duhovnog ili istine od dobra, i dobra zbog nebeskog samog.. U pravom Racionalnom ima osećanja za istinu, i osećanja za dobro, kao što je gore pokazano u br.2072, te se stoga naziva mladim (nežnim); ali se naziva i mladim i dobrim, kao što je to često u Reči, zbog braka istine i dobra, o čemu vidi gore, br. 2173. Da mlado tele, ili sin vola označava Nebesko Prirodno, ili, što je isto, prirodno dobro, vidi se posebno iz žrtava koje su bile glavni reprezentativi bogoslužnja (bogoštovanja) u Hebrejskoj Crkvi, a posle i u Jevrejskoj. Njihove su žrtve uzimane iz tora ili iz stada, dakle od životinja raznih vrsta koje su bile čiste, kao što su volovi, telad, ovnovi, ovce, jarci, koze, jarad, i jaganjci, pored grlica i mladih golubova; sve su one označavale unutarnje stvari bogoslužnja, to jest, stvari nebeske i duhovne (br. 2165,2177), gde su životinje iz kora označavale nebeske prirodne stvari, a iz stada nebeske racionalne stvari; a pošto ima kako prirodnih tako i racionalnih stvari manje ili više unutrašnjih, stoga i ima toliko vrsta životinja koje su bile žrtvovane; to se vidi i po tome što je bilo određeno koje životinje treba da budu žrtve ognjene, kao razne žrtve, a i kao svakodnevne žrtve, na Sabate i na svetkovine, kao dobrovoljne, kao zahvalne, i kao zavetovane žrtve, neke za ispaštanje za krivicu i za greh, a neke za očošćenje i pranje, kao i žrtve pri posvećivanja; životinje su bile naročito imenovane, kao i njihov broj, kod svake vrste žrtve; ovo se nikad ne bi radilo da to nema neko osobito značenje, kao što se vidi iz onih odlomaka gde se radi o žrtvama, kao u *Knjizi Izlaska XXIX; levitskoj I; III; IV; IX;XVI; XXIII; Brojevi VII; VIII; XV; XXIX*; ali šta je označeno u pojedinim slučajevima, ovde nije mesto da se to objašnjava. Sličan je slučaj i sa Prorocima, gde se imenuju životinje; i iz njih se može videti da tele označava nebeske prirodne stvari. Da su ovime bile označene samo nebeske stvari, može se videti po heruvimima koje je video Jezikilj, i po životinjama koje je Jovan video pred prestoljem. O heruvimima je pisano kod toga Proroka: *A lice bijaše u sve četiri lice čovječije i lice lavovo s desne strane, a s lijeve strane lice volujsko i lice orlovo u sve četiri (I.10)*. A o četiri životinje pred prestoljem, ovako se piše kod Jovana: *I pred prijestolom*

*bijaše stakleno more, kao kristal; i na sred prijestola i oko prijestola četiri životinje, pune očiju sprijeda i sastrag. I prva životinja bješe kao lav, a druga kao tele, a treća životinja imaše lice kao čovjek, i četvrta bješe kao orao kad leti. I svaka od četiri životinje imaše po šest krila naokolo, i unutra puna očiju, i mira nemaju dan i noć govoreći: svet, svet, svet Gospod Bog svedržitelj, koji bješe, koji jeste, i koji će doći (Otkr.IV.6-8). Svak može videti da su heruvimima i životinjama predstavljene svete stvari, kao i volovima i teladima u ovim odeljcima. Na sličan način i u proroštvu Mojsijevom o Josifu: *Neka (blagoslov) siđe na glavu Josifovu i na tjeme odvojenome (Nazireju) između braće svoje. Krasota je njegova kao u prvenca teleta, i rogovi njegovi kao rogovi u jednoroga; njima će bosti narode sve do kraja zemlje; to je mnoštvo tisuća Efraimovijeh i tisuće Manasijine (Zakoni Ponovljeni XXXIII.16,17. Niko ne može razumeti ove stvari osim ako zna šta je označeno u unutrašnjem smislu volom, ili jednorogom, rogovima, i drugim stvarima. Što se tiče žrtava u opštem smislu, njih je zaista zapovedio Mojsije Izrailjskom narodu; ali Pradrevna Crkva, koja je postojala pre potopa, nije ništa znala o žrtovanjima, niti im je dolazilo na pamet da se klanjaju Gospodu tako što će zaklati životinju. Ni Drevna Crkva, koja je bila posle potopa, nije znala za žrtve; to je bilo tek u reprezentativnoj crkvi, ali ne u bogosluženju uz žrtve, da su po prvi put ustanovljene u sledećoj crkvi, nazvanoj Hebrejska Crkva, odakle se proširilo po Neznabošcima, te je stiglo do Avrama, Isaka i Jakova, a tako i do Jakovljevog potomstva. Da je kod Neznabožaca postojalo bogosluženje uz žrtve, bilo je pokazano u br. 1343, kao i kod Jakovljevog potomstva pre nego li su napustili Egipat, dakle pre nego li je Mojsije naredio žrtve na Gori Sinajskoj, kao što se vidi iz *Knjige Izlaska V,3;X.25,26;XVIII.12Č XXIV.4,5; posebno od njihovog idolopoklonstva pred zlatnim teletom, o čemu se ovako piše kod Mojsija: Aron načini oltar pred teletom; i povika Aron i reče: sutra je praznik Gospodu. I sjutradan rano ustavši prinesoš žrtve paljenice i žrtve zahvalne; i posjeda narod, i jedoš i piše; a poslije ustaše da se igraju (Knjiga Izlaska XXXII.5,6). Ovo se radilo dok je Mojsije bio na Gori Sinajskoj, a to znači pre nego li im je data zapovest za oltar i žrtve. Zapovest je data iz razloga što je idolopokloničko bogosluženje već postojalo među njima, kao među Neznabošcima, pa se oni nisu mogli odvojiti od ovakvog bogosluženja, jer su oni smatrali da je to glavna sveta stvar, i zato što Gospod***

nikad ne lomi ono što je već iznutra usađeno je od detinjstva ukorenjeno kao sveto, osim kad je suprotno samom redu, negi On to savija, osobito ako su to u decu usadili njihovi očevi, te se tako ukorenilo. To je bio razlog da su žrtve ustanovljene na način o kojem čitamo u Mojsijevim Knjigama. Da Jehova nije odobravao žrtve, nego da su one samo bile dopuštene i tolerisane iz razloga koji je naveden, vidi se iz Proroka, kao kod Jeremije: *Ovako veli Jehova nad vojskama Bog Izrailjhev: žrtve svoje paljenice sastavite s prinosima svojim, i jedite meso. Jer ne govorih ocima vašim niti im zapovijedih, kad ih izvedoh iz zemlje Egipatske, za žrtve paljenice ni za prinose. Nego im ovo zapovijedih govoreći: slušajte glas moj, i biću vam Bog i vi ćete biti moj narod, i idite svijem putovima koje vam zapovijedih, da bi vam dobro bilo(VII.21-23).* I kod Davida: *Žrtve i darove ne ćeš. Ti si mi uši otvorio; žrtve paljenice i koja se za grijeh prinosi ne tražiš. Hoću činiti volju tvoju, Bože moj, i zakon je tvoj meni u srcu (Psalam XL.6,8).* Opet: *Jer žrtve ne ćeš: ja bih je prinio; za žrtve paljenice ne mariš. Žrtva je Bogu duh skrušen, srca skrušena i poništena ne odbacuješ, Bože (Psalam LI.16,179).* Ponovo: *Ne treba mi uzimati teleta iz doma tvojega, ni jarića iz torova tvojih. Prinesi Bogu hvalu na žrtvu, i izvršuj višnjemu zavjete svoje (Psalam L.9,14;CVII.21,22;CXVI.17; Zakoni Ponovljeni XXIII.19).* Kod Osije: *Tražim milost a ne žrtve, znanje o Bogu više nego žrtve ognjene (VI.6).* Samuilo je rekao Saulu: *Zar su mile Gospodu žrtve paljenice i prinosi kao kad se sluša glas njegov? Gle, poslušnost je bolja od žrtve, i pokornost je bolja od pretiline ovnujske (I Samuilova XV.22).* I kod Miheja: *Su čim ću doći pred Gospoda da se poklonim Bogu višnjemu? Hoću li doći preda nj sa žrtvama paljenicama? S teocima od godine? Hoće li Gospodu biti mile tisuće ovnova? Desetine potoka ulja? Hoću li dati prvenca za prijestup svoj? Plod utrobe svoje za grijeh duše svoje? Pokazao ti je, čovječe, što je dobro; i šta Gospod ište od tebe osim da činiš što je pravo i da ljubiš milost i da hodiš smjerno s Bogom svojim (VI.6-8).* Otuda se vidi da žrtve nisu bile naređene već dopuštene; osim toga, da su se u žrtvama gledale samo unutarnje stvari; da je primano ono to je unutrašnje a ne ono što je spoljašnje; zbog toga ih je Gospod ukinuo, kao što je pretskaza Danilo ovim rečima: *I utvrdiće zavjet s mnogima za nedjelju dana, a u polovinu nedjelje ukinuće žrtvu i prinose; i krilima mrskim koja pustoše, do svršetka određenoga izliće se na pustoš (IX.27),* govoreći o Gospodovom dolasku; vidi šta se kaže o ovome predmetu br.

922, 923, 1128, 1823,. Što se tiče teoca kojega je Avram spremio ili pripravio za tri čoveka, to je imalo isto značenje koje ima kod žrtvovanja, i to se vidi oz onoga što Avram kaže Sari, da treba da uzme tri merice (efe) belog brašna. O belom brašnu na jedno tele, ovo se kaže kod Mojsija: *Kada uđete u zemlju...i kad stanete prinostiti žrtvu ognjenu Gospodu, žrtvu paljenicu ili žrtvu zavjeta radi ili od drage volje ili o praznicima svojim. I kad prinosiš tele na žrtvu paljenicu, onda neka se donese uz tele dar tri efe bijeloga brašna pomiješana s po ina ulja(Knjiga Brojeva XV.2,8,9),* gde se pominju tri efe, na jednom mestu tri desetine, na drugom mestu tri efe (merice); a za ovna je naloženo da se doda samo dve desetine, vidi stihovi 4-6 istoga poglavlja.

2181. *I dade ga momku da ga brže zgotovi:* da ovo označava spajanje ovoga dobra sa racionalnim dobrom, i da je momak prirodni čovek, vidi se iz značenja momka, koji označava nekoga ko sluša i služi a koji zgotovljava (priprema) tele, kojim je označeno prirodno dobro, kao što je gore pokazano. Da bi se bolje razumelo kako ovo ide, neka se zna da kod svakog čoveka postoji jedno Unutarnje, jedno Racionalno koje je posrednik, i jedno Prirodno, i da se ovi razlikuju među sobom, vidi br. 1889, 1940; i da ovi treba da se tako uobliče kako bi stvarali jedno, te da tako racionalno dobro postane jedno s prirodnim dobrom, jer bez ovakvog uobličavanja i spajanja ne bilo Božanskog opažanja. Pošto se ovde radi o Božanskom opažanju (percepciji), stoga u unutrašnjem smislu ove reči označavaju uobličavanje i spajanje obe vrsta dobra.

2182. Stih 8. *Pa onda iznese masla i mlijeka i tele koje bješe zgotovio, i postavi im, a sam stajaše pred njima pod drvetom dok jeđahu. Pa onda iznese masla i mlijeka i tele koje bješe zgotovio,* označava sve one stvari koje su se spojile; maslo je Nebesko koje pripada racionalnom; mleko je Duhovno koje potiče otuda (iz Nebeskog spojenog s Racionalnim); tele reprezentuje Prirodno; *a sam stajaše pred njima,* označava da se On tako pripremio da primi (prim. prev. da primi Božansko opažanje); *stajaše pod drvetom,* označava opažanje; *drvo,* kao i pre označava opažanje; *dok jeđahu,* označava komunikaciju na ovaj način.

2183. Pa onda iznese masla i mlijeka i tele koje bješe zgotovio: da ovo označava sve one stvari sastavljene, vidi se iz značenja masla i mleka i teleta, o čemu ćemo uskoro govoriti. Predmet o kome se govorilo u prethodnim stihovima bio je Gospodovo Racionalno, da je ono bilo poučeno Nebeskim a otuda i Duhovnim, što je bilo označeno pogačom od finog brašna napravljenom kao kolač, br. 2176, 2177; tako isto (bio je predmet) Nebesko Prirodno, koje je bilo označeno teletom, br. 2180; iste se sada stvari izražavaju drugim rečima, naime, maslom, i teletom, čime su označene sve one stvari spojene. Ali nije laka stvar opisati sve ovo, kako bi bilo razumljivo na uobičajeni način, jer nije poznato većini ljudi da svaki čovek ima Unutarnje, Racionalno, i Prirodno, i da se ovi jako međusobno razlikuju, i to su tako različiti da se jedan može neslagati s drugim, to jest Racionalno, koje se zove racionalni čovek, može da se ne slaže s Prirodnim, koji je prirodni čovek; i da racionalni čovek može opažati zlo koje je u Prirodnom, i ako je ono pravo Racionalno, ono može popraviti to zlo, vidi br. 1904. Sve dok se ova dva ne spoje, čovek nije potpun čovek, niti može da bude miran i staložen, jer se jedan (čovek) bori s drugim; jer anđeli, koji su kod čoveka, vladaju njegovim Racionalnim, dok zli duhovi koji su kod njega, vladaju nad njegovim Prirodnim, te otuda dolazi do borbe. Ako u ovoj borbe pobedi Racionalno, Prirodno se potčinjava, i tada čovek dobija savest kao dar; ali ako pobedi Prirodno, tada on ne prima savest. Ako pobedi Racionalno, tada njegovo Prirodno postaje takvo kao da je i ono racionalno; ali ako pobedi Prirodno, tada racionalno postaje slično prirodnom. Dalje, ako pobedi Racionalno, tada se anđeli priližavaju čoveku, i unose u njega ljubav ka bližnjemu, koje je Nebesko koje dolazi preko anđela od Gospoda, pa se na taj način zli duhovi udaljavaju; ali ako pobedi Prirodno, tada se anđeli udaljavaju prema njegovim unutrašnjim delovima, dok se zli duhovi približavaju Racionalnom, i neprestano ga napadaju, ispunjavajući niže predele njegovog uma svim vrstama osveta, prevara, i sličnim. Ako li pobedi Racionalno, tada čovek ulazi u zatišje, a u u drugom životu u nebeski mir; ali ako pobedi Prirodno, tada, dok živi na svetu, on samo izgleda kao da je miran, ali u drugom životu ulazi u nemir i muke pakla. Otuda se može znati kakvo je čovekovo stanje u pogledu njegovog Racionalnog, i u pogledu

njegovog Prirodnog; a prema tome ništa drugo ne može učiniti čoveka blaženim i srećnim osim slaganje Prirodnog s Racionalnim, i njihovo sjedinjenje, koje ima kao posledicu ljubav ka bližnjem, a ljubav ka bližnjem dolazi samo od Gospoda.

2184. Da je maslo (buter) Nebesko od Racionalnog, da je mleko Duhovno od ovoga, i da je tele odgovaeajuće Prirodno, vidi se iz značenja masla, i mleka, kao i teleta. Što se tiče masla, ono u Reči označava Nebesko, i to zbog masnoće; da je masnoća Nebesko, bilo je pokazano u br. 353; i da je ulje, koje je masno, Nebesko samo, pokazano je u br. 886. Da maslo ima isto značenje, vidi se iz Isaije: *Gle, devojka će zatrudnjeti i rodiće sina, i nadjenuće mu ime Emanuel. Maslo i med ješće dokle ne nauči odbaciti zlo a izabрати dobro (VI. 14, 15)*, govoreći o Gosodu, Koji je Emanuel; da se pod maslom ne misli na maslo, a pod med ne na med, jasno je svakome, već da maslo (buter) označava Gospodovo Nebesko, a med ono što proizlazi iz Nebeskog. Ponovo: *Od mnoštva mlijeka što će davati ješće ko god ostane u zemlji (VII.22)*, govoreći o Gospodovom carstvu, i o onima na zemlji koji su u Gospodovom carstvu; mleko označava duhovno dobro, maslo nebesko dobro, a med sreću koja proističe iz toga. Tako kod Mojsija: *Tako ga Jehova vođaše, i s njim ne bješe tuđega boga; vođaše ga na visine zemaljske da jede rod poljski, i davaše mu da sisa med iz stijene i ulje iz tvrdoga kamena. Maslo od krava i mlijeko od ovaca Vazanskih i jaraca, sa srcem zrna pšeničnih; i pio si vino, krv od grožđa (Ponovljeni Zakoni XXXII,12-14)*. Šta znače ove stvari, nemoguće je razumeti ako se ne zna unutrašnje značenje svakog izraza. Odlomak izgleda kao masa izraza, takvih kakve koriste oni koji su govornici među ljudima na svetu; međutim, svaki izraz označava nešto Nebesko, i Duhovno koje tome pripada, a isto tako i blaženstvo i sreću koja oduda potiče, i to u sređenom nizu. Maslo iz čopora je Nebesko Prirodno, mleko iz stada je Nebesko Duhovno od Racionalnog. Ali maslo, kao što je rečeno, označava Duhovno od Nebeskog, ili Nebesko Duhovno. A šta je Nebesko Duhovno, vidi br. 1577, 1824, i druga mesta. Razlog da mleko označava Duhovno koje je od Nebeskog je u tome što voda označava Duhovno (br. 680,739); a mleko, pošto sadrži masnoću, označava Nebesko Duhovno, ili što je isto, istinu od dobra, ili što je isto, veru od ljubavi i milosrđa, ili što je isto, Intelektualno od dobra volje,

i što je opet isto, osećanje istine u kome je osećanje dobra, i što je isto, osećanje za saznavanje i znanja iz osećanja ljubavi ka bližnjemu, u kojemu su oni koji vole svoga bližnjega, a koji se utvrđuju u toj ljubavi kroz poznavanje vere kao i kroz znanja-reči, pa otuda vole ta znanja i te reči-znanja; sve su ove stvari isto što i Nebesko Duhovno, i koriste se pri opisivanju, već prema predmetu o kome se govori. Da je ovo značenje mleka, vidi se iz Reči, kao kod Isaije: *Oj žedni koji ste god, hodite na vodu, i koji nemate novaca, kupujte i jedite; hodite, kupujte bez novaca i bez plate vina i mlijeka. Što trošite novce svoje na ono što nije hrana, i trud svoj na ono što ne siti? Slušajte me, pa ćete jesti što je dobro, i duša će se vaša nasladiti pretiline (LV.1,2)*, gde vino označava ono što je Duhovno koje je od vere, a mleko Duhovno koje je od ljubavi. Kod Mojsija: *Veže za čokot magare svoje, i za plemenitu lozu mlade od magarice svoje; u vinu pere haljinu svoju i ogrtač svoj u soku od grožđa. Oči mu se crvene od vina i zubi bijeli od mlijeka (XLIX.11,12)*. Ove su reči proroštvo o Jakovu, u to vreme o Izrailju, o Judi, a Judom se označava Gospod; a zubima koji su beli od mleka označava se Nebesko Duhovno koje pripada Njegovom Prirodnom. Kod Joila: *I tada će gore kapati slatkim vinom, i humovi će se topiti od mlijeka, i svijem potocima Judinijem teći će voda, i izaći će izvor iz doma Gosodovog i natopiće dolinu Sitimsku (III.18)*, govoreći o Gospodovom carstvu, gde mleko označava Nebesko Duhovno. U reči zemlja Hananska, koja pretstavlja i označava Gospodovo carstvo, naziva se zemljom u kojoj teče mleko i med, kao u Knjizi Brojeva XIII,27; XIV.8; Zak. Ponovljeni XXVI.9,15; XXVII.3; Jeremija XI.5; XXXII.22; Jezikilj XX.6,15; a na ovim mestima mleko označava obilje nebesko duhovnih stvari, dok med označava obilje sreće koja proističe iz ovih; zemlja označava Nebesko samo u carstvu iz kojega sve ove stvari potiču. A što se tiče značenja teleta, pokazano je gore (br. 2180), da je njime označeno Nebesko Prirodno. Prirodno čovekovo kao i njegovo Racionalno, ima svoje dobro i svoju istinu, jer u svim tim stvarima postoji brak dobra i sitine, kao što je gore pokazano, br. 2173. Dobro Prirodnog je prijatnost koja se opaža kod ljubavi ka bližnjemu, ili kod prijateljstva koje je vezano za ljubav ka bližnjemu, koja prijatnost se oseća kao uživanje, koje pripada i telu. Istina prirodnog uma je znanja-reči, koja potstiču to uživanje. Otuda se vidi šta je označeno Nebeskim Prirodnim.

2185. *I postavi im:* da ovo označava da se tako pripremio da primi, vidi se iz značenja postaviti pred, u unutrašnjem smislu, kada sve govori o propremi Racionalnog da primi opažanje od Božanskog; ovo se pokazuje i bez objašnjavanja.

2186. *A sam stajaše pod drvetom:* da ovo označava opažanje, sledi iz značenja drveta, koje označava opažanje, o kojem vidi br. 103, 2163. Gore je rečeno (stih 4), da su se tri čoveka, koji su došli Avranu, odmorili pod drvetom, čime je označeno da se Božansko približilo tome stanju u kojemu je tada bio Gospod; a ovde se kaže da je Avram stajao pod drvetom, čime je označeno da se Gospod približio Božanskom opažanju onda kad se za to bio pripremio; ovo je uzajamno stanje. Svako vidi da to nije bez razloga da se pominju tri čoveka i Avram kako stoje ispod drveta, naime, da je to rečeno zbog tajni koje leže sakrivene u ovim stvarima.

2187. *Dok jeđahu:* da ovo označava komunikaciju na ovaj način, vidi se iz značenja jedenja, da to znači komunikaciju i spajanje, što je očito iz Reči. To što su Aron, njegovi sinovi, Leviti, kao i ostali narod, jeli ono što je bilo žrtvovano na svetome mestu, označava samo komunikaciju, spajanje, i usvajanje, kao što je gore pokazano (br. 2177), kao objašnjenje odlomka iz Knjige Levitske VI.9,10; zato što su posvećene stvari označavale nebesku i duhovnu hranu koju su oni jeli, time je pretstavljeno usvajanje (nebeske i duhovne hrane). Posvećene stvari bile su delovi žrtava koje su trebale da budu spaljene na oltaru, a koje su jeli ili sveštenici ili narod koje je doneo darove, što se vidi iz mnogih odlomaka gde se govori o žrtvama. Da su ih jeli sveštenici, vidi se iz Knjige Izlaska XXIX,32,33; Levitske VI.16,26; VII. 6, 15, 16, 18; VIII.31; X.12,13; Brojevi XVIII. 9-11; a da ih je jeo narod, vidi se iz Levitske XIX.5,6; Ponovljeni Zakoni XII. 27; XXVII.7, i na drugim mestima da ne treba da jedu nečiste, vidi se iz Levitske VII. 19-21; XXII. 4-7. Ove gozbe su se održavale na svetome mestu blizu oltara, na vratima ili u

dvorištu isped šatora od sastanka (tabernakuluma); i one su označavale komunikaciju, spajanje i usvajanje nebeske hrane, o čemu pogledaj br. 56-58, 680, 681, 1480, 1695; i sve su se ove stvari nazivale HLEB, čije se značenje može videti gore. Br. 2165; slično je predstavljeno Aranom i njegovim sinovima koji su jeli hleb lica, u svetinji (Levitska XXIV.9). Zakon za Nazarite, da se u za vreme svog Nazarenstva (odvojenosti), oni nisu smeli da jedu ništa od grožđa od kojega se pravi vino, ni seme ni koru (Brojevi VI.4); taj je zakon uveden zato što Nazarit predstavlja nebeskog čoveka, a nebeski čovek je takav, da ne će ni da pomene duhovne stvari, vidi br. 202, 337, 880, 1647; a pošto vino, i grožđe, i sve u vezi sa grožđem, označava ono što je duhovno, to je Nazaritu bilo zabranjeno da od toga jede, to jest, da ima komunikaciju s njima (s duhovnim stvarima), da se s njima povezuje i da ih usvaja. Slično je označeno jedenjem kod Isaije: *Oj žedni koji ste god, hodite na vodu, i koji nemate novaca, hodite, kupujte i jedite; hodite, kupujte od novaca i bez plate vina i mlijeka. Za što trošite novce svoje na ono što nije hrana, i trud na ono što ne siti? Slušajte me, pa ćete jesti što je dobro, i duša će se vaša nasladiti pretiline (LV,1,2.);* a isto tako i ovim rečima kod Jovana: *Koji pobijedi, dat ću mu da jede od drveta životnoga koji je nasred raja Božijega (Otkr. II.7).* Drvo životno je Nebesko samo, a u najvišem smislu Gospod Sam, jer je od Njega svo nebesko, naime, sva ljubav i milosrđe; na taj način, jesti sa drveta života je isto što i hraniti se Gospodom; a hraniti se Gospodom, to je primiti kao dar ljubav i milosrđe, a to znači dobiti ko dar one stvari koje pripadaju nebeskom životu, kao što i Sam Gospod kaže kod Jovana: *Ja sam hljeb život, koji silazi s neba, i koji jede od ovoga hljeba, taj ima život večni; onaj koji Mene jede, imaće život kroz Mene (VI.51,57).* A oni rekoče: *Ovo je tvrda besjeda!* Ali Isus reče: *Riječi koje vam govorim, jesu duh, i one su život (stihovi 60, 63 istoga poglavlja).* Otuda je očito šta je označeno jedenjem u Svetoj Večeri (Mateja XXVI.26-28; Marko XIV. 22,23; Luka XXII. 19,20), naime, to znači komunikaciju, biti spojen, i usvajanje. Otuda je jasno na što me misli pod ovim Gospodovim rečima: *Mnogi će doći od istoka i od zapada, i i sješće za trpezu s Avramom i Isakom i Jakovom u carstvu nebeskom (Mateja VIII.11).* Ne da će jesti s njima u carstvu Božijem, nego da će uživati nebeska dobra koja su označena Avramom, Isakom, i Jakovom, to jest, nebeske stvari ljubavi; najdublje, koje su Avram; i niže ili srednje koje su Racionalne, a koje su Isak; i još

niže, koje su nebesko prirodne, koje su u prvom nebu, koje su označene Jakovom. Ovo je unutrašnji smisao ovih reči. Avram, Isak i Jakov imaju ova značenja, vidi br. 1893, i na svakom drugom mestu gde se o njima govori; jer isto je bilo da se kaže uživati nebeska dobra ili uživati u Gospodu, Koji je njima pretstavljen, jer su sve ove stvari od Gospoda, i Gospod je u svima njima.

2188. Stih 9. *I oni mu rekoše: gdje je Sara žena tvoja? A on reče: eno je pod šatorom. Oni mu rekoše, Gdje je Sara žena tvoja, označava racionalnu istinu, koja se tada nije pokazivala, jer je bila u racionalnom dobru: a on reče, eno je u šatoru, znači da je bila u onome što je sveto.*

2189. *Oni mu rekoše: Gdje je Sara žena tvoja? Da ovo označava racionalnu istinu, koja se tada nije pokazivala, jer je bila u racionalnom dobru, jasno je iz reprezentacije Sare na ovome mestu, gde ona označava racionalnu istinu, o čemu vidi gore u br. 2173: Kakav je slučaj u odnosu na ovo i na ono što je u sledećim odlomcima, gde se radi o stanju Racionalnog kod Gospoda, racionalnog koje je pretstavljeno Sarom, ne može se sasvim objasniti da bi se razumelo do kraja, osim ako se zna kakvo je Racionalno u opšte u odnosu na dobro i na istinu; tako isto, u odnosu na Božansko i Ljudsko u kojemu je On tada bio. Glavno (primarno) Racionalnog kod čoveka je istina, kao što je gore rečeno br. 2072, pa stoga i osećanje istine. Osećanje za istinu vlada nad njegovim Racionalnim, kako bi se čovek popravio (reformisao), a što se postiže uz pomoć saznanja i znanja-reči koje pripadaju istini, a koje se neprestano usađuju u dobro, to jest, u ljubav prema bližnjemu, kako bi čovek primio život ljubavi ka bližnjemu. Jer u pogledu života ljubavi prema bližnjemu, koji je sami nebeski život, slučaj je taj, da se kod onih koji se popravljaju i duhovno rađaju, kod njih život ljubavi ka bližnjemu neprekidno raste, i to pomoću istina; stoga, što više se primaju istine, to ljubav ka bližnjemu postaje savršenija; dakle, ljubav ka bližnjem kod čoveka je onakva kakva i kolika je istina koju on prima. Otude se donekle može videti kako stoji stvar s Racionalnim kod čoveka. Međutim, život nije u istini već u dobru. Istina je samo prijemnik života, to jest, prijemnik dobra;*

ona je nešto slično odeći ili odelu za dobro; stoga se u Reči istine nazivaju odećom; a kada dobro sačinjava Racionalno, tada istina kao da nestane, i kao da je postala dobro, u kojem slučaju dobro sija kroz istinu, kao što je to kod anđela, koji kada se vide obučeni, to je zbog sjaja koji uzima oblik odeće; takvi su se pokazivali prorocima. To je tada ono što treba razumeti kad se kaže da se racionalna istina nije pokazivala u to vreme, jer je bila u racionalnom dobru, a što je označeno time što su oni rekli Avramu, *Gdje je Sara žena tvoja?* Ali pošto je Gospodovo racionalno tada bilo Božansko, a to ne može da bude i kod jednog anđela, stoga se ono ne može bolje objasniti nego preko upoređivanja, dakle preko ilustracije nečega što je slično, a nikako isto.

2190. *A on reče: eno je u šatoru:* da ovo označava da je u onome što je sveto, o čemu vidi u br.414, 1102, 1566, 2145; kaže se da je u onome što je sveto, zato što je u dobru. Sve dobro se naziva svetim, jer je od ljubavi i milosrđa, koji su od Gospoda samog: jer kako je sa dobrim, tako je i sa svetim stvarima. Dobra se oblikuju, rađaju se i rastu, preko istina vere, pa su oankkva kakve su istine vere koje se usađuju u ljubav ka bližnjemu, kao što je gore rečeno u br. 2189. Otuda to da se dobra ili ono što je sveto, razlikuje se kod svakoga čoveka; pa iako mogu izgledati isto u spoljašnjem obliku, ona su različita, a to je slučaj kako s onima koji su izvan tako i s onima koji su unutar crkve. U dobru ljubavi kod čoveka ima više stvari nego što čovek može da veruje; jer su u njemu sve stvari vere, i one su stoga u svetim stvarima njegovog bogoslužjenja. Anđeli opažaju kvalitet svetosti u njegovom bogoslužjenju jasno kao u podne, iako čovek zna samo to da je u nekom svetom stanju. U njegovom svetom stanju postoje mirijade mirijada njegovih misli o dobrima i istinama vere i osećanja koja iz toga potiču. Ali biće više govora na drugome mestu, po Božanskoj milosti Gospodovoj, o tome kakvo je u opšte stanje svetosti u čovekovom bogoslužjenju.

2191. Stih 10. *A jedan između njih reče: do godine u ovo doba opet ću doći k tebi, a Sara će žena tvoja imati sina. A Sara slušaše na vratima od šatora iza njega. On reče, označava opažanje; do godine u ovo doba doći ću, označava*

povezivanje Božanskog s Gospodovim Ljudskim; *Sara žena tvoja imaće sina*, označava Racionalno koje treba da postane Božansko; *a Sara slušaše na vratima od šatora*, označava racionalnu istinu u to vreme blizu onoga što je sveto; *iz njega*, znači blizu dobra u kojemu je Racionalno tada bilo, i tako odvojeno od njega, onoliko koliko je nešt od Ljudskog bilo u tome.

2192. *A on reče*: da ovo označava opažanje, vidi se iz značenja govoriti u istorijskom smislu, da označava opažanje, o čemu vidi br. 1898, 1919, 2080.

2193. *Do godine u ovo doba opet ću doći k tebi*: da ovo označava povezivanje Božanskog sa Ljudskim, vidi se iz toga što Jehovin dolazak Avramu predstavlja Božansko opažanje, za čije primanje se Gospod pripremao, pa je stoga to predstavljalo povezivanje, kao što je ranije pokazano; tako da se sa *do godine u ovo doba opet ću doći k tebi* označava slično, to jest, povezivanje Božanskog sa Ljudskim. *U ovo doba do godine*, označava da će to biti u isto vreme sledeće godine.

2194. *Sara žena tvoja imaće sina*: da ovo označava Božansko Racionalno koje će se uskoro ostvariti, vidi se iz značenja sina, a i Sare, kao i Isaka koji treba da mu se rodi. Kako sin tako i Sara i Isak, označavaju ono što pripada Gospodovom Racionalnom. Da je sin istina, može se videti, br. 489, 491, 533, 1147. Sara je racionalna istina, vidi br. 2173. Ljudsko kod svakoga čoveka počinje u najdubljem njegovog Racionalnog, kao što je rečeno, br. 2106; a tako je bilo i sa Gospodovim Ljudskim; ono što je bilo iznad, to je bio Jehova Sam, i po tome se Gospod razlikovao od svakog drugog čoveka. Pošto Ljudsko počinje u najdubljem delu Racionalnog, a Gospod je sve Svoje Ljudsko učinio Božanskim, On je stoga prvo učinio Racionalno samo Božanskim od njegovog najdubljeg; koje, kad je postalo Božansko, predstavljeno je i označeno Isakom, kao što je gore rečeno.

2195. *A Sara slušaše na vratima od šatora:* da ovo označava racionalnu istinu u to vreme koja da je bila blizu onome što je sveto, vidi se iz reprezentacije Sare, koja označava racionalnu istinu, vidi br. 2173, 2194; a isto tako i iz značenja šatora koji označava ono što je sveto, vidi br. 414, 1102, 1566, 2145; a tako i iz značenja vrata od šatora, koja označavaju ulaz u ono što je sveto, to jest u ono što je blisko svetom, o čemu vidi gore, br. 2145. Sada sledi objašnjenje kako idu ove stvari.

2196. *(Stajaše) iza njega:* da ovo označava da je to bilo blizu dobra u kojemu je racionalno tada bilo, i da je bilo odvojeno, onoliko koliko je nečega Ljudskog u njemu bilo, vidi se po tome što se kaže o vratima, gde se Sara nalazila, da su bila iz njega; biti iza njega, označava ne biti spojen, te biti otraga. Ono što je odvojeno od nekoga, to je pretstavljeno nekom vrstom odbacivanja kao nazad, što se pokazuje u reprezentativima u drugom životu, o čemu vidi što je rečeno iz iskustva, br. 1393, 1875. Ovo je izraženo okolnošću, da su vrata, kod kojih se Sara našla, bila iza njega. U pogledu čisto ljudske racionalne istine, koja je bila tada kod Gospoda, koja je bila odvojena od Njega, kad se On spojio s Božanskim, ovakav je slučaj: - Ljudska racionalna istina ne shvata (obuhvata) Božanske stvari, jer su ovakve stvari iznad sfere njegovog shvatanja, jer ova istina komunicira sa zanjima-rečima koja su u prirodnom čoveku, te onoliko koliko ova znanja-reči iznag njega (iznad racionalnog), toliko ih ne priznaje; jer ova istina je u prividima (izgledima) (jer su to samo izgledi istine), kojih se ona ne može osloboditi; a izgledi (prividi) su ono što se rađa od čulnih stvari, koje navodi da se misli da su i Božanske stvari isto takve prirode, dok su one u stvari bez izgleda (privida), pa kada se one izgovore (kažu), racionalno to nikako ne veruje, jer ne može da ih shvati. Kao na primer, kada se kaže da u čoveku nema života osim onoga koji dolazi od Gospoda, tada Racionalno pretpostavlja da, sledeći samo privid, da tada čovek ne može da živi kao od sebe, dok u stvari on tek onda istinski živi kada opaža da on živi od Gospoda. I dalje, racionalno, sudeći po izgledima, pretpostavlja da dobro koje čovek čini da ga on čini od sebe, dok u stvari nema ništa dobro što dolazi od samoga čoveka, nego sve dobro dolazi od Gospoda. Dalje, Racionalno pretpostavlja da čovek zaslužuje spasenje kada čini

dobro, dok u stvari čovek sam od sebe ne može ništa da zasluži, nego je sva zasluga Gospodova. Još, čovek pretpostavlja po izgledima da kad se on uzdržava od zla, i kada je u dobru od Gospoda, tada u njemu nema ništa osim onoga što je dobro, pravo, čak i sveto, dok u stvari u čoveku samom postoji samo zlo, nepravda, i svetogrđenje. Dalje, čovek po izgledu pretpostavlja, da kada čini dobro iz ljubavi ka bližnjem, da on to čini od Volje u sebi, dok u stvari to nije od njegove Volje, nego od njegovog Intelektualnog u kome je usađena ljubav ka bližnjemu. Dalje, čovek pretpostavlja da ne posoji nikakva slava osim one koja posoji na svetu, dok u stvari u slavi neba nema ničega ni najmanje od slave na svetu. Dalje, čovek po izgledu pretpostavlja da svaka ljubav počinje od njega samoga, dok u stvari u nebeskoj ljubavi nema ničega od njega samoga. Dalje, čovek pretpostavlja da nema drugoga svetla osim onoga koje postoji na svetu, kad u stvari u nebima nema ni najmanje nešto od svetla na svetu, i da to svetlo (u nebima) prevazilazi hiljadu oputa svetlost na svetu u po dne. Još, sudeći po izgledu, čovek pretpostavlja da Gospod ne može da sija kao sunce u celom nebu, dok u stvari sva svetlost u nebu je od Njega. Još, sudeći po izgledima, čovek ne može da veruje da se ljudi u drugom životu kreću, dok se oni kreću kao što to rade ljudi na zemlji u svojim staništima, dvorištima, i vrtovima; još manje može da shvati kad mu se kaže da su ta kretanja promene stanja koja tako izgledaju. Dalje, zbog privida, ne može da veruje da se anđeli i duhovi, zato što se ne mogu videti telesnim očima, da se oni ne mogu videti; niti da oni mogu da razgovaraju sa čovekom; a oni se pokazuju unutrašnjem vidu, to jeste vidu duha, i to jasnije nego što čovek vidi čoveka na zemlji, i da se njihov govor čuje razgovetnije. Da ne spominjemo hiljade na hiljade drugih stvari, koje čovekovo racionalno, od svoje vlastite svetlosti (lumen) koja je rođena od čulnih stvari i stoga zatamnjena, ne može nikako da veruje. Štaviše, racionalno je slepo i u prirodnim stvarima, kao na primer ne može da razume kako ljudi antipodi mogu da stoje na svojim nogama i da hodaju, kao i u mogim drugim slučajevima, kako li je tak (racionalno) slepo u duhovnim i nebeskim stvarima, koje su daleko iznad prirodnih stvari? Pošto je ljudsko racionalno takvo, to se ovde kaže da je ono odvojeno, onda kada je Gospod bio sjedinjen sa Božanskim u Božanskom opažanju, a što je označeno time što je Sara, kojom je označena takva racionalna istina, stajala na vratima od šatora, i da su ona bila iza njega.

2197. Stih 11. *A Avram i Sara bijahu stari i vremeniti, i u Sare bješe prestalo što biva u žena.* Da ovo označava Ljudsko koje je bilo kod Gospoda, da ga je trebalo odložiti, jasno je iz reprezentacije Avrama i Sare, kao i iz značenja biti star ili starosti. Avram ovde pretstavlja Gospoda u pogledu racionalnog dobra, a Sara pretstavlja Gospoda u pogledu na racionalnu istinu, kao što je rečeno na raznim mestima u ovome poglavlju; tako oboje pretstavljaju Ljudsko kod Gospoda, zbog toga što, kao što je gore rečeno, Jehova je sada bio prisutan, i govorio je s Avramom, a Jehova je bio Božansko Samo Gospodovo, a ne nešto odvojeno od Njega, iako je u istorijskom iskazu prikazano kao odvojeno, jer se inače ne može predstaviti onim što je istorijsko. A što se tiče toga da se kaže da su Avram i Sara bili stari, da se time označava da Ljudsko treba da se odloži, ovakav je slučaj: - Starost podrazumeva poslednje vreme. Starost se pominje na raznim mestima u Reči, kao i to da su neki ljudi umrli; ali u unutrašnjem smislu, starost, ili smrt koje se odnose na telo, nikada se ne opažaju (u drugom životu), već nešto drugo, što se pokazuje iz nizova stvari o kojima se govori; jer se u drugom životu ne zna šta je to starost, ili šta je smrt. Ono što se ovde vidi, kao što je rečeno, u nizovima stvari o kojima se govori, to je da Gospod treba da odloži Ljudsko.

2199. *Bijahu stari i vremeniti:* da ovo označava da je vreme blizu, sledi iz ovoga što do sada rečeno. U Reči, dan, kao i godina, i vreme u opšte, označavaju stanje, kao što je pokazano u br. 23, 487, 493, 893; tako, u ovom slučaju, *biti star i vremešan* označava, u unutrašnjem smislu, biti u stanju u kome treba odložiti Ljudsko, a to znači da je došlo vreme za to.

2200. *A u Sare bješe prestalo što biva u žena:* da ovo označava da nije moglo da i dalje tako ostane, vidi se iz onoga što je već rečeno, a to znači da to nije potrebno objašnjavati.

2201. Stih 12. *Za to se nasmija Sara i sebi govoreći: po što sam ostarjela, sad li će mi doći radost? A i gospodar moj je star. Za to se nasmija Sara u sebi, označava* osećanje te racionalne istine po kojoj tako treba da bude; ***govoreći, po što sam ostarjela, sad li će mi doći radost?*** znači da to osećanje za racionalnu istinu neće promeniti stanje; ***a i moj gospodar je star,*** znači da se to osećanje istine pitalo da li racionalno dobro, kojemu je ono bilo pridruženo, treba tako isto da odloži Ljudsko.

2202. *Nasmija se Sara u sebi:* da ovo označava osećanje te racionalne istine koje se pitalo da li se tako nešto može desiti, to se vidi iz značenja smeha, koje označava osećanje istine, o čemu vidi gore, br. 2072. Sad sledi šta je označeno tim stvarima.

2203. *Govoreći, Po što sam ostarjela, sad li će mi doći radost?* Da ovo znači da osećanje za ovu istinu ne će izmeniti svoje stanje, vidi se iz značenja stariti, o čemu gore, br. 2198; i iz značenja ovih reči, ***sad li će mi doći radost?*** koje označava da to ne treba želiti, i da to nije bilo njeno osećanje. Kako stoje ove stvari, vidi se iz onoga što je pre rečeno (br. 2196) o Sari, da je stajala na vratima od šatora, i da su ona bila iza njega, to jest, da je ljudsko Racionalno u pogledu istine takvo da ne može razumeti šta je Božansko, zato što se istina pokazuje samo u prividima (izgledima); pa stoga ono što ljudsko Racionalno ne može da shvati, to ne može ni da veruje; a ono što ne može da veruje, to nema uticaja na nju (racionalnu ljudsku istinu). Prividi (izledi) koje racionalno vidi, oni su takvi da stvaraju radost (zadovoljstvo), a to znači da ako se liši privida (izgleda), da neće preostati nikakvo zadovoljstvo (radost). Dok u stvari nebesko zadovoljstvo nije u izgledima već u samom dobru i istini. Pošto je racionalna istina takva, njoj se prašta. I njoj se dopušta da ostane u prividima (izgledima istine), i da u njima nalazi radost. Takva istina, koje se pokazuje u izgledima, ovde je pretstavljena Sarom, kada je Gospod spojio Ljudsko sa Božanskim; pa se stoga kaže da je ona stajala na vratima, i da se nasmejala i rekla, ***pošto sam ostarjela, sad li će mi***

doći radost? čime se označava da to osećanje istine nije verovalo da se stanje može promeniti.

2204. A i moj gospodar je star: da ovo označava da se osećanje istine pitalo da li racionalno dobro, kojemu je istina bila pridružena, treba da odloži Ljudsko, vidi se iz onoga što je predstavljeno Avramom, koji je ovde nazvan *moj gospodar*, a koji označava racionalno dobro; kao i iz onoga što je predstavljeno Sarom.

, koja označava racionalnu istinu, o kojoj vidi gore, br. 2198, i na drugim mestima; kao i iz onoga što je označeno starošću, a koje označava odlaganje Ljudskog, o čemu vidi gore, br. 2198. Racionalno ljudsko dobro je takvo da u sebi ima puno svetskog zadovoljstva, jer nije oblikovano samo istinama, već i zadovoljstvima kojih ima na svetu. U ova zadovoljstva, dok se čovek popravlja i nanovo rađa, Gospod usađuje duhovno dobro, čime se svetska zadovoljstva umeravaju. Pa posle čovek nalazi zadovoljstva u ovome (duhovnom dobru). Ali Gospod je potpuno izagnao sve svetsko iz Racionalnog, i to učinio Božanskim. I to je bilo ono o čemu se pitala racionalna istina, predstavljena Sarom.

2205. Stih 13. Tada reče Jehova (Gospod) Avramu, što se smije Sara govoreći. Istina li je da ću roditi sina kad sam ostarjela? Tada Jehova reče Avramu, označava Gospodovo opažanje od Božanskog (koje je dolazilo od Božanskog): Što se smije Sara? označava misao iz racionalne istine od osećanja za nju: Istina li je da ću roditi? Znači da se pitalo da li racionalno može da postane Božansko: kad sam ostarjela, označava da racionalno neće više biti takvo.

2206. Jehova reče Avramu: da ovo označava Gospodo opažanje od Božanskog, vidi se iz značenja reći, što je opaziti, o čemu vidi gore, br. 1898, 1919, 2080; kao i iz toga da je Jehova rekao, što označava opažanje od Božanskog; jer, kao što je gore često pokazano, Unutrašnje samo Gospodovo bilo je Jehova.

2207. *Za što se nasmija Sara?* Da ovo označava misao racionalne istine od osećanja, vidi se iz značenja smeha, ili smejanja, da ono označava osećanje za ono što je od istine, o čemu vidi gore, br. 2072; kao i iz reprezentacije Sare, koja označava racionalnu istinu, o kojoj vidi nekoliko puta gore u ovome poglavlju. Ovo pitanje podrazumeva da je Gospod opazio da je još bilo ljudskog u Njegovom Racionalnom.

2208. *Istina li je da ću roditi?* Da ovo označava da se pitalo da li racionalni um treba da postane Božanski, vidi se iz značenja roditi u unutrašnjem smislu; pa stoga što je Gospodovo Božansko racionalno pretstavljeno Isakom, kao što je gore rečeno, i kao što će se pokazati u onome što sledi, stoga roditi ovde označava Isaka, to jest, Racionalno koje treba da postane Božansko: a ovo nije mogla da shvati racionalna istina pretstavljena Sarom.

2209. *Kad sam ostarjela:* da ovo označava da kad više ne bude takvo, naime ne Božansko nego ljudsko, i a se ovo poslednje mora odstraniti, vidi se iz značenja starenja koje označava otstranjivanje Ljudskog, o čemu vidi gore. Br. 2198, 2203. U pogledu racionalnog u opšte, kada misli o Božanskim stvarima, osobito od istine koju poseduje, ono nikako ne može da poveruje da takve stvari postoje, kako stoga što ih ne shvata kao i zbog toga što je prionulo uz privide, koji su rodjeni iz obmana čula, pomoću kojih i od kojih ono misli, kao što se može videti iz primera navedenih gore, br. 2196; kojima je radi bolje ilustracije treba dodati sledeće. Ako se pita Racionalno, može li se verovati da Reč ima unutrašnji smisao, i da je on toliko udaljen od doslovnog smisla, kao što je bilo pokazano; i da je Reč ta koja spaja nebo i zemlju, to jest, Gospodovo carstvo u nebima sa Gospodovim carstvom na zemlji? Može li Racionalno da veruje da duše posle smrti razgovaraju jedne s drugima jasvim jasno, i to bez reči, a ipak potpuno; da one izražavaju više u jednom minutu nego što čovek može za jedan sat; i da anđeli na sličan način razgovaraju, samo što je njihov govor još savršeniji, i koji duhovi ne mogu da opaze; dalje, da sve duše, čim stignu u drugi život, znaju da ovako govore, iako ne dobijaju neku pouku o tome? Da li racionalno može da

poveruje da u jednom osećanju, i u jednom uzdahu, ima bezbroj stvari koje se nikad ne mogu opisati, a koje opažaju anđeli? I da je svako čovekovo osećanje, i svaka ideja njegove misli, slika njegova, koja sadrži na čudesan način sve stvari njegovog života; da ne pominjemo hiljade i hiljade takvih stvari? Racionalno, koje stiče mudrost iz čulnih stvari, i koje je prožeto njihovim obmanama, ono to ne veruje, kad misli o ovim stvarima, da su ona takve, jer ono nije u stanju da oblikuje neku ideju o tome, osim iz onoga što opaža nekim unutrašnjim ili spoljašnjim čulom. Kako li je onda kada misli o Božanskim nebeskim i duhovnim stvarima koje su još više? Jer još će uvek ostati neki prividi (izgledi) koji potiču od čulnih stvari, na koje se misao naslanja, te kada se ovi prividi izgube, tada nestaje i ideja. Ovo mi je bilo očigledno sudeći po novodošavšim duhovima, koji uživaju u izgledima koje su doneli sa sobom sa sveta, govoreći, da kada bi im se ove oduzele, ne znaju da li bi bili u stanju da misle. Takvo je racionalno posmatrano samo u sebi.

2210. Stih 14. *Ima li što teško Jehovi? Do godine u ovo doba opet ću doći k tebi, a Sara će imati sina. Ima li šta teko Jehovi? Označava da je sve moguće Jehovi: Do godine u ovo doba doći ću k tebi, označava buduće stanje; Sara će imati sina, označava da će tada Gospod odbaciti ljudsko Racionalno, i obući se u Božansko Racionalno.*

2211. *Ima li što teško Jehovi?* Da ovo znači da je sve moguće Jehovi, vidi se i bez objašnjenja.

2212. *Do godine u ovo doba opet ću doći:* da ovo označava buduće stanje, vidi se iz značenja vremena, koje označava stanje, kao što je gore rečeno, br. 2199. Ovde se kaže da će se Jehova vratiti u određeno vreme, i tada, u to vreme života, ili, što je isto, u isto vreme sledeće godine. Svaki izraz ima u sebi nešto posebno, naime, određeno vreme označava opšti karakter toga stanja, što je označeno vremenom života, a opšti karakter je da će se to uskoro desiti; ali

kako će se to desiti, označeno je sa *u ovo vreme*. U Reči, uobičajeno je da se stanja opisuju sa dva izraza koja su vrlo slična, gde jedan objašnjava opšti karakter, a drugi nešto određeno o istome. (*prim. prev. autor je poznavao Hebrejski jezik, te je u Hebrejskim tekstovima, kao i u Latinskom prevodu kojim se služio – Schmidius – nalazio reči i izraze koji imaju navedena značenja više nego je to moguće ako se poznaje samo jedan prevod, ma kako dobar on bio. Hebrejski jezik i pismo su, po autoru, najbliži drevnom jeziku kojim su se služili drevni ljudi, a koji jezik je bio slikovit i reprezentativan, sličan donekle jeziku dobrih duhova i anđela.*

2213. Do godine u ovo doba (života), i Sara će imati sina: da ovo označava da će tada Gospod odbaciti ljudsko Racionalno i da će se obući u Božansko Racionalno, vidi se iz značenja *vratiti se u ovo vreme (života), ili u sadašnje vreme sledeće godine*, što označava spajanje Gospodovog Božanskog s Njegovim Ljudskim, o čemu vidi gore, br. 2193; i iz značenja Sarinog sina, koji označava Božansko Racionalno, koje je trebalo da se pojavi, o čemu vidi gore, br. 2194. *Ovo vreme života, ili sadašnje vreme sledeće godine*, označava vreme kad će Avram ući u stotu godinu, kojom godinom je označeno jedinstvo Gospodovog Ljudskog sa Božanskim, i Božanskog s Ljudskim, kao što je gore pokazano, br. 1988; godina će isteći (za to vreme), jer se godinom u Reči ne označava godina, nego jedno celo vreme, odnosno jedan ceo period, bilo da je to hiljadu godina, ili stotinu, ili deset, ili nekoliko časova, kao što je gore pokazano, br. 482, 487, 493, 893; tako i u slučaju sedmice, o čemu vidi br. 3044.

2214 Stih 15. A Sara udari u bah govoreći: nijesam se smijala. Jer se uplaši. Ali on reče: nije istina, nego si se smijala. I Sara udari u bah (zanijeka), govoreći, nijesam se smijala, jer se uplaši, označava da se ljudsko racionalno htelo osoboditi krivice, jer je primetilo da nije onakvo kakvo bi trebalo da bude; *a on reče: nije istina, nego si se smijala*, označava da je ono i dalje bilo takvo.

2215. A Sara udari u bah (zanijeka), govoreći, nijesam se smijala, jer se uplaši: da ovo označava da se ljudska racionalna istina žrtvuje osloboditi krivice, jer je primetilo da nije bilo onakvo kakvo je trebalo da bude, može se videti i bez objašnjavanja.

2216. I On reče: Nije istina, nego si se smijala: da ovo znači da je ono (ljudsko racionalno) i dalje bilo isto, vidi se bez objašnjavanja. A zašto je tako, vidi se iz onoga što je gore rečeno (b. 2072), o značenju smeha ili smejanja, naime, da je to osećanje Racionalnog, ili bolje, osećanje istine ili obmane u Racionalnom; otuda potiče svaki smeh. Sve dok u Racionalnom postoji osećanje takve vrste, koje se izražava smejanjem, sve dotle ima u njemu (u racionalnom) nešto telesno ili svetovno, što je samo ljudsko. Nebesko dobro i duhovno dobro se ne smeje, nego izražava svoje zadovoljstvo i veselost licem, i u govoru, i u pokretu, na drugi način. Jer u smehu ima mnogo stvari, uglavnom osuđivanja, koje, iako se ne pokazuje, ono ipak leži u tome skriveno; i smeh se lako razlikuje od veselosti uma, koja se pokazuje nečim što je slično smehu. Stanje ljudskog racionalnog kod Gospoda opisano je Sarinim smejanjem, i time je označeno s kakvim je osećanjem istina racionalnog, koja je u to vreme bila odvojena od dobra, posmatrala ono što je rečeno, naime, da se Ljudsko mora odbaciti i obući se u Božansko; ne da se Gospod smeja, već da je od Božanskog opažao kakvo je još bilo Racionalno, i koliko je još uvek Ljudskog bilo u Racionalnom koje je trebalo izagnati. To je u unutrašnjem smislu označeno Sariniom smehom.

2217. Stih 16. Potom ustaše ljudi odande, i pođoše put Sodome; i Avram pođe s njima da ih isprati. Potom ljudi ustaše odande, označava da je to opažanje bilo završeno; **i pođoše put Sodome,** označava stanje ljudskog roda; Sodoma je svo zlo od ljubavi prema sebi; **i Avram pođe s njima,** označava da je Gospod i dalje ostao s njima u opažanju u odnosu na ljudski rod; **da ih isprati,** označava da je On želeo da se odvoji od toga opažanja.

2118. *Potom ljudi ustaše odande:* da ovo označava da je opažanje završeno, vidi se iz značenja *ustati, što znači otići*, kao i iz značenja *ljudi*, o kojima vidi gore. Dolaskom tri čoveka ili Jehoe, Avramu, pretstavljeno je Gospodovo Božansko opažanje, kao što je gore pokazano. Gospodovo opažanje od Božanskog u to vreme bilo je prvo o Božanskom trojstvu, koje je Božansko Samo, Božansko Ljudsko, i Proizlazeće; posle je bilo o Njegovom Ljudskom, da ono treba da se obuče u Božansko; sada dolazi opažanje od Božanskog o ljudskom rodu, o tome kakav je. Ovo su tri stvari o kojima se govori u ovome poglavlju; i one slede redom, naime da Božansko treba da uzme na sebe Ljudsko, i da ga učini Božanskim, kako bi spasilo ljudski rod. O ova prva dva predmeta kaže se da je opažanje završeno, a što je označeno, u unutrašnjem smislu, *ustajanjem (odlaskom) ljudi* ; dok je opažanje o ljudskom rodu, kakav je, označeno u unutrašnjem smislu njihovim *gledanjem ka Sodomu*, i Avramovim odlaskom s njima; a da Gospod nije želeo da ostane i dalje u tome opažanju, označeno je Avramovim *praćenjem*. Kako stoje ove stvari, bolje se može videti iz sadržaja kojim počinje ovo poglavlje, br. 2136-1241, a i iz objašnjenja koje sledi.

2219. *I pođošē (gledahu) put Sodoma:* da ovo označava stanje ljudskog roda, vidi se iz značenja *poći (gledati) prema*, a u ovom slučaju *put Sodoma*. Prema (licima) ovde označava čovekove unutarnje stvari, kako rđave tako i dobre, zato što one zrače sa lica, kao što je pokazano u br. 358. Lica, stoga, u ovome slučaju, jer se govori o Sodomu, označavaju unutarnja zla koja pripadaju ljubavi prema sebi, a ona se u opštem nazivaju Sodomom, kao što će se uskoro videti iz onoga što sledi. Razlog zašto najgora zla imaju poreklo u ljubavi prema sebi je u tome što je ljubav prema sebi razorna za ljudsko društvo, kao što je gore pokazano, u br. 2045, i razorna za nebesko društvo, kao što je pokazano u br. 2957; i pošto je izvitoperenost čovečanstva otuda poznata, to je stanje ljudskog roda ovde označeno licima Sodoma (*prim. prev. reč lica i licima nalazi se samo u Hebrejskom tekstu*). Pored toga, bilo je pokazano na raznim mestima u prvom delu ovoga dela, kakva je ljubav prema sebi, naime da je sasvim suprotna redu u kojem je čovek stvoren. Čovek se razlikuje od zveri po svome Racionalnom, koje mu je dato sa ciljem da svako može želeti dobro drugome, kako u opštem tako i

u pojedinačnom. To je red po kojemu je čovek stvoren; stoga. Ljubav prema Bogu i ljubav prema bližnjemu treba da budu čovekov život, po čemu će se on razlikovati od zveri; ovakav je nebeski red u kojem čovek treba da bude za života u svetu, a tako i u Gospodovom carstvu; a u ovo carstvo on treba da pređe onda kada odloži telo koje mu je služilo na zemlji, da bi tamo ustao u stanje u kojem neprekidno napreduje ka nebeskom savršenstvu. A ljubav prema sebi je glavna i jedina stvar koja razara ove stvari, ali ne toliko ljubav prema svetu, jer ova poslednja je uglavnom protivna duhovnim stvarima vere, dok je ljubav prema sebi dijametralno suprotna nebeskim stvarima ljubavi, jer onaj ko voli sebe, ne voli druge, nego nastoji da uništi sve one osobe koje mu ne da odaju čast; niti će on činiti dobro bilo kome ako taj nije jedno s njim, kao nešto što je zaraženo njegovim požudama i fantazijama. Otuda je očito da od ljubavi prema sebi ističu sve vrste mržnja, osveta, i okrutnosti, kao i sve vrste sramnih pretvaranja i obmana, pa sledstveno i odvratne stvari koje su suprotne redu kako ljudskog tako i nebeskog društva. Ljubav prema sebi je tako odvratna, da kada joj se popuste uzde, to jest, kada joj se pruži prilika, osobito kod najnižih klasa, on srlja napred na takav način da želi da vlada ne samo nad bližnjim i nad poznanicima, nego i nad svemirom, i nad samim Vrhovnim Božanstvom. Ovo čovek ne zna, jer je on u uzdama kojih skoro da nije svestan, ali koliko ove uzde popuste, toliko ljubav prema sebi srlja napred. Ovo mi je bilo dato da saznam kroz mnogo iskustva u drugom životu. Pošto ova zla leže sakrivena u ljubavi prema sebi, oni koji su u toj ljubavi, i koji nisu primili dar savesti, oni iznad svega mrze Gospoda, pa stoga mrze sve istine vere, jer one su sami zakoni reda u Gospodovom carstvu, a ovakve osobe odbacuju ove zakone koje oni preziru, što i jasno pokazuju u drugome životu. Ljubav prema sebi je zmijinja glava, koju ženino seme a to je Gospod, gazi, o čemu vidi u br. 257. Ali ljubav prema sebi nije ono što u vanjskom obliku izgleda kao uzvišenost i ponos, jer je ovaj spoljašnji izgled tim osobama svojstven od rođenja, dok je kod drugih stečen od ranog doba, da bi se kasnije savladalo, dok izvana može da ostane isto. Oni su u ljubavi prema sebi koji preziru druge u upoređenju sa sobom, i koji ih potcenjuju, ne obazirući se na opšte dobro, ukoliko ono njima ne pogoduje, i ukoliko oni nisu sami njegov deo. Posebno su u ljubavi prema sebi oni koji mrze i progone one koji im ne povlađuju i koji im ne služe, lišavajući ih njihovih

poseda, časti, pa i samog života, koliko im je to god u moći. Neka oni koji dišu ovakvim stvarima znaju da su oni u ljubavi prema sebi više od ostalih.

2220. Da Sodoma označava svo zlo od ljubavi prema sebi, jasno je iz značenja Sodoma u Reči. Iako u sledećem poglavlju izgleda kao da se Sodomom označava najgora vrsta preljubočinstva, ipak, u unutrašnjem smislu, njome se označava samo ljubav prema sebi. I sve druge gadosti koje potiču od ljubavi prema sebi predstavljene su u Reči preljubama raznih vrsta: Da Sodoma predstavlja u opštem ljubav prema sebi, i da Gomora predstavlja sve obmane koje potiču od ljubavi prema sebi, bilo je pokazano u br. 1212, 1663, 1682, 1689, i može se videti iz sledećih odlomaka u Reči. Kod jeremije: *Mač na Haldejce, govori Jehova, i na stanovnike Vavilonske i na knezove njegove i na mudrace njegove. Kao kad Jehova zatr Sodomu i Gomoru, ne će se niko ondje naseliti, niti će se baviti u njoj sin čovječiji (L. 35, 40), gde se govori o onima koji su predstavljeni Haldejcima, a to su oni koji u čijem bogoštovanju ima obmane, kao što je pokazano gore, br. 1368; i oni koji su označeni Vavilonom, a to su oni u čijem bogoštovanje ima profanisanog (svetogrdnog) zla, br. 1182, 1326; njihova je osuda predstavljena rušenjem Sodoma, to jest, zla u opšte, kao i rušenjem Gomore, to jest, obmane u opštem, jer je bilo zla od ljubavi prema sebi i u njihovom bogoštovanju, kao i obmane koja potiče otuda. Kod Amosa: *Zatirah vas kao što Jehova zatr Sodomu i Gomorum te bijaste kao glavnja istrgnuta iz ognja; ipak se ne obratiste meni, govori Jehova (IV. 11), govoreći o Samariji, kojom je označena izopačena duhovna Crkva, koja je, u pogledu zla u opšte, suprotna dobrima ljubavi prema bližnjemu, suprotna istinama vere, te je stoga nazvana Sodomom, a u pogledu obmana u opšte koje su protivne istinama vere, nazvana je Gomorom, te su ove bile zatrte od Boga. Kod Sofonije: *Za to, tako ja bio živ, govori Jehova nad vojskama, Moav će biti kao Sodoma i sinovi Amonovi kao Gomora, mjesta koprivama, i slanica i vječna pustoš; ostatak naroda mojega oplijeniće ih, i koji ostanu od naroda mojega, naslijediće ih (II.9,10), gde Sodoma označava ljubav prema sebi a Gomora obamnu od ljubavi prema sebi, gde se za obe pretstazuje pustošenje kao što je pre bilo pretskazano zatiranje; *ponos označava ljubav prema sebi; pokuditi narod Jehove Savaota je****

naneti zlo istinama, i veličati sebe protivu naroda je doneti im obmanu. Kod Jezikilja: *A starija ti je sestra Samarija s kćerima svojim, koja ti sjedi s lijeve strane, a mlađa ti je sestra koja sjedi s desne strane Sodoma s kćerima svojim. Tako ja živ bio, govori Jehova Gospod, sestra tvoja Sodoma i kćeri njezine što si činila ti i tvoje kćeri. Evo, ovo bješe bezakonje sestre Sodome; u ponosu, u izobilju hljeba i bezbrižnom miru bješe ona i kćeri njene, i ne pomagahu siromahu i ubogome. Nego se ponošahu i činjahu gadove preda mnom, za to iz zatrh kad vidjeh (XVI.46, 48-50), govoreći o gadovima Jerusalima, koji su opisani kao Sodoma i kao Samarija; Samarijom, umesto Gomorom, u pogledu obmana, a Sodomom u pogledu zala; te se jasno kazuje šta se posebno označava Sodomom, jer se kaže, *Ovo bješe bezakonje Sodome*, to jest, ljubav prema sebi, koja je ovde označena sa *ponos*; odbojnost prema dobru ljubavi ka bližnjemu označena je sa *izobiljem hljeba*; bezbrižnost, ovde označena sa *bezbrižnim mirom*; nedostatak milosrđa sa *ne pomagahu siromahu i ubogome*; a zadovoljavanje svih požuda koje potiču od ljubavi prema sebi, označeno sa *ponošahu se*, požude su *kćeri*. Otuda je vrlo jasno na šta se misli pod Sodomom, da ne treba to razumeti u istorijskom smislu u sledećem poglavlju, već da Sodoma u tome poglavlju označeva, u unutrašnjem smislu, takve stvari koje ovde opisuje Prorok, naime, stvari ljubavi prema sebi. Ali je ovde Sodoma opisana blažim rečima, jer se govori o gadovima Jerusalima, da su oni veći od onih u Sodomi, što je očito i iz Gospodovih reči kod Mateja: *Zaista vam kažem, biće lakše Sodomi i Gomori u dan suda nego što će biti tome gradu u taj dan (X.15; Marko VI. 11; Luka X.12)*, a kod Jovana: *I tjelesa njihova ostaviće na ulici grada velikoga, koji se duhovno zove Sodoma i Egipat, gdje i Gospod naš razapet bi (Otkr. XI.8)*, gde je jasno da se Sodomom ne označava Sodoma ni Egiptom Egipat, jer se kaže, da se duhovno zove Sodoma i Egipat: Sodomom se označava svo zlo ljubavi prema sebi, a Egiptom umesto Gomorom označava se sva obmana koja dolazi od ljubavi prema sebi.*

2221. *I Avram pođe s njima (da ih isprati):* da ovo označava da je Gospod još uvek bio s njima u opažanju, ali ovaj put u odosu na ljudski rod, vidi se iz niza

stvari u unutrašnjem smislu, jer *poći sa tri čoveka* , o jest s Jehovom, znači još uvek biti u opažanju (opažati na Božanskin način?).

2222. *Da ih isprati:* da ovo označava da je On želeo da se udalji od toga opažanja, jasno je i bez objašnjavanja. Razlog da je želeo da nema više to opažanje je očit, naime, opažanje od Božanskog kao i misao o ljudskom rodu, užasnula Ga je. Jer je Gospodova ljubav prema celom ljudskom rodu bila tako velika, da je želeo da sve (ljude) spasi zauvek tako što će ujediniti Ljudsku Suštinu sa Božanskom, i Božansku s Ljudskom; tako, kad je opazio da je ljudski rod takav, poželeo je da nema to opažanje i tu misao, a to je označeno Avramovom željom da ih isprati.

2223. Stih 17. *A Jehova reče: kako bih tajio od Avrama šta ću učiniti? A Jehova reče,* označava da ništa ne treba da bude sakriveno od Gospoda.

2224. *A Jehova reče:* da ovo označava opažanje, vidi se iz značenja *reći*, koje znači opažati, o čemu vidi gore, br. 1898, 1919, 2080; a pošto je to rekao Jehova u ovom odlomku, to znači da je Gospod ovo opažao od Božanskog (na način na koji Božanstvo ili Bog opaža).

2225. *Kako bih tajio od Avrama šta ću učiniti?* Da ovo označava da ništa ne treba da ostane skriveno pred Gospodom, vidi se iz onoga što je predstavljeno Avramom, koji označava Gospoda u tome stanju, a to je reprezentacija o kojoj je bilo govora nekoliko puta u ovome poglavlju; a da ostali izrazi isto tako označavaju da ništa ne treba da bude skriveno, i to je očit. Ovde su smisao slova i unutrašnji smisao slični, naročito kada se radi o suštinskim stvarima vere, a to je potreba spasenja, pa se to izražava u slovu slično onome u unutrašnjem smislu; a ima još jedan takav odlomak kod Mojsija: *Čuj, Izrailje, Jehova je Bog naš jedini Bog. Za to ljubi Jehovu Boga svojega iz svega srca svojega i iz sve duše*

svoje i iz sve snage svoje. I neka ti riječi ove koje ti ja povijedam danas budu u srcu tvome (Zakoni Ponovljeni VI.4-6); da ne pominjemo druge slične odlomke.

2226. Stih 18. *Pošto (kad) će od Avrama postati velik i silan narod, i u njemu će se blagosloviti svi narodi na zemlji? Avram će postati velik i silan narod,* označava da će od Gospoda biti sve dobro, kao i istina (od toga dobra); ***i u njemu će se blagosloviti svi narodi na zemlji,*** označava da će biti spaseni svi oni koji budu u ljubavi ka bližnjemu od Njega (Gospoda).

2227. Avram će (zasigurno) postati velik i silan (brojan) narod: da ovo označava da će sve dobro biti od Gospoda, kao i istina iz toga dobra, vidi se iz reprezentacije Avrama, koji označava Gospoda, o čemu je često bilo reči; kao i iz značenja naroda (nacije), koja označava dobro, o čemu vidi br. 1159, 1258-1260, 1416, 1849, kao i iz značenja *velikog i silnog naroda*, čime je označeno dobro, kao i istina od toga dobra. Da se za dobro kaže *velik*, a za istinu *brojan*, vidi se iz drugih odlomaka u Reči, ali ih je nepotrebno ovde navoditi. Istina koja potiče od dobra, u istinskom smislu, je duhovno dobro. Postoje dve vrste dobra koja se razlikuju, naime, nebesko dobro i duhovno dobro. Nebesko dobro je dobro ljubavi prema Gospodu, a duhovno dobro je dobro ljubavi prema bližnjem; iz pređašnjeg, ili iz nebeskog dobra, izvodi se ono potonje, ili duhovno dobro; niko ne može voleti Gospoda, osim ako tako isto ne voli i bližnjega; u ljubavi ka Gospodu postoji ljubav ka bližnjemu; jer voleti Gospoda je od Gospoda, pa prema tome to je od same ljubavi prema celom ljudskom rodu. Voleti Gospoda isto je što i biti u Gospodu, pa onaj koji je u Gospodu, taj je nužno u Njegovoj ljubavi, koja je ljubav prema celom ljudskom rodu, a tako i prema bližnjemu; tako je on u obe vrste dobra, naime, u nebeskom i duhovnom dobru. Prethodno je najistinskije dobro, a potonje je istina koja proizlazi iz prethodnog, koja istina je duhovno dobro, kao što je već rečeno; prethodno je ono što se označava sa *velikim* a potonje sa *brojan*.

2228. I u njemu će se blagosloviti svi narodi na zemlji; da ovo označava da će biti spaseni svi oni koji budu u ljubavi ka bližnjemu od Njega, to se vidi iz značenja biti blagosloven, a to je primiti darove koji su nebeskog porekla, o kojem značenju vidi br. 981, 1096, 420, 411. Oni koji su nadareni dobrima nebeskog porekla, to jest nebeskim i duhovnim dobrima (o kojima u br. 2227), ti su ujedno nadareni i večnim spasenjem, to jest , oni su spaseni. Da svi narodi na zemlji, u unutrašnjem smislu, označavaju one koji su u dobrima ljubavi i u milosrđu, kao što se vidi iz značenja naroda (nacije), koja označava dobro, vidi br. 1159, 1258, 1260, 1416, 1849. Da se pod svim narodima na zemlji ne misli na sve one koji nastanjuju zemaljsku kuglu, svako može da vidi, pošto među njima ima mnogo onih koji se ne spasavaju, jer se spasavaju samo oni koji su u ljubavi prema bližnjemu, to jest oni koji su vodili život ljubavi ka bližnjem. Da niko ne bi ostao u neznanju u pogledu spasenja ljudi posle smrti, kazaćemo nekoliko reči o tome predmetu. Ima mnogo onih koji kažu da se čovek spasava verom, ili, kako to oni kažu, ako ima veru; međutim, većina njih ne zna šta je vera: neki misle da je to sama misao; neki da je to priznavanje nečega što treba verovati; drugi opet da je to sav nauk (doktrina) koji treba verovati; drugi opet drugo o istom predmetu; tako oni greše i u samom znaju (cognitio) o tome šta je vera, pa sledstveno greše u tome šta spasava čoveka. Međutim, vera nije sama misao, niti je to priznavanje nečega što se mora verovati, niti pak znanje (cognitio) svih stvari doktrine o veri. Ove stvari nikoga ne spasavaju, jer one ne puštaju koren dublje nego li je sama misao, a sama misao nikoga ne spasava, već (ga spasava) život koji je vodio na svetu prema znanjima vere; ovaj život ostaje, a svaka misao koja se ne slaže sa čovekovim životom potpuno nestane. Nebeska udruživanja se stvaraju u skladu sa životima, a nikako u skladu s mislima koje se ne slažu sa životom. Takve misli su licemerne, i one se sasvim odbacuju. Uglavnom, postoje dve vrste života, pakleni i nebeski. Pakleni život se stiče svim onim namera, mislima, i delima, koja potiču od ljubavi prema sebi, stoga i od mržnje protivu bližnjega; a nebeski život se stiče od svih onih namera, misli, i dela, koja dolaze od ljubavi prema bližnjem; potonje je život na koji se odnose sve one stvari koje se kažu za veru, i on se stiče preko svih stvari vere. Otuda se može videti šta je vera, naime, da je to ljubav ka bližnjemu, jer sve ono što se naziva nauk (doktrina) vere vodi ka ljubavi prema bližnjemu; sve je to sadržano

u ljubavi prema bližnjemu, i sve se to iz nje izvode. Duša je posle života u telu onakva kakva je njena ljubav.

2229. Stih 19. *Jer znam ga da će zapovijediti sinovima svojim i domu svojemu nakod sebe da se drže putova Jehovinih i čine što je pravo i dobro, da bi Jehova navršio na Avramu što mu je obećao nakon sebe da se drže putiova Jehovinih i čine što je pravo i dobro; jer znam ga, označava da je istinito: jer će zapovijediti sinovima svojim i domu svome, označava da je od Njega sva doktrina (nauk) vere o ljubavi ka bližnjemu i o veri; sinovi su oni koji su u istinama; dom (kuća) su oni koji su u dobrima; put je nauk (doktrina); ono što je pravo se odnosi na dobro i istinu: da bi Jehova navršio na Avramu ono što mu je obećao, označava da će Ljudska Suština biti pripojena Božanskoj.*

2230. *Jer znam ga; da ovo označava da je to istinito, vidi se iz značenja znati. Pravo govoreći, znati nekoga je znati da je njegov karakter takav ili onakav; slično je kada se to odnosi na neku stvar, ili bilo šta, znati znači znati karakter te stvari; te stoga u ovom slučaju, znati se odnosi na ono što se opisuje, i označava ono na što se misli u nizovima stvari o kojima se govori, da li je to istinito.*

2231. *Jer će zapovijediti sinovima svojim i domu svome da se drže putova Jehovinih, i da čine što je pravo i dobro: da ovo označava da je sav nauk o ljubavi i veri od Njega, vidi se iz značenja sinova, doma, puta, i pravde, i suda, koji kada se saberu, ili kada ima*

se odredi jedno značenje, označavaju nauk o ljubavi i veri; jer sinovi označavaju sve one koji su u istinama, domom (kućom) sve one koji su u dobrima, a putom nauk u kome su poučeni, pa se stoga nauk o dobru označava onim što je pravo (pravda) a o onome što je istinito, naziva se sud. Nauk o dobru je nauk o ljubavi ka bližnjemu, dok je nauk o istini nauk o veri. U opštem smislu, postoji samo

jedan nauk, i to je nauk o ljubavi ka bližnjemu, jer se sve u veri odnosi na ljubav ka bližnjemu, kao što je rečeno, br. 2228; nema druge razlike između ljubavi ka bližnjemu i vere, nego što je ona između hteti dobro i misliti istinu; onaj koji hoće dobro, on i misli dobro; tako da nema razlike između ljubavi ka bližnjemu i vere nego što je razlika između volje i razuma. Oni koji razmisle, vide je volja jedna a razum druga stvar; ovo je poznato u učenom svetu, a pokazuje se jasno kod onih koji hoće zlo, a koji iz misli govore ono što je dobro. Otuda je jasno svakome da je volja jedan a razum druga stvar, i da je ljudski um podeljen u dva dela, koji ne čine jedno. Međutim, čovek je tako stvoren da ova dva dela sačinjavaju jedan um, i ne treba da bude među njima razlike osim one koja postoji između plamena i svetlosti. Ljubav prema Gospodu i ljubav prema bližnjem bi, u ovom slučaju, bili kao plamen, a svako opažanje i svaka misao bi bili kao svetlo od plamena; sledstveno, ljubav i milosrđe bi bili sve u opažanju i misli, to jest, bili bi u svim opštim i pojedinim stvarima koje tome pripadaju; opažanje ili misao o kvalitetu ljubavi i milosrđa je ono što se naziva verom. Ali stoga što je ljudski rod počeo da hoće zlo, da mrzi bližnjega, da se sveti i ponaša okrutno, tako da je deo uma koji se naziva voljom razoren, pa su stoga ljudi počeli da prave razliku između ljubavi i vere, i da misle o veri kao o doktrinama koje govore o njihovoj religiji, i da ih nazivaju jednom rečju *vera*. I na kraju su otišli toliko daleko da su poverovali da mogu da se spasu samom verom, pod čim su mislili na njihove doktrine, bez obzira kakav su život vodili. (*prim. prev. Autor izgleda nije znao, ili je zanemario činjenicu da je Martin Luter, prevodilac Sv. Pisma na nemački jezik, dodao reč samo veri, kad je prevodio poslanicu Apostola Pavla Efežanima?, gde se kaže da se čovek spasava verom a ne samo verom.. Luter je dodao samo, tako da je u prevodu stajalo samom verom. Tako su se svi koji su verovali da se spasavaju samom verom nazivali solafideisti, od sola fide – samom vero. Ovo je uočio Erazmo Roterdamski, kome čovečanstvo duguje prvu objektivnu kritiku Sv. Spisa*). Na taj je način ljubav prema bližnjemu odvojena od vere, a kada se ovo desi, tada je vera samo svetlost bez plamena, kao što je svetlost sunca zimi, kad je hladno i kad je mraz, tako da zelenilo na zemlji usahne i umre; dok, u stvari, vera koja dolazi od ljubavi ka bližnjemu je kao sunčana svetlost u proleće i leto, kada se javljaju pupoljci i kada sve procveta. Ovo se može videti i po tome što su ljubav i milosrđe nebeski plamen

(vatra), a vera duhovna svetlost koja potiče od ljubavi; tako se ove stvari i pokazuju u drugom životu, jer se tamo nebesko Gospodovo pokazuje pred anđelima kao blistavi plamen kao što je sunce, a Gospodovo duhovno kao svetlost, što iznutra utiče na anđele i duhove, u skladu sa životom ljubavi i milosrđa kod njih; otuda sva radost i sreća s njihovim razlikama u drugom životu. Iz onoga što je rečeno može se videti kakav je slučaj sa tvrdnjom da sama vera spasava.

2232. Da sinovi označavaju one koji su u istinama, vidi se iz značenja *sina* u Reči, da označava istinu, o čemu vidi br. 489, 491, 533, 1147; sinovima se u apstraktnom smislu označavaju istine, ali kada se odnose na čoveka, tada su one oni (ljudi) koji su u istinama.

2233. Da dom (kuća) označava one koji su u dobrima, vidi se iz značenja kuće, da znači dobro, o čemu vidi br. 710, 1708, 2048. Kućom, ili decom kuće, u apstraktnom smislu označena su dobra, ali kada se odnose na čoveka, tada su to oni koji su u dobrima.

2234. Da put označava nauk (doktrinu), vidi se iz značenja puta. Put u Reči odnosi se na istine, jer istine vode dobru, i potiču od dobra, kao što se vidi iz priloženih odlomaka, br. 627; a pošto se put odnosi na istine, on označava i nauk, jer nauk u kompleksu obuhvata sve one stvari koje vode dobru, to jest ljubavi ka bližnjemu.

2235. Da se ono što je pravo (pravda, pravednost) odnosi na dobro, a sud na istinu, pokazuje se iz značenja pravednosti, i iz značenja suda. Pravednost i sud se često pominju zajedno u Reči; ali šta oni označavaju u unutrašnjem smislu, to se još ne zna; u približnom smislu (približnom doslovnom smislu), pravednost se odnosi na ono što je pravo (justum), a sud na ono što je ispravno (rectum). Stvar

je pravedna kad se o njoj sudi od dobra, i to po savesti, a ona je ispravna kada se o njoj sudi po zakonu, a tako i po pravednosti (justum) zakona, dakle u skladu sa savešću, jer je zakon u ovom slučaju pravilo za savest. Ali u unutrašnjem smislu pravednost je ono što je od dobra, a sud od onoga što je od istine. Dobro je sve što je od milosti i ljubavi prema bližnjemu; istina je sve što je od vere koja dolazi od dobra. Istina ima svoju suštinu od dobra, i naziva je istinom od dobra, kao što vera ima svoju suštinu od ljubavi, pa tako i sud od pravednosti. Da pravednost i sud imaju ovo značenje, vidi se iz sledećih odlomaka u Reči. Kod Jeremije: *Činite sud i pravdu, i kome se otima izbavljajte ga iz ruku nasilnikovijeh, i ne činite krivo inostrancu ni siroti ni udovici. I ne činite im sile, i krvi prave ne prolijevajte na ovome mjestu. Teško onome koji gradi kuću svoju ne po pravdi, i koji se služi bližnjim svojim ni za što, i plate za trud njegov ne daje mu. Otac tvoj nije li jeo i pio? Kad činjaše pravdu, tada mu bijaše dobro (XXII.3,13,15)*, gde sud označava one stvari koje su od istine, a pravda one stvari koje su od dobra. Kod Jezikilja: *Ako se bezbožnik odvrati od grijeha svojega i stane činiti sud i pravdu, od svih grijeha što je učinio, ne će mu se spomenuti, činio je sud i pravdu, doista će živ biti (XXXIII. 14, 16, 19)*. Gde na sličan način sud označava istinu koja je od vere, a pravda dobro koje je od ljubavi ka bližnjemu. Kod Amosa: *Nego sud neka teče kao voda i pravda kao silan potok (V.24)*, gde imaju isto značenje. Kod Isaije: *Pazite na sud i tvorite pravdu, jer će skoro doći spasenje moje, i pravda će se moja objaviti (LVI.1)*. Kod istog Proroka: *Bez kraja će rasti vlast i mir na prijestolju Davidovu i u carstvu njegovu da se uredi i utvrdi sudom i pravdom od sada do vijeka (IX.7)*, označavajući istine vere, i dobra ljubavi ka bližnjem. Kod istog Proroka: *Uzvišen je Jehova jer nastva na visini; Ispuniće Sion suda i pravde (XXXIII.5)*, gde sud označava veru, pravda ljubav, a Sion crkvu; sud dolazi prvo, jer ljubav dolazi preko vere, ali kada pravda dođe prva, to označava da je vera od ljubavi, kao kod Osije: *Zaručiću te sebi pravdom i sudom i milošću i milosrđem. I zaručiću te sebi vjerom, i poznaćeš Jehovu (II.19,20)*, gde pravda dolazi prvo, a tako isto i milost, koje su od ljubavi; a sud sledi, a tako isto i milosrđe, koje je od vere koja je od ljubavi; oba se nazivaju vera ili vernost (zaručenje). Kod Davida: *Do neba je, o Jehova, milost tvoja, i istina tvoja do oblaka. Pravda je tvoja kao gore Božije, sudovi tvoji kao bezdana velika, ljude i stoku ti čuvaš, o Jehova (XXXVI.5,6)*, gde su milost i pravda tako

isto od ljubavi; a istina i sud su od vere (pripadaju veri). Ponovo: *Istina će niknuti iz zemlje i pravda će s neba priniknuti. I Jehova će dati dobro, i zemlja vaša daće plod svoj (LXXXV.12,12)*, gde istina, koja je od vere, označava sud, a pravda označava ljubav ili milost. Kod Zaharije: *I dovešću ih, i oni će nastaviti usred Jerusalima, i biće mi narod i ja ću im biti Bog, istinom i pravdom (VIII.8)*. Otuda je jasno da je sud istina a pravda dobro, jer se ovde pominje istina umesto suda. Na sličan način kod Davida: *Ko hodi bez mane, tvori pravdu, i govori istinu iz srca svojega (XV.2)*. Pošto je vera od ljubavi ka bližnjem, ili istina od dobra, istine od dobra se nazivaju na raznim mestima pravedni sudovi, pa tako sudovi označavaju skoro iste stvari kao i zapovesti (naredbe), kao kod Isaije: *Predma me svaki dan traže i radi su znati putove moje, kao narod koji tvori pravdu i ne ostavlja suda Boga svojega; ištu od mene sudove pravedne, žele približiti se Bogu (LVIII.2)*. Da sudovi označavaju zapovesti, jasno je kod Davida: *Sedam puta na dan hvalim te za sudove pravedne tvoje. Jezik će moj kazivati riječ tvoju, jer su sve zapovijesti (naredbe) tvoje pravedne (CXIX. 164, 172)*. Posebno se kaže o Gospodu, da On čini sud i pravdu, kada stvara čoveka iznova, kao kod Jeremije: *Gle, idu dani, govori Jehova, u koje ću podignuti Davidu klicu pravednu, koja će carovati i biti srećna i činiti sud i pravdu na zemlji. U te dane i u to vrijeme učiniću da iznikne Davidu klica prava, koja će činiti sud i pravdu na zemlji (XXIII.5; XXXIII.15)*. Stoga je napisano kod Jovana: *Nego vam zaista govorim: bolje je za vas da ja idem: jer ako ja ne odem, utješitelj ne će doći k vama. I kad on dođe pokaraće svijet za grijeh, i za pravdu, i za sud; za grijeh dakle što ne vjeruju mene; a za pravdu što idem k ocu svojem, i više me ne ćete vidjeti. A za sud što je knez ovoga svijeta osuđen (XVI.7-11)*. Greh ovde označava neverovanje: njegovo opominjanje u pogledu pravde označava sve ono što je protivno dobru, tako da je Gospod ujediniio Ljudsko s Božanskim, da bi mogao spasiti svet, što je označeno ovim rečima: *Idem k Ocu, i više me ne ćete vidjeti*. Njegovo opominjanje o sudu, odnosi se na sve što je protivno istini, iako su zli (ljudi i duhovi?) bili bačeni u svoje paklove, kako ne bi više nanosili štetu, što je označeno time što je knez ovoga sveta osuđen. (*prim. prev. autor piše na drugome mestu da je Gospod izvršio sud nad Jevrejskom crkvom dok je bio na svetu, što je označeno padom kneza ovoga sveta*). U opšte, Njegovo opominjanje za greh, za pravdu, i za sud, označava da ih On opominje za neveru

prema dobru i istini, govoreći da nema ljubavi ka bližnjem i vere, jer se pod pravdom i sudom, u drevna vremena, mislilo, u odnosu na Gospoda, na svo milosrđe i milost, a u odnosu na čoveka, na ljubav ka bližnjem i veru.

2236. *Da bi Jehova navršio na Avramu što mu je obećao:* da ovo označava da će Ljudska Suština biti pridružena Božanskoj, ne vidi se jasno iz značenja izraza, ali se može zaključiti iz toga što sve stvari o kojima se govori u Reči podrazumevaju da se radi o Gospodovom dolasku, kako bi ujedinio Ljudsku Suštinu sa Božanskom Suštinom, i kako bi preko toga jedinstva spasio ljudski rod. To je ono što je označeno u unutrašnjem smislu s navršavanje (izvršavanjem) Avramu onoga mu je On obećao.

2237. Stih 20. *I reče Jehova: vika je u Sodomi i Gomori velikam i grijeh je njihov grdan. I Jehova reče,* označava opažanje; *jer je vika u Sodomi i Gomori velika, i njihov je grijeh grdan,* označava su obmana i zlo ljubavi prema sebi porasli toliko da su došli do vrhunca; vika označava obmanu, a greh zlo.

2238. *I Jehova reče:* da ovo označava opažanje, vidi se iz značenja *reči* u istorijskom smislu, da je to opaziti, kao što je često gore rečeno. Kada se ovaj izraz, *Jehova reče,* pojavi u istorijskim delovima Reči, on označava opažanje, ali koje u nekom pogledu dolazi posle nečega, a u nekom pogledu je novo, vidi i br. 2061.

2239. *Vika je u Sodomi i Gomori velika:* da ovo označava da je obmana i zlo poraslo i došlo do vrhunca, vidi se iz značenja Sodoma, koji je zlo od ljubavi prema sebi, i Gomora, koji je obmana od zla, kao što je gore pokazano, br. 222; isto tako iz značenja *vikati,* što je obmana. Iz ovih je stvari jasno da vikom koja je velika, i grehom koji je grdan, da je time označeno da su obmana i zlo došli do najviše tačke, ili do vrhunca. Ovo se vidi još jasnije iz onoga što sledi, gde se

kaže, da ako je tamo samo dest (pravednika), grad će biti pošteđen (stih32), čime je označeno, da ako bude ostalo još ostataka (reliquiae) nekog dobra i istine. Jer kada više nema ništa dobro i istinito u čoveku, tada dolazi do pustošenja i rušenja, to jest do svršetka; o čemu vidi sledeći stih.

2240. Da vika označava obmanu, a greh zlo, može se videti iz značenja *vike* u Reči. Da vika (vikati) označava obmanu, ne pokazuje se osim ako se zna unutrašnji smisao Reči; ovaj se izraz ponekad javlja kod Proroka. I kada se govori o pustošenju i razaranju, kaže se da ljudi ridaju i viču, što znači da se dobra i istine pustoše, i pri tome se koristi izraz koji u unutrašnjem smislu opisuje obmanu, kao kod Jeremije: *Vikaće pastiri i ridaće glavari stada, jer će potrt Jehova pašu njihovu (XXV.36)*, gde vika pastira označava da su oni u obmani, zbog čega dolazi do pustošenja. Kod istog Proroka: *Ovako veli Jehova: evo voda dolazi sa sjevera, i biće kao potok koji se razljeva, potopiće zemlju i što je u njoj, grad i one koji žive u njemu; i ljudi će vikati, i ridaće svi stanovnici zemaljski. Od onoga dana koji će doći, da istrijebi sve Filisteje, i da zatre Tir i Sidon i sve ostale pomoćnike, jer će Jehova istrijebiti Filisteje (XLVII.2,4)*, govoreći o pustošenju vere, što je posledica obmana, kao što je pokazano, br. 705, 790. Kod Sofonije: *U taj će dan biti vike, govori Jehova, od ribljih vrata, i jauk s druge strane, i polom veliki s humova. I blago će se njihovo razgrabiti i kuće njihove opustošiti: grade kuće, ali ne će sjedjeti u njima; i sade vinograde, ali ne će piti vina iz njih (I. 10,13)*, gde se vikom opisuje obmana koja pustoši. Kod Isaije: *Jer će ići uz brdo Luitsko plačući, i putem Oronaimskim razlijegaće se jauk. Jer će nestati voda Nemrimskih, jer će posahnuti bilje, nestaće trave, zeleni ne će biti (XV.5,6; Jeremija XLVIII.3)*, gde se vikom opisuje pustošenje vere i razaranje. Kod Jeremije: *Juda tuži, i vrata su mu žalosna; leže na zemlji u crno zaviti, vika iz Jerusalima podiže se. Zemlja je ispucala, jer ne bješe dažda na zemlji; za to se težaci stide i pokrivaju glavu svoju (XIV.2,3)*, gde vika u Jerusalimu označava obmane, a time što ne nalaze vode, označeno je da nije bilo znanja o istini. Za su znanja o istini voda, bilo je pokazano u b. 28, 680, 739. Kod Isaije: *I ja ću se veseliti radi Jerusalima, i radovaću se radi naroda svojega; i ne će se više čuti u njemu plač ni jauk (LXV.19)*, gde se jaukom koji se više ne će čuti iznačava da ne

će više biti obmane. Mnoge ove stvari ne mogu se razumeti iz smisla slova, kao u ovom primeru da se jank ne će više čuti, ali se može razumeti u unutrašnjem smislu. Kod istog Proroka: *Jehova čeka sud, a gle, nasilja, čeka pravdu, a gle vike (V.7)*, gde se govori o pustošenju dobra i istine. U ovome odlomku ima i uzajamnosti (reciprociteta), kao što se to ponekad nađe kod proroka, gde se zlo nađe na mestu gde treba da bude istina, i obmana gde treba da bude dobro, označeno vikom umesto pravdom, jer taj sud je istina, a pravda je dobro, kao što je gore pokazano, br. 2235. Slična recipročnost se javlja i kod Mojsija gde, govoreći o Sodomu i Gomoru, kaže se: *Jer je čokot njihov od čokota Sodomskoga i iz polja Gomorskoga; grožđe je njihovo grožđe otrovno, puca su mu gorka (XXXII.32)*, gde se govori na isti način, jer se vinom opisuju istine i obmane, a poljima i grožđem dobra i zla, tako da Sodomsko vino označava obmanu od zla, a Gomorska polja i grožđe označavaju zla od obmana, jer postoje dve vrste obmana, o kojima vidi br. 1212; slično, postoje i dve vrste zala. Svaka od ovih vrsta odmane i zla označena je u ovom stihu vikom iz Sodome i Gomore, koji su velike, i njihov greh grdan, a što se vidi iz toga da se vika pominje na prvome mestu, a greh na drugome, a prvo se pominje Sodoma, koja je zlo ljubavi prema sebi, a onda se pominje Gomora, koja je obmana koja potiče od zala.

2241. Stih 21. *Za to ću sići da vidim eda li sve čine kao što vika dođe preda me; ako li nije tako, da znam.* *Za to ću sići da vidim*, označava pohođenje (posetu) (prim.prev. pohođenje ili poseta znači dolazak Božiji da bi izvršio sud nad bezbožnicima) *eda li sve čine kao što vika dođe preda me, i ako nije tako, da znam*, označava pitanje da li je zlo naraslo do najviše tačke.

2242. *Za to ću sići da vidim:* da ovo označava pohođenje, može se videti iz značenja *sići da se vidi*, što je sud (o kojem vidi br. 1311), pa stoga označava pohođenje (posetu). Poslednje vreme crkva u opšte, kao i kod svakog pojedinca, u Reči naziva se pohođenjem. I ono prethodi sudu, te je pohođenje ispitivanje kvaliteta, to jest kvaliteta crkve u opšte, a pojedinog čoveka posebno; ovo ispitivanje se izražva u smislu slova Jehovinim silaženjem i posmatranjem.

Otuda se može videti kakav je doslovni smisao, jer Jehova ne silazi, i jer se silaženje ne može reći za Jehovu, jer Jehova ne silazi, već je On uvek u najvišim stvarima, niti pak Jehova ispituje da li je nešto ovako ili onako, jer to se ne može reći za Jehovu, jer On zna sve stvari u opštem i u pojedinostima od večnosti; ali se to ipak tako izražava, jer čoveku izgleda tako. Jer čovek je u nižim stvarima, i kad tamo vidi nešto, on ne misli, a ponekad i ne zna, o višim stvarima, to jest, kako se one ulivaju (utiču), jer njegova misao ne ide dalje od onoga što je njemu najbliže, jer on može da misli samo da ima nešto što silazi i što posmatra; a to je još više slučaj kad misli da niko ne zna šta on misli; a i to je činjenica da on misli da je ovo silaženje odozgo, a kad se govori o Bogu, da je to sa najvišeg, dok u stvari to nije od najvišeg (mesta) već iz najdubljeg (najunutarnijeg). Otuda se vidi kakva je priroda doslovnog smisla, to jest, da je on prema izgledima; i da nije prema izgledima, niko ne bi priznavao i razumeo Reč, pa je niko ne bi ni primao. Ali anđeli nisu u izgledima kao što je to čovek, tako dok je Reč u slovu za čoveka, ona je u unutrašnjem smislu za anđele, ali i za one kojima je, po Božanskoj milosti Gospodovoj, dato da budu s anđelima dok još žive u svetu. Pohađanje se pominje na raznim mestima u Reči, kojim je označeno pustošenje crkve i pojedinaca, to jest njihovo oslobađanje, i ispitivanje njihovih osobina. Ono (pohađanje ili pohod) označava *pustošenje* u sledećim odlomcima: - Kod Isaije: *Što ćete činiti u dan pohođenja i pogibli koji će doći iz daleka? Kome ćete pribjeći za pomoć? Gdje li ćete ostaviti slavu svoju? (X.3)*. Kod istog Proroka: *Jer zvijezde nebeske i prilike nebeske ne će pustiti svjetlosti svoje, sunce će pomrčati o rođaju svome, i mjesec ne će putiti svetlosti svoje. I pohodiću vaseljenu za zloću, i bezbožnike za bezakonje, i ukinuću razmetanje oholijeh, i ponos silnijeh oboriću (XIII.10,11)*. Da je zvezdama i prilikama nebeskim koje ne će sijati, i da se suncem koje će potamneti i mesecom koji ne će davati svetlosti označeno da ne će više biti milosti i ljubavi prema bližnjemu, vidi br. 2120; te pošto je ovo pustošenje, to je dan pohođenja. Kod Jeremije: *Eda li se postidješe što činiše gad? Niti se postidješe niti znaju za stid; za to će popadati među onima koji padaju; kada ih pohodim, veli Jehova (VIII.12)*, označavajući vreme kada će biti opustošeni, ili kada neće biti milosti i ljubavi ka bližnjemu. Kod Jezikilja: *Pristupite koji ste poslani na grad svaki s oružjem svojim smrtnijem u ruci (IX.1)*, govoreći o pustošenju, gde se kaže da će čovek imati u rukama oružje kojim se

razara. Kod Osije: *Dodoše dani pohođenja, dodoše dani plaćanju; poznaće Izrael; proroci su ljudi, bezumni su u kojima je duh za mnoštvo bezakonja i veliku mržnju (IX.7)*, gde je isto značenje. Kod Miheja: *Najbolji među njima je kao trn, najpraviji je gori od trnjaka; dan stražara tvojih, pohođenje tvoje, dođe, sada će se smesti (VII.4)*, označavajući opustošenu ljubav ka bližnjemu. Kod Mojsija: *U dan pohođenja, pohodiću ih za grijeh (Izlazak XXXII.34)*, govoreći o narodu u pustinji, pošto su bili načinili zlatno tele. Da se pod pohođenjem označava oslobađanje, vidi se na sledećim mestima: Izlazak III.16; Iv.31; Jeremija XXVII.22; XXIX.10; Luka I.68,78; XIX.41, 42,44.

2243. Za to ću sići da vidim eda li sve čine kao što vika dođe preda me; ako li nije tako, da znam: da ovo označava da li je zlo došlo do najviše tačke, vidi se iz značenja *vike*, koja označava obmanu, o kojoj vidi gore, br. 2240. Postoje dve vrste obmane, kao što je već primećeno, naime, obmana koja je od zla, i obmana koja stvara zlo. Obmamna koja je od zla (kojoj je poreklo u zlu), je sve ono što čovek misli kada je u zlu, naime, kada odobrava zlo; kao na primer, kad živi u preljubi, ono što on tada misli o preljubi, da je ona zakonita, da je časna, da je životno uživanje, da vodi stvaranju potomstva, kao i druge stvari slične prirode, koje su sve obmane od zla. Dok je obmana koja proizvodi zlo, kada čovek iz svoje religioznosti stvori sebi neka načela, za koja misli da su dobra ili sveta; na primer, onaj koji iz svoje religioznosti veruje da je u moći svakoga čoveka da spasi (nekoga od večne smrti?), pa se zbog toga klanja i obožava nekog čoveka, taj čini zlo od obmane. Isto je istinito o načelima koja se stvore iz bilo koje religioznosti koja je u sebi obmana. Pošto je obmana od zla, i pošto obmana proizvodi zlo, stoga se ovde kaže *vika*, čime se označava, opštim izrazom, ono što on uključuje, naime, zlo, što se vidi i iz ovoga što se kaže: *Eda li sve čine kao što vika dođe preda me*, gde se *vika* pojavljuje u jednini, a oni koji sve zlo čine, je u množini. Šta je svršetak (consummatio), pokazano je u br. 1857; osim toga, šta je svršetak, može se razumeti iz slučajevne sa crkvama. Pradrevna Crkva, koja se nazivala Čovek, bila najviše nebeska od svih; ona se u toku vremena odrodila od dobra ljubavi, tako da u njoj nije ostalo ništa nebesko, a što je opisano stanjem onih koji si bili pre potopa. Drevna Crkva, koja je bila

posle potopa, i koja je nazvana Noje, a koja je bila nebeska, u toku vremena se udaljila od dobra ljubavi ka bližnjemu, tako da više u njoj nije ostalo ljubavi ka bližnjemu, jer se delimično okrenula u magiju, delimično u idolopoklonstvo, a delom u jedan dogmatski sistem odvojen od ljubavi ka bližnjemu, i tako je došla do svog završetka. Njoj je sledila druga crkva, koja se nazivala Heberejska Crkva, a koja je bila manje nebeska i duhovna, jer je svetost bogoštovanja videla u spoljašnjim obredima; ova se crkva u toku vremena izobličila na razne načine, pa je spoljašnje bogoštovanje pretvoreno u idolopoklonstvo (idolatriju); i to je bio njen svršetak (cosummatio). Tada je četvrta crkva ustavovljena među Jakovljevim potomcima, koja nije imala ništa nebesko i duhovno, nego je samo imala reprezentacije (pretstave) nebeskih i duhovnih stvari, jer njeni članovi nisu znali što je pretstavljeno i označeno obredima; ali ona je bila ustanovljena kako bi postojala neka povezanost između čoveka i neba, kao što jeto moguće preko reprezentativa dobra i istine, kao i dobra i istine samih; ova je crkva u toku vremena pala u obmane i zla tako da je svaki obred postao idolopoklonički, pa je tako i ona imala svoj svršetak. Stoga je posle ovoga uzastopnog pada ovih nekoliko crkava, kada je u poslednjoj povezanost između ljudskog roda i neba potpuno nestala zato što više nije bilo crkve, kroz koju se veza održava (vidi br. 468, 637, 931, 2052), tada je Gospod došao na svet, i preko sjedinjenja Božanske Suštine i Ljudske Suštine u Sebi, spojio nebo i zemlju, a u isto vreme ustanovio jednu novu crkvu, koja se nazivala Hrišćanska Crkva. Ova je crkva u početku bila u dobru vere, i njeni članovi su živeli u međusobnoj ljubavi, kao braća. Ali je ova crkva u toku vremena otpala (od ljubavi ka bližnjemu?), te danas njeni članovi ne znaju da je osnovno u veri ljubav ka Gospodu, i ljubav prema bližnjemu; pa iako iz nauka (vere) kažu da je Gospod Spasitelj ljudskog roda, da će oni ustati posle smrti, i da postoji nebo i pakao, malo njih ovo veruju. Pošto je ova crkva postala ovakva, njen svršetak nije daleko (*prim. prev. autor je ovo pisao i objavio pre 1757, kada se odigrao Poslednji Sud nad Hrišćanskom crkvom u Duhovnom svetu, koji je opisao u posebnom malom delu i objavio, a koje je prevedeno i može se naći da ovome web site- u*). Otuda se vidi šta je završetak, naime, da do njega dolazi onda kada zlo dosegne vrhunac. Sličan je slučaj i sa pojedinim čovekom. Ali o završecima kod svakog pojedinog čoveka više će biti reči, po Gospodovoj Božanskoj milosti, u onome što sledi. O završezku (kraju)

govori se u Reči na raznim mestima, a stanje koje prethodi (svršetku) naziv se pustošenje i rušenja, kojemu sledi pohodeње (*prim. prev. nije lako slediti autorovu misao, jer koliko je neobična toliko je i izražena jezikom kojim je govorio samo učeni svet toga vremena; pustošenje se odnosi na nedostatak ljubavi prema bližnjem čemu sledi pohod, koji je dovođenje stanja u red, a to uključuje Poslednji sud, i ustanovljenje jedne nove crkve, sve, naravski, u duhovnom svetu*).

2244. Stih 22. *I ljudi okrenuvši se pođoše put Sodom; ali Avram još stajaše pred Jehovom. I ljudi okrenuvši se, označava Gospodovu misao od Božanskog; i pođoše put Sodoma, označava (da je njegova misao) bila o ljudskom rodu, da je ljudski rod bio u tako velikom zlu; ali Avram još stajaše pred Jehovom, označava Gospodovu misao od Ljudskog koja se pridodala na način koji je gore opisan.*

2245. *I ljudi okrenuvši se: da ovo označava Gospodovu misao od Božanskog, vidi se iz značenja okrenuti se (osvrnuti se) što znači misliti; jer videti, u unutrašnjem smislu, kao i u običnom govoru, znači razumeti, jer je razumevanju unutarnji vid; stoga okrenuti se (osvrnuti se) označava misliti, što je vezano za unutarnji vid ili za razumevanje; to se vidi i iz značenja ljudi, koji ovde označavaju Božansko. U ovome poglavlju ponekad se pominju ljudi, a ponekad Jehova. Kada se pominju ljudi, njima je označeno Trojstvo, to jest, Božansko Samo, Božansko Ljudsko, i Proizlazeće; Gospodva misao od Božanskog označena je sa tri čoveka koji su se okrenuti. Misao je bila od Ljudskog spojenog sa Božanskim, koji spoj se razmatra na početku ovoga poglavlja; ali je opažanje, od kojega je došla misao, bilo od Božanskog, pa se stoga ubrzo pominje, u istom stihu, i Jehova, da je *Avram stajao pred Jehovom*; a kada se Ljudsko spajalo sa Božanskim, tada je ono bilo zajedno sa Proizlazećim.*

2246. *I pođoše put Sodome: da ovo označava misao o ljudskom rodu, da je u tako velikom zlu, vidi se iz značenja Sodome, da ona označava zlo od ljubavi*

prema sebi, o kojoj vidi gore, br. 2220; i iz značenja *poći prema Sodomi*, što označava stanje ljudskog roda, vidi br. 2219. Razlod da Sodoma označava stanje ljudskog roda koji je u tako velikom zlu, je u tome da Sodoma ne znači Sodomu, već sve one (ljude) po celom svetu koji su u ljubavi prema sebi, dok se opisom Sodome pretstavlja stanje svih onih koji su u zlu, a to se može videti iz onoga što sledi. Da je ljubav prema sebi izvor svih zala, pa tako i samog zla, vidi se iz onoga što je rečeno i pokazano o tome, br. 2045, 2957, 2210; stoga se ovde kaže da su (ljudi) bili u tako velikome zlu.

2247. *Ali Avram još tjaš pred Jehovom:* d oo označava Gospodovu misao od Ljudskog, koje je bilo pridruženo (pridodato Gospodu) na gore opisani način, vidi se iz onoga što je pretstavljeno Avramom u ovome poglavlju, to je Gospod u pogledu na Ljudsko; kao i iz značenja stajati pred jehovom. Odatle to sledi i bez objašnjavanja, da je to bila misao od Ljudskog koje je bilo pridruženo na način o kome se govori na početku ovoga poglavlja, a isto tako i gore, br. 2245.

2248. Stih 23. *I pristupiv Avram reče; hoćeš li pogubiti pravednoga s nepravедnim? I pristupiv Avrama reče,* označava Gospodovu misao od Božanskog, koja se misao još više pripojila Božanskom; *hoćeš li pogubiti pravednoga s nepravедnim?* označava Gospodovo žaljenje od ljubavi prema ljudskom rodu, i Njegovo posredovanje, da se on još uvek može povezati s dobrom, iako je on (ljudski rod) zao.

2249. *I pristupiv Avram reče:* da ovo označava Gospodovu misao od Ljudskog, koja se bila pridružila još tešnje uz Božansko, sledi iz onoga što je gore rečeno, stoga ovo ne traži objašnjenja. Da se u ovome poglavlju, u unutrašnjem smislu, Gospodova misao i opažanje tako potopuno opisuju, a na početku poglavlja stanje povezanosti Gospodovog Ljudskog sa Božanskim, možda će izgledati čoveku kao nešto što nije od tako velike važnosti. Naprotiv, to je od najveće važnosti. Zato što se pred anđelima, kojima je Reč unutrašnji smisao, ove stvari

se pokazuju uživo s njihovim pretstavama u najljepšim oblicima, pored bezbroj stvari koje dolaze od njih i koje su im slične, a sve je to o povezivanju Gospoda sa nebom, kao i tome kako oni primaju Njegovo Božansko u svome Ljudskom. *(prim.prev. autor tvrdi, da se pored Sv.pisma koje mogu da vide i čitaju duhovi, da se može videti i Sv pismo napisano u unutrašnjem smislu, posebnim znakovima koji potsećaju na Hebrejsku azbuku)*. Jer anđeoske ideje su takve da anđeli uživaju u ovim stvarima iznad svega ostaloga, i opažaju ih na najpriyatniji način; na taj način oni se prosvetljuju i utvrđuju sve više i više u pogledu jedinstva Gospodove Ljudske Suštine sa Božanskom Suštinom. Jer anđeli su nekad bili ljudi, i kada su bili ljudi, mislili su o Gospodu kao o čoveku, ali isto tako o Gospodu kao Bogu, kao i o Trojstvu, kada su sebi oblikovali razne ideje, iako tada nisu razumevali prirodu tih ideja. Jer nebeske tajne su takve prirode da one, iako prevazilaze razum, ipak svako može o njima da ima svoju ideju, jer se ništa ne može zadržati u sećanju, a još manje ući u misao, osim ako se o tome ne oblikuje ovakva ili onakva ideja. A pošto se njihove ideje mogu oblikovati samo iz stvari koje su na na svetu, ili iz stvari koje su im analogne, zato što iz onoga što se nije razumelo, mogu da se stvare obmane koje u drugom životu otuđuju (udaljavaju) više unutarne ideje misli od istine i dobra vere; stoga da bi se ovakve obmane razagnale, tako puno se kaže u ovome poglavlju, u njegovom unutrašnjem smislu, o povezanosti Gospodovog Ljudskog s Njegovvim Božanskim, i o Njegovom opažanju i misli; pa tako, kada se Reč čita, ove stvari se pokazuju anđelima na takav način da se pređašnje ideje, koje su bile oblikovane od stvari druge prirode, kao i zbog smetnji koje se lako pojavljuju, da se ove pređašnje ideje rapršavaju, i primaju se postupno nove ideje, koje se slažu sa svetlom istine u kojima su anđeli, ili u koje se oni uvode. Ovo je više slučaj s duhovnim anđelima nego s nebeskim; jer, u skladu sa čišćenjem njihovih ideja, oni se usavršavaju kako bi primali nebeske stvari. Poznato je da nebo nije čisto pred Gospodom; tako isto je istina da se anđeli neprekidno usavršavaju.

2250. Hoćeš li pogubiti pravednog s nepravедnim? da ovo označava Gospodovo žaljenje (koje dolazi) od ljubavi prema ljudskoj rasi, i posredovanje kako bi se njoj moglo pridodati neko dobro iako je ljudski rod zao, može se videti po

revnosti ljubavi koja prosijava iz ovih reči, a još više u stihu 25, kad se kaže: *Nemoj to činiti! Pogubiti pravednoga s nepravednim, da pravedniku bude kao nepravedniku. Nemoj! Eda li sudija cijele zemlje ne će suditi pravedno?* A to se vidi još više iz značenja pravednika, koji označava dobro, o čemu vidi br. 612, 2235; kao i iz značenja nepravednika, koji označava ono što je suprotno pravedniku, to jest, dobru, tako označavajući zlo. Jasno je iz ovih reči, kao i iz stihova koji slede, da se ovde govori o posredivanju. Gospodovo posredovanje (zauzimanje) za ljudski rod se odvijalo za Njegovog boravka na svetu, i to u vreme kad je bio u stanju poniznosti, jer, kao što je rečeno, On je govorio s Jehovom kao s nekim drugim; a u stanju slave, međutim, kad je Ljudska Suština bila jedno s Božanskom Suštinom, i kad je postajao Jehova, tada on ne posreduje, već pokazuje milost samu, koja je posredovanje (zalaganje); jer to je njegova suština (suština posredovanja).

2251. Stih 24. *Može biti da ima pedeset pravednika u gradu; hoćeš li i njih pogubiti, i nećeš oprostiti mestu za onijeh pedeset pravednika što su u njemu? Može biti da ima pedeset pravednika u gradu,* označava da su istine možda ispunjene dobrima: *hoćeš li i njih pogubiti, i nećeš oprostiti mjestu za onijeh pedeset,* označava posredovanje od ljubavi, da u ovom slučaju ne treba da poginu.

2252. *Može biti da ima pedeset pravednika u gradu:* da ovo označava da su možda istine pune dobara, vii se iz značenja pedeset, što znači pun; i iz značenja pravednika, a to je dobro, o čemu vidi br. 612, 2235; i iz značenja u, što je unutar, vidi br. 1074; i grada (mjesta), koje je istina, vidi br. 402; stoga, *pedeset pravednika u gradu,* označava, u unutrašnjem smislu, da su možda istine iznutra ispunjene dobrima. Da je ovo smisao ovih reči, niko ne može videti iz smisla slova, jer istorijski iskazi u doslovnom smislu vode um u sasvim drugom pravcu, to jest vodi ga da misli drugačije. Međutim, znam zasigurno da ove stvari tako opažaju oni koji su u unutrašnjem smislu. Sami brojevi, kao u ovom slučaju, pedeset, i u sledećem stihu, četrdeset pet, četrdeset, trideset, dvadeset, i deset,

nikada ih ne opažaju oni koji su u unutrašnjem smislu, jer oni opažaju samo stvari odnosno stanja, vidi br. 482, 487, 5675, 647, 648, 755, 813, 963, 1988, 2075. Jer su Drevni označavali stanja njihove crkve brojevima, a priroda njihovog računanja može se videti iz brojeva koji su napred navedeni. Oni su imali značenja brojeva od reprezentativa koji su postojali u svetu duhova, gde što god se pokazalo kao izbrojano, to nije označavalo nešto što je prebrojano, nego stvar ili stanje, što se može videti iz onoga što je navedeno, br. 2129. 2130, kao i iz br. 2089, o dvanaest koje označava sve stvari vere; slučaj je sličan i sa brojevima koji slede. Otuda se vidi kakva je Reč u unutrašnjem smislu. Razlog da pedeset označava ono što je *puno*, je u tome što je to broj koji neposredno sledi posle sedam pomnoženo sa sedam, ili četrdeset devet, tako da je to punina toga; pa je stoga, u Reprezentativnoj crkvi, praznik sedam sabata je bio na pedeseti dan, godina Jubileja pedesete godine (*prim. prev. Jubilarna godina, koja se slavi u mnogim ustanovama i crkvama, kao godina osnivanja itd, dolazi od Jubileja, pesetgodišnjice, u Hebrejskoj i Jevrejskoj crkvi, koja znači Radosnu godinu, jer su te tada opaštali nenaplaceni dugovi, i zemlja se ponovo delila, tako da su siromasi te godine imali novu priliku da postanu imućni, vidi Knjiga Levitska, XXV, koja sadži sve socijane zakone Jevrejske crkve, koji su u mnogome poštovani sve do Rimskih osvajanja, i koji su doprinosili socijalnom miru i pravdi*). O prazniku sedam sabata, piše kod Mojsija: *Po tome od prvog dana po suboti, od dana kada prinesete snop za žrtvu obrtanu, brojte sedam nedjelja punijeh; do prvog dana po sedmoj nedjelji nabrojte pedest dana; onda prinesite nov dar Jehovi (Levitska XXII.15,16)*. A o Jubileju ovako: *I nabroj sedam sedmica godina, sedam puta po sedam godina, tako da ti sedam sedmina godine bude četrdeset i devet godina. I posvetite godinu pedesetu, i proglasite slobodu svima koji žive u zemlji, to neka vam je oprosna godina, i da se vratite svaki na svoju baštinu, i svaki u rod svoj vratite se (Levitska XXV.8,10)*. Otuda je jasno da je pedeseta punina sabata. Pored toga, gde god se u Rči pomene pedeset, to označava nešto što je *puno*, kao kad su Leviti prebrojavani od triseset (godina starosti) sve do pedeset godina (Knjig Brojeva IV. 23, 35, 43, 47; VIII. 24, 25), što je označavalo puninu ispunjenja službe, ili kada je muškarac koji bi legao s devojkom, mora da da devojčinom ocu pedeset srebrenjaka, i morala je da mu postane žena, koju nije mogao da otpusti (Zakoni Ponovljeni XXII. 28,29),

označavajući punu kaznu, i punu nadoknadu; i kada je David dao Areuni za gumno, gde je podigao oltar Jehovi, pedeset šekela srebra (2 Samuilova XXIV. 24), označavajući punu cenu i punu kupovinu; i kada je Apsalom pripremio sebi kola i konje, i pedeset ljudi koji su trčali ispred njega (2 Samuilova XV.1); tako isto, i Adonija je imao kola i konjanika, i pedeset ljudi koji su trčali ispred njega (1 o Carevima I.5), označavajući punu snagu i dostojanstvo. Jer su oni od Drevnih imali određene reprezentative i značenja, kojih su se držali, i koji su bili zapovedeni u njihovim obredima. Ali većina njih nije znala njihovo značenje. Pa ako pedeset znači ono što je puno, te je ovaj broj bio reprezentativ, kao što je rečeno, ima isto značenje u Gospodovoj paraboli o upravitelju, koji mu je rekao: *Koliko si dužan gospodaru mojemu? A on reče: sto oka ulja. I reče: Uzmi pismo svoje i sjedi brzo i napiši pedeset (Luka XVI.5,6)*, gde pedeset označava punu isplatu. Pošto je to samo jedan broj, to zaista izgleda da se samo radi o broju, dok u unutrašnjem smislu, tim se brojem označava sve što je potpuno, kao kod Ageja: *Prije toga kad ko dođe ka gomili od dvadeset mjera, bješe deset; kad dođe ka kaci da dobije pedeset vjedara iz kace, bješe dvadeset (II.16)*, označavajući da umesto da bude pun, nije bilo toliko; ovde se ne bi pominjalo pedeset kod Proroka, da to nema neko značenje.

2253. *Hoćeš li i njih pogubiti, i ne ćeš oprostiti mjesu (gradu) za onijeh pedeset pravednika što su u njemu?* Da ovo označava posredovanje (zauzimanje) od ljubavi, da oni ne treba da poginu, vidi se iz značenja pedest, a i iz pravednika, kao i iz *što su u njemu* ili u gradu, o čemu vidi gore, br. 2252, gde se svuda radi o posredovanju od ljubavi, da oni ne treba da poginu; u pogledu posredovanja, vidi gore br. 2250, da je bilo od ljubavi, to je očigledno. Kod Gospoda, dok je bio na svetu, nije bilo druge ljubavi osim one za ceo ljudski rod, koji je On žarko želeo da spase za večnost. To je najistinskiji nebeski život, kroz koji je On ujedinio Sebe sa Božanskim, i Božansko s Ljudskim; jer samo Esse (Biti), ili Jehova, je sama milost, koja je od ljubavi prema svemu ljudskom rodu, i to je bio život čiste ljubavi, koja ne može da postoji ni kod jednog čoveka. Ovo ne mogu da shvate oni koji ne znaju šta je život, naime, da kakva je ljubav, takav je i život.

Otuda je jasno da onoliko koliko neko voli svoga bližnjega, toliko ima udela u Gospodovom životu.

2254. Stih 25. *Nemoj to činiti, ni gubiti pravednika s nepravednikom, da bude pravedniku kao i nepravedniku; nemoj, eda li sudija cijele zemlje ne će suditi pravo? Nemoj to činiti, označava Gospodovo užasavanje: ni pogubiti pravednika s nepravednikom, označava da dobar ne može umreti, jer se zlo može odvojiti od njega; Nemoj! Označava još veći stepen užasa; eda li sudija cijele zemlje ne će suditi pravo? Označava da Božansko dobro ne može da ovo učini odvajajući istinu od dobra.*

2255. *Nemoj to činiti:* da ovo označava Gospodovo užasavanje, vidi se i bez objašnjenja.

2256. *Ni pogubiti pravednika s nepravednikom, da bude pravedniku kao i nepravedniku:* da ovo označava da dobar ne može umreti, jer se zlo može odvojiti od njega, vidi se iz značenja pravednika, koji je dobro, i nepravednika koji je zlo, o čemu vidi gore, br. 2250; otuda učiniti da pravednik umre s nepravednikom, je učiniti da dobro umre sa zlom. Pošto ove stvari ne treba da se dese, i pošto sama misao o tome izaziva užas, to su one uklonjene iz unutrašnjeg smisla, i tada se pokazuje samo to da dobro ne može umreti, jer zlo se može od njega odvojiti. Kako ova stvar stoji, poznato je malom broju, a možda i nikome. Neka se zna da sve dobro koje je čovek mislio i učinio od detinjstva sve do kraja života, da sve ostaje; na sličan način i zlo, tako da njegov ni najmanji deo ne nestaje; to je sve upisano u čovekovu knjigu života, to jest, u njegovo sećanje i u njegovu prirodu, to jest, u raspoloženje i u genije; iz ovih stvari on sebi oblikuje život, tako reći, dušu, koja je takve prirode posle smrti. (prim. prev. knjiga života se pominje u Otkrovenju Jovanovom, a ona je nazvana i unutaršnjom memorijom u drugom spisima ovoga autora. U esoteriji, knjiga života se naziva akašik hronika, ili eterska hronika, gde su sačuvani kao na filmu

svi kako lični čovekovi događaji tako i istorijska zbivanja. Tako da nema ništa tajno, što neće biti javno, po Gospodovim rečima. Autor je opisao par scena gde je on prisustvovao pojedinim suđenjima dušama posle zemaljske smrti, gde je, na primer, jedan čovek odricvao da je otrovao nekoga koga je nasledio...Pošto se pokazhala cela priča kao na filmu, duša je priznala svoj zločin itd). Ali dobra nisu nikada tako pomešana sa zlima da se ne mogu odvojiti; jer u slučaju da su izmešana, čovek ni zauvek nestao. To je Gospodovo providenje. Kad čovek dođe u drugi život, ako je živio u dobrima ljubavi i milosrđa, tada Gospod odvaja zla, i preko dobara u njemu, On ga podiže u nebo; ali kad je živio u zlima, u onome što je suprotno ljubavi i milosrđu, tada Gospod odvaja dobra od njega, a zla ga vode u pakao.Takva je sudbina svakoga posle smrti. Osim toga, pošto je čovekova volja sasvim razrušena, Gospod odvaja ovaj razrušeni deo od drugog dela, koji je njegov intelektualni deo, i u njega usađuje pomoću toga jednu novu volju, kod onih koji se ponovo rađaju; to su oni kod kojih postoji savest. Na taj način, uglavnom, Gospod razdvaja zlo od dobra. Ovo su tajne koje su, u unutarnjem smislu, sakrivene pod činjenicom da dobro ne može umreti, jer se zlo može odvojiti od njega.

2257. *Nemoj! (daleko bilo od tebe!):* da ovo označava veći stepen užasa. Zato što se ponavlja, vidi se i bez objašnjenja.

2258. *Eda li sudija cele zemlje ne će suditi pravedno?* Da ovo oznčava da Božansko dobro ne može ovo učiniti tako u skladu s istinom koja je odvojena od dobra, vidi se iz značenja *Sudije cijele zemlje*, kao i iz značenja *suda*. Sdudija cele zemlje, u unutarnjem smislu, označava samo dobro od kojega potiče istina, što je bilo predstavljeno sveštenicima, koji su u isto vreme bili sudije u Reprezentativnoj Crkvi; kao sveštenici oni su predstavljali Božansko dobro, a kao sudije Božansku istinu; ali Sudija cele zemlje označava i jedno i drugo, i to je zbog značenja zemlje, o kojoj se govorilo na nekoliko mesta u prethodnom delu ovoga dela; bilo bi predugo potvrđivati ove stvari preko repreentativa u toj crkvi. Ali sud označava istinu, a u isto vreme se to vidi iz nizova stvari o kojima

se govori u unutrašnjem smislu, kao u ovome izrazu: *Eda li Sudija cijele zemlje ne će suditi pravo?* Označeno je da Božansko dobro ne može to učiniti u skladu s istinom odvojenom od dobra. Da bi se ove stvari bolje razumele, treba znati da postoje dve stvari koje čine red u sveukupnom nebu, pa stoga u celom svemiru, naime dobro i istina. Dobro je suštinsko reda, a sve što tome pripada su milosti; istina je druga stvar reda, i sve što njoj pripada jesu istine. Božansko dobro svakome dosuđuje nebo; ali Božanska istina osuđuje sve u pakao; pa stoga, kad Gospodova milost ne bi bila večna, svi bi ljudi bili osuđeni. To je ono što je ovde označeno onim što je ovde rečeno, da Božansko dobro ne može to učiniti u skladu s istinom odvojenom od dobra; vidi i što je rečeno o ovome predmetu, br. 1728. Da su zli ipak osuđeni na pakao, to nije zbog toga što je Božansko dobro odvojeno od Božanske istine, nego zato što se čovek odvaja od Božanskog dobra; jer Gospod ne baca nikoga u pakao, nego se sam čovek baca, kao što je više puta gore bilo rečeno. Božansko dobro je povezano s Božanskom istinom u okolnostima osim kad je zlo odvojeno od dobra, kada bi zlo štetilo dobru, i neprekidno pokušavalo da sruši red; tako da nema milosti, zlo bi škodilo dobru (vređalo bi dobro). Ovo je slučaj sličan kraljevstvima na zemlji, gde, da zli nisu kažnjeni, celo bi kraljevstvo njima bilo zaraženo, pa bi tako propalo; stoga s kraljevima i sudijama ima više milosti kad se kažnjavaju zla, i kada se zle osobe izagnaju iz društva, nego kada im se neumereno prašta.

2259. Stih 26. *I reče Jehova: ako nađem u Sodomi pedeset pravednika u gradu, oprostiću cijelom mjestu njih radi.* Jehova reče, označava opažanje: *Ako nađem u Sodomi pedeset pravednika u gradu,* ovde označava, kao i pre, ako bi istine bile ispunjene dobrima; *oprostiću cijelom mjestu njih radi,* označava da će oni biti spaseni.

2260. *I reče Jehova:* da ovo označava opažanje, vidi se iz toga da Jehova reče, u istorijskom smislu, da je to reprezentacija Gospodovog opažanja od Božanskog; kao i iz toga što to označava nešto što dolazi posle misli koja je potekla otuda, što je bio odgovor; o izrazu *reče Jehova,* vidi ono što je rečeno gore, br. 2238.

2261. Ako nađem u Sodomi pedeset pravednika u gradu: da ovo označava, ako bi istine bile pune dobara, vidi se iz značenja pedeset, da je punina; i iz značenja u gradu, da je to u istini, ili unutar istine, o čemu vidi gore br. 2252, gde se vide iste reči. Može se pretpostaviti da čovek mora da bude spasen ako su njegove istine ispunjene dobrima; ali treba znati da kod čoveka ima malo istina, a ako ih i ima, da one nemaju života osim kada su dobra u njima, da je on tek tada spasen, ali samo iz milosti; jer, kao što je rečeno, ima malo istina kod čoveka, a dobra koja su u njima, ona su onakva kakve su istine i čovekov život. Istine same za sebe ne daju život, ali dobra daju; istine su samo prijemnici (sasudi) života, to jest, dobra. Zbog toga se nikad ne može reći da se čovek spasava pomoću istina, ili, kao se to obično kaže, samo istinom (sola fide) osim kad im dobara koja pripadaju veri; dobro u njima mora da bude od ljubavi ka blišnjemu; otuda vera sama, u unutrašnjem smislu, nije ništa drugo do ljubav ka blišnjemu, kao što je gore pokazano, br. 2231. Što se tiče toga što svet (ljudi) kaže da je priznanje istine vera koja spasava, treba znati da kod onih koji žive u stvarima koje su suprotne ljubavi ka blišnjemu, takvo priznavanje ne može postojati, nego samo neko ubeđenje, kojemu se pridružuje život ljubavi prema sebi i svetu; tako da u tome priznavanju nema života vere, koja je od ljubavi ka blišnjemu. Istine vere se mogu shvatiti, i potvrditi mnogim stvarima, i to mogu učiniti i najgori ljudi, od ljubavi prema sebi i sveta, ili s namerom da se istaknu inteligencijom i mudročću, kao što se to naziva, i da bi postigli počasti, ugled, i dobitak; ali kod njih su te istine mrtve. Život istine, pa tako i život vere, je samo od Gospoda, koji je sami život; Gospodov život je milost, koja je od ljubavi prema celom ljudskom rodu; nije moguće da oni imaju dela u Gospodovom životu, iako priznaju istine vere, ako preziru druge u upoređuju sa sobom, i ako, onda kada se dirne u njihovu ljubav prema sebi i svetu, mrze blišnjega, i osećaju zadovoljstvo kad se ovaj liši bogatstva, časti, ugleda, i života. A što se tiče istina vere, čovek se ne preporuča pomoću njih, jer su one samo prijemnici dobra; stoga, čovekovo blaženstvo posle smrti je u skladu s kvalitetom istina, i dobara u istinama, kao i prema kvalitetu njihove povezanosti, što sve vodi usavršavanju u drugom životu.

2262. *Poštedecu cijeli grad njih radi:* da ovo označava da će biti spaseni, sledi iz zaključka od serija stvari o kojima se govori, pa nije potrebno objašnjavati. Mesta označavaju stanja, kao što je pokazano u br. 1273, 1378; tako se umesto grad ovde kaže mesto, da bi se reklo da oni koji su u ovakvom stanju, da će biti spaseni.

2263. *A Avram odgovori i reče: gle, kad bih sada progovorio Jehovi, ako i jesam prah i pepeo. Avram odgovori i reče, označava Gospodovu misao od Ljudskog; gle, kad bih sada progovorio Jehovi, ako i jesam prah i pepeo, označava poniznost Ljudskog u pogledu njegovog relativnog kvaliteta.*

2264. *Avram odgovori i reče:* da ovo označava Gospodovu misao od Ljudskog, vidi se iz reprezentacije Avrama u ovome poglavlju, da je to Gospod u pogledu Ljudskog, o čemu je bilo trči nekoliko puta.

2265. *Gle, sada bih progovorio Gospodu, ako i jesam prah i pepeo:* da ovo označava poniznost Ljudskog, kakva je ona bila, to je očito. Gospodovo stanje u Ljudskom, ili stanje poniznosti, i stanje Gospoda u Božanskom, ili stanje slave, razmatrani su već nekoliko puta; i bilo je pokazano da je u stanju poniznosti govorio s Jehovom kao s nekim drugim, a u stanju slave kao sa Sobom, vidi u br. 1999. U sadašnjem slučaju, Avram pretstavlja Gospoda u Ljudskom, kao što je rečeno, i tu se izjavljuje da je Ljudsko, u odnosu na Božansko, kao prah i pepeo, pa se stoga to stanje i naziva stanje poniznosti; poniznost dolazi od samopriznanja da je ono takvo. Ali ovde se pod Ljudskim na misli na Božansko Ljudsko, već na Ljudsko koje je primio preko majke, a koje je On potpuno izagnao, uzimajući umesto toga na sebe Božansko Ljudsko; pređašnje Ljudsko, naime, ono koje je primio od majke, jeste ono koje je ovde opisano kao prah i pepeo; vidi šta je o tome pre rečeno, br. 2159.

2266. Stih 28. *Može biti pravednika pedeset manje pet, hoćeš li za ovijeh pet zatrti sav grad? A on reče: ne ću radi onijeh četrdeset i pet. Može biti pravednika pedeset manje pet, označava ako bude nešto manje od pedeset: hoćeš li za ovijeh pet zatri sav grad?* označava, da li treba da čovek nestane za to što mu nešto malo nedostaje? A on odgovori: *ne ću radi onijeh četrdeset i pet, označava da čovek ne treba da nestane ako se (dobro i istina) mogu spojiti.*

2267. *Može biti pravednika pedeset manje pet, da ovo označava ako bude nešto manje, vidi se iz značenja pet, što je malo, ili manje, a o značenju ovoga broja vidi br. 649. A šta je označeno sa pedeset pravednika, pokazano je gore, br. 2252.*

2268. *Hoćeš li za ovijeh pet zatrti sav grad?* da ovo označava da li da čovek nestane zato što mu nešto nedostaje, vidi se iz značenja pet, što je malo, o čemu gore; i iz značenja grada, a to je istina, o čemu vidi gore. Ljudski um u odnosu na istine upoređuje se u Reči sa gradom, pa se i naziva gradom; a u pogledu dobara, koja su u istinama, upoređuje se sa stanovnicima (žiteljima); jer se ove dve stavri odnose na jedno; ako istine, koje su u čovekovom sećanju, kao i u mislima njegovoga uma, ako bi bile bez dobara, one su kao grad bez žitelja, a io znači prazan i pust. A za anđele se zaista može reći da žive u čovekovim istinama, i da oni ulivaju osećanje dobra od Gospoda, kada čovek živi u ljubavi prema Gospodu i prema bližnjem; jer oni uživaju da ovako žive kod takvih ljudi. Drugačiji je slučaj s onima koji su u nekim istinama ali ne i u dobrima ljubavi ka bližnjemu.

2269. *Ne ću razrušiti radi onijeh četrdeset i pet:* da ovo označava da čovek ne treba da nestane ako se (dobro i istina) mogu spojiti, vidi se iz značenja broja četrdeset pet koji označava spajanje. Gore je pokazano da prosti brojevi zadržavaju svoje značenje i kada se pomnože, tako da veći brojevi imaju slično

značenje kao i manji. To je slučaj i sa brojem četrdeset pet, koji se sastavljen od pomnoženih pet sa devet, pa se zato što je componovan (sjedinen), on označava isto što i pet sa devet. Da pet označava malo, bilo je pokazano, br. 649; i da devet označava povezivanje, ili ono što je spojeno, u br. 2075; tako da ovaj broj ovde označava: ako se dobra spoje donekle s istinama. Da brojevi u Reči označavaju stvari, ili stanja, vidi se iz onoga što je napred rečeno (br. 2252), o pedeset, kao i iz onoga što je pokazano ranije o brojevima, br. 482, 487, 575, 647, 648, 755, 813, 1963, 1988. Pošto pet označava malo, a četrdeset pet spajanje, to su ovi brojevi postavljeni u ovom stihu na poseban način; jer se kaže, *Može biti pedeset manje pet pravednika*, čime je označeno, ako bi bilo nešto manje; a posle se kaže, *hoćeš li za ovijeh pet zatrti grad?* čime je označeno, da li treba da nestanu za to što im nešto nedostaje? Pošto pet označava malo, ovaj se broj kasnije ne koristi, već se kaže, *ne ću (zatrti) radi onijeh pet*, čime je označeno da ne treba da budu zatrvjeni ako se (dobro i istine) mogu spojiti. Još jedan razlog da se ovde kaže četrdeset pet, a ne pedeset manje pet, je da pet ne označava samo malo, kao što je pokazano (br. 649), već i rastavljanje, kao što je pokazano u Prvom Delu, u br. 1686; pa stoga da se ne bi označavalo rastavljanje, nego spajanje, imenuje se ovaj broj, četrdeset pet; jer četrdeset pet označava neko spajanje, kao što je gore rečeno; tako lepo pojednosti slede u njihovom nizu u unutarnjem smislu. U pogledu spajanja dobra i istine, ovo je tajna koja se ne može opisati tako da je shvati svakidašnji razum; međutim, reći ćemo nekoliko stvari o ovome. Što je pravija i čistija istina, to bolje dobro od Gospod ulazi u nju, kao u prijemnik (posudu); a što je manje prava i čista, to dobro od Gospoda može manje da se ulije u nju; jer treba da bude uzajamna saobraznost između njih, jer se spajanje ostvaruje prema saobraznosti; dobra se nikako ne mogu uliti u obmane, niti se zla mogu uliti u istine, kao u svoje prijemnike, jer su suprotnoga karaktera i prirode, i jedno odbija drugo kao svoga protivnika; i ako bi pokušali da se uliju (spoje), jedno bi ispljunulo ono drugo, to jest, dobro bi ispljuvalo zlo kao otrov, a zlo dobro, kao nešto što navodi na povraćanje. Gospod je ustanovio takvo neprijateljstvo između zla i dobra, kako bi sprečio da se oni na bilo koji način izmešaju; jer kada bi se izmešali, čovek bi nestao. Kod onih koji varaju i koji su licemerni, oni

(dobro i zlo) nisu daleko od spajanja, ali Gospod ih čuva da se ne izmešaju. To je azlog da varalice i licemeri u drugom životu pate više od ostalih.

2270. Stih 29. *I stade dalje govoriti, i reče: može biti da će se naći četrdeset. Reče: ne ću radi onijeh četrdeset. I stade i dalje govoriti, označava misao; može biti da će se naći četrdeset, označava one koji su bili u iskušenjima; I On reče: ne ću radi onijeh četrdeset, označava da će biti spaseni.*

2271. *I stade dalje govoriti:* da ovo označava misao, vidi se iz značenja govora, u unutrašnjem smislu; govoriti, ili govor, je ono što izvire iz misli; i pošto su unutarnje stvari označene spoljašnjim, razumevanje očima, poslušnost ušima, i tako dalje, tako je mišljenje označeno govorom.

2272. *Može biti da će se naći četrdeset:* da ovo označava one koji su bili u iskušenjima, pokazuje se iz broja četrdeset, što su iskušenja, o čemu vidi br. 730. Kako ove stvari slede u nizu, može se videti na iskušenjima. Iskušenja postoje sa ciljem ne samo da se čovek utvrdi u istinama, već i da bi se istine bliže spojile s dobrima, jer u iskušanjima čovek se bori za istine a protivu obmana; i pošto je tada u unutarnjem bolu, i u mucu, to tada prestaju osećanja života požuda, i njihova uživanja, a onda se dobra ulivaju od Gopsoda, a na neka zla se gleda s gađenjem; otuda dolaze nove misli koje su suprotne pređašnjim, a kojim se čovek može posle prikloniti, i tako se okrenuti od zala ka dobrima. Te dobra mogu da se spoje s istinama. Pošto se spajanje dobra s istinom izvodi preko iskušenja, to se kaže u ovome stihu da će se spasiti oni kod koji se dobra mogu pripojiti istinama, tako da ono što je rečeno u ovome stihu, iz toga sledi da se na ovaj način dobra i istine mogu spojiti preko iskušenja. Ovo povezivanje će razumeti oni koji su u unutrašnjem smislu.

2273. On reče: ne ću radi onijeh četrdeset: da ovo znači da će oni biti spaseni, vidi se bez objašnjavanja. O onima koji su označeni sa četrdeset pet u prethodnom stihu, rečeno je: *ne ću zatrti ako nađem četrdeset pet*, čime je označeno da oni neće nestati ako se dobra mogu spojiti s istinama. Ono što sada sledi, to je o četrdeset, pa se kaže: *ne ću radi onijeh četrdeset*, čime se označava da oni treba da budu spaseni kroz iskušenja, jer neki prolaze kroz iskušenja ali padaju u njima, pa se kod njih dobra ne mogu spojiti (s istinama). Zaista, čovek nije spasen zbog iskušenja, ako on smatra da kroz njih stiče neku zaslugu. Jer ako smatra da zaslužuje (spasenje) samo za to što je u iskušenjima, to je od ljubavi prema sebi koja se hvališe njima, i veruje da više zaslužuje nego li ostali, a u isto vreme misli da se ističe nad ostalima, prezirući druge u upoređenju sa sobom; sve ovo je suprotno uzajamnoj ljubavi, pa otuda i nebeskom blaženstvu. Iskušenja u kojima čovek pobedi praćena su ovom posledicom, da misli da su drugi više dostojni (spasenja) nego što je on, i da je on više paklen nego li nebeski; jer mu se takve misli javljaju u iskušenjima. Kad, dakle, posle iskušenja misli tako (to jest da je vredniji od drugih) , to je znak da nije pobedio u iskušenjima; jer misli koje je ima dok je bio u iskušenjima, to su one misli prema kojima se on povija; i ako se potonje misli ne mogu poviti (saviti) prema prvima, to je znak da je ili pao u iskušenju, ili da je opet u sličnom iskušenju, a ponekad u još težem, sve dok ne dođe do ubeđenja da on sam nije ništa zaslužio. Otuda se vidi da se sa četrdeset označavaju oni kod kojih su dobra bila spojena s istinama preko iskušenja.

2274. Stih 30. Po tome reče: nemoj se gnjevbiti, o Gospode, što ću ti reći: može biti da će se naći trideset. I reče: ne ću, ako nađem trideset. Po tom reče: nemoj se gnjeviti što ću ti reći, označava zebnju (strah) u pogledu ljudskog roda; *može biti da će se naći trideset*, označava borbu; *i On reče: ne ću, ako nađem trideset*, označava da će se ovi spasiti.

2275. Po tome reče: nemoj se gnjeviti što ću reći: da ovo označava zebnju u pogledu ljudskog roda, može se videti ne toliko iz samih reči, koliko iz osećanja

kojima su popraćene. Postoje dve stvari u unutrašnjem smislu Reči, naime, duhovni i nebeski (smisao). Duhovni (smisao) sastoji se u tome da se stvari shvate odvojeno od slova, i njima doslovni smisao služi kao podloga (predmet), kao što stvari koje oko vidi služe kao predmetzi (podloga) za mišljenje o uzvišenijim stvarima; nebeski se smisao sastoji u opažanju osećanja onoga što je sadržano u unutrašnjem smislu. U prvom su duhovni anđeli, a u poslednjem su nebeski anđeli. Oni koji su u posednjem (a to su nebeski anđeli), oni po samom osećanju znaju o čemu se radi u slovu, kada to čovek čita, pa iz osećanja sebi oblikuju nebeske ideje, i to sa bezbroj varijacija, i na neizreciv način, a u skladu sa harmonijom nebeskih stvari ljubavi koje su osećanja. Otuda se može videti šta Gospodova Reč sadrži u svojim dubinama. Kada se, dakle, čitaju ove reči: *nemoj se gnjeviti, Gospode, što ću reći*, nebeski anđeli istoga trena osećaju zebnju, i strah zbog ljubavi prema ljudskom rodu; i tada, u isto vreme, bezbroj neizrecivih stvari koje im se ulivaju o zebnji, koju je Gospod osećao kada je mislio o stanju ljudskog roda.

2276. *Može biti da će se naći trideset.*

2276. *Može biti da će se naći trideset:* da ovo označava borbu, vidi se iz značenja broja trideset. Razlog da trideset označava neku borbu, ili malo borbe, je stoga što je ovaj broj sačinjen množenjem sa *pet*, kojim je označeno malo, i *šest* kojim je označen trud ili borba, kao što je pokazano u br. 649, 720, 737, 900, 1709. Tako, gde god se ovaj broj nađe u Reči, označava nešto što se odnosi na malo, kao kod Zaharije: *I rehoj mu: ako ti je drago, dajte mi moju platu; ako li nije, nemojte; i izmjeriše mi platu, trideset srebrenika. I reče mi Jehofa: baci lončaru tu časnu cijenu kojom me je precijeniše. I uzev trideset srebrenika bacih ih u dom Jehovin lončaru (XI.12,13)*, označavajući njihovu malu cenu za Gospodovu zaslugu, i za otkupljenje i spasenje kroz Njega; lončar označava popravak i novo rođenje. Otuda se kaže o trideset srebrenika kod Mateje: *I dadoše ih za njivu lončarevu, kao što im kaza Gospod (XXVII.10)*, odakle se jasno pokazuje da trideset označava ovde cenu nečega što malo vredi. Vrednost roba

(sluge), koji se malo cenio, bila je trideset šekela, kao što se vidi kod Mojsija: *Ali ako li roba ubode vo ili robinju, da da gospodaru njihovu trideset šekela srebra i vo da se zaspe kamenje (Izlazak XXI.32)*. Kakvu je malu cenu imao rob, vidi se iz iz stihova 20 i 21 istoga poglavlja; rob (sluga) u unutaršnjem smislu označava trud. Razlod što su Leviti bili birani za službu, što je opisano njihovim odlaskom u ratovanje, i na rad u šatoru, od tridesete godine do pedesete (Brojevi IV.3, 23, 30, 35, 39, 43) bio je u tome što su sa trideset označavani oni koji su bili posvećeni (inicirani), a koji su samo malo bili sposobni za ratovanje, shvaćeno u unutrašnjem smislu; pored drugim odlomaka gde se trideset pominje u Reči; kao to da se za tele za žrtvu ponudi tri desetine (Brojevi XV.9), zbog toga što tele pretstavlja prirodno dobro, kao što je gore pokazano br. 2180, a prirodno dobro je od male vrednosti u odnosu na duhovno dobro, koje je predstavljeno jarcem pri žrtvovanju, a još manje vredno u odnosu na nebesko dobro koje je pri žrtvovanju predstavljeno jagnjetom, u odnosu na koje žrtve bila je mala žrtva od desetine efe bijelog brašna, kao što se vidi iz istoga poglavlja stihovi 4-6; kao i u Brojevi XXVIII.12, 1, 20, 21, 28, 29; XXIX. 3, 4, 9, 10, 14, 15; ovi delovi od desetina ne bi bili nikad zapovedeni, da oni ne označavaju nebeske tajne. Trideset se koristi kod Marka, da označi malo: *A drugo pade na zemlju dobru; i davaše plod koji napredovaše, i donosaše i po trideset i po šeset i po sto (IV.8)*, trideset označava malo ploda, i da se malo trudio. Ti brojevi ne bi bili izabrani, da oni ne označavaju nešto što je time označeno.

2277. I reče: ne ću ako nađem trideset da ovo označaa da će oni biti spaseni, vidi se iz nizova stvari u unutrašnjem smislu, i bez objašnjavanja.

2278. Stih 31. Opet reče: gle, sada bih progovorio mom Gospodu; može biti da će se naći dvadeset. Reče: neću ih pogubiti radi onijeh dvadeset. Opet reče: gle, sada bih progovorio mom Gospodu, označava, kao i gore, poniznost Ljudskog pred Božanskim; može biti da će se naći dvadeset, označava da ako ima i malo borbe pa stoga ima dobra; a On reče: neću ih pogubiti za onijeh dvadeset, znači da će oni biti spaseni.

2279. Reče: *gle, sada bih progovorio mom Gospodu: da ovoozhnačava poniznost Ljudskog pred Božanskim, vidi se iz onoga što je gore rečeno, br. 2265, gde je nalaze iste reči.*

2280. *Može biti da će se naći dvadeset, da ovo označava, da ako ima i malo borbe, ima i dobra, vidi se iz značenja dvadeset. Pošto svi brojevi u Reči označavaju stanja i stvari, već prema tome šta se kaže i pokazuje na raznim mestima gore (br. 2252), stoga je tako i sa dvadeset, čije se značenje pokazuje iz onoga iz čega je sastavljen, a to je dva puta deset. Deset u Reči, a isti tako i desetina, označava ostatke, kojima su označena sva dobra i istine koje Gospod uliva u čoveka od detinjstva pa sve do kraja života, o kojim ostacima biće više rečeno u sledećem stihu; dva puta deset, to je dvadeset, i dve desetine, označavaju istu stvar, ali u višem stepenu, naime, ozničavaju dobro. Dobra tri vrste označena su ostacima, naime, dobra detinjstva, dobra neznanja, i dobra inteligencije. Dobra detinjstva se ulivaju u čoveka od rođenja, do doba kada prima pouku i stekne neko znanje; dobra neznanja koja se ulivaju onda kada prima pouku, i kada stekne neko znanje; dobra inteligencije koja se ulivaju onda kad je on u stanju da razmišlja o tome šta je dobro i šta je istinito. Dobro detinjstva postoji od čovekovog detinjstva pa do deset godina starosti; dobro neznanja od ovoga doba pa do dvadesete godine; od ove godine čovek počinje da biva racionalan, i da je sposoban da misli o dobru i istini, i da sebi pribavi dobro inteligencije. Dobro neznanja je označeno sa dvadeset, jer oni koji nisu u dobru neznanja ne dolaze ni u kakvo iskušenje; jer niko nije kušan pre nego li je sposoban da razmišlja, i da opazi na svoj način šta je dobro i šta je istinito. Oni koji prime dobra preko iskušenja, o njima se govorilo u stihovima koji prethode; ovaj stih govori o onima koji nisu u iskušenjima, a koji imaju dobra. To je bilo zbog značenja dvadeset, koje označava one koji imaju ovo dobro, koje se naziva dobro neznanja, da su svi oni koji su napustili Egipat, da su se brojali oni koji su bili dvadeset i više godina; ili, kao što je rečeno, *svaki onaj koji je išao u vojsku, a kojima su bili označeni oni koji više nisu bili u dobru neznanja, o kojima vidi**

Brojevi 1. 20, 26, 28, 30, 32, 34, 38, 40, 42, 45; XXVI.4; i da su svi oni koji su bili iznad dvadeset godina stari da su umrli u pustinji (Brojevi XXXII.10, 11), jer se njima nije moglo pripisati zlo, i oni predstavljaju one koji su pali u iskušenjima. Iz istoga je razloga bila procena muškog deteta (kod zavetovanje u hramu) , za dete od pet do dvadeset godina bilo je dvadeset šekela (Levitska XXVII.5); a druga je procena bila za čoveka od dvadeset do šezdeset, bilo je pedeset šekela (stih 3 istog poglavlja). Što se tiče dobara detinjstva, neznanja, i inteligencije, ovakav je slučaj: - Dobro inteligencije je najbolje, jer je ovo dobro mudrosti; dobro koje prethodi, naime, dobro neznanja, jeste dobro; ali pošto je u njemu malo inteligencije, ne može se zvati dobrom mudrosti; dobro detinjstva zaista je dobro u sebi, ali je ipak manje dobro od prethodnih; jer njemu se nije pridružila istina inteligencije, pa tako nije postalo dobro mudrosti, nego je postalo samo osnova (podloga) na kojoj će se steći (dobro mudrosti); poznavanja dobra i istine čine da čovek postaje mudar. Samo detinjstvo, kojim se označava nevinost, ne pripada detinjstvu, već mudrosti, kao što se bolje vidi na kraju ovoga poglavlja o maloj deci u drugom životu. U ovome stihu sa dvadeset označava se samo dobro detinjstva; ovo se dobro me nalazi samo kod onih koji su mlađi od dvadeset (*ili deset?*)godina, kao što je rečeno, nego i kod onih koji su u dobru ljubavi prema bližnjemu, a u isto vreme u neznanju istine, kao što je to slučaj s onima unutar crkve koji su u dobru ljubavi prema bližnjemu, a koji iz raznih uzroka ne znaju šta je istina vere; kao što je slučaj sa mnogima koji misle pobožno o Bogu, i koji misle dobro o bližnjem. Isti je slučaj i s onima koji su izvan crkve, a koji se nazivaju Neznabošcima, koji isto tako žive u ljubavi prema bližnjemu. I prvi i drugi su, iako nisu u istinama vere, pošto su u dobru, oni su u stanju da prime istine vere u drugom životu, baš kao i mala deca; jer njihovo Intelektualno još nije bilo zaraženo načelima obmane, niti se njihova Volja utvrdila u životu zla, jer oni ne znaju šta je obmana i šta je zlo; a za život ljubavi prema bližnjemu karakteristično je to, da se kod njih obmana i zlo od neznanja mogu lako saviti prema istini i dobru; ali ovo nije slučaj s onima koji su se utvrdili u stvarima koje su suprotne istini, a koji su u isto vreme živeli život u stvarima protivnim dobru. U drugim slučajevima, *dve desetine* u Reči označavaju dobro, kako nebesko tako i duhovno; nebesko dobro, i duhovno dobro koje je izvedeno iz nebeskog, označeni su sa *dve desetine* svakoga kolača (na stolu pred Gospodom) (Levitska

XXIV.5); duhovno dobro sa dve desetine kolača kad se na žrtvu prinosi jare (Brojevi XV.6; XXVIII. 12, 20, 28; XXIX.3, 9. 14); o čemu će, po Božanskoj miklosti Gospodovoj, biti reč na drugome mestu.

2281. *I reče: neću ih pogubiti za onije dvadeset:* da ovo označava da će oni biti spaseni, vidi se iz niza stvari u unutrašnjem smislu i bez objašnjavanja.

2282, Stih 32. *Najposlije reče: nemoj se gnjeviti, Gospode, što ću još jednm progovoriti: može biti da će se naći deset. Reče: neću ih pogubiti radi onijeh deset. Najposlije reče: nemoj se gnjeviti, Gospode, što ću još jednom progovoriti: označava zebnju (bojazan, strah) za stanje ljudske rase: može biti da će se naći deset, označava da još uvek ima ostataka: i On reče: neću ih pogubiti radi onijeh deset, znači da će oni biti spaseni.*

2283. *Najposlije reče: nemoj se gnjeviti, Gospode, što ću još jednom progovoriti: da ovo oznčava zebnju (strah) a stanje ljudske rase, vidi se iz osećanja u ovim rečima, o čemu vidi gore, br. 2275, gde se nalaze iste reči.*

2284. *Može biti da će se naći deset:* da ovo označava da ako još ima ostataka, vidi se iz značenja broja deset, što su ostaci, o čijem značenju vidi br. 576, 1738. Ali šta su ostaci, bilo je rečeno i pokazano na raznim mestima (kao br. 468, 530, 560, 561, 660, 661, 1050, 1738, 1906), naime, da su oni svako dobro i svaka istina kod čoveka, koji su pohranjeni u njegovom sećanju, i u njegovom životu. Dobro je poznato da nema ništa dobro ni ništa istinito osim od Gospoda; tako isto da dobro i istina neprestano izvire od Gospoda i ulivaju se u čoveka, ali da ih ljudi primaju na razne načine, a ponekad u skladu sa životom zla, i načelima obmane u kojima se čovek utvrdio; ovo su stvari koje ili gase, ili guše, ili izvrću dobra i istine koje neprekidno ističu od Gospoda. Kako bi sprečio da se pomešaju dobra sa zlima, i istine s obmanama (jer u slučaju mešanja čovek bi

zauvek umro), Gospod ih razdvaja, i pohranjuje dobra i istine koje čovek prima, u unutrašnjost čovekovu, odakle im Gospod ne dopušta da izađu sve dok je čovek u zlu i u obmani, nego samo onda kad je čovek u nekom svetom stanju, ili u nekom strahu, ili u bolesti, ili slično. Ove stvari, koje Gospod ovako pohranjuje kod čoveka, to je ono što se naziva *ostacima*, a koji se često pominju u Reči; ali nikome do sada nije poznato da je ovo njihovo značenje. Čovek uživa blaženstvo i sreću u drugom životu prema tome kakvi su i koliko je ostataka, to jest, koliko je dobra i istine kod njega, a koji se pokazuju onda kada čovek napusti telesne i svetske stvari. Jedino Gospod zna koliko ih je i kakvi su ostaci kod čoveka, a čovek to nikako ne može znati; jer je danas čovek takav da može da se napravi kao da je dobar, dok je iznutra samo zlo; i s druge strane, čovek može da izgleda kao da je zao, dok iznutra ima dobra; pa stoga nikome nije dozvoljeno da sudi drugoga u pogledu duhovnog života, jer, kao što smo rekli, to je poznato samo Gospodu; ali svakome je dopušteno da sudi o drugome u pogledu moralnog i građanskog života, jer je to briga za društvo. Sasvim jeobična stvar kod onih koji stvore neko mišljenje o nekoj istini vere, da sude o drugima da ovi ne mogu biti spaseni osim ako veruju kao što ovi sami veruju, a što je Gospod zabranio (Mateja VII.1,2). S druge strane, meni je dato da znam kroz mnogo iskustva, da se ljudi iz svih religija spasavaju, ako su preko života u ljubavi prema bližnjemu primili ostatke dobra i prividne istine. To je ono na što se misli kad se reklo da ako ima deset pravednika, da oni (ljudi u Sdodomi) neće poginuti radi onih deset; čime je označeno, da ako se nađu ostaci kod njih, oni će biti spaseni. Život ljubavi prema bližnjemu sastoji se u tome da se misli dobro o drugima, da im se želi dobro, i u osećanju (opažanju) radosti u sebi da su drugi spaseni; s druge strane, nema ljubavi ka bližnjemu kod onih koji ne žele da se drugi spasu, a to je posebno slučaj s onima koji se ljute da se drugi spasavaju. To se može videti iz činjenice da se spasava više Neznabožaca nego li Hrišćana; jer oni među Neznabošćima koji misle dobro o bližnjem, i žele mu dobro, primaju istine vere spremnije u drugom životu nego oni koji se nazivaju Hrišćanima; jer nema ništa prijatnije ni radosnije za anđele nego da poučavaju one koji stignu sa zemlje u drugi život.

2285. *Neću ih pogubiti radi onije deset:* da ovo označava da će biti spaseni, vidi se iz nizova stvari o kojima se govori u unutrašnjem smislu, to bez objašnjavanja.

2286. Stih 33. *I Jehova otide svršivši razgovor s Avramom; i Avram se vrati na svoje mjesto. I Jehova otide svršivši razgovor s Avramom,* označava da je ovo stanje opažanja u kojemu je Gospod bio, nije više bilo takvo: *i Avram se vrati na svoje mjesto,* označava da se Gospod povratio u stanje u kome je bio pre nego je opazio ove stvari.

2287. *I Jehova otide svršivši razgovor s Avramom:* da ovo označava da ovakvo stanje opažanja koje je postojalo kod Gospod, da je prestalo da bude takvo, vidi se iz značenja govoriti (govora), i iz reprezentacije Avrama. Govoriti, u unutrašnjem smislu, znači misliti, kao što je gore pokazano (br. 2271); ali u sadašnjem slučaju kaže se za Jehovu da je prestao govoriti s Avramom; jer je misao dolazila od opažanja, kao što je gore rečeno, a opažanje je bilo od Gospodovog Unutarnjeg, koje je bilo Jehova. Ali u ovome poglavlju Avram pretstavlja Gospoda u ljudskom stanju, kao što je do sad rečeno više puta. Otuda se može videti da je Jehovinim odlaskom, kada je prestao govoriti, označeno, u unutarnjem smislu, da je stanje opažanja, u kojem je bio Gospod, prestalo da bude takvo (da se izmenilo). A o razlogu zbog kojega se tako puno govori u ovom poglavlju u unutrašnjem smislu o Gospodvom opažanju i misli, vidi gore, br. 2249.

2288. *i Avram se vrati na svoje mjesto:* da ovo označava da se Gospod vratio u stanje u kojemu je bio pre nego je opazio ove stvari, vidi se iz reprezentacije Avrama u ovom poglavlju, da on označava Gospoda u ljudskom stanju, i iz značenja mesta, da je to stanje, o čemu vidi br. 1273, 1378; tako ovde *vratiti se u svoje mesto,* u unutrašnjem smislu, označava povratak u stanje u kojemu je On bio pre. Da je Gospod imao oba stanja dok je živio na svetgu, naime, stanje

poniznosti i stanje slave, rečeno je gore. Njegovo stanje poniznosti bilo je kad je bio u Ljudskom, koje je on povukao kao nasleđe preko majke; stanje slave je bilo kad je bio u Božanskom, koje je imao od Jehove Njegovog Oca. Pređašnje stanje, to jest, stanje Ljudskog od majke, to stanje Gospod je potpuno odbacio, i obukao se u Božnsko Ljudsko, kada je izašao iz sveta, i vratio se u samo Božansko u kojemu je bio od večnosti (ab aeterno) (Jovan XVII.5), zajedno sa Ljudskim koje je načinio Božanskim, a od kojih je proizašlo Sveto koje ispunjava sveukupno nebo. Na taj nači, od Božanskog Samog i od Božanskog Ljudskog, preko Svog Svetog proizlazećeg, On vlada svemirom.

STANJE MALE DECE U DRUGOM ŽIVOTU

2289. Dato mi je da znam s izvesnošću da Gospod podiže (odgaja) svu decu, sa celog sveta, koja umiru, da bi ih poveo u nebo, i tamo poučavao među anđelima, koji se brinu za njih, i da oni (deca) rastu do zrelosti onako kako rastu u inteligenciji i mudrosti. Otuda se može videti koliko je ogromno Gospodovo nebo, samo od male dece; jer ona sva primaju pouku o istinama vere, i o dobrima uzajamne ljubavi, i tako postaju anđeli.

2290. Oni koji ne znaju ništa o stanju života posle smrti, možda pretpostavljaju da su mala deca odmah u inteligenciji i mudrosti čim stignu u drugi život; ali ja sam poučen s izvesnošću da je to drugačije. Oni koji umru odmah nakod rođenja, njihov um je detinjast (infantilan) skoro kao što je i na zemlji, i ne znaju ništa više; jer oni imaju samo sposobnost sticanja znanja, pa od toga postaju inteligentni, a iz ovoga i mudri; a ove sposobosti su savršenije, jer nisu više u telu, nego su duhovi. Da su on (deca) takva čim dođu u nebo, bilo mi je ne samo rečeno nego i pokazano; nekoliko puta, po Gospodovoj Božanskoj milosti, mala decu mi bila poslata u horovima, pa mi je u isto vreme bilo dato da im čitam Očenaš (Molitvu Gospodnju), a u isto vreme mi je bilo dato da opažam kako anđeli, koji su bili u njihovom društvu, unose u njihove nežne i sveže ideje

značenja stvari sadržanih u molitvi, i kako ispunjavaju njihove ideje onoliko, koliko je bilo moguće da prime: i kako je posle data sposobnost maloj deci da misle slične stvari sami od sebe.

2291. Bila mi je pokazana priroda njihovg nežnog razuma dok sam molio Gospodnju Molitvu (Očenaš), dok su se u isto vreme (njihove ideje?) ulivale u ideje moje misli iz njihovog Intelektualnog, koje je bilo tako nežno, a u koji su oni primali samo smisao reči: ali bilo je pokazano da su njihove ideje, u tako nežnom stanju, bile otvorene sve do Gospoda. Jer se Gospod uliva u ideje male dece lakše, iz dubina, jer još ništa nije zatvorilo njihove ideje, kao što je to slučaj s odraslima, kod kojih lažna načela sprečavaju da se razume istina, a život zla sprečava primanje dobra, te tako malu decu ništa ne sprečava da postanu mudri.

2292. Otuda se može videti da mala dece ne dolaze odmah posle smrti u anđeosko stanje, već da se ona postepeno u njega uvode preko poznavanja dobra i istine, i to sve po nebeskom redu; jer njihove urođene naklonosti se izvanrdno opažaju sve do u najmanje pojedinosti, tako da ona, u skladu s njihovim naklonostzima, u opštem i u posebnom, ne mogu a da ne prime istine dobra, i dobra od istina, i sve ovo pod neprekidnom Gospodovim nadzorom.

2293. Njih se posebno i neprekidno vodi ka tome da znaju da znaju i da posle priznaju, da je njihov Otac Gospod, i da njihov život dolazi od Njegovog života, jer oni su životi, to jest, oni su istinski ljudski i anđeoski životi zbog razumevanja istine i sticanja i mudrosti od dobra, koje oni imaju samo od Gospoda; tako da oni ne znaju da nisu bili rođeni u nebu.

2294. Često kada su mala deca bila sa mnom u horovima, dok su bili sasvim mala (infantilna), i tada sam ih čuo kao nežan neodređen (zvuk). Tako da nisu

delovali kao jedan (ujednačeno), što čine kasnije, kada postanu zreliji; i što me iznenadilo, duhovi koji su bili oko mene, nisu mogli da se uzdrže da ih ne vode da misle i govore. Ovakva želja je urođena kod duhova, ali je često primećeno da se deca tome opiru, jer nisu htela ni da misle ni da govore. Primetio sam da je ovo odbijanje bilo popraćeno kao nekom ljutnjom, i kada im je bila data prilika da nešto kažu, samo su rekli *da nije tako*. Bio sam poučen da je takvo iskušenje male dece u drugom životu, kako bi se navikli ne samo da se opiru obmani i zlu, već i da njihovo mišljenje i govor ne dolaze od drugih, pa da tako ne dopuštaju da ih vodi bilo ko drugi do sam Gospod.

2295. Kad mala deca nisu u tome stanju, nego u unutarnjoj sferi, to jest, u anđeoskoj sferi, duhovi ih ne mogu napadati, iako su po sred njih. Ponekad, u drugom životu, Gospod šalje malu deci k onoj (maloj deci) na zemlji, iako malo dete na zemlji ništa o tome ne zna; oni uživaju u maloj deci na zemlji.

2296. Bilo mi je pokazano kako se sve uliva u njihov genije na prijatan i mio način, koji njima odgovara; dato mi je da vidim malu decu predivno obučenu, sa grudima i nežnim rukama uvijenim u vence cveća, koje blista prijatnim i nebeskim bojama. A jednom sam video malu decu, s devojkama odgojiteljicama, u rajskom vrtu, u kome kao da nije bilo drveća nego natkrovljeni prostor obrastao lovorikama i staze u tome prostoru, ukrašene, a koje su vodile u unutrašnje delove vrta; i video sam malu delu obučenu kao što sam pomenuo; a kada su ušla (ta deca), grozdovi cveća iznad ulaza sijali su veselo. Otuda se vidi kakva je priroda njihovog uživanja, i kako se oni preko ovih prijatnih stvari uvode u dobra nevinosti i ljubavi prema bližnjemu, koje sve Gospod neprestano u njih uliva.

2297. Pored toga, kako mala deca postaju savršenija, ona se okružavaju atmosferama u skladu sa stanjem njihovog savršenstva. Da postoje atmosfere u drugom životu, u bezbroj varijacijama, i neiskazive lepote, može se videti iz

(moga) iskustva u br. 1621. Njima (maloj deci) se pokazuju atmosfere u kojima se vide kako se igraju mala deca u malim oblicima, što je nevidljivo ali se opaža unutrašnjom idejom, a iz ovih oblika kod njih se stvara ideja da je sve oko njih živo, i da su oni u Gospodovom životu; a to je ideja koja čini da se osećaju srećni u dubini svoga bića. *(prim. prev. autor pokušaa da opiše ono što je skoro neopisivo a što je povezano s osećanjima i uživanjima koja su nedostupna ljudima na zemlji, osim u trenucima kada to Gospod želi da pokaže. Naša zemaljska tz atmosfera je tako gusta da se kroz nju kao kroz najgušći veo može samo naslutiti lepota i sreća onih koji žive životom ljubavi prema bližnjemu, koji je jedini život blaženstva).*

2298. Bilo mi je pokazano, metodom komunikacije koja je poznata u drugom životu, koja je priroda ideja kod male dece; kada oni gledaju neki predmet, njima se čini da je sve što vide živo, tako da za njih postoji život u svakoj ideji njihove misli: a bilo je opaženo da i mala deca na svetu imaju slične ideje kada se igraju, jer oni još ne mogu da misle o onome što nema dušu, kao što to mogu odrasli.

2299. Mala deca se poučavaju na poseban način, a to je pomoću pretstava (reprezentativa) koji odgovaraju njihovom geniju; a nemoguće je verovati kako su lepe i u isto vreme iznutra pune mudrosti te pretstave; tako se u njih (malu decu) uliva inteligencija, čija duša dolazi od dobra. Ovde je dopušteno ispričati o jednoj takvoj pretstavi, koju mi je bilo dato da vidim, a iz koje se može stvoriti zaključak kakve su ostale. Pretstavili su kako se Gospod diže iz groba, a u isto vreme sjedinjenje Njegovog Ljudskog sa Božanskim, a što je izvedeno na tako mudar način da to prevazilazi svaku ljudsku murost, a u isto vreme na jedan nevin detinji način. Tako isto, pokazali su ideju groba, ali ne u isto vreme i ideju Gospoda, osim kao iz daleka tako da se Gospod jedva mogao opaziti, zato što ideja groba ima u sebi nešto od pogreba, koja se tako uklonila; posle su dopustili da se u grobu, s velikim oprezom, pokaže neka vrsta atmosfere koja se pokazala kao vodenasta para, kako bi označili, kao iz daljine, šta je to duhovni život u

krštenju. Iza toga, meni je bilo pretstavljen Gospod silazak onima koji su bili u svezama, i Njegovo uzdizanje zajedno s njima u nebo, i sve to s neopisovim oprezom i pobožnošću; a detinjasti element u pretstavi bio je da kada su pokazivali Gospoda među onima koji su bili svezani u nižoj zemlji, oni su spuštali male konopce koji su bili skoro nevidljivi, i koji su bili mekani i nežni, koji kao da podižu Gospoda u Njegovom uspinjanju; pazeći celo vreme, kao sa svetim strahom, kako u tu pretstavu ne bi ušlo nešto nema duhovno-nebeski karakter; da ne pominjem ostale pretstave u kojima se mala deca vode u poznavanja istine i u osećanja dobra, a sve preko igara koje su prilagođene umovima male dece.

2300. Osim toga, mala deca su različitih genija i različite urođene prirode, a to zbog nasledne prirode koju stiču od roditelja, i nizom od dedova i predaka; jer stvarni karakter roditelja, potvrđen navikom, postaje druga priroda, i ona se usađuje u decu, otkuda njihove različite sklonosti.

2301. Uglavnom, deca su ili nebeskog ili duhovnoga genija. Oni koji su nebeskog genija, lako se razlikuju od onih koji su duhovnoga genija; u prvima ima više mekote u njihovim mislima, i u postupcima, tako da se skoro ništa ne pokazuje osim kao nešto što teče od ljubavi dobra ka Gospodu i prema drugoj maloj deci; dok oni drugi ne pokazuju istu mekotu, nego nešto kao smeono, nemirno po prirodi, koje se iskazuje u njihovom ponašanju; isto se pokazuje kada su malo ljuti, i po ostalim okolnostima; svako malo dete je drugačije urođene prirode od svih drugih, i svako se vaspitava prema njegovoj urođenoj prirodi.

2302. Postoje neka anđeoska društva, i ona su brojna, koja se staraju o maloj deci; ona su sastavljena uglavnom od anđela ženskoga pola a koji su su životu tela voleli malu decu na najnežniji način. Oni malu decu koja se izdvajaju iznad ostalih (koja su bolja?), nude Gospodu na uobičajeni način (*prim. prev. nije jasno*

na šta autor misli pod nuditi na uobičajeni način; možda ga posvećuju za službu Gospodu u njihovom hramu?).

2303. Anđeoski duhovi koji su bili iznad napred, govorili su sa mnom na anđeoskom govoru, u kojem nema razlike među izrazima, rekavši da su oni u stanju mira, i da ima male dee među njima, i da oni opažaju blaženstvo koje dolazi od njihovog društva (društva s malom decom); i ovi duhovi su bili ženskoga pola (pri,prev. anđeoski duhovi su, prema autoru, dobri duhovi koji sačinjavaju tz prvo nebo, i koji se pripremaju da postanu anđeli bilo Duhovnog ili Nebeskog neba). Pored ostalog, govorili su i o maloj deci na zemlji, rekavši da odmah posle njihovog rođenja, s njima su anđeli nevinosti, a u kasnijem dobu, anđeli iz neba mira; posle, anđeli iz društva gde prevladava ljubav prema bližnjemu; a onda drugi anđeli, kako se smanjuje nevinost i ljubav prema bližnjemu kod mlade dece; i na kraju, kada dođu u zrelo doba, i uđu u doba kada osećaju samo malo ljubav prema bližnjem, anđeli su i dalje prisutni, i to u skladu sa ciljevima života, kojima anđeli posebno daju pravac, time što stalno kao ulivaju dobre ciljeve, a odbijaju ga od zlih ciljeva, i koliko su u stanju ili nisu da to čine, oni su bliže ili dalje.

2304. Mnogi možda zamišljaju da mala deca ostaju mala deca u drugom životu, i da su oni kao mala deca među anđelima; oni koji ne znaju šta je anđeo, oni su se utvrdili u ovome mišljenju zbog izdijeljenih malih likova koje vide u svojim crkvama, i na drugim mestima, gde su anđeli pretstavljeni kao mala deca. Ali je to savim drugačije. Anđela čini inteligencija i mudrost, pa sve dok mala deca nemaju inteligenciju i mudrost, ona su zaista među anđelima, ali nisu anđeli. Ali kad postanu ineligentni i mudri, oni tek tada postaju anđeli; i, što me iznenadilo, oni tada ne izgledaju kao mala deca, nego kao odrasli, jer više nisu detinjega genija, nego genija odraslog anđela. Ovo je efekat (rezultat) inteligencije i mudrosti, jer mora da je svakome jasno da razum i rasuđivanje, i život koji potiče iz ovoga, čine da svako izgleda kao odrastao i sebi i drugima. Ne samo da su me o ovome anđeli obavestili, nego sam i razgovarao s jednim koji je umro kao

malo dete, a kasnije je izgledao kao odrastao; isti je razgovarao sa svojim bratom, koji je umro kao odrastao, i to s tako puno bratske ljubavi da se brat nije mogao uzdržati da ne plače, govoreći da mu se čini da je to sama ljubav koja govori; da ne pominjemo druge primere koje nije nužno navoditi.

2305. Ima takvih koji zamišljaju da je nevinost kao što je to u detinjstvu, zato što je Gospod o deci rekao da je takvih carstvo nebesko, i da oni koji ne postanu kao mala deca, da ne mogu ući u carstvo nebesko; ali oni koji ovako misle, ne poznaju unutrašnji smisao Reči, pa stoga ni šta se misli pod nevinošću. Detinjstvom se označava nevinost po inteligenciji i mudrosti, koja je takva da oni priznaju da je njihov život od Gospoda samog, i da je Gospod njihov Otac, jer čovek je čovek zbog inteligencije istine i mudrosti dobra, koje su samo od Gospoda (*prim. prev. inteligencija istine je inteligentno razumevanje istine, a mudrost dobra je mudrost o tome šta je dobro i kako se oni čini*). Nevinost sama, koja se u Reči naziva detinjstvom ili decom, obitava samo u mudrosti, tako da što je neko mudriji to je više nevin; pa je prema tome Gospod sama nevinost, jer je On sama mudrost (*prim. prev. na drugim mestima, autor kaže za nevinost, u kojoj su anđeli najvišeg neba, da se ona sastoji u želji da ih u svemu vodi Gospod, kao što roditelj u svemu vodi malo dete. Mudrost je nevinost utoliko što se mudar čovek odriče želje da sam sebe vodi, osim u prividu, i da želi i osaća da ga vodi Gospod*).

2306. Što se tiče nevinosti male dece, pošto u njoj još nema inteligencije i mudrosti, to je samo kao neki plan ili podloga na kojoj se prima prava nevinost, koju oni primaju postepeno onako kako postaju mudri. Kakva je nevinost male dece, bilo mi je pokazano da je to kao nešto drveno, skoro bez života, a što oživljava onako kako se oni usavršavaju preko poznavanja istine i osećanja dobra. Posle toga, kakva je prava nevinost, bilo mi je predstavljeno najlepšim malim detetom, savršeno živim, i potpuno nagim; zato što sama nevinost, koja je u najdubljem nebu, pa zbog toga najbliže Gospodu, pokazuje se pred očima drugih anđela upravo kao mala deca, i to naga, jer se nevinost predstavlja

nagošću od koje se ona ne srame, kao što je napisano o prvom čoveku (homo) i o njegovoj ženi u raju. Ukratko, što su anđeli neviniji, to više sebi izgledaju kao mala deca (*prim. prev. oni izgledaju kao mala deca anđelima nižih neba, dok se oni između sebe vide kao odrasli. U najdubljem ili najvišem nebu obitavaju anđeli koji su u nevinosti, i njih vide anđeli nižih neba, kada ih vide, kao malu decu*). Otuda to da se nevinost u Reči označava detinjstvom (malom decom). No, po Božanskom milosti Gospodovoj, biće više reči o stanju nevinosti na sledećim stranicama..

2307. Razgovarao sam s anđelima o maloj deci, da li su oni čisti od zla, jer kod njih nema stvarnog zla, kao kod odraslih; ali mi je rečeno da su oni isto tako u zlu, i da su oni ništa nego zlo, ali da njih, kao i anđele, Gospod odvaja od zla i drži u dobru u toj meri da se njima čini da su u dobri od sebe. Stoga se mala deca, kad postanu odrasli u nebu, ponekad stavljaju u njihova vlastita zla koja su primili preko nasledstva, kako bi se sprečilo da stvore pogrešno mišljenje o sebi, naime, da je dobro u njima od njih a ne od Gospoda, i oni se ostavljaju u ovim zlima sve dok ne saznaju, priznaju, i poveruju da je istina ono što je rečeno. Bio je jedan (anđeo?) koji je umro kao malo dete, ali koji je odrastao u nebu, a koji je mislio slično; pa je stoga stavljen u život zala koja su mu bila urođena, i tada mi je bilo dato da opazim iz njegove sfere da je kod njega postojala želja da vlada nad ostalima, i da je smatrao bludne stvari kao nešto dozvoljeno, gde se videlo da su ovo bila zla koja je povukao od svojih roditelja; no kada je priznao da ima takvu prirodu, bio je ponovoprimitelj među anđele s kojima je bio pre toga. (*prim. prev. po autoru, zlo je pre svega odsustvo dobra, u čemu se on slaže s Avgustinom iz Hippa, i sa Tomom Akvinskim. Ali je za njega zlo nešto više od toga; ono je izvrnuto dobro, jer dobro dolazi stalno od Gospod, a koje čovek – zbog slobode koja je neodvojiva od njega – može da primi ili ne, i da pretvori dobro u zlo. Međutim, samo je dobro istinito jer je zasnovano na istini a zlo je samo stvarno dok se ne ukloni kao nešto neistinito. U međuvremenu, Svojom Mudročću i providenjem, postajanje stvarnog zla se koristi da bi se čovek, odupirući se zlu u iskušenju, utvrdio u dobru i ljubavi, i voleo Gospoda više nego onaj koji nikad nije bio u tz zlu, što je opisano u paraboli o sinu razmetnome*).

2308. Niko ne trpi neku kaznu u drugom životu zbog naslednog zla, jer ono nije njegovo, i njega se ne može kriviti da je takve prirode; ali on biva kažnjen zbog naslednog zla koje je on učinio svojim, i to onoliko koliko ga je prisvojio stvarnim životom, kao što je gore rečeno br. 966. Razloga da se mala deca, kada odrastu, stavljaju u stanje njihovog naslednog zla, nije za to da bi trpeli neku kaznu, već da bi znali da su od sebe samo zlo, i da su kroz Gospodovu milost odvojeni od pakla, koji je u njima, u nebo, i da nisu u nebu po svojoj zasluži, nego po Gospodovoj; tako da se ne mogu hvaliti pred anđelima dobrom koje je u njima; jer je to suprotno dobru uzajamne ljubavi, kao što je protivno i istini vere.

2309. Iz gornjih okolnosti može se videti šta je priroda odgoja (vaspitanja) male dece u nebu, naime, da je preko inteligencije istine, i mudrosti dobra, kroz koje se oni uvode u anđeoski život, koji je ljubav ka Gospodu, i uzajamna ljubav, a u jednom i drugom je nevinost. No kako je suprotan odgoj male dece na zemlji kod mnogih, može se videti iz ovoga primera. Bio sam na ulici jednog velikoga grada, i video decu kako se tuku; gomila ljudi se skupila, i posmatrala prizor s velikim zadovoljstvom; i bio sam obavešte da sami roditelji podjaruju svoje male dečaka da se ovako tuku. Dobri duhovi i anđeli, koji su ovo videli kroz moje oči, posmatrali su ovo s odbojnošću, tako da sam opazio njihovo užasavanje, osobito zato što su roditelji potsticali decu u ovim stvarima; oni su izjavili da, ovako radeći, roditelji gase u svojoj deci svu uzajamnu ljubav, i svu nevinost, koju mala deca primaju od Gospoda, i upućuju ih u mržnju i osvetu, i da na taj način oni čine sve što mogu da odvoje svoju decu od neba, gde postoji samo uzajamna ljubav. Neka se stoga svi roditelji, koji žele dobro svojoj deci, čuvaju ovakvih stvari.

Na kraju prethodnog poglavlja (Postanje XVII.) radilo se o *Poslednjem Sudu*, a na kraju ovoga poglavlja (Postanje XVIII), o stanju male dece u drugom životu; oba ova predmeta iz onoga što sam iskusio, to jest, iz onoga što sam video i čuo u svetu duhova i u nebu anđela.

KNJIGA POSTANJA

POGLAVLJE DEVETNAESTO.

2310. U ovome delu često se govorilo o Unutrašnjem Smislu Reči; ali ja verujem da malo njih mogu da poveruju da je takav smisao sadržan u svim pojedinostima Reči, i to ne samo u proročkim već i u istorijskim delovima. Da takav smisao postoji u proročkim delovima, lakše je poverovati, jer u njemu nema takvih pravilnih nizova, a u isto vreme tamo ima čudnih izraza; otuda svako može da zamisli da u njima postioji neko tajno značenje. Ali da je to isto slučaj i s istorijskim delovima, nije tako očito, kako zbog toga što se niko nije do sada toga setio tako i zbog toga što istorijski delovi privlače pažnju k sebi, tako da odvrćaju um od toga da misli o bilo čemu dubljem što bi moglo tu da bude pohranjeno; i još jedan razlog, a to je što su istorijske činjenice istinski zaista onakve kakve su opisane. Pa ipak, svako može da zaključi da i istorijski delovi Reči sadrže u sebi nešto nebesko i Božansko koje ne sija, *prvo*, iz činjenice da je Reč poslata od Gospoda kroz nebo čoveku, te da je stoga po poreklu drugačija od onoga što izgleda u spoljašnjoj formi; (priroda porekla Reči biće pokazana kroz mnoge stvari na sledećim stranicama, da se razlikuje i da je je daleko udaljena od doslovnog smisla, i to u toj meri da to ne mogu videti ni priznati oni koji su samo svetski ljudi); drugo, da je Reč, pošto je Božanska, napisana ne samo za čoveka, nego i za anđele koji su kod čoveka, kako bi služila ne samo ljudskoj rasi, nego i nebu; i da je tako Reč posrednik koji ujedinjuje nebo sa zemljom; ovo sjedinjenje je kroz crkvu, i preko Reči u crkvi. Reč je, dakle takve prirode, i razlikuje se od svakog drugog spisa. U pogledu isorijskih delova Reči posebno, da ti delovuim kao i ostali delovi, ne sadrži Božanske i nebeske stvari odvojeno od slova, oni ne bi nikad bili priznati ni od koga ko duboko misli, da su nadahnuta Reč, sve do poslednje jote. Da li bi iko rekao da gadna stvar o Lotovim kćerkama na kraju ovoga poglavlja ima neke veze s Božanskom Reči? ili Jakovljevo guljenje štapova sve do belog, i umakanjem u vodene jame kako bi u stadu bilo madih (jaganjaca) raznih boja, sa tačkama i prugama? da ne

pominjemo mnoge pojednosti iz Mojsijevih knjiga, i u Knjizi Jošuinov, Sudija, Samuila i Careva, koje pojednosti ne bi imale važnosti, i za koje bi bilo svejedno da li za njih znamo ili ne znamo, osim ako one sadrže duboko skrivene neke Božanske tajne. Kad ovo ne bi bio slučaj, ove pojednosti ne bi se razlikovale od drugih istorijskih iskaza, koji su ponekad tako napisani kao da sadrže veću moć da deluju na um; kako učenici svet ne zna da Božanske i nebeske stvari leže unutra skrivene čak i u istorijskim delovima Reči, da nije zbog svetog osećanja za knjige Reči koje je uliveno u njih od detinjstva, oni bi lako mogli reći u sebi da Reč nije sveta, osim iz ovoga razloga; dok u stvari ona nije to iz toga razloga, nego zato što u njoj ima unutrašnji smisao, koji je nebeski i Božanski, i koji ima za posledicu sjedinjavanje neba sa zemljom, to jest, anđeoskih umova s ljudskim umovima, i tako spajajući ove poslednje (ljudske umove) sa Gospodom.

2311. Da je Reč takve prirode, i da se tako razlikuje od svih drugih spisa, može se videti i iz toga što ne samo da imena označavaju stvari, kao što je pokazano gore u br. 1224, 1264, 1876, 1888, nego u zato što svi izrazi imaju duhovni smisao, te tako imaju drugo značenje u nebu od onoga na zemlji, i to neprestano, kako u proročkim tako i u istorijskim delovima. Kada se ova imena i ovi izrazi otvore u njihovom nebeskom smislu, prema njihovim stalnim značenjima u celoj Reči, tada se pokazuje unutrašnji smisao, koji je anđeoska Reč. Ovaj dvostruki smisao je kao telo i duša; i kao što telo živi od duše, tako i doslovni smisao živi od unutrašnjeg smisla; Gospodov život se uliva preko unutrašnjeg smisla u spoljašnji smisao, prema osećanju onoga koji je čita. Otuda se pokazuje kako je Reč sveta, iako svetskim umovima ona tako ne izgleda.

POGLAVLJE XIX.

1. A u večer dođoše dva anđela u Sodomu; a Lot sjeđaše na vrata Sodomskim, i kad ih ugleda, ustade te ih srete, i pokoni se licem do zemlje.

2. I reče: hodite, gospodo, u kuću sluge svojega, i prenoćite i operite noge svoje, pa sutra rano kad ustanete, pođite svojim putem. A oni rekoše; ne, nego ćemo prenoćiti na ulici.

3. Ali on navali na njih, te uvratiše k njemu i uđoše u kuću njegovu, i on ih ugosti, i ispeče hljebova prijesnijeh, i jedoše.

4. I još ne bjehu legli, a građani Sodomljani slegoše se oko kuće, staro i mlado, sav narod sa svih krajeva.

5. I vikahu Lota i govorahu mu: gdje su ljudi što dođoše sinoć k tebi? Izvedi ih k nama da ih upoznamo.

6. A Lot izide k njima pred vrata zatvoriv vrata za sobom.

7. I reče im: nemojte, braćo, činiti zla.

8. Evo imam dvije kćeri, koje još ne poznaše čovjeka; njih ću vam izvesti, pa činite s njima što vam je volja; samo ne dirajte u ove ljude, jer su ušli pod moj krov.

9. A oni mu rekoše: hodi amo. Pa onda rekoše: ovaj je sam došao amo da živi kao došljak, pa još hoće da nam sudi: sad ćemo tebi učiniti gore nego njima. Pa navališe jako na čovjeka, na Lota, i stadoše istavljati vrata.

10. A ona dva čovjeka digoše ruke, i uvukoše Lota k sebi u kuću i zatvoriše vrata.

11. A ljudi koji bijahu pred vratima kućnim, u jedan put oslijepiše od najmanjega do najvišega, te ne mogahu naći vrata.

12. Tada ona dva čovjeka rekoše Lotu: ako imaš ovdje koga svoga, ili zeta ili sina ili kćer, ili koga god svoga u ovom gradu, gledaj nek odu odavde;

13 Jer hoćemo da zatremo mjesto ovo, jer je vika njegova velika pred Jehovom, pa nas posla Jehova da ga zatremo.

14. I izide Lot, i kaza zetovima svojim, za koje šćaše dati kćeri svoje, i reče im: ustajte, idite iz mjesta ovoga, jer će sad zatrti Jehova grad ovaj. Ali se zetovima njegovijem učini da se šali.

15. A kad zora zabijelje, navališe anđeli na Lota govoreći: ustani, uzmi ženu svoju i dvije kćeri koje su tu, da ne pogineš u bezakonju grada toga.

16. A on se stade šćinjati, te ljudi uzeše za ruku njega i ženu njegovu i dvije kćeri njegove, jer ga bješe žao Jehovi; i izvedoše ga i pustiše ga iza vrata.

17. I kad iz izvedoše na polje, reče jedan: izbavi dušu svoju i ne obziri se natrag; i u cijeloj ovoj ravni da nijesi stao; bježi na ono brdo, da ne pogineš.

18. A Lot im reče: nemoj, o Jehovo!

19. Gle, sluga tvoj nađe milost pred tobom, i milost je tioja prevelika koju mi učini saćuvavši mi život, ali ne mogu uteći na brdo da me ne stigne zlo i da ne poginem.

20. Eno grad blizu; onamo se može uteći, a mali je; da bježim onamo; ta mali je, te ću ostati živ.

21. A on mu reče. Eto, poslušaću te i za to, i ne ću zatrti grada, za koji reče.

22. Brže bježi onamo; jer ne mogu činiti ništa dok ne stigneš onamo. Zato se prozva onaj grad Segor.

23. I kad sunce ogranu po zemlji, Lot dođe u Segor.

24. Tada pusti Jehova na Sodomu i na Gomoru od Jehove s neba dažd od sumpora i ognja.

25. i zatra one gradove i svu onu ravan, i sve ljude u gradovima i rod zemaljski.

26. Ali žena Lotova bješe se obazrela za njim, i posta slan kamen.

27. A sutra dan ustavši rano Avram, otide na mjesto gdje je stajao pred Jehovom;

28. I pogleda na Sodomu i na Gomoru i svu okoliku po onoj ravni, i ugleda, a to se dizaše dim od zemlje kao da je dim od peći.

29 . Ali kad Bog zatiraše gradove u onoj ravni, opomenu se Bog Avrama i izvede Lota iz propasti kad zatr gradove gdje življaše Lot.

30. A Lot otide iz Segora, i stani se na onom brdu s dvije kćeri svoje, jer se bojaše ostati u Segoru; i življaše u pećini s dvije kćeri svoje.

31. A starija reče mlađoj: naš je otac star, a nema nikoga na zemlji da dođe k nama kao što je običaj po ovoj zemlji.

32. Hajde da damo ocu vina neka se opije, pa da legnemo s njim, e da bismo sačuvale sjeme ocu svojemu.

33. I dadoše vina ocu onu noć; i došavši starija leže s ocem svojim i on ne osjeti ni kad ona leže ni kad ustade.

34. A sutradan reče starija mlađoj: gle, noćas spavah s ocem svojim. Da mu damo vina i do večer, pa idi ti i lezi s njim, eda bismo sačuvale sjeme ocu svojemu.

35. Pa i to večer dadoše ocu vina, i ustavši mlađa leže s njim, i on ne osjeti ni kad ona leže ni kad ustade.

36. I obje kćeri Lotove zatrudnješe od oca svojega.

37. I starija rodi sina, i nadješe mu ime Moab, od njega su Moapci do današnjega dana.

38. Pa i mlađa rodi sina, i nadješe mu ime Amon, od njega su Amonci do današnjega dana.

SADRŽAJ:

2312. U ovom poglavlju, u unutrašnjem smislu, opisuje se stanje duhovne crkve, koja je u ljubavi prema bližnjem, ali u spoljašnjem bogoštovanju, kako je tokom vremena pala.

2113. *Prvo stanje* te crkve, kad su njeni članovi bili u dobru ljubavi prema bližnjemu, i kada su priznavali Gospoda, i kada ih je On utvrdio u dobru, opisano je u , stihovi 1-3; a da su bili spaseni, stih 12. *Drugo stanje*, kada su zla u njima počela da deluju protivu dobara, a kada su snažno branjeni od zala i kada ih je Gospod držao u dobrima, stihovi 14-16. Njihova slabost opisana je u stihu 17, ali da su spaseni, u stihu 19. *Treće stanje*, kada više niti misle niti postupaju od osećanja dobra, nego samo od osećanja istine, stihovi 18-20; i da su bili spaseni, stih 23; *četvrto stanje*, kad je osećanje istine nestalo, što je označeno time što je Lotova žena postala stub soli, stih 26. *Peto stanje*, kada nečisto dobro, ili dobro obmane, dolazi (umesto čistog dobra), a to je Lot u pećini na planini, stih 30. *Šesto stanje*, kad je i ovo dobro još više iznevereno (postalo preljubočinsko) i krivotvoreno, stihovi 31-33. Na sličan način je (izneverena) i istina, stihovi 34, 35. Da je tada začeto i rođeno nešto što liči na crkvu, čije se dobro naziva Moabom, a istina naziva sinom Amonovim, stihovi 36-38.

2314. Pored toga, u unutrašnjem smislu, žiteljima Sodome opisuje se stanje onih u istoj crkvi, koji se protive dobru ljubavi prema bližnjemu; i kako zlo i obmana kod njih rastu tokom vremena, dok u njima ne oстане samo zlo i obmana.

2315. *Peto stanje*, kada su tvrdokorni, i odbacuju dobro, iako im je rečeno o dobru ljubavi prema bližnjemu i prijatnosti toga osećanja, u kojem bi mogli da uživaju, stihovi 6-8. Pored toga, oni pokušavaju da unište samo dobro ljubavi ka bližnjemu, ali ga Gospod brani, stihovi 9. 10. Njihovo *treće stanje*, kad na kraju postaju takvi da ne mogu više da vide istinu i dobro, a još manje da ih istina može povesti u dobro, stih 11. Opsednuti su zlom i obmanom, tako da treba da nestanu (poginu), stih 13. *Četvrto stanje*, koje je njihova propast, stih 24; i da su sva dobra i istine od njih odvojeni, stih 25.

UNUTRAŠNJI SMISAO.

23,7. Stih 1. *A u večje dođoše dva anđela u Sodomui; a Lot sjeđaše na vratima Sodomskim; i kad ih ugleda, ustade te ih sreće, i pokloni se licem do zemlje. U večje dođošte dva anđelau Sodomu, označava pohođenje, koje prethodi suđenju (sudu); dva anđela označavaju Gospodovo Božansko Ljudsko i Sveto proizlazeće, kojemu pripada sud; Sodom označava zlo, posebno kod onih koji su u crkvi, a večje je vreme pohođenja: a Lot sjeđaše na vratima Sodomskim, označava one koji su u dobru ljubavi prema bližnjemu, ali u spoljašnjem bogoštovanju, koji su ovde Lot; ovi su među zlima, ali odvojeni od njih, što je označeno sjedanjem pred vratima Sodome: i Lot ugleda, označava njihovu savest; pa ustade da ih sreće, označava priznavanje i spremnost ljubavi ka bližnjemu: i pokloni se do zemlje, označava poniznost.*

2318. *Dođoše dva anđela u Sodomu u večje:* da ovo označava pohođenje, koje prethodi sudu, vidi se iz onoga što je reno o tri čoveka, ili o Jehovi u prethodnom poglavlju; a i iz onoga što sledi u ovome poglavlju; i dalje, iz značenja večeri. U prethodnom poglavlju Jehova reče: *Za to ću sići da vidim, eda li žitelji Sodome i Gomore sve čine kao što vika dođe preda me; ako li nie ako, da znam (stihovi 20, 21),* kojim rečima, kao što je pokazano, označeno je pohođenje, koje prethodi sudu. U ovome poglavlju opisuje se sami čin pohođenja, a posle i suda, kao što se vidi iz onoga što sledi. Da večje označava vreme pohođenja, videće se niže. A šta je pohođenja, i da ono prethodi sudu, vidi br. 2242. Predmet koji se razmatra u ovome poglavlju je izopačeno stanje ljudske rase, i Gospodova zebnja (strah) i zauzimanje (posredovanje) za one koji su u zlu, ali kod kojih ima još nekog dobra i istine; pa je stoga predmet, koji sledi, spasenje onih koji su u nekom dobru i istini, a koji su pretstavljeni u ovom poglavlju Lotom, a u isto vreme (predmet je) uništenje onih koji su sasvim u zlu i obmani, koji su ovde označeni Sodomom i Gomorom.

2319. Da dva anđela označavaju Gospodovo Božansko Ljudsko i Sveto proizlazeće kojemu pripada sud, vidi se kako iz značenja anđela u Reči. kaso i iz toga da se ovde pominju dva anđela. Da anđeli u Reči označavaju neko Božansko suštinsko u Gospodu, što se može znati samo iz nizova, bilo je pokazano gore, br. 1925. Da oni ovde označavaju Gospodovo Božansko Ljudsko i Sveto proizlazeće, jasno je iz toga što je sa tri čoveka, koja su bila kod Avrama, označeno Gospodovo Božansko Samo, Božansko Ljudsko, i Sveto proizlazeće, vidi br. 2149, 2156, 2218. Otuda, kao i iz toga da se oni nazivaju Jehovom (stih 24), a isto tako i iz značenja anđela (stih 1925), jasno je da se ovde sa dva anđela označavaju Gospodovo Božansko Ljudsko i Sveto proizlazeće.

2320. Zašto su ovde bila samo dva anđela, dok su kod Avrama bila tri čoveka, tajna je koja se ne može razjasniti u malo reči. Međutim, nešto se može videti iz toga da je ovde prdmet, o kome se govori u ovom poglavlju, sud, naime, spasenje vernih, i osuda nevernih, a jasno je iz Reči da sud pripada Božanskom Ljudskom i Svetom proizlazećem. Da sud pripada Božanskom Ljudskom, jasno je iz Jovana: *Jer Otac ne sudi nikome, jer sav sud daje Sinu (V.22)*. Pod Sinom se misli na Božansko Ljudsko, vidi br. 2159. Da sud pripada Svetom koje proističe od Božanskog Ljudskogm, i to je jasno iz Jovana: *Ako odem, poslaću vam Tješitelja. I kad on dođe, pokaraće svijet za grijeh, i za pravdu, i za sud (XVI. 7,8)* A da Sveto proistče od Gospoda, jasno je iz istoga Jevanđeliste: *jer neće govoriti od sebe, nego će govoriti što čuje. I javiće vam što će biti u napredak. Sve što ima Otac, moje je: za to rekoh, da će od mojega uzeti, i javiti vam (XVI.13, 15)*, i to onda kad je Ljudsko postalo Božansko, to jest, onda kada se Gospod proslavio, prema onome što je opet napisano: *Jer Duh sveti još ne bješe na njima, jer Isus još ne bješe proslavljen (VII.39)*.

2321. Što se tiče suda koji pripada Božanskom Ljudskom i Svetom proizlazećem, slučaj je ovakav: Ljudska rase se nije više mogla spasiti da Gospod nije došao u svet, i ujedinio Božansku Suštinu sa Ljudskom Suštinom; jer da Božanska Suština i Ljudska Suština nisu postale jedno, spasenje ne bi moglo da dosegne čoveka,

vidi br. 1990, 2016, 2034, 2035. Sveto samo porističe od Gospodovog Božanskog Ljudskog, i to je ono što razdvaja zlo od dobra, jer se zli (duhovi, i demoni, i ljudi?) boje i plaše Svetoga od Gospoda, da mu ne mogu doći blizu, nego beže od njega, svaki prema obesvećenju koje je u njemu, u svoj odgovarajući pakao.

2322. Da Sodoma označava zlo, posebno onih koji su u crkvi, vidi se iz značenja Sodome, koja označava zlo ljubavi prema sebi, o kojemu vidi br. 2220, 2246; stoga označava i one koji su u tome zlu. Oni koji razumeju Reč samo u dosovnom smislu, možda misle da je Sodomom označena prljavština koja je protivna prirodi, ali je Sodomom označeno zlo ljubavi prema sebi, iz kojega ističu sve vrste zala, a zla koja iz je ističu, nazivaju se u Reči preljubama, kao što će se videti iz odlomaka Reči, koji će se navesti na kraju ovoga poglavlja (*prim. prev. po autoru, preljuba u najvišem smislu je svaka ljubav koja je veća i jača od ljubavi prema Gospodu, prema tome i svako odstupanje od Božanskih zapovesti kroz koje se potvrđuje i dolazi ljubav prema Gospodu*).

2323. Da večer označava vreme pohođenja, vidi se iz značenja večeri. Stanja crkve se u Reči upoređuju kako vremenima godine tako i vremenima dana, vremenima godine koja su leto, jesen, zima, i proleće, a vremenima dana koji su podne, večer, noć, i jutro; jer je njihova priroda slična. Stanje crkve, koje se naziva večer, je kada više nema ljubavi ka bližnjemu, pa prema tome kada počinje da nestaje i vere, i kada crkve više nema; ovo je večer posle čega sledi noć, vidi br. 22. Ali postoji i stanje crkve koje se naziva večer, kada ljubav ka bližnjemu sija. A to je kada se podiže jedna nova crkva; ovo večer je sumrak pred jutro (vidi br. 883); tako večer označava oba stanja (*prim. prev. U Hebrejskoj Crkvi, dan je počinjao s večerom*), jer to je promisao Gospodova da kada jedna crkva prestaje da postojati, nova se podiže, i to je u isto vreme, jer bez crkve negde na svetu nestalo bi ljudske rase, jer ne bi imala vezu s nebom, kao što je pokazano, br. 468, 637, 931, 2054. U ovome se poglavlju govori o oba stanja crkve, što je pretstavljeno Lotom, i rušenjem stare crkve, koja je označena Sodomom i Gomorom, kao što se vidi iz sadržaja, pa se stoga ovde kaže da su

dva anđela došla u Sodomu u večer, i šta se tada dogodilo u večer (stihovi 1-3), i šta se dogodilo u noći (stihovi 4-14), i šta se desilo u jutro, to jest u zoru (stihovi 15-22), i šta se desilo kada je sunce izašlo (stihovi 23-26). Zato što večer označava ova stanja crkve, to ono označava i pohodjenje koje prethodi sudu; jer kad je sud blizu, a to je kad je blizu spasenje vernih i osuda nevernih, tome prethodi pohodjenje (pohod), to jest ispitivanje kakva je crkva, to jest, da li u njoj ima imalo ljubavi ka bližnjemu i vere. Do pohoda dolazi u večer, pa ima i mesto gde se pohod naziva večer, kao kod Sofonije: *Teško onima koji žive po bregovima morskim, narodu Heretejskom; riječ je Jehovima na vas, Hanane, zemljo Filistejska, ja ću te zatrti, da ne bude stanovnika u tebi. I taj će kraj biti ostatku doma Judina; ondje će pasti; u domovima će Akalonskim lijegati u večer: jer će ih pohoditi Jehova Bog njihov i povratiti roblje njihovo (II.5, 7).*

2324. A Lot sjedaše na vratima Sodomskim: da ovo označava one koji su u dobru ljubavi ka bližnjemu, ali u spoljašnjem bogoštovanju, koji su ovde Lot, a koji su među zlima, ali odvojeni od njih, što je označeno sjedenjem na vratima Sodomskim, može se videti iz reprezentacije Lota, i značenja vrata, a isto tako i Sodome. Prvo, iz reprezentacije Lota: Lot, kad je bio s Avramom, predstavljao je Gospodovo čulno, pa stoga i Njegovo spoljašnje, kao što je pokazano gore, br. 1428, 1434, 1547; sada, kad je odvojen od Avrama, on ne predstavlja Gospoda, već one koji su kod Gospoda, naime, predstavlja spoljašnjeg čoveka crkve, to jest one koji su u dobru ljubavi prema bližnjemu, ali u spoljašnjem bogoštovanju. Naime, Lot u ovom poglavlju ne predstavlja samo spoljašnjeg čoveka crkve, ili što je isto, spoljašnju crkvu, onakvu kakva je na početku, ali isti i kada napreduje, pa i kakva je na kraju; kraj te crkve je ono što je označeno Moabom i sinom Amonovim, kao što će se pokazati, po Božanskom milosti Gospodovoj, iz niza koji sledi. Često se dešava da jedna ista osoba predstavlja nekoliko stanja koja se ređaju, a koja su označena uzastopnim delima njegovog života. Drugo, iz značenja vrata: vrata su ono kroz šta se ulazi u grad, i odlazi iz grada; stoga, sedeti na vratima označava biti među zlima, ali ipak odvojen od njih; kao što je to s ljudima u crkvi koji su u dobru ljubavi ka bližnjemu; ovi, iako su među zlima, ipak su odvojeni od njih, ne u pogledu građanskog društva, nego u pogledu

duhovnog života. Da Sodoma označava zlo u opšte, ili što je isto, one koji su zli, osobito unutar crkve, bilo je rečeno gore, br. 2322

2325. *I Lot pogleda:* da ovo označava savest, to jest, savest onih koji su u dobru ljubavi ka bližnjm, a u spoljašnjem bogoštovanju, vidi se iz značenja pogledati. Pogledati (gledati) u Reči znači razumeti (vidi br. 897, 1584, 1804, 1807, 2150), ali u unutrašnjem smislu označava veru, o kojem značenju, po Gospodovoj Božanskoj milosti, biće više rečeno kada se bude razmatrao stih 32 *Postanja* poglavlje XXIX. Razloga da ovde označava savest, je to što je prvo nerazdvojno od drugog, i to tako nerazdvojivo da je isto reći vera ili savest. Pod verom se misli na veru pomoću koja vodi ka ljubavi prema bližnjemu, a to je sama ljubav ka bližnjemu, jer vera bez ljubavi ka bližnjemu nije vera; i pošto vera ne može postojati bez ljubavi ka bližnjem, ne može ni bez savesti.

2326. *On ustade te ih sreće:* da ovo označava priznavanje, kao i naklonost prema ljubavi ka bližnjemu, vidi se iz toga što je Lot, čim su oni došli, priznao (prepoznao) da su to bili anđeli; ali nije tako bilo s ljudima iz Sodome, o kojim piše: *O vikahu Lota i govorahu mu: gdje su ljudi koji dođoše sinoć k tebi? Izvedi ih k nama da ih poznamo (stih 5).* U unutrašnjem smilsu ove reči označavaju da oni koji su unutar crkve a koji su u dobru ljubavi ka bližnjem, da oni priznaju Gospodovo Božansko Ljudsko i Sveto proizlazeće, ovde označeni sa dva anđela, ali ga ne priznaju (prepoznaju) oni koji nisu u dobru ljubavi ka bližnjemu. Da iste reči tako isto označavaju naklonost ka ljubavi prema bližnjemu, jasno je iz toga što ih je Lot, kojim su pretstavljeni oni koji su u dobru ljubavi ka bližnjem, i kojim se označava sama ljubav ka bližnjem, što ih je pozvao u svoju kuću.

2327. *I pokloni se licem do zemlje:* da je ovim označena poniznost, vidi se i bez objašnjavanja. Razlog da su se u stara vremena, posebno u reprezentativnim crkvama, oni saginjali (klanjali) tako nisko da su licem dodirivali zemlju, bio je u tome što lice označava čovekovo unutarne, vidi br. 358, 1999; stavljali su (lice)

na zemlju zato što što je zemljana prašina označavala ono što je svetogrdno (profano) i osuđeno, vidi br. 278, pa su na taj način pokazivali da su po sebi profani i osuđeni, te su se klanjali tako da im je lice dodirivalo zemlju; čak su se i valjali u prahu i pepelu, a isto tako su posipali glave pepelom, kao što se može videti iz *Plaća II.10; Jezikilja XXVII. 30; Miheja I.10; Jošua VII.6; Otkrovenje XVIII.19; i na drugim mestima. (prim. prev. U nekim Hrišćanskim crkvama poštuje se praznik Pepelnica, pred Uskrs)*. Ovime su pretstavljali stanje istinske poniznosti, koje može da postoji samo kod onih koji priznaju da su po sebi profani i osuđeni, te da ne mogu da gledaju u Gospoda, u Kome je sve Božansko i Sveto. Zbog toga, onoliko koliko čovek priznaje ono što je po sebi, toliko je u stanju da bude u istinskoj poniznosti, i toliko je u stanju da obožava (Gospoda) kada je na svetoj službi, jer u svakoj svetoj službi treba da bude poniznosti; a ako je ona odvojena od bogoštovanja, tada u bogoštovanju nema obožavanja; a kada je ona odvojena od bogoštovanja, tada nema ni obožavanja, i nema bogoštovanja. Razlog da je stanje poniznosti suštinsko u samom bogoštovanju, je u tome da koliko se srce ponizi, toliko ljubav prema sebi i svako zlo prestaju (da deluju); a koliko oni prestaju da deluju, toliko se dobro i istina, to jest, ljubav i vera, ulivaju od Gospoda; jer ono što se protivi primanju ovih, to je ljubav prema sebi, jer ova ljubav sadrži prezirne ostalih u upoređenju sa sobom, mržnju i osvetu ako ovaj nije počastvovan, a tako isto sadrži i nemilosrđe i okrutnost, a to su najgora od svih zala, u koja ne mogu nikako da se uliju dobro i istina, jer su suprotni.

2328. Stih 2. *Hodite, gospodo, u kuću sluge svojega, i prenoćite i operite svoje noge; pa sutra rano kad ustanete, pođite svojim putem. A oni rekoše: ne, nego ćemo prenoćiti na ulici. I reče: Hodite, gospodo,* označava unutarnje priznavanje i ispovedanje Gospodovog Božanskog Ljudskog i Svetog proizlazećeg: *hodite u kuću sluge svojega, i prenoćite,* označava poziv da da budu s njim; *u kuću sluge svojega,* je u dobro od ljubavi ka blišnjemu: *i operite noge,* znači primenu u njegovom prirodnom: *pa sutra kad rano ustanete, pođite svojim putem,* označava utvrđivanje u dobru i istini; *a oni rekoše, ne,* označava sumnju, koja

obično dolazi s iskušenjem: *nego ćemo prenoćiti na ulici*, označava da je želeo da sudi kao od istine.

2329. *I reče: hodite, gospodo*: da ovo označava unutarnje priznavanje i ispovedanje Gospodovog Božanskog Ljudskog i Svetog proizlazećeg, vidi se po priznavanju i poniznosti o kojima je gore bilo reči; ovde neposredno sledi ispovedanje, jer to je ispovedanje koje kaže, *Hodite, gospodo*. Unutarnje priznavanje je iz srca, i postoji u poniznosti, a u isto vreme i u osećanju dobra; a spoljašnje ispovedanje je iz usta, i može da bude kod pretvorne poniznosti dobra, a koje nije nikakvo ispovedanje, kao što je slučaj s onima koji ispovedaju Gospoda radi svojih počasti, ili zato što se njima pokazuje poštovanje, ili radi vlastitog dobitka; ovi u srcu poriču ono što ustima ispovedaju. Ovde se kaže u množini, *gospodo*, iz istog razloga kao i u prethodnom poglavlju, gde se pominju tri čoveka, jer isto kao što tri označavaju Božansko Samo, Ljudsko Božansko, i Sveto proizlazeće, tako dva ovde označavaju Gospodovo Božansko Ljudsko i Sveto proizlazeće, kao što je gore rečeno. Da su ovi jedno, poznato je svakome u crkvi, i pošto su jedno, to se oni u sledećim stihovima pominju u jednini, kao u stihu 17, *I kad ih izvedoše na polje, reče jedan: izbavi dušu svoju*, a u stihu 19, *Gle, sluga tvoj nađe milost pred tobom, i milost je tvoje prevelika, koju mi učini*, a u stihu 21, *A on mu reče: eto, poslušaću te i za to, i neću zatrti grada za koji reče*, a u stihu 22, *Jer ne mogu činiti ništa dokle ne stigneš onamo*. Da su Božansko Samo, Božansko Ljudsko, i Sveto proizlazeće Jehova, vidi se iz pređašnjeg poglavlja, gde se tri čoveka na raznim mestima nazivaju Jehovom, kao u stihu 13, *Jehova reče Avramu*: i u stihu 14, *Eda li je išta teško Jehovi?* I u stihu 22, *Avram i dalje stajaše pred Jehovom*, i u stihu 33, *I Jehova otide, svršivši razgovor s Avramom*: stoga su Božansko Ljudsko i Sveto proizlazeće Jehova, kao što se isto tako nazivaju i u ovom poglavlju; stih 24, *tada pusti Jehova na Sodomu i Gomoru s neba dažd sumpor i oganj*, o čijem će unutrašnjem smislu biti više rečeno ubrzo. Gospod je Jehova Sam, Koji se tako često imenuje u istorijskim delovima Staroga Zaveta, vidi br. 1736. Oni koji su uistinu ljudi crkve, to jest, koji su u ljubavi prema Gospodu i u ljubavi prema bližnjemu, znaju i priznaju Trojstvo, ali se ponize pred Gospodom, i obožavaju samo Njega, jer

znaju da ne mogu pristupiti Samom Božanskom, koje se zove Otac, osim preko Sina, i da sve Sveto, koje je od Svetoga Duha, proističe od Njega. Kad su u ovoj ideji, tada obožavaju samo Njega, od Kojega je sve, i tako se klanjaju Jednom. Oni ne razdvajaju ovu ideju u tri, kao što to mnogi u crkvi čine, što se vidi po mnogima u drugom životu, čak i među učenima, koji su za telesnog života zamišljali da zanju misterije vere više od ostalih. Kada su ovi bili ispitani u drugom životu o ideji koju su imali o Jednom Bogu, da li postoje tri nestvorena, tri beskonačna, tri večna, tri svemoguća, i tri Gospoda, jasno se opazilo da su imali ideju o trojici, jer se u drugom životu sve ideje komuniciraju; iako se jasno kaže u Veruju (u KREDU) da nema tri nestvorena, tri beskonačna, tri večna, i tri svemoguća, ni tri Gospoda, nego samo Jedan, kao što je stvarno i slučaj; tako su priznali da su ustima zaista rekli da je Bog jedan, ali da su mislili o, a neki i verovali, u tri, koje su u ideji mogli odvojiti, ali ih nisu mogli spojiti. Razloga za ovo da se o svim misterijama stvara neka ideja, jer se bez ideje ne može ni o čemu misliti, to jest ne može se zadržati u sećanju. Otuda je u drugom životu jasno kao u podne, kakvu je ideju za sebe svako oblikovao o jednom Bogu; zaista, Jevreji u drugom životu, kada čuju da je Gospod Jehova, i da postoji samo jedan Bog, ne mogu ništa reći; ali kada vide da su ideje Hrišćana podeljene na tri, oni kažu da se oni klanjaju jednom Bogu, a da se Hrišćani klanjaju trima; i samo oni mogu tri spojiti u jednoga, koji su u veri koja potiče od ljubavi prema bližnjemu, jer Gospod vodi umove ovakvih prema Sebi.

2330. *Hodite u kuću sluge svojega, i prenoćite:* da ovo označava poziv da budu kod njega, vidi se bez objašnjenja.

2331. *Da kuća sluge vašega* označava dobro ljubavi prema bližnjemu, vidi se iz značenja kuće, a to je nebesko dobro, koje je ljubav i milosrđe, o čemu vidi br. 2048, 2233.

2332. *Operite noge*: da ovo označava prilagođavanje na njegovo prirodno, vidi se iz onog što je rečeno u prethodnom poglavlju, br. 2162, gde se javljaju iste reči. U drevna vremena, kada bi videli Jehovinog anđela, verovali su da će umreti, vid *Izlazak XIX. 12, 21, 24; XX.16; Sudije VI. 22, 23; XIII.22, 23*; razlog je bio da je Sveto Božansko koje se ulivalo u profano stanje u čoveku, da je delovalo kao vatra koja sve guta; zbog čega Gospod, da Se učini vidljivim čoveku, čak i anđelima, na čudotoran način umerava (pilagođava) Sveto koje proističe od Njega, kako bi ga mogli podneti, ili što je isto, postoji prilagođavanje Gospoda prirodnom (u čoveku). To je ono što je označeno u unutrašnjem smislu ovde onim što Gospod kaže anđelima, *Operite noge*. Otuda se vidi kakve je prirode unutrašnji smisao, jer da je ovo značenje, to se ne može videti iz smisla slova.

2333. *Pa sutra rano kad ustanete pođite svojim putem*: da ovo označava utvrđivanje (potvrđivanje) i dobru i istini, može se videti iz značenja *ustati u jutro*, kao i iz značenja *poći*. Jutro u Reči označava Gospodovo carstvo, i sve ono što je toga Carstva, te načelno ono označava dobro ljubavi i milosrđa, kao će se potvrditi iz Reči u stihu 15; *putem* se označva istina, vidi br. 627. Otuda sledi, da pošto su bili u njegovoj kući (čime je označeno da su bli s njim u dobru ljubavi ka bližnjem), oni treba da ustanu i da odu svojim putem, čime je označeno da je on bio utvrđen u dobru i istini (time što su oni proveli noć u njegovoj kući s njim?). Iz ovoga, kao i iz drugih odlomaka u Reči, vidi se koliko je unutrašnji smisao udaljen od slova, i kako je stoga (taj smisao) nevidljiv, osobito u istorijskim delovima Reči, i da se on ne može pokzati osim kad se se svaki izraz posebno objasni u skladu s njegovim stalnim značenjem u Reči. Pa stoga, kada se ideje drže u smislu slova, unutrašnji smisao izleda kao nešto tamno i mračno; a s druge strane, kada se ideje drže u unutrašnjem smislu, smisao slova izgleda kao nešto tamno, a anđelima kao i da ne postoji. Jer anđeli nisu više u svetskim i telesniom idejama, u koje se izrazi u doslovnom smislu menjaju na čudesan način, kada se smisao uzdigne od čoveka, koji čita Reč, u sferu u kojoj su anđeli, to jest, u nebo, i to snagom saobraznosti duhovnih stvari sa svetskim stvarima, i nebeskih stvari sa telesnim stvarima. Ove je saobraznost (korespondencija)

stalna, ali priroda (saobraznosti) tek je sada otkrivena objašnjenjima izraza, imena, i brojeva u njihovom unutrašnjem smislu u Reči. Kako bi se upoznala priroda ove saobraznosti, ili, što je isto, kako svetske i telesne ideje prelaze u saobrazne duhovne i nebeske ideje, kada se uzdignu u nebo; a tome kao primeri mogu da posluže izrazi *jutro i put*. Kad se čita (reč) *jutro*, kao u stihu pred nama, *pa sjutra rano*, anđeli ne oblikuju ideju jutra u prirodnom danu, nego ideju jutra u duhovnom smislu, kao što je ideja kod Samuila: *I biće kao svjetlost jutarnja kad sunce izlazi jutrom bez oblaka, i kao trava koja raste iz zemlje od svjetlosti iza dažda (2 Samuilova XXIII.4)*. I kod Danila: *I reče mi: do dvije tisuće i dvije stotine dana i noći; a rečena utvara o danu i noći istina je (VIII.14, 26)*. Tako, oni umesto jutra opažaju Gospoda, ili Njegovo carstvo, ili nebeske stvari ljubavi i milosrđa, i to sa razlikama u nizovim stvari o kojima se govori u Reči koja se čita. Na sličan način, kad se pojavi izraz *put*, kao ovde, *svojim putem*, anđeli ne oblikuju ideju o nekom putu, već drugu ideju koja je duhovna i nebeska, naime, sličnu onoj kod Jovana, gde je Gospod rekao: *Ja sam put i istina, (XIV.6)*, i kod Davida: *Pokaži mi, o Jehova, puteve svoje, i nauči me hodati stazama tvojim (XXV. 4, 5)*; i kod Isaije: *S kim se je dogovarao, i ko ga je urazumio i naučio putu suda, i naučio ga znanju i pokazao mu put razuma? (XL.14)*; tako, oni umesto *puta* opažaju istinu, i to kako u proročkim tako i u istorijskim delovima Reči. Jer se anđeli ne brinu za istorijske iskaze u Reči, jer ovi ne odgovaraju njihovim idejama, pa imesto toga, oni opažaju stvari koje se odnose na Gospoda i Njegovo carstvo, a što sledi u unutrašnjem smislu lepim redom i u poveznim nizovima. Zbog toga, kao i stoga da bi Reč bila i za anđele, svi istorijski prikazi nešto pretstavljaju, i svaka reč označava ovakve stvari, što je nešto posebno za Reč, za razliku od svih ostalih spisa.

2334. *A oni rekoše: ne, nego ćemo prenoćiti na ulici*: da ovo označava sumnju koja obično prati iskušenja, može se videti iz odbijanja, ali da su ipak ušli u njegovu kuću. U svakom iskušenju postoji sumna o Gospodovom prisustvu i milosti, kao i o spasenju i sličnom. Jer oni koji su u iskušenju, ti su u unatarnjoj zebnji, čak i u očaju, u kojem se drže skoro celo vreme, da bi se na kraju utvrdili u ovim istinama, da sve ima vezu s Gospodovom milosti, da njih samo On

spasava, da sami od sebe nisu ništa nego zlo, u kojim se istinama oni utvrđuju kroz borbe u kojima pobeđuju. Tamo posle iskušenja ostaje nekoliko stanja istine i dobra, prema kojima Gospod posle savija njihove misli, a koje misli bi inače jurile u bezumne stvari, i vukle um protivu istine i dobra. Pošto je predmet o kome se govori a koji je označen Lotom, prvo stanje crkve koja je u dobru i u ljubavi prema bližnjemu, ali u spoljašnjem bogoslužju, i pošto čovek pre nego dođe u to stanje treba da bude reformisan, što se postiže određenom vrsto iskušenja, (koja su vrlo lagana kod onih koji su u spoljašnjem bogoštovaju), stoga se ove okolnosti, koje su povezane s iskušenjem, i koje se pominju, naime, da su anđeli prvo rekli da će provesti noć na ulici, a Lot ih je nagovorio da se okrenu k njemu pa su i ušli u njegovu kuću.

2335. *Nego ćemo prenoćiti na ulici*: da ovo označava da je on poželeo da sudi od istine, može se videti iz značenja *ulice*, i značenja *prenoćiti* (provesti celu noć). Da ulica ima ovo značenje, videće se iz odlomaka Reči koji će ubrzo biti navedeni. Da prenoćiti ovde znači suditi, može se videti iz značenja noći. Gore je bilo pokazano (br. 2323), da veče označava stanje crkve koje prethodi poslednjem stanju, kada nestaje vere, i da isto tako označava pohođenje (opomijanje?) koje prethodi sudu; otuda je jasno da je noć na ulici, u unutrašnjem smislu, suditi od istine. U pogledu suda, on je dvojak; naime, od dobra i od istine. Vernima se sudi od dobra, a nevernim od istine. Da se vernima sudi od dobra, jasno je ih Mateja, poglavlje XXV., stihovi 34-40, a da se nevernima sudi od istine, vidi se iz stihova 41-46 istoga poglavlja. Biti suđen od dobra, znači biti spasen zato što su ti primali dobro; a biti suđen od istine, znači biti osuđen jer su odbacivali dobro. Dobro je od Gospoda, pa oni koji ovo priznaju u životu i u veri, ti su Gospodovi, pa su stoga i spaseni; ali oni koji to ne priznaju u životu, pa prema tome ni u veri, ne mogu da budu Gospodovi, pa stoga ne mogu biti spaseni; njima se sudi prema delima njihovog života, kao i prema njihovim mislima i namerama, pa kada su suđeni prema ovima, oni moraju da budu osuđeni, jer je istina da čovek sam od sebe čini, misli, i namerava samo zlo, i od sebe srlja u pakao, onoliko koliko ga Gospod ne odvaja od njega. A u pogledu suda od istine, slučaj je ovakav: - Gospod nikad ne sudi

nikoga osim od dobra, jer On želi da uzdigne (svakoga) u nebo, bez obzira koliko ih je, i to k Sebi, ako je to moguće, jer Gospod je milost i dobro samo. Milost sama i dobro samo ne mogu nikada nikoga da osude. Ali čovek osuđuje sam sebe jer odbacuje dobro. Isto kako čovek izbegava dobro u životu tela, tako isto on to radi i u drugom životu; a to znači da on kao da beži od neba i od Gospoda; jer Gospod može da bude samo u dobrima; On je zaista u istini, ali ne odvojeno od dobra. Da Gospod ne osuđuje nikoga, ili da ne osuđuje čoveka na pakao, On sam izjavljuje kod Jovana: *Jer Bog ne posla sina svojega da sudi svijetu, nego da se svijet spasi krozanj. A sud je ovaj što vidjelo dođe na svijet, a ljudima omilje većma tama nego li vidjelo; jer njihova djela bijahu zla (III.17, 19)*. I ponovo: *I ko čuje riječi moje i ne vjeruje, ja mu neću suditi: jer ja ne dođoh da sudim svijetu, nego da spasem svijet (XII.47)*. Vidi tako isto štaje gore rečeno o ovome predmetu, br. 223, 245, 592, 696, 1093, 1683, 1874m 2258. Kad smo govorili o sudu (br. 2320, 2321), pokazano je da sav sud pripada Gospodovom Ljudskom i Svetom proističućem, prema Gospodovim rečima kod Jovana: *Jer otac ne sudi nikome, nego sav sud dade sinu (V.22)*, a ipak se sad kaže da Gospod ne sudi nikome, ali ga ne sudi tako što ga osuđuje. Otuda je priroda Reči jasna u pogledu slova, a to je da ukoliko se ne shvati u drugom smislu, naime, u unutrašnjem smislu, ne bi bila shvatljiva. Istinska priroda suda se pokazuje samo u unutrašnjem smislu.

2336. Da ulica označava istinu, može se videti iz nekoliko odlomaka u Reči, kao kod Jovana, gde, govoreći o Novom Jerusalimu, kaže: *I dvanaest vrata, dvanaest zrna bisera; svaka vrata bjehu od jednog zrna bisera; a ulice gradske bijahu zlato čisto, kao staklo presvijetlo (XXI.21)*. Novi Jerusalim je Gospodovo carstvo, koje se opisano u pogledu dobra i istine, zidovima, vratima, i ulicama. Ove poslednje, to jest ulice, označavaju stvari istine koje vode dobru, ili sve stvari vere koje vode ljubavi i milosrđu; a pošto istine u takvim slučajevima postaju (istine) dobra, pa su prozirne od dobra, za ulice se kaže da su kao staklo presvijetlo. Opet: *Nasred ulica njegovijeh s obje strane rijeke drvo života, koje rađa dvanaest plodova dajući svakoga mjeseca svoj rod (XXII. 2)*, govoreći i ovde o Novom Jerusalimu ili o Gospodvom carstvu. Nasred ulica označava istinu vere

preko koje dolazi dobro, a koja se (istina) posle izvodi od dobra; dvanaest plodova su ono što se naziva plodovima vere, jer dvanaest označava sve stvari vere, kao što je bilo pokazano gore, br. 577, 2089, 2129, 2130. Kod Danila: Za to znaj i razumij: od kada izide riječ da se Jerusalem opet sazida do pomazanika (Mesije) vojvode biće sedam nedjelja da se opet pograda *ulice i zidovi* (IX.25), govoreći od Gospodovom dolasku. *Ulicom i zidom*, koji treba da budu obnovljeni, misli se na istinu i dobro u vreme kada budu obnovljeni; da Jerusalem ije tada bio obnovljen i sazidan, dobro je poznato da se nije treba da se obnovi i izgrada iznova, može svako da zna da se ne misli na svetsko carstvo, nego da se ovde Jerusalemom označava nebesko carstvo u unutrašnjem smislu. Kod Luike: Tada se rasrdi domaćin (gospodar kuće), i reče sluzi svome: idi brzo na *raskršća i ulice gradske*, i dovedi amo siromahe, i kljaste, i bogalje, i slijepe (XIV.21). Oni koji ostaju u smislu slova, misle da se ovde misli na to kako će sluga ići svuda po gradu, i da je to označeno raskršćima i ulicama, i da treba da dovede sa sobom koga god sretne, i da je ovo označeno siromasima, kljastima, bogaljima i slepima; dok u stvari svaka od ovih reči ima duboko značenje, jer su to Gospodove reči. To da sluga treba da ide po raskršćima i ulicama označava da on (čovjek) treba da svuda traži neku pravu istinu, ili istinu koja sija iz dobra, ili kroz koju dobro sija; dovođenjem siromaha, kljastih, bogalja, i slepih, označava se da treba da dovede one koji su se ovako nazivali u Drevnoj Crkvi, i koji su se tako opisivali u pogledu vere, ali koji su u pogledu dobra oni koji treba da nešto saznaju o Gospodovom carstvu, a to su narodi (Neznabošci), koji još nisu bili primili pouku. Iz ovoga značenja *ulica*, koje označavaju istine, potiče saobrazni obred (običaj) među Jevrejima da uče (poučavaju) na ulicama, kao što se vidi iz Mateja XI.2, 5; i iz Luke XIII. 26,27. Kod Proroka, gde god se ulice pominju, one označavaju u unutrašnjem smislu ili istine ili stvari suprotne istinama, kao kod Isaije: Za to sud odstupi natrag, i pravda stoji daleko; jer *istina* pade na *ulici* i pravda ne može da prođe (LIX.14). Opet: Sinovi tvoji leže obamrli po krajevima svijeh *ulica* (LI.20). Kod Jeremije: Još se pope smrt na prozore naše i uđe u dvorove naše da istrijebi djecu našu i mladiće s putova (IX.21). Kod Jezikilja: Kopitama konja svojih (Navukonosor) izgaziće sve ulice tvoje (XXVI.11), govoreći o Tiru kojim se označavaju poznavanja istine (br. 1201). Kopita konja su znanjareči kojima se izvrće istina. Kod Nahuma: Kola će praskati po *ulicama* i udaraće

jedna o druga po *putovima* (II.4), gde kola označavaju nauk vere, za koji se kaže da praska po ulicama, kad je obmana umesto ostine. Kod Zaharije: Opet će sjedjeti starci i starice po ulicama Jerusalimskijem. I ulice će gradske biti pune djetića i djevojaka, koje će se igrati po ulicama (VIII.4,5), označavajući osećanja istine, i uživanja i radosti koje otuda dolaze; da ne pominjemo nekoliko drugih odlomaka, kao kod Isaije XXIV.11; Jer. V.1; VII.34; XLIX.26; Plač II.11,19; IV.8, 14; Sofonija III.6.

2337. Stih 3. *Ali on navali na njih, te se uvratiše k njemu i uđoše u kuću njegovu, i on ih ugosti, i ispeče hljebova prijesnijeh, i jedoše. Ali on navali na njih, označava stanje iskušenja kada čovek pobeđuje; te se uvratiše k njemu i uđoše u kuću, označava utvrđivanje u dobru; i on ih ugosti, označava boravak zajedno; i ispeče hljebova prijesnijeh, označava čišćenje (purifikaciju); i jedoše, označava usvajanje.*

2338. *Ali on navali na njih:* da ovo označava stanje iskušanja u kome čovek pobeđuje, vide samo oni koji su bili u iskušenjima. Iskušanja su praćena, kao što je gore rečeno, sumnjom o Gospodovo prisustvu i milosti, kao i o spasenju. Zli duhovi, koji su tada kod čovka, i koji ga uvode u iskušenje, nadahnjuju ga onim što je negativno, a dobri duhovi i anđeli od Gospoda rasteruju ovu sumnju na svaki način, i stlano ga održavaju u nadi; i na kraju utvđuju ga u onome što je potvrdno (pozitivno). Otuda se čovek, koji je u iskušenju, koleba između onoga što je negativno i onoga što je pozitivno. Onaj ko popusti, i dalje sumnja, i pada u ono što je negativno; ali onaj koji pobeđuje, i on ne prestaje da sumnja, ali ako dopusti da ga nada uzdigne (iznad sumnje), on ostaje čvrst u onom što je pozitivno (potvrdno). Pošto u ovoj borbi čovek kao da navaljuje na Gospoda, osobito molitvama, da bude prisutan, da se smiluje, i da pomogne, i oslobodi od pogibli, to se ova borba opisuje u ovome odeljku, koji govori o iskušenjima onih koji postaju ljudi crkve, i to se označava time što su anđeli prvo rekli, Ne, i da će provesti noć na ulici, a Lot je navalio, tako da su se okrenuli prema njemu i ušli u njegovu kuću.

2339. *Te se uvratiše k njemu:* da ovo označava boravak, vidi se iz značenja istih reči gore (br. 2330), te tako nije potrebno objašnjavati.

2340. *I uđoše u kuću njegovu:* da ovo označava utvrđivanje u dobru, vidi se iz značenja kuće, da je to nebesko dobro, o kojemu vidi gore, br. 2233, 2331; otuda, kao i iz niza stvari o kojima se govori u unutrašnjem smislu, ovo označava potvrđivanje (utvrđivanje) u dobru.

2341. *I on ih ugosti:* da ovo označava zajedno boraviti, vidi se iz značenja *ugostiti* (gozbe). Na raznim mestima u Reči pominju se gozbe (gošćenje), a u unutrašnjem smislu one označavaju boraviti zajedno, kao kod Jeremije: Tako ne ulazi u kuću gdje je žalost da sjedeš s njima da *jedeš i piješ (da se gostiš)* (XVI.8), gdje se kaže proroku nekoliko stvari, kojima se pretstavlja da se dobro ne sme nešati sa zlom, ili istina s obmanom, pa se između ostaloga kaže, da ne treba da ulazi u kuću (žalosti) da bi se gostio, čime je označeno da dobro i istina ne smeju da borave zajedno sa zlom i obmanom. Kod Isaije: I Jehova nad vojskama učiniće svijem narodima na ovoj gori *gozbu od pretila mesa, gozbu od čista vina, od pretila mesa s moždanima, od vina bez taloga* (XXV.6), gdje gora označava ljubav ka Gospodu, vidi br. 795, 1430; a oni koji su u ovoj ljubavi, oni borave sa Gospodom u dobru i istini, što je označeno gozbom; pretilina puna moždana su dobra, vidi br. 351, slatka vina i vina bez taloga su istine koje iz toga proističu, vidi br. 1071. Gozbe posvećenih stvari u Jevrejskoj Crkvi, kada su se prinosile žrtve, pretstavljale su Gospodvo boravljenje u svetim stvarima ljubavi kod čoveka, označene žrtvama, vidi br. 2187, na sličan način na koji je to kasnije pretstavljeno u Svetoj Večeri, koja se u Prvobitnoj Crkvi (Hrišćanskoj) nazivala *gozbom*. U sledećem poglavlju se pominje (Postanje XXI) da je Avram načinio veliku gozbu na dan kad je Isak odbijen od sise (stih 8), čime je pretstavljeno zajedničko boravljenje i prvo spajanje Gospodovog Božanskog s Njegovim Ljudskim Racionalnim. Ista je stvar označena u unutrašnjem smislu na drugim

mestima gozbama, što se može zaključiti iz toga što su se gozbe održavale između nekoliko osoba koje su zajedno u ljubavi i milosrđu, i koje su povezane umovima i u zajedničkoj radosti, koje su osećanja (emocije) ljubavi i milosti.

2342. I ispeče hljebova prijesnijeh: da ovo označava čišćenje (purifikaciju), vidi se iz značenja presnog i nefermentiranog (hleba). Hleb (kruh) u Reči označava u opštem sve nebeske i duhovne stvari, vidi br. 276, 680, 1798m 2165, 2177; a da ove stvari treba da budu bez nečistiće, bilo je pretstavljeno presnim hlebom. Kvasac ili ferment označava zlo i obmanu, koje onečite i profanišu nebeske i duhovne stvari. To je bio razlog da je onima koji su bili u Reprezentativnoj Crkvi bilo naređeno da ne prinose na žrtvu ništa osim ono što je nefermentirano (presno), kao što se vidi iz sledećih odlomaka kod Mojsija: *Nijedan dar koji prinosite Jehovi da ne bude sa kvascem. Stoga je bilo zapovedeno da sedam dana Pashe ne treba da jedu ništa osim neukiseljenoga hleba, u skladu s onim što je napisano kod Mojsija: (Levitska II.11). Opet: Krvi od žrtve moje ne prinosi uz hljebove kisele (Izlazak XXIII.18; XXXIV. 25).* Pa je stoga bilo zapovedeno da za sedam dana Pashe ne jedu ništa drugo do presne ili nefermentirane hlebove. U skladu s onim što je napisano kod Mojsija: *Sedam dana jedite hljebove prijesne, i prvoga dana uklonite kvasac iz kuća svojih; jer ko bi god što jeo s kvascem od prvoga dana do sedmog, istrtijebiće se ona duša iz Izraela. Prvoga mjeseca četrnaesti dan u večer počnite jesti prijesne hljebove pa do dvadeset i prvog dana istoga mjeseca u večer. Za sedam dana da se ne nađe kvasca u kućama vašim; ništa s kvascem nemojte jesti, nego jedite hljeb prijesan po svima stanovima svojim (Izlazak XII. 15, 18-20);* pored ostalih mesta, kao Izlazak XII.6, 7; XXIII.15; XXXIV. 18; Zakoni Ponovljeni XVI.3,4). Otuda se Pasha naziva praznik presnih hljebova (Levitska XXIII.6; Brojevi XXVIII. 16, 17; Mateja XXVI.17; Luka XXII.1, 7). Da Pasha pretstavlja Gospodovu slavu, pa tako i spajanje Božanskog s ljudskom rasom, biće pokazano, po Božanskoj milosti Gospodovboj, na drugome mestu; a pošto do povezivanja Gospoda s ljudskom rasom dolazi preko ljubavi i milosrđa, a otuda i preko vere, one nebeske i duhovne stvari bile su pretstavljene presnim hlebom, koji je trebalo jesti u dane Pashe; i da bi se sprečilo da se onečiste te stvari bilo čim profanim, naređeno je pod pretnjom

oštre kazna da u te dane ne se jede ništa sa kvascem uz pretnju da će onaj koji jede biti istrebljen iz Izraela; jer oni koji osvetogrde (profanišu) nebeske i duhovne stvari, treba da budu istrebljeni. Svako može da vidi da ovaj ritual ne bi bio naređen pod tako oštrom kaznom da on nije sadržao ovu tajnu. Sve stvari koje su bile predstavljene u toj crkvi sadržavale su neku tajnu, čak u *pečenje*; kao i svaka pojedinost koju su deca izrailjeva uradili kada su napuštali Egipat, naime: Da jedu noću, meso pečeno na natri, i presne hlebove na gorkoj travi, da to ne jedu sirovo, ili kuhano u vodi; da jedu s glavom, i s nogama i s drobom, i da tako ide sve do jutra, a sve što preostane, da spale na vatri (Izlazak XII.8-10). Svaka ova pojedinost bila je reprezentativna, naime, jedenje noću, meso pečeno na vatri, presni hlebna gorkim travama, s glavom i nogama, da se ne jede sirovo niti kuhano u vodi, a što ostane da spale na vatri. Ali ove se tajne ne mogu otkriti ako se ne otvore preko unutrašnjeg smisla; i samo se u ovome smislu pokazuje da su ove stvari Božanske. Sličan je slučaj i s obredom za nazireje: *I svećenik neka uzme pleće kuhano od ovna i jedan kolač prijesan i kotarice i jednu pogaču prijesnu, i neka je stgavi u ruke nazireju, pošto obrije nazirejstvo svoje (Brojevi VI.19)*. Onaj ko ne zna da je Nazirej predstavljao samog nebeskog čoveka, taj ne zna da sve stvari ovde u opštem i u pojedinačnom označavaju nebeske stvari, pa stoga i tajne, koje se ne pokazuju u slovu; naime, pleće kuhano od ovna, presan kolač, i presna pogača, kao i brijanje glave. Otuda se može videti kakvo mišljenje ovi ljudi mogu da stvore o Reči, koji ne veruju da ona sadrži unutrašnji smisao; jer bez unutrašnjeg smisla pojedinosti koje su navedene nemaju značaja, ali kada se ritual ili eremonial uklone, sve postaje Božansko i sveto. Tako je i s osalim primerima, kao sa presnim hlbom, što označava sveto ljubavi, ili svetinju nad svetinjama, kao što se to naziva kod Mojsija: *A što preteče, neka jedu Aron, i sinovi njegovi; neka se jede bez kvasca na svetiome mjestu. Neka se ne mijesi s kvascem: to ima dadoh da im bude dio od žrtava mojih ognjenih; to je svetinja nad svetinjama (Levitska VI. 16,17)*. Presni hleb je čista ljubav, a pečenje presnoga hleba je čišćenje.

2343. *I oni jedoše*: da ovo označava usvajanje, vidi se iz značenja *jedenja*, a što znači biti povezan, a to je usvojiti, o čemu vidi gore br. 2187. Iz onoga što je

već rečeno i objašnjeno, može se videti po onome što je sadržano u prethodnm stihu, kao i u onome što se izražava u unutarnjem smislu; a kako one postoje zajedno u tome smislu, to je označeno boravkom zajedno u tome smislu, iz činjenice da su anđelima označeni Gospodovo Božansko Ljudsko i Sveto proizlazeće; tim što su se *ubratili k njemu*, označava da su boravili zajedno; *ulaženjem u njegovu kuću*, je biti utvrđen (potvrđen) u dobru; *gošćenjem*, boravljenje zajedno; *pečenjem presnih hlebova*, znači biti očišćen; *jedenjem*, znači usvojiti. Otuda je jasno šta je veza stvari u unutrašnjem smislu; iako se ništa ne pokazuje u istorijskom smislu. Takav je red i niz koji postoji skoro u svim stvarima Reči, kako opštim tako i pojedinačnim; ali sami niz (serija), kakav je zaistinu, ne može se pokazati objašnjavanjem pojedinih izraza, jer tada ono što je unutra, izgleda da nije povezano, te se i gubi kontinuitet smisla. Ali je drugačije kada se sve stvari posmatraju zajedno u jednoj ideji, ili kada se jednom mišlju sve obuhvati, kao što je to slučaj s onima koji su u unutrašnjem smislu, a u isto vreme i u nebeskoj svetlosti od Gospoda. Pogledu ovih se pokazuje, u ovim rečima, ceo proces reformacije (popravka) i regeneracije (novog rođenja) onih koji postaju ljudi crkve, koji su ovde pretstavljeni Lotom; naime, da oni prvo opažaju da su u iskušenju, ali opažaju i to da ako ustraju i pobede, Gospod će stvoriti Svoje staništa kod njih, utvrditi ih u dobru, i voditi ih ka Sebi i u Svoje carstvo, da bi tu obitavao s njima, da bi ih dalje čistio i usavršavao; a u isto vreme daje im ono što je dobro i što ih čini srećnim, i sve to preko Svog Božanskog Ljudskog i Svetog proizlazećeg. Da je svako novo rođenje (regeneracija), ili novi život, samo do Gospoda, poznato je u crkvi; ali to malo njih i veruje; razlog da se to ne veruje je to što takvi nisu u dobru ljubavi prema bližnjemu; jer ako nisu u ovom dobru, nije im moguće da ovo veruju, kao što nije moguće kamili da prože kroz iglene uši, jer je dobro ljubavi ka bližnjemu zemlja iz koje raste seme vere. Istina i dobro se slažu, ali ne slažu se istina i zlo, jer je njihova priroda suprotna, gde jedno beži od drugoga; pa stoga, koliko je čovek u dobru, toliko je i u istini; ili, koliko je u ljubavi prema bližnjem, toliko je u stanju da bude i u veri, osobito u ovome glavnom članu vere, da svo spasenje dolazi od Gospoda. Da je to glavni članak vere, vidi se iz mnogih odlomaka u Reči, kao kod Jovana, *jer Bogu tako omilje svijet, da da je i sina svojega jedinorodnoga dao da ni jedan koji vjeruje ne pogine, nego da ima život vječni*

(III.16). I ponovo: Ko vjeruje Sina, ima život vječni, a ko ne vjeruje Sina, ne će vidjeti života, nego gnjev Božiji ostaje na njemu (III.36). Opet: Ovo je djelo Božije, da vjerujete onoga koga On sosla (VI. 29). Opet: Ovo je volja Onoga kojime posla, da svaki koji vidi Sina i vjeruje ga, ima život vječni; i ja ću ga uskrsnuti u posljednji dan (VI.40). Opet: Jer ako ne uzvjerujete da sam ja, pomrijećete u grijesima svopjim (VIII.24). Opet: Koji vjeruje mene, ako i umre živjeće. I ni jedan koji živi i vjeruje mene neće umrijeti u vijek (XI.25,26). Da niko ne može verovati u Gospoda, ako nije u dobru, to jest, niko ne može imati veru ako nije u dobru ljubavi prema bližnjemu, vidi se iz Jovana: A koji primiše, dade im da budu sinovi Božiji, koji vjeruju u ime njegovo. Koji se ne rodiše od krvi, ni od volje tjelesne, ni od volje muževljeve, nego od Boga (I. 12, 13). Ponovo: Ja sam čokot a vi loze: i koji bude u meni i ja u njemu, on će roditi mnogi rod. Ko u meni ne ostane, izbaciće se na polje kao loza, i osušiće se, i u oganj baciti, i spaliti. Kao što otac ima ljubav k meni, i ja imam ljubav k vama: budite u ljubavi mojoj. Ovo je zapovijest moja da imate ljubav moju među sobom, kao što ja imam ljubav k vama (XV.5,6.9.12). Otuda se vidi da su ljubav ka Gospodu i ljubav ka bližnjemu život vere. A da oni koji su u zlu, to jest, u životu zla, ne mogu verovati da je svo spasenje od Gospoda, to sam video po onima koji dolaze u drugi život iz Hrišćanskog sveta, kao i po onima koji su za telesnog života ispovedali i učili ono što se slaže s naukom (doktrinom) vere, da bez Gospoda nema spasenja, a koji su živeli zlim životom. Ovi su, nad se Gopod samo pomenuo, ispunjavali sferu uvredljivim idejama, jer šta god neko samo misli u drugom životu, to se opaža, i širi od sebe sferu, u kojoj se pokazuje priroda njegove vere, vidi br. 1394. Među istim duhovima, kod samog pominjanja ljubavi ka bližnjem, opažalo se nešto puno tame koje se iz njih dizalo, a koje je bilo ispunjeno prljavim ljubavima, a to je bilo takve priroda da je gasilo, gušilo, i izokretalo svako opažanje ljubavi ka Gospodu i ljubavi ka bližnjemu. Takva je vera koja preovlađuje ovih dana, a koja kaže da se (čovjek) spasava bez dobra ljubavi ka bližnjemu. Kad su ist duhovi bili zapitani u pogledu vere koju su imali, jer je to bilo različito od one koju su ispovedali u životu tela, rekoše (jer u drugom životu niko ne može sakriti ono što misli), da su verovali u Boga Tvorca svemira, ali kad su bili ispitani da li je bilo tako, otkrilo se da nisu verovali ni u jednog Boga, nego da su mislili da sve dolazi od prirode, i da su sve

stvari o večnom životu samo prazne priče. Takva je vera svih onih unutar crkve koji ne veruju u Gospoda, nego kažu da veruju u Boga Stvoritelja svemira; jer istina može da se uliva samo od Gospoda, a ona se može usaditi samo u dobro koje je od Gospoda. Da život i spasenje dolaze od Gospodovog Božanskog Ljudskog i Svetog proizlazećeg, to se jasno zna iz reči u Svetoj Večeri: Ovo je Moje telo, i Ovo je Moja krv, koja je Gospodovo Božansko Ljudsko, i da iz njega proizilazi Sveto, i to je očito. Bilo da kažeš Božansko Ljudsko, ili telo, ili hleb, ili Božanska Ljubav, to je isto, jer je Gospodovo Božansko Ljudsko čista ljubav; a Sveto pripada samo ljubavi; a Sveto vere proizlazi otuda.

2344. Stih 4. *I još ne bjehu legli, a građani Sodomljani slegoše se oko kuće, staro i mlado, sav narod sa svijeh krajeva. I još ne bjehu legli*, označava one koji su u obmanama; ***građani (ljudi) Sodomljani***, označava one koji su u zlu; ***slegoše se oko kuće***, označava da su bili pritivni ljubavi ka bližnjemu; ***sav narod sa svijeh krajeva***, označava sve i svakog od njih.

2345. *I još ne bjehu legli*, da ovo označava prvo vreme pohađanja, vidi se iz onoga što je gore rečeno, (br. 2323, 2325), o večeri i o noći, kojima se u Reči označavaju pohođenje i sud. Ovde se ne pominju večer ili noć, ali se kaže: ***Još ne bjehu legli (tek što su legli)***, čime je označeno večernje vreme koje prelazi u noć, ili početak noći, pa je to stoga prvo vreme (prva faza) pohađenja zlih, a što je jasno i iz onoga što sledi; jer ovde počinje ispitivanje u odnosu na zle unutar crkve, koja je označena Sodomom.

2346. *Građani Sodomljani (ljudi u gradu)*: da ovo označava one koji su u obmanama, i da ***građani Sodomljani*** označavaju one koji su i zlima, pokazuje se iz značenja grada i Sodome. Da grad označava istine, ali i obmane, ili stvari suprotne istinama, bilo je pokazano gore, br.402, i da Sodoma označava zla svake vrste, bilo je pokazano, br. 2220, 2246. Pošto je do ispitivanja, ili pohađenja došlo zbog obmana i zala, to se kaže, ***ljudi u gradu, građani***

Sodomljani; da se nije mislilo da obe stavri, bilo bi rečeno samo ***građani Sodomljani***.

2347. *Slegoš se oko kuće (opkoliše kuću)*: da ovo označava da su bili protivni dobru ljubavi ka bližnjem, vidi se iz značenja kuće, koja označava nebesko dobro, a koje je u stvari dobro ljubavi i milosrđa, o kojima vidi gore, br. 2048, 2233; a isto i iz značnja ***sleći se (opkoliti)***, šta znači biti protivu toga dobra, ili napasti i udariti na njega s neprijateljskom namerom.

2348. *Staro i mlado*: da ovo označava obmane i zla, kako skorašnje tako i potvrđene, vidi se iz značenja ***mlado i staro (dečak i starac)***, kada se time opisuju obmane i zla, naime, da su ***dečaci*** oni koji još nisu sazreli, a to su skorašnji, a starci su oni koji su već davno zreli, tako su oni koji su se utvrdili (u obnami i u zlima). Reči ***dečak i starac*** nalaze se i u drugim delovima Reči u sličnom smislu, kao kod Zaharije: ***Opet će sjedjeti starci i starice po ulicama Jerusalimskim, i ulice će gradske biti pune djetića (dječaka) i djevojaka, koje će se igrati po ulicama (VIII. 5,6)***, gde Jerusolim označava Gospodovo carstvo i crkvu, vidi br. 402, 2117. Ulice uznačavaju istine u njemu, vidi br. 2336; tako starci označavaju potvrđene istine, a starice potvrđena dobra, dečaci (djetići) koji se igraju po ulicama označavaju skorašnje istine, a devojke označavaju skorašnja dobra i njihova osećanja, kao i radost koja ih prati. Otuda se vidi kako se nebeske i duhovne stvari menjaju u istorijske stvari, pri spuštanju u svetske stvari koje pripadaju smislu slova, u kojem se ne pokazuje skoro ništa više nego da se tu govori o starcima, dečacima, ženama i devojka. Kod Jeremije: ***Za to sam pun gnjeva Gospodova; iznemogoh ustežući ga; prosuću ga na djecu po ulicama i na sabrane mladiće; i čovek i žena uhvatiće se, i stari i vremeniti (VI. 11)***, gde ulice Jerusolima označavaju obmane koje preovladavaju u crkvi (vidi br. 2336), skorašnji i zreli koji se nazivaju decom i mladićima, dok se starcima i vremenitim nazivaju oni koji su utvrđeni (u obmanama i zlima). Kod istog Proroka: ***I tobom sath konja i jahača njegov; i tobom strh kola i koji sjedahu na njima. I tobom sath čovjeka i ženu, i strh tobom starca i dijete, i strh tobom***

momka i djevojku (LI.21,22), gde na sličan način starac označava potvrđenu istinu, a dete skorašnju istinu. Kod istog Proroka: *Jer se pope smrt na prozore naše i uđe u dvorove naše da istrijebi djecu s ulica i mladiće s putova (IX.21)*, gde dete označava istine koje su prve rođene, i koje su otsečene, kad smrt stigne do prozora i dvorova, to jest, do intelektualnih i voljnih stvari. Da prozori označavaju stvari, može se videti gore, br. 655, 658; da dvorovi ili kuće označavaju stvari volje, br. 710.

2349. *Sav narod sa svijeh krajeva*: da ovo označava sve i svakoga, vidi se iz onoga što se događa pre, naime, da dečaci i starci označavaju obmane i zla, kako skorašnje tako i one potvrđene; otuda ovde *sav narod sa svijeh krajeva* označava sve i svakog od njih; *narod* u opštem označava obmane, vidi br. 1259, 1260. Ovde se opisuje prvo stanje onih unutar crkve koji su protivni dobru ljubavi prema bližnjemu, a stoga su protivni i Gospodu, jer jedno podrazumeva drugo, jer niko ne može biti povezan s Gospodom osim kroz ljubav i milosrđe, pošto je ljubav duhovno spajanje preko ljubavi i milosrđa, što se vidi iz suštine ljubavi; a onaj ko ne može da bude povezan s Gospodom, taj ga ne može priznavati. Da oni koji nisu u dobru ne mogu priznavati Gospoda, to jest, ne mogu imati veru u Njega, vidi se iz ovih reči kod Jovana: Što vidjelo dođe na svijet, i ljudima omilje većma tama nego li vidjelo; jer *njihova djela* bjehu zla. Jer svako koji zlo čini, mrzi na vidjelo i ne ide k vidjelu da se ne pokaraju *djela* njegova, jer su zla. A ko istinu čini ide k vidjelu, da se vide djela njegova, jer su u Bogu učinjena (III.19-21), iz čega je očito da su oni koji su protivni dobru ljubavi ka bližnjemu, da su protivni i Gospodu, ili, što je isto, da oni koji su u zlu, da mrze svetlo, i ne prilaze svetlu; da je svetlo vera u Gospoda, i Gospod Sam, vidi se kod Jovana (I.9,10; XII.35,36,46). Na sličan način kod istoga Jevanđeliste: Ne može svijet mrziti na vas; a na mene mrzi, jer ja svjedočim zanj, da su *djela* njegova zla (VII.7), a još jasnije iz ovih reči kod Mateja: Tada će reći i onima što mu stoje s lijeve strane: idite od mene u oganj vječni pripremljen đavolu i anđelikma njegovijem. Jer kad ogladnjeh, ne dadoste mi da jedem: ožednjeh, i ne napojiste me; gost bijah, i ne primiste me; go bijah, i ne odjenuste me; blestan i u tamnici bijah, i ne obiđoste me. Tad će im odgovoriti govoreći: zaista

vam kažem: kad ne učiniste jednome od ove moje male braće, ni meni ne učiniste (XXV.41-43, 45). Otuda se vidi kako su protivni Gospodu oni koji su protivni dobru ljubavi ka bližnjem; a tako isto da se svakome sudi prema dobru koje pripada ljubavi ka bližnjem, a ne prema istinama koje pripadaju veri, kada je ona odvojena od ljubavi ka bližnjem; kao što je to rečeno i kod Mateje: Jer će doći sin čovječji u slavi oca svojega s anđelima svojijem, i tada će vratiti svakome po djelima njegovijem (XVI.27). *Djela* označavaju *dobra* koja potiču od ljubavi ka bližnjem; a dela koja pripadaju ljubavi ka bližnjem nazivaju se i plodovima vere.

2350. Stih 5. *I vikahu Lota i govorahu mu: gdje su ljudi koji dođoše sinoć k tebi? Izvedi ih k nama da ih poznamo. I vikahu Lota i govorahu mu, označava da je obmana od zla ljuta na dobro; gdje su ljudi koji dođoše sinoć k tebi?, označava odricanje od Gospodovog Božanskog Ljudskog i od Svetog proizlazećeg; sinoć, označava poslednje vreme kad ovi (Gospodovo Božansko i Sveto proizlazeće) nisu više priznati; izvedi ih k nama, da ih poznamo, označava da su želeli da pokažu da je obmana da oni postoje.*

2351. *I vikahu Lota govoreći mu: da ovo označava da je obmana od zla ljuta na dobro, može se videti iz značenja vikati, i iz značenja Lota, a isto tako i iz osećanja sadržanog u rečima. Da izraz vikati označava obmanu, bilo je pokazano, br. 2240; da Lot pretstavlja ljude crkve koji su u dobru, pa tako i samo dobro, bilo je pokazano br. 2324. Otuda i od osećanja ljutnje koje je u ovim rečima, očito je da je ovim označena obmana od zla koja je ljuta na dobro. Da ima nekoliko vrsta obmana, ali uglavnom dve, naime, obmana koju stvara zlo, i ona koja stvara zlo (vodi ka zlu), vidi 1188, 1212, 1295, 1679, 22433. Obmana od zla, koja prevladava u crkvi, osobito je ona obmana koja pogoduje zlima života, kao na primer, ova, da dobro, to jest ljubav ka bližnjemu, da je ona nije ta koja čini da čovek pripada crkvi, nego da to čini istina, to jest, vera; i da je čovek spasen, ma kako da je živio u zlima tokm celog života, ako je, onda kada su telene stvari u njemu kao zaspale kratko vreme pred smrt, izgovorio nešto o*

veri s izgledom osećanja. Ovo je obmana koja se ljuti protivu dobra, a koja je označena ljudima koji su vikali na Lota. Uzrok ljutnji je ono što nastoji da uništi uživanje u svakoj ljubavi; naziva se ljutnjom kad zlo nasrće na dobro, a revnošću kada dobro kara zlo.

2352. Gdje su ljudi koji su sinoć došli k tebi? Da ovo označava poricanje Gospodovog Božanskog Ljudskog i Svetog proizlazećeg, vidi se iz značenja dva čoveka o kojima se gore govori (br. 2320), kao i iz osećanja koje je pohranjeno u rečima kojima se izražava ova ljutnja, kao i iz onoga što odmah sledi, gde se kaže: *Izvedi ih k nama da ih poznamo*, gde se vidi da se ovde radi o odricanju. Da su oni koji su protivni ljubavi ka bližnjemu, isto tako protivni Gospodu, i da u srcu poriču Gospoda, iako Ga, radi sebe i sveta, ispovedaju ustima, može se videti gore, br. 2343, 2349.

2353. Sinoć: da ovo označava poslednje vreme (crkve) kada Gospodovo Božansko Ljudsko i Sveto proizlazeće nisu više priznati, vidi se iz značenja *sinoć (večeri)*, a što je vreme tame, kada se stvari, koje pripadaju svetlu, više ne vide. Anđeli nisu došli noću nego večerom, ali pošto su ljudi Sodomljani koji su govorili i vikali, to jest, koji su u obmani i zlu, to se ne kaže uveče nego noću (*prim. prev. U Daničićevom prevodu stoji sinoć, ali autor kaže da su ljudi Sodomljani rekli ne sinoć nego noćju*). Jer noć u Reči označava vreme i stanje kad više nema nimalo svetlosti istine, nego je sve obmana i zlo, pa stoga noć označava poslednje vreme kada dolazi sud. U ovom se značenju ova reč koristi na raznim mestima, kao kod Miheja: *Ovako govori Jehova protivu proroka koji zavode narod: Noć je u vama, te nemate viđenja, i u vama je tama, da prorokujete, i sunce je zašlo na prorocima, i dan se smračio nad njima (III.5,6). (prim. prev. ovo nije Daničićev prevod već prevod Latiskog prevoda kojim se autor služio)*, gde proroci označavaju one koji su u obmanama. *Noć, tama, sunčev zalaz, i dan koji se smračuje*, označavaju obmane i zla. Kod Jovana: *Ko danju ide, ne spotiče se. Jer vidi vidjelo ovoga svijeta. A ko ide noću, spotiče se, jer nama vidjela u njemu (XI.9, 10)*, gde noć označava obmanu od zla; vidjelo

označava istinu od dobra; jer kao što je svetlo istine od dobra, tako je sva noć od obmane od zla. Opet: Meni valja raditi djela onoga koji me posla dok je *dan*; doći će *noć* kada niko ne može raditi (IX.4), gde dan označava vreme i stanje kad ima dobra i istine, a noć, vreme i stanje kada vlada zlo i obmana. Kod Luke: U onu *noć* biće dva na jednome odru, jedan će se uzeti a drugi će se ostaviti (XVII. 34), gde *noć* označava poslednje vreme, kada više neće biti istine vere. Isto to je bilo predstavljeno pustošenjem kad se govorilo o Egiptu, odakle su izašli sinovi Izrailjevi, da nije bilo ničega osim obmane i zla, pa je stoga zapovedeno da izađu (iz Egipta) u *ponoći* (Izlazak XI.4), i da su u *ponoći* svi *prvenci* u Egiptu bili *pobijeni* (XII.12,29,30); dok su oni koji su bili u dobru i istini, koji su bili predstavljeni sinovima Izrailjevim, sačuvani posred obmana i zala, kao Lot u Sodomi; stoga se ta noć zbog njih nazvala *noć Jehovima* (*noć Jehovinog čuvanja*) (Izlazak XII. 42).

2354. *Izvedi ih k nama da ih poznamo*: da ovo označava da su oni želeli da pokažu je obmana priznavati Gospodovo Božansko Ljudsko i Sveto proizlazeće, vidi se iz značenja dva anđela, o čemu je gore bilo reči (br. 2320); a i iz osećanja ljutnje s kojim su ove reči izgovorene, i u kojima je izraženo odricanje. Ovde se opisuje prvo stanje opustošene crkve, to jest, kada počinje da nestaje vere, jer nema ljubavi ka blišnjemu; kao što je rečeno, pošto su oni protivni dobru ljubavi ka blišnjem, oni su protivni i Gospodvom Božanskom Ljudskom i Svetom proističućem. Ovo odricanje je u srcu kod svih onih koji su u životu zla, to jest koji preziru druge u upoređenju sa sobom, koji gaje mržnju protivu svih koji njih ne poštuju, i koji osećaju zadovoljstvo kada im se svete, i kad počinjaju okrutnosti, i koji smatraju da je preljuba dopustiva. Fariseji, koji su otvoreno odricali Gospodovo Božansko, bolje su postupali u njihovo vreme nego oni ljudi u naše dane, koji radi poštovanja koje im se ukazuje ili radi prljavog dobitka, koji se klanjaju Gospodvom Božanskom, ali koji iznutra vole ovo svetogrđenje. Karakter ovakvih ljudi u njihovim uzastopnim stanjima opisan je u onome što sledi, građanima Sodomljanima, i na kraju, rušenjem Sodome, stihovi 24, 25. Kao što je rečeno, kod svakoga čoveka postoje zli duhovi, a u isto vreme i anđeli. Preko zlih duhova on održava vezu s paklom, a preko anđela s nebom, vidi br.

687, 697. Tako, onoliko koliko se čovek priklanja zlu, toliko se u njega uliva pakao; a onoliko koliko se priklanja dobru, toliko se u njega uliva Gospod. Otuda je jasno da oni koji su u životu zla, ne mogu priznavati Gospoda, nego da naprotiv stvaraju u sebi bezbroj stvari protivu Njega, jer se u njih ulivaju fantazije pakla, koje oni primaju; dok oni koji su u dobru, priznaju Gospoda, jer se u njih uliva nebo u kojemu su ljubav i milosrđe glavne stvari, jer nebo pripada Gospodu, od Kojega potiču sve stvari ljubavi i milosrđa, vidi br. 537, 540, 547, 548, 551, 553, 685, 2130.

2355. Stih 6,7. *A Lot izide k njima pred vrata zatvoriv vrata za sobom. I reče im: nemojte, braćo, činiti zla. A Lot izide k njima pred vrata, ozačava da se ponašao oprezno, zatvoriv vrata za sobom, kako oni ne bi učinili nasilje nad dobrom ljubavi ka bližnjemu, i odricali Gospodovo Božansko Ljudsko i Sveto proilazeće: i reče, oznčava nagovaranje: nemojte, braćo, činiti zla, označava da oni ne treba da vrše nasilje nad tim stvarima; on ih naziva braćom, jer ih je nagovarao od dobra.*

2356. *I izide Lot k njima pred vrata, da ovo označava da se ponašao pametno (oprezno), vidi se iz unutarnjeg smisla vrata, kao i iz izići. Vrata, u Reči, označavaju ono što uvodi ili prima, ili u istinu, ili u dobro, ili ka Gospodu; te otuda vrata označavaju samu istinu, kao i samo dobro, a i samoga Gospoda; jer istina vodi ka dobru, a dobro ka Gospodu. Ovakve su stvari pretstavljene vratima i zavesima Šatora, kao i Hrama, vidi br. 2145, 2152, 2576. Da je ovo značenje vrata, vidi se iz Gospodovih reči kod Jovana: Ko ne ulazi na vrata u tor ovčij, nego prelazi na druga mjesta lupež je i hajduk; a koji ulazi na vrata jeste pastir ovcama: Njemu vratar otvara, i ovce glas njegov slušaju, i svoje ovce zove po imenu, i izgoni ih. Zaista vam kažem, ja sam vrata k ovcama. Ko uđe kroza vrata, spašće se, i ući će i izići, i pašu će naći (X. 1-3, 7, 9), gde vrata označavaju istinu i dobro, pa tako i Gospoda, koji je istina sama i dobro samo. Otuda je jasno šta je označeno sa biti primljen na vrata neba, i šta je označeno ključevima, kojima se ona otvaraju. Ali u ovome slučaju vratima je označeno*

neko dobro, koje odgovara karakteru onih koji stanuju u kući, jer se ovde pravi razlika između *vanjskih i unutarnjih vrata*; a ova vrata su bila vanjska (spoljna) vrata što se vidi iz toga što je Lot izašao i zatvorio vrata iza sebe (*prim. prev. u rimskim kućama su postojala vanjska vrata na samoj ulici koja su se nazivala porta, a onda - iza manjeg prostora, koji se nazivao vestibul, bila su druga vrata koja su uvodila u prostorije koje su bile dostupne samo članovima porodice ili prijateljima. Prva su se zvala porta, a druga janua, po rimskom božanstvi Janusu, koji je bio bog svakog završetka i svakog početka, te je imao dva lica, jedno okrenuto prošlosti a drugo budućnosti, a čiji je lik bio postavljen iznad unutrašnjih vrata. Po ovome božanstvu dobio je ime prvi mesec u godini, januar. Nešto slično je postojalo u hrićanskim crkvama, gde je prednji deo bio određen za one koji se pripremaju za krštenje, katahumene, a unutrašnji je bio za kršene koji su bili pripušteni Svetoj pričesti. Samo, u ovom slučaju nije bilo vrata*). A to se vidi i iz onoga što odmah sledi, da je to dobro bilo blagoslov života kojim je on želeo da ih odvrata od obmane i od zla; ali ovi ne dopuštaju da ih se nagovori ni najvećom dobrotom, nego to odbacuju. Otuda se vidi da izlaženjen kroz vrata označava da se on ponašao obazrivo (oprezno).

2357. Zatvoriv vrata iza sebe: da ovo označava da oni ne bi izvršili nasilje nad dobrom ljubavi ka bližnjemu, i porekli Gospodovo Božansko Ljudsko i Sveto proizlazeće, vidi se iz onoga što je do sad rečeno. Zatvoriti vrata znači da oni ne bi ušli, a u sadašnjem slučaju, da ne bi ušli u dobro označeno kućom, pa tako i u Božansko i Sveto Gospodovo. Ove reči sadrže još dublje značenje, u koji smisao i ideju mogu da uđu anđeli onda kada se čita Reč, a to je da se onima koji su u zlu života ne dopušta da idu dalje od poznavanja dobra i Gospoda, ali im se ne dopušta da istinski priznaju i veruju; razlog je to, što dok su god u zlu, ne mogu u isto vreme biti i u dobru, jer niko ne može u isto vreme služiti dva gospodara. Ko jednom prizna i veruje, ako se vrati zlom životu, on svetogrđi (profaniše) ono što je dobro i sveto; ali onaj koji priznaje i ne veruje, taj ne može da izvrši svetogrđenja (profanaciju); Gospodovo Božansko providenje se stara da se nikome ne dopusti da istinski prizna i poveruje u srcu sve dok nije u stanju da u tome i ostane, a to iz razloga što je kazna za profanaciju u paklu najteža. Zbog

toga se dopušta da tako malo ljudi veruju iz srca da su dobro ljubavi i ljubav ka bližnjemu nebo u čoveku, i da je sve Božansko u Gospodu; jer u ove dane, ljudi su u zlom životu. To je, dakle, ono što je označeno time što je Lot zatvorio vrata unutrašnjih vrata (PORTA ILI JANUA?) iza sebe, jer su pomenuta vrata bila unutarnja vrata, kroz koja se ulazilo u samu kuću u kojoj su bili anđeli, to jest, u dobro u kojemu je Gospod.

2358. *I reče:* da ovo označava nagovaranje (potstrek), vidi se iz onoga što neposredno sledi, tako da nije potrebno objašnjavati.

2359. *Nemojte, braćo, činiti zla:* da ovo označava da ne treba da vrše nasilje nad tim stvarima, to jest nad dobrom ljubavi ka bližnjemu, i nad Gospodovim Božanskim Ljudskim i Svetim proizlazećim, vidi se iz značenja *činiti zla*, što označava nasilje. Otuda je očito da se ovde govori o onima koji su unutar crkve, i da su to oni koji su označeni Sodomom; jer niko ko nema Reč ne može da izvrši nasilje nad ovim stvarima. Da su ovo najsvetije stvari, vidi se iz toga što se niko ne pripušta u Gospodovo carstvo, to jest, u nebo, osim ako je u dobru ljubavi i milosti, a niko ne može biti u ljubavi i milosti ako ne priznaje Božansko i Sveto Gospodovo; samo se od Njega uliva ovo dobro, to jest uliva se u dobro koje je od Njega. Božansko može da se uliva samo u ono što je Božansko, niti se pak ono može preneti čoveku (komunicirati) osim preko Gospodovog Božanskog Ljudskog, i preko Svetog koje proističe iz Njega. Otuda se može razumeti šta znači da je Gospod sve u svemu Njegovoga carstva, a ni to da svako dobro koje je u čoveku, da nije čovekovo nego Gospodovo.

2360. Da je razlog tome što ih je nazvao braćom to što je hteo da ih navede na dobro, vidi se iz značenja braće. Brat, u Reči, označava isto što i bližnji, jer svako treba da voli svoga bližnjega kao brata; tako su braća tako nazivala od ljubavi, ili, što je isto, od dobra. Ovaj način imenovanja i pozdravljanja bližnjeg dolazi otuda što je Gospod u nebu Otac svima, i što On voli sve kao Svoje sinove, te je

tako ta ljubav duhovno povezivanje. Otuda sveukupno nebo sliči porodici, a to dolazi od ljubavi i milosti, vidi br. 685, 917. Stoga, pošto su svi sinovi Izrailjevi predstavljali Gopodovo nebesko carstvo, to jest, carstvo ljubavi i milosti, oni su se međusobno zvali braćom, i prijateljima; samo što su se nazivali *prijateljima* ne od dobra ljubavi nego od istine vere; kao kod Isaije: I čovjek pomagaše *prijatelju, i brat* svojemu govoraše; budi hrabar. Kod Jeremije; nego ovako govoraše svaki *prijatelju* svojemu i svaki bratu svojemu; šta odgovori Gospod? Kod Davida: Radi *braće* svoje, *prijatelja* svojih, govorim: mir ti! (Psalam CXCII.8). Kod Mojsija: A opraštanje biva ovako: kome je ko dužan što, neka oprosti što bi mogao tražiti od bližnjega (prijatelja) svojega; neka ne traži *od bližnjega* svojega i od *brata* svojega, jer je opraštanje Gospodovo proglašeno (prim. prev. Jubilarna godina, ili Jehovina godina radosti ili opraštanja). Od tuđina traži, ali što bi imao u *brata* svojega, ono neka mu oprosti ruka tvoja (XV.2,3). Kod isaije: i razdražiću Egipćane jedne na druge, te će vojevati *brat na brata* i *prijatelj na prijatelja* (Zak. Ponovljeni XIX.2). Kod Jeremije: Čuvajte se svaki *prijatelja* svojega, i ni jednome *bratu* ne vjerujte, jer svaki *brat* radi da potkine drugoga, i svaki *prijatelj* ide te opada (IX.4). Da su se svi u toj crkvi nazivali braćom, vidi se kod Isaije: I svu ću braću vašu iz svijeh naroda dovesti Jehovi na dar na konjima i na kolima, i na nosilima i mazgama i kamilama ka svetoj gori mojoj u Jerusalem, veli Jehova (LXVI.20). Oni koji su upoznati samo sa smislom slova, kao što su to Jevreji, ti veruju da se ovde braćom označava samo Jakovljevo potomstvo, i da će njih oni, koje oni nazivaju Neznabošcima, dovesti natrag u Jerusalem, na konjima, kolima, i mazgama; ali braćom se označavaju oni koji su u dobru, a konjima i kolima označene su stvari istine i dobra; a Jerusalemom carstvo Gospodovo. Kod Mojsija: Ako bude u tebe koji siromah između *braće* tvoje u kom mjestu tvom, u zemlji tvojoj, nemoj da ti se stvrdne srce tvoje i da stisneš ruku svoju bratu svojemu siromahu (Zak. Ponovljeni XV. 7,11). Opet: Samo onoga postavi za cara sebi, kojega izbere Gospod Bog tvoj, između *braće* svoje postavi cara sebi; a nemoj postaviti nad sobom čovjeka tuđina, koji nije *brat* tvoj, da se ne podigne srce njegovo iznad *braće* njegove (Zak. Ponovljeni XVII. 15,20). Opet: Proroka isred tebe, između *braće* tvoje, kao što sam ja, podignuće ti Jehova Bog tvoj; njega slušajte (Zak. Ponovljeni XVIII.15,18). Otuda je očito da su Jevreji i Izraeljčani jedni druge zvali braćom, a

one s kojima su biti u savezu, nazivali su prijateljima; ali pošto su iz Reči znali samo istorijski i svetski sadržaj, pretpostavljali su da nazivaju jedni druge braćom zato što su svi sinovi jednog oca, ili Avrama; međutim, oni se u Reči ne nazivaju braćom iz ovoga razloga, nego zato što oni predstavljaju dobro. U unutarnjem smislu, Avram je sama ljubav, to jest Gospod (vidi br. 1893, 1965, 1989, 2011), čiji su sinova, a to znači oni koji su u dobru, svi oni koji se nazivaju bližnjima kao što to uči Gospod kod Mateja: A vi se ne zovite rabi (učitelju); jer je u vas jedan rabi Krst, a vi ste svi braća (XXIII.8). Opet: Svaki koji se gnjevi na brata svojega ni za što, kriv je sudu; a ako li ko reče bratu svojem: raka! biće kriv skupštini; a ko reče: budalo! biće kriv paklu ognjenom. Za to ako prineseš dar svoj oltaru, idi prije i pomiri se s bratom svojim, pa onda dođi i prinesi dar svoj (V.22,23). Opet: a za što vidiš trun u oku brata svojega, a brvna u svojem ne vidiš? Ili, kako možeš reći bratu svojem: stani da izvadim trun iz oka tvog; a eto brvno u oku tvom? (VII.2-4). Opet: Ako li ti sagriješi brat tvoj, idi i pokartaj ga među sobom i s njim samijem; ako te posluša, dobio si brata svojega (XVIII.15). Opet: Tada pristupi k njemu Petar i reče: Gospode! Koliko puta ako mi sagriješi *brat* moj da mu oprostim? Do sedam puta? (XVIII.21). Opet: Tako će i Otac moj nebeski učiniti vama, ako ne oprostite svaki bratu svojem od srca svojih (XVIII.35). Iz ovih se odlomaka pokazuje da se u celom svemiru nazivaju braćom svi oni koji su bližnji, i to za to što svako treba da voli svog bližnjega kao samoga sebe; oni se tako nazivaju od (iz) ljubavi ili dobra. A pošto je Gospod dobro samo, i na sve gleda od dobra, i pošto je On Bližnji u najvišem smislu, stoga ih on sve naziva bližnjim, kao kod Jovana: Isus reče Mariji: idi braći mojoj (XX.17), a kod Mateja: I odgovarajući car će im reći: zaista vam kažem: kad učinite jednome od ove moje braće, Meni učiniste (XXV.40). Otuda je očitio da je reč brat izraz ljubavi.

- **2361. Stih 8. *Evo imam dvije kćeri koje još ne poznaše čovjeka; da ovo označav osećanje dobra i istine, vidi se iz značenja kćeri, koje su osećanja, o čemu vidi br. 489-491. njih ću vam izvesti, pa činite s njima što vam je volja; samo ne dirajte u ove ljude, jer su za to ušli pod moj krov. Evo imam dvije kćeri koje još ne poznaše čovjeka, označava osećanja***

dobra i istine; *njih ću vam izvesti*, označava blaženo stanje iz toga; *pa činite s njima što vam je volja*, označava zadovoljstvo onoliko koliko opažaju da je to od dobra; *samo ne dirajte u ove ljude*, označava da oni ne smeju da izvše nasilje protivu Gospodovog Božanskog Ljudskog i Svetog proizlazećeg: *jer su za to ušli pod moj krov*, znači da su oni u dobru ljubavi ka bližnjemu: *pod moj krov*, označava u njegovom opštem opažanju, koje je zatamnjeno.

2362. *Evo imam dvije kćeri koje još ne poznaše čovjeka*: da ovo označva osećanja dobra i istine, vidi se iz značenja kćeri, koje su osećanja, o čemu vidi br. 489-491. To što nisu poznale čoveka, to znači da nisu ukaljane obmanom, jer čovek (muškarac, vir) označava prirodnu istinu, a u obrnutom smislu obmanu, vidi br. 265, 749, 1007. Postoje dva osećanja, naime, od dobra i od istine, vidi br. 1997. Prvo, ili osećanje dobra, čini nebesku crkvu, a u Reči se naziva i kćerju Jerusalimskom; kao kod Isaije: *Ruga ti se i potsmijeva ti se djevojka, kći Sionska, za tobom naše glavolm kći Jerusalimska* (XXXVII.22; 2 o Carvima XIX.21). Kod Jeremije: *S čim ću te izjednačiti, kćeri Jerusalimska? Kaku ću ti priliku naći, djevojko, kćeri Sionska?* (Plač II.13). Kod Miheja: *I ti, kulo stadu, stijeno kćeri Jerusalimskoj, tebi će doći, doći će prva vlast, carstvo kćeri Jerusalimske* (IV.8). Kod Sofonije: *Pjevaj, kćeri Sionska; klikuj, Izrailje; raduj se i veseli se iz svega srca, kćeri Jerusalimska!* (III.14). Kod Zaharije: *Raduj se mnogo, kćeri Sionska, podvikuj, kćeri Jerusalimska; evo, car tvoj ide k tebi, pravedan je i spasava, krotak i jaše na magarcu, i na magaretu, mladetu magarčinu* (IX.9; Mateja XXI.5; Jovan XII.15). Da se nebeska crkva, ili Gospodovo nebesko carstvo, naziva kćeri Sionskom od osećanja dobra, to jest, od ljubavi ka Gospodu Samom, vidi se iz Isaije X.32; XVI.1; LII.2; LXII.11; Jer. IV.31; VI.2,34; Plač 16; II.1,4,8,10; Miheja IV.10,13; Zah. II.14; Psalm IX.14; a da se duhovna crkva, ili Gospodvo duhovno carstvo naziva kćeri Jerusalimskom od osećanja istine, a od toga i od ljubavi rema bližnjem, u Plaču II.15. Karakter ove dve crkve bio je predmet o kome se govorilo često u prvom delu ovoga dela: zato što je nebeska crkva zbog ljubavi prema Gospodu, pa je i u ljubavi prema bližnjemu, to ona se uspoređuje s neudatom devojkom, ili devicom, pa se i naziva *devicom*, kao kod Jovana: Ovo su oni koji se ne opoganiše sa ženama, jer su *device (djevstvenici)*. I u njihovim

ustima ne nađe se prijevara, jer su bez mane pred prijestoljem Božijim (Otkr. XIV.4,5). Da bi ovo bilo pretstavljeno i u Jevrejskoj Crkvi, sveštenicima je bilo naloženo da za žene uzmu device, a ne udovice (Levitska XXI. 13-15; Jezek. XLIV.22). Iz ovoga što je sadržano u ovom poglavlju može se videti kako je Reč čista u unutrašnjem smislu, iako izgleda drugačija u slovu. Jer dok se čitaju ove reči, *Evo, imam dvije kćeri koje ne poznate čovjeka, njih ću vam izvesti, pa činite s njima što vam je volja*, u ideje onih koji su u zlom životu ulazi samo nešto nečisto; ali, kako du čedne ove reči u unutarnjem smislu vidi se iz njihovog objašnjenja, naime, da one označavaju osećanja dobra i istine, i blaženost koju osećaju oni koji u njima uživaju, a to su i koji ne vrše nasilje nad Gospodovim Božanskim i nad Svetim Gospodovim.

2363. *Njih ću vam izvesti*: da ovo označava blaženost koja potiče od osećanja dobra i istine, vidi se iz smisla ovih reči, gde se govori o osećanjima, koja su ovde označena kćerima. U pogledu same ove stvari, naime, da se blaženost i sreća nalaze u osećanju dobra i istine, to oni ne znaju koji su u zlu i u njegovom uživanju. Blaženstvo osećanja dobra i istine njima se čini da je to ili ništa, ili nešto tužno, a nekima i kao nešto bolno, čak i smrtno. Takvi su pakleni geniji i duhovi. Oni zamišljaju da kada bi se od njih oduzelo uživanje koje dolazi od ljubavi prema sebi i svetu, ta stoga i sama zla od koji su ova uživanja, da njima ne bi ostalo ni malo života. A kada im se pokaže da sam život s blaženstvom i srećom tada počinje, oni osećaju neku tugu kad pomisle da bi izgubili svoje uživanje; a kada se povedu među one koji imaju takav život (nebeski život), njih uhvati bol i muka, a pri tome osećaju miris nečega kao lešina i nešto paklenski prljavo, zbog čega oni nebo nazivaju svojim paklom, te beže da bi se udaljili i sakrili što dalje od Gospodovog lica. (*prim. prev. autor objašnjava na ovaj način činjenicu da pakleni duhovi osećaju pakao kao svoje nebo, a nebo kao svoj pakao, pa stoga nikad ne žele da promene svoje stanje. To objašnjava večitost paklova*). Međutim, da se svo blaženstvo i sreća sastoje u osećanju dobra i istine, ukoliko je istina od dobra, može se videti iz toga što se nebo, to jest anđeoski život, sastoji u tome, a i isto tako da on utiče na čoveka u dubini njegovog uma, jer on se uliva od Gospod kroz ovo, vidi br. 540, 541, 545. Tada

isto tako i mudrost i inteligencija ulaze i ispunjavaju najdublje delove njegovog uma, i zapale u dobru nebeski plamen, i istinu (osvetle) nebeskom svetlošću, i to s blaženstvom i srećom koje se opažaju, o čemu se može reći da je nešto neizrecivo; oni koji su u ovome stanju, oni opažaju kako je bezvredan, kako tužan, i kako žaljenja vredan život onih koji su u zlima ljubavi prema sebi i svetu. Ali da bi čovek upoznao karakter ovoga života, u odnosu na druge vrste života, ovoga života ljubavi prema sebi i svetu, ili, što je isto, života ponosa, škrtosti, zavisti, mržnje, osvete, nemilosrdnosti, i preljube, neka nadaren čovek naslika za sebe karakter jednog od ovih zala, ili, ako je u stanju, neka pred svojim očima, prema idejama koje je o tome stekao iz iskustva, znanja, i razuma, i tada će videti, već prema tome koliko su verne slike, kako su užasna ta zla, i da ona imaju đavolske oblike, u kojima nema ništa ljudsko. Takvi su oblici tih osoba posle smrti, osoba koje opažaju životno uživanje u takvim zlima; i što više osećaju to uživanje, to su užasniji ti oblici. Ali, u drugu ruku, ako ta ista osoba naslika karakter ljubavi i milosrđa, i to pretstavi sebi u nekom obliku, ona će videti, već prema tome koliko je slika verna, da je to anđeoski oblik, i da je ispunjen blaženim i lepim stvarima, i da u sebi sadrži ono što je nebesko i Božansko. Može li iko poverovati da ova dva oblika mogu da budu zajedno, i da se đavolska forma može odbaciti i pretvoriti u formu ljubavi ka bližnjem, i to kroz veru kojoj se život protivi? Jer posle smrti, svačiji život ostaje ili, što je isto, njegovo osećanje, a prema ovome i misao, pa stoga i vera, kada se pokazuje ona vera koju je nosio u srcu.

2364. Pa činite s njima što vam je volja: da ovo označava uživanje koliko ga oni mogu imati, od dobra, može se videti iz smisla reči, kao i iz niza, kada se reči odnose na osećanja, koja su označena kćerima. Da se Lot ponašao oprezno, označeno je time što je izišao na vrata, vidi br. 2356. Ovaj oprez vidi se ovde u onome kad kaže u ostatku stiha, naime, da oni treba da uživaju u blaženstvu koje dolazi od osećanja dobra i istine, koliko oni to mogu da opaze od dobra, što je označeno time što im se kaže da čine što je dobro u njihovim očima. Uživati onoliko koliko opažaju da je to od dobra, ovde znači, kako znaju šta je dobro, tako da niko ne mora da ide preko toga. Jer Gospod savija svakoga prema dobru

života kroz dobro njegove vere (čovekove vere); tako postoji razlika u ovom pogledu između Neznabožaca i Hrišćana, između prostih i učenih, između dece i odraslih. Oni koji su ispunili svoj život zlom, oni se savijaju tako što se uzdržavaju od zla, i nameravajući dobro, i čineći (dobro) prema tome koliko su u stanju; gleda se na njihovu nameru ili cilj u takvom slučaju; pa iako njihovi postupci nisu dobri gledani sami po sebi, ipak stiču neko dobro iz same namere, pa zato stiču i neki život, koji čini njihovo blaženstvo.

2365. *Samo ne dirajte u ove ljude:* da ovo označava da ne smeju da čione nasilje Gospodovom Božanskom Ljudskom i Svetom proističućem, vidi se iz značenja ljudi i anđela, o čemu je bilo reči gore.

2366. *Jer su za to ušli pod moj krov:* da ovo označava da su oni u dobru ljubavi ka bližnjem, vidi se iz značenja kuće, koja je dobro (vidi br. 710, 2233, 2234), koja se ovde naziva *pod moj krov*, iz razloga koji će biti dat uskoro.

2367. U pogledu krova kuće koja označava nešt opšte zatamnjeno: - Opažanje dobra i istine je samo nešto tamno čak i kod preporođenog čoveka, a još više kod čoveka koji je u spoljašnjem bogoštovanju, koji je ovde pretstavljen Lotom. Dok je čovek u telesnim stvarima, to jest, dok živi u telu, osećanja, kao opažanja, su vrlo opšta, pa stoga i nejasna (tamna), ma kako čovek mislio da nisu, jer ima miriade i miriade toga u stvarima svakog malog osećanja, pa čak i u svakoj ideji njegovog opažanja, koje njemu izleda kao jedno, što će biti kasnije pokazano, po Gospodovoj Božanskoj milosti, kada se bude govorilo o osećanjima i idejama. Kad razmišlja, čovek može ponekad da istraži i da opiše poneke stvari koje su u njemu; ali su bezbrojne i nesekrajne stvari koje su u njemu sakrivene, koje on nikad ne sazna, i ne može da sazna sve dok je u životu tela, a koje se pokazuju onda kada se telesne i svetske stvari uklone. Ovo se jasno vidi iz toga što kad čovek, koji je bio u dobru ljubavi ka bližnjemu, pređe u drugi život, on dolazi iz tamnog života u svetliji život, kao iz noći u dan; i onoliko koliko ulazi u

Gospodovo nebo, toliko dolazi u svetliji život, da bi na kraju stigao u svetlo u kojemu su anđeli, svetlo čija je inteligencija i mudrost neizreciva, upoređeno sa svetlom (lumen) u kome je čovek, čovekovo svetlo je mrkli mrak. Otuda je to da se ovde kaže da su oni došli pod njegov krov, čime je označeno da je takav čovek je uglavnom u tami, to jest, da malo zna o Božanskom i o Svetom Gospodvom, ali da ipak priznaje i ima veru da oni postoje, i da su prisutni u dobru ljubavi ka bližnjem, to jest, kod onih koji su u tome dobru.

2368. Stih 9. *A oni mu rekoše: hodi amo. Pa onda rekoše: ovaj je sam došao amo da živi kao došljak, pa još hoće da nam sudi? sad ćemo tebi učiniti gore nego njima. Pa navališe jako na čovjeka, na Lota, i stadoše istavljati vrata. A oni mu rekoše, označava odgovor iz ljutnje: hodi amo, označava pretnju ljutnjom; i rekoše, ovaj je sam došao amo ? označava one koji imaju drugačiji nauk (doktrinu) i različit život; pa hoće još da nam sudi? označava da oni treba da odbace dobro ljubavi ka bližnjem više nego Gospodovo Božansko Ljudsko i Sveto proističuće; pa navališe na čovjeka, označava da su želeli da povrede (učine nasilje) istini: na Lota, vrlo, označava nasilje osobito protivu dobra ljubavi ka bližnjem: i stadoše istavljati vrata, označava da su otišli toliko daleko da su nastojali da unište oba (i Lota i anđele?).*

2369. *I rekoše: da ovo označava odgovor iz ljutnje, vidi se iz onoga što prethodi, i iz onoga što sledi, pa nije potrebno objašnjavati.*

2370. *Hodi amo: da ovbo označava gnevnu pretnju protivu dobra ljubavi ka bližnjemu, vidi se iz značenja Lota, koji je dobro ljubavi ka bližnjem, kome se i o kome se govore ove reči. Da su su ove reči gnevna pretnja, vidi se iz samih reči, i iz onih koje slede, što zači da će oni sasvim odbaciti dobro ljubavi ka bližnjem, ako bude govorio i nastojao da ih ubedi o tome i dalje, što je označeno rečima, Hodi amo.*

2371. Onda rekoše: ovaj je sam došao amo da živi kao došljak: da ovo označava one koji su u drugačijem nauku (doktrini) i drugačijem životu, vidi se iz značenja doći (putovati) koje znači biti poučen i živeti, tako označavajući nauku i život, o čemu vidi br. 1463, 2925. Ovde se opisuje stanje crkve kakvo je na kraju vremena, kada više nema vere jer nema ljubavi prema bližnjem, naime, kada je dobro ljubavi prema bližnjem, jer u njemu više nema života, izbačeno iz nauka (doktrine). Ovde se govori o onima koji krivotvore dobro ljubavi ka bližnjemu objašnjavajući ga sebi u korist, ili radi sebe, da bi oni bili najveći, i radi svetskih dobara koja žele da poseduju, i koji sebi dodeljuju nagrade, i na taj način kaljaju dobro ljubavi ka bližnjem raznim veštinama i prevarnim metodima; a to u oni koji nisu voljni da čuju bilo šta o dobrima ljubavi ka bližnjemu ili o dobrim delima, nego samo o veri odvojenoj, i to kroz umovanje koje vodi tome da čovek postaje sasvim zao, tako da i dobro koje je kod njega postaje zlo, a u kojem dobru nema ničega što vodi spasenju, jer oni veruju da niko ne može zaslužiti nebo nekim dobro, i da tako po tome ne može da se spasi, nego samo kroz veru po kojoj oni priznaju Gospodovu zaslugu. Ovo je nauka koji cveta u poslednja vremena, kada crkva počinje da se gasi, i kada se takav nauka revno uči i blagonaklono prima. Ali to je obmana ako se zaključiti da čovek može da vodi zao život, a da u isto vreme može da ima dobru veru. Obmana je zaključiti da zato što u čoveku postoji samo zlo, da za to Gospod ne može da da dobro, u kojem dobru, jer je Gospod u njemu, postoji nebo, pa stoga i blaženstvo i sreća. Na kraju, i to je obmana zaključiti da zato što niko ne može zaluziti nebo nekim dobrom, da zbog toga Gospod ne daje nebesko dobro, pa se stoga zasluga smatra kao nešto čudovišno. Međutim, baš su u ovakvom dobru, (protivu kojeg je uperen gore opisani lažni nauka), svi anđeli, i svi preporođeni ljudi, kao i oni koji opažaju uživanje, to jest blaženstvo u samom dobru, ili u njegovom osećanju. O ovakvom dobru, to jest, o ovakvoj ljubavi ka bližnjemu Gospod je ovako govorio kod Mateje: *Čuli ste da je kazano; ljubi bližnjega svoga, i mrzi na neprijatelja svoga. A ja vam kažem: ljubite neprijatelje svoje, blagosiljajte one koji vas kunu, činite dobro onima koji vas mrze, i molite se Bogu za one koji vas gone da budete sinovi Oca svojega koji je na nebesima; jer On zapovijeda svome*

suncu, te obasjava i zle i dobre, i daje dažd pravednima i nepravednima. Jer ako ljubite one koji vas ljube, kakvu platu imate? Ne čine li to i carinici? I ako Boga nazivate samo svojoj braći, šta odviše činite? Ne čine li to i nezbabošci? Budite vi dakle savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski (V.43-48). Na sličan način i kod Luke: Čini dobro, i koji ište, daj mu, ne čekajući ništa natrag. I tvoja će nagrada biti velika, i bićete sinovi Njvišega (VI. 27-36). Ovde se opisuje dobro koje je od Gospoda, u kome nema očekivanja nagrade, zbog čega se takvi nazivaju sinovima Oca Koji je na nebesima, i sinovima Višnjega; i pošto je Gospod u tome dobru, u tome je i nagrada, kao što je napisano kod Luke: Kada daješ objed ili večeru, ne zovi prijatelja svojih, ni braće svoje, ni rođaka svojih, ni susjeda bogatih, da ne bi oni tebe kada pozvali i vratili ti; nego kad činiš gozbu, zovi siromahe, kljaste, hrome, slijepce; i blago će ti biti što ti oni ne mogu vratiti; nego će ti se vratiti o uskrsenju pravednijeh (XVI.12-14). Objed, večera i gozba, su dobro ljubavi prema bližnjem, u kome stanuju zajedno Gospod i čovek, vidi br. 2341; pa se ovim opisuje i jasno pokazuje, da je nagrada dobro samo, jer je Gospod u njemu, jer se kaže, vratiće ti se o uskrsnuću iz mrtvih (pravednijeh). Oni koji se trude da sami od sebe čine dobro, jer je tako Gospod zapovedio, to su oni koji primaju ovo dobro, i koji, kada su poučeni, kada priznaju od vere da je svo dobro od Gospoda (vidi br. 1712, 1937, 1947), i oni osećaju odvratnost u samo-zasluzi, da ih rastužuje sama pomisao o zasluzi, i oni opažaju svoje blaženstvo i sreću da se utoliko smanjuje. Drugačije je s onima koji ovo ne čine nego vode zao život, dok uče i ispovedaju da postoji spasenje u veri odvojenoj od (od ljubavi ka bližnjem); ovi ne znaju da takvo dobro ne može postojati; i, što je za divljenje, bilo mi je dato da saznam kroz mnogo iskustva, da znam iste osobe u drugom životu, koje žele da zasluže nebo svim dobrim delima kojih se sećaju da su uradili. Jer oni tek tada znaju da nema spasenja u veri odvojenoj od ljubavi ka bližnjem. A to su oni o kojima Gospod govori kod Meteje: Mnogi će reći meni u onaj dan: nijesmo li u tvoje ime prorokovali, i tvojijem imenom đavole izgonili, i tvojijem imenom čudesa tvorili? I tada ću im kazati: idite od mene vi koji činite bezakonje! (VII.22,23). Tada se pokazalo tim osobama da nisu obraćali pažnju onim stvarima koje je Gospod tako često naučavao o dobru ljubavi i milosrđa, i da su njima ove stvari bile kao oblaci koji se gube, ili ono što se vidi noću: kao, na primer, ono što se kaže kod Mateje III.8, 9; V.7-48; VII.16-

20; 24-27; IX.13; XII.33; XVIII.21-23; XIX.19; XXII.34-38; XXIV.12,13; XXV.34; Marka IV.18-20; XI. 13,, 14, 20; XII.28-34; Luke III.8,9; VI. 27-39,43; VII.47; VIII.8.14,15; X.25-28; XII.58,59; XIII.6-10; Jovana III.19,21; V.423; XIII. 3e4,35; XI.58,59; XIII, 6-10: XV.1-8; 9-19; XXI.15-17. Ove i slične stvari označene su građanima (ljudima) Sodomljanima, a to su oni koji su u zlu (vidi br. 2220, 2246, 2322), govoreći o Lotu, *Onaj koji je došao kao došljak, da nam on sudi?*, to jest, da li će nas oni koji imaju drugačiji nauk života, učiti svome?

2372. Pa još hoće da nam sudi! Da ovo znači, Zar će nas on učiti? vidi se iz značenja suditi, što je učiti. Da se pravda povezuje sa činjenjem dobra, a sud sa poukom u istini, bilo je pokazano, br. 2235. Otuda je da suditi, u unutrašnjem smislu, znači poučavati ili učiti. Učiti istini je isto što i učiti šta je dobro, jer svaka istina ima u vidu dobro.

2373. Sad ćemo tebi učinjeti gore nego njima! Da ovo označava da su oni odbacivali dobro ljubavi prema bližnjem više nego Gospodovo Božansko Ljudsko i Sveto proizlazeće, može se videti iz značenja Lota, a to je dobro ljubavi ka bližnjem, jer Lot pretstavlja one koji su u dobru ljubai ka bližnjem, vidi br. 2324, 2351, 2371; kao i iz značenja ljudi ili anđela , koji označavaju Gospodovo Božansko Ljudsko i Sveto proizlazeće, o kojim vidi gore: otuda je očito je ovo značenje reči *učinimo gore tebi nego njima*. Razlog da oni koji su unutar crkve odbacuju ljubav ka bližnjemu više nego što poriču Gospoda, je da na ovaj način oni mogu da pogoduju svojim požudama uz pomoći jedne vrste religioznosti, i da se drže spoljašnjeg bogoštovanja bez unutrašnjeg, to jest, bogoštovanja ustima a ne srcem; a što više Božanskim i svetim čine svoje bogoštovanje, to je viša njihova čast i dobitak; da ne pominjemo neke druge razloge, koji su skriveni, ali se mogu nazreti. Pa iak, istina je da onaj koji poriče jedno, to jest koji to odriče u doktrini i u isto vreme i u životu, taj odriče i ono drugo; i ako se on ne usuđuje da to radi ustima, on to čini u srcu, a to se izražava u smislu slova navaljivanjem i istavljanjem unutrašnjih vrata, čime je označeno da su nastojali da sruše i jedno i drugo; ali što je zaustavilo ovaj pokušaj, nije skriveno.

2374. *I navališe jako na čovjeka:* da ovo označava da su želeli da izvrše nasilje nad istinom, vidi se iz značenja čoveka (*vir*), koji označava Intelektualno i Racionalno u čoveku (*homo*), pa stoga i istinu, o čemu vidi br. 158, 1007. Povrediti istinu je izokrenuti stvari koje pripadaju veri, a koje se izokreću onda kada se odvajaju od ljubavi ka bližnjemu, i kada se osporava da one vode dobru života.

2375. *Na Lota, vrlo:* da ovo označava da su želeli više od svega da povrede dobro ljubavi ka bližnjem, o kome vidi gore, br. 2324, 2351, 2371, 2373. Iz ovih reči, *I navališe jako na čovjeka, na Lota vrlo*, izgleda da je jedno označeno sa *na čovjeka*, a drugo sa *na Lota*, jer bi inače bio dovoljan jedan izraz.

2376. *I stadoše istavljati vrata:* da ovo označava da su išli tako daleko da su nastojali da unište oba (prim. prev. I Gospodovo Božansko Ljudsko i dobro ljubavi ka bližnjemu), vidi se iz značenja *stati* (početi), što označava napor (nastojanje); i iz značenja *unutarnjih vrata*, koja označavaju ono što uvodi u dobro i vodi Gospodu, a što isto tako označava dobro samo i Gospoda Samog, o čemu vidi br. 2356, 2357; o tome vidi i 2373.

2377. Stih 10. *A ona dva čovjeka digoše ruke, i uvukoše Lota k sebi u kuću i zatvoriše vrata. A ona dva čovjeka digoše ruke,* označava Gospodovu moćnu pomoć: *i uvukoše Lota u kuću*, označava da Gospod štiti one koji su u dobro ljubavi ka bližnjemu: *i zatvoriše (unutarnja) vrata*, označava da On sprečava da se dođe do njih.

2378. *A ona dva čovjeka digoše ruke:* da ovo označava Gospodovu moćnu pomoć, vidi se iz značenja ljudi, koji označavaju Gospoda, o čemu gore; a i iz značenja ruke, koja označava moć, o čemu vidi br. 878.

2379. I uvukoše Lota k sebi u kuću: da ovo oznčava da Gospod štiti one koji su u dobru ljubavi ka bližnjem, vidi se iz značenja Lota, a to su oni koji su u dobru ljubavi ka bližnjem, o čemu vidi gore; i iz značenja *uvlačenja k sebi u kuću*, što znči zaštititi. Uvući u kuću znači uvesti u dobro, a oni koji su uvedeni u dobro, ti su isto tako uvedeni u nebo, a oni koji su uvedeni u nebo, oni su dovedeni Gospodu, gde su bezbedni od uznemiravanja u pogledu svojih duša. Da je čovek koji je u dobro, i društvu s anđelima u pogledu svoje duše, i da je čak u nebu dok još živi u telu, iako on ovoga nije svestan u to vreme, jer je u telesnim stvarima i u stanju pripremanja, može se videti gore, br. 1277.

2380. I zatvoriše vrata: da ovo označava da Gospod zatvara svaki pristup k njima, vidi se iz značenja unutarnjih vrata, koja su ono što uvodi (vidi br. 2356, 2357, 2376), dakle prilaz. U drugom životu prilaz je zatvoren tako što su dobri razdvojeni od zlih, tako da na dobre ne deluje sfera obmana i požuda za zlima, jer izdasi (ekshalacije) pakla ne dopiru do neba. U životu tela prilaz je zatvoren na taj način što načela i ubeđenja obmane ne mogu da dodirnu one koji su u dobru, jer čim čovek u govoru kaže neto loše, ili zao duh ili genije pokušaju da uznemire čovka, anđeli koji su kod čoveka, to odbijaju i savijaju u nešto istinito i dobro u čemu su se ove osobe utvrdile; a uznemirenje postoji samo dok je čovek u telu, a za anđele duša je mnogo vrednija od tela. Dok je u telu, čovekove ideje i opažanje su kao u tami (vidi br. 2367), tako da jedva da zna da je u dobru ljubavi ka bližnjemu, jer ne zna šta je ljubav ka bližnjemu, i šta je bližnji. Ali treba da se zna ko su ti koji su u dobru ljubavi ka bližnjem. Svi oni koji imaju savest, svi su ti u dobru ljubavi ka bližnjem; a savest imaju oni koji radi onoga što je pravedno i pošteno, i dobro i istinito, nisu voljni da otstupe od onoga što je prvedno i pošteno i dobro i istinito; jer je to po savesti; i to su oni koji misle dobro bližnjem iz savesti, i žele mu dobro, čak i kad je neprijatelj, i to bez ikakve nagrade; to su oni koji su u dobru ljubavi ka bližnjem, bilo da su izvan crkve ili unutar nje; oni među njima koji su unutar crkve obožavaju Gospoda, i voljni su i željni da postupaju onako kako On uči. U drugu ruku, oni koji su u zlu, ti nemaju

savest; oni ne mare za ono što je pravedno i pošteno, osim ako mogu pomoću tog da steknu ugled izgledom da mare (da im je stalo do onoga što je pravedno i pošteno). Oni ne znaju što je dobro i istina, koji daju duhovni životm, i oni to odbacuju kao da to nije ništa; osim oga, oni misle loše o bližnjem, i ne žele mu dobro, pa mu i nanose zlo, iako je prijatelj, ako se s njima ne slaže, i u tome osećaju uživanje; a ako i učine neko dobro, to je jer očekuju nagradu. Ovakvi unutar crkve tajno odriču Gospoda, i ako nema opasnosti po njihovu čast, dobitak, i ugled, oni Ga poriču otvoreno. Međutim, treba i to znati, da neki pretpostavljaju da nisu u dobru kad u stvari jesu, a neki misle da su dobru, ali nisu. Razlog da neki pretpostavljaju da nisu u dobru je u tome što kad oni razmišljaju o dobru u sebi, u njima se javlja misao koju ulivaju anđeli u čijem su društvu, da nisu u dobru, kako ne bi dobro sebi pripisivali i da ne bi mislili o svojoj zaslugi, i tako cenili sebe više ostalih; kad ne bi bilo tako, oni bi pali u iskušenja. A razlog da neki misle da su u dobru, a nisu, je u tome što kad razmišljaju o dobru, toga trena zli geniji i duhove ulivaju u njenov um misao da je on u dobru (da je dobar), jer oni veruju da je uživanje u zlu nešto dobro, i čak šta više, oni sugerišu (čoveku) da je bilo koje dobro, i ono koje je učinjeno iz ljubavi prema sebi i svetu, da je dobro koje treba da bude nagrađeno, čak i u drugom životu, i da tako oni zaslužuju (nagradu) više od ostalih koje oni preziru i ne cene; i, što je za divljenje, kad bi ovi ljudi mislili drugačije, oni bi pali u iskušenje u kome bi podlegli.

2381. Stih 11. *I ljudi koji bijahu pred vratim kućnim odjednom oslijepiše od najmanjeg do najvećeg, te ne mogahu naći vrata. Ljudi koji bijahu pred vratima kućnim, označava racionalne stvari, i doktrinarne stvari koje izviru iz prethodnih (iz racionalnih stvari), pomoću kojih se vrši nasilje nad dobrom ljubavi ka bližnjemu: odjednom oslijepiše, označava da su se ispunili obmanama; od najmanjeg do najvećeg, znači u pojedinačnom i u opštem; te ne mogahu naći vrata, označava da nisu mogli videti nijednu istinu koja vodi ka dobru.*

2382. I ljudi koji bijahu pred vratima kućnim: da ovo označava racionalne stvari, i doktrinarne stvari koje se izvode iz racionalnih, pomoću kojih se vrši nasilje nad dobrom ljubavi ka bližnjemu, vidi se iz značenja ljudi, koji označavaju racionalne stvari, o kojima gore, br. 158, 1007; i iz značenja vrata, koja su uvod ili pristup, koji vodi ili u istinu ili u dobro, pa tako označava ono što je doktrinarno, o čemu vidi gore br. 2356; i iz značenja kuće koja znači dobro ljubavi ka bližnjem, o čemu gore na raznim mestima. U ovom slučaju, predmet o kome se govori su oni koji pokušavaju da razvale unutrašnja vrata, to jest, oni koji pokušavaju da unište oba, i dobro ljubavi ka bližnjem, i Božnsko i Sveto Gospodovo (vidi br. 2376); tu se misli na zle racionalne stvari, i lažne doktrinarne stvari koje potiče iz toga, a pomoću kojih se vrši nasilje nad dobrom ljubavi ka bližnjem.

2383. U jedan put oslijepiše: da ovo označava da su bili ispunjeni obmanama, vidi se iz značenja slepila. U Reči, slepilom se opisuju oni koji su u obmani, a tako isto i oni koji ne znaju istinu; i jedni i drugi nazivaju se slepima, ali na koje se misli, to se može znati samo iz nizova (serija) stvari o kojima se govori, osobito u unutrašnjem smislu. Da se slepima nazivaju oni koji su u obmani, vidi se iz sledećih odlomaka; - Kod Isaije: Svi su mu stražari *slijepi*, ništa me znaju i svi su mu psi *nijemi*, ne mogu lajati (LVI.10), gde *slepi stražari* označavaju one koji u obmane zbog umovanja. Kod istog Proroka: Čekamo vidjelo, a ono, eto mrak; svetlost, a ono hodimo po tami. Pipamo kao *slijepci* zid, kao oni koji nemju očiju pipamo LIX.9,10). Kod Jeremije: Lutahu kao *slijepci* po ulicama, kaljajući se krvlju, koje ne mogahu da se dotiču haljinama svojim (Plač IV.14), primećujući da su sve istine ukaljane; ulice označavaju istine po kojima su lutali, vidi br. 2336. Kod Zaharije: U taj ću da učiniti da svi konji budu plašljivi i svi konjanici bezumni; i otvoriću oči svoje na dom Judin, i *oslijepiću* sve konje narodima (XII.4). U ovom, kao i u drugim delovima Reči, konj označava intelektualno, pa se otuda kaže da će konj biti plašljiv, i da će svaki konj u narodu (I prim. prev. konj kod Naroda ili Neznabožaca?) biti udaren slepilom, to jest, da će biti ispunjen obmanama. Kod Jovana: Ja dođoh na sud za ovaj svijet, da vide koji ne vide, i koji vide da *postnu slijepi*; i čuše neki od fariseja koji bijahu s njim, i rekoše mu: eda li smo i mi *slijepi*? Reče im Isus: da biste bili *slijepi*, ne

biste imali grijeha; a sad govorite da vidite, tako vaš grijeh ostaje (IX. 39-41). Ovde se *slepi* pominju u oba smisla, naime, pominju se oni koji su u obmani, i oni koji su u neznanju istine; kod onih koji su unutar crkve, i znaju šta je istina, slepilo je obmana; ali kod onih koji su izvan crkve, slepilo je nepoznavanje istine; poslednjima je oprosteno. Kod istoga Jevanđeliste: *Zaslijepio* je oči njihove i okamenio je srca njihova, da ne vide očima i srcem razumiju, i ne obrate se da ih iscijelim (XII.40; Isaija VI.9-11), označavajući da bi bilo bolje da su u obmanama nego što su u istinama, jer su bili u zlu života; pa da su poučeni u istinama, oni ih ne bi samo pretvorili u obmane nego bi ih i ukaljali zlima; iz sličnoga razloga što su građani Sodomljani bili udareni slepilom, to jest, za to što su njihove doktrine bile ispunjene obmanama; razlog za ovo je bio pokazan, br. 301-303, 593, 1008, 1010, 1327, 1328, 2426. Pošto je slepilo označavalo obmanu, to je u reprezentativnoj Jevrejskoj crkvi bilo zabranjeno prineti na žrtvu nešto što je slepo, vidi Levitska XXII.22; Zak. Ponovljeni XV.21; Mal. I.8; isto tako, bilo je zabranjeno da slepi sveštenik prinosi ponude na olaru, Levitska XXI.18-21. Da se slepilom opisuje nepoznavanje istine, kao ono u kojemu su Neznabošci, vidi se kod Isaije: I u taj će dan gluhi čuti riječi u knjizi, i iz tame i mraka vidjeće *oči slijepijeh* (XXIX.18), gde *slepi* označavaju one koji ne poznaju istine, osobito one izvan crkve. Kod istoga Proroka: Izvedi narod *slijepi* koji ima oči, i *gluhi* koji ima uši (XLIII.8), gde se govori o crkvi kod Neznabožaca. Kod istoga Proroka: I vodiću *slijepce* putem koji nijesu znali, vodiću ih stazama koje nisu znali (XLII.16). Kod istog Proroka: i držaću te za ruku, i čuvaću te da budeš zavjet narodu, vidjelo narodima; da otvoriš *oči slijepcima*, da izvedeš sužnje iz zatvora i iz tamnice koji sjede u tami (XLII.6,7), gde se govori o Gospodovom dolasku, kada će biti poučeni oni koji ne poznaju istine; jer oni koji su u obmani, oni ne trpe da ih se poučava, jer oni znaju šta je istina, ali su se utvrdili protivu nje, pa su pretvorili svetlo u tamu, koja se nije razagnala. Kod Luke: Tada se rasrdi domaćin i reče sluzi svojemu: idi brzo na raskršća i ulice gradske, i dovedi amo siromahe, i kljaste, i bogalje, i *slijepce* (XIV.21), gde govori o Gospodovom carstvu; očito je da se ovde ne označavaju siromasi, kljasi, bogalji, i slepi, već oni koji su takvi u duhovnom smislu. Kod istog Jevanđeliste: Isus reče, idite i kažite Ivanu što vidjeste i čujete: *slijepi* progledaju, hromi hode, gubavi se čiste, siromašnim se propovijeda evanđelje (VII.22). Prema smislu slova, slepima, kljastima, i

gubavima, gluhima, mrtvima i siromasima ovde su označeni ovakvi ljudi, jer je to činjenica da su slepi primali svetlo, gluhi su čuli, gubavi su se čistili, a mrtvi oživljavali; ali ipak u unutarnjem smislu ovima su opisani oni koji su opisani kod Isaije: Tada će se otvoriti oči slijepima, i uši gluhima otvoriće se. A hromac će skakati kao jelen, i jezik nijemoga pjevaće (XXXV.5,6), govoreći o Gospodovom dolasku, i tada o novoj crkvi kod Neznabožaca o kojima se kaže da su slepi, gluhi, kljasti, i nemi, u odnosu na doktrine (nauk) i život. Jer treba znati da su sva čuda koja je učinio Gospod uvek imala unutrašnji smisao i da su označavala unutrašnje stvari koje su bile označene u unutrašnjem smislu slepima. kljastima, gubavcima, gluhima, mrtvima, i siromasima; otuda to da su čuda koje je činio Gospod, bila Božanska, ako što su bila i ona koja su učinjena u Egiptu, u pustinji, i ostala čuda o kojim se čita u Reči. To je jedna tajna.

2384. *Od najvećeg do najmanjeg:* da ovo označava u pojedinostima i u opštem, vidi se iz značenja reči u unutarnjem smislu, kada se njima opisuju racionalne stvari i doktrinarne stvari (iz racionalnih), koje su označene ljudima koji su bili pred vratima kuće; jer pojedino i opšte odnose se kao najmanje i najviše, jer pojedinosti su male stvari, dok su opšte stvari, koje su sastavljene od pojedinih, velike stvari. Kako se pojedino odnosi prema opštem, može se videti, br. 920, 1040, 1316.

2385. *Te ne mogahu naći vrata (mučiše se da nađu vrata):* da ovo označava da nisu mogli naći ni jednu istinu koja vodi dobru, vidi se iz značenja vrata, a to je uvođenje u dobro, pa prema tome sama istina, jer ona uvodi u dobro, vidi gore, br. 2356; ali u ovome slučaju vratima su označena poznavanja koja uvode u istinu, jer su vrata, o kojima se ovde govori, bila pred kućom, jer se za Lota kaže da je izišao kroz vrata i zatvorio vrata iza sebe (stih 6); stoga nastojanje da se nađu vrata označava ne videti nijednu istinu koja vodi dobru. Oni (ljudi) postaju takvi, posebno u poslednja vremena, koji stvaraju doktrine umovanjem, a koji veruju samo ono što mogu odmah (prvo) razumeti: tada se neprekidno zlo života uliva u njihovo Racionalno, unoseći neku varljivu svetliost (lumen), koja

dolazi od ognja osećanja zla, a koja svelost čini da oni obmane vide kao da su istine, pa su te osobe kao one koje vide fantome po noćnoj svetlosti; ove se obmane posle potvrđuju mnogim stvarima, te postaju doktrine, kao što je slučaj sa doktrinama onih koji kažu da život, koji dolazi od osećanja, nije važan nego samo vera, koja pripada mišljenju. Svako može da zna da se svako načelo, kakvo da je, može potvrditi bezbrojnim stvarima, i tako se pokazati u spoljašnjem obliku kao da je sama istina. Otuda jeresi (krivoverja), koja, jednom potvrđena, nikada se ne napuštaju. Ali od lažnog načela može da se rodi samo obmana; a ako se istine i pomešaju s njima, ipak, ako se njome potvrdi lažno načelo, te istine postaju lažne istine, jer su ukaljane suštinom (lažnoga) načela. Slučaj je sasvim drugačiji ako se istina primi kao načelo, i potvrdi; kao, na primer, da sve u Zakonu počiva na ljubavi ka Gospodu i na ljubavi ka bližnjemu, o čemu govore svi Proroci, pa su to suštinske stvari celoga nauka i bogoštovanja: - u ovome slučaju um bi se prosvelio krouz bezbroj stvari sadržanih u Reči, a koje inače leže sakrivene u tami nekog lažnog načela; i šta više, u ovom slučaju jeresi bi iščezle, i bila bi od mnogih stvorena jedna crkva, ma koliko da se doktrine i obredi, koji potiču od suštinskih stvari, razlikuju. Takva je bila Drevna Crkva, koja se prostiralo preko nekoliko kraljevstava, naime, preko Asirije, Mesopotamije, Sirije, Etiopije, Arabije, Libije, Egipta, Filistije sve do Tira i Sidona, pa kroz zemlju Hanan s obe strane Jordana. Među ovim ljudima doktrine i obredi bili su različiti, ali je crkva i dalje bila jedna, jer je za njih ljubav ka bližnjemu bila suštinska stvar; i tada je Gospodovo carstvo bilo na zemlji kao i na nebu, jer nebo je takvo, vidi br. 684, 690. Kad bi sada tako bilo, Gospod bi upravljao svima kao s jednim čovekom, jer bi oni bili kao udovi i organi jednog tela, koji, iako bi se razlikovali po obliku i imali različite funkcije, oni bi svi imali vezu s jednim srcem, od kojega zavise sve stvari u opštem i u pojedinačnom, u njihovim oblicima, koji su svuda različiti. Tada bi svako rekao, u kojoj bilo da je doktrini, ili kojem god spoljašnjem bogoštovanju, To je moj brat, ja vidim da se on klanja Gospodu, i da je u dobru.

2386. Stih 12. *Tada ona dva čovjeka rekoše Lotu: ako imaš ovdje još koga svoga, ili zeta ili sina ili kćer, ili koga god u ovom gradu, gledaj neka odu odavde. Tada*

ona dva čoveka rekoše Lotu, označava da Gospod upozorava one koji su u dobru ljubavi ka bližnjem: *ako imaš ovdje još nekoga svoga, zeta, ili sinove, ili kćeri, ili koga god u gradu*, označava da svi koji su u dobru ljubavi ka bližnjem, kao i sve stvari koje pripadaju ljubavi ka bližnjem, da treba da se spasu, a isto i oni koji su u istini vere, ako se uklone oda zla: zetovi su istine pridružene osećanjima dobra, u ovom slučaju koje bi se uskoro udružile; sinovi su istine: kćeri su osećanja dobra i istine: *ili koga god u ovome gradu*, označava sve ono što proizlazi od istine: grad (mesto) je stanje zla.

2387. *Ona dva čovjeka rekoše Lotu*: da ovo označava da Gospod upozorava (opominje) one koji su u dobru ljubavi ka bližnjem, vidi se iz značenja ljudi, koji označavaju Gospoda, vidi br. 2378; i iz značenja reči, što je opomenuti; i iz reprezentacije Lota, a to je dobro ljubavi ka bližnjem, vidi br. 2324, 2351, 2371. Otuda, *ljudi rekoše Lotu* označava da Gospod opominje (upozorava) one koji su u dobru ljubavi ka bližnjem.

2388. *Ako imaš još ovdje koga svoga? ili zeta ili sina ili kćer ili koga god svoga u ovome gradu (mjestu)*: da ovo označava da svi koji su u dobru ljubavi ka bližnjem, kao i sve što pripada ljubavi ka bližnjem, treba da se spase, a isto tako i oni koji su u istini vere, ako otstupe od zla, vidi se iz značenja zetova, sinova, kćeri, i grada (mesta), o kojima ćemo uskoro govoriti. Što se tiče toga da su oni spaseni koji su u istini vere ako se udalje od zla, slučaj je ovakav: Istine vere su prijemnici (sasudi) dobra (vidi br. 1900, 2063, 2261, 2269), a oni primaju dobro onoliko koliko se čovek udaljava od zla. Jer dobro neprestano utiče od Gospoda, ali život zla je taj koji sprečava da se ono prima u istine koje su u čovekovom sećanju, ili znanju. Otuda što se više čovek udaljava od zla, toliko više dobro ulazi, i primenjuje se na njegove istine; tada istina vere kod njega postaje dobro vere. Čovek zaista može da zna istinu, i da je priznaje iz nekog svetskog razloga, čak može i da bude uveren da je istinita, ali ta vera još uvek ne živi u njemu sve dok je on u zlu života; jer takav je čovek kao drvo na kojem ima lišća ali koje ne donosi plod; a ta je istina kao svetlo u kome nema topline, kao što je to u zimsko

vreme kada ništa ne raste; ali u njemu ima topline, onda je to kao svetlo u proleće kada sve aste. U Reči, istina se upoređuje sa svetlom, a ljubav sa toplinom, pa se stoga i naziva duhovnom toplinom. U drugom životu, istina se pokazuje kao svetlost, a dobro kao toplina; istina bez dobra, međutim, pretstavlja se hladnim svetlom; ali kada je sjedinjena s toplinom, svetlošću kao u proleće. Otuda je jasno što je istina vere bez dobra ljubavi ka bližnjem; pa otuda to da se zetovi, kojima su označene takve istine, nisu spasili, već samo Lot sa svojim kćerima. A što se tiče toga što je rečeno da se spasavaju i oni koji su u istini vere ako se udalje od zla, treba znati da su to oni koji ispovedaju veru. ali koji ne cene ljubav ka bližnjem, jer su tako bili naučeni, i jer ne znaju šta je ljubav prema bližnjem, pretpostvaljajući da je to samo davanje drugima ono što je svoje, i osećanje sažalenja nad svakim; a oni ne znaju ni šta je označeno bližnjim kome treba činiti dobra ljubavi, pretpostavljajući da je bližnji uopšte svak bez razlike. Uprkos toga, ovakve osobe žive životom ljubavi prema bližnjem, jer žive u životu dobra; ne škodi im da ispovedaju veru kao ostali, jer u njihovoj veri ima ljubavi ka bližnjemu, kojom je označeno svo dobro života uopšte i pojedinačno. Stoga šta je ljubav prema bližnjemu, biće pokazano, po Božanskoj milosti Gospodovoj, u onome što sledi.

2389. Da zetovi označavaju istine pridružene osećanjima dobra i istine, a u ovom slučaju koje treba da se uskoro i udruže, vidi se iz značenja zetova. Čovek (vir) u Reči označava istinu, a žena dobro (vidi br. 265, 749, 915, 1007), jer postoji neka vrsta braka između istine i dobra (vidi br. 1432, 1904, 2173); zetovi označavaju poznavanja istine, kojima su pridružena osećanja dobra, koja su kćeri, a koji u ovom slučaju treba da se i udruže, jer se kaže (stih 14) da je Lot izašao, i govorio svojim zetovima koji su trebali da uzmu njegove kćeri.

2390. Da sinovi označavaju istine ili, što je isto, one koji su u istinama, vidi se iz značenja sinova, koji označavaju istine, vidi br. 489, 491, 533, 1147.

2391. Da kćeri označavaju osećanja dobra i istine, ili, što je isto, one koji su u tim osećanjima, vidi se iz značenja kćeri, koje označavaju ta osećanja, vidi br. 2362.

2392. Da svak koje je u gradu znači sve ono što potiče od istine, vidi se iz značenja grada, a to je doktrina, a to znači istina u svom kompleksu (složenosti), vidi br. 402, 2268.

2393. Da mesto označava stanje, vidi se iz značenja mesta, da je to stanje (vidi br. 1273-1275, 1377), u ovom slučaju stanje zla, jer je to bila Sodoma, kojom je uglavnom označeno zlo (vidi br. 2220, 2246, 2322).

2394. Stih 13. *Jer hoćemo da zatremo mjesto ovo, jer je vika njihova velika pred Jehovom, pa nas je poslao Jehova da ga zatremo. Jer hoćemo da zatremo ovo mjesto, označava da ih stanje u kome su osuđuje: jer je vika njihova velika pred Jehovom, označava jer je obmana od zla tako velika: pa nas je Jehova poslao da ga zatremo, označava da oni zaista mora da nestanu.*

2395. *Jer hoćemo da zatremo mjesto ovo:* da ovo označava da ih stanje zla u kome su osuđuje, vidi se iz značenja *zatrti (srušiti)* zbog zla, a to je biti osuđen; a isto i iz značenja mesta, a to je stanje zla, vidi br. 2393. Često se kaže u Reči da Jehova zatire (ruši), ali u unutrašnjem smislu to znači da čovek zatire samog sebe, jer Jehova ili Gospod ne zatire nikoga, jer On vidi i upravlja svim stvarima kako u opštem tako i u pojedinačnom, pa se to tako izražava na raznim mestima u Reči, sa ciljem da bi ljudi bili u ovoj širokoj ideji (opštoj ideji), da su sve stvari pod okom Gospodovim, i da se On o svemu brine, jer ako su u početku u ovakvoj ideji, oni se kasnije lako mogu poučiti; jer je objasnjenje Reči u pogledu njenog unutrašnjeg smisla ništa drugo nego pojedinosti koje osvetljavaju opštu ideju. Drugi razlog da se to ovako izražava je u tome da bi se oni, koji nisu ljubavi, držali u strahu, te da bi osećali divljenje prema Gospodu i da bi bežali k

Njemu da ih oslobodi. Otuda se vidi da ne škodi verovati u smisao slova, iako unutarnji smisao uči drugačije, ako je ovo iz prostote srca. Ali ćemo potpunije govoriti o ovome predmetu u onome što sledi kod stiha 24 (br. 2447), gde se kaže da je Jehova pustio dažd od sumpora i ognja na Sodomu i Gomoru. Anđeli, koji su u unutarnjem smislu Reči, tako su daleko od toga da misle da Jehova ili Gospod uništava bilo koga, da ne mogu da podnesu ni pomisao na to, pa stoga kad ove i slične odlomke čovek čita u Reči, smisao slova kao da pada iza njih, dok misao ne dođe do toga da zlo samo sebe uništava, i da Gospod ne uništava nikoga, kao što to izgleda iz primera pomenutog u br. 1875.

2396. *Jer je vika njihova velika pred Jehovom:* da ovo označava, jer je obmana od zla tako velika, može se videti iz značenja vike (o kojoj vidi br. 2240), da se njome opisuje obmana, i u ovom slučaju, obmana od zla (obmana kojoj je uzrok zlo), vidi br. 2351.

2397. *Pa nas posla Jehova da ga zatremo:* da ovo označava da oni zaista treba da nestanu, vidi se iz sličnoga o čemu je bilo reči gore, br. 2395. Da *nas*, ili ljude, ili anđele, da je to Gospodovo Božansko Ljudsko i Sveto proizlazeće, bilo je gore pokazano; kroz ove dobri se spasavaju, a zli nestaju, ali oni nestaju po zakonu, da zlo samo sebe uništava; i pošto oni nestaju zbog ovoga zakona, i to preko Gospodoviog dolaska u svet, stoga se kaže, prema izgledu, *Jehova nas posla da ga zatremo*. Često se u Reči kaže o Gospodu da ga je Otac poslao, kao što se kaže ovde, *Jehova nas je poslao*; ali *biti poslat* svuda u Reči u unutarnjem smislu znači *proizići*, kao kod Jovana: *Kao što si ti mene poslao u svijet, tako i ja njih poslao u svijet (XVII.18)*. Na sličan način i na drugim mestima, kao kod istog Jevanđeliste: *Jer Bog ne posla sina svojega na svijet da sudi svijetu nego da se svijet spase krozanj (III.17)*. Opet: *Ko ne poštuje Sina, ne poštuje Oca koji Ga je poslao (V.23)*, pored mnogih drugih odlomaka, kao Mat.X.40; XV.24; Jovan III.34; V.30; 36-38 VI.29, 39, 40, 44, 57; VII. 16, 18, 28,, 29; VIII. 16. 18. 29. 42,; IX.4; X.36; XI.41, 42; XII. 44,43,49; X.16; Marko IX.37; Isaija LXI.1). Na sličan se kaže za Sveto od Duiha (Svetoga Duha), da je poslan, to jest, da proizilazi od

Gospodovog Bžaskog, kao kod Jovana: *A kada dođe Utešitelja koga ću vam poslati od Oca, Duh istine, koji od Oca izlazi, on će svjedočiti za mene (XV.26). Opet: jer ako ja ne odem, Utješitelj neće doći k vama. Ako li odem, poslaću ga k vama (XVI.5,7).* Otuda su se proroci nazivali *poslani*, jer su reči koje su oni govorili proizilazile od Svetoga Gospodovog Duha. Pošto sva Božanska istina proističe od Božanskog dobra, to se izraz *biti poslan* ispravno odnosi na Božansku istinu. Otuda je jasno da *proizlaziti*, to jest, onaj koji proizlazi, ili ono što proizlazi, da je od onoga koji proizlazi.

2398. Stih 14. *I izide Lot i kaza zetovima svojim, za koje šćaše dati kćeri svoje, i reče im: ustajte, idite iz mjesta ovoga, jer će sada zatrti Jehova grad ovaj. Ali se zetovima njegovijem učini da se šali. I izide Lot, označava one koji su u dobru ljubavi ka bližnjemu, a i samo dobro ljubavi ka bližnjemu: i kaza zetovima svojim za koje šćaše dati kćeri svoje, označava kod onih koji su u istinama, kojima se mogu pridružiti osećanja dobra: i reče: Ustajte, idite iz mjesta ovoga, označava da ne treba da ostanu u stanju zla: jer će sada zatrti Jehova grad ovaj, označava da oni mora da nestanu: ali se zetovima učini da se šali, označava ismevanje (izrugivanje).*

2399. *I izide Lot:* da ovo označava one koji su u dobru ljubavi ka bližnjem, a tako isto označava samo dobro ljubavi ka bližnjem, bilo je često gore pokazano; jer oni koji pretstavljaju one koji su u dobru, označavaju i samo to dobro u kojemu su ti.

2400. *I kaza zetovima svojim za koje šćaše dati kćeri svoje:* da ovo označava kod onih kod kojih su istine, s kojima treba da se udruže osećanja dobra, vidi se iz značenja zetova, koji su poznavanja istine, pa stoga označavaju istine, vidi br. 2389; i iz značenja kćeri, koje su osećanja dobra, vidi 2362; i pošto se kaže da je govorio svojim zetovima koji su trebali da se ožene njegovim kćerima, ovima se označavaju oni koji su u istinama kojima se mogu pridružii osećanja dobra;

pošto su se mogli pridružiti, oni se nazivaju zetovima, ali pošto još nisu bili povezani, kaže se, da su to oni koji su trabali da se ožene kćerkama. Predmet o kom se ovde govori je treća vrsta ljudi unutar crkve, to jest, govori se o onima koji znaju istinu, ali i dalje žive u zlu. Jer ima tri rste ljudi unutar crkve. Prva (vrsta) su oni koji žive u dobru ljubavi ka bližnjem; ti su pretstavljeni Lotom. Druga su oni koji su sasvim u obmani i u zlu, i koji odbacuju istinu i dobro; ovi su pretstaljeni građanima Sodomljanima. Treća su oni koji doduše znaju istine, ali su još u zlu; ovi su označeni zetovima. Ovo su osobito oni koji naučavaju, ali istina koju naučavaju nije uzela dubljega korena nego što je poznavanje koje pripada sećanju samom, jer se ona nauči i njome se hvališe radi sticaja počasti i dobitka; a pošto je osnova (zemljište), na kome je istina posejana, ljubav prema sebi i svetu, to oni nemaju veru od istine, nego neku vrstu verskog ubeđenja (uverenja) koje potiče od ljubavi prema sebi, a o tome kakva je ta vera, biće, po Gospodovoj Božanskoj milosti, pokazano na drugome mestu. Ova vrsta ljudi se ovde opisuje kao zetovi, u tome da oni ne veruju da će Sodoma biti srušena, nego se izrugavaju; takva je i vera njihovih srca.

2401. I reče: Ustajte! Idite iz mjesta ovoga: da ovo označava da ne treba da ostanu u stanju zla, vidi se iz značenja *ustati i izaći*, kao i *mesta*. Ustati se čita u Reči, ali se malo misli o njegovom značenju, jer je to udomaćen izraz; ali on u unutarnjem smislu podrazmeva podizanje, kao u ovome slučaju, od zla u dobro, jer se um uzdiže onda kad odstupi od zla, vidi br. 2388. *Otići iz* je otstupiti od zla, vidi br. 2388 . *Izaći* označava povući se iz, ili ne ostati. Mesto označava stanje zla, vidi 2393. Otuda je očito da je ovo značenje ovih reči. Često je bio pokazano gore kakvo je stanje onih koji su u poznavanju istine, ali su u isto vreme u životu zla, naime, da sve dok su u životu zla, oni ništa ne veruju, jer nikome nije moguće hteti zlo, ži činiti zlo, a u isto vreme po veri priznavati istinu. Otuda se vidi da se čovek ne može spasiti samo misleći i govoreći istinu, ili dobro, ako u isto vreme hoće, a stoga i čini, samo zlo. Ono što živi posle smrti, to je njegova volja. Pa pošto je čovek onakav kakva je njegova volja, onda je jasno da nema značaja to što može da misli o istinama čak i da ih naučava, jer će ga te istine osuditi. On je tada (posle smrti) tako daleko od toga da misli prema njima, da on

oseća odbojnost prema njima i , ako mu je dopušteno, on ih i svetogrđi kao što to čini đavolja četa. Možda oni koji ne znaju o životu posle smrti, prepostavljaju da mogu lako primiti veru, kad vide da Gospod upravlja svemirom, i kad čuju da je nebo voleti Njega i bližnjega; ali zli (ljudi, duhovi) su tako daleko od toga da mogu primiti veru, to jest daleko od toga da mogu da veruju od svoje volje, kao što je pakao daleko od neba; jer su takvi sasvim u zlu, a otuda i u obmani. Pri samom njegovom prilazu ili prisustvu, zna se i opaža da su oni protivni Gospodu i bližnjemu, pa stoga protivni dobru a otuda i istini; to je zla sfera koja izbija iz života njihove volje pa stoga i iz njihove misli, vidi br. 1048, 1053, 1316, 1504. Kada bi bilo moguće da ljudi mogu da veruju i da postanu dobri samom poukom u drugom životu, ne bi bilo nikoga u paklu, jer Gospod želi da sve podigne, ma koliko da ih je, k Sebi u nebo. Jer je Njegova milost beskonačna, jer je to Sama Božanska Milost, i ona se prostire po celom ljudskom rodu, a to znači i po zlima kao i po dobrima.

2402. *Jer će Jehova sada zatrti ovaj grad:* da ovo označava da oni mora da nestanu, vidi se iz objašnjenja skoro istih reči, br. 2395, 2397.

2403. *Ali se njegovim zetovima učini da se on šali:* da ovo označava ismevanje, kao kad neko priča šale, basne, ili nešto bezvredno, to jest, nešto što je za ismejavanje. Njima se učini (u originalu, *u njihovim očima*) označava pred njihovim Racionalnim, kao što se vidi iz značenja očiju, br. 212. Otuda je očito kakvoga su karaktera oni koji su istini vere, a u isto vreme ne i u dobru života.

2404. Stih 15. *A kad zora zabijelje, navališe anđeli na Lota govoreći: ustani, uzmi ženu svoju i dvije kćeri svoje koje su tu, da ne pogineš u bezakonju grada toga. A kad zora zabijelje,* označava kad se Gospodovo carstvo približi; ***navališe anđeli na Lota,*** označava da ih je Gospod odvajao od zla i držao u dobru; ***govoreći, ustani, uzmi ženu svoju i dvije kćeri koje su tu,*** označava istinu vere, i osećanja

istine i dobra; *koje su tu*, označava da su one bile odvojene od zla; *da ne pogineš u bezakonju grada toga*, označava da ne bi nestali zbog zala od obmana.

2405. *A kad zora zabijelje*: da ovo označava kad se carstvo Gospodovo približi, vidi se po značenju zore, ili jutra, u Reči. Pošto je predmet o kome se govori u ovom poglavlju naporedna stanja crkve, to se prvo govori o onome što se dogodilo u noći; ono što sada sledi je ono što se dogodilo u zoru, a uskoro i o onome što se događa kad sunce izađe. Početak dana se ovde opisuje sa *kad zora zabijelje*, a to je vreme kada se pravedni odvajaju od zlih; o ovom odvajanju se govori u uvome stihu, pa sve do stiha 22, a ono je opisano Lotovim izlaskom i spasenjem, sa ženom i kćerima. Da odvajanje prethodi sudu, vidi se iz Gospodovih reči kod Mateja: *I sabraće se pred Njim svi narodi, i razlučice između sebe kao pastir što razlučuje ovce od jaraca (XXV.32)*. Ovo vreme ili stanje naziva se *zorom* u Reči, jer tada Gospod dolazi ili, što je isto, Njegovo se carstvo približava. Sličan je slučaj s dobrima, jer tada iz njih kao da izbija praskozorje, ili zora; otuda se u Reči Gospodov dolazak upoređuje sa *jutrom*, i naziva se jutrom. Da se upoređuje sa jutrom, vidi se iz Osije: *Povratiće nam život do dva dana, treći dan podignuće nas, i živjećemo pred njim. Tada ćemo poznati Jehovu i sve ćemo ga više poznavati, jer mu je izlazak uređen kao zora (VI.2,3)*. Dva dana označava vreme i stanje koje prethodi, treći dan označava Sud ili Gospodov dolazak, stoga i približavanje Njegovoga carstva, vidi br. 720, 901; ovaj dolazak ili približavanje upoređuje se sa *zorom*. Kod Samuila: *I Bog Izrailjev biće kao svetlost jutrenja kad sunce izlazi jutrom bez oblaka, i kao trava koja raste iz zemlje od sjetlosti iza dažda (2 Samuilova XXIII.3,4)*. Bog Izrailjev označava Gospoda, jer se samo na Gospoda misli pod Bogom Izrailjevim u toj crkvi; pošto je Gospod bio pretstavljen u svim stvarima (te crkve) kako u opštem tako i u pojedinačnom. Kod Joila: *Jer ide dan Jehovin, jer je blizu. Dan, kada je mrak i tama, dan, kada je oblak i magla; kako se zora razastire povrh gora (II.1,2)*. I ovde se govori o Njegovom carstvu; naziva se dan mraka i tame, jer se tada dobri odvajaju od zlih, kao što je ovde Lot odvojen od ljudi u Sodomi, pa kada se dobri odvoje, zli nestaju. Da se Gospodov dolazak ili približavanje ne samo upoređuje s *jutrom* nego da se i naziva *jutro*, vidi se kod Danila: *Tada čuh*

jednog sveca gdje govoraše; dokle će trajati ta utvara za svagdašnju žrtvu i za otpad pustoši da se gazi svetinja i vojska? I reče mi: do dvije tisuće i tri stotine dana i noći; onda će se svetinja očistiti (VIII.13,14m26), gde jutro jasno označava Gospodov dolazak. Kod Davida: U dan rata tvojega narod je tvoj gotov u svetoj krasoti. Kao rosa zori iz utrobe, taka je u tebe mladost tvoja (CX.2). Ovaj celi Psalam govori o Gospodu, i Njegovim poredama u iskušanjima, koja su označena sa u dan rata, i svetom krasotom Njegovom; jer zora iz utrobe označava Samoga Gospoda, tako i Božansku ljubav od koje se On borio. Kod Sofonije: Jehova je pravedan usred njega, ne čini nepravde, svako jutro iznosi sud svoj na vidjelo, ne izostaje, ali bezbožnik ne zna za stid (III.5), gde jutro označava vreme ili stanje suda, što je isto što i Gospodov dolazak, a Gospodov dolazak je isto što i približavaje Njegovoga carstva. Pošto je takvo značenje jutro, to je bilo zapovedeno, kako bi isto bilo pretstaljeno, da Aron i njegovi sinovi da pale svetiljku da gori, i da je postave od večeri do jutro pred Jehovom (Izlazak XXVII.21), gde večer označava polutamu pre jutro, vidi br. 2323. Isto je bilo pretstavljeno ognjem na oltaru kojji se palio u svaku zoru (Levitska VI.12); a isto tako je bilo zapovedeno u pogledu pashalnog jagnjeta, kao i u pogledu stvari koje su bile posvećene kao prinosi (žrtve), da ništa ne treba da ostane do jutro (Izlazak XII.10; XXIII.18; XXXIV.25; Levitska XXII.29,30; Brojevi IX.12), čime je označeno da žrtve treba da se ukinu kad Gospod dođe. U opštem smislu, to se naziva jutro, kako onda kada se sunce diže, i u ovom slučaju jutro označava sud kako nad dobrima tako i nad zlima, kao u ovome poglavlju, i kad sunce ogranu po zemlji, i Lot dođe u Segor, tada pusti Jehova na Sodomu i Gomoru s neba dažd od sumpora i ognja (stihovi 23,24). Na sličan način, ono označava sud nad zlima, kao kod Davida: Jutrom zatirem sve bezbožnike na zemlji, da bih isrijebio iz grada Jehovinog sve koji čine bezakonje (CI.8). I kod Jeremije: I taj bi čovjek bio kao gradovi koje Jehova zatr i ne bi mu žao! Neka sluša viku u jutro i vrisku u po dne (XX.16). Pošto jutro u pravom smislu označava Gospoda, njegov dolazak, pa tako i Njegovo carstvo, može se videti šta dalje jutro označava, naime, podizanje jedne nove crkve, jer je to Gospodovo carstvo na zemlji, i to u opštem i u pojedinačnom, čak i u najmanjim detaljima; u opštem, kada se ustanovljana nova crkva na zemlji; u pojedinačnom, kad se čovek ponovo rađa, ili regeneriše, jer se tada Gospod podiže u njemu, i on postaje crkva; a u detaljima, svaki put

kada dobro ljubavi i veere deluje u njemu, jer je i u ovome Gospodov dolazak. Otuda i Gospodovo ukrskuće na *treći dan u jutro* (Marko XVI.2,9; Luka XXIV.1; Jovan XX.1) obuhvata sve ove stvari, u pojedinostima i u detaljima, označavajući da On ustaje svakoga dana, i svakoga trenutka, u umovima onih koji su ponoo rođeni.

2406. *Navališe anđeli na Lota*, da ovo označava da ih je Gospod otstranjivao od zla, i držao u dobru, vidi se iz značenja *navaljivati i naterivati*, što znači gurati napred. Da se ovim rečima označava otranjivanje od zla, vidi se iz unutrašnjeg smisla ovih reči, kao i iz onoga što sledi. Unutrašnji smisao je da kada crkva počne da se odvaja od dobra ljubavi prema bližnjem, tada Gospod od njih otstranjuje zlo više nego što to čini onda kada je crkva u dobru ljubavi ka bližnjem. Isto se vidi i iz onoga što sledi, gde anđeli nagovaraju (nukaju) Lota da izađe iz grada, a on se još ne kreće, tako da su ga uzeli za ruku, njega i njegovu ženu i kćerke, i izveli ih, i ostavili izvan grada, čime je označen i opisan karakter čoveka u tom stanju. Jer je predmet koji se razmatra, drugo stanje ove crkve. Prvo stanje bilo je opisano u stihovima 1-3 ovoga poglavlja, i ono je takvo da su ljudi crkve u dobru ljubavi ka bližnjem, i priznaju Gospoda, koji ih utvrđuje u dobru. Ovde se opisuje drugo stanje, koje je takvo da kod ljudi crkve sama zla počinju da deluju protivu dobara, i da ih tada Gospod snažno odbija od zala i drži u dobrima; o ovome stanju se govori u ovom i u sledećim stihovima (15-17). U vezi s ovim predmetom, vrlo malo, ili skoro niko, ne zna da Gospod odbija sve ljude od zala, i to većom snagom nego što je to moguće poverovati. Jer u čoveku postoji neprekidna težnja prema zlu, i to kako zbog naslednog zla u kome je rođen tako i zbog počinjenih zala koja je prikupio, tako da ga Gospod ne udaljava od njih, on bi jurnuo glavačke svakog trenutka prema najnižem paklu. Ali je Gospodova milost tako velika da ga ona podiže svakoga trena da tamo ne srlja. To je isto slučaj i sa dobrima, uz razlike već prema njihovom životu ljubavi i vere. Tako se Gospod neprekidno bori kod čoveka i za čoveka protivu pakla, iako to čovek ne opaža. Da je tako, bilo mi je dato da saznam kroz mnogo iskustava o kojima ću, s Gospodovom Božanskom milosti, govoriti na drugome mestu. O ovome predmetu vidi i br. 925, 1581.

2407. *Govoreći, Ustani! Uzmi ženu svoju i dvije kćeri svoje koje su tu:* da ovo označava istinu vere, i osećanje istine i dobra; i da *koje su tu* označava biti odvojen, vidi se iz značenja ustati, što znači biti podignut iz zla, vidi br. 2401; kao i iz značenja žene, koja je istina vere, a o čemu vidi stih 26, gde se govori o Lotovoj ženi koja se pretvorila u stub soli, kao i iz značenja dve kćerke, koje označavaju osećanja istine i dobra, o čemu vidi br. 2362; da *koje su tu (biti nađen tu)* označava biti odvojen od zla, može se videti iz toga da su one bile spašene. U ovih nekoliko reči, opisuje se drugo stanje crkve, da je ono takvo da njeni članovi ne dopuštaju da ih se vodi kroz dobro u istinu, kao pre, nego kroz istinu u dobro; stoga su u zatamnjenom osećanju dobra; jer onoliko koliko istina vodi, toliko se dobro zatamnjuje; a što dobro više vodi, to se istina vidi bolje u svom vlastitom svetlu.

2408. *Da ne pogineš u bezakonju grada ovoga:* da ovo označava da ne nestanu u zlima obmane, vidi se iz značenja bezakonja, koje označava zlo; i iz značenja grada, koji označava ono što se odnosi na doktrinu, pa i na onu koja je lažna, o čemu vidi br. 402. Na šta se misli pod zlom obmane, može se videti iz onoga što je rečeno u br. 1212, 1679.

2409. Stih 16. *A on se stade ščinjati, te ljudi uzeše za ruku njega i ženu njegovu i kćeri njegove, jer ga bješe žao Jehovi; i izvedoše ga i pustiše izvan grada. I on se stade ščinjati,* znači opiranje zbog prirode zla: te ljudi uzeše za ruku njega, njegovu ženu i dvije kćeri, označava da je Gospod snažno odbijao od zala, i da je tako osnažio dobra i istine, označeno je Lotom, njegovom ženom, i njegovim kćerima: *jer ga bješe žao Jehovi,* označava od ljubavi i milosti: *i izvedoše ga, i pustiše izvan grada,* označava stanje u to vreme.

2410. A on se ščinjaše (oklijevaše): da ovo označava opiranje zbog prirode zla, vidi se iz onoga što je gore rečeno, br. 2406. Jer zlo u čoveku neprekidno deluje protivu dobra koje je od Gospoda. Zlo stečeno nasledno, i kroz navike, prijanja za čoveka u svakoj njegovoj misli, čak i u najmanjim stvarima njegovih misli, i vuče ga nadole, ali ga Gospod, pomoću dobra koje uliva, odvrća, i podiže; tako čovek kao da lebdi između zla i dobra, tako ako ga Gospod ne bi odvrćao u svakom trenutku od zala, on bi jurnuo nadole; i to više u ovome stanju u kome je čovek crkve kojega sada Lot predstavlja nego li u pređašnjem stanju; sadašnje stanje je to, da on počinje da misli i deluje, ne toliko od dobra koliko od istine, i to da određenom rastojanju od dobra.

2311. *Te ljudi uzeše za ruku njega, njegovu ženu i njegove kćeri:* da ovo označava da je Gospod snažno odvrćao Lota od zala, i da je tako snažio dobra i istine označene Lotom, njegovom ženom, i njegovim kćerima, vidi se iz značenja ljudi, koji označavaju Gospoda, njegove žene, i njegovih kćeri, o čemu vidi gore; kao i iz značenja ruke, koja označava moć, o čemu gore br. 878; a i iz značenja Lota, koji označava dobro ljubavi ka bližnjem, o čemu vidi br. 2324, 2351, 1271, 2399; i iz značenja žene, koja označava istinu vere, o kojoj u stihu 26 ovog poglavblja; i iz značenja kćeri, koje označavaju osećanja istine i dobra, o kojima vidi br. 489-491, 2362; i konačno iz onoga što je gore rečeno (br. 2388), naime, da koliko se čovek uzdržava od zala, toliko se dobro i istina ulivaju od Gospoda, i toliko su dobra i istine, označene Lotom, njegovom ženom, i njegovim kćerima, osnažena. Ovo može da zna svako iz svoga iskustva, ako razmisli, jer onoliko koliko se udalji od svojih telesnih i svetskih stvari, toliko je u duhovnoj ideji, to jest, toliko je uzdignut ka nebu, kao što je slučaj kada učestvuje u svetom bogoštovanju, ili kada je u iskušenju, ili kada trpi nedaće ili bolest. Dobro je poznato da se tada telesne i svetske stvari uklanjaju. Razlog je tome to, kao što je gore rečeno, što postoji neprekidni uticaj (infuks) onoga što je nebesko i duhovno od Gospoda, samo što se zlo a otuda i obmana, i obmana i zlo od nje, ulivaju od telesnih i svetskih stvari, koje se protive njegovom primanju.

2412. *Jer ga bješe žao Jehovi (jer se Jehova smilio):* da ovo označava (da je to bilo) od ljubavi i milosti, vidi se iz značenja milosti Jehovine, a koja je sama ljubav i milost. Da se čovek uzdržava od zla, i drži u dobru, to je od čiste milosti (smilovanja) Gospodove, može se videti, br. 1049. Razlog što se pominju i ljubav i milost, je pokazan u br. 598. 981, a to je, da oni koji su u istini a otuda i u dobru, da se oni mole se Gospodu za milost, dok se oni koji su u dobru a otuda u istini, oni se mole za njegovo smilovanje . Ova razlika dolazi od razlike stanja njihove poniznosti a otuda i obožavanja.

2413. *I izvedoše ga, i pustiše iza grada:* da ovo označava njegovo stanje u to vreme, vidi se iz značenja *izvesti*, što je *otstraniti*, i iz značenja *pustiti iza grada*, što označava obmanu; njegovo stanje, stoga, u to vreme bilo je u tome da je bio ostranjen od zala, i da su dobra i istzne bile jačane od Gospoda.

2414. Stih 17. *I kad ih izvedoše na polje, reče jedan: izbavi dušu svoju, i ne obziri se natrag, i u cijeloj ovoj ravni da nijesi stao; bježi na ono brdo, da ne pogineš. I kad ih izvedoše na polje,* označava stanje kada su bili suzdržavani (otstranjivani) od obmane i zla: *reče jedan: izbavi dušu svoju*, označava da treba da se postara za svoj večni život: *i ne obziri se natrag*, označava da ne treba da gleda na stvari doktrine: *i u cijeloj ravni da nijesi stao*, označava da ne treba da se zadržava na ijednoj od ovih (doktrinarnih stvari): *bježi na ono brdo*, označava dobro ljubavi i milosrđa: *da ne pogineš*, označava da će inače nestati (poginuti).

2415. *I kad ih izvedoše na polje:* da ovo označava stanje kad je od njih otstranjivana obmana i zlo, vidi se iz onoga što je gore rečeno, br. 2413, a isto tako i iz onoga što je rečeno u br. 2388, 2411.

2416. Reče jedan: izbavi dušu svoju: da ovo označava da treba da se stara za svoj život u večnosti, vidi se bez objašnjenja; ali kako da se postara za svoj život, to je (objašnjeno) u onome što sledi.

2417. I ne obziri se natrag: da ovo označava da ne treba da gleda na doktrinarne stvari, vidi se iz značenja *obzirati se natrag* kada je grad bio iza njega, a brdo ispred njega. Jer se gradom označava ono što pripada doktrini, vidi br. 402, 2268, 2392; a brdom je označena ljubav i milosrđe, vidi br. 795, 1430. Da je ovo značenje ovih reči, videće se iz objašnjenja stiha 26, gde se kaže da se Lotova žena osvrnula natrag, i pretvorila u stub soli; svako može da zna da ove reči, *ne obziri se natrag*, da je u tome sadržana Božanska tajna, koja leži duboko sakrivena da bi se videla: jer u tome da se osvrne natrag, ne vidi se ništa zločinačko (kriminalno); a ipak je stvar takve važnosti, da se kaže da time izbavlja dušu svoju to jest, da treba da se postara za svoj večni život, tako što se neće osvrutati natrag. Na šta se misli gledanjem na doktrinarne stvari, videće se u onome što sledi, ovde će se reći samo to šta je označeno doktrinarnom stvari (doktrinom). Doktrina je dvostruka; posoji doktrina o ljubavi i milosrđu; a postoji i doktrina o veri. Svaka Gospodova crkva u početku, dok je još devojka i devica, nema druge doktrine ni ne voli ništa drugo nego ono što pripada ljubavi ka bližnjemu, jer ovo pripada životu; ali crkva postupno otkreće se od ovakvog nauka, dok ga ne počne malo ceniti, te ga na kraju i odbacuje, i tada priznaje samo nauk (doktrinu) vere (o veri); pa kada razdvoji veru od ljubavi ka bližnjem, tada se doktrina slaže sa životom zla (sa zlim životom). Takva je bila Primitivna Crkva, ili crkva Neznabožaca, posle Gospodovog dolaska. U njenom početku imala je samo nauk o ljubavi i milosrđu, jer je ovo učio sam Gosod (vidi br. 2371); ali posle Njegovog vremena, kada su se ljubav i milosrđe počeli hladiti, pojavila se doktrina o veri, a s njom otpadi i krivoverja (jeresi), koja su to više rasla što se više oslanjalo na ovu doktrinu (o veri). To je bio slučaj i sa Drevnom Crkvom koja je bila posle potopa, a koja se prostirala po mnogim kraljevstvima, vidi br. 2385. I ova crkva, u početku, imala je samo za doktrinu o ljubavi prema bližnjemu, jer je ova doktrina tada uticala na život, pa su se tako ljudi crkve zanimali za svoj večni život; no ipak, posle nekog vremena, počeli su neki među

njima da se staraju za doktrinu o veri, da bi na kraju odvojili veru od ljubavi ka bližnjemu; ovi su se nazivali Ham, jer su bili u zlu života, vidi br. 1062, 1063, 1076. Pradrevna Crkva, koja je bila pre potopa, i koja se više nego ostale nazivala Čovek, imala je samo opažanje ljubavi ka Gospodu, i ljubavi ka bližnjemu, i to je bilo upisano u njihov nauk (doktrinu) ljubavi i milosrđa; ali je čak i to vreme bilo onih u crkvi koji su negovali veru (više se starali za veru), a koji su na kraju odvojili veru od ljubavi ka bližnjem; oni su se nazivali Kain; jer je Kainom označena takva vera, a Aveljom, kojega je on ubio, označena je ljubav ka bližnjemu; vidi objašnjenje četvrtog poglavlja Postanja. Otuda je očito da je doktrina dvostruka, doktrina o ljubavi ka bližnjem, i doktrina o veri, iako su one suštinski jedna (doktrina); jer doktrina o ljubavi ka bližnjemu obuhvata sve stvari vere, ali kada se doktrina oblikuje samo od stvari koje se odnose na veru, tada se kaže da je doktrina dvostruka, jer je vera odvojena od ljubavi ka bližnjem. Da su ove doktrine danas odvojene, vidi se iz toga što je sasvim nepoznato šta je ljubav ka bližnjemu, i šta je bližnji. Oni koji su jedino u doktrini vere, znaju o ljubavi ka bližnjem samo toliko da je to davati svoge drugima, i sažalevati svakoga, jer kažu da je svak bližnji bez razlike; iako je ljubav ka bližnjem svo dobro kod čoveka, u njegovom osećanju, u njegovoj revnosti, pa tako i u njegovom životu; a bližnji je svo dobro kod drugih koje deluje na čoveka, stoga su bližnji oni koji su u dobru, i to sa svim razlikama. Tako, kao primer, onaj je čovek u ljubavi ka bližnjem i u milosrđu, koji presuđuje i sudi kažnjavajući zloga, a nagrađujući dobrog. Postoji ljubav ka bližnjemu u kažnjavanju zlih, jer pri tome je on (sudija) revnostan da ih popravi, a u isto vreme da zaštiti druge da ne trpe zlo od njih; jer na taj način on gleda na, i hoće dobro onome ko je u zlu, ili koji je neprijatelj, i tako on se stara i hoće dobro drugima, i zajednici, i sve to od ljubavi prema bližnjemu. Takav je slučaj i sa drugim dobrima života, jer dobro života nije nikada moguće, ako nije od ljubavi prema bližnjemu, jer ono gleda na ovo i obuhvata ovo. Pošto je tada, kao što je rečeno, pitanje šta je ljubav prema bližnjemu, i šta je bližnji u tako velikoj tami, to je jasno da onda kada je doktrina vere bila zauzela prvo mesto, doktrina ljubavi ka bližnjemu se izgubila; iako je doktrina ljubavi ka bližnjemu bila jedina za koju su se starali u Drevnoj Crkvi, i to toliko da su oni razlikovali u klase sva dobra ljubavi ka bližnjemu, to jest, sve ljude koji su u dobru, i o sa mnogo razlika, dajući im

imena, nazivajući ih siromašnim, jadnim, potlačenim, bolesnim, nagim, gladnim, žednim, zarobljenim i u tamnici, putnicima, siročadima, udovicama; a druge opet kljastima, slepima, gluhima, nemima, i sakatim, pored mnogih drugih. Po ovakvoj doktrine Gospod je govorio u Reči Staroga Zaveta, i to je razlog da se ovakvi izrazi nalaze tako često u Njoj (u Reči). Po toj doktrine i Gospod je govorio, kao kod Mateje XXV.35,36,27-40,42-45; Luke XIV.13,21; i na mnogim drugim mestima. Otuda to da ta imena imaju drugačije značenja u unutrašnjem smislu. Stoga, da bi se doktrina ljubavi prema bližnjemu ponovo uspostavila, biće rečeno, po Božanskoj milosti Gospodovoj, šta su označavala ta imena, i šta je ljubav ka bližnjemu, kako u opštem tako i u pojedinostima.

2418. *U cijeloj ovoj ravni da nijesi stao*: da ovo označava da ne treba da se zadržava, vidi se iz značenja ravni (doline), koja označava ono što se odnosi na oktrinu, o čemu će uskoro biti govora. Kako stoji stvar sa ne zaustavljanjem, biće rečeno kod stiha 26, gde se kaže za Lotovu ženu, da ne treba da se osvrće iza njega. Da ravnica u Reči označava sve stvari doktrinarne prirode, vidi se iz Jeremije: I doći će zatirač u svaki grad, ne će se sačuvati ni jedan grad; *dolina* će propasti i *ravnica* će se opustošiti, jer Jehova reče (XLVIII.8), gde grad označava lažnu doktrinu, a dolina (ravnica) stvari koje pripadaju toj doktrini. Kod Jovana: I kad se svrši hiljada godina, pustiće se sotona iz tamnice svoje. I izaći će da vara narode po sva četiri kraja zemlje, Goga i Magoga, da ih skupi na boj, kojijeh je broj kao pijesak morski. I iziđoše *na širinu zemlje*, i opkoliše oko svetijeh, i grad ljubazni, i siđe oganj od Boga s neba, i pojede ih (Otkr. XX.7-9), gde Gog i Magog označavaju one koji su u spoljašnjem bogoštovanju bez unutrašnjeg, a to znači u bogoštovanju koje je postalo idolopokloničko, vidi br. 1151; *širina zemlje* oznčava doktrinarne stvari crkve, koje su opustošile crkvu; *oko svetijeh* označava dobra ljubavi i milosrđa; *progutani (pojedeni)* ognjem od Boga iz neba, ima isto značenje koje i ljudi iz Sodome i Gomore, stih 24. Osim toga, doktrina ljubavi ka bližnjemu naziva se *gradovima na gori*, a doktrina vere, *gradovima u dolini*, kod Jeremije XXXIII.13.

2419. *Bježi na ono brdo*: da ovo znači (da treba da bježi) u dobro ljubavi i milosrđa, vidi se iz značenja brda, a to je ljubav i milosrđe, vidi br. 795, 1430.

2420. *Da ne pogineš*: da ovo znači da će inače poginiti (nestati), vidi se i bez objašnjenja.

2421. Stihovi 18,19. *A Lot im reče: nemoj, Gospode! Gle, sluga toj nađe milost pred tobom, i milost je tvoja prevelika koju mi učini sačuvavši mi život; ali ne mogu uteći na brdo da me ne stigne zlo i ne poginem. A Lot im reče: nemoj, Gospode*, označava slabost da nije bio u stanju: *Gle, sluga tvoj nađe milost u tvojim očima*, označava poniznost od osećanja istine: i *milost je tvoja prevelika*, označava nešto slično poniznosti od osećanja dobra; *koju mi učini sačuvavši mi život*, označava jer je želeo da ga spase: *ne mogu uteći na brdo*, označava sumnju u to da bi on mogao imati ljubav ka bližnjemu: *da me ne stigne zlo i ne poginem*, označava da bi tada opet bio u isto vreme u zlu, i da bi bio osuđen.

2422. *A Lot im reče: nemoj, Gospode*: da ovo označava slabost da nije u stanju, vidi se iz osećanja u samim rečima, a isto tako i iz onoga što sledi. Predmet o kome se radi je treće stanje crkve, koje je predstavljeno Lotom u ovome poglavlju. Ovo stanje je u tome što oni više ne misle i ne deluju od osećanja dobra, već od osećanja istine; ovo stanje sledi (dolazi iza), kada osećanje dobra počinje da se smanjuje, i kao da odlazi: dobro je još prisutno, ali se povuklo prema unutra. Otuda je u tami, ali se pokazuje kroz neko osećanje, koje se naziva osećanjem istine. A šta je osećanje dobra, a šta je osećanje istine, vidi br. 1997, i u onome što sledi, br. 2425. Da ova stanja postoje, to čovek ne vidi, a još manje kakva su, ali njih vide anđeli u punoj svetlosti, jer anđeli su u svakom dobrom osećanju kod čoveka; ova stanja su vidljiva i čoveku kada dođe u drugi život. Dobri (duhovi) se razlikuju u društvu u skladu s ovim osećanjima, vidi br. 685.

2423. *Gle, sluga tvoj nađe milost pred tobom (u tvojim očima):* da ovo označava poniznost od osećanja istine; i da je rečima, *milost je tvoja prevelika*, označeno je nešto slično poniznosti, koje potiče od osećanja dobra i milosti, br. 598, 981. Jer oni koji su u osećanju istine, ti ne mogu da se ponize tako duboko da bi priznali od srca da su sve stvari od milosti, pa stoga oni umesto milost kažu zahvalnost (grace); zaista, što je manje osećanja istine kod njih, to je manje poniznosti u njihovom govoru o zahvalnosti. Ali u drugu ruku, što ima više poniznosti u nekome, to ima više poniznosti kod njega kad govori o zahvalnosti. Iz ovoga se vidi kako se mnogo razlikuje obožavanje, pa stoga i bogoštovanje, onih koji su u osećanju istine od onih koji su u osećanju dobra; jer da bi postojalo bogoštovanje, mora da bude i obožavanje, da bi postojalo obožavanje mora da bude i poniznosti, i to u svim stvarima bogoštovanja uopšte i u pojedinostima. Otuda je jasno zašto se ovde pominje milost i zahvalnost.

2424. *Koju mi učini sačuvavši mi život:* da ovo označava da je to bilo stoga što je On želeo da ga spasi, vidi se i bez objašnjenja.

2425. *Ali ne mogu uteći na brdo:* da ovo označava sumnju da može da bude u dobru ljubavi ka bližnjemu, to jest, da misli i postupa od dobra, vidi se iz značenja *brda*, a to je ljubav i milosrđe, vidi br. 795, 1430. Što se tiče sumnja, ovakav je slučaj: kod onih koji su u osećanju istine, postoji i osećanje dobra u njihovom osećanju istine, ali je ono tako zatamnjeno da ga oni ne mogu opaziti, pa tako ni ne znaju šta je osećanje dobra, i šta je prava ljubav ka bližnjem; oni pretpostavljaju da znaju, ali to je samo od istine, a to znači od znanja, a ne od samog dobra; ali oni čine dobra ljubavi ka bližnjem, ne da bi nešto kroz to zaslužili, nego iz poslušnosti; i to je onoliko koliko to vide kao istinu, samo što oni dopuštaju da ih Gospod izvodi iz tog zatamnjenog dobra pomoću istine koju oni zaista i vide kao istinu. Tako, na primer, pošto ne znaju šta je bližnji, oni čine dobro svakome za koga misle da je bližnji, osobito siromasima, jer se ove

nazivaju siromašnim jer su lišeni svetskog bogatstva; oni čine dobro i siročadima i udovicama, jer se ovi tako nazivaju; i putnicima (došljacima), iz istog razloga; i tako i u drugim prilikama; i to sve dok ne znaju šta je označeno siromahom, siročetom, udovicom, došljakom, i slično; međutim, pošto u tome leži i njihovo osećanje istine i prividno osećanje dobra, kao što je rečeno, preko kojega ih Gospod vodi da tako postupaju, oni su, u isto vreme u svojoj dubini, i u dobru, a u ovome su kod njih anđeli, koji uživaju u prividima istine koji na njih utiču. Ali oni koji su u dobru ljubavi ka bližnjem, a iz toga i u osećanju istine, čine sve ove stvari, ali praveći razlike, jer oni su u svetlu, a ta svetlost istine dolazi od dobra kao svog izvora, jer se Gospod uliva kroz dobro. Oni stoga ne čine dobro siromasima, sirotama, udovicama, samo zato što se ovi tako zovu, jer oni znaju koji su dobri, bilo da su siromašni ili bogati, jer su dobri, bili on bogati ili ne, da su dobri više bližnji nego ostali; pa stoga, ako dobri imaju neku korist (od činjenja dobra), i ostali imaju neku korist preko ovih. Oni isto tako znaju kako da razlikuju između raznih dobara, pa tako i između raznih dobrih ljudi. U opštem, oni samo dobro nazivaju bližnjim, jer oni dobro velikog broja smatraju opštim dobrom. Oni priznaju da je još više bližnji Gospodovo carstvo na zemlji, koje je crkva, prema kojoj treba pokazivati ljubav kao prema bližnjem, a još više prema Gospodovom carstvu u nebima. A oni koji stavljaju Gospoda pre svih ovih, koji onožavaju Njega samo, i koji Ga vole iznad svih ostalih, oni od Njega znaju šta je bližnji; jer u najvišem smislu, Gospod sam je bližnji; tako isto svo dobro je bližnji, onoliko koliko je od Njega. Međutim, oni koji su u suprotnom, ti izvode shvatanje ko je bližnjih iz samih sebe, i priznaju za bližnje samo one koji im odobravaju i koji im služe, nazivajući ih braćom i prijateljima, i to u stepenu u kojem su jedno s njima. Otuda se može videti šta je bližnji, naime, da je to svak prema tome u kakvoj je ljubavi prema Gospodu, i u kakvoj je ljubavi prema bližnjemu, i to sa svim mogućim razlikama; na taj način, samo dobro koje je kod čoveka, ono odlučuje u ovoj stvari.

2426. *Da me ne stigne zlo i ne poginem:* da ovo označava da bi on onda morao u isto vreme da bude u zlu, i da bi tako bio osuđen, vidi se i bez objašnjenja. Šta je sadržano u ovim rečima, može se znati iz onoga što je gore rečeno (br. 01-303,

571, 582, 1001, 1327, 1328); naime, da Gospod sve čini da se zlo ne bi pomešalo s dobrom; jer je bolje da je on (čovjek) sasvim u zlu, nego da je u zlu a u isto vreme u dobru; jer ako bi bio u zlu a u isto vreme i u dobru, bio bi osuđen za večnost. Unutar crkve ima prevarnih i likcemernih osoba, koje su više od ostalih izložene ovoj opasnosti. To je ono što je označeno u unutrašnjem smislu rečima: *Da me ne stigne zlo, i ne poginem.*

2427. Stih 20. *Eno grad blizu; onamo se može uteći, a mali je; da bježim onamo; ta mali je, te ću ostati živ. Eno grad blizu; onamo se može uteći, označava da mu se može dopustiti (da misli i deluje) od istine vere: a mali je, označava da (može da živi) od ono malo (dobra ljubavi ka bližnjemu?) koje je imao: da bježim onamo, označava da bi mu iz ono malo bilo dopušteno da stremi ka dobru (da gleda prema dobru): ta mali je, znači zar ne bi imao barem malo? Te ću ostati živ, označava da će tako možda biti spasen.*

2428. *Eno grad blizu; onamo se može uteći:* da ovo označava da će mu možda biti dozvoljeno (da misli i postupa) od istine vere, vidi se iz značenja grda, a to je nauk (doktrina), stoga i istina vere, o čemu vidi br. 402, 2268; kaže se *blizu*, zato što se odnosi na dobro. Pa stoga pobeći tamo označava da će mu možda biti dopušteno da misli i deluje od istine vere, jer to ne može od dobra, vidi br. 2422.

2429. *A mali je:* da ovo označava (da će ostati živ) od malo istije koju je imao, može se videti iz značenja grada, a to je istina, o čemu vidi gore; a time što je grad bio mali, označeno je da on ima malo istine, ovde od malo koju je imao, kao što se vidi iz onoga što prethodi i onoga što sledi. Što se tiče toga da oni koji su u osećanju istine, da oni imaju malo istine u upoređenju s onima koji su u osećanju dobra, to se jasno pokazuje iz toga da prvo gleda prema istini od malo i od zatamnjenog dobra koje je kod njih. Istina kod čoveka je sasvim u skladu sa dobrom koje je kod njega; gde ima malo dobra, ima malo i istine, jer oni stoje u

istoj proporciji, i u istom stepenu ili, prema uobičajenm gooru, jedno ide u korak s drugim; ovo možda izgleda paradoks, ali je ipak tako. Dobro je suština istine; a istina bez svoje suštine nije istina, iako izgleda kao da jeste; ona je tada samo nešto što zveči, i kao prazan sud. Da bi neko imao u sebi istinu, on treba ne samo da je zna, nego i da je priznaje, i da ima veru u nju; kada tako radi, on po prvi put ima istinu, jer tada ona na njega utiče, i ostaje. Drugačije je kada samo zna istinu, ali je ne priznaje, i nema veru u nju; u tom slučaju, on nema istinu u sebi. Ovo je slučaj sa mnogima koji su u zlu; oni su sposobni da znaju istinu, a ponekad i više od ostalih, ali ovi nemaju istinu; i u stvari, daleko su od toga da je imaju, jer je poriču u svojim srcima. Gospod se brine da niko nema više, a to je da zna i da veruje, istine nego što prima dobra. Otuda to da se ovde kaže o gradu, kojim je označena istina, da je mali; i opet u ovom stihu, *a mali je (zar nije mali?)*; a u stihu 22 kaže se da je on nazvao ime grada Segor (Zoar), što u izvornom jeziku znači mali, jer su ovde predmet o kome se govori oni koji su u osećanju istine, ali manje u osećanju dobra (u malom osećanju za dobro?)

2430. *Da bježim onamo*: da ovo označava ne bi li mu se dopustilo da od malo istine gleda prema dobru, može se videti iz onoga što prethodi i onoga što sledi; kaže se da treba da beži na brdo, čime se označava dobro ljubavi i milosrđa, vidi br. 2419; ali je odgovorio sledio da on nije sposoban za to, ali da može pobeći u grad, kojim je označena istina vere (vidi br. 2428), a to znači da bi bio sposoban da od istine gleda prema dobru ili, što je isto, od vere da gleda prema ljubavi ka bližnjemu. Taj je grad bio u podnožju brda, a iz njega se popeo na brdo i nastanio se u pećini (špilji), vidi stih 30.

2431. *A mali je (zar nije mali?)*: da ovo označava da li bi možda imao malo (osećanja za dobro)? vidi se iz onoga što je gore rečeno (br. 2429) bez objašnjavanja. Razlog za ovo pitanje je u tome što samo Gospod zna koliko ima dobra u nekoj istini, i koliko istine ima kod čoveka.

2432. *Te ću ostati živ:* da ovo označa da će na ovaj način možda biti spasen, vidi se i bez objašnjenja; da je i bio spasen, vidi se iz onoga što sledi, naime, iz odgovora. *A eto poslušaću te i za to, i ne ću zatrti grada za koji reče,* stih 21; a kasnije, *I kad sunce ogranu po zemlji, Lot dođe u Segor (Zoar),* stih 23; čime se kaže da se spasavaju oni koji su u osećanju istine, to jest, koji su u veri, samo ako je to vera od dobra.

2433. Stih 21. *A on mu reče: eto poslučaću te (tvoje lice) i za to, i ne ću zatrti grada, za koji reče. A on reče: eto poslušaću te i za to,* označava pristanak, pod uslovom da istina iznutra vuče nešto od dobra: *i neću zatri grad, za koji reče,* označava da ovako on (dobro ljubavi ka bližnjem) ne će nestati (poginuti).

2434. *A on mu reče: eto poslušaću te i za to:* da ovo označava pristanak (privolu), pod uslovom da iznutra istina potiče od dobra, vidi se iz značenja lica. Reč *lica* javlja se često u Reči, i označava unutrašnje (u čoveku), kao što je pokazano u br. 385, 1999; a kada se lica pripisuju Jehovi ili Gospodu., kada lica označavaju milost, mir, dobro, vidi br. 222, 223; u ovom slučaju lice oznčava dobro koje je iznutra u istini; te stoga, primiti lice je pristati, pod uslovom da iznutra istina donekle potiče od dobra: *i polušaću te (na tvoju reč),* označava u odnosu na ovu stvar. Da istina nije istina ako u njoj iznutra nije i dobro, može se videti, br. 1494, 1832, 1900, 1904, 1928, 2063, 2173, 2269, 2401, 2403, 2429, i da čovek ima blažensto i sreću posle smrti ne od istine već od dobra koje je u istini, br. 2261; otuda, što je više dobra u istini, to je on blaženiji i srećniji. Da je dobro iznutra u istini, i čini je istinom, može se videti i iz istina i dobara koje postoje u svetskim stvarima. Kada neko u svetskim predmetima shvati i prizna da je nešto dobro, tada on naziva istinom sve ono što je u priloga njegovog dobra; a sve ono što ne ide u prilog njegovom dobru, on odbacuje i naziva obmanom; on, doduše, može da kaže da je nešto istinito što ne potvrđuje njegovo dobro, ali u ovom slučaju on se pretvara, i misli drugačije. Tako je i u duhovnim stvarima.

2435. Ne ću zatrti grada, za koji reče: da ovo označava da ovako neće nestati, to jest čovek kod koga je istina u kojoj je dobro, vidi se iz značenja grada, a to je istina, vidi br. 402, 2268, 2428. Bilo je o predmet rasprave od pradrevnih vremena, što je prvo-rođeno u crkvi, ljubav prema bližnjemu ili vera, jer se preko istina vere čovek iznova rađa i postaje crkva. Askli oni koji su davali prednost veri, i smatrali je prvorođenim, svi su pali u jeresi i u obmane, te su na kraju potpuno ugasili ljubav prema bližnjemu. Tako čitamo o kainu, kojim je označena takva vera, da je na kraja ubio svoga brata Avelja, kojim je označena ljubav prema bližnjemu. Na sličan nači, kasnije čitamo o Ruvinu (Rubinu) prvorođenom sinu jakovljevom, kojim je označena vera, da je okaljao postelju oca svojega (prim prev. ležući s onočom oc svojega) (Postanje XXXV.22), XLIX.4), pa je tako postao nedostojan, zbog čega je pravo prvorođenog dato Josipu (Post. XLVIII.5; 1 Dnevnika V.1). Otuda sve razmirice a i zakoni o, u Reči, o prvorođenim,. Razlog za ovu raspravu bio je to, što nisu znali, a i danas ne znaju, da čovek ima samo onoliko vere koliko ima ljubavi ka bližnjemu, i da, dok se iznova rađa, ljubav ka bližnjem sastaje se s verom ili, što je isto, dobro se sreće s istinom, i ono ulazi i prilagođava se na sve u veri, i tako čini veru verom; pa je tako ljubav ka bližnjemu prvorođeni u crkvi, iako čoveku izgleda je obrnuto, vidi br. 352, 367. Sli pošto će se ovaj predmet razmatrati u onome što sledi, tzo će će vie biti rečeno o ovome, po Gospodovoj Božanskoj milosti.

2436. Stih 22. *Brže bježi onamo; jer ne mogu činiti ništa dokle ne stigneš onamo. Za to se prozva grad onaj Segor (Zoar). Brže bježi onamo, označava da on treba da ostane u tome, jer ne može ići dalje: jer ne mogu činiti ništa dokle ne stigneš onamo, označava da će biti spaseni oni koji su u osećanju istine, pre nego se izvrši sud nad zlima. Za to se prozva grad onaj Segor (Zoar), označava osećanje istine.*

2437. *Brže bježi onamo: da ovo označava da on treba da ostane u tome, jer ne može ići dalje, to jest, da ostane u istini vere i u osećanju istine, jer ne može da ostane u samom dobru ljubavi ka bližnjemu, vidi se iz onoga što je rečeno gore.*

2438. *Jer ne mogu činiti ništa dokle ne stigneš onamo*: da ovo označava da pre nego se izvrši sud nad zlima, biće spaseni oni koji su u osećanju istine, može se videti po izrazima, *jer ne mogu činiti ništa*, čime je označen sud nad rđavima, a koji sud je ubrzo opisan uništenjem Sodome i Gomore; a da se izrazom, *dokle ne stigneš onamo*, označava da treba prvo da se spasu oni koji su u osećanju istine, a koji su pretstavljeni Lotom; na ovo se misli pod Lotovim dolaskom u Segor, stih 23. Da se dobri i pravedni spasavaju pre nego li zli i nepravedni nestanu, vidi se i iz drugih delova Reči, kao tamo gde se govori o Poslednjem Sudu kod Meteja, gde čitamo da su ovce odvojene od jaraca, i gde se kaže ovcama da će ući u Gospodovo carstvo, pre nego je rečeno jarcima da odlaze u večni oganj (XXV.32,34,41). Nešto tome slično pretstavljeno je sinovima Izrailjevim kada su napustili Egipat, naime da su oni bili spaseni pre nego li su se Egipćani utopili u Crvenome Moru. Isto je označeno i onim što se dešava na raznim mestima kod Proroka, da su prvo verni izvedeni iz ropstva a onda su njihovi neprijatelji bili kažnjeni i nestali. Ovo se neprestano dešava i u drugom životu, da se prvo verni spasavaju, a posle se neverni kažnjavaju ili, što je isto, prve Gospod podiže u nebo, dok se drugi posle toga sami bacaju u pakao. Razlog da se ove dve stvari ne dešavaju u isto vreme, je taj da ako se dobri ne bi odvojili od zlih, oni bi lako nestali zbog požuda zla i ubeđenja obmana, koje zli neprekidno šire okolo kao otrov. Ali pre nego se ovo dogodi, potrebno je da se dobri odvoje od zlih, da bi ove preko dobara Gospod podigao u nebo a oni drugi da se zbog zala sami strmoglave u pakao, o kojem će predmetui biti više rečeno, po Gospodovoj Božanskoj milosti u br. 2449, 2451.

2439. *Za to se prozva grad onaj Segor (Zoar)*: da ovo označava osećanje istine, vidi se iz značenja Segora, a to je osećanje istine, naime, osećanje dobra znanja, to jest, osećanje istine, vidi br. 1589; i iz značenja *nazvati imenom*, što je znali kvalitet (vidi br. 144, 145, 1754, 2009), a u ovom slučaju označava da je bilo malo istine, jer Segor u izvornom jeziku znači malo ili mali; jer oni koji su u osećanju istine, imaju malo istine, jer (imaju) malo dobra u upoređenju s onima

koji su u osećanju dobra, vidi gore br. 2429. Da su istine, koje su u sebi istine, kod jedne osobe više istinite a kod druge manje, a kod nekih sasvim neistinite, čak i lažne, vidi se iz svih onih stvari koje su po sebi istinite, jer se one razlikuju već prema tome kod kojega su čoveka, prema njegovim osećanjima. Kao na primer: dužnost da se čine dobra dela, ili dobra ljubavi ka bližnjem, je po sebi istina po kojoj treba postupati; ali kod jedne osobe to je dobro ljubavi ka bližnjem, zato što potiče od ljubavi ka bližnjem; kod druge, to je delo poslušnosti, jer potiče od poslušnosti, a kod nekih je to traženje zasluge, jer potiče od želje da se stekne zasluga i da se spase; a kod nekih je to dobro je licemerno (hipokritsko), jer se čini da bi ta osoba izgledala dobra. Tako je i s drugim istinama koje se nazivaju istinama vere. Otuda se može videti da ima puno istine kod onih koji su u osećanju dobra, a manje kod onih koji su u osećanju istine, jer ovi potonji gledaju na dobro kao na nešto što je od njih udaljeno, dok oni prvi gledaju na dobro kao nešto prisutno u njima.

2440. Stih 23. *A kad sunce ogranu po zemlji, Lot dođe u Segor. A kad sunce ogranu po zemlji, označava poslednje vreme, koje se naziva Poslednji Sud: Lot dođe u Segor, označava da se spasavaju oni koji su u osećanju istine.*

2441. *A kad sunce ogranu po zemlji:* da ovo označava poslednje vreme, koje se naziva Poslednji Sud, vidi se iz značenja *sunce ogranu*, kada se govori o vremenima i stanjima crkve. Da vremena dana, kao i vremena godine, označavaju, u unutrašnjem smislu, izastopna stanja crkve, bilo je gore pokazano, br. 2323; i da zora ili jutro označava dolazak Gospoda, ili približavanje Njegovoga carstva, bilo je pokazano u br. 2405; tako se ovde izlazak sunca ili granjanje po zemlji, označava samo Gospodovo prisustvo, i to zbog toga što sunce i istok označavaju Gospoda. Da sunce ima ovo značenje, može se videti, br. 31, 32, 1053, 1521, 1529-1531, 2120; i da istok ima isto značenje, br. 101. Razlog da je Gospodovo prisustvo isto što i poslednje vreme, koje se naziva Poslednji Sud, je to što Njegovo prisustvo razdvaja dobre od zlih, i što se završava na taj način što se dobri uzdižu u nebo a zli sami bacaju u pakao. Jer

ovako je u drugom životu:- Gospod je sunce sveukupnom nebu, vidi br. 1053, 1521, 1529-1531; jer to dolazi od toga što se Božansko nebesko Negove ljubavi pokazuje tako pred očima, i što ono čini samu svetlost neba. Pa koliko su oni u nebeskoj ljubavi, toliko se uzdižu u nebesko svetlo koje je od Gospoda; ali onoliko koliko su udaljeni od nebeske ljubavi, toliko se bacaju sami od sebe iz svetla u paklenu tminu. Otuda to da izlazak sunca, kojim se označava Gospodovo prisustvo, obuhvata kako spasenje dobri i propast zlih; i otuda se ovde prvo kaže da je Lot došao u Segor, a odmah zatim da je Jehova pustio dažd (kišu) od sumpora i ognja na Sodomu i Gomoru, to jest, da su zli bili osuđeni. Onima koji su u zlima ljubavi prema sebi i svetlu, to jest, koji su u mržnji protivu svih stvari ljubavi ka Gospodu i ljubavi ka bližnjemu, svetlost neba izgleda kao mrkla tama, pa se stoga i kaže u Reči da je ovakvima sunce pomrčalo (potamnilo), čime je označeno da su oni odbacili sve što pripada ljubavi i milosrđu, i da su primili sve ono što je tome suprotno; kao kod Jezikilja: *I kad te ugasim, zastrijeću nebo, i zvbijezde na njemu pomrčati, sunce ću zakloniti oblakom, i mjesec neće svjetljeti svetlošću svojom. Sva ću svijetla vidjela na nebu pomrčati za tobom, i pustiću tamu na tvoju zemlju (XXXII.7,8)*, gde svako može videti da pokrivanje neba, zatamnivanje zvezda, pomračavanje sunca, i gašenje svetila, da se tu izražava nešto drugo nego što je označeno u slovu. Slično kod Isaije: *Jer zvijezde nebeske i prilike nebeske neće pustiti svjetlosti svoje, sunce će pomrčati o rođaju svome, i mjesec ne će pustiti svjetlosti svoje (XIII.9,10)*. A kod Joila: *Sunce će i mjesec pomrknuti, i zvijezde će ustegnuti svjetlost svoju (II.2,10)*. Tako se može videti i šta je označeno Gospodovm rečima kod Mateje, kad govori o poslednjem vremenu crkve, koje se naziva Sud: *I odmah će po nevolji dana tih sunce pomrčati, i mjesec svjetlost svoju izgubiti, i zvijezde s neba pasti, i sile nebeske pokrenuće se (XXIV.29)*, gde se pod suncem ne misli na sunce, niti pod mesecem mesec, niti pod zvezdama na zvezde, nego je suncem označena ljubav i milosrđe, a mesecem vera koja potiče od toga, a zvezdama poznavanja dobra i istine, koja će tada da potamne, da izgube svetlo, i da padnu s neba, kada više ne bude priznavanja Gospoda, ili ljubavi prema njemu, ili ljubavi prema bližnjem; i kada ove stvari nestanu, tada ljubav prema sebi s obmanama koje otuda potiču, obuzmu čoveka, jer jedno je posledica drugoga. Otuda se može ideti šta treba razumeti pod ovim rečima u

Otkrovenju: *I četvrti anđeo izli čašu svoju na sunce, i dano mu bi da žeže ljutim ognjem. I opališe se ljudi od velike vrućine, i huliše na Boga, koji ima oblast nad zlima ovima, i ne pokajашe se da mu dadu slavu (XVI.8,9)*, gde je predmet poslednje vreme crkve, kada se bude ugasila ljubav ka bližnjem ili, kako se obično kaže, kad ne bude više vere. Gašenje ljubavi i vere označeno je čašom kojom je sunce zaliveno; a ljubav prema sebi i njihove požude, koje se tada pojavljuju, označene su ljudima koji se opališe vatrom i koji trpe veliku vrućinu; huljenje na Boga je samo posledica svega ovoga. U Drevnoj Crkvi suncem je bio označen samo Gospod, i Bnožansko nebesko Njegove ljubavi i otuda je došao običaj da se mililo s licem okrenutim prema izlazećem suncu, pri čemu se nije mislilo o suncu. Ali kada se kod njihovog potomstva ovo bilo izgubilo, zajedno s osalim saobraznostima i značenjima, oni su počeli da se klanjaju samom suncu i mesecu, koje bogoštovanje se bilo proširilo po mnogim narodima, tako da su posvećivali hramove suncu i mesecu, i postavljali likove (kipove) kojima su se klanjali; tada su sunce i mesec dobili novo značenje, jer si uznačavali ljubav prema sebi i prema svetu, što je suprotno nebeskoj i duhovnoj ljubavi; otuda se u Reči klanjanjem suncu i mesecu označava ljubav prema sebi i svetu. Kao kod Mojsija: *i da ne bi podigavši oči svoje k nebu i vidjevši sunce i mjesec i zvijezde, svu vojsku nebesku, prevario se i klanjao im se i služio im (Zak.Ponovljeni IV.19)*. I opet: *I otide i služi drugim bogovima i klanja im se, ili suncu i mjesecu...Izvedi onoga čovjeka ili onu ženu, koji učiniše ono zlo, na vrata svoja, i zaspri ih kamenjem da poginu (Zak. Ponovljeni XVII. 3,5)*. Drevno bogoštovanje bilo se promenilo u ovakvo, kada ljudi nisu više verovali da je bilo šta unutrašnje označeno u obredima crkve, nego su verovali samo u ono što je spoljašnje. Slično kod Jeremije: *U to vrijeme, izvadiće se iz grobova kosti careva Judinijeh i kosti svećeničke...i razmetnuće se prema suncu i mjesecu i svoj vojsci nebeskoj, koje ljubiše i kojima služiše i za kojima idoše (VIII.1,2)*, gde sunce stoji za ljubav prema sebi i njegove požude; razmetanje kostiju označava unutrašnje stvari koje pripadaju ovome. Opet kod istog Proroka: *I izlomiće stupove (kipove) u domu sunčanom što je u zemlji Egipatskoj, i kuće bogova Egipaskih popaliće ognjem (XLIII.1)*, gde stupovi (kipovi, slike) doma sunčanog označavaju klanjnje samome sebi.

2442. *I Lot dođe u Segor:* da ovo označava da su spašeni oni koji su u osećanju istine, vidi se iz značenja Segora, a to je osećanje istine, vidi br. 2439. Otuda se isto tako može videti da se spasavaju i oni koji su u veri, pod uslovom da u njihovoj veri ima dobra, to jest, da na njih utiču istine vere radi dobra, jer je ovo od dobra; sav život vere je samo iz toga izvora. Da je ljubav ka bližnjemu suština vere, i da je čak ona i sama vera, jer je to sama suština vere, može se videti, vr. 379, 389, 654, 724, 809, 916, 1162, 1176, 1798, 1834, 2949m 2116, 2189, 2190, 2228, 2261, 2343, 2349, 2417.

2443. Stih 24. *I tada pusti Jehova na Sodomu i na Gomoru s neba dažd od sumpora i ognja. Tada pusti Jehova na Sodomu i na Gomoru dažd od sumpora i ognja,* označava pakao onih koji su u zlima ljubavi ka sebi, i u obmanama otuda: dažd (kiša) označava da su bili osuđeni; sumpor označava pakao ljubavi prema sebi; oganj označava pakao obmana otuda; *posla Jehova s neba,* označava da je to bilo od zakona reda u pogledu istine, jer su se odvojili od dobra.

2444. *Jehova pusti s neba dažd od sumpora i ognja:* da ovo označava pakao onih koji su u zlima ljubavi prema sebi i u obmanama iz nje, vidi se iz značenja dažda, da je to osuda; i sumpora i ognja, da je to biti osuđen; od sumpora, da je to pakoa zala od ljubavi prema sebi; i iz značenja ognja (vatre), a je to pakao obmana od ljubavi prema sebi, o čemu će ubrzo biti reči; kao i iz značenja Sodome, da je to ljubav prema sebi; i Gomore, da je to obmana otuda (od ljubavi prema sebi), vidi br. 2220, 2246, 2322. Ovde se pominje Gomora, o kome se mestu ništa ne kaže pre ovoga poglavlja, jer Gomora označava obmanu koja potiče od zla ljubavi prema sebi; jer unutar crkve, o čijem se poslednjem vremenu ovde govori, ovo zlo je to što se najviše opire dobru, a obmana, koja potiče od te ljubavi, je ono što se najviše protivi istini; a ove dve stvari su tako povezane, da ko god je u jednoj, on je i u drugoj, i to u istoj proporciji, i u sličnom stepenu; ovo ne izgleda da je ovako, ali je stvarno tako, pa se kao tako i

pokazuje u drugom životu, ako ne u ovom svetu. O ljubavi prema sebi, njenoj prirodi, i kako su velika zla koja iz nje izviru, i kakvi paklovi potiču od nje, vidi br. 693, 694, 760, 1307, 1308, 1321, 1594, 1691, 2041, 2045, 2051, 2057, 2219.

2445. Da dažd (kiša) znači biti osuđen, vidi se iz značenja kiše. U pravom (pozitivnom) smislu kiša u Reči označava blagoslov pa otuda i spasenje, ali u obrnutom smislu ona označava prokletstvo; da označava blagoslov pa otuda i spasenje, vidi se iz nekoliko odlomaka, a da označava u obrnutom smislu prokletstvo pa otuda i osudu, vidi se iz sledećih odlomaka:- Kod Isaije: I biće koliba, da sjenom zaklanja danju od vrućine i da bude utočište i zaklon od poplave i od *dažda* (IV.6) . Kod Jezikilja: Reci onijem koji mažu nevaljalijem krečem da će pasti; doći će silan *dažd* i vi, kamenje velikoga grada, pašćete i oluja će razvaliti. I gle, kad padne zid, ne će li vam se reći: gdje je kreč kojim mažete? Razvalići olujom u gnjevu svom, i silan će *dažd* doći u gnjevu, i kamenje velikoga grada (hrupe) u jarosi mojoj da potre (XIII.11,13). I kod Davida: Mjesto *dažda* posla na njih grad, živi *oganj* na njivu njihovu (CV.32), govoreći o Egiptu, o čemu je ovako napisano kod Mojsija: Pusti Jehova gromove i *dažd*, da *oganj* skakaše na zemlju. A bješe i grad i *oganj* smiješan s gradom silan veoma (Izlazak IX. 24,25).

2446. Da sumpor označava pakao zala od ljubavi prema sebi, i da vatra (*oganj*) označava obmanu otuda, vidi se iz značenja sumpora, pa otuda i vatre, u Reči, da je to ljubav prema sebi sa njenim požudama i obmana otuda, tako označavajući pakao, jer se pakao od toga sastoji. Da sumpor i *oganj* imaju takvo značenje, vidi se kod Davida: Pustiće na bezbožnike *dažd* od živoga uglja, *ognja* i *sumpora*, i ognjeni vjetar biće im dio iz čaše (IX.6). Da se ovde ne misli na *oganj* i sumpor nego na nešto drugo, što je označeno ognjem i sumporom, vidi se iz toga što se kaže da će Jehova pusiti zamke (zagonetke). Kod Jezikilja: I sudiću mu pomorom i krvlju; i pustiću na nj i na čete njegove i na mnoge narode, koji budu s njim, silan *dažd*, kamenje od grada (tuče), *oganj* i sumpor (XXXVIII.22), govoreći o Gogu, koji pustoši zemlju Izrailjevu, to jest, crkvu; šta je Gog, može se

videti, br. 1151; oganj označava obmane, sumpor zla otuda, a u isto vreme i paklove onih koji pustoše. U Otkrovenju: I živi biše oboje bačeni u *jezero ognjeno*, koje *gori sumporom* (XIX,20), označavajući pakao. Opet: I đavo koji ih varaše bješe bačen u *jezero ognjeno i sumporito* i biće mučeni dan i noć do vijeka (XX.10), gde se jasno misli na pakao. Opet: A strašljivima, i nevjernima, i poganima i krvnicima, i kurvarima, i vačarima, i idolopokolnicima, i svima lažama, njima je dijel u jezeru što gori *ognjem i sumporom*, koje jesmrt druga (XXI.8), gde i ovde *oganj i sumpor* jasno označavaju pakao. Da oni označavaju zla ljubavi prema sebi a otuda i obmane, od kojih nastaju paklovi, vidi se iz Isaije: Jer će biti dan osvete Jehovine, godina plaćanja, a bi se osvetio Sion. I potoci će se njeni pretvoriti u u *smolu*, i prah njezin u *sumpor*, i zemlja će njihova postati *smola razgorjela* (XXXIV.8,9), gde smola razgorela, umesto ognja, označava guste i prljave obmane, a sumpor označava zla koja potiču od ljubavi prema sebi. Kod istog Proroka: Mjesta, ognja i drva ima mnogo; dah Jehovin kao *potok sumporni* upaliće ga (XXX.33), govoreći o Tofetu; potok sumporni ozačava obmane od zla ljubavi prema sebi. Kod Luke: U dan kad izide Lot iz Sodome, udari *oganj i sumpor* iz neba i pogubi sve (XVII.29,30). Da oganj i sumpor neće padati kao kiša (dažditi), svakome je jasno, nego da će tada obmane i požude gospodariti, što je označeno ognjem i sumporom, koji čine paklove. Da se oganjem, u Reči, označavaju požude, a u isto vreme i paklovi, ali da u ovom slučaju dim od ognja označava obmanu koja od njega potiče, a koja vlada u tim paklovima, može se videti, br. 1861. A u Otkrovenju: I tako vidjeh u utvari konje, i one što sjedahu na njima, koji imahu oklope ognjene i plavetne i sumporne; i glave konja njihovijeh kao glave lavova, i iz usta njihovijeh izlažaše oganj i dim i sumpor. I od ova tri zla pogibe trećina ljudi, od ognja i od dima i od supora što izlažaše iz usta njihovijeh (IX.17,18). Oganj, dim, i sumpor označavaju zla i obmane svake vrste, od kojih se, kao što je rečeno, sastoje paklovi.

2447. *Tada pusti Jehova iz neba*: da ovo označava da je to bilo po redu u pogledu istine, jer su se oni odvojili od dobra, može se videti samo iz unutrašnjeg smisla, u kome se otkriva šta je istina o kaznama i osudama, a to je da one nikada ne dolaze od Jehove, to jest, od Gospoda, već od samoga čoveka,

zlog duha, i od đavola, i tako od zakona reda u pogledu istine, jer su se oni odvojili od dobra. Sav je red od Jehove, to jest, od Gospoda, i On upravlja pomoću njega (reda) u opštem i u pojedinačnom, ali s mnogo razlika, jer to može da bude od Volje, od Dobre Volje, od Dozvole, i od Dopuštanja. Ono što se odnosi na Volju i na Dobru Volju to su zakoni reda u pogledu dobra, a tu spadaju i on stvari koje su po Dozvoli i Dopuštanju. Ali kad se odvoji od dobra, tada je on (čovjek) pod zakonima reda koji su zakoni istine odvojene od dobra, a oni su takvi da ga osuđuju i bacaju u pakao; ali Gospod ga, iz milosti, spasava i podiže u nebo; otuda je očito da čove sam sebe osuđuje. Mnoge stvari koje se dešavaju po dopuštenuj, ovakve su prirode, kao na primer, da jedan đavo kažnjava i muči drugoga; pored mnogo drugim primera. Ove stvari pripadaju zakonima reda o istini odvojenoj od dobra, jer bez ovoga oni (đavoli) se ne mi mogli držati u nekom redu (ne bi bili u nekoj stezi), i niko ih ne bi sprečio da jurnu na pravedne i dobre, i da ih unište za večnost; ovo sprečiti, to je dobro koje ima u vidu Gospod. Ovo se može uporediti s blagim i mistivim kraljem na zemlji, koji želi i čini samo dobro; ali kad on ne bi dopustio da zakon kažnjava rđave i zle (iako on ne kažnjava nikoga i žali sto su rđavi takvi da ih se mora kazniti), njegovo kraljevstvo bi bilo njihov plen, a što bi značilo da (u kraljevstvu) nema blagosti i milosti. Otuda se vidi da jehova ne čini da pada oganj i sumpor, to jest, da on osuđuje na pakao, nego da to čine oni koji su u zlu i u obmani, da oni osuđuju sebe, jer se odvajaju od dobra, pa se tako stavljaju pod zakone reda koji pripadaju samoj istini. Otuda se vidi da je ovo unutrašnji smisao ovih reči. Da se u Reči zlo, kažnjavanje, proklinjanje, osuda, i drugo slično, pripisuje Jehovi, ili Gospodu, vidi se iz nekoliko odlomaka, kao kod Jezikilja: i sudiću mu *pomorom i krvlju*, i pustiću na nj i na čete njegove i na mnoge narode, koji budu s njim, silan dažd, kamenje od grad (tuče), *oganj i sumpor* (XXXVIII.22). Kod Isaije: *Dah Jehovin kao potok sumporni upaliće ga* (XXX.33). Kod Davida: *I pustiće Jehova na bezbožnike dažd od živoga uglja, ognja i sumpora* (Psalam XI.6). Opet: *I podiže se dim od gnjeva njegova, iz usta njegovijeh oganj, koji proždire, i živo ugljevlje otkakaše od njega* (Psalam XVIII.6). Kod Jeremije: *da ne izađe kao oganj gnjev moj i razgori se da ga niko ne može ugasiti* (XXI.12). Kod Mojsija: *Jer se oganj razgorio u gnjevu mojem, i gorjeće do najdubljeg pakla* (Zak. Ponovljeni XXXII.22); pored mnogo drugih mesta. Razlog da se ovakve stvari pripisuju

Jehovi, ili Gospodu, u Reči, objašnjen je u Prvom Delu, br. 223, 245, 589, 592, 696, 735, 1093, 1683, 1874. Jer dobro nije udaljenije od zla, ili nebo od pakla, ili ono što je Božansko od onoga što je đavolsko, nego to da je Gospod uzrok ovakvih stvari. Zlo, pakao, i đavo rade ove stvari, a ne Gospod, koji je milost sama i dobro samo; ali pošto izgleda kao da to dolazi od Gospoda, stoga se po onom što je rečeno u ovim brojevima, te se stvari Njemu pripisuju. Ovde se kaže, *I spusti se od Jehove iz neba dažd od ognja i sumpora (vidi stih 24)* (ovako je u izvornom tekstu, gde se koristi pasivni oblik, prim.prev.). Tako bi se iz smisla slova reklo da su tu dva, jedan (Jehova) na zemlji a drugi u nebu; ali unutrašnji smisao uči kako da se ovo razume, naime, da se pod Jehovom, kad se prvo pominje, misli na Gospodovo Božansko Ljudsko i Sveto proizlazeće, koji su označeni u ovome poglavlju sa dva čoveka, a da se pod Jehovom, kada se imenuje po drugi put, označava Božansko samo koje se nazhiva Otac, o čemu vidi prethodno poglavlje; isto tako, da je ovo trojstvo u Gospodu, kao što on Sam kaže kod Jovana: Isus mu reče: toliko sam vrijeme s vama i nijesi me poznao, Filipe? Koji vidje mene, vidje oca; vjeruj mi da sam ja u Ocu, i da je Otac u meni (XIV.9-11). A o Svetom proizlazećem, kod istog Jevanđeliste: Tješitelj (Duh istine) uputiće vas na svaku istinu; jer ne će od sebe govoriti, nego će govoriti što čuje, to će vam najaviti (XVI.13-15). Tako, postoji samo jedan Jehova, iako se imenuju dva. Razlog da se imenuju dva je to što su svi zakoni reda od Gospodovog Božanskog samog, Božanskog Ljudskog, i Svetog proizlazećeg.

2448. Stih 25. *I zatre one gradove i svu onu ravan, i sve ljude u gradovima i rod zemaljski. I zatre sve one gradove*, označava da su sve istine bile odvojene od njih, tako da su ostale samo obmane: *i svu onu ravan*, označava sve stvari koje pripadaju istinama: *i sve ljude u gradovima*, označava da su sva dobra bila odvojena od njih, tako da ostanu samo zla: *i rod zemaljski*, označava sve što pripada crkvi.

2449. *I zatre one gradove*: da ovo označava da su sve istine bile odvojene od njih, tako da su u njima ostale samo obmane, vidi se iz značenja gradova, a to su doktrinarne stvari, to jest istine, jer ovo su doktrinarne stvari (vidi br. 402, 2268, 2428), za koje se kaže da se zatiru kad obmane zauzmu mesto istina, a u ovom slučaju kada su sve istine od njih odvojene, a isto tako i dobra, o kojima se takođe govori u ovome stihu, pošto je predmet ovde poslednje stanje onih unutar crkve, koji su u obmanama i zlima; takvo postaje njihovo stanje. Da bi se znao kakarter ovoga stanja, biće ovjašnjeno u nekoliko reči. Oni koji dođu u drugi život, oni se vraćaju u život sličan onome koji su imali u telu; posle se od dobrih (duhova) odvajaju zla i obmane, kako bi Gospod (ove duhove) uz pomoć dobara i istina podigao u nebo; ali kod zlih, odvajaju se dobra i istine, kako bi zli (duhovi) predali paklu (vidi br. 2119); a prema Gospodovim rečima kod Mateje: *Jer ko ima, daće mu se i preteći će mu a koji nema, uzeće mu se i ono što ima (XIII.12)*. I na drugom mestu kod istog Jevadželiste: *jer svakome koji ima, daće se, i preteći će mu; a od onoga koji nema, i što ima uzeće se od njega (XXV.29; Luka VIII.18; XIX. 24-26; Marko IV. 24,25)*, a što je označeno i ovim rečima kod Mateje: *Ostavite neka oboje raste zajedno do žetve; i u vrijeme žetve reći ću žeteocima: saberite najprije kukolj, i svežite ga u snoplje da ga sažežem, a pšenicu svezite u žitnicu moju; žetva je pošljedak ovoga vijeka; a žeteoci su anđeli. I kako što se dakle kukolj sabira, i ognjem sažiže, tako će biti na pošljetku ovoga vijeka (XIII.30,39,40)*; a isto tako onim što je Gospod rekao o bacanju mreže u more, da bi se uhvatila riba svake vrste, od kojih su dobre sabrane u posude, a loše bačena; da će tako biti na kraju veka (stihovi 47-50 istoga poglavlja). Šta je kraj (svršetak), i da se on odnosi na slične stvari u vezi sa crkvom, može se videti u br. 1857, 2243. Razlog za odvajanje zala i obmana koje su kod dobrih (duhova), je u tome da oni ne bi ostali viseći između zala i dobara, nego da bi pomoću dobara bili podignuti u nebo; a razlog da se dobra odvajaju kod zli (duhova) je taj da oni ne bi zavodili pravedne pomoću ono dobara što je kod njih ostalo, i da bi se povukli među zle koji su u paklu. Jer takva je komunikacija svih ideja misli, i osećanja u drugom životu, da dobri komuniciraju s dobrima, a zli sa zlima (vidi br. 1388-1390); jer kad ne bi bilo odvajanja, događala bi se nebrojena nevaljalstva, pored toga što ne bi bilo udruživanja; a udruživanja su savršena u nebima, sve u skladu s razlikama u ljubavi prema

Gospodu i uzajamnoj ljubavi, i vere koja potiče od ovih (vidi br. 685, 1394); a u paklovima u skladu s razlikama u požudama i fantazijama koje potiču od njih, vidi br. 695, 1322. Ali treba primetiti, da odvajanjem nije baš sve ukolonjeno, jer se niko ne lišava potpuno onoga što je jednom imao.

2450. *I svu onu ravan:* da ovo označava sve što pripada onim istinama, vidi se iz značenja ravni (ravnice), koja je sve što pripada nauku (doktrini), stoga i svemu što prpada istinama, vidi br. 2418.

2451. *I sve ljude (žitelje) u gradovima:* da ovo označava da su od njih bila odvojena sva dobra, tako da su ostala samo zla, vidi se iz značenja ljudi (žitelja) kada se govori o gradu, da su to dobra, što se može potvrditi mnogim odlomcima u Reči; iz ovoga se isto tako vidi da kada grad označava istinu, kao što je pokazano, žitelj označava dobro, jer dobro obitava u istini, a istina u kojoj nema dobra je kao grad koji je pust, ili bez žitelja. Pored toga, što se tiče svih dobara koja se odvajaju od zlih (duhova), da bi imali samo zla, vidi gore br. 2449.

2452. *I rod zemaljski:* da ovo označava sve ono što pripada crkvi, vidise iz značenja roda zemaljskig (svega što niče na zemlji). Rodom zemaljskim se ne označava pšenica, ili neko drugo zelenilo; ovim stvarima, kao što je jasno iz Reči, označena su dobra i istine; i iz značenja zemlje, što je crkva, o čemu vidi br. 566, 1968. Da su dobra i istine sve ono što pripada crkvi, dobro je poznato.

2452. Stih 26. *Ali žena Lotova bješe se obazrela idući za njim, i posta slan kamen (stub soli).* *Ali žena Lotova bješe se obazrela,* označava da se istina otkrenula od dobra, i pogledala na doktrinarne stvari: *i posta slan kamen (stub soli),* označava da je sve dobro istine bilo opustošeno.

2454. *Ali žena njegova bješe se obazrela idući za njim*: da ovo označava istinu koja se otkrenula od dobra (odvratila od dobra), i pogledala na doktrinarnu stvar, vidi se iz značenja žene. Da *obazirati se iz njega* znači gledati prema doktrinarnim stvarima, koje prilapaju istini, a ne životu prema doktrini, koja je dobro, bilo je gore pokazano (br. 2417); jer za ono se kaže da je *iza njega* što dolazi posle (posteriorno), a dobro je prvo (priorno) kao što je često pokazano gore; jer istina pripada dobru, jer je dobro suština i život istine; pa stoga *osvrnuti se iza njega*, je gledati prema istini, koja pripada doktrini a ne dobru, koje pripada životu prema doktrini. Da je ovo označeno, vidi se iz Gospodovih reči, gde, govoreći o poslednjem vremenu crkve, ili o svršetku veka, On kaže: *U onaj dan, koji se desi na krovu a pokućstvo (posude) njegovo u kući, neka ne silazi da ga uzme; i koji se desi u polju, tako neka se ne vraća natrag. Opominji se žene Lotove (Luka XVII.30-32)*. Ove su Gospodove reči sasvim nerazumljive bez unutrašnjeg smisla, to jest ako se ne zna šta je označeno sa *biti na krovu kuće*, što sa *pokućstvom (posudama)* u kući, šta *silazanjem* i uzimanjem (posuda), i konačno, šta *osvrtnjem iza njega*. Po unutrašnjem smislu, biti na krovu kuće znači biti u dobru; da kuća označava dobro, može se videti u br. 710, 2233, 12234 posude (pokućstvo) u kući su istine koje pripadaju dobrima; istine su posude za dobra, vidi br. 1496, 1832, 1900, 2063, 2269; *sići i uzeti ih*, je odvratiti se od dobra k istinama, što je jasno ako se uzme u obzir da je dobro nešto prvo (priorno), pa je tako i više, a istina je ono što dolazi posle (posteriorno), pa je stoga nešto niže: da je *polje* crkva, po semenu koje prima, pa da su stoga oni koji su u polju oni koji su u dobru doktrine, vidi se iz mnogih odlomaka u Reči. Otuda je jasno šta je označeno osvrtnjem iza njega, naime, da je to otkrenuti se od dobra, i gledati prema doktrinarnim stvarima; stoga, pošto su sve ove stvari označene Lotovom ženom, to je dodato: *Opominji se žene Lotove!* Ne kaže se , *obazrese iza sebe, nego iza njega*, jer Lot označava dobro, vidi br. 2324, 2351, 2371, 2399; stoga, kada se Lotu davao savet, rečeno je, *Ne obziri se natrag (iz sebe)* (stih 17). Razlog da se kaže kod Luke, neka se ne vraća natrag (da ne gleda iza sebe), a ne, da ne gleda na ono što je za njega, je da nebeski nisu voljni ni da pomenu nešto što se odnosi na doktrinu (vidi br. 202, 447). I to je razlog da se ovo ni ne pominje, nego se prosto kaže *iza njega*. Iste su stvari ovako opisane kod Mateja: Kad ugledate mrzost opustošenja, o kojoj

govori prorok Danilo: *Tada koji budu u Judeji neka bježe u gore; I koji bude na krovu, neka da ne silazi uzeti što mu je u kući: I koji bude u polju, da se ne vrati natrag da uzme haljine svoje* (XXIV.15-18), gde mrzost opustošenja označava stanje crkve kad više nema ljubavi i milosrđa, jer kada su ove stvari opustošene, tada mrzosti vladaju; da je Judeja crkva, i to nebeska crkva, vidi se kako iz historijske tako i iz proročke Reči Staroga Zaveta svuda. Brda u koja treba da beže, jesu ljubav ka Gospodu i ljubav prema bližnjemu, vidi gore, br. 795, 1430, 1691. Da onaj koji je na krovu označava onoga koji je u dobru ljubavi, maločas je rečeno. Da je sići da bi se nešto uzelo iz kuće, otkrenuti se od dobra ka istini, bilo je maločas rečeno. Da onaj koji je u polju, da on označava one koji su u duhovnoj crkvi, vidi se iz značenja polja u Reči. Ne vraćanjem da se uzme odeća, označava se da ne treba da se otkreće od dobra prema istini koja pripada doktrini. A odeća označava istine. Jer istine oblače dobra, kao što je pokazano u br. 1073. Svako može videti da sve što je Gospod ovde rekao o svršetku vremena ima sasvim drugačije značenje, i da su tu sadržane tajne, kao ta da oni koji su u Judeji treba da beže u brda, a oni koji su na kućama da ne silaze da bi nešto iz njih uzeli, i da oni koji su u polju, da se ne vraćaju da bi uzeli svoju odeću; slično se kaže i da Lot ne treba da gleda iza sebe (natrag) (stih 17), a ovde i da njegova žena ne treba da se osvrće iza njega. Osim toga, to se vidi i iz značenja žene, koja je istina, o čemu vidi br. 915, 1468; i iz značenja Lota, koji je dobro, o čemu vidi br. 2324, 2351, 2370, 2399; stoga se kaže, *iza njega*. Za istinu se kaže da se otkrenukla od dobra, i da gleda na doktrinarne stvari, onda kada se priroda čovekovog života kao čoveka crkve više ne smatra važnom, nego priroda doktrine; dok u stvari život u skladu sa doktrinom je taj koji čini da čovek pripada crkvi, a ne doktrina odvojena od života; jer kada je doktrina odvojena od života, tamo je opustošena istina koja pripada doktrini, to jest, istina postaje stub soli. To može da zna svako ko gleda samo na doktrinu, a ne na život, pitajući se da li veruje u uskrsnuće, u nebo i pakao, pa i u Gospoda, i ostale stvari koje pripadaju doktrini, iako ih doktrina uči.

2455. *I posta stub soli (slan kamen)*: da ovo označava da je sve dobro istine bilo opustošeno, može se videti iz značenja stuba, i iz značenja soli. Stub, u izvornom

jeziku, izražen je rečju koja označava stajanje uspravno, a ne rečju koja označava podignuti stub za bogoštovanje, ili za znak, ili kao svedoka, tako da je ovde stubom soli označeno da je istina, označena Lotobom ženom, bila opustošena, vidi br. 2454. Za istinu se kaže da je opustošena kad u njoj više nema dobra. Samo pustošenje označeno je solju. Kako većina izraza u Reči imaju dvostruko značenje, jedno pravo, i njegovo suprotno, kao što je slučaj i sa solju. U pravom (pozitivnom) smislu, ona označava osećanje istine, a u obrnutom smislu pustošenje osećanja istine, to jest, dobra u istini; da so označava osećanje istine, vidi Izlazak XXX.35; Levitska II.13; Mateja V.13; marko IX.49.50; Luka XIV.34,35: Da ona označava pustošenje (opustošeno) osećanje istine, ili dobra u istini, vidi se iz sledećih odlomaka: - kod Mojsija: Zemlju ovu opaliću suporom i solju, gdje se ne sije niti što niče niti što na njoj raste kaka biljka, kao gdje je propala Sodoma i Gomora, Adama i Sebojim (Zak. Ponovljeni XXIX.23), gde je sumpor pustošenje dobra, a so pustošenje istine; da je ovde označeno pustošenje, jasno je iz svakog pojedinog izraza. Kod Sofonije: *Moab će biti kao Sodoma i sinovi Amonovi kao Gomora, mesto koprivama, i slanica (jama od soli, za so), i vječna pustoš* (II.9), gde mesto koprivama označava dobro opustošeno, a slanica istinu opustošenu, a gde se mesto koprivama odnosi na Sodomu, kojom je označeno zlo, ili opustošeno dobro; a *slanica (jama soli)* se odnosi na Gomoru, kojom je označena obmana, ili opustošena istina, kao što je već pokazano; da se ovde radi o pustošenju, očito je, jer se to (mesto) naziva *večnom pustoši*. Kod Jeremije: *Da je proklet čovjek koji se uzda u čovjeka i koji stavlja tijelo sebi za mišicu, jer će biti kao vriješ u pustinji, koji ne osjeća kad dođe dobro, nego stoji u pustinji, na suhim mjestima u zemlji slanoj i u kojoj se ne živi* (XVII.5,6), gde suha mjesta označavaju opustošena dobra, a slana zemlja opustošene istine. Kod Davida: *On pretvara rijeke u pustinju, i izvore vodene u suhotu, rodnu zemlju u slanu pustaru, za nevaljalstvo onih koji žive u njoj* (Psalam CVII. 33,34), de se rodnom zemljom pretvorenom u slanu pustaru označava pustošenje dobra istine. Kod Jezikilja: *A bare njegove i glibovi ne će biti zdravi, nego će ostati slani* (XLVII.11). Biti pretvoren u so, označava pustošenje, a gradovi označavaju doktrine istina (kao što je pokazano u br. 402, 2268, 2428, 2451). Pa su stoga u stara vremena zasijavali solju gradove koje su se razarali, i kako bi sprečili njihovu obnovu; vidi

Sudije IX,45. To je bilo četvrto stanje crkve koje je pretstavljeno Lotom, a koje se sastoji u pustošenju istine u odnosu na dobro.

2456. Stihovi 27-29. *A sutra dan ustavši Avram, otide na mjesto gdje je stajao pred Jehovom. I pogleda na Sodomu i na Gomoru i svu okolinu po onoj ravni, i ugleda, a to se dizaše dim od zemlje kao dim iz peći. Ali kad Bog zatiraše gradove u onoj ravni, opomenu se Bog Avrama i izvede Lota iz propasti kad zatr gradove gdje živiljaše Lot. A sutra dan ustavši Avram, označava Gospodovu misao o posljednjem vremenu; ovde Avram označava, kao i pre, Gospoda u tome stanju: otide na mjesto gdje je stajao pred Jehovom, označava stanje opažanja i misao u kojoj je On bio pre; mesto je stanje: i pogleda prema (licima) Sodome i Gomore, označava misao o njihovom unutarnjem stanju u odnosu na zlo i obmanu: i svu okolinu po onoj ravni, označava sva unutarnja stanja otuda; i ugleda, a to se dim dizaše kao dim iz peći, označava stanje obmane, koje je dim, od stanja zla, koji je peć, unutar crkve, koja je zemlja: ali kad Bog zatiraše gradove u onoj ravni, označava da su nestali zbog obmana od zla, koje su gradovi u ravni: a Bog se opomenu Avrama, označava spasavanje kroz sjedinjenje Gospodove Božanske Suštine s Njegovom Ljudskom Suštinom: i izvede Lota iz propasti kad zatr, označava spasenje onih koji su u dobru, i onih koji su u istini u kojoj je dobro, a koje je ovde pretsavljeno Lotom: kad zatr gradove, označava da su nestali oni koji su bili u obmanama od zala: gdje živiljaše Lot, označava (da su bili spaseni) iako su i oni bili u takvim obmanama (prim. prev. obmanama koje nisu poticale oz zala).*

2457. Nema potebeda se objašnjavaju ove pojedinosti, jer su bile objašnjene, velikim delom, u prethodnom poglavlju, i u ranijim poglavljima; ove su pojednosti dodate i umetnute kako bi se pokazalo da su dobri bili odvojeni od zlih, i da su prvi bili spaseni, a drugi osuđeni, i to sve preko sjedinjanje Gospodove Božanske Suštine s Njegovom Ljudskom Suštinom; bez toga, svi oni prvi, pretsavljeni Lotom, bili bi nestali s onim drugim; na ovo se misli pod rečima: *A kad Bog zatiraše gradove u onoj ravni, opomenu se Bog Avrama i*

izvede Lota iz propasti kad zatr gradove gdje žvljaše Lot, a što u unutrašnjem smislu označava da su kroz sjedinjenje Gospodove Božanske Suštine s Njegovom Ljudskom Suštom bili spaseni svi oni koji su bili u dobru, koji su bili pretstavljeni Lotom, zatim su netali svi oni koji su bili u obmanama od zala, iako su i oni koji su bili spaseni, i oni su bili u obmanama i zluma. Tako su se, dakle, stvari koje su sadržane u sadašnjem poglavlju povezale sa stvarima u prošlom poglavlju, gde je pokazano se Avraham, to jest, Gospod zauzeo za one iz Sodoma i Gomore, koji su bili pretstavljeni sa pedeset, sa četrdeset pet, sa trideset, sa dvadeset, i sa deset, označavajući sve one redom koji su u dobru, a isto tako i one koji su u istini u kojoj je bilo nešto dobra, već kako je to tamo objašnjeno.

2458. Stih 30. A Lot otide iz Segora i nastani se na onom brdu s dvije kćeri svoje, jer se bojaše ostati u Segoru; i žvljaše u pećini s dvije kćeri svoje. A Lot otide iz Segora, označava kad više nisu bili u osećanju istine; i nastani se na onom brdu, označava da su se oni tada sklonili (priklonili) u nekoj vrsti dobra: s dvije kćeri svoje, označava da je osećanje koje je otuda poteklo, uradilo to isto: jer se bojaše ostati u Segoru, znači da nisu više gledali prema dobru od osećanja istine: i žvljaše u pećini s dvije kćeri svoje, označava osećanja koja su otuda, koja su osećanja takvog dobra i takve obmane.

2459. A Lot otide iz Segora: da ovo označava kad više nisu bili u osećanju istine, vidi se iz značenja Segora, a to je osećanje istine, o čemu vidi br. 2439; i nastavlja rekavši da se nastanio na brdu, jer se bojao da ostane u Segoru; ovim je označeno kada više nisu bili u osećanju istine, ovo stoga što je sve dobro istine bilo opustošeno, kao što se vidi iz stiha 26. Ovde se opisuje peto stanje crkve, pretstavljeno Lotom, koje stanje je da kad više nije bilo osećanja istine, uvuklo se izvesno nečisto dobro, ili dobro obmane.

2460. I nastani se na onom brdu: da ovo označava da su se (povukli) sklonili u neku vrstu dobra, vidi se iz značenja brda, što je ljubav u svakom smislu, to jest,

nebeska i duhovna ljubav (br. 795, 1430), ali isto tako i ljubav prema sebi i svetu (br. 1691); a to stoga što većina izraza imaju u Reči i jedan obrnuti smisao; a pošto je svako dobro neka vrsta ljubavi, brdom se ovde označava dobro, ali dobro čiji je kvalitet opisan u onome što sledi, naime, da je bilo zatamnjeno, te je postalo nečisto; jer se odmah tatim kaže da se nastanio u pećini, i da su se tada tamo dogodile svetogrdne stvari.

2461. *Sa dvije kćeri svoje:* da ovo označava da su i njegova osećanja učinila nešto slično, vidi se iz značenja kćeri, koje označavaju osećanja, o čemu vidi br. 489-491; a kakvo je dobro, takvo je i osećanje koje je iz njega; čak i nečisto i lažno dobro ima svoja osećanja, jer na svakoga utiču one stvari za koje on misli da su dobre, ma kakve da su prirode, jer je to ono što pripada njegovoj ljubavi.

2462. *Jer se bojao da ostane u Segoru:* da ovo označava, jer od osećanja istine on nije više mogao da gleda ka dobru, vidi se iz značenja Segora, a to je osećanje istine, vidi br. 2439; i kada je ovo opustošeno, čovek ne može više da od toga (osećanja) gleda ka dobru, pa se tada javlja i strah od svih istina, jer se istina protivi dobru nečiste ljubavi.

2463. *I nastani se u pećini:* da ovo označava dobro obmane, vidi se iz značenja pećine. Pećina je vrsta staništa na brdu, ali mračnog; a pošto sva staništa, isto kao i kuće, označavaju dobra (vidi br. 2233, 2234), ali dobra onakva kakva su i staništa, stoga u ovom slučaju pećina, jer je to mračno stanište, označava dobro sličnoga kvaliteta. U Reči se na raznim mestima pominju pećine na brdima, i one u unutrašnjem smislu imaju slična značenja, kao kod Isaije II.19; XXXII.14; a i u istorijskim delovima, kao kad je napisano za Iliju da je pobjegao od Jezebele, da je došao u pećinu na brdu Horivu, gde je ostao celu noć, i gde mu je došla reč Jehovina da treba da ode i da stane na brdo pred Jehovom, i da onda pokrije lice ogrtačem, i da ode i stane *na ulazu u pećinu* (I o Carevima XIX.9,11,13), gde se pod pećinom, u unutrašnjem smislu, označava zatamnjeno dobro, onakvo kakvo

postoji kod iskušenja; i pošto ovo dobro nije moglo da podnese Božansko, stoga je on pokrio lice ogrtačem. Na sličan način i na drugim mestima u istorijskim delovima, kao gde se piše za sinove Izrailjeve da su zbog Medijanaca napravili sebi pećine u brdima (Knjiga o Sudijama VI. 2); i slično zbog Filistejaca (1 Samuilova XIII.6). Slučaj s ovim istorijskim iskazima je isto kao i s onim stvarima koje su opisane kod Mojsija, a to je da one u unutrašnjem smislu imaju drugačije značenje.

2464. *Sa dvije kćeri svoje*: da ovo označava osećanja, koja su od takvog dobra i takve obmane, vidi se iz značenje kćeri, a to su osećanja, vidi br. 2461. Dobro od koga su osećanja, ili otac od koga su kćeri, bio je Lot; ali istina od koje su izašla (ta osećanja), ili majka, i kada je postala stub soli, to jest, kad je dobro istine bilo opustošeno, tada je takvo dobro, koje je označeno Lotom u pećini, i osećanja od toga dobra, označena njegovim kćerima, pojavili.

2465. Stihovi 31-36. *A starija reče mlađoj: naš je otac star, a nema nikoga na zemlji da dođe k nama kao što je običaj po svoj zemlji. Hajde da damo ocu vina neka se opije, pa da legnemo s njim, eda bismo sačuvale sjeme ocu svojemu. I dadoše ocu vina onu noć; i došavši starija leže s ocem svojim, i on ne osjeti ni kad ona leže ni kad ustade. A sutradan reče starija mlađoj, gle, noćas spavah s ocem svojim. Da mu damo vina i do večer, pa idi ti i leži s njim, eda bismo sačuvale sjeme ocu svojemu. Pa i to večer dadoše ocu vina, i ustavši mlađa leže s njim, i on ne osjeti ni kad ona leže ni kad ustade. I obje kćeri Lotove zatrudnješe od oca svojega. A starija reče mlađoj, ovo označava, kao i pre, osećanja; starija je osećanje ovakvog dobra, a mlađa osećanje ovakve obmane: naš je otac star, i nema nikoga na zemlji, označava da se više ne zna šta je dobro i šta je istinio: *da dođe k nama*, označava s kim bi se povezale; *kao što je običaj po svoj zemlji*, označava prema doktrinarnim stvarima: zemlja je crkva; *hajde da damo ocu vina da se napije*, označava da treba da ispune ovakvo dobro obmanama, a to je vino; *pa da legnemo s njim*, označava da bi se tako povezale; *da sačuvamo sjeme ocu svojemu*, označava da bi na taj način došlo do obnove neke vrste*

crkve: *i dadoše ocu vina*, označava da su ispunile takvo dobro obmanama; *i te noći*, označava da je to bilo onda kada su sve stvari bile zatamnjene; *i došavši starija leže s ocem svojim*, označava da su se tako (osećanja) prilagodila: *i on ne osjeti nikad ona leže ni kad ustade*, označava da je ovakvo opšte mislilo da je tako (poverovalo je u obmanu); a *sjutradan*, znači kasnije; *starija reče mlađoj*, označava da je osećanje ovakvog dobra ubedilo obmanu: *gle, noćas spavah s ocem svojim*, označava da su ovako bili povezani; da *mu damo vina i do več*, označava ovde, kao i pre, da treba da ispune ovakvo dobro obmanama dok su sve stvari u tako veliko tami: *idi ti i lezi s njim*, označava da ova (osećanja) treba da se povežu s njim; *eda bismo sačuvali sjeme ocu svojemu*, označava ovde, kao i pre, obnovu neke vrste crkve; *i to več dadoše ocu vina*, označava da treba u tome zatamnjenom stanju da ispune takvo dobro obmanama; *i ustavši i mlađa leže s njim*, označava da je osećanje obmane postupilo na isti način, tako da su obmane izgledale kao istine, i da su se tako povezale: *i on ne osjeti ni kad ona leže ni kad ustade*, označava da ovakvo opšte dobro mislilo da je to tako (bilo je obmanuto). *I obje kćeri Lotove zatrudnješe od oca svojega*, označava da je otuda nastala takva jedna religioznost kakva je označena Moabom i sinom Amonovim.

2466. Da je ovo značenje gornjeg odlomka u unutrašnjem smislu, može se potvrditi u svakom pojedinom izrazu, a što je i učinjeno gore, gde su data objašnjenja izraza koji vređaju misao i čedne uši. Gornje sažeto objašnjenje onih rječi opisuje poreko one religioznosti (nabožnosti) koja se u Reči naziva Moab i sin Amonov, dok će priroda te religioznosti biti prikazana kasnije, kad se bude govorilo o Moabu i sinu Amonovom; jasno je da je ova religioznost u stvari preljubočinko dobro i izokrenuta istina. Preljubočinstvo dobra i izvrtanje istine se u gavnom opisuju u Reči preljubama i kurvarstvima, pa se tako i nazvaju; razlog je ovome u tome što dobro i istina čine brak jedno s drugim, vidi br. 2173; zaista, iako to neće skoro niko verovati, svetost brakova na zemlji, kao i bračni zakoni zabeleženi u Reči, vode poreklo iz ovoga braka, kao iz svog pravog načela. Jer ovako stoji stvar: Kada se nebeske stvari s duhovnim stvarima spuste iz neba u nižu sferu, one se tu promene u nešto što liči braku, a to dolazi od saobraznosti između duhovnih i prirodnih stvari, a o kojoj saobraznosti, po

Božanskoj milosti Gospodovoj, biće govora na drugome mestu. Ali kada se ove stvari izokrenu u nižoj sferi, a to je tamo gde ima zlih genija i zlih duhova, tada se ove iste stvari promene u preljube i kurvarstva; otuda se u Reči zagađivanje dobra i izvrtanje istine opisuje kao preljuba i kurvarstvo, pa se tako i nazivaju, kao što je jasno pokazano u sledećim odlomcima:- Kod Jezikilja: Ali ti se osloni na ljepotu (ime) svoje, i *prokurva se* s glasa svojega, te si prosipala *kurvarstvo* svoje svakome koji prolazaše. I uzevši od haljina svojih načinila si šarene visine, i kurvala si se na njima. I uzevši krasni nakit svoj od moga zlata i od moga srebra što ti dadoh, načinila si sebi muške likove i *kurvala si se* s njima. I uzimala si sinove svoje i kćeri svoje i njih si prinosila da se spale. *Kurvala si se* sa sinovima Egipasskim, susjedima svojim velikoga tijela. Kurvala si se sa sinovima Asirskim, jer se ne mogaše nasititi. I umnžila si kurvarstvo svoje u zemlji Hananskoj dori do Haldejske, i ni tako se nijesi nasitila (XVI.15-17, 20, 26, 28, 29, kao i sledeći stihovi), govoreći o Jerusalimu, kojim je ovde označena izokerenuta crkva u pogledu istina. Da sve stvari koje su ovde opisane imaju sasvim drugo značenje, svakome je jasno. Da se izopačenost crkve naziva kurvarenje, i to je jasno. Haljine su ovde izokrenute istine; otuda i obmane kojima se klanja, a koje se ovde nazivaju *šarene visine*, s kojima se *kurvalo*. Da su haljine istine, vidi br. 1073, a da su *visine* bogoštovanje, vidi br. 796. Krasni nakit svoj od moga zlata i srebra koje sam ti dao, su poznavanja dobra i istine iz Reči pomoću koji oni potvrđuju obmane, a kada ove obmane izgledaju kao istine, one se nazivaju *muški likovi*, s kojima se *kurvalo*. Da je nakit (posude) od zlata i srebra znanja o dobru i istini, vidi se iz značenja zlato, a to je dobro, vidi br. 113, 1551, 1552, i iz značenja srebra, a to je istina, vidi br. 1551, 2048; muški likovi znače da su (ove obmane) izgledale kao istine, vidi br. 2046. Da sinovi i kćeri, koje su rodili, a koje su prinosili na žrtvu, označavaju istine i dobra koja su izopačili, jasno je iz značenja sinova i kćeri, vidi br. 489-491, 533, 2362. Da kurvanje s Egipćanima znači izokenuti one stvari pomoću reči-znanja, vidi se iz značenja Egipta, a to su Znanja-reči (Scientifica), vidi br. 1164, 1165, 1186, 1462. Da kurvanje sa sinovima Asirskim označava izokretanje uz pomoć umovanja, vidi se iz značenja Asira, a to je umovanje, vidi r. 119,1186. Umožiti kurvarstvo sve do zemlje Haldejske, označava svetogrđenje (profanaciju) istine koja je Haldeja, vidi gore, br. 1368. Otuda se vidi šta je priroda unutrašnjeg smisla Reči u samom smislu

slova. Na sličan način na drugome mestu kod istog Proroka: Bijahu dvije žene, kćeri jedne matere. One se kurvahu u Egiptu, i ondje im pipaše grudi, i ondje im zgnječiše dojke djevojačke. A imena im bijahu, starijoj Ola a sestri joj Oliba; one postaše moje, i rodiše sinove i kćeri. Imena im bijahu Oli Samariji, a Olibi Jeruzalem. I Ola kad bijaše moja kurvaše se, i upaljivaše se za svojim milosnicima, Asircima susjedima. A ni s Egipćanima ne okani se kurvanja svoga, jer spavahu s njom od mladosti njezine. A sestra joj Oliba videći to upljivaše se još gore nego ona, i kurvarstvo njezino bijaše gore od kurvarstva sestre joj. I upaljivaše se za Asircima, knezovima i vlasteljinima, krasno odjevenim, koji jahahu na konjima i bijahu lijepi mladići. I ova se još više kurvaše, jer kad bi vidjela ljude napisane na zidu, likove haldejske napisane crvenilom, opasane po bedrima, sa šarenim kapama na glavi, koji svu bijahu na oči kao vojvode nalik na sinove babilonske . I upaljivaše se za njima čim ih viđaše očima svojim. I babilonjani dolažahu k njoj na postelju ljubavnu (XXII.2-5, 7, 8, 11, 12, 14, 16, 17). Samarija je crkva koja je u osećanju istine, Jerusalim (je crkva) koja je u osećanju dobra, čije kurvarenje s Egipćanima i sinovima Asira su izopačenosti dobra i istine preko znanja-reči i umovanja, čime se potvrđuju obmane, kao što se vidi iz značenja Egipta, vidi br. 1164, 1165, 1186, 1462; i Asura, vidi br. 119, 1186; osim tioga, izopačenje je išlo sve do svetogrđenja (profanacije) bogoslužjenja, a to je Haldeja u pogledu istine, vidi b. 1368; a Babel u odnosu na dobro, vidi br. 1182, 1326. Kod Isaije: jer poslije sedamdeset godina Jehova će pohoditi Tir, i on će se vratiti na kurvarsku zaslugu svoju, i kurvaće se sa svijem carstvima na zemlji (XXIII.17). Razmetanje obmanom je ono što je označeno dobitkom i kurvatstvom Tira. Da Tir označava poznavanja istine, može se videti, br. 1201. Carstva su istine s kojima se izvodi kurvarstvo, vidi br. 1672. Kod Jeremije: A ti si se kurvala s mnogim milosnicima, i opet se vrati k meni, veli Jehova. Podigni oči svoje k visinama, i pogledaj gdje se nijesi kurvala; na putoma si sjedjela čekajući ih kao Arapin u pustinji, i oskrvnula si zemlju kurvarstvom svojim i zloćom svojom (III,ž.1,2). Kurvati se i skrvnaviti zemlju kurvarstvom, je izokrenuti i pretvoriti istine u obamne u crkvi; zemlja je crkva, vidi gore, br. 662, 1966, 1968. Opet: Sramotnijem kurvanjem svojim oskrvni zemlju, jer činjaše preljubu s kamenom i drvetom (III.9). Kurvati se s kamenom i drvetom je izokretati istine i dobra spoljašnjeg bogoslužjenja. Da je kamen takva istina,

može se videti, br. 643, 1298; i da je drvo takvo dobro, br. 643. Kod istoga Proroka: Jer učiniše grdilo u Izrailju čineći preljubu sa ženama bližnjih svojih, i govoreći laž na moje ime, što ja nijesam zapovijedio (XIX. 23). Kurvati se sa ženama njihovih bliskih (drugara), to je učiti obmane. Kod istog Proroka: Ali u proroka Jerusalimskih vidim strahotu: čine preljubu i hode u laži (XXIII.14), gde se vršenje preljube odnosi na dobro koje je opoganjeno, a hoditi u laži, odnosi se na istinu koja je izokrenuta. Kod istog Proroka: Vidio sam tvoje gadosti, i tvoje rzanje, nečist kurvarstva tvojega na bregovima u polju. Teško tebi, Jeruzalime, ne ćeš se očistiti, i koliko će to trajati? (XIII. 27, prim. prev. ove reči nisu nađene na označenome mestu). Kod Osije: Kurvarstvo i vino, i novo vino, oduzima srce. Narod moj pita drvo svoje, i palica mu njegova odgovara; jer duh kurvarski navodi ih da se kurvaju. Navrh gore prinose žrtve, i na humovima kade pod hrastovima, topolama i brijestovima, jer im je sjen dobar. Ne ću karati kćeri vaših kad se kurvaju, i snaha vaših, kad čine preljubu, jer se oni odvajaju s kurvama i prinose žrtve s nevaljalijem ženama (IV.11-14). Šta je označeno svakim od ovih izraza u unutrašnjem smislu, vidi se iz značenja vina, a to su obmane, novog vina, a to je zlo otuda, drveta pod kojim pitaju, to je dobro uživanja u nekoj požudi; od palice, koju se pita, to je zamišljena moć njihovog razuma; tako isto od brda i bregova, koji označavaju ljubav prema sebi i svetu; od hrasta, od topola, i od brestova, a to su gruba opažanja, u koja veruju, od kćeri i snaha, to su takva osećanja (*prim. pev. Ovde se govori o kultu plodnosti, idolopoklonstvu, i magiji u koje su upali žitelji Izrailja, pod stranom okupacijom, kad se stanovništvo izmenilo, jer su Izrailjci bili odvedeni u ropstvo, i kada su strani kulovi uzeli maha, pa stoga Prorok opominje narod, da duhovno ne propadne!*). Otuda se vidi šta je označeno kurvarstvom, preljubama, i prostitucijom. Kod istog Proroka: O Izrailje, što se kurvaš, otstupivši od Boga svojega, miluješ platu kurvarsku po svijem gumnima žitnijem (IX.1). Plata kurvarska je razmetanje (hvalisanje) obmanom. Kod Mojsija: Nemoj hvatati vjere (praviti saveze) s onima koji žive u onoj zemlji, da ne bi čineći preljubu pozvali te i ti jeo žrtve njihove, i da ne bi kćerima njihovijem ženio sinove svoje, i da ne bi kćeri njihove čineći preljubu za bogovima svojim učinile da sinovi tvoji učine preljubu za bogovima njihovijem (XXXIV.15,16). Kod istoga: ja ću okrenutzi lice svoje na suprot onome čovjeku i na suprot domu njegovu, i istrtijebiću ga, i

sve koji s njim čine preljubu za Molohom. Ako se obrati vračarima i gatarima da čini preljubu za njima, okrenuću lice svoje nasuprot njemu, i istrijebiću ga iz naroda njegova (Levitska XX.5,6). Kod istoga: A djeca vaša biće pastiri po pustinji četrdeset godina, i nosiće kar za preljube vaše, dokle ne ispropadaju tijela vaša u pustinji (XIV.3). I kod istoga: imaćete rese za to da gledajući ih opominjete se svijeh zapovijesti Jehovinih i tvorite ih, i da se ne zanosite za srcem svojim, za kojima činite preljubu (XV.39). Ovo se pokazuje još jasnije u Otkrovenju: I dođe jedan anđeo i reče: hodi da ti pokažem sud kurve velike, koja sjedi na vodama mnogim. S kojom se kurvaše carevi zemaljski, i koji žive na zemlji, opiše se vinom kurvarstva njezina (XVII.1,2). Kurva velika označava one koji su u svetogrdnom bogoštovanju. Mnoge vode na kojim ona sedi, jesu znanja, br. 28, 739. Carevi zemaljski s kojim se kurvala, oni označavaju istine crkve, vidi br. 1672, 2915, 2069; vinom kojim ih je opijala, to su obmane, vidi br. 1071, 1972. Pošto vino i pijanstvo imaju ovo značenje, kaže se za Lotove kćeri, da su one ocu dale da pije vino, stihovi 32-35. Kod istoga: I carevi zemaljski s njom se kurvaše, i trgovci zemaljski obogatiše se od bogatstva slasti njezine (XVIII.3). Vabilon, ili Vabel (Babel) označava bogoštovanje koje izvana izgleda sveto, dok je iznutra svetogrdno (profano), vidi br. 1182, 1295, 1326. Narodi koje je opila označavaju dobra koja su svetogrdna, vidi br. 1259, 1269, 1416, 1849. Carevi koji su se kurvali s njom, označavaju istine, vidi br. 1672, 2015, 2069. Kod istoga: Jer su istiniti i pravi sudovi njegovi, što je osudio kurvu veliku, koja pokvari zemlju kurvrstvom svojijem (XIX.2), gde zemlja označava crkvu, vidi br. 566, 662, 1066, 1068, 2118. Pošto kurvarstva označavaju ovakve stvari, a kćeri su označavale osećanja, to je bilo strogo zabranjeno da kćer sveštenika počini kurvarstvo, o čemu je napisano kod Mojsija: A kći svećenika koja se oskrvni kurvajući se, skrvni oca svojeg, neka se ognjem spali (Levitska XXI.9). Isto tako bilo je zabranjeno donositi u dom Jehovin od plate kurvine, jer je to gadost (Zak. Ponovljeni XXIII.18). Iz istoga razloga ustanovljen je proces istrage za ženu čiji je muž sumnjao da je izbršila preljubu (Brojevi V. 12-31), gde se sve u opštem i u pojedinačnom odnosi na preljubočinstvo dobra. A ima mnogo preljuba i kurvarstava, i njihovih vrsta, o kojima se govori u Reči; ova vrsta, koja je opisana Lotovim kćerima koje su legle s ocem, to je ona vrsta koja se naziva Moab i sin Amonov, a o kojim će uskoro bii više rečeno.

2467. Stihovi 37,38. *I starija rodi sina, i nadjede mu ime Moab; od njega su Moapci do današnjeg dana. Pa i mlađa rodi sina, i nadjede mu ime Amon; od njega su Amonci do današnjega dana. I starije rodi sina, označava religioznost te crkve u pogledu dobra: i nadjede mu ime Moab, označava njen kvalitet: od njega su Moapci do današnjeg dana, označava da otuda dolaze (potiču) takve osobe (ljudi): pa i mlađa rodi sina, označava istinu koja je postala obmana u toj crkvi: i nadjede mu ime Amon, označava njen kvalitet : od njega su Amonci do današnjega dana, označava da otuda potiču takve osobe, (ljudi).*

2468. da je ovo značenje gornjeg odlomka, nije potrebno potvrđivati, jer je očitio kako iz samog objašnjenja, tako i iz onoga što se pre toga događa, a i iz onoga što sledi. Ali priroda i kvalitet Religioznosti koja je pretstavljena Moabom i sinovima Amonoviv, može se videti po njihovom poreklu, koje je ovde opisano kao i u proročkim delovima Reči, gde se ovi imenuju. U opštem, oni izgledaju u nekom pogledu sveti, ali ne u unutrašnjem bogoštovanju, a koji lako prigrle kao dobra i istine one stvari koje pripadaju spoljašnjem bogoštovanju, ali odbijaju i odbacuju one stvari koje pripadaju unutrašnjem bogoštovanju. Ovakvo bogoštovanje i ovakva religioznost dio su onih (sudbina onih) koji su u prirodnom dobru, ali koji preziru druge u upoređenju sa sobom. Oni su slični voću koje je izvana lijepo, ali je iznutra gnjilo ili trulo; oni su i kao mramorne vazne koje sadrže nečiste i ponekad prljave stvari; ili kao žene koje su licem, stasom, i oblikom lepe, ali koje su iznutra bolesne, i pune prljavština. Jer u takvim osobama postoji opšte dobro, koje nije lišeno lepote, ali pojedinosti koje u to ulaze prljave su. U početku, doduše, nije tako, ali postepeno tako postaje, jer one upijaju sve razne stvari koje se nazivaju dobrim, i sa obmanama koje iz ovih potiču, za koje, zato što ih potvrđuju, oni misle da su istine, a to je za to što oni preziru unutrašnje stvari bogoštovanja; a preziru ih jer su u ljubavi prema sebi. Ovakve osobe postoje i one potiču od onh koji su samo u spoljašnjem bogoštovanju, a koje su pretstavljene u ovom poglavlju Lotom, i to onda kad je dobro istine opustošeno. One (ovakve osobe) opisane su u Reči kako u pogledu

njihovog karaktera u početku, kad njihovo dobro još nije tako uprljano, i onda kada je uprljano; a isto tako i kasnije, kada je sasvim uprljano; a pokazuje se i kako one odbacuju unutarnje stvari bogoštovanja i doktrine. *Njihov karakter u početku, kad njihovo dobro još nije jako uprljano, ovako se opisuje kod Danila: U pošljednje vrijeme južni će se car pobiti s njim; i car će sjeverni udariti na nj kao vihor s kolima i konjicima i sa mnogim lađama, i ušavši u zemlje poplaviće i proći. I doći će u krasnu (miluj) zemlju. I ,mnoge zemlje će propasti, a neke će izbaviti od njegovijeh ruku: Edomska, Moapska, i najbolje sinove Amonove (XI.40,41). Južnii car označava one koji su u dobrima i istinama; sjeverni car one koji su u zlima i obmnama, sjeverni car sa kolima, jahačima, plaveći i prolazeći, označava zla i obmane, označene kolima, jahačima, i lađama, će nadvladati. Edom, Moab, i najbolji (prvi plodovi) sinovi Amonovi, koji će biti oteti iz njegoe ruke, označavaju one koji su u takvom dobru, koje još nije jako uprljano obmanama, pa se stoga i nazivaju prvim plodovima (najboljim) sinova Amonovih. Kod Mojsija: I prođosmo pustinju, i Jehova mi (Mojsiju) reče: nemoj pakostiti Moapcima ni zemetati boja s njima, jer ti ne ću dati zemlje njihove u našljedstvo; jer dadoh sinovima Lotovijem u našljedstvo Ar (Zak. Ponovjeni II.8,9). A o sinovima Amonovim: Jehova mi reče (Mojsiju): ti ćeš danas prijeći preko međe Moapske kod Ara. I doći ćeš blizu sinova Amonovijeh: nemoj im pakostiti ni zemetati boja s njima, jer ti ne ću dati u našljedstvo zemlje Amonske, jer je dadoh sinovima Lotovijem u našljedstvo (Zak. Ponovljeni. II.17-19). Ar označava takvo dobro; Moab i sinovi Amonovi označavaju one koji su u takvom dobru, ali u početku, pa je stoga zapovedeno da ne treba da im pakoste. Otuda to da je Moab izagnao Rafaima a koji su bili kao Anakimi, da su sinovi Amonovi izgnali i Rafaima, koje su oni nazivali Zomzomi (Zak. Ponovljeni II. 9-11, 18-21). Emimima, Rafaima, Anakima, i Zomzomima, označeni su oni koji su bili ispunjeni opažanjima zla i obmane, vidi br. 581, 1673; Moabom i sinovima Amonovim ovde su označeni oni koji još nisu bili tako ispunjeni (zlom i obmanama); ali koji su, kada su zaista bili ispunjeni njima, to jest, kad je njihovo dobro bilo ukaljano obmnama, bili su izagnani, vidi Brojevi XXI.21-31; Jezikilj XXV. 8-11. (prim. prev. Biblijski arheolozi smatraju da su ovi narodi bili slični neandertalcima, koji su prethodili homo sapiensu. Njih su Izrailjci, misli se, izagnali ili potisnuli, ali su neke i koristili kao borce. Jedan od njih bio je, misli se, Golijat koji je pao od*

ruke pastira a budućeg cara Davida). *Njihov karakter, kad je njihovo dobro bilo ukaljano*, opisuje se kod Jeremije: Za Moaba ovako veli Jehova: teško Nabu! Jer će se opustošiti; Karijatajim će se posramiti i uzeti. Mizgab će se posramiti i prepasti. Podajte krila Moabu, neka brzo odleti, jer će gradovi njegovi opistjeti. Ostavite gradove i naselite se u stijeni, stanovnici Moapski, i budite kao golubica koja se gnijezdi u kraju u rasjelini. Znam ja, veli Jehova, obijest njegovu; ali ne će biti tako; laži njegove ne će učiniti ništa. Za to ću ridati za Moabom, vikati za svijem Moabom, i uzdisati za onima u Kireresu. Teško tebi, Moabe, propade narod Hemosov, jer sinove tvoje zarobiše, i kćeri tvoje odvedoše u ropstvo. Ali ću povratiti roblje Moapsko u posljednje vrijeme (XLVIII.1,2,9,28,30-32,36,46,47). Predmet o kom se govori u celom ovoom poglavlju je Moab, ali se kroz njega govori i o drugima koji su u sličnom dobru; i kako oni dopuštaju da ih ispune obmane, tako da se kaže da treba da daju krila Moabu da bi odleteo, i da će njegovi gradovi opusteti, ali da oni treba da napuste gradove i da se nastane na steni i da, kao golubica, prave gnezdo u raselini (pukotini), i još nekoliko stvari, čime ih se ohrabruje da ostanu u opštim dobrima i istinama, i da ako i budu zavedeni obmanama iz neznanja, da će biti vraćeni iz ropstva u poslednje dane. Ali o onima kod kojih se ovo neće desiti, kaže se: ridaću za Moabom, vikaću za svim Moapcima, i uzdisaću za Moabom; obmane kojima su ispunjeni, označene su Nebom, Kirijtaimom, Misgabom, Sibmahom, Jazerom, Hemošem, i sa još nekoliko imena koja se pomnju u tome poglavlju. Kod Isaije: Jer će biti kćeri Moapske na brodovima Arnimskim kao ptica otjerana iz gnijezda. Učini vijeće, narode, načini sjen kao u po dne kao noć, zakloni izgnane, nemoj izdati bjegunca. Neka kod tebe borave izgnani moji, Moabe; budi im zaklon od pustošnika. I utrcu prijesto milošću, i na njemu će sjedeti jednako (stalno) u šatoru Davidivu koji će suditi. Čusmo za oholost Moaba vrlo ponositog, za oholost i obijest njegovu. Za to će ridat Moab za Moapcem, svi će ridati. za to utroba moja ječi kao gusle za Moabom, i srce moje za Ki-Eresom. I kad se vidi da se umorio Moab na visini svojoj, ući će u svetinju svoju da se pomoli; ali ništa neće svršiti. Ovo je riječ što reče Jehova Moabu davno. (XVI. 2-4,6,7,11,12-14).Predmet o kome se govori u celom ovom poglavlju je Moab, a preko njega i onima koji su u sličnom dobru, a koji su opisani skoro istim rečima, kao kod Jeremije (poglavlje XLVIII), gde se oni na sličan način ohrabruju da ostanu u

opštim dobrima i istinama, i da ne dopuste da ih ispune obmane. Opšta dobra i istine označene su sazivanjem veća, sudovima, skrivanjem prognanih, ne izdavanjem izbeglice, time što će bii zaštita za one koji su izbačeni od zatirača, a sve ovo označava spoljašnje bogoštovanje; ali za to što dopuštaju da ih ispune omane, kaže se: *Do tri godine najamničke, ološaće slava Moabova sa svijem mnoštvom njegovijem, i što ostane, biće vrlo malo i ne jako.* Za to što se takvi ljudi lako zavedu (na krivi put), za Moaba se kaže da će biti pod rukom Filistejaca a da će sinovi Amonovi njima bii pokorni, kod Isaije: *...jesejev će korijen biti zastava narodima, i počivalište njegovo biće stalno. I tada će Jehova podigniti ruku svoju da zadobije ostatak naroda svojega, što ostane od Asirske i od Egipta i od Ferosa i od Etiopske i od Elama i od Senara i od Emata i od ostrva morskih. Nego će složno letjeti na pleća Filistejima k zapadu; zajedno će plijeniti narode istočne; na Edomce i Moapce dignuće ruke svoje, i sinovi Amomnovi biće im pokorni (XI.10.13,14).* Korjen Jesejev označava Gospoda; Juda označava one koji su u nebeskom dobru, Efraim one koji su u duhovnim istinama; Filistejci one koji su u znanju istine, a ne i u ljubavi ka bližnjem; sinovi istoka su oni koji su u znanjima o dobru, ali ne i u ljubavi ka bližnjem, a oni koji stavljaju ruku na njih zovu se Moabom, a koji im se pokoravaju, ti se nazivaju sinovima Amonovim, jer su ih ovi ispunili obmanama. *Ali kakav je karakter onih koji se nazivaju Moab i sinovi Amonovi onda kada je njihovo dobro sasvim ukaljano obmanama, ovako je opisan kod Davida: Bog reče u svetinji svojoj: veseliću se, razdijeliću Sihem, i dolinu Sohot ramjeriću. Moj je Galad, moj je Manasija, Jefrem je krjepost glave moje, Juda je skiptar moj (Psalam LX.6-8).* Na isti način u Psalmu CVIII.7-9, gde čaša (iz koje se umiva) označava dobro koje je ukaljano obmanama. Kod Jeremije: *Ne će se više hvaliti Moab Hezebonom; jer mu zlo misle: hodite da ga istrijebimo da nije više narod; Moab je bio u miru od djetinjstva svojega i počivo na droždini svojoj, niti se pretakao iz suda u sud, niti je u ropstvo išao. No na svijem krovovima Moabovijem i po ulicama njegovijem biće sam plač, jer ću razbiti Moaba kao sud na kome nema miline (XLVIII.2,11,38).* Obmane kojima se Moabovo dobro ukaljalo nazivaju se droždinom, u kojoj ostaje ukus i miris, ako se ne popravi; ovde je obnova (reformacija) ozačena čašom koja će se izliti, a samo dobro se naziva čašom u kojoj nema miline, kao što se kod Davida naziva čašom iz koje se umiva. Kod Isaije: *Jer će ruka Jehovina počivati na ovoj gori, a*

Moab će se izgaziti za gnoj (XXV.10). Oni koji se tako mnogo brinu samo za spoljašnje stvari, i preziru, odbacuju, i čak pljuju na unutrašnje stvari bogoštovanja i doktrine, pa stoga imaju obmane umesto istina, ovako se opisuju kod Jezekilja: *Sine Čovječji, okreni lice svoje k sinovima Amonovijem i prorokuj na njih. I reci sinovima Amonovijem: Čujte riječ Jehove Boga: što si govorio, aha! Za svetinju moju, što se oskrvni, i za zemlju Izrailjevu, što opustje, i za dom Judin, što otide u ropstvo; za to ću te, evo, dati u našljedstvo istočnijem narodima, i pogradiće u tebi dvorove sebi, i načiniće sebi kolibe u tebi: oni će jesti plodove tvoje i piti mlijeko tvoje. I od dvorova će načiniti obor kamilama, i od zemlje sinova Amonovijeh tor ovčiji, i poznaćete da sam ja Jehova. Što si pljeskao rukama i lupao nogom i veselio se iz srca što si opustošio svu zemlju izraelovu, za to, evo, ja ću dignuti ruku svoju na te, i daću te narodima da te plijene, i istrijebiću te između naroda i ztrću te između zemalja, i istrijebiću te. Šta govori Moab i Seir: et, dom je Judin kao svi narodi. Za to, evo, ja ću otvoriti stranu Moabovu od gradova, na međi, krasnu zemlju Bet-jezimotsku, Bel-meonsku i Karijatajimsku, narodima istočnijem iza zemlje sinova Amonovijeh, i daću im je u našljedstvo da nema spomena sinovima Amonovijem među narodima (XXV.2-11).* Reči: *Aha! Što si govorio za svetinju moju, što se oskrvni, i za zemlju Izrailjevu, što opustje, i dom Judin, što otide u ropstvo; i što si pljeskao rukama i lupao nogom i veselio se u srcu što si opustošio svu zemlju,* su izrazi prezrenja, ismevanja, kao i odbacivanje unutrašnjih stvari bogoštovanja i doktrine, a kada se ove stvari odbace, ni spoljašnje stvari nemaju vrednosti; pa se stoga ovakvi ljudi predaju da budu plen narodima, to jest da njima zagospodare zla, i tako bivaju otsečeni od naroda, kroz obmane; a njihova zemlja je razorena, to jest, prestaju da budu crkva. Kod Sofonije: *Čuo sam rug Moabov i ukore sinova Amonovijeh kojima ružite moj narod, i raširiše se preko međa njihovijeh. Za to će Moab biti kao Sodoma a sinovi Amonovi kao Gomora, mjesto koprivama, i slanica, i vječna pustoš. I ostatak naroda mojega oplijeniće ih, i kojio ostnu od naroda moga, naslijdiće ih. To će im biti za ponositost njihovu; jer ružiše narod Jehove nad vojskama i podizaše se na nj (II.8-10).* Ružiti narod, i širiti se preko ninjihove granice, i podizati se protivu naroda Jehove nad vojskama, znači malo ceniti i odbacivati unutrašnje istine, koje su narod Jehove nad vojskama; tako dobra postaju zla obmane, koja su Sodoma i mesta osatvljena koprivama; a

istine postaju obmane, što je Gomora i slanica (jama soli); jer spoljašnje stvari potiču od unutrašnjih stvari koje su dobra i istinite. Kod Davida: Po narod tvoj zlo naumiše, i dogovaraju se na izbrane tvoje. Rekoše: hodite da ih istrijebimo između naroda i da se više ne spominje ime Izrailjevo. Složno pristaše, i suprot tebi vjeru uhvatiše: Naselja (šatori) Edomova i Ismailovci, Moab i Agarani, Geval i Amon i Asmalan, Filisteji s Tircima; i Asur udruži se s njima; i postadoše mišica sinovima Lotovijem (Psalam LXXXIII.3-9). Dogovarati se u potaji da bi ih istrijebili među narodima, da se ime Izrailjevo više ne spominje, znači potpuno odbaciti unutrašnje stvari. Naselja (šatori) Edomova i Ismailovci, Moab i Agarani, Geval i Amon, označavaju one koji su u spoljašnjim stvarima bogoštovanja i doktrine. Filistija s Tirom označava stvari koje oni kažu o unutrašnjim stvarima, iako ih tamo nema. Asur, koji je mišica sinovima Lotovim, označava umovanje kojim se koriste da bi se otimali za spoljašnje stvari, a napadaju unutrašnje stvari. Kod Mojsija: Niko da se ne ženi ženom oca svojega, ni da otkrije skuta (haljine) oca svojega. U sabor Jehovin da ne ulazi ni utučen (u mošnice, testise) ni uškopljen, ni Amonac, ni Moabac da ne ulaze u sabor Jehovin (Zak. Ponovljeni XXII.30; XXIII. 1,3). Otuda je očito šta Moab i Amon označavaju, na kraju dana (vremena), ili kad se sasvim ispune obmanama, to jest, dobrima koja su preljubočinska, a čije su istine postale obmane, a što je posledica njihovog odbacivanja i preziranja svih unutarnjih stvari. Jer to je razlog da se oni ovde pominju posle prljavih preljuba o kojima se prethodno govori, naime, a to je ženidba očevom ženom (inočom), i otkrivanje očervog skuta (haljine), skoro kao ono što se kaže za Lotove kćeri, od kojih su potekli Moab i Amon; a isto tako posle pominjanja onih koji su utučeni (u mošnice) i uškopljeni (kastriрани), kojima su označeni oni koji koji potpuno odbacuju ljubav i milosrđe. Sabor Jehovin označava nebo, u koje oni ne mogu doći, jer nemaju ostataka, koji su unutrašnja dobra i unutrašnje istine, koji su označeni desetim kolenom, vidi br. 576, 1738, 2280. Oni su bili i među narodima koji su prinosili na žrtve svoje sinove i kćeri Molohu, čime je označeno, u unutrašnjem smislu, da su ugasili istine i dobra, jer je bog Moaba bio Hemoš, a bog Amonaca Moleh i Milkom (1 o Carevima XI. 7, 33; 2 o Carevima XXIII.13), kojima su prinosili žrtve (2 o Carevima III.27). Sinovima i kćerima označene su istine i dobra, vidi gore, br. 489-491, 533, 1147. To je dakle ono što je označeno Moabom i Amonom; ali vrste obmana

kojima su preljubočili dobra i istine pretvarali u obmane, su mnoge, i nabrojane su kod Jeremije, ali samo su navedena njihova imena: *Jer sud dođe na zemlju ravnu, na Holon, i na Jazah i Mefat, i na Dibon, i na Nebon i na Bet-Deblatajim, i na Karijatajim i na Bet-gamul i na Bet-Moan, i na Kariot i na Bozru, i na sve gradove zemlje Moapske, koji su daleko i koji su blizu. Odbijen je rog Moabu, i mišca se njegova slomi. Neka se valja Moab u bljuvotini svojoj i bude i on podsmijeh (XLVIII. 21-26)*. Ovo su vrste obmane koje obitavaju zajedno u onima koji se nazivaju Moabom i Amonom. Priroda i kvalitet svake pojedine (obmane) vidi se iz značenja svakog pojedinog imena u unutrašnjem smislu. Da imena u Reči označavaju samo stvari, bilo je pokazano više puta.

O ČOVEKOVOJ MEMORIJI KOJA OSTAJE POSLE SMRTI, I O SEĆANJU ONIH STVARI KOJE JE UČINIO ZA ŽIVOTA U TELU.

2469. Teško da je ikome poznato danas da čover ima dve memorije, jednu spoljašnju, i drugu unutrašnju; i da je spoljašnja memorija svojstvena telu, a unutrašnja njegovom duhu.

2470. Dok je u telu, čovek teško da zna da ima unutrašnju memoriju, koja da deluje kao jedno sa spoljašnjom memorijom; jer ideje misli, koje pripadaju unutrašnjoj memoriji, ulivaju se u stvari koje su u spoljašnjoj memoriji, kao u prijemne posude, i tu se spajaju (s unutrašnjom s onim što je u unutrašnjoj memoriji). Ovo je isto kao i kad anđeli i duhovi govore sa čovekom; u takvim prilikama, njihove ideje, preko kojih oni međusobno govore, ulivaju se u izraze (reči) čovekovog jezika, i spajaju se s njima na takav način da oni govore čovekovim jezikom, dok su ideje njihove, a i izrazi (reči) čovekovi. O ovome sam često razgovarao s duhovima.

2471, Ove dve memorije su svim odvojene jedna od druge. Spoljnoj memoriji, koja je svojstvena čoveku dok živi u svetu, pripadaju reči jezika, kao i predmeti spoljašnjih čula, i znanja koja se odnose na svet. Unutrašnjoj memoriji pripadaju ideje govora duhova, koje su povezane s unutrašnjim vidom, i sve racionalne stvari, koje potiču od ideja od kojih postoji sama misao. Da su ovo različite stvari, čovek ne zna, kako stoga što o tome ne razmišlja, tako i zbog toga što je on u telesnim stvarima, pa ne može tada da svoj um odvoji od njih.

2472. Otuda to da ljudi, za života u telu, mogu samo da govore jedan s drugim jezicima koji se razlikuju po zvukovima, i izrazima, i ne mogu da razumeju jedni druge osim kada su vešti u tim jezicima; razlog je to što se ovo radi iz spoljašnje memorije. Dok duhovi razgovaraju jedan s drugim sveopštım (univerzalnim) jezikom koji se sastoji od ideja, koje pripadaju samoj misli, i tako mogu da razgovaraju jedan s drugim, bilo kome jeziku i narodu da su pripadali na svetu; a razlog je to što se ono radi iz unutanje memorije. Svaki čovek ulazi u ovaj jezik odmah nakon smrti, jer on tada ulazi u svoju unutrašnju memoriju, koja je, kao što smo rekli, svojstvena njegovom duhu, vidi br. 1637, 1639, 1757, 1876.

2473. Unutrašnja memorija uveliko prevazilazi spoljašnju, te ako se uprede, to je kao mirijade mirijada prema jedan, ili kao što je svetlo prema onom što je mračno; jer mirijade ideja unutrašnje memorije ulivaju se u jednu jedinu stvar spoljašnje memorije, i tako oblikuju nešto opšte i zatamnjeno; otuda to da su sve sposobnosti duhova, a još više anđela, savršenije (od čovekovih), to jest, kako njihovi čulni dodiri tako i njihove misli i opažanja. Da je unutrašnja memorija savršenija od spoljašnje, može se videti iz sledećih primera. Pretpostavimo da se jedan čovek seti drugoga čoveka, prijatelja ili neprijatelja, sa čijim je karakterom dobro upoznat iz dodira u društvu kroz mnogo godina; sve što on u tome trenu o njemu misli, pokaže se kao nešto zatamnjeno; a to je zato što on tada misli od spoljašnje memorije; ali kad taj isti čovek postane duh, i seti se drugoga. Ono što on tada o njemu misli, pokaže se skupa sa svim idejama koje je imao o njemu; a to je zato što tada misli od unutrašnje

memorije. Takav je slučaj i s drugim stvarima; sam predmet o kojem čovek zna mnogo toga, pokazuje se u spoljašnjoj memoriji kao jedna opšta stvar; ali u unutrašnjoj memoriji pokazuje se sa svim pojedinostima, od kojih je sačinio ideju kroz sve vreme, i to u čudesnom obliku.

2474. Ma što da čovek čuje i vidi, a što utiče na njega, uliva se, kao ideje i kao ciljevi, u njegovu unutrašnju memoriju, a da on toga nije svestan, i tu ostaje; pri čemu se ništa ne gubi, iako su se te stvari izbrisale u spoljašnjoj memoriji; unutrašnja memorija je takva da se u nju upisuju sve pojedinosti, pa i najmanje, o kojima je čovek ikad mislio, rekao, i uradio, čak i one koje je nekad video kao u senci, s najsitnijim detaljima, od njegovog najranijeg detinjstva do najdublje starosti. Čovek se svega toga seća kada dođe u drugi život, i kada se to pokaže u svom potpunom redosledu. To je Knjiga Života, koja se otvara u drugom životu, i po kojoj mu se sudi. Čovek da skoro ne veruje, ali ovo je sasvim istinito. Svi njegovi ciljevi (namere), koji su bili skriveni u njemu u tami, i sve što je mislio, i što je govorio i radio, od ovih ciljeva, sve do najmanjih detalja, sve se pokaže pred anđelima, kao u po dana, kada to Gospod dozvoli. To mi je ponekad bilo pokazano i potvrđeno s puno iskustva, tako da o tome nije ostalo nikakve sumnje.

2475. Do sada nije bilo nikome poznato stanje duša posle smrti u pogledu memorije; ali meni je poznao, i to puno iz svakodnevnog iskustva već nekoliko godina, da čovek posle smrti ništa ne gubi od onoga što je ikada bilo u njegovoj memoriji, bilo u spoljašnjoj ili unutrašnjoj memoriji, tako da nema ničega tako beznačajnog a da nije sačuvano; tako on ne ostavlja ništa iza sebe posle smrti osim kosti i telo koji, dok je živeo u svetu, nisu bili živi od samih sebe nego od života njegovog duha koji je, kao čistija supstance, bio povezan s njegovim telesnim delovima.

2476. Međutim, u pogledu njegove spoljašnje memorije, stoji, da iako čovek kod sebe ima sve i u opštem i u pojedinostima, ipak mu nije dopušteno da koristi tu memoriju, već samo unutrašnju memoriju. Za to ima puno razloga. Prvi je taj, o kome smo pre govorili, da od unutrašnje memorije, u drugom životu, čovek može da govori i razgovara sa svakim u svemiru. Drugi je razlog, što je unutrašnja memorija svojstvena njegovome duhu, i odgovara stanju u kome je tada. Jer spoljašnje stvari, naime, znanja, svetske i telesne stvari, pogoduju i saobrazne su njegovom stanju dok boravi u svetu i u telu: dok unutrašnje stvari, naime, racionalne, duhovne, i nebeske stvari, pogoduju i saobrazne su duhu.

2477. Jednom sam slušao kako duhovi raspravljaju o tome, da što god je prihvaćeno kao načelo (princip), bilo kakvog da je karaktera, to se može potvrditi bezrojnim stvarima, dok na kraju onome koji se utvrdio u tome, to izgleda sasvim istinito, iako je lažno; i da se ljudi mogu lakše ubediti u ono što je lažno nego u ono što je istinito. Da bi se ubedili u ovo, predloženo im je da misle i govore o ovome pitanju: da li je pogodno duhovima da koriste spoljašnju memoriju. Duhovi raspravljaju o ovakvim predmetima mnogo bolje nego što to čovek može verovati ili shvatiti, ali svaki prema svome osećanju. Duhovi koji su više voleli svetske i telesne stvari, potvrdili su ovu pretpostavku (propoziciju) sa mnogo argumenata, dajući kao razloge, da tako ne bi ništa izgubili i da bi posle smrti bili ljudi kao što su bili pre; da bi tada bili u stanju, preko čoveka, da se vate u svet; da spoljašnja memorija pruža veliko uživanje u životu; da su inteligencija i mudrost vezane za ovu sposobost; pored mnogo drugih argumenata kojima su se ubedili da svom načelu, sve dok im nije izgledalo istinito. A onda su drugi govorili, počevši od suprotnog načela, znajući da je ono što govore istinito, jer je tako po Božanskom redu. Oni rekoše da kad bi duhovima bilo dozvoljeno da koriste spoljašnju memoriju, da bi oni tada bili u sličnom stanju nesavršenosti u kome su bili kada su bili ljudi; da bi tako bili u grubim i zatamnjenim idejama, u upoređenju s onima koje su u unutrašnjoj memoriji; i da bi na ovaj način postajali gluplji i gluplji, i da bi se spuštali a ne uzdizali, i tako ne bi živeli u večnosti; jer da bi uronjavanje ponovo u svetske i telesne stvari, da bi to bilo kao baciti se ponovo u stanje smrti; i dalje, da ako bi

duhovima bilo dopušteno da koriste spoljašnju memoriju, da bi ljudski rod propao, jer da Gospod vlada čovekom preko duhova i anđela; i ako bi duhovi od spoljašnje memorije uticali na čoveka, čovek ne bi mogao da misli iz svoje memorije, nego iz memorije duha, tako da čovek ne bi više uživao u svom vlastitom životu i u svojoj nezavisnosti, nego bi bio opsednut; i da je to bila priroda opsednutosti (opsesija) u prošlim vremenima; pored mnogih drugih argumenata.

2478. Da bih saznao kako bi to bilo nemoguće čoveku da misli od svoje vlastite memorije, ako bi duhovi uticali na nje a iz njihove spoljašnje memorije, bilo je dopušteni dva ili tri oputa da se do meni desi; i tada sam mislio da ja mislim ono što je duh mislio, i da sam ja ranije mislio stvari koje u stvari nisam mislio; i ovo nisam mogao da primetim sve dok se duh nije povukao (*prim. prev. autor upozorava čitaoca na više mesta da je razgovor s dušama umrlih vrlo opasan. Najvažniji je razlog to, što samo duhovi koji se protive zabrani govora s ljudima, i govore s ljudima, a to su uglavnom negativni duhovi. Drugi je razlog to što duhovi, čitajući našu memoriju, nas lako ubede da su oni dobri, i naši prijatelji, što je retko slučaj. Autor navidi sebe kao izuzetak, jer je bio pozvan na ovu misiju kao što su nekad bili pozivani proroci, i da se on samo pokorio Gospodovom nalogu da radi ono što je poslednjih tridesetak godina radio.*

2479. Jedan novodošli duh bio je ljutit što ne može da se seti mnogih stvari koje je znao u životu tela, žaleći što je izgubio ono zadovoljstvo koje mu je tako mnogo značilo; ali mu bi rečeno da nije apsolutno ništa izgubio, i da on i dalje zna svaku pojedinu stvar koju je nekad znao. Ali da u drugom životu nije dopušteno takve stvari iznositi iz sećanja; da je dovoljno to što može da misli i govori bolje i savršenije, kad ne uvlači svoje Racionalno, kao nekad, u grube, mračne, materijalne i telesne stvari, koje nisu od koristi u carstvu u koje je sada stigao; i da su one stvari, koje je imao u svetskom carstvu, ostavljene, i da se on sada uvodi u večni život, i da samo na taj način može postati blažen i srećan; tako da je to bilo iz neznanja što je verovao da u drugom životu nestaje

inteligencija zato što se ne koristi telesna memorija, dok je činjenica da se um uzdiže u duhovne i nebeske stvari onoliko koliko se njegov um povlači iz čulnih itelesnih stvari.

2480. Pošto su ljudi posle smrti u unutrašnjoj memoriji, a to je bila memorija njihovog racionalnog, to sledi da oni koji su bili vešti u jezicima više od osalih, da oni nisu u stanju da izgovore nijedan slog onih jezika; a da oni koji su se isticali u naukama, da nisu u stanju da se sete svojih znanja-reči, i da su oni ponekad gluplji od ostalih. Ali što god su naučili pomoću jezika ili nauka, oni to koriste, jer je preko toga oblikovano njihovo Racionalno. Racionalno, koje su kroz to stekli, to je ono od čega misle i govore. Onaj koji je upio obmane pomoću jezika i nauka, i koji se utvrdio u njima, razmišlja (rezonuje) samo od obmana, a onaj koji je ispunjen istinama, govori od istina. Osećanje je ono što daje život, osećanje zla koje daje život obmanama, a osećanje dobra daje život istinama: svako misli od osećanja, a niko bez osećanja.

2481. Da ljudi posle smrti, to jest, duhovi, ne gube ništa iz onoga što je sadržano u njihovoj spoljnoj ili telesnoj memoriji, nego sve to i dalje imaju, to jest, svu svoju memoriju, iako nije dozvoljeno da iznose pojedinosti iz svog života, bilo mi je pokazano kroz mnoga iskustva, kao što se vidi iz onoga što sledi. Dva duha s kojima sam se poznavao za vreme njihovog života u telu, a koji su bili u neprijateljstvu, sreli su se, kad sam čuo jednoga kako opisuje kartakter drugoga sa mnogo okolnosti, i kakvo je mišljenje imao o njemu, recitujući celo pismo koje mu je bio napisao, i čitav niz drugih stvari, koje su bile pojedinosti i koje su pripadale spoljašnjoj memoriji, a koje je drugi priznao i na koje je odgovorio šuteći. *(prim.prev. Iznošenje pojedinosti iz života u drugom svetu nije dozvoljeno po pravilu, ali jeste kada je po Gospodovom dopuštenju, jer ima svrhu poduke, kao na primer u ovom slučaju)*

2482. Čuo sam jednoga duha kako kori drugoga da je zadržao neki njegov novac, i odbio da ga vrati, i to s okolnostima izvedenim iz spoljašnje memorije, tako je onaj drugi bio posramljen. Čuo sam i odovor onoga drugoga, i nabranje razloga zašto je tako postupio, gde su sve pojedinosti bile svetske prirode.

2483. Izvesna žena bila je uvedena u stanje u kome je bila u kome je bila za života u svetu, kad je bila pokušala da učini nešto nevaljalo, i tad su se pokazale pojedinosti njenih misli, i njen razgovor s drugom jednom ženom, kada se sve iznelo kao u sred dana. A jedna žena, koja je *pripadala četi sirena*, a koja je ustrajavala u tvrdnji da ona nije bila takva u živou tela, uvedena je u stanje telesne memorije, i tada su bile razgolićene njene preljube i sramotni činovi, koji su bili malo kome poznati u vreme njenog života, i to u nizu, a bilo ih je skoro stotinu: gde je bila, sa kim je izvršila preljubu, šta je tada pokušavala, i to sve uživo, kao u sred dana, tako da se uverila (prim.prev. uverila da se sve zna iz Knjige života). Ovakve se stvari iznose, i to kako su se odigrale životu, sa svim okolnostima, kad god neko želi da odbrani od optužbe da nije bio onakav kao što je bio. *(Prim. prev. Kod autora, sirene su naziv za žene koje u telesnom a još više u drugom životu zavode ljude svim ogućim trikovima, koji su nazamislivi u telesnom životu. Naziv sirene, verovatno je uzet iz Homerove Odiseje i Ulisovog mudrog načina da ih izbegne prolazeći između dve opasnosti, Skile i Haridbe).*

Prim. prev. Broj 2484 je izostavljen.

2485. Bio je sa mnom jedan duh, s kojim se nisam poznavao za njegovog života u telu, i kad sam ga pitao da li zna odakle je, on nije znao; ali preko unutrašnjeg vida poveo sam ga kroz neke gradove gde sam ja bio, i na kraju u grad odakle je on došao, a onda kroz ulice i trgove, koje je sve znao. I na kraju u ulicu gde je stanovao; i da sam ja bio upoznat s kućama, možda bih i ja zano njegovu kuću.

2486. Da ljudi sa sobom u drugom životu imaju sve što pripada telesnoj memoriji, u opštem i u pojedinačnom, bilo mi je pokazano često sudeći po onima koje sam ja poznavao za njihovog života u telu, tako kad sam s njima razgovarao, oni su se sećali svih stvari u opštim crtama kao i u pojedinostima koje su radili ili govorili, i šta su u to vreme mislili dok sam ja bio prisutan s njima (u telesnom životu). Iz ovih i ostalih iskustava, bilo mi je dato da znam zasigurno da čovek nosi sa sobom u drugi život sve ono što je u njegovoj spoljašnjoj ili telesnoj memoriji.

2487. Bio sam poučen o tome da je spoljašnja memorija nešto organsko, oblikovano od predmeta koji pripadaju čulima, osobito čulu vida i sluha, od supstanci koje su počeci vlakana, i da prema utiscima od tih predmeta, varijacije oblika se stvaraju, koje se onda ponavljaju (reprodukuju); i da ovi utisci variraju i da se menjaju prema stanju osećanja i ubeđenja. Isto tako, da je i unutrašnja memorija na sličan način organska, ali čistija i savršenija, i da nju oblikuju predmeti unutrašnjeg vida, koji su predmeti raspoređeni u pravilnim nizovima, i u redu koji je neshvatljiv.

2488. Ja sam zamišljao, kao i drugi ljudi, pre nego li sam bio poučen živim iskustvom, da je nemoguće bilo kojem duhu da zna šta je u mojoj memoriji, i u mojoj misli, i da su ove stvari samo moj posed, i da su sakrivene od drugih. Ali mogu da ustvrdim da duhovi koji su kod čoveka, da znaju i opažaju najmanje stvari memorije i misli, i ovo mnogo jasnije nego li sam čovek; i da anđeli znaju i opažaju same namere (ciljeve), kako se one povezuju od dobra do zla, i od zla do dobra, i mnogo više stvari nego što čovek zna, kao one u kojima je uživao, i koje su takoreći u njegovoj prirodi i raspoloženju, u kojem slučaju se one više ne pokazuju, jer on više ne misli o njim. Neka, stoga, niko više ne veruje da su njegove misli sakrivene, i da on neće dati računa o svojim mislima, i o svojim delima prema tome kakve su koliko je bilo misli o tim delima; jer dela su onakva kakve su misli, a misli su onakve kakve su namere (ciljevi).

2489. One se stvari, koje pripadaju unutrašnjoj memoriji, pokazuju u drugom životu kroz određenu sferu, po kojoj se znaju duhovi na otstojanju u pogledu njihovog karaktera, to jest, osećanja i uverenja (ubeđenja); ova se sfera stvara delavanjem stvari u unutrašnjoj memoriji. O ovim sferama vidi br. 1948, 19563, 1316, 1504,1596.

2490. S unutrašnjom memorijom ovakav je slučaj: u njoj zadržane ne samo svaka i sve stvari koje je čovek u svako vreme od detinjstva video i čuo, i koje je mislio, o kojima je govorio, ili ih je učinio, nego i one koje misli, govori, i čini. Ali sve ovo s razlikama. Oni koji su ubeđeni u obmane, i koji su u požudama zala (koji žude za zlim stvarima), upijaju i zadržavaju sve ono što se s tim slaže, jer to ulazi kao voda u spužvu; i druge stvari ulaze (u momoriju) ali se tako malo zadržavaju (čuvaju), da ih čovek jedva primećuje. Ali oni koji su u istinama vere, i u osećanju dobra, oni zadržavaju sve ono što je istinio i dobro, i tako neprekidno postaju savršeniji; otuda to da ih se može poučavati u drugom životu.

2491. Ima duhova koji se odnose na unutrašnju memoriju; ovi lutaju okolo u skupinama, i na čudnovat način izvlače (iz memorije) sve šta drugi znaju, i sve što čuju, saopštavaju to svojim drugarima (prim.prev. Ovde autor ima na umu duhove sa Merkura o kojima je objavio iste ove stvari u posebnoj maloj knjizi ZEMLJI ILI PANETE U SVEMIRU, koja se nalazi na ovome site-u).

2492. Priroda momorija je ponekad izložena vidu u drugom životu, u oblicima koji se samo tamo vide. (U drugom životu mnoge se stvari pokazuju vidu, a koje se kod ljudi pokazuju samo kao ideje). Spoljašnja memorija je prikazana kao nešto žuljevito, iznutra kao moždina, a što izgleda kao ljudski mozak. Otuda se pokazuje kakav je njen kvalitet. Kod onih koji su u životu tela samo vežbali

svoju memoriju, te nisu negovali svoje Racionalno, žuljevi izgledaju tvrdi, a iznutra kao izbrazdani. Kod onih koji su ispunjavali svoju memoriju obmanama, ona izgleda dlakava i čupava, a to je posledica što je u njoj hrpa zbrkanih stvari. Kod onih koji su koristili memoriju radi ljubavi prema sebi i svetu, ona se pokazuje slepljena (zacementirana) i otvrdnuta. Kod onih koji su želeli da prodru u Božanske tajne pomoću svetskih znanja, osobito pomoću filozofskih stvari, i koji nisu hteli da veruju sve dok se ne uvere preko ovih, pokazuje se tamna, i kao da upija zrake svetla, te ih pretvara u mrak. Kod onih koji su bili prevarni i licemeri, pokazuje se kao nešto koščato i kao od abonosa (drveta), koje odbija svetlosne zrake. Ali kod onih koji su bili u dobru ljubavi i istini vere, nema žuljevitosti, jer njihova unutrašnja memorija propušta svetost u spoljašnju memoriju, u predmete ili ideje u kojima se, kao u svome osnovu, završavaju zraci, i tamo nalazi divne prijemnike; jer je spoljašnja memorija poslednje u redu, u kojoj se završavaju duhovne i nebeske stvari i gde ostaju, kada su u njima dobra i istine.

2493. Razgovarao sam s anđelima o memoriji prošlih stvari, i o strahovanju što će još doći, i bio sam poučen da što su anđeli više nutrašnji i savršeni, to manje misle o prošlosti, i to manje misle o onome što dolazi; i da je otuda njihova sreća. Kažu, da njima Gospod daje svakoga trenutka šta da misle, i to sa blaženstvom i srećom, i da su oni na tak način bez briga i bez strahova; i da je to ono na šta se misli u unutrašnjem smislu pod *manom* koju su Izraelićani dobijali svakoga dana s neba, i pod *svagdašnjim hlebom (kruhom)* u Gospodnjoj molitvi, kao i u Gospodovom nalogu da se ne brinemo šta ćemo jesti i piti, i kako ćemo se obući. Ali iako se ne brinu o onome što je prošlo ni o onome što dolazi, oni se ipak odlično sećaju svega iz prošlosti, i imaju intuiciju o onome što dolazi, jer je i prošlost i budućnost u njihovoj sadašnjosti. Tako oni imaju savršenu memoriju nego što se može zamisliti ili izraziti.

2494. Ljudi koji su, za života na svetu, u ljubavi ka Gospodu i u ljubavi ka bližnjemu, uz ove (ljubavi) imaju anđeosku inteligenciju i mudrost, ali koja se

čuva u najdubljim delovima njihove unutrašnje memorije; ova se inteligencija i mudrost na njima ne pokazuju, dok ne odlože telesne stvari; tada se sećanje na pojedinosti, o kojim je bilo reči gore, kao da pada u san, i oni se bude u unutrašnjoj memoriji, da bi postupno ušli i u samu anđeosku memoriju.

KNJIGA POSTANJA

Poglavlje Dvadeseto.

2495. Da u Reči postoji unutrašnji smisao, koji se ne pokazuje u slovu, rečeno je i pokazano gore na mnogo mesta, a priroda ovoga smisla objašnjena je svuda u prošlim poglavljima Knjige Postanja. Pa ipak, pošto malo njih koji veruju Reč, znaju da postoji taj smisao, to je dopušteno da se to i dalje potvrđuje. Ovako Gospod opisuje svršetak vremena, ili poslednje vreme crkve: *I odmah će po nevolji dana tih sunce pomrčati, i mjesec svjetlost svoju izgubiti, i zvijezde s neba pasti, i sile nebeske pokrenii se (Mateja XXIV.29; Marko XIII.24,25)*. Da sunce ovde ne označava sunce, niti mesec mesec, ni zvezde zvezde, već da sunce označava Gospoda i ljubav prema bližnjemu, mesec, veru ljubavi i milosrđa, a zvezde poznavanja dobra i istine, bilo je pokazano br. 31, 32, 1053, 1521, 1529-1531, 2120, 2441. Na taj način ovim Gospodovim rečima označen je svršetak vremena, ili poslednje vreme, kada više neće biti ljubavi, ili milosrđa, pa stoga ni vere. Da je ovo značenje Gospodovih reči vidi se iz sličnih reči kod Proroka, kao kod Isaije: *Evo ide dan Jehovin ljuti s gnjevom i jarošću da obrati zemlju u pustoš, i griješnike da istrijebi iz nje. Jer zvijezde nebeske i prilike nebeske ne će pustiti svjetlosti svoje, sunce će pomrčati o rođaju svom, i mjesec ne će pustiti svjetlosti svoje (XIII.9,10)*, gde je predmet o kome se govori poslednje vreme crkve ili, što je isto, svršetak vremena. Kod Joila: *Pred njima će se zemlja tresti, nebesa će se pokolebati, sunce će i mjesec pomrkniti, i zvijezde će ustegnuti*

svjetlosti svoje (II.2,10), gde je značenje isto. Opet: *Sunce* će se pretvoriti u tamu i *mjesec* u krv prije nego dođe veliki i strašni dan Jehovin (II.31). Opet: *Sunce će i mjesec pomrknuti,* i *zvijezde* će ustegnuti svoju svjetlost (III.15). Kod Jezikilja: Kad te ugasim, zatrijeću nebo, i zvijezde na njemu pomrčati, sunce ću zakloniti oblakom, i mjesec neće svijetliti svjetlošću svojom (XXXII.7). Slično u Otkrovenju: i vidjeh kad otvori šesti pečat, i gle, zatrese se zemlja vrlo, i sunce posta crno kao vreća od kostrijeti, i *mjesec* *posta kao krv.* I *zvijezde nebeske* padoše na zemlju (VI.12,13). Opet: I četvrti anđeo zatrubi, i udarena bi trećina sunca, i trećina mjeseca, i trećina zvijezda, da pomrča trećina njihova, i trećina dana da ne svijetli, tako i noći (VIII.12). Iz ovih se odlomaka vidi da Gospodove reči u Jevanđelistima govore isto što govore kod Proroka, naime, da u poslednja vremena ne će biti ljubavi prema bližnjem, ili vere; i da je ovo u unutrašnjem smislu, kao što se vidi dalje kod Isaije: I posramiće se mjesec i sunce će se zastidjeti kad Jehova nad vojskama stane carovati na gori Sionu i u Jerusalimu (XXIV.23), to jest, vera, koja je *meseć,* će posramiti, ljubav ka bližnjemu, koja je *sunce,* će se zastidjeti, jer su ovakve prirode; ne može se za mesec i za sunce reći da se stide i srame. I kod Danila: I iz jednoga od njih izide jedan rog malen i naraste vrlo velik prema jugu i istoku i prema krasnoj (miloj) zemlji. I naraste dori do vojske nebeske i od zvijezda, i pogazi ih (VIII.9,10), gde je očigledno svakome da vojske nebeske ne znače vojsku, ni zvezde zvezde.

POGLAVLJE XX.

- 1. A Avram otide na jug, i stani se između Kadesa i Sura; i življaše kao došljak u Gerari.*
- 2. I govoraše za ženu svoju Saru: sestra mi je. A car gerarski Abimeleh posla, te uze Saru.*
- 3. Ali dođe Bog Abimelehu noću u snu, i reče mu: gle, poginućeš sa žene koju si uzeo, jer ima muža.*

4. A Abimeleh ne bješe se nje dotakao, i za to reče: Gospode, eda li ćeš i pravedan narod pogubit?

5. Nije li mi sam kazao: sestra mi je? A i ona sama kaza: brat mi je. Učinio sam u čistoti srca svojega i u pravdi ruku svojih.

6. Tada mu reče Bog u snu: znam da si učinio u čistoti srca svojega; za to te i sačuvah da mi ne sagriješiš, i ne dadoh da se je dotakneš.

7. A sada vrati čovjeku ženu njegovu, jer je prorok, i moliće se za te, te ćeš ostati živ. Ako li ne vratiš, znaj da ćeš umrijeti i ti i svi tvoji.

8. I u jutro rano usta Abimeleh, i sazva sve sluge svoje, i kaza im sve ovo da čuju. I uplašiše se ljudi veoma.

9. Tada Abimeleh dozva Avrama i reče mu: šta si nam učinio? Šta li sam ti zgriješio, te navuče na me i na carstvo moje toliko zlo? Učinio si mi što ne valja činiti.

10. I još reče Abimeleh Avramu: šta ti je bilo, te si to učinio?

11. A Avram odgovori: veljah: jamačno nema straha Božijega u ovome mjestu, pa će me ubiti radi žene moje.

12. A upravo i jest mi sestra, kći oca mojega, ali nije kći moje matere, pa pođe za me.

13. A kad me Bnog izvede iz doma oca mojega, ja joj rekoh: učini dobro, i kaži za me gdje god dođemo: brat mi je.

14. Tada Abimeleh uze ovaca i goveda i sluga i sluškinja, te ode Avramu, i vrati mu Saru ženu njegovu.

15. I reče Abimeleh svramu: evo zemlja ti je moja otvorena, živi slobodno gdje ti je volja.

16. A Sari reče: evo dao sam tvojemu bratu tisuću srebrnika; gle, on ti je očima pokrivalo pred svima koji budu s tobom: i to sve da ti je za nauku.

17. A Avram se pomoli Bogu, i iscijeli Bog Abimeleha i ženu njegovu, te rađahu.

18. Jer Gospod bješe zatvorio svaku matericu u domu Abimelehovu radi sare žene Avramove.

SADRŽAJ:

2496. U dvanaestom poglavlju gore, predmet o kome se govorilo bilo je Abrahamovo putovanje u Egipat, čime je označeno Gospodovo poučavanje u znanjima-rečima (scientific), dok je još bio dečak; predmet o kome se sada govori je Abrahamovo putovanje u Gerar, gde je bio Abimeleh, kojim je isto tako označeno Gospodo poučavanje, ali u nauku (doktrine) ljubavi prema bližnjemu i veri. Nauk o ljubavi ka bližnjemu i veri obrađuje se osobito u pogledu njenoga porekla, naime, da je ona duhovnog od nebeskog porekla, a ne od racionalnog.

2497. Razmatra se stanje Gospoda u kome je bio kad je počeo da se poučava u nauku ljubavi ka bližnjemu i veri; samo to stanje označeno je Kadesom i Surom; nauk o veri Abimelehom, carem Gerara, stihovi 1,2. Da je u početku mislio o Racionalnom, da se od njega prima (pouka), stih 2. Da se nije primila pouka, stihovi 3,4,8,9. Razlozi zašto je tako mislio, stihovi 5,6, 10-13. Da je nauk (dokrina, nauk, učenje) dolazi od duhovnog a ovaj od nebeskog (izvora), stih 7. Da je primio pouku; i da su mu tada sve racionalne stvari i znanja-reči bili od koristi, kao odeća ili pokrivalo, stihovi 14-16. I tako je nauk usavršen, stih 17. Da bi bilo drugačije, da je nauk od racionalnog izvora, stih 18.

UNUTRAŠNJI SMISAO.

2498. Da ove istorijske činjenice, kao i ostale koje su u Reči, sadrže Božanske tajne, može se videti i po tome što je Abraham opet rekao za ženu da mu je sestra, jer se isto desilo kad je bio došao u Egipat, kad je rekao Sari: *Reci: brat mi je (Postanje XII.13)*; a ovo nije bio sklučaj samo s Abrahamom, već i s Isakom, kad je došao u Gerar; jer je i on rekao da je Rebeka, njegova žena, njegova sestra: *A ljudi u mjestu onom pitahu za ženu njegovu, a on govoraše: sestra mi je (Postanje XXVI.6,7)*, u kojim poglavljima se dešavaju mnoge slične stvari; tako da su se ovakve istorijske činjenice pomenule tri puta, što ne bi moglo biti da za to ne postoji skriveni razlog u unutrašnjem smislu.

2499. Stih 1. *A Abraham otide odande na jug i stani se između Kadesa i Sura; i življaše kao došljak u Gerari. Abraham otide odande na jug (u zemlju na jugu)*, označava Gospodovo napredovanje u dobrima i istinama vere; Abraham je Gospod u tome stanju; *i stani se između Kadesa i Sura*, označava Njegovo posebno stanje; Kades označava osećanje unutarnje istine koja potiče od racionalnih stvari; Sur označava osećanje spoljne istine koja potiče od znanja-reči (scientifica); *i življaše kao došljak u Gerari*, označava poučavanje odatle u duhovnim stvarima vere.

2500. *Abraham otide odande na jug (u zemlju na jugu)*: da ovo označava Gospodovo napredovanje u dobrima i istinama vere, vidi se iz značenja *otići odande (putovati)*, što označava napredovanje, vidi br. 1457; i iz značenja *zemlja na jugu*, koja je dobro i istina vere, vidi br. 1458. Gore, u dvanaestom poglavlju, bilo je rečeno da je Abraham putujući na jug došao u Egipat, stihovi 9,10; čime je označeno u unutrašnjem smislu, da je Gospod kao dečak, napredovao u dobrima i istinama u pogledu saznanja, vidi br. 1456, 1459; ovde se sad kaže, da je putovao prema zemlji na jugu, čime je označeno dalje i dublje napredovanje, koje je (napredovanje) u dobrima i istinama u pogledu nauka vere, iz kojega razloga se ovde kaže *zemlja na jugu*, jer zemlja u pravom značenju je crkva, radi koje nauk (doktrina) i postoji, vidi br. 566, 662, 1066, 2117, 2118. Što se tiče Gospodovog poučavanja u opšte, njegova je priroda jasna iz ovoga poglavlja u

unutrašnjem smislu, naime, da je to bilo kroz neprekidna otkrivenja, a to znači preko Božanskih opažanja i misli od Sebe, to jest, od Svog Božanskog; ova opažanja i misli On je usađivao u Božansku inteligenciju i mudrost, i to sve do savršenog jedinstva Njegovog Ljudskog sa Njegovim Božanskim. Ovaj način da se postane mudar nije moguć ni jednom čoveku, jer se to ulivalo od samog Božanskog, koje je bilo Gospodovo najdublje (biće), pošto je bilo od Oca, od Kojaga je bio začet, a to znači od Božanske ljubavi same, koju je samo On posedovao, a koja se sastojala u Njegovoj želji da spase ceo ljudski rod. Bila je to tajna poznata samo malom broju, da unutar ljubavi same postoji mudrost i inteligencija, ali da kakva je ljubav, da je takva i mudrost i inteligencija. Razlog da unutar ljubavi postoji mudrost i inteligencija, je u tome da se uticaj (influks) uliva u ljubav ili, što je isto, u dobro, a to znači u sami čovekov život. Otuda dolazi mudrost i inteligencija anđela, koja je neizreciva; a otuda i murost i inteligencija ljudi koji su u ljubavi ka Gospodu i u samilosti prema bližnjem; ovi potonji (ljudi), iako ne opažaju mudrost i inteligenciju u sebi dok žive u telu, oni ulaze (u nju) posle smrti, iz razloga što su oni iznutra sama ljubav i sama milost prema bližnjem, vidi br. 2494. Ali što se tiče Gospodove ljubavi, ona je bila beskrajno iznad ljubavi u kojoj su anđeli, jer je to bila sama Božanska Ljubav, pa je stoga imala preimućstvo sve mudrosti i ineligencije, u koje se, međutim, pošto je bio rođen kao čovek i morao da napreduje kao i svaki drugi čovek prema Božanskom redu, On se morao uvesti (u mudrost i inteligenciju) postupno, kako bi na taj način ujedinio Svoje Ljudsko sa Božanskim, i učinio to Božanskim, i to sve Svojom sopstvenom moći.

2501. Da Abraham označava Gospoda u tome stanju, vidi se iz reprezentacije Abrahama, koji pznačava Gospoda, a u ovom slučaju Gospoda u tome sanju, kao i gore, br. 1893, 1965, 2011, 2172, 2198.

2502. *I stani se između Kadesa i Sura:* da ovo oznčava Njegovo posebno stanje, vidi se iz značenja stajati (boraviti), što znači živeti, o čemu vidi br. 1293; a ovo se vidi i iz onoga što prethodi, gde se kaže da je Abraham išao (putovao) otuda

prema zemlji na jugu, čime je označeno Gospodovo napredovanje u dobrima i istinama vere; a pošto se sada kaže da je boravio između Kadesa i Sura, to sledi da je ovime označeno posebno stanje Gospodovo, koje je opisano Kadesom i Surom, o kojima ćemo nastaviti da govorimo.

2503. Da Kades označava osećanje unutarnje istine koja potiče od racionalnih stvari, a Sur osećanje spoljne istine od znanja-reči, može se videti iz značenja Kadesa i Sura. Da Kades označava istinu o kojoj se spori, bilo je pokazano (br. 1678), i da stoga označava sporenje oko porekla istine, da li je od Racionalnog, kao što se vidi iz onoga što sledi; ali pošto je sva istina kod Gospoda bila nebeskog porekla, Kades otuda označava osećanje istine. Kod svakoga čoveka crkve postoje racionalne istine, i znanja-istine. Racionalne istine su unutarnje, a znanja-istine (scientica) su spoljne; ove se istine razlikuju međusobno kao što se razlikuju dve memorije kod čoveka o kojima je bilo reči u br. 2469-2473. Otuda sledi da postoje dva osećanja istine, jedno unutarnje, koje se sastoji od racionalnih stvari, i drugo koje je spoljno, a koje su znanja-istine (ili znanja-reči, scietifica); osećanje unutarnje istine, koje dolazi od racionalnih stvari, ovde je označeno Kadesom; a osećanje spoljne istine koje potiče od znanja-reči, označeno je Surom. Da Sur označava ovu istinu, može se videti, br. 1928. Da imena u Reči označavaju samo stvari, bilo je pokazano gore, br. 1224, 1264, 1876, 1888, i na mnogim drugim mestima.

2504. *I življaše kao došljak u Gerari*: do ovo označava poučavnje u duhovnim stvarima vere, vidi se iz značenja *biti došljak (putovati)*, a to je poučavanje, o čemu vidi br. 1463, 2025; kao i iz značenja Gerara, a to je duhovno vere. Gerar se pominje na nekim mestima u Postanju, tako u pogl. X.19; XXVI.1,6,17,20,26; i na tim mestima označava veru; i to je bio razlog da je Gerar bio u Filistiji, a Filistijom su označena znanja i poznavanja vere, vidi br. 1197,1198; Gerar je bio mesto gde je sam car Filistejski obitavao, pa je to razlog da Gerar označava veru samu, br. 1209; a car u Geraru istinu samu vere, jer car (kralj) je istina u unutrašnjem smislu, vidi br. 167, 2015,2069; tako se Abimelehemom, o kome će

biti više reči u onome što sledi, označava nauk o veri. U opšte govoreći, postoje intelektualne stvari vere, racionalne stvari vere, i znanja-reči vere (scietifica); one slede jedna drugu ovim redom od unutarnjih ka spoljašnjim (stvarima). Stvari vere su najdublje, i nazivaju se intelektualne; one koje poizilaze od njih, su racionalne stvari vere, a one koje potiču od ovih, su znanja-reči vere. Te su stvari, u jeziku učenih, ono što je prvo (priorno) pa do onoga što sledi (posteriorno) ili, što je isto, od onoga što je više ka onome što je niže, ili od onoga što je unutrašnje prema onome što je spoljašnje. A čoveku se čini da su znanj-reči ono što je prvo, i da racionalno vere proilazi od pređašnjeg, i da na kraju dolazi intelektuno, a to je zato što tako čovek napreduje od detinjstva; ali u stvari, intelektualno se stalno uliva u racionalno, a ovo u znanja-reči (ili reči-znanja), iako ovo čovek ne zna. Ali uticaj (influks) je zatamnjen u detinjstvu, u zreloom dobu je jasniji, i na kraju, kada se čovek ponovo rodi, on je sasvim jasan; kod čoveka, koji se preporodio, ovo se pokazuje u ovome redu. A kao takvo se pokazuje i u drugom životu, vidi br. 1495. Sve ove stvari nazivaju se duhovnm stvarima, i one se ovako razlikuju po stepenima, i slede jedna drugu ovim redom; duhovne stvari vere su sve istine koje su od dobra, to jest, od nebeskog porekla; i sve što proizilzi od nebeskog, to je duhovna stvar vere.

2505. Stih 2. *I govoraše za ženu svoju Saru: sestra mi je. A car gerarski Abimeleh posla, te uze Saru. I (Abraham) govoraše, označava Gospodovu misao: za ženu svoju Saru, označava duhovnu istinu povezanu sa nebeskom: sestra mi je, označava racionalnu istinu: a car gerarski Abimeleh posla, označava nauk vere; Abimeleh je nauk vere koji gleda prema racionalnim stvarima: te uze Saru, označava osećanje sporazumevanja (savetovanja i dogovaranja) sa Racionalnim.*

2506. Abimeleh reče: da ovo onačava Gospodovu misao, vidi se iz značenja reći, u istorijskim delovima Reči, da označava opazii, a istgo tako i misliti, vidi br. 1808, 1919, 2080, 2238, 2260, 2271, 2287.

2507. *Za ženu svoju Saru:* da ovo označava duhovnu istinu povezanu sa nebeskom, vidi se iz značenja Sare kao žene, da je to intelektualna istina pripojena Božanskom dobru ili, što je isto, duhovna istina spojena sa nebeskom, vidi br. 1468, 1901, 2063, 2065, 2173, 2173,2198. Šta je duhovno a šta je nebesko, bilo je često gore pokazano, vidi br. 1155, 1577, 1824, 2048, 2088. Nebeskim se naziva ono što je dobro, to jest, što dolazi od Ljubavi ka Gospodu, i od ljubavi ka bližnjem; a naziva se duhovnim ono što je od istine, to jest, od vere koja potiče od istine.

2508. *Sestra mi je:* da ovo označava racionalnu istinu, vidi se iz značenja sestre, što je racionalno intelektualna istina, o kojoj vidi br. 1495. Da je racionalna istina sestra, vidi se samo iz nebeskoga braka; jer one stvari koje potiču (silaze) od toga braka imaju odnose između sebe, kao krvni srodnici i privlačnosti na zemlji (o čemu vidi br. 685, 917), i to sa bezbroj razlika. Sam nebeski brak postoji samo između Božanskog dobra i Božanske istine; od ovih se kod čoveka začine Intelektualno, Racionalno, i znanja-reči, jer bez začeca koje ne dolazi od nebeskoga braka, čovek ne može da bude obdaren ni intelektom, ni razumom, ili znanjem, pa tako ne može biti ni čovek; stoga, onoliko koliko dobija od nebeskog braka, toliko je čovek. U Samom Gospodu postoji nebeski brak, tako je Gospod sam ovaj brak, jer On je u isto vreme Božansko dobro samo, i Božanska istina. Anđeli i ljudi su u nebeskom braku onoliko koliko su u ljubavi ka Gospodu, i u milosrđu prema bližnjem; a koliko su (ljudi) otuda i u veri, toliko su i u Gospodovom dobru, a iz toga i u istini, i tada se nazivaju kćeri i sinovi, a među sobom sestre i braća, ali sve sa razlikama. Razlog da se racionalna istina naziva sestrom, je u tome što je ona začeta uticajem Božanskog dobra u osećanja racionalne istine; dobro koje je tada u racionalnom, naziva se bratom, a istina koja proističe iz tog dobra, naziva se sestrom; ali ovo se bolje vidi iz onoga što je Abraham rekao u stihu 12 ovoga poglavlja, *A upravo i jeste mi sestra, kći oca mojega, ali nije kći matere moje, pa pođe za mene.*

2510. Da Abimeleh označava nauk vere koji je usmeren prema racionalnim stvarima, može se videti iz toga je on (Abimeleh) bio kao usmeren prema Sari, ne kao Arhamovoj ženi, nego kao prema njegovoj sestri, i iz toga da se Sarom kao sestrom označava racionalna istina, br. 2508; ovo se vidi i iz onoga što sledi jer se tamo razmatra o nauku vere, da li je njeno poreklo u Racionalnom, ili u Nebeskom; otuda to da Abraham označava nauk vere koji je usmeren prema racionalnim stvarima. Za nauk se kaže da je usmeren prema racionalnim stvarima, onda kada se ne priznaje ništa drugo kao istina nauka osim ono što se može razumom shvatiti, tako da je sve u nauku vere poisteklo od Racionalnog. Ali da nauk vere ne potiče od racionalnog, nego od nebeskog izvora, može se naučiti iz onoga što sledi u unutrašnjem smislu.

2511. *Te uze Saru*: da ovo označava osećanje za sporazumevanje (savetovanje) sa racionalnim, vidi se iz značenja Sare kao sestre, a to je racionalna istina, vidi br. 2508; a isto tako i iz značenja *uzeti je*, što je osećanje prema njoj, a u unutrašnjem smislu, osećanje za saradnju (savetovanje) sa Racionalnim. Stvari u ovom stihu se odnose na Gospodovu prvu misao o nauku vere, da li tu treba da se prima savet od Racionalnog, ili ne. Razloga da je ova prva misao bila takva, je u tome što je Gospod napredovao prema celom Božaskom redu, i da je bilo potrebno da odbaci sve ljudsko, u kome je bio rođen, a koje je dobio od majke, da bi se obukao u Božansko; tako je i odbacio ljudsku misao, da li racionalno treba da pita o doktrinarnim stvarima vere.

2512. Stih 3. *I dođe Bog Abimelehu noću u snu, i reče mu: gle, poginućeš za žene koju si uzeo, jer ima muža. I dođe Bog Abimelehu*, označava Gospodo opažanje nauke vere: *noću u snu*, označava da je to bilo zatamnjeno: *i reče mu*, označava misao: *Gle, poginućeš za ženu*, označava da bi na taj način nauk vere bio ništavan i isprazan, ako bi racionalno davalo savet (ako bi bilo konsultovano) u stvarima koje su u tome nauku: *jer ima muža*, označava da je nauk istinske vere, i stvari u njemu, povezan sa Nebeskim.

2513. *Bog dođe Abimelehu:* Da ovo označava Gospodovo opažanje nauka vere (iii o veri), vidi se iz značenja *Bog dođe*, a i iz značenja Abimeleha. Da *Bog dođe* označava opaziti, očito je, jer je opažanje Božje dolaženje ili uticaj (influks) u (čovekovu) sposobnost da se služi intelektom; da Abimeleh označava nauka vere, bilo je pokazano gore, br. 2504, 2509, 2510.

2514. *Noću u snu:* da ovo označava da je opažanje bilo zatamnjeno, može se videti iz značenja sna, i noći. Kada se govori o opažanju, san označava nešto zatamnjeno upoređeno s budnim stanjem, a još više kad se kaže *noću u snu*. Razlog da se Gospodovo prvo opažanje naziva zatamnjenim, je u tome što je to bilo u Ljudskom, koje je trebalo da odloži, i da je bilo u senci koju je On trebao da ukloni. Gospodovo opažanje (perceptivum), iako od Božanskog, bilo je još uvek u Ljudskom, koje je takve prirode, da ne prima odmah svetlo, nego postupno, kako se senke, koje su u njemu, rasteruju. Da se On doveo u stanje koje je bilo manje zasenčeno u odnosu na nauka vere, označeno je drugim dolaženjem Gospoda Abimelehu u snu, gde se ne pominje noć, stih 6; i da je posle stigao do jasnog opažanja, označeno je Abimelehovim ustajanjem rano jutrom, stih 8.

2515. *I reče mu:* da ovo označava misao otuda, naime, od opažanja, vidi se iz značenja *reći*, a to je opažanje, i iz značenja *misliti*, o čemu vidi gore, br. 2506. Pošto se ovde kaže da misao dolazi od opažanja, korisno je ukratko pokazati kakav je slučaj sa mišlju. Ima misli od (koje dolaze od) opažanja, misli od savesti, i misli ne iz savesti. *Misli od opažanja* postoje kod nebeskih, to jest, kod onih koji su u ljubavi ka Gospodu; ovo je najdublja vrsta misli koja postoji kod čoveka, i koja postoji kod nebeskih anđela u nebu; opažanje (koje dolazi) od Gospoda je ono od kojeg i preko kojeg postoji njihova misao; nemoguće je misliti suprotno opažanju. *Misli od savesti* su niže, i one postoje kod duhovnih, to jest, kod onih koji su u dobru ljubavi ka bližnjem i u veri u pogledu života i

doktrine; misliti protivno savesti njima je nemoguće, jer bi ovo bilo misliti protivu dobra i istine, koje primaju kao diktat od Gospoda preko savesti. Ali *misli ne iz savesti* postoje kod onih koji ne trpe da nad njima iznutra vlada dobro i istina, nego zlo i obmana, to jest ne trpe da nad njima vlada Gospod, nego oni sami: ovi veruju da oni iznutra misle isto kao što misle i oni koji misle od savesti i od opažanja, zato što oni neznaju šta je savest, a još maje šta je opažanje; a razlika je velika kao ona između pakla i neba. Oni koji misle ne od savesti, misle od bilo kojih požuda i fantazija, a to znači od pakla; a ako ponekad i misle drugačije, to je od spoljašnjeg dekoruma (pristojnosti) radi svog ugleda. Ali oni koji misle od savesti, oni misle od osećanja dobra i istine, a to znači od neba. A što se tiče Gospodove misli, ona prevazilazi svako ljudsko poimanje, jer je ona neposredno od Božanskog.

2516. *Gle, poginućeš sa žene*: da ovo znači da bi nauk vere bio ništavan i prazan, ako bi se racionalno pitalo o stvarima koje su u tome nauku, vidi se iz značenja Abimeleha, koji je ovde označen sa *ti (thou)*, jer označava nauk vere, kao i iz značenja poginuti (umreti), a to je biti ništa i biti praznina; kao i iz značenja sestre, koja se ovde naziva ženom, a što označava Racionalno, vidi br. 2508. Otuda se time što bi Abimeleh poginuo (umro) označava da bi nauk bio nevažeci, ako bi se pitalo Racionalno. Razlog da ne postoji nauk vere od Racionalnog je u tome što je Racionalno u prividima (izgledima) dobra i istine, gde ova dobra i istine nisu istine u sebi, kao što je pre pokazano, br. 2053, 2196, 2203, 2209. Pored toga, ispod Racionalnog nalaze se (skriveno) obmane, koje dolaze od spoljašnjih čulnih stvari potvrđenih znanjima-rečima, a koja bacaju senku na ove privide istine; Racionalno je uglavnom samo nešto ljudsko, kao što se može videti od njegovog rođenja. Otuda to da ništa u nauku vere ne može početi, a još manje se izgraditi, od Racionalnog, nego mora da bude od Božanskog Samog i Božanskog Ljudskog Gospodovog. To je poreklo nauka o veri, i to u tome stepenu da je Gospod sam nauk, pa se stoga u Reči i naziva Reč, Istina, Put, Vrata; i – što je tajna – sve u nauku je od Božanskog dobra i Božanske isine, i u tome postoji nebeski brak: ono u nauku u čemu ne postoji taj brak, to nije pravi nauk vere. Otuda to da u svakoj pojedinosti Reči, iz koje se izvodi

nauk, postoji slika braka, vidi br. 683, 793, 801. Nauk vere izgleda zaista u doslovnom ili spoljašnjem smislu kao da u njemu ima puno stvari od Racionalnog, čak i Prirodnog, ali za to je razlog to što je Reč namenjena čoveku, kome se ona na taj način prilagodila; ali u sebi Ona je duhovna od nebeskog porekla, to jest, od Božanske istine spojene s Božanskim dobrom. Da bi nauk postao ništavan (nevažeci), kada bi se povodio za Racionalnim u onome što pripada doktrini, biće ilustrovano primerima u onome što sledi.

2517. *Jer ima muža*: da ovo označava da je nauk vere duhovan i da su stvari u njemu spojene s Nebeskim (stvarima), vidi se iz značenja *biti u braku s mužem (imati muža)*. Muž, kada se imenuje u Reči, označava dobro, i u ovom slučaju žena onačava istinu; drugačije je kad se muž naziva čovek (vir), jer u ovom slučaju čovek (vir) označava istinu, a žena dobro, vidi br. 915, i druga mesta. (prim prev, Na latinskom, homo je čovek u smislu muškarac i žena, a vir je samo muškarac, Otuida reč virilan, muževan). Zbog toga, ovde *imati muža* označava da je istina bila spojena s dobrom, i to tako da je istina postala dobro. Isto se dalje vidi i iz značenja Sare kao žene, koja označava duhovnu istinu, i iz značenja Abrahama, koji označava nebesko dobro, oba Božanska, vidi br. 2501, 2597; a pošto Sara označava Božansku duhovnu istinu, to se i sama nauk istinske vere označava Sarom kao ženom, jer je nauk proizašao od istina. Otuda je očito da imati muža označava da je nauk istinske vere duhovan, i da su stvari u njemu spojene s Nebeskim (stvarima).

2518. Stih 4. *A Abimeleh ne bješe se nje dotakao. I zato reče: Gospode, eda li ćeš i pravedan narod pogubiti? Abimeleh ne bješe se nje dotakao*, označava da na nauk vere racionalna istina nije imala uticaja; *i reče: Gospode, eda li ćeš i pravedan narod pogubiti?* Znači zar će dobro i istina nauka nestati?

2519. *A Abimeleh ne bješe se nje dotakao*: da ovo označava da racionalna istina nije imala udjela u stvaranju nauka vere (da racionalna istina nije uticala na nauk

vere), vidi se iz značenja Abimeleha, koji je nauk vere, vidi br. 2504, 2509, 2510; i iz značenja *dotaći se (prići blizu)*, naime, Sari kao sestri, što označava dirnuti ili primiti uticaj od racionalne istine, koja je sestra, vidi br. 1495, 2508. Razlog da racionalno nema udela u ovome je, kao što je gore rečeno, i da su doktrine vere sve od Božanskog, koje je beskonačno iznad ljudskog Racionalnog. Racionalno prima od Božanskog svoje dobro i svoju istinu. Božansko može da uđe u Racionalno, ali Racionalno ne može da uđe u Božansko; isto kao što duša može da uđe u telo, a telo ne može da uđe u dušu; ili kao što svetlo može da uđe u senku, i da je menja u razne boje, ali senka ne može ući u svetlo. Ali u početku izgleda kao da Racionalno treba da bude prisutno, jer je baš to ono što prima Božansko, pa se stoga prvo javlja ova misao, da li treba da se Racionalno pita (konsultuje) u isto vreme; međutim, Gospod je otkrio i Sam odgovorio, da bi na taj način nauk postao nevažeci i isprazan; za to se Racionalno nije pitalo (konsultovalo), i to je ovde označeno rečima da se Abimeleh nije bio nje dotakao.

2520. *I reče: Gospode, eda li ćeš i pravedan narod pogubiti?* Da ovo označava, zar će dobro i istina da nestanu? vidi se iz značenja naroda (nacije), koji označava dobro, vidi br. 1259, 1259, 1260, 1416; a pošto se govori o narodu Abimelehovom kojim je označena doktrina vere, ovde se pravednim narodom označava i dobro i istina, jer je i dobro i istina od nauka (da pripadaju nauku). Da su ove reči izgovorene iz osećanja revnosti, ili ljubavi prema celom ljudskom rodu, očito je. Ova je ljubav upravljala Gospodovom mislima dok je još bio u materinskom Ljudskom, pa iako je opažao od Božanskog da je poreklo nauka vere samo u nebeskom, ipak je, iz obzira prema čovečanstvu koje ne prima ništa o čemu ne može da stvori neku ideju u Racionalnom, to se ovde kaže: *Eda ćeš i pravedan narod pogubiti?* čime je označeno, zar će i dobro i istina nauka biti izgubljeni?, a da čovek ne prima ništa o čemu nije u stanju da oblikuje neku ideju u Racionalnom, može se ideti po idejama koje on ima o Božanskim misterijama; u njima se uvek nađe ponešto od svetskih stvari, ili onoga što im je analogno (slično), pa se kroz takve ideje to zadržava u memoriji, i reprodukuje u mislima; jer čovek nije u stanju da misli ako u toj ideji nema nešto od svetskih

stvari. Tako, ako bi se istine Božanskog porekla pred njega stavile nage, on ih ne bi primio, jer bi one prevazilazile njegov razum, pa stoga i njegovo verovanje, a to bi bio posebno slučaj s onima koji su privrženi spoljašnjem bogoštovanju. Da bismo ovo ilustrovani, biće dovoljni sledeći primeri: Božansko Samo može da bude samo u Božanskom, pa tako može da bude u Gospodovom Božanskom Ljudskom, a preko ovoga i kod čoveka; ako bi se pitalo Racionalno, ono bi reklo da Božansko Samo može da bude u Ljudskom svakoga čoveka. Dalje, nema ništa što je sveto osim ono što proističe od Gospoda, dakle od Božanskog, koje je jedno; ako bi se Racionalno pitalo, ono bi reklo da postoje i drugi izvori svetosti. Dalje, čovek ne živi od sebe, i on ne čini dobro od sebe, niti veruje istinu od sebe, čak ni ne misli od sebe, nego su dobro i istina od Gospoa, dok su zlo i obmana od pakla; i što je još više, pakao, to jest oni koji su u paklu, ne misle od sebe, nego na ovaj način primaju dobro i istinu od Gospoda; međutim, ako bi se pitalo Racionalno, ono bi odbacilo ove istine jer ih je razume. Isto tako bi odbacilo istinu da niko nije nagrađen za to što čini dobro i nauča istinu; i da spoljašnje nema vrednosti, nego samo unutrašnje, onoliko koliko u njemu ima osećanja dobra kad se čini dobro, ako nema osećanja istine kod se naučava istina, i ovo sve onoliko koliko to nije od sebe. I tako u hiljade drugih slučajeva. Pošto je ljudsko Racionalno takvo, Reč je bila napisana ta koda je čovek može razumeti shodno njegovom geniju. Otuda je unutrašnji smisao drugačiji od doslovnog smisla, kao što se jasno idi iz Reči Staroga Zaveta, gde je većina stvari napisana shodno shvatanju i geniju naroda koji je živeo u to vreme. To je razlog da se tako malo, skoro ništa, ne kaže o životu posle smrti, o večnom spasenju, i o unutrašnjem čoveku; jer je Jevrejski i Izraelski narod, među kojima je tada crkva postojala, bio takav, da su ove stvari bile otkrivene, oni ne samo da ih ne bi bili razumeli, nego bi ih bili ismejali. Slično tome, da je bilo njima otkriveno da Mesija ili Hrist, treba da dođe da bi spasio njihove duše za večnost, oni bi bili odbacili ovu istinu kao bezvrednu, kao što se i danas može videti kod iste nacije, jer ako bi se pred njima pomenulo nešto unutrašnje, ili duhovno, i da Mesija neće biti najveći kralj na zemlji, oni bi to ismejali. Ovo je razlog da je Gospod u nekim prilikama govorio slično Prorocima, i dao ostatak Svojih učenja u parabolama, kao što i Sam kaže kod Meteja: *Isus reče: za to im govorim u pričama (parabolama), jer gledajući ne vide, i čujući ne čuju niti razumiju*

(XIII.13). Oni koji vide i koji čuju su oni koji su unutar crkve koji, iako vide i čuju, ipak ne razumeju. I kod Jovana: *Zaslijepio si oči njihove i okamenio srca njihovam da ne vide očima ni srcem razumiju, i ne obrate se da ih iscijelim (XII.40)*, da se ne obrate i ne iscele, to označava da bi oni posle odbacili i profanisali (svetogrdili), a to bi dovelo do njihove večne osude, vidi br. 301-303, 582, 1008, 1010, 1059, 1327, 1328, 2151, 2426. Pa ipak, Gospod je otkrio unutrašnje stvari na mnogim mestima, ali samo za mudre.

2521. Stih 5. Nije li mi sam kazao: sestra mi je? A i ona sama kaza: brat mi je. Učinio sam u čistoti srca svojega i u pravdi ruku svojih. Nijeli mi sam kazao, označava izvinjavanje što tako mislio: *sestra mi je*, označava da je Racionalno trebalo da se pita (konsultuje): *a i ona sama kaza: brat mi je*, označava da je Racionalno samo diktiralo (nalagalo) da nebesko treba da se njemu pridruži: *u čistoti srca svojega*, označava da je tako mislio od nevinosti i prostog dobra: *i u pravdi ruku svojih*, označava od osećanja istine, pa tako od sve sposobnost (da se tako postupi).

2522. Nije li mi sam kazao: da ovo označava izvinjavanje što je tako mislio, vidi se iz pojedinosti sadržanih u ovome stihu, a i iz značenja *kazati*, što znači misliti, a o čemu vidi br. 250.

2523. Sestra mi je: da ovo označava da je Racionalno trebalo da se pita, to jest, da je On tako mislio, vidi se iz značenja *sestre* u ovom poglavlju gde označava racioalnu istinu, o kojoj vidi br. 1495, 2508. Ceo Gospodov život je opisan u unutrašnjem smislu Reči, onakav kakav je bio na svetu, čak i opažanja i misli, jer su ove stvari bile pretskazane i providene (po providenju), jer su bile od Božanskog; a isto tako iz razloga da bi se one mogle pokazivati u to vreme anđelima, koji su opažali Reč prema unutrašnjem smislu, i da bi tako Gospod bio prisutan pred njima, kako je postupno odložio Ljudsko i uzeo Božansko. Da ove stvari nisu bile prisutne anđelima kroz Reč, a isto tako i kroz obrede Jevrejske

Crkve, u tome slučaju bi bilo nužno da Gospod dođe u svet odmah posle pada Pradrvene Crkve, koja se zvala *čovjek* (homo) ili Adam, jer je proročka izjava bila data odmah o Gospodovom dolasku, vidi Postanje III.15; i što je više, ljudski rod, koji je tada postojao, ne bi bio spasen. (prim. prev. autor hoće da kaže da je veza između neba i ljudskog roda održavana preko unutrašnjeg smisla Reči, i da su anđelci razumeli proročanstva o dolasku Gospodovom, i da je na taj način Gospod bio prisutan i pred anđelima i pred ljudima, iako je ljudski rod bio u tzi padu).Što se tiče samog Gospodovog života, to je bilo neprekidno napredovanje od Ljudskog ka Božanskom, do apsolutnog sjedinjenja, kao što je često rečeno gore. Jer da bi se On borio s paklovima, i da bi ih savladao, bilo je potrebno da to učini od Ljudskog (iz Ljudskog), jer nema borbe sa paklovima od Božanskog; stoga je On blagoizvoleo da na sebe uzme Ljudsko kao i svaki drugi čovek, da bude malo dete kao drugi, i da raste u znanjima i spoznanjima; a ove okolnosti su bile pretstavljene i označene dolaskom u Egipat (poglavlje XII.) a sada i u Geraru; tako je Gospod napredovao i u racionalnom kao svaki drugi čovek, razgoneći senku i uvoeći ga (racionalno) u svetlost, i to sve Svojom vlastitom moći. Da je Gospodovo napredovanje od Ljudskog ka Božanskom bilo takvo, ne može niko sumnjati, ako samo pomisli da da je On bio malo dete, da je naučio da govori kao malo dete, i tako dalje. Ali bila je ova razlika između Gospoda i drugih ljjudi, u tome da je Samo Božansko bilo u Njemu, jer je bio začet od Jehove.

2524. *A i ona sama kaza: brat mi je:* da ovo označava da je samo Racionalno tražilo (nalagalo) da mu se nebesko pridoda, može se videti iz značenja *sestre*, koja je ovde označena sa *ona sama*, označavajući tako Racionalno, vidi br. 1495, 2508; i iz značenja *brata*, koji je dobro istine, vidi br. 367, 2508. Jer ovakav je slučaj s Božanskim dobrom i Božanskom istinom: - Oni su sjedinjeni, to jest, oni su u braku, tako da (od toga braka) potiče nebeski brak, a isto ako i bračna ljubav (amor conjugialis), čak i u nižoj prirodi. Ali dobro i istina Racionalnog nisu spojeni brakom, nego su srodnici, ka brat i sestra; to je stoga što je Racionalno u pogledu istine začeto od uticaja (influksa) Božanskog dobra u osećanje za znanja i spoznaje, vidi br. 1895, 1902, 1910; dok je dobro Racionalnog začeto od uticaja

Božanskog dobra u tu istinu, koje tada postaje samo dobro ljubavi ka bližnjem, koje je brat vere ili, što je isto, (brat) istine, vidi br. 367. Međutim, s dobrom i istinom Racionalnog ovakav je slučaj: - Njegovo dobro potiče od dobra Božanskog, a njegova istina dolazi preko znanja i spoznaja koje se ulivaju preko spoljašnjih i unutrašnjih stvari čula, a to znači ulivaju se spoljašnjim putem; otuda se dešava da mnogo obmana od stvari koje dolaze od čula, prijanjaju uz istine, što čini da ove nisu više istine; pa ipak, kada se u njih počne ulivati Božansko dobro, i kada ih ono začne, tada se one pokazuju kao istine, pa su i priznate kao istine, iako su samo prividi (izgledi) stina; tada je samo dobro u ovim istinama prilagođeno njihovim senkama, i tako postaje dobro istoga kvaliteta kojega (karaktera) je i istina. Ovo je tajna koja leži sakrivena u ovim rečima, da Racionalno traži (zahteva) da mu se pridoda (pridruži) nebesko.

2525. U čistoti srca svojega: da ovo označava da se tako mislilo iz nevinosti, i da je bilo iz srca. Čistota, u izvornom jeziku, označava poštenje i savšenost, a isto tako i jednostavnost (prostotu); a srce označava ljubav i milost, koje dolaze od dobra, kao što je dobro poznato. Otuda to da u čistoti srca označava od nevinosti i jednostavnog dobra.

2526. I u pravdi ruku svojih: da ovo označava (da je ovo poticalo) od osećanja istine, i od sile (sposobnosti), vidi se iz značenja pravde (bezazlenosti), a i iz značenja ruku. Pravda (bezazlenost) u izvornom jeziku, izražava se rečju koja isto tako znači čistotu; ruke, kada se njima opisuje istina, označavaju silu (sposobnost), vidi br. 878. *U čistoti srca svojega i u pravdi ruku svojih učinih to,* označava da se tako mislilo od nevinosti i jednostavnog (prostog) dobra, i od osećanja istine, pa tako od sve sile. Razlog za ovo značenje je to, što je dobro zbog nevinosti, a istina je istina od dobra, i kada su ovi prisutni njihovim redom, tada je tu ljubav i svojoj sili. Da su ove stvari sadržane u ovim rečima, to je jasno, jer pravedno, ili savršeno srce, kojim se označava dobro, ne postoji ako nevinost nije u dobru, kao što je rečeno; od ovoga ono postaje prosto (jednostavno) dobro, a pravedne i čiste ruke, kojima se opisuju istine, ne

postoje ako dobro nije u istinama, kao što je već rečeno, to jest, ako osećanje istine nije u njima; kad misao dolazi od ovoga, tada dolazi od sve sile, koja je označena rukama, vidi 878.

2527. Stih 6. *Tada mu reče Bog u snu: znam da si učinio u čistoti srca svojega; za to te i sačuvah da mi ne sagriješiš, i ne dadoh da je se dotakneš. Tada mu reče Bog u snu, označava manje zatamnjeno opažanje: znam da si učinio u čistoti srca svojega, označava ovde, kao i pre, da se tako mislilo od nevinosti, i jednostavnog dobra, pa da stoga on nije sagrešio: i sačuvah te da mi ne sagriješiš, označava da ništa nije bilo povređeno: i ne dadoh da je se dotakneš, označava da se u tome Racionalno nije pitalo (konsultovalo).*

2528. *Tada mu reče Bog u snu: da ovo označava manje zatamnjeno opažanje, vidi se iz onoga što je pre rečeno i objašnjeno, br. 2514. Razlog da se u ovome poglavlju koristi ime Bog, a ne Jehova, osim u poslednjem stihu, je u tome što se ovde radi o duhovnim stvarima, to jest o doktrinarnim stvarima vere, jer se tada ime Bog koristi; ali kada se govori o nebeskim stvarima, ili o ljubavi i milosrđu, tada se koristi ime Jehova, vidi br. 709, 732, 2001.*

2529. *Znam da si učinio u čistoti srca svojega: da ovo označava da se tako mislilo od nevinosti i jednostavnog dobra, vidi se iz onoga što je rečeno gore (br. 2525, 2526), gde se nalaze iste reči. Ovde se ne pominje, kao gore, pravda ruku, iz ovog skrivenog razloga, a to je da u osećanju istine, koje je označeno pravdom ruku, ima nešto od Ljudskog; jer se istina ulivala u Gospod preko njegovog Ljudskog sve od rođenja, dok je dobro bilo od Božanskog samog, što se može videti po tome što Racionalno postoji u odnosu i na dobro i na istinu, vidi br. 2524.*

2530. *Tako te sačuvah da mi ne sagriješiš:* da ovo označava da ništa nije bilo povređeno, to jest, da se Racionalno nije pitalo kada se radilo o nauku vere, o čemu ubrzo, može da se vidi i bez objašnjenja.

2531. *Ne dadoh da je se dotakneš:* da ovo označava da se Racionalno nije pitalao, vidi se iz značenja *ne dati da se dotakne*, da označava *pitati*, (*savetovati se*), a isto tako i iz značenja *dotaći se (prići blizu)*, u stihu 4, br. 2519; kao i iz značenja Sare kao sestre, koja je ovde označena sa nje ili je, što označava Racionalno, vidi br. 1495, 2508. Da bi se još više znalo kako stoji stvar s naukom vere, da je on duhovnog od nebeskog porekla, mora se znati da je nauk istina Božanska od dobra Božanskog, da je popuno Božanski. Ono što je Božansko, to je neshvatljivo, čak i anđelima; a ipak, ovo Božansko, koje je u sebi neshvatljivo, može da se uliva u Racionalno čovekovo preko Gospodovog Božanskog Ljudskog, a kada se uliva u njegovo Racionalno, tamo se prima prema tome kakve su istine tamo, pa stoga na razne načine kod raznih osoba. Prema tome, što su istine kod čoveka čistije, to je i Božansko, koje se uliva, savršenije primljeno, i toliko se čovekovo Intelektualno prosvetljuje. U Reči Gospodovj su istine same; a u doslovnom smislu su istine koje su prilagođene razumevanju onih koji su u spoljašnjem bogoštovanju; dok su u unutrašnjem smislu istine prilagođene onima koji su unutrašnji ljudi, o jest, koji su, u pogledu nauka i u pogledu života, anđeoski (ljudi). Racionalno ovih poslednjih je tada prosvetljeno u tome stepenu da se prosvetljenost upoređuje sa zvezdama i sa suncem, Dan. XII.3; Mateja XII.43. Otuda je jasno koliko je važno da su unutrašnje istine poznate i da se primaju. A ove se istine zaista mogu znati. Ali ne mogu se i primiti osim od onih koji su u ljubavi ka Gospodu ili u veri u Njega; jer kao što je Gospod Božansko dobro, takvo je On i Božanska istina, sledstveno tome, On je sam nauk (doktrina), jer sve što je u nauku istinite vere, odnosi se na Gospoda, a isto tako odnosi se na nebesko carstvo i na crkvu; ali sve ovo pripada Gospodu; ali sve ove stvari su Gospodove, i one su posredni ciljevi, preko kojih se dolazi do poslednjeg cilja, to jest do Gospoda. Da je Gospod nauk (doktrina) sam, u odnosu na istinu i dobro, i da se sve u nauku odnosi na Njega, On sam naučava kod Jovana, gde kaže: *Ja sam Put, Istina, i Život (XIV.6)*. Put označava nauk

(doktrinu), Istina je sve što je od nauka, a Život je dobro samo koje je život istine. I da je ljubav k Njemu i vera u Njega ono što prima, On naučava ponovo kod Jovana, gde je napisano: *I svoji Ga ne primiše, a koji Ga primiše dade im vlast da budu sinovi Božiji, koji vjeruju u ime Njegovo, koji se ne rodiše od krvi, ni od volje tjelesne, nego od Boga (I.11-13)*. Oni su rođeni od Boga koji su u ljubavi a od ljubavi i u veri.

2532. Stih 7. *A sada vrati čovjeku ženu njegovu, jer je prorok, i moliće se zate, te ćeš ostati živ. Ako li ne vratikš, znaj da ćeš umrijeti ti i svi tvoji. A sada vrati čovjeku ženu njegovu,* označava da on treba da povrati istinu nauka netaknutu od Racionalnog: *jer je prorok*, znači da će tako biti poučen: *i moliće se za te*, označava da će tako to biti otkriveno: *te ćeš ostati živ*, označava da će tako nauka živeti (biti živ): *ako li je ne vratikš*, ovde, kao i pre, označava da ako ne bi vratio nauka netaknut od Racionalnog: *znaj, da ćeš umrijeti ti*, označava da tada ne bi bilo nauka istine i dobra: *i svi tvoji*, označava sve stvari, koje tome pripadaju, zajedno.

2533. *A sada vrati čovjeku ženu njegovu:* Da ovo znači da On treba da vrati duhovnu istinu koju nije dotaklo Racionalno, vidi se iz značenja žene, koja je duhovna istina, vidi br. 2509, 2510; i iz značenja muža, koji je sam nauka (doctrina), jer Abraham, čovek (vir) označava nebesku istinu, koja je isto što i nauka nebeskog porekla, jer je čovek (vir) u unutrašnjem smislu Inteliktualno, vidi br. 158, 265, 749, 915, 1007, 2517. Otuda je očito da vratiti muževljevu ženu znači vratiti duhovnu istinu nauka netaknutu; da treba da bude netaknuta od Racionalnog je zato što Abimeleh, koji treba da vrati, označava nauka koji je usmeren prema racionalnim stvarima ili, što je isto, prema racionalnim stvarima nauka, vidi gore br. 2510. Gore je rečeno da iako je nauka života u sebi Božanski, pa stoga i iznad sveg ljudskog čak i anđeoskog poimanja, ipak je (nauka) bio diktiran u Reči u skladu s čovekovim razumevanjem, na racionalan način. U ovom pogledu, slučaj s ovim je kao kad jedan roditelj koji, učeći svoje male dečake i devojčice, objašnjava sve stvari u opštem i u pojedinačnom u skladu s

njihovim genijem, ialo on sam misli o tome od onoga što je dublje ili više; inače bi ih učio ono što oni ne bi mogli da nauče, ili bi to bilo kao bacanje semena na kamen. Ovo je slučaj i s anđelima. koji u drugom životu poučavaju proste srcem i koji, iako su sami u nebeskoj i duhovnj mudrosti, ipak se ne uzdižu iznad shvatanja onih koje poučavaju, nego im govore prosto, podižući se (iznad njih) postupno prema tome koliko se nauk prima; jer kad bi govorili od anđeoske mudrosti, prosti ne bi ništa razumeli, pa ih se tako ne bi moglo uvesti u istine dobra i vere. Bio bi isti slučaj da Gospod nije naučavao u Reči na racionalan način kako bi čovek razumeo: a i pored toga, Reč je izdignuta iznad anđeoskog poimanja u njenom unutrašnjem smislu; i kada je najviše uzdignuta, tako da se pokazuje anđelima, ona je još uvek ispod onoga što je Božansko. Otuda je jasno šta je priroda Reči po njenom poreklu, to jest u sebi samoj, i da ona sadrži mnogo više u svakom svom delu nego što to može da shvati unuverzalno nebo. Čak ni mali deo, iako u slovu izgleda obična i neuglađena. Da je Gospod Reč, jer je Reč od Njega, i On je u Reči, vidi se iz Jovana: U početku bješe Riječ, i riječ bješe u Boga, i Bog bješe Riječ. U njoj bješe život, i živbot bješe vidjelo ljudima. I Riječ postade tijelo i useli se u nas puno blagodat i istine; i vidjesmo slavu njegovu, slavu kao jedinorodnog od Oca (I.1,4,14; vidi i Otkrovenje XIX. 11,13,16). A pošto je Gospod Reč, On je i nauk, jer nema drugog nauka koji je u sebi Božanski.

2534. *Jer je prorok*: da ovo označava da će On ovako biti poučavan, vidi se iz značenja proroka. Prorok se često pominje u Reči, i u smislu slova označva one kojima se daje otkrovenje, a u apstraktnom smislu, samo otkrovenje; ali u unutrašnjem smislu, on označava onoga koji naučava, a u apstraktnom smislu, sam nauk; a pošto je Gospod, ko što je rečeno, sam nauk, ili Reč koja uči, On se naziva prorokom, kao kod Mojsija: *Proroka isred tebe, između braće tvoje, kao što sam ja, podignuće ti Jehova Bog tvoj; njega slušajte (Zak. Ponovljeni XVIII.15,18)*. Kaže se, *kao što sam ja*, jer je Gospod bio pretstavljen Mojsijem kao i Abrahamom, Isakom, Jakovom, Davidom, i mnogim drugim: a pošto su Ga očekivali, stoga se kaže kod Jovana: *A ljudi vidjevši čudo koje učini Isus govorahu: ovo je zaista onaj prorok koji treba da dođe na svijet (VI.14)*. Pa zbog

toga što je Gospod u najvišem smislu Prorok i svjedočanstvo Isusivo je duh proroštva (Otkr. XIX.10), stoga prorok, u unutrašnjem smislu Reči, označava onoga koji uči, a u apstraktnom nauku, kao što se jasno vidi iz sledećih odlomaka: - kao kod Luke: *i ti, dijete, nazvaćeš se prorokom Najvišega (I.76)*. Ove reči je izgovorio Zaharija o svom sinu Jovanu Krstitelju. Da on nije bio prorok, nego onaj koji je pripravo put učeći i besedeći o dobroj vesti dolaska Gospodovog, to je on je sam izjavio u sledećem odlomku: *Pitahu ga, ko si ti? Ilija? A on reče: Nisam. Jesi li prorok? On reče, Nisam. Oni mu tada rekoše: A ko si ti? On reče: ja sam glas onoga koji viče u pustinji, poravnite put Gospodov (I.21-23)*. Kod Mateja: *Mnogi će tada reći: Gospode, Gospode, nijesmo li prorokovali u Tvoje ime? (VII.22)*, gde je jasno da prorokovati znači učiti (poučavati). U Otkrovenju: *Valja ti opet prorokovati narodima i plemenima i jezicima i carevima mnogim (X.11)*, gde prorokovati znači poučavati. Šta je označeno plemenima, narodima, jezicima, i carevima, rečeno je i pokazano na više mesta. Opet: *i neznabošci će gaziti grad sveti četrdeset i dva mjeseca. I daću dvojici svojih svjedoka, i proricaće hiljadu i dvjesta i šezdest dana obučeni u vreće (XI.2,3)*, gde opet prorokovati znači poučavati. Kod Mojsija: *I Jehova reče Mojsiju: evo, postavio sam te da si Bog Faraonu, a Aron brat tvoj biće prorok tvoj (Izlazak VII.1)*, gde prorok označava onoga koji će učiti ili govoriti ono što Mojsije bude rekao. Kod Joila: *Izliću duh Moj na svako tijelo, i sinovi tvoji i kćeri tvoje će prorokovati (II.28)*, gde prorokovati znači poučavati. Kod Isaije: *Jer je Jehova izlio na vas duh tvrdoga sna i zatvorio vam oči, oslijepio proroke i vidiocima, i glavare. I svaka utvara biće vam kao riječ u zapečaćenoj knjizi. Koju dadu čovjeku koji zna čitati. On reče: ne mogu, jer je zapečaćeno (XIX.10,11)*; gde se pod prorocima misli na one koji uče istinu, a pod vidiocima na one koji vide istinu, za koje se kaže da su pokriveni, kada ne znaju ništa o istini, i ne vide ništa istinito. Pošto su u stara vremena prorocima nazivali one koji su poučavali, oni su ih nazivali i vidiocima, jer videti znači razumeti, vidi br. 2150, 2325. Da su ih nazivali vidiocima, vidi 1 Sam. IX.9; 2 Sam. XXIV.11. Oni su se nazivali i ljudi Božiji, od značenja čovek (vir), vidi br. 158, 265, 749, 915, 1007, 2517. Dasu se zvali Božji ljudi, vidi 2 o carevima I.9-16; IVB.7,9,16, 21, 22, 25, 27, 40, 42; . 8, 14, 20; XIII.19; XXIII.16,17. Da proroci označavaju one koji poučavaju, vidi se iz Jeremije: pogl. XXIII svuda; i iz Jezikilja, pogl. XIII.svuda, gde se posebno govori o prorocima; isto se vidi iz

mnogih drugih odlomaka gde se pominju proroci. Otuda se lažnim prorocima označavaju oni koji uče obmane, kao kod Meteja: *I izići će mnogi lažni proroci i prevariće mnoge. Jer će izići lažni proroci i pokazaće znake velike i čudesne da bi prevarili, ako bude moguće i odabrane (XXIV.11,24)*, gde su lažnim prorocima označeni baš takvi. Isto je označeno lažnim prorokom u Otkrovenju (XVI.13; XIX.20; XX.10). Otuda, isto tako, vidi se koliko je unutrašnji smisao Reči sačinjen od ideja koje su začete od reprezentativa Jevrejske Crkve; jer kad god se pomene prorok u Reči, odmah se javlja ideja proroka kakva je postojala u to vreme, ideja koja je smetnja da se opazi šta je time označeno; no što je čovjek mudriji, to mu je lakše da ukloni ideju koja je zasnovana na saobraznostima; na primer, gde se pomene hram, oni koji misle mudro, ne misle o hramu koji je bio u Jerusalimu, nego o Gospodovom hramu; gde se brdo Sion, ili Sion pomenu, oni ne zamišljaju ono brdo koje je bilo kod Jerusalima, nego Gospodovo carstvo; i gde je pominje Jerusalem, oni ne opažaju grad koji je bio kod plemenu Benjaminovom i Judinom, nego sveti i nebeski Jerusalem.

2535. *I moliće se za tebe*: da ovo označava da će tako doći do otkrovenja, vidi se iz značenja *moliti*. Molitva posmatrana u sebi je razgovor s Bogom, a to je u takvo vreme i neka unutrašnja intuicija (naslućivanje) u vezi s predmetom molitve, kojoj odgovara izvestan uticaj (influk) u opažanje ili misao kod onoga ko se moli, tako da postoji izvesno otvaranje čovekovog unutarnjeg prema Bogu; ali sve ovo sa razlikama prema čovekovom stanju, i prema suštini predmeta molitve; ako je molitva od ljubavi i vere, i ako je to radi nebeskih i duhovnih stvari samo, tada u molitvi postoji nešto slično otkrovenju, koje se pokazuje u osećanju onoga koji se moli, a to je nada, uteha, i izvesna unutarnja radost. Otuda, moliti se, u unutrašnjem smislu, znači primati otkrovenje; u ovome slučaju, to je uopravo i označeno, jer se govori o proroku, a prorok označava Gospoda, Čija molitva je bila samo unutrašnji razgovor sa Božanskim, a u isto vreme i otkrovenje. Da je bila i otkrovenje, vidi se kod Luke: A kad se krsti sav narod, i Isus pošto se krsti i *moljaše se Bogu, otvori se nebo (III.21)*. Opet: Uze Petra i Ivana i Jakova i iziđe na goru da se *pomoli* Bogu. I kad se *moljaše* postade lice njegovo drugačije, i odijelo njegovo bijelo i sjajno

(IX.28,29). Kod Jovana: Oče, sačuvaj me od ovoga časa; ali za to dođoh na čas ovaj. Oče! Proslavi ime svoje! Tada glas dođe s neba: i proslavio sam i opet ću proslaviti (XII.28,29), gde je jasno da je molitva Gospodova bila razgovor s Božanskim, i otkrovenje u isto vreme.

2536. *Te ćeš ostati živ:* da ovo označava da će na ovaj način nauk biti živ, vidi se bez objašnjenja.

2537. *Ako li je ne vratiš:* da ovo označava, ako On ne vrati duhovnu istinu netaknutu Racionalnim, vidi se iz onoga što je gore rečeno, br. 2533, gde se javljaju iste reči.

2538. *Znaj da ćeš umrijeti i ti i svi tvoji:* da ovo označava da u takvom slučaju ne bi bilo nauka istine i dobra, može se videti iz onoga što je gore rečeno (br. 2516), gde se javljaju slične reči. U isto vreme se vidi da *i svi tvoji* onačava sve stvari koje tome naujku pripadaju zajedno. Razlog da u unutrašnjem smislu *svi* onačava sve ili sve stvari, je u tome što osobe u Reči označavaju stvari, a sve stvari pripadaju nauku. Iz ovoga što je rečeno, jasno je šta je unutrašnji smisao reči sadržanih u ovome stihu, naime, da On treća da vrati (ponovo uspostavi) duhovnu istinu nauka nedirnutu od Racionalnog, i da će On tako biti poučavan, i da će mu biti dato otkrovenje, i da će tako nauk imati život. Ali ako On ne vrati duhovnu istinu neokaljanu Racionalnim, tada će nauk istine i dobra biti nevažeci i isprazan u pogledu svega i svih stvari u njemu. Slučaj s naukom (doktrinom) je ovakav: - Onoliko koliko u njemu ima ljudskog, to jest čulnog, racionalnog i znanja-reči, toliko nema nauka; a koliko se čulno, znanja-reči, i racionalno uklanja, te koliko se veruje u nauk, toliko je nauk živ, i toliko se Božansko uliva u njega. Stvari koji su tipično Ljudske su one koje ometaju uticaj i primanje. Ali jedno je verovati od onoga što je racionalno, od znanj-reči, i što je čulno, Ili tražiti potporu (u racionalnom) da bi se ovo verovalo, a sasvim je drugo potvrđivati i osnaživati ono što treba verovati pomoću racionalnog, znanja-reči i

čulnog. Šta je razlika, biće jasno iz onoga što sledi, jer se o ovim stvarima raspravlja u ovome poglavlju u unutrašnjem smislu.

2539. Stih 8. *I u jutro rano usta Abimeleh, i sazva sve sluge svoje, i kaza im sve ovo da čuju. I uplašiše se ljudi veoma. I u jutro rado usta Aimeleh, označava čisto opažanje, i svetlo potvrđivanja od nebeskog dobra; i sazva sve sluge svoje, označava racionalne stvari i znanja-reči: i kaza im sve ovo a čuju, označava ohrabrivanje stvari kojima se potvrđuje, dok ih se ne poslušaju: i uplašiše se ljudi veoma, označava sve do osećanja odvratnosti.*

2540. *I u jutro rano usta Abimeleh: da ovo označava čisto opažanje, i svetlo potvrđivanja (svetlo koje dolazi od potvrđivanja) od nebeskog dobra, vidi se iz značenja Abimeleha, i značenja rano. Šta je označeno jutrom, bilo je pokazano u br. 2333, 2405, odakle je jasno i šta je označeno čistim opažanjem; a to se vidi i iz redosleda, naime, da je u početku opažanje bilo zatamnjeno (br. 2513, 2514), a posle manje zatamnjeno (br. 2528). Da Abimeleh označava nauku vere koji je okrenut racionalnim stvarima, vidi gore br. 2509, 2510. Šta je označeno sa rano vidi se iz značenja jutro. On usta rano u jutro, to ne označava samo čisto opažanje, nego i svetlost zbog potvrđivanja od nebeskog dobra, jer svetlo kojim se potvrđuje istina dolazi od nebeskog dobra. Otuda se može videti šta je označeno ovim rečima. Razlog da se toliko puno govori, u unutrašnjem smislu, o opažanju koje je Gospod imao u Ljudskom, i o Njegovoj misli o racionalnom u nauku vere, nije samo ono što je gore rečeno, nego zato što je to anđeoski da se misli jasno o raznim stvarima u Gospodovom životu u svetu, kako je odložio ljudsko racionalno, i učinio ga Božanskim Svojom vlastitom moći, u isto vreme i u pogledu nauka o ljubavi ka bližnjem i veri, kakav je taj nauk kada se u to umeša Racionalno; pored ostalih stvari koje su unutarne stvari crkve i čoveka, i koje zavise od ovih (od crkve i od čoveka). Ove stvari malo vrede čoveku koji se stara za, i čije je srce u svetskim i telesnim stvarima, kao da one (unutarne stvari) njemu ništa ne koriste; ali anđelima, koji se staraju za, i čije je srce u nebeskim i duhovnim stvarima, one su dragocene. Njihove ideje i opažanja o*

ovim stvarima su neizrecive. Otuda se vidi da mnoge stvari koje malo vrede čoveku, jer prevazilaze njegovo poimanje, da njih visiko cene anđeli, jer oni ulaze u svetlo svoje mudrosti; a s druge strane, one stvari koje čovek najviše ceni, jer su svetske stvari, i stoga ulaze u njegovo poimanje, one su od male važnosti anđelima, jer su one izvan svetlosti njihove mudrosti. Takav je slučaj s unutrašnjim smislom Reči, u odnosu na anđele i na ljude, na mnogim mestima.

2541. *I sve sluge svoje*: Da ovo označava racionalne stvari i reči-znanja, vidi se iz značenja sluga u Reči, o kojima će biti više reči u stihu 14, br. 2567. U čoveku, koji je u Gospodovom carstvu ili koji je carstvo Gospodovo, ima nebeskih, duhovnih, racionalnih, reči-znanja, i čulnih stvari. Ove su jedne drugima potčinjene. Nebeske i duhovne stvari zauzimaju prvo mesto, i one su Gospodove; racionalne stvari su potčinjene i služe ovima; reči-znanja (ili znanja-reči, scietifica) su potčinjene i služe racionalnim stvarima, i na kraju, čulne stvari su potčinjene i služe, pa se u Reči i nazivaju slugama. Da ovakvo potčinjvanje postoji, to je nepoznato čoveku koji misli samo od čulnih stvari i reči-znanja, i koji o ovima ima samo nejasno znanja, jer je još uvek u telesnim stvarima, dok anđeli imaju o njima vrlo jasnu ideju; jer hiljade, i desetine hiljada jasnih ideja kod anđela oblikuju jednu jedinu nejasnu ideju kod ljudi, kao na primer, o ovome što se ovde kaže, *Abimeleh sazva svesvoje sluge, i kaza im sve ovo da čuju, i ljudi se uplašiše veoma*, u tome anđeli opažaju dublje misterije nego što čovek može ikad da shvati, ili poveruje, naime, da je Gospod učinio da su mu se racionalne i reči-znanja potčine; i ne samo to, nego je učinio poslušnim i osećanja koja su se opirala nebeskim i duhonim stvarima nauka; jer kada se ova savladaju, tek onda racionalne i reči-znanja postaju poslušne, i tako se dovode ured. Ovo su samo opšte stvari koje su poznate anđelima, dok su one čoveku tamne ili nerazumljive.

2542. *I kaza im sve ovo da čuju (i kaza ove reči u njihove uši)*: da ovo označava ohrabrivanje stvari koje potvrđuju, sve dok ove ne postanu poslušne, može se videti iz nizove stvari u unutrašnjem smislu, a isto tako i iz značenja *ušiju*. Prvo,

iz nizova stvari: Ovo su mnoge stvari koje potvrđuju sve ono što Racionalno priznaje, jer ono priznaje samo one stvari koje potvrđuju; otud, kada racionalne stvari postanu poslušne i dovedu se u red, tada se ohrabruju stvari koje potvrđuju, jer su ove stvari uvek pri ruci, i kao da rastu. Drugo, iz značenja ušiju: Uši u Reči označavaju poslušnost; a ovo je značenje zbog saobraznosti koja postoji između slušanja i poslušnosti, koja saobraznost leži u samom izrazu poslušnost, a još više u izrazu čuti. Poreklo ove saobraznosti je iz drugog života, gde oni koji su poslušni i podložni nalaze se u oblasti ušiju, i saobrazni su samom slušanju; to je tajne do sad nepoznata. Ali ovo će se bolje videti u onome što sledi, kada se bude govorilo, po Gospodovoj Božanskoj milosti, o saobraznosti (korespondenciji). (prim. prev. po autoru, nebo se upoređuje s Velikim Čovekom - Homo Maksimus, ili Makrokosmos, gde postoje oblasti srca, pluća, kože, kostiju, kose, ušiju i očiju, u kojima obitavaju duše ili duhovi koji se moralno i duhovno ističu tim osobinama). Da uši imaju ovakvo značenje, vidi se iz mnogih odlomaka u Reči; za sada dovoljno je navesti ovaj iz Isaije: *Učini da odeblja srce tome narodu i uši da im otežaju, i oči im zatvori da ne vide očima svojim i ušima svojim da ne čuju i srcem svojim ne razumiju (VI.10)*. U ovome odeljku videti očima znači razumeti, a čuti ušima znači opažati s osećanjem, pa stoga i slušati (biti poslušan); i gde Gospod kaže: *Ko ima uši, neka čuje (Mateja XI.15; XIII.9,43; Luka VIII.8; XIV.35)*, samo je to označeno.

2543. I ljudi se uplašiše veoma: da ovo označava (da su reagovali) s odbojnošću (averzijom), vidi se iz znčenja *straha* (plašnje) u ovome odeljku, kao i iz značenja *ljudi*. Strah ili plašnja, kao svaka emocija, iako izgleda prosta, ona obuhvata mnogo stvari, naime, mogućnost gubitka život, ugleda, časti, i dobitka, u svetskim stvarima gubitak dobra i istine, pa stoga i života u nebeskim stvarima; a sa strahom idu sve ove stvari, pa je tu i odbojnost (odvratnost, averzija) prema onim stvarima koje ih mogu uništiti; a to osećaju još više ljudi koji su u osećanju dobra i istine. Odbojnost je suprotna samom ovome osećanju (dobra i istine). Koliko je velika bila Gospodova odbojnost, vidi se iz revnosti s kojim su izgovorene reči u sledećem stihu, a ta je revnost bila u korist nauka, da ga ne bi ukaljalo bilo šta racionalno i ono što su samo reči-znanja. Da *ljudi* označavaju

racionalne stvari i reči-znanja, ili intelektualne stvari svke vrste, bilo je pokazano, br. 158, 265, 749, 915, 1007.

2544. Stih 9. *Tada Abimeleh pozva Avrama i reče mu: šta si nam učinio? Šta li sam ti zgriješio, te navuče na me i na carstvo moje toliko zlo? Učinio si mi što ne valja činiti. Tada Abimeleh pozva Avrama i reče mu, označava Gospodovu misao (koja je poticala) od nauka vere: Šta si nam učinio? Šta li sam ti zgriješio?* označava korenje samoga sebe (prekor samom sebi) da je tako mislio: *te navuče na me i na carstvo moje toliko zlo?* označava da su tako nauka vere i sve stvari nauka dovedene u opasnost: *Učinio si mi što ne valja činiti,* označava užasavanje.

2545. *Tada Abimeleh pozva Avrama i reče mu:* da ovo označava Gospodovu misao (koja je poticala) od nauka vere, može se videti iz onoga što je predstavljeno Abimilehom, a i Avramom, kao i iz zančenja *reči*, o čemu je bilo govora nekoliko puta. Šta je to misliti od nauka vere, ne može se objasniti da bi se razumelo, jer ono što je izraženo u o ovome predmetu, sadržano je samo u anđeoskoj ideji, a što se njima (anđelima) predstavlja u tako velikom svetlu s nebeskim predstavama, da se skoro ništa od toga ne može opisati; isto tako, kada se kaže da je Gospodova misao bila od intelektualne istine, koja je iznad Racionalnog od kojega je tada gledao (na nauka vere); ali opažanje od kojega je mislio bilo je (uistinski) od Božanske istine.

2546. *Šta si nam učinio? Šta li sam ti zgriješio?* Da ovo označava samo-prekor da se tako mislilo, vidi se po osećanju i revnosti u ovim rečima (o čemu vidi gore, br. 2543), što je bilo stoga što je Racionalno i Reči-znanja želeli da se uzdignu i da uđu, pa da tako imaju nešto zajedničko s naukom vere, koji je Božanski.

2547. *Te navuče na me i na moje carstvo toliko zlo?* Da ovo označava da su tako nauk vere i sve u nauku dovedeni u opasnost, vidi se iz značenja Abimeleha, koji je ovde označen sa *na me*, što označava nauk vere, i iz značenja carstva, koje označava istinu nauka ili ono što pripada nauku. Da carstvo u unutrašnjem smislu označava istine nauka, a u obrnutom smislu obmane nauka, vidi se iz Reči, kao kod Jeremije: *Jer je On tvorac svemu i On je dio našljedstva njegova: ime mu je Jehova nad vojskama. Ti si mi bio malj, oružje ubojito, i tobom strh narode i tobom rasuh carstva* (Li.19,20), govoreći o Gospodu, Koji, što je jasno, nije taj koji satire narode, i rasipa carstva, nego one stvari koje su označene narodima i carstvima, naime, zla i obmane u nauku (doktrini). Kod Jezikilja: *Ja ću uzeti sinove Izrailjeve iz naroda u koje otidoše, i sabraću ih od svuda, i dovešću ih u zemlju njihovu. I načiniću od njih jedan narod u zemlji, na gorama Izrailjevim, i jedan će car biti car svjema njima, niti će više biti dva naroda, niti će više biti razdijeljeni u dva carstva* (XXXVII.21,22). Izrailj označava duhovnu crkvu, a narod označava dobro te crkve, ili toga nauka; da narodi označavaju dobra, vidi gore 1259, 1260, 1416, 1849; a carstvo označava jegove istine. Da se ovde narodima i carstvima označava nešto drugo a ne narodi i carstva, jasno je, jer se kaže za sinove Izrailjeve, ili za Izraelićane, da će se sakupiti i da će biti vraćeni u zemlju, iako, kad su bili rasuti među Narode, oni su i sami postali Narodi (prim. prev. narodima se često označavaju neistoverni ili neznabošci). Kod isaije: *I razdražiću Egipćane jedne na druge, te će vojevati brat na brata, i prijatelj na prijatelja, grad na grad, carstvo na carstvo* (XIX.2). Egipat ovde označava umovanja pomoću reči-znanja o istinama vere, vidi br. 1164, 1165, 1186; grad označava ono što je od nauka (doctrinale), koji je ovde jeretičan, vidi br. 402, 2268, 2449; a carstvo označava obmanu nauka (doctrinale); otuda, grad na grad, i carstvo na carstvo, označava da će se jeresi i obmane tući između sebe; slično je značenje ovome i u rečima koje je Gospod izgovorio o svršetku vremena kod Mateja: *Narod će ustati na narod, i carstvo na carstvo* (XXIV.7), označavajući zla protivu zala, i obmane protivu obmana. Ono što jer Danilo prorokovao o četiri carstva (pogl. II.37-46; VII.17 do kraja), i o carstvima Međana i Persijanaca (pogl. VIII.20 do kraja), i o castvima južnoga cara i severnoga cara (pogl. XI.), kao i ono što je prorokovao Jovan u Otkrovenju o carevima i carstvima, samo to i označavaju. Carstva tamo označavaju samo stanja crkve u

pogledu istina i obmana. Stanja monarha i kraljevina na zemlji, u smislu slova, su stanja crkve i Gospodovog carsva u unutrašnjem smislu, u kojem smislu su sadržane samo duhovne i nebeske stvari; jer je Gospodova Reč, posmatrana u sebi, samo duhovna i nebeska; ali da bi je mogli čitati i razumeti svi ljudi, stvari koje su nebeske, izražene su stvarima koje postoje na zemlji (prim.prev. autor piše u *Nauku o Sv Pismu* u br. 55, posebnom malom delu, da je ono što je nužno za spasenje vidljivo ljudima kao što se vide lice i ruke na čoveku, dok je ostalo pokriveno odelom, kako bi bilo zaštićeno od profanacije ili svetogrđenja).

2548. *Učinio si mi što ne valja činiti*: da ovo označava užasavanje, vidi se iz emocije u ovim rečima, kao i iz nizova, naime, da je Gospod bio odbojan, vidi br. 2543; a isto tako da je Sebe ukorio iz revnosti, br. 2546; a u ovom slučaju da je osećao užas.

2549. Stihovi 10.11. *I reče Abimeleh Avramu: šta ti je bilo, te si to učinio? A Avram odgovori: veljah: jamačno nema straha Božijeg u ovom mjestu, pa će me ubiti radi žene moje. A upravo i jeste mi sestra, kći oca mojega; ali nije kći matere moje, pa pođe za mene. I Abimeleh reče Avramu, označava dalju misao od nauka vere: šta ti je bilo, te si to učinio? označava istraživanje uzroka: i Avram reče, označava opažanje, koje je bilo odgovor: veljah, jamačno nema straha Božijega u ovome mjestu, označava misao, da oni ne poštuju duhovnu istinu u tome stanju u kojemu su bili: pa će me ubiti radi žene moje, označava da bi tako nebeske stvari vere nestale, ako bi pomislili da se duhovne istine same mogu povezati s nebeskim dobrom.*

2550. *Abimeleh reče Avramu*: da ovo označava dalju misao od nauka vere, vidi se iz onoga što je napred rečeno, br. 2445, gde se javljaju skoro iste reči; to što su ovde ponovljene, znači dalju misao, i to o uzroku. Šta je označeno mišlju od nauka vere, i to se može tamo videti.

2551. Šta ti je bilo, te si mi to učinio? da ovo označava ispitivanje uzroka, jasno je bez objašnjenja, kao i iz onoga što sledi, gde je naznačen uzrok. Razlog zašto je ovo izloženo ovim redom (nizom), u unutrašnjem smislu, kako je Gospod opažao i mislio o nauku vere i o Racionalnom, da li ono treba da se pita, je u tome što svi anđeli misle o ovim stvarima u ovakvom nizu. Unutrašnji smisao je posebno namenjen anđelima, pa je stoga prilagođen njihovim opažanjima i mislima; oni uživaju kada misle o Gospodu, o Njegovom Božanskom i Ljudskom, kako je ovo postalo Božansko; jer su oni okruženi nebeskom i duhovnom sferom, koja je ispunjena Gospodom, tako da se može reći da su oni u Gospodu; otuda nema za njih većeg uživanja nego misliti u skladu sa stvarima koje pripadaju toj sferi i osećanju koje od nje potiče. U takvim časovima, oni odmah primaju pouku i postaju savršeniji, osobito kada razmišljaju o tome kako je Gospod rastao po stepenima da bi Ljudsko, u kojem je bio rođen, učinio Božanskim, i to sopstvenom snagom, i kako je uz pomoć znanja i spoznanja, koja je Sebi otkrivao, On usavšio Svoje Racionalno, postepeno razagnao njegove senke, i uveo ga u Božansku svetlost. Ove i bezbroj drugih stvari pokazuju se pred očima anđela na nebeski i duhovan način, sa hiljadama na hiljade pretstava, kao u živo, kada se čita Reč. Ali ove stvari, koje su anđelima dragocene, ljudima nisu od značaja, jer su on iznad njegovog poimanja, i tako u senci njihovog razuma; a s druge strane, one stari koje su dragocene ljudima, kao što su stvari ovoga sveta, nisu važne anđelima, jer su one ispod njihovog stanja, te su tako u senci njihove mudrosti; na taj način, što iznenađuje, stvari koje su u senci kod čoveka, i koje on skoro da prezire, prelaze u svetlo anđela i u njihovo osećanje, kao što je slučaj sa mnogim stvarima unutrašnjeg smisla Reči.

2552. A Avram reče: da ovo označava opažanje (percepciju), koja je ovde odgovor, vidi se iz značenja reći u istorijskim delovima Reči, o čemu je puno rečeno gore, kao u br. 1791, 1815, 1819, 1822, 898, 1919, 2061. 2080. 2238, 2260, 2271, 2287. Što se tiče Gospodove misli od nauka vere, da je ona označena onim što je Abimeleh rekao Avramu, ali da je opažanje, koje je bilo

odgovor, bilo označeno onim što je Abraham rekao, ovakav je slučaj: - Opažanje je viša stvar, i kod Gospoda ono je bilo od Božanskog Samog, ali misao je niža stvar, i ona je bila kod Gospoda od Intelektualnog samog; a pošto je to bilo opažanje iz kojega je potekla misao, to je odgovor misli bio od opažanja. Ovo se može ilustrovati nečim što je slično u čoveku. Nebeski čovek može da misli samo od opažanja, a duhovni čovek može da misli samo od savesti, vidi br. 2515. Opažanje onoga prvoga, kao i savest (kod drugoga, su od Gospoda, ali se nebeskom čoveku ne pokazuje odakle je; ali misao onoga drugoga je od Racionalnog, i čoveku se čini da je ona od njega samoga; tako isto, kada misli o nekom predmetu od Racionalnog, zaključak misli, ili odgovor, dolazi od opažanja, ili od savesti; shodno tome, njemu Gospod odgovara prema stanju njegovoga života, njegovog osećanja, i istine nauka koja je usađena ili utisnuta u skladu s ovima.

2553. *Veljah: jamačno nema straha Božijega u ovome mjestu:* da ovo označava misao, da oni ne poštuju duhovnu istinu u tome stanju u kome su bili, vidi se iz značenja straha Božijeg (od Boga), što označava poštovanje Božanske ili duhovne istine; i iz značenja mesta, što označava stanje, o čemu vidi br. 1273-1275, 1377. Slučaj je stvarno ovakav: - Čovek ne može da shvati ni jednu stvar nauka koja je čisto duhovna i nebeska, jer ona beskrajno prevazilazi moć njegovog poimanja, pa tako i njegove vere. Sve se čovekove misli završavaju u prirodnim stvarima koje pripadaju njegovom čulnom delu, i sve ono što nije rečeno od i prema ovim prirodnim stvarima, to se ne poima, i nestaje, kao prikaza (vizija) koja pada na okean bez granica ili u svemir; pa stoga, kad bi stvari nauka bile izložene čoveku na bilo koji drugi način, čovek ih ne bi primio, i ne bi ih poštovao, što se jasno vidi od svih stvari u Reči, gde su čisto Božanske stvari pretstavljene iz tog razloga na prirodan način, čak i na čulan, kao to da Jehova ima uši, oči, lice, da oseća kao čovek gnev, i tako dalje. To je osobito bio slučaj kad je Gospod došao na svet. Ljudi u to vreme nisu znali šta je nebesko i duhovno, čak ni da ovi postoje; njihovi su umovi bili sasvim zaokupljeni zemaljskim i svetskim stvarima, a to znači spoljašnjim stvarima, kao što je bio slučaj čak i s apostolima, koji su zamišljali da će Gospodovo carstvo biti kao neko

carstvo ovoga sveta, pa su stoga tražili da sede, jedan s Njegove desne a drugi s Njegove leve strane, i da će to biti za dugo vremena, i da će sedeti na dvanaest prestola da sude dvanaest plemena Izrailjevih, ne znajući da u drugom životu neće biti u stanju da sude ni jednom jedinom čoveku, vidi br. 2129 do kraja. Ovakav uvid u stanje ljudske rase bio je razlog da je Gospod u početku razmatrao mogućnost da se Racionalno pita (konsultuje) u vezi s naukom vere, a to sve kao posledica Njegove ljubavi, koja je tražila da se obezbedi spasenje za sve, i da Reč ne sme da nestane.

2554. *Pa će me ubiti radi žene moje:* da ovo označava da bi na ovaj način nestale i nebeske stvari vere, ako bi mislili da bi se duhovna istina sama mogla povezati sa nebeskim dobrom, vidi se iz značenja *ubiti*, što je nestati; i iz značenja *žene*, koja označava duhovnu istinu spojenu s nebeskim dobrom, o čemu vidi br. 2507. Ovo je drugi razlog da je Gospod tako mislio, a s tim u vezi slučaj je ovakav: - Božansko dobro, koje se ovde naziva nebesko dobro, sjedinjeno je, i kao da je u braku, sa Božanskom istinom, koja se ovde naziva duhovnom istinom, vidi br. 2508; ali iako je Božansko dobro tako sjedinjeno s Božanskom istinom samom, ono se ipak uliva u niže istine, i spaja se s njima, ali ne kao u braku, jer ono se uliva u racionalne istine, koje su samo izgledi istine, i spaja se s njima; šta više, ono se uliva i u reči-znanja i u čulne istine, koje su skoro sve obmane, i spaja se i s njima. Kad ne bi bilo tako, nijedan čovek se ne bi mogao spasiti, vidi što je o ovome rečeno, br. 1831, 1832. Da bi Božansko dobro moglo da se spoji s prvim i drugim istinama i da bi se na taj način čovek spasio, iz toga razloga Gospod je došao u svet, jer da Gospodovo Ljudsko nje postalo Božansko, ne bi bilo nikakvog spajanja, a kroz Njega posoji povezanost. Pored ove, ima i drugih tajni sadržanih u ovim rečima, *pa će me ubiti radi žene moje*, koje reči znače da bi tako nebeske stvari vere nestale, kada bi oni mislili da se duhovne istine same mogu spojiti s nebeskim dobrom. Jedna od ovih tajni je u tome da bi i nebesko dobro nestalo ako bi se duhovna istina odbacila; druga je tajna je u tome, da Gospod nije bio rekao da oni treba da se mole Ocu, iako se ne može doći Ocu osim kroz Sina, i da onaj koji vidi Sina vidi Oca (Jovan XIV. 8-12), to ne bi bilo primljeno; pored drugih tajni.

2555. Stihovi 12,13. *A upravo i jest mi sestra, kći oca mojega; ali nije kći moje matere, pa pođe za me. A kad me Bog izvede iz doma oca mojega, ja joj reko: učini dobro, i kaži za me gdje god dođemo: brat mi je. A upravo i jest mi sestra,* označava da u racionalnoj istini postoji takva privlačnost: *kći oca mojega ali nije kći matere moje,* označava da je racionalna isina začeta od nebeskog dobra kao oca, ali ne od duhovne istine kao majke: *pa pođe za me (postade moja žena),* označava da je duhovna istina bila povezana sa nebeskom preko racionalnosti kao posrednika (mediuma); *a kad me Bog izvede iz doma oca mojega,* označava kad je On ostavio Reči-znanja i izgleda koji potiču otuda, s njihovim prijatnostima, koj su ovde dom oca njegovog: *ja joj reko,* označava misao u to vreme: *Učini dobro (Ovo je tvoje dobro, koje ćeš mi učiniti),* označava da će On od tada imati tu utehu: *gdje god dođemo,* označava sve stvari koje će on posle zaključiti o racionalnoj istini: *kaži za me, brat mi je,* znači da treba reći da se racionalna istina pridružila nebeskom dobru.

2556. *A upravo i jeste mi sestra:* da ovo označava da racionalna istina ima takvu privlačnost, vidi se iz onoga što je pretstavljeno Sarom kao sestrom. A to je racionalna istina, o kojoj vidi br. 2508; a isto tako i iz onoga što sledi, gde se govori o rođenju Racionalnog, i o njegovoj privlačnosti. Treba primetiti da su sve stvari u opštem i u posebnom kod istinski racionalnog čoveka, to jest, kod preporođenog čoveka, sve stvari njegovih osećanja, njegovih opažanja, i njegovih misli, povezane jedna s drugom kao krvni srodnici, i da se privlače. Jer su one sve tako raspoređene da da jedna gleda na drugu kao što to čine porodice u jednoj kući, i to na sve na određen način, a čemu je posledica to da se ponovno javjaju (reprodukuju) prema privlačnostima u kojima su. Ovo je posledica uticaja (influksa) iz neba, to jest, od Gospoda kroz nebo. Kod čoveka koji je istinski racionalan, to jest, koji je preporođen, sve su stvari sredene na način kako je to u nebu, i to sve snagom uticaja; otuda je čoveku sposobnost da misli, zaključuje, sudi, i razmišlja, koja je tako divna da prevazilazi sve čovekovo znanje i mudrost, i nes krajno prevazilazi sve ono što ljudske analize izvode iz

toga. Razlog da su ove stvari do sad bile nepoznate je to, što se nije verovalo da sve stvari osećanja, opažanja, i misli, da se ulivaju, zle od pakla, a dobre od neba, tako da su povezane s onim stvarima koje su izvan čoveka; a istina je da je čovek, svojim duhom, povezan tako s onim što je izvan njega, da kad bi se ova veza prekinula, on ne bi živio ni jednog jedinog trenutka; a ovo se može znati ako se pomisli da ono što nije povezano, da to i ne postoji, i da sve što nije povezano, nestaje u istom trenu.

2557. *Ona je kći oca mogega, a nije kći matere moje:* da ovo označava da je Racionalno začeto od nebeskog dobra kao oca, ali ne i od duhovne istine kao majke, može se videti po začecu Racionalnog, u tome što je to izvedeno uticajem Božanskog nebeskog dobra u osećanja spoznaja, o čemu vidi br. 1895, 1902, 1910. Ovde su sadržane dve tajne; jedna je, da je čovekovo Racionalno začeto od Božanskog nebeskog dobra kao oca, i da bez toga Racionalno ne bi postojalo; druga je, da Racionalno nije začeto od duhovne istine kao majke. Što se tiče prve od ovih tajni, naime, da je racionalno začeto od Božanskog nebeskog dobra kao oca, a da inače racionalno ne bi postojalo, može se videti iz onoga što je gore rečeno (br. 1895, 1902, 1910), kao i iz onoga što može da zaključi svaki čovek kada razmišlja, jer je poznato da se čovek ne rađa u znanjima, ni u kakvom racionalnom, nego samo u sposobnosti da ovo primi; isto tako, da on kasnije uči i upija sve postepeno, i to osobito preko čulnih stvari sluha i vida, te kako uči i upija, tako postaje racionalan. Da se sve ovo izvodi putem tela, to jest, spoljašnjim putem, jer se to izvodi sluhom i vidom, to je očito. Ali ono što čovek ne zna, zato što o tome ne razmišlja, to je da se nešto neprestano uliva iznutra, a to nešto prima one stvari koje ulaze spolja i sređuje ih; to što se uliva, i što prima i sređuje, je Božansko nebesko dobro, koje je od Gospoda; od ovoga stvari koje ulaze imaju život, od toga se dovode u red, i od toga se, kao što je rečeno, odnose jednei prema drugima kao krvni srodnici i kao oni koji se privlače. Iz ovoga se može zaključiti da je čovekovo Racionalno od Božanskog nebeskog dobra kao oca, u skladu s onim što je rečeno u ovom stihu, *Ona je kći mogega oca*. Što se tiče druge tajne, naime, da racionalno nije začeto od duhovne istine kao majke, može se videti iz onoga što je rečeno gore, br. 1902: jer ako bi

se duhovna istina ulivala od iznutra, kao što to čini dobro, čovek bi bio rođen u svemu što je racionalno, a u isto vreme u svim rečima-znanjima, tako da ne bi bilo potrebe da bilo šta uči; ali pošto je čovek takav, da je po nasleđu u svakom zlu, a otuda i u svakoj obmani, i da bi stoga izdao i izokrenuo istine same, ako bi se one ulivale, i tako bi nestao zauvek; stoga je bilo provideno od Gospoda da se ništa od istine ne uliva preko čovekovog unutrašnjeg, nego samo preko njegovog spoljašnjeg (čoveka). Otuda se može videti da čovekovo Racionalno nije od duhovne istine kao majke, prema onome što se kaže u ovome stihu, *ali nije kći moje majke*. Po sličnom redu svidelo se Gospodu da se i Njegovo Racionalno tako oblikuje, sa ciljem da ljudske stvari u Sebi učini Božanskim Svojom vlastitom snagom, i da bi usadio i ujedinio Božansku duhovnu istinu sa Božanskim nebeskim dobrom, i Božansko nebesko dobro s Božanskom duhovnom istinom.

2558. *Te pođe za mene (ona postade moja žena)*: da ovo označava da se duhovna istina povezala s onim što je nebesko preko mediuma racionalnosti, vidi se iz onoga što je predstavljeno Sarom kao Avramovom ženom, koja označava duhovnu istinu spojenu s nebeskim dobrom, o čemu vidi br. 2507; i iz onoga što je predstavljeno sestrom, a to je racionalna istina, o kojoj vidi br. 2508. Otuda time što je postala žena a pre toga je bila sestra, označeno je da je duhovna istina spojena preko mediuma racionalnosti s onim što je nebesko. Kako stoji ovaj slučaj, može se videti iz onoga što je rečeno gore, br. 2557.

2559. *A kad me Bog izvede iz doma oca mojega*: da ovo znači kad je On napustio znanja-reči i izgleda (privide) koji od njih potiču, s njihovim prijatnostima, koje su ovde *dom oca mojega*, vidi se iz značenja doma (kuće), a to je dobro, (vidi br. 2233, 2234); u ovom slučaju dobro od prijatnosti koja dolazi od izgleda znanja-reči i racionalnih stvari, jer sve što je prijatno, izgleda kao dobro. Razlog da se ovde kućom njegovog oca označavaju prijatnosti od znanja-reči i racionalnih stvari, i od izgleda, je to predstavljeno onim što se ovde kaže o Abrahamu, kad je otišao iz doma oca njegovog, jer se u to vreme Avram, zajedno s kućom

njegovog oca, klanjao drugim bogovima, vidi br. 1356, 1992; otuda se kaže u množini, *Bog (Elohim, bogovi) me izvede*; a može se izraziti prema izvornom jeziku sa, *bogovi me izvedoše*, ali pošto je Gospod pretstavljen Avramom, to se mora prevesti sa *Bog me izvede*. Pošto su prva znanja-reči i racionalne stvari bile ljudske kod Gospoda, bile su ispunjene onim što je bilo nasledstvo od majke, i stoga nisu bile čisto Božanske, pa su stog pretstavljene Avramovim prvim stanjem; a koliko daleko se prostiru pretstave (reprezentacije), vidi br. 665, 1097, 1361, 1992.

2560. *Ja joj rekoh*: da ovo označava misao u to vreme, vidi se iz značenja *reči*, što je misliti, kao što je objašnjeno nekoliko puta gore.

2561. *Učini dobro*: da ovo označava da ovo treba da ga uteši, vidi se iz onoga što se dešava pre i onoga što sledi, tako bez daljeg objašnjavanja.

2562. *Gdje god da dođemo*: da ovo označava sve one stvari koje bi on zaključio o racionalnoj istini, vidi se iz značenja mesta, a to je stanje, o čemu vidi gore br. 1273, 1275, 1377. Stanje stvari o kome se ovde govori je stanje zaključka o racionalnoj istini, koja je pripojena nebeskom dobru, a što sada sledi.

2563. *Kaži za me: brat mi je*: da ovo označava, da treba reći da je racionalna istina pripojena nebeskom dobru, može se videti iz onoga što je gore rečeno, br. 2524, gde se nalaze skoro iste reči.

2564. Stih 14. *Tada Abimeleh uze ovaca i goveda i sluga i sluškinja, te dade Avramu, i vrati mu Saru ženu njegovu. Tada Abimeleh uze*, onačava nauk vere: *ovaca i goveda*, označava da se obogatio racionalnim dobrima i prirodnim istinama: *sluga i sluškinja*, označava (da se obogatio) racionalnim istinama i

prirodnim istinama kao i njihovim osećanjima: *i dade Avramu*, označava da ih dade Gospodu: *i vrati mu Saru ženu njegovu*, označava kad je Božansko duhovno bilo pripojeno Božanskom nebeskom.

2565. *Abimelah uze*: da ovo označava nauk vere, vidi se iz značenja Abimeleha, a to je nauk vere, o čemu vidi br. 2504, 2509, 2510.

2566. *Ovaca i goveda*: da ovo označava da se nauk vere obogatio racionalnim dobrima i prirodnim dobrima, vidi se iz značenja ovaca i goveda. Oni se ljudi unutar rkve nazivaju ovcama koji su istinski racionalni, to jest, unutrašnji ljudi; otuda se ovcama isto tako označava, u apstraktnom, racionalna i unutarnja dobra sama, o kojem značenju ovaca vidi br. 343, 415, 1565. A govedima se unutar crkve nazivaju oni koji su prirodni, to jest, spoljašnji ljudi; otuda su, u apstraktnom, označena prirodna ili spoljašnja dobra sama; o ovom značenju goveda, vidi br. 2180. Da se ovakve stvari označavaju životinjama, bilo je pokazano, br. 45, 46, 142, 143, 216, 714, 715, 776, 1823, 2179. Time što Abimeleh uzima i daje, označeno je da je nauk vere obogaćen, jer se Abimelehom, kao što je rečeno, označava nauk vere.

2567. *I sluga i sluškinja*: da ovo označava da se nauk vere obogatio i racionalnim istinama i prirodnim istinama, kao i njihovim osećanjima, vidi se iz značenja sluga i sluškinja. U Reči se često pominju sluge i sluškinje, a u unutrašnjem smislu njima se označavaju stvari koje su relativno niže i obične, ako što su racionalne stvari u odnosu prema duhovnim i nebeskim stvarima. Prirodnim istinama označena su znanja-reči svih vrsta, jer su ova prirodna. Da je ovakvo značenje sluga i sluškinja u Reči, jasno je iz unutrašnjeg smisla ovih reči, gde su one pomenute, kao kod Isaije: *jer će se smilovatgži Jehova na Jakova, i opet će izabrati Izraela, i namjestiće ih u zemlji njihovoj, i prilijepiće se k njima došljaci i pridružiće se domu Jakovljevu. Jer će ih uzeti narodi i odvesti na mjesto njihovo, i naslijediće ih Izraelci u zemlji Jehovinoj da im budu sluge i sluškinje (XIV.1,2).*

Jakov ovde označava spoljašnju crkvu, a Izrael unutrašnju, došljak one koji se poučavaju u istinama i dobrima, vidi br. 1463, 2025; sluge i sluškinje označavaju prirodne i racionalne istine s njihovim osećanjima, koja treba da služe crkvi koja je označena Jakovom i Izraelom. Da se ovde ne misli na Jakova i Izraela, ili na Jevreje i Izraelićane, jasno je, jer kad su se rasuli među Narode, i sami su postali Narodi. Jevriji još uvek vole tu ideju, i očekuju, prema značenju slova, da će uz njih prionuti došljaci (stranci), da će ih narodi vratiti, i da će ovi biti njima sluge i sluškinje, dok u stvari ovde se ni najmanje ne misli na Jevreje i Izraelićane u proročkim delovima Reči, gde je imenuju; ovo treba da im je jasno iz ove okolnosti, da se svuda kaže o Izraelu i o Jakovu, da će se vratiti natrag. Kod isoga Proroka: *Gle, Jehova će isprazniti zemlju i opustiti je! Prevrnuće je i rasijaće stanovnike njezine. I biće svećenik kao narod, gospodar kao sluga, gospođa kao sluškinja, (XXIV.1,2).* Zemlja ovde označava crkvu (vidi br. 662, 1066, 1850), koja će se isprazniti, opustošiti, s licem iznakaženim, i sa stanovnicima rasteranim, kada u joj (crkvi) više nema unutarnjih istina i dobara, koji su narod i svećenici, niti spoljašnjih istina i dobara, koji su sluge i sluškinje; a to se dešava onda kada spoljašnje stvari vladaju nad unutrašnjim stvarima. Kod istog Proroka: *jer ću izvesti sjeme iz Jakova i iz Jude našljednika gorama svojim, i naslijediće ih izbranici moji, i sluge moje naseliće se ondje (LXV.9).* Jakov ovde označava spoljašnju crkvu, Juda nebesku unutrašnju crkvu, izabrani njena dobra, a sluge njene istine. Kod Joila: *I poslije ću izliti duh svoj na svako tijelo, i prorićaće sinovi vaši. I na sluge ću i na sluškinje izliti duh svoj (II.28,29).* Ovde se govori o Gospodovom carstvu. Prorokovati znači naučavati, vidi br. 2534; sinovi označavaju same istine, vidi br 489, 491, 533, 147; kćeri označavaju sama dobra, vidi br. 489-491; sluge i sluškinje označavaju niže istine i dobra, na koje će se duh izliti, kada pomažu i podržavaju. U ovom i drugim odlomcima ne vidi se jasno da je ovo značenje sluga i sluškinja, kako zbog svakidašnje ideje o slugama i sluškinjama tako i zbog ovakvog istorijskog stila. Kod Jovana: *I vidjeh anđela gdje stoji na suncu i povika glasom velikijem govoreći svima pticama koje lete ispod neba: dođite i skupite se na veliku večeru Božiju. Da jedete mesa od careva, i mesa od vojvoda, i mesa od junaka, i mesa od konja i onijeh koji sjede na njima, i mesa svijeh slobodnjaka i sluga malih i velikih (Otkr. XIX. 17,18);* da se ovde ne misli na to da će se jesti meso careva, vojvoda, junaka, konja i koji

sjede na njima, slobodnjaka i sluga, nego da se ovde misli na unutrašnje i spoljašnje istine crkve, koje su postale za njih telo (telesne). Da sluge označavaju istine, a sluškinje dobra, koja su potčinjena, i tako služe duhovnim i nebeskim istinama i dobrima, vidi se još jasnije iz zakona koji su primenjivani u Reprezentativnoj Crkvi, a koji su se odnosili na sluge i sluškinje, a koji zakoni se odnose na stanje crkve, i na Gospodovo carstvo u opštem i u pojedinačnom, to jest na način na koji niže istine i dobra, koja su prirodna i racionalna, treba da služe onim dobrima koja su duhovna i nebeska, a preko ovih i onima koja su Božanska: kao tamo gde se kaže da *sluga Jevrejin i sluškinja Jevrejka* treba da budu slobodni sedme godine, i da im se tad mora dati dar od stada, sa gumna, i od vina (Izlazak XXI.2,6; Zak. Ponovljeni XV.12-15; Jerem. XXXIV.9-14): da čovekova žena, ako je s njim došla da služi, da gospodar treba da je da mužu, ali ako mu je ženu dao gospodar, onda žena i djeca treba da pripadnu gospodaru (Izlazak XXI.3,4): da brat siromah, ako je kupljen, da ne služi kao rob nego kao najamnik i kao došljak, i da bude slobodan sa decom na jubilej (godinu radosti Gospodve) (Levitska XXV.39-43): da ako je došljak kupio brata, da ovaj bude slobodan na jubilarnu godinu (Levitska XXV.47 i sledeći stihovi): da se sluge i sluškinje mogu kupiti od naroda koji su okolo, i od sinova došljaka koji su stranci, i da budu za uvek posed, i da se može nad njima vladatim ali ne nad onima koji su sinovi Izaela (Levitska XXV. 44-46): ako sluga neće da ode iz službe tebi, neka mu se na vratima probuši uho šilom, i neka ostane sluga za navijek, a tako da bude i sa sluškinjom (Izlazak XVI.6; Zak. Pon. XV.16,17): Da ako neko ubije štapom njegovog slugu ili sluškinju, treba ih osvetiti; ali ako preživi dan ili nekoliko dana, neka bude slobodan, jer je to njegova plata (Izlazak XXI.20,21): ako se nekome povredi oko, ili zub, slugi, da se pusti slobodan (Izlazak XXI.26,2): da ako vo rogom ubode slugu ili sluškinju, pa umre, vlasnik (vola) neka plati gospodaru trideset šekela, a vo da se kamenuje (Izlazak XXI.32): da sluga koji pobegne od gospodara, da ga ne treba zatvoriti, neko neka stoji na mestu gde hoće, i ne sme ga se mučiti (Zak. Ponovljeni XXIII.15,16): da sluga koji je kupljen za srebro i koji je obrezan, da jede pashu (Izlazak XII.44): da nečija kćer, kad je kupljena, ne treba da ostavi službu kao sluge; da ako je zla, gospodar da je ne prodaje došljaku; da ako je zaručena za njegovog sina, ona neka bude kao kćer; ako pođe za drugoga, da joj se ne umanjí hrana, ili odeća, ili bračna dužnost; da

ako on ne uradi sve ovo (gospodar), onda neka bude slobodna (Izlazak XXI.7-12). Svi ovi zakoni potiču od zakona istine i dobra u nebu, i odnose se na njih u unutrašnjem smislu, delom preko saobraznosti, delom preko pretstava, a delom preko značenja; međutim, kada su pretstave i značenja crkve, koji su bili najdalje i najniže stvari bogoštovanja, bili ukinuti, oni više nisu bili nužni. Kada bi se ovi zakoni protumačili pomoću zakona reda istine i dobra, i preko pretstava i značenja, jasno bi se pokazalo da su slugama označene racionalne i reči-znanja istine, koje su niže istine, i treba da služe duhovnim istinama; i da su sluškinjama označena niža dobra i da ona zaista treba da služe, ali na drugi način; pa stoga, neki zakoni o sluškinjama razlikuju se onih koji važe za sluge; jer su istine više sluge nego njihova dobra. Carskim zakonom kod Samuila upravo je označen zakon istine i zakon obmane kad ona počne da vlada nad istinom i dobrom, što se može videti iz objašnjenja reči kojima se to opisuje: *Zakon (način) na koji će carovati nad vama: sinove vaše uzimaće i metati na kola svoja i među konjike svoje, i oni će trčati pred kolima njegovijem. Uzimaće kćeri vaše da mu grade mirisne masti i da mu budu kuharice i hljebarice. I sluge vaše i sluškinje vaše i mladiće vaše najljepše i magarce vaše, uzimaće, i obrtati na svoje poslove. Pa ćete onda vikati radi cara svojega, kojega izabrate sebi; ali vas Jehova ne će onda uslišiti (1 Samuilova VIII.1,13,16-18).* Da se carem označava istina, vidi br. 1672, 2015, 2069; a u obrnutom smislu, carevi označavaju stvari koje nisu istinite, to jest, koje su lažne; sinovima koji će trčati pred njegovim kolima, i njegovim konjanicima, označene su istine nauka, koje će biti potčinjene lažnim načelima, koja su kola i konjanici; kćerima, koje se uzimaju da prave mirisne masti, kuharice, i hljebarice, označena su dobra nauka, koja će ova lažna načela da učine prijatnim i pogodnim; slugama i sluškinjama, mladićima, i magarcima, koji će mu raditi poslove, označavaju se racionalne i znanja-reči stvari, kojima će on potvrđivati ove stvari; torom iz kojega će uzimati deseti deo, označavaju se ostaci dobra nad kojima će vršiti nasilje; a time što će služiti, označeno je da će nebeske i duhovne stvari Reči i nauka služiti da bi se potvrđivala njegova načela i zla njegovih požuda, umesto da učini da Reč i nauk vladaju; jer sve se može iskorisiti da se potvrde lažna načela, kada se primene na lažan način, kada se lažno protumače, izvrnu i odbace; pa se stoga i dodaje: *pa ćete onda vikati radi cara svojega, kojega izabrate sebi; ali vas Jehova ne će onda uslišiti.*

2568. U ovome polalju je rečeno da bi nauk postao nevažeci i ništavan, ako bi se pitalo (konsultovalo) Racionalno, br. 2516, 2538; i da se ono nije pitalo, br. 2519, 2531; a ovde se kaže da je nauk vere bio obogaćen dobrima i istinama kako racionalnim tako i prirodnim. Na prvi pogled, ove tvrdnje izgledaju protivurečne, ali u stvari nisu. Kako je to bilo kod Gospoda, gore je rečeno; ali kako je to kod čoveka, biće sada rečeno. Kod čoveka, razmatranje (posmatranje) nauka vere od racionalnih stvari vrlo je različito od razmatranja racionalnih stvari od nauka vere: razmatranje nauka vere od racionalnih stvari, je ne verovati Reč ili nauk koji je iz nje izveden, sve dok se preko racionalnih stvari ne utvrdi da je tako; dok posmatranje racionalnih stvari od (sa gledišta) nauka vere, je prvo verovati Reč i nauk iz Nje, i posle potvrđivati to isto racionalnim stvarima. Prethodno je izvrnuti red, koji vodi tome da se ne veruje, dok je potonje istiniti red, i čini da se više veruje. Prvo je opisano ovim rečima: *poginućeš zbog žene*, čime je označeno da bi nauk vere postao ništavan i nevažeci, ako bi se pitalo Racionalno (br. 2516, 2538); a drugo je opisano rečima, *Abimeleh uze ovaca i goveda, i sluga i sluškinja*, čime je označeno da je nauk vere bio obogaćen dobrima i istinama kako racionalnim tako i prirodnim. U njenom unutrašnjem smislu, Reč govori puno o ovim stvarima, osobito tamo gde se govori o Asuru i o Egiptu, i to iz ovoga razloga, da kada se nauk vere posmatra od (sa gledišta) racionalnih stvari, to jest, kada čovek ne veruje sve dok se u to ne ubedi pomoću racionalnih stvari da je tako, tada (nauk vere) ne samo da postaje nevažeci, nego se i odriče sve što je sadržano u njemu; međutim, ako se na racionalne stvari gleda od nauka vere, to jest, kada se veruje u Reč, i kada se to potvrdi racionalnim stvarima, tada se veruje u nauk, i potvrđuje sve ono što je u njemu. Postoje, dakle, dva načela, jedan koji vodi u ludost i bezumlje, i drugi koji vodi u inteligenciju i mudrost. Prvo načelo se sastoji u poricanju svih stvari, ili govorom u srcu da se takve stvari ne mogu verovati sve dok se čovek ne ubedi pomoću onoga što on može da razume ili što oseća: ovo načelo vodi ludosti i bezumlju (duhovnom), i naziva se negativnim načelom. Drugo se načelo sastoji u potvrđivanju stvari koje pripadaju nauku koji je iz Reči, ili u mišljenju i verovanju u sebi da su ove stvari istinite jer je Gospod

tako rekao: ovo načelo vodi inteligenciji i mudrosti, i naziva se pozitivnim načelom. Što više neko, ko je u negativnom načelu, pita (konsultuje) racionalne, činjenične, i filozofske stvari, to on više uranja u mrak, da bi na kraju poricao sve; tome je razlog to, što niko ne može od nižih stvari shvatiti duhovne i nebeske stvari, a još manje Božanske stvari, jer one prevazilaze njegovo poimanje; i šta više, tada se negativnim načelo obuhvate sve stvari. S druge strane, onaj ko misli od pozitivnog načela, taj je u stanju da se utvrdi pomoću racionalnih, činjeničnih, čak i filozofskih stvari, u svemu, koliko je god to moguće, jer sve ove stvari njemu služe da bi potvrđivao, i da bi mu dale potpuniju ideju on nekom predmetu. Pored toga, treba reći da ima osoba koje su u sumnji (koje sumnjaju) pre nego li poreknu, a ima i takvih koje sumnjaju pre nego potvrde. One osobe koje su u sumnji pre nego li odreknu, te naginju zlu života; i kada ih taj život ponese sa sobom, što više misle o ovim stvarima, to ih više odriču. Ali one osobe koje su u sumnji pre nego li potvrde, te naginju životu dobra, i kada dopuste Gospodu da ih savije prema ovakvom životu, tad one što više misle o ovim stvarima, to ih više potvrđuju. Pošto će se o ovim stvarima govoriti podrobnije u stihovima koji slede, to će biti dopušteno, po Gospodovoj Božanskoj milosti, da ih rasvetlimo više kad se bude govorilo o ovim stihovima; vidi niže, br. 2588.

2569. *Te dade Avramu:* da ovo označava da je (dato) Gospodu, vidi se iz reprezentacije Avrama, a to je Gospod, a o čemu je ranije često govoreno. I vrati mu Saru ženu njegovu: da ovo označava, kada se Božansko Duhovno pridružilo Božanskom Nebeskom, vidi se iz značenja Sare kao žene, a to je duhovna istina udružena s nebeskim dobrom, o čemu vidi gore, br. 2507. Šta je sadržano u unutrašnjem smislu ovoga stiha, jasno je iz onoga što je već rečeno, naime, da je Gospod, onda kada se Ljudsko u Njemu sjedinilo s Božanskim, i Božansko s Ljudskim, da je imao sveznanje ne samo Božanskih nebeskih i duhovnih stvari, nego i onih pod-nebeskih i pod-duhovnih stvari, to jest, racionalnih i prirodnih stvari; jer se od Božanskog, kao od sunca, vidi sve kao prisutno.

2570. Stih 15. *I reče Abimeleh Avramu: evo, zemlja ti je moja otvorena, živi slobodno gdje god ti je volja. Abimeleh reče: evo, zemlja ti je moja otvorena, označava Gospodovo opažanje nauka vere i ljubavi prema bližnjem: živi slobodno gdje god ti je volja, označava da je On bio u svemu gde je bilo dobra.*

2571. *Abimeleh reče: evo, zemlja ti je moja otvorena:* da ovo označava Gospodovo opažanje o nauku vere i ljubavi ka bližnjemu, vidi se iz značenja *reći*, a to je misliti, o čemu gore, br. 2506; i iz značenja *zemlje*, a to je nauka vere i ljubavi ka bližnjem. Zemlja (ili prah) u unutrašnjem smislu označava razne stvari (vidi br. 620, 636, 1066); ali šta je ovde označeno, to se vidi iz niza stvari; jer to označava spoljašnjeg čoveka crkve kad nebo označava unutrašnjeg čoveka. vidi br. 82, 913, 1411, 1733; označava tako isto oblast gde je crkva, br. 662, 1066; označava samu crkvu, i u najširem, Gospodovo carstvo u nebima i na zemlji, zato što je zemlja Hanan, ili Sveta Zemlja, to predstavljala, br. 1437, 1585, 1607; isto je označeno i novim nebom i novom zemljom, br. 1733, 1850, 2117, 2118; a označava i čoveka crkve, i crkvu samu, i Gospodovo carstvo, a isto tako i ono što je u njemu suštinsko, naime, ljubav ka Gospodu, i milost prema bližnjemu, jer oni zavise od ovoga, vidi br. 537, 540, 547, 553, 2130; stoga označava i nauku ljubavi i milosti, koji pripada crkvi, a koja je ovde zemlja Abimelehova, jer se Abimelehom kao carem označava nauka vere, kao što je gore pokazano; ali njegova zemlja, amo gde je bila, označava nauku ljubavi i milosti, od kojega i u kojemu je vera. Razlog zašto je Gospodova misao do sada bila o nauku vere, a sada je o nauku ljubavi i milosti, je to što je Gospod pridružio Ljudsko Božanskom pomoću istina koje pripadaju veri (iako u isto vreme pomoću Božanskih dobara koja su od ljubavi, u onim istinama), prema redu po kojemu i čovek postaje duhovan i nebeski, ali ne i Božanski da bi imao život u sebi, kao što ga je Gospod imao. Ali kada se Božanski brak istine i dobra, i dobra i istine ostvario u Gospodu, što je označeno Abimelehovim vraćanjem Sare kao žene Avramu (br. 2569), Njegova misao je bila o nauku ljubavi i milosti, i to shodno redu; jer kada čovek postaje duhovan i nebeski, on više ne misli od istine, nego od dobra, iako ne od Božanskog dobra sjedinjenog s Božanskom istinom, kao što je mislio Gospod. Ovo je razlog da se sada prvo pominje nauka ljubavi i milosti,

iako je nauk vere u sebi samom ista stvar, jer Gospodovo opažanje i misao bili su uvek od Božanske ljubavi i svakoj pojedinoj stvari vere. Otuda je to da je nauk ljubavi i milosti sam Božanski nauk, i taj je nauk bio negovan u najstarijim crkvama, i, kad je on bio sjedinjen s naukom vere, oni su izbacivali (odbacivali) one koji su ih razdvajali, vidi br. 2417.

2572. Živi slobodno gdje ti je volja (boravi gde je dobro u tvojim očima): da ovo označava da je On bio svuda gde je bilo dobra, a u užem smislu, da je bio u dobru nauka, vidi se iz značenja *očiju*, a to je Intelektualno, koje pripada naku; a i iz značenja *boraviti*, što je *živeti* (vidi br. 1293), a što u ovom slučaju označava *Esse* (suštinu) jer se govori o Gospodu. Biti u svemu u čemu ima dobra, to je biti u sveznanju svega Božanskog, nebeskog, duhovnog, racionalnog, i to sve od Božanske ljubavi, jer u Božanskoj ljubavi je sveznanje svih stvari, vidi br. 2500. Osim toga, postoji i dobro i istina nauka: dobro nauka je ljubav i milost, istina je nauk vere; ni koji su u dobru nauka, to jest, u ljubavi i milosti, ti su i u istini nauka, to jest, u veri. Ali jedno je biti u dobru ili u ljubavi i milosti, a drugo je biti u dobru nauka. Mala deca koja su u ljubavi prema svojim roditeljima i u ljubavi premaostgaloj maloj deci, oni su u dobru, ali ne i u dobru nauka, stoga ne u istini nauka, ili veri. A oni (ljudi) su u dobru nauka koji su bili nanovo rođeni kroz istine vere; i koliko su ovi u dobru, toliko su u istinama, to jest, koliko su u ljubavi i milosrđu, toliko su u veri, pa stoga i toliko u mudrosti i inteligenciji. Anđeli, pošto su u ljubavi ka Gospodu i u uzajamnoj ljubavi, oni su isto tako u svoj istini, i tako u svoj mudrosi i inteligenciji, ne samo u odnosu na nebeske i duhovne stvari, nego i u odnosu na racionalne i prirodne stvari; jer snagom ljubavi, pošto je to od Gospoda, oni su u samim načelima i izvorima stvari, to jest, u ciljevima i u uzrocima; a videti od načela ili od ciljeva i uzroka, to je videti od neba sve stvari koje su ispod, pa čak i stvari koje su na zemlji. Da napravimo upoređenje, ovo je kao da bi jedna osoba bila na osmatračkoj kuli na jednom brdu, koja može da vidi okolo, na daljinu od mnogo milja, stvari koje su ispod, dok oni koji su ispod, osobito oni koji su u ravni, ili u šumi, jedva da vide na daljinu od nekoliko koraka. Tako je i s onima koji su u dobru naukam u upoređenju s onima koji u istini nauka odvojeno od dobra, iako ovi poslednji

mogu da misle da vide dalje od onih prvih; no oni ne vide ništa od dobra, i ništa od istine, osim vrlo slabo i površno, a i ovo je razobličeno obmanama. Pa ipak mudrost anđela je konačna i, upoređena s Božanskom mudrošću Gospodovom, jako ograničena, kao da i nije ništa, što se može videti iz činjenice da između beskonačnog i konačnog nema odnosa; ali postoji komunikacija zbog Božanske svemoći; kao i iz toga da je Gospod dobro samo, i ljubav sama, pa stoga i samo Esse dobra, i samo Esse ljubavi koja je kod anđela, pa tako i samo Esse njihove mudrosti i inteligencije. Otuda je jasno da je Gospod u nebu i na zemlji u svemu u čemu ima dobra. Greše mnogo oni koji misle da je Gospod u istini odvojenoj od dobra: On je samo u dobru, a iz ovoga i u istini, to jest, u ljubavi i milosrđu, a otuda i u veri.

2573. Stih 16. *A Sari reče: evo dao sam tvojemu bratu tisuću srebrnika; gle, on ti je u očima pokrivalo pred svima koji budu s tobom: i to sve da ti je za pouku. A Sari reče, označava opažanje od duhovne istine: Gle, dao sam tvojemu bratu hiljadu srebrenika, označava obilje racionalne istine pridružene nebeskom dobru: gle, on ti je u očima pokrivalo pred svima koji budu s tobom, označava da su racionalne istine kao pokrivalo ili odeća duhovnim istinama; koji (drugi) budu s tobom, označava da je isti slučaj kao i s istinama koje otuda potiču: i to sve da ti je za pouku, označava da nema prebacivanja ni povrede.*

2574. *A Sari reče: da ovo označava opažanje od duhovne istine, vidi se iz reprezentacije Sare kao žene, koja označava Božansku duhovnu istinu, o kojoj u br. 2507; i od iste (reprezentacije Sare) kao sestre, koja označava racionalnu istinu, o kojoj vidi br. 2508; i iz značenja reči, što je opažati, o čemu vidi br. 2506. Ovde se kaže Sari kao ženi, a istio kao i sestri: kao ženi, zato što je bila vraćena (vidi br. 2569), a kao sestri, jer se kaže: dao sam hiljadu srebrenika tvojemu bratu: a ono što je rekao Abimeleh, to je opazila Sara u tome stanju, pa stoga reči upućene Sari znače opažati od duhovne istine. Jasno je da ove stvari uključuju dublje tajne nego što je to moguće izložiti kako bi se razumelo; a da bi se to objasnilo dublje, bilo bi potrebno da se prvo objasne druge stvari koj su još*

uvek nepoznate, kao šta je duhovna istina; šta je opažanje od duhovne istine; da je samo Gospod imao opažanje od duhovne istine; da pošto je Gospod usadio racionalnu istinu u racionalno dobro, a tako i duhovnu istinu u nebesko dobro, tako je on neprekino usađivao Ljudsko u Božansko, kako bi u svakoj pojedinosti bio brak Ljudskog sa Božanskim, i Božanskog s Ljudskim. Ove i mnoge druge stvari treba da dođu prvo, pre nego se sadržaj ovoga stiha objasni kako bi se razumeo. Ove su stvari uglavnom prilagođene umovima anđela, koji razumeju ove stvari, i za koje i postoji unutrašnji smisao; njihovim se umovima ove stvari predstavljaju na nebeski način, i pomoću ovih stvari, kao i onih koje su ranije rečene u ovome poglavlju, pokazuje se kako je Gospod postepeno odbacio Ljudsko koje je imao od majke, sve dok na kraju nije više bio njen sin (da je On nije više priznavao za Svoju majku, jasno je iz Mateja XII.46-49; Marka III.31-35; Luke VIII.20,21; Jovana II.4); i kako je Svoje Ljudsko učinio Božanskim svojom vlastitom moći, dok nije postao jedno s Ocem, kao što Sam naučava kod Jovana XIV.6, 8-11, i na drugim mestima. Ove stvari pokazuje Gospod pred anđelima i jasnom svetlu, preko mirijada ideja i pretstava, koje su sve neizrecive; razlog je ovome to što su ovakve stvari, kao što je rečeno, prilagođene njihovim umovima, i kada su oni u njima (tim stvarima), oni su u blaženstvu koje dolazi od njihove inteligencije i u sreći koja dolazi od njihove mudrosti. Osim toga, ima anđela koji su, kad su bili ljudi, imali ideju da je Gospodvo Ljudsko bilo kao (ljudsko) drugih ljudi; stoga, da bi u drugom životu mogli biti s nebeskim anđelima (jer ideje nadahnute osećanjem dobra povezuju (anđele) u drugom životu), unutrašnji smisao Reči razgoni takve stvari, i tako (ovi nađeli) postaju savršeni. Otuda se može videti kako su dragocene anđelima stvari koje su u unutrašnjem smislu Reči, iako mogu da izgledaju nevažne čoveku, koji je u tako zatamnjenoj ideji on ovim predmetima da se to jedva i može nazvati idejom.

2575. *Evo dao sam tisuću srebrnika tvojemu bratu:* da ovo označava neograničeno obilje racionalne istine pridružene dobru, vidi se iz značenja tisuću (hiljadu), a to označava mnogo i beskrajno obilje, jer se odnosi na Gospoda, o čijem značenju vidi niže; i iz značenja srebra, koje označava racionalnu istinu, o kojoj vidi br. 1551, 2048; i iz značenja brata sestri, vidi br. 2524, 2557. Otuda je

jasno da se ovim rečima, *dao sam hiljadu srebrnika tvome bratu*, označeno beskonačno obilje racionalne istine pridružene dobru; razlog da je dao dobru, koje je brat, a ne istini, je u tome što je istina od dobra, ne dobro od istine; o ovom beskrajnom obilju, vidi br. 2572. Da hiljadu u Reči označava mnogo i neskrajno, i kada se time opisuje Gospod, time se označava ono što je beskonačno, jasno je iz sledećih odlomaka: Kod Mojsija: Ja sam Jehova Bog tvoj, Bog revnitelj, koji pohodim grijehе otačke na sinovima do trećeg i četvrtog koljena, onijeh koji mrze na mene. A činim milost na *tisućama (hiljadama)* onijh koji me ljube i koji čuvaju zapovijesti moje (Izlazak XX.5,6; XXXV.7; Zak. Ponovljeni V.9,10) . Kod Jeremije: Činiš milost na *tisućama*, i vraćaš za bezakonje otačko u njedra sinovima njihovijem nakon njih (XXXII.18), gde tisuća ne označava jedan određen broj, nego beskonačno, jer je Gospodova milost beskrajna, jer je Božanska. Kod Davida: Kola Božijih ima sila, *tisuće tisuća*. Među njima je Gospod, Sinaj u svetinji (LXVIII.17), gde hiljade hiljada označavaju bezbrojne stvari. Opet: Pašće pored tebe *tisuća* i *deset tisuća* s desne strane tebi, a tebe se ne će dotaći (XCI.7), gde tisuće na tisuće označava bezbrojne stvari; i pošto se ovo kaže o Gospodu, koji se označen Davidom u Psalmima, oni označavaju sve one koji su Njegovi neprijatelji. Opet: Žitnice naše pune, obilne svakim žitom; ovce naše nek se množe na *tisuće* i na *sto tisuća* po stanovima našim (CXLIV.13), gde opet *hiljade* i *deset hiljada* ili mirijada, označavaju bezbroj stvari. Opet: *Tisuću godina* u Tvojim očima je kao juče, kad je prošlo (Psalam XC.4). *Tisuća godina* označava ono što je bezvremeno, a to je ono što je večno, i što je beskonačnost vremena. Kod Isaije: Bježaće vas tisuća kad jedan povikne; kad poviče petorica, bježaće svi, dokle ne ostanete kao oklesano drvo navrh gore i kao zastava na humu (XXX.17), gde jedna tisuća označava mnoge, bez određenog broja, a pet tisuća označava malo, vidi br. 649. Kod Mojsija: Jehova Bog vaš da vas umnoži još *tisuću puta više*, i da vas blagoslovi kao što vam je kazao! (I.11), gde tisuću puta označava bezbroj puta, kao u običnom govoru, u kojem tisuća stoji za mnogo, kao kad se kaže da se nešto desilo tisuću puta i da se radilo tisuću godina. Na sličan način kod Jošue: Jedan čovjek između vas goniće tisuću, jer Jehova Bog vaš vojuje za vas (XXIII.10). Pošto je tisuća određen broj kod računanja, to izgleda u proročkim delovima Reči, posebno kad su ovi (brojevi) istorijski povezani, kao da tisuća zaista označava samo tisuću, dok u

stvari ona označava bezbojne stvari, bez ijednog određenog broja; jer su istorijske stvari takve prirode da one određuju ideje u njihovim najbližim značenjima i izrazima, što je slučaj s imenima u Reči gde ova označavaju stvari, kao što se vidi iz onoga što je gore pokazano o brojevima, br. 482, 487, 575, 647, 648, 755, 813, 1963, 1988, 2075, 2252. Otuda neki misle da se sa tisuću godina u Otkrovenju (pogl. XX.2-7) označava tisuća godina ili tisuću perioda vremena, iz razloga, kao što je rečeno, da se proročanstva opisuju istorijski, dok u stvari tisuću godina, koje se tamo pominju, označava neodređenu veliku količinu; i u drugim odlomcima to označava tako isto beskrajno vreme, ili večnost.

2576. *Gle, on ti je očima pokrivalo pred svima koji budu s tobom:* da ovo označava da su racionalne istine kao pokrivač ili odelo duhovnim istinama, vidi se iz značenja pokrivala o čemu će ubrzo biti reči; i iz značenja *očiju*, koje iznačavaju intelektualne stvari, kao što je jasno iz mnogih odlomaka u Reči; isto tako i iz značenja *videti*, što je razumeti, vidi br. 2150, 2325. Svako može videti da u svim pojedinostima ovoga stiha ima tajni, koje se mogu pokazati samo kroz izvestan unutarnji smisao; kao kad se kaže da je dao tisuću srebrenika, i to ne njenom mužu već njenom bratu; da je to pokrivalo za oči kako njoj tako i onima koji budu s njom, kao i sa svim drugima, da je tako ona opravdana. Mogu ne načiniti mnoga istorijska nagađanja iz slova pisma, ali ovakve pretpostavke (nagađanja) nemaju u sebi ništa duhovno, još manje Božansko, iako je Reč takve prirode. U pogledu racionalnih istina koje su kao pokrivalo ili odelo duhovnim istinama, ovakav je slučaj: - Najdublje stvari kod čoveka pripadaju njegovoj duši, a one koje su spolja, one pripadaju njegovom telu; čovekove najdublje stvari su dobra i istine, od kojih duša živi, inače ne bi bila duša; spoljašnje stvari primaju život od onih prethodnih, i one su kao telo ili kao pokrivalo ili odelo. Ovo se još više pokazuje po stvarima u drugom životu, kao kod anđela kada su im te stvari pokazane pogledu, jer njihove unutarnje sija na licu, a njihovo spoljno je pretstavljeno telom i odećom, i to u tome stepenu da tamo svako može da zna, iz same odeće, kakvog je ko karaktera, jer oni (anđeli) su stvarne supstancije, a to znači suštine u obliku. Isti je slučaj s anđelima koji su bili viđeni, i koji su u Reči opisani licem i odećom; kao na primer, onima koji su viđeni kod

Gospodovio groba (Mateja XXVIII.3; Marko XVI.5); kod dvadeset i četiri starešine oko prestola (Otkr. IV.4); i kod drugih; i ne samo kod anđela, nego i kod svega ostalog, iako nije živo, a što je pomenuto u Reči; njihovo spoljašnje je pokrivalo ili odeća; kao s kovčegom zaveta, i šatorom koji je bio oko njega. Kovčeg, koji je nešto najunutarnije, predstavljao je Gospoda samoga, jer je tamo bilo svedočanstvo; dok je šator, koji je bio izvana, predstavljao carstvo Gospodovo, a sva njegova pokrivala, ili zavesi, u opštem i u posebnom, predstavljala su vanjske nebeske i duhovne stvari u Njegovom carstvu, naime, u tri neba; kao što se vidi ako se setimo da je oblik šatora pokazan Mojsiju na Gori Sinaju (Izlazak XXV.9; XXVI.30); od toga je bila njegova svetost, a ne od zlata, srebra i kipa koji je bio u njemu. Pošto se ovde radi o racionalnim istinama, da su one kao pokrivala duhovnim istinama, i pošto je šator kod Mojsija opisan da ima pokrivala i kuke, kao i zavesi koje su bile pred ulazom, to je dopušteno da, radi ilustracije, opišemo šta je označeno posebno zavesima; a šta je označeno kukama okolo, po Gospodovo Božanskoj milosti, biće rečeno na drugome mestu. Zavesa je bilo tri: prva, koja je delila svetnju od svetinje nad svetinjama, druga, koja se zvala zaves na vratima šatora, i treća, koja je visila pred vratima u tremu. O samom zavesu, koji je bio prvi, pred kovčegom, ovako se piše kod Mojsija: Načini zavjes od porfire i od skrleta i od crvca i od tankoga platna uzvedenoga, i po njemu nek budu vezeni heruvimi. I objesi ga o četiri stupa od drveta sitima, okovana zlatom, sa kukama zlatnim. I objesi zavjes o kuke, i unesi za zavjes kovčeg od svjedočanstva, da vam zavjes rastavlja svetinju od svetinj e nad svetinjama. I metni zaklopac na kovčeg od svjedočanstva (Izlazak XXVI.31-34; XXXVI.35,36): zaves je predstavljao približne i najdublje izgleda racionalnog dobra i istine, u kojima su *anđeli trećeg neba*, a ti su izledi opisani porfirom, skrletom, i crvcem, i tankim platnom, gde je crvena boja predstavljala dobra ljubavi, dok je fino pltno, na kome je crvena boja predstavljala dobra ljubavi, a bela njene istine; na sličan način i zlato i srebro, kojim su bili okovani stupovi, a na kojima su stajale kuke i stopice (osnove). Da boje nešto predstavljaju, može se videti, br. 1942, 1943, 1953, 1624. Zlato označava dobro ljubavi, vidi br. 113, 1551, 1552. Srebro označava istinu, vidi br. 1551, 2048. Otuda se može videti šta je bilo označeno zavesom u hramu kad se zaves rascepio u dva dela (Mateja XXVI.51; Marko XV.38; Luka XXIII.45), naime, da je Gospod, kad je razagnao sve

izglede (privede), ušao u Božansko Samo, i da je u isto vreme otvorio prilaz samom Božanskom preko Svom Ljudskog koje je postalo Božansko. O drugom zavesu, ovako se piše kod Mojsija: I na vrata naslonu načinićeš zavjes od porfire i od skrleta i od crvca i od tankoga platna uzvedenog, vezenog. I za taj zavjes načinićeš pet stupova od drveta sitima, koje ćeš okovati zlatom, sa kukama zlatnijem, i salićeš za njih pet stupova od drveta sitima, sa kukama zlatnijem, i salićeš za njih pet stopica od mjedi (Izlazak XXVI.36,37); XXXVI.37,38). Ovim zavesima bili su pretstavljeni izgledi (prividi) dobra i istine, koji su niži i više spoljašnji nego oni prethodni, ili koji su srednji izgledi Racionalnog, u kojima *su anđeli drugog neba*: ovi zgledi (prividi) opisani su skora na isti način kao i prethodni, ali s ovom razlikom, da je za ovaj posledni zaves bilo pet stupova i pet stopica, kojim se brojem označava nešto što je relativno malo, jer se ovi izgledi ne slažu tako kao prvi i nisu tako nebeski, kao izgledi u najdubljem ili trećem nebu. O broju pet, da označava malo, vidi br. 649, 1686. A pošto se ovi izgledi odnose na prirodne stvari, to je bilo zapovedeno da stopice (osnove, baze) budu od mjedi, jer je s mjedi (bronzom) bilo pretstavljeno i označeno racionalno dobro, vidi r. 425, 1551. O trećem zavesu, ili na vratima trema, ovako piše kod Mojsija: A zavjes na vratima trijema bijaše od porfire i o skrleta i od crvca i tankog platna, I četiri stupa za nj, i četiri stopice pod njih od mjedi, čepovi na njima od srebra i vrhovi im i pojasovi od srebra (Izlazak XXVI.16,17; XXXVIII.18,19). Ovim zavesom bile su pretstavljeni izgledi dobra i istine još niži i više spoljašnji, koji su najniži izgledi Racionalnog, u kojemu su *anđeli četvrtog neba*; (*prim prev. ovde nije jasno šta misli autor da je četvrto nebo*), pošto su ovi izgledi saobrazni s unutarnjim stvarima, oni se opisuju na ovaj način, ali s ovom razlikom, da stupovi nisu bili obloženi zlatom, nego ispunjeni srebrom, i da su kuke bile od srebra, čime su označene racionalne istine koje neposredno potiču od reči-znanja, a stopice od mjedi, čime su označena prirodna dobra. Otuda se može videti da u šatoru nije bilo ničega što nije pretstavljalo nebeske i duhovne stvari Gospodovog carstva, pa su stoga stvari bile načinjene prema oblicima (tipovima) nebeskih i duhovnih stvari u tri neba; a isto tako, da su zavesi označavali one stvari koje su, kao telo ili odelo, okolo ili izvan onoga što je najdublje. Osim toga, vidi se iz mnogih odlomka u Reči da pokrivala, zavesi, i odelo označavaju relativno niže istine, kao kod Jezikilja: Tanko platno Egipatsko

izmetano razapinjao si da su ti jedra; porfirom i skrletom s ostrva Eliskih pokrivaio si se (XXVII.7), govoreći o Tiru, koji su označene unutarinja saznanja o nebeskim i duhovnim stvarima, pa stoga i oni koji su u njima, vidi br, 1201 Tanko platno Egipatsko označava Znanja-reči (Scientifica); Egipat označava Znanja-reči, vidi gore br. 1164, 1165, 1186, 1462; porfira i skrlet, s ostrva Eliskih, a to su bila pokrivala, označavaju obrede koji su saobrazni unutrašnjem bogoštovanju, vidi br. 1156. Kod istoga Proroka: Svi će knezovi morski sići s prijestola svojih i skinuti sa sebe *plašte* i svući sa sebe *vezene haljine*, i *obući se* u strah, i sjedaće na zemlji (XXVI.16), i ovde govoreći o Tiru: *plaštevi* i *vezene haljine* označavaju saznanja od znanja-reči, a to su niže istine. Opet: I obukoh ti vezene haljine, i obukoh ti crevlje od jazavca, i opasah te tankim platnom i zastrijeh te svilom (XVI.10,11,16,18), govoreći o Jeusalimu koji označava duhovnu crkvu, čiji se kvalitet ovde opisuje, kakav je bio davno, i kakav je bio posle, kada se izokrenuo (karakter crkve); njene niže istine, stvari nauka, su odeća izvezena, od tankog platna i svile. Kod Isaije: jer, gle, Jehova nad vojskama uzeće i Judi potporu i pomoć, svaku potporu u hljebu i svaku potporu u vodi. I čovjek će uhvatiti brata svojega iz kuće oca svojega govoreći: imaš haljinu, budi nam knez, ovaj rasap naka je pod tvojom rukom. A on će se zakleti govoreći: ne ću biti ljekar, niti imam kod kuće hljeb i haljine, ne postaljajte me knezom narodu. Za to će Jehova učinii da oćelavi tjeme kćerima Sionaskim, otkriće golotinju njihovu. Tada će Jehova skinuti nakit s obuće i vezove i mjesečiče, nizove i trepetljike, svečanane haljine i ogrtače i prijevjesje i toboce, i ogledala i košuljice i oglavlja i pokrivala (III.1,6,7m17-23). U ovome odlomku Jerusalim označava duhovnu crkvu, Juda nebesku crkvu; potpora u hljebu i potpora u vodi, koje će se oduzeti, označavaju dobro i istinu; haljina koju je imao knez, označav istine nauka; krasna odeća i ukrasi kćeri Sionskih, koji su nabrojani, su sve vrste dobra i istine, u opštem i u posebnom, kojih treba da budu lišene; da ovde svaka stvar ne označava nešto posebno što je vezano za crkvu, ove stvari ne bi pripadale Reči. u čijem svakom izrazu ima nešto Božansko; kćerima Sionskim, o kojima se sve ovo goori, označene su stvari koje pripadaju crkvi, vidi gre br. 2362. Opet: Probudi se, probudi se, obuci se u silu svoju, Sione; obuci krasne haljine svoje, Jerusalime grade sveti; jer neće u tebe više ući neobrezani i nečisti (LII.1,2), gde Sion označava duhovnu crkvu, krasna odeća, svete stvari vere. Opet: Plato njihovo

nije za haljine, niti će se oni odjeszti svojim poslom; posao je njihov bezakonje i u rukama je njihovijem nasilje (LIX,6). Platno (vezivo) označava lažne istine koje ne postaju haljina; haljina označava spoljašnje istine nauka i bogoštovanja, pa se stoga kaže, Niti će se oni odjesti svojim poslom. Opet: Veoma ću se radovati u Jehovi, i duša će se moja veseliti u Bogu mojemu, jer me obuče u haljine spasenja i plaštom pravde ogrte me kao kad ženik namjesti nakit i kao kad se nevjesta uresi uresom svojim (LXI.10). Haljine spasenja označavaju istine vere, a plašt pravde dobro ljubavi ka bližnjem. Kod Jovana: Ali imaš malo imena u Sardu, koji ne opoganiše svojih haljina, i hodiće sa mnom u bijelima, jer su dostojni. Koji pobijedi on će obući u haljine bijele (III.4,5). Opet: Evo idem kao lupež; blago onome koji je budan i koji čuva haljine svoje, da go ne hodi i se ne vidi sramota njegova (XVI.15). Opet: I oko prijestola bijahu dvadeset i četiri prijestola; i na prijesolima vidje dvadeset i četiri starješine, gde sjede, obučne u bijele haljine, i imaju krune zlatne na glavama svojim (IV.4). I ovde je jasno da haljine ne onačavaju haljine već duhovne stvari koje pripadaju istini. Slično, kad govori i svršetku vremena, Gospod je rekao da ne treba da se vraćaju da uzmu haljine svoje (Mateja XXIV.13; Marko XIII.16); haljine označavaju u ovim odlomcima istine, vidi br. 2454; kao i tamo gde govori o onome koji nije bio obučen u svadbeno ruho (Mateja XXII.11, 12); i kad je rekao o Jovanu (Krstitelju): Ili šta ste izišli da vidite? Čovjkea u meke haljine obučena? Eto, koji meke haljine nose po carskijem su dvorovima (Mateja XI.8; Luka VII.25), označavajući da onii nisu bili u spoljašnjim stvarima bogoštovanja, nego u unutrašnjim, zbog čega je dodao: Ili šta ste izašli da vidite? Proropka? Da, ja vam kažem, i više od proroka (XI.9), gde prorok označava spoljašnje stvari nauka i bogoštovanja. Pošto haljine označavaju istine svake vrste, to je bilo zapovršeno da deca Izrailjeva, kada budu izlazili iz Egipta, da posude zlato, i srebro, i haljine, i na ih stave na svoje sinove (Izlazak III.22; XII.35,36); tako isto, da ne treba da se obuju u haljine raznih vrsta ili izmešanu odeću (Levitska XIX.19; Zak. Pon. XXII.11) ;i da treba da sebi načine priveske na odeći, i da u njih stave skrletnu vrpcu, pa kada je vide, setiće se zapovesti, i činiće ih (Brojevi XV.38-40). U pređašnja vremena, oni su razdirali haljine, kao što se vidi kod Jošue VII.6; Sudija XI. 35; 1 Samuilova IV.12; 2 Samuilova I.2, 11; III.31; XIII.31; XV.32; 1 o Carevima XXI.27; 2 o Carevima V.7,8; VI.30: XXII. 11, 14, 19; Isaija

XXXIV.22; XXXVII.1; ovo označava revnost za nauk i istinu, koji je tako bio razderan (pocepan) u komade; to je označavalo i poniznost, jer (su hteli da kažu) da u njima nema ništa što je označeno ukrasima na haljinama. Da su ove stvari označne pokrivalima, zavesima, odećom ili haljinama, vidi se i iz Jakoljevog proroštva, u to vreme Izraela: Veže za čokot magare svoje, i za plemenitu lozu mlade od magarice svoje; u vinu pere haljine svoje i ogrtač svoj u soku od grožđa (Postanje XLIX.11). Niko ne može znati šta je označeno ovim rečima, osim iz unutrašnjeg smisla, naime, šta je označeno lozom, plemenom lozom, magaretom, ždrebetom, vinom i sokom od grožđa, haljinom i ogrtačem; da se ovo odnosi na Gospoda koji se naziva Šiloh, jasno je; ovaj odlomak govori o Judi kojim se označava Gospodovo Božnsko nebesko; haljinom koju treba da opere u vinu, i ogrtačem koji treba da opere u soku od grožđa, označeno je Njegovo Racionalno i prirodno, koje treba da učini Božanskim. Slično i kod Isaije: Ko je ono što ide iz Edoma, iz Bozre, u crvenijem haljinama? Krasno odjeven, koračajući u veličini sile svoje? Ja sam, koji govorim pravdu i vrijedan sam spasti. Za što ti je crveno odijelo i haljine ti kao u onoga koji gazi u kaci? gazih sam u kaci, i niko između naroda ne bijaše sa mnom; ali ih izgazih u gnjevu svom, i potlačih u ljutini svojoj; krv njihova poprska mi haljine i iskaljah sve odijelo svoje (LXIII.1-3), gde haljine označavaju Gospodovo Ljudsko, koje je On učinio Božanskim Svojom snagom preko borbi u iskušenjima i preko pobjeda, zbog čega se i kaže: Gazio sam u kaci, i niko od naroda ne bijaše sa mnom. Slično je označeno i kad je Isak omirisao haljine Isavove, i kada ga je blagoslovio (Postanje XXVII.27). Samo Sveto Gospodovog Božanskog Ljudskog bilo je haljina koja je izgledala kao svetlost i koja je bleštala belino, kada se bio preobrazio, a o čemu je ovako napisano kod Mateja: I preobrazi se Isus pred njima, i zasija lice njegovo kao sunce a haljine njegove postadoše bijele kao svetlost (XVI.2); i kod Luke: Dok je Isus molio, lice se Njegovo izmenilo, a njegove haljine su bile bijele i sjajne (IX.29); i kod Marka: I haljine Isusove postaše sjajne i bijele kao snijeg, kao što ne može bjelina ubijeliti na zemlji (IX.3). Slično je p kazano i svetom odećom, koju je Aron oblačio kada je ulazio iza zavesa, a koje su haljine bile od lana (Levitska XVI.2,4); kao i svetim haljinama koje su bile za slavu i krasotu, i za one koji su služili, o čemu vidi u Izlazak XXVIII. 2 do kraja; XXXIX.1 do kraja; u ovoj odeći nije bilo ni jedne pejednosti koja nije nešto pretstavljala.

2577. *I sa svim (drugim)*: da ovo označava da je slučaj isti i sa istinama koje potiču odatle, naime, sa znanjima-rečima i čulnim istinama, vidi se iz onoga što je gore rečeno, a i iz samoga niza, jer se iznad ovoga kaže, *Gle, to ti je pokrivalo za oči za sve one koji su s tobom*, čime su označene racionalne istine, koje su pokrivalo duhovnim istinama, a sada se opet kaže *sa svima*, čime su označene još niže istine, koje su od racionalnih istina, a to su one koje se nazivaju reči-znanja i čulne istine. Da su reči-znanja istine (scientific) i čulne istine od (da potiču od) racionalnih istina, vidi se iz reda po kome se vrši uticaj (influks); unutarnje stvari se ulivaju (utiču) u spoljašnje stvari ili , što je isto, više stvari utiču naniže stvari, ali ne i obrnuto. Međutim, izgleda obrnuto, to jest da čovek postaje racionalan od čulnih stvari i znanja-reči. Ali ovo je obmana. Dobro od Gospoda neprekidno uliće (uliva se) preko čovekove racionalne sposobnosti, i susreće se i usvaja reči-znanja, već prema broju koje može usvojiti (to jest prilagoditi ih sebi), i onda ih svrstava u red, i tako postaje racionalan. S ovim je slučaj kao i sa dobrom, i s istinama koje se nazivaju istine vere, Dobro od Gospoda utiče u istine, i kao da ih usvaja, i tako čovek postaje duhovan; iako izgleda kao da istine koje se zovu istine vere, da one utiču i da tako čine čoveka duhovnim. Zbog toga što to ovako izgleda, danas se istina vere toliki neguje, a ne misli se odobru koje je od ljubavi ka bližnjem.

2578. *I tako se opravdala (to je sve bilo za pouku)*: da ovo označava da na taj način nijebilo okrivljavanja jer nije bilo ni povrede (štete), vidi se iz onoga što prethodi, jer se ovo zaključuje iz toga.

2579. Stih 17. *I Avram se pomoli Bogu, i iscijeli Bog Abimeleha i ženu njegovu i sluškinje njegove, te rađahu. I Avram se pomoli Bogu, označava otkrovenje: i Bog iscijeli Abimeleha, označava ispravnost (zdravlje) nauka u pogledu dobra: i njegovu ženu, označava u odnosu na istinu; i njegove sluškinje, označava osećanja za stvari nauka: i rađahu, označava plodnost.*

2580. / Avram se pomoli Bogu: da ovo označava otkrovenje, vidi se iz značenja *moliti se*, kada se to kaže za Gospoda, da označava biti otkriveno, o čemu vidi br. 2535; i iz reprezentacije Avrama, a to je Gospod, o čemu vidi mnoge prethodne odlomke. U smislu slova, postije dva, naime, jedan koji se moli, i drugi kome se upućuje molitva; jer je rečeno, *Avram se pomoli Bogu*, ali u unutrašnjem smislu postoji samo jedan, jer Gospod je bio Bog ili Jehova, Koji daje otkrovenje, jer je On začet od Jehove; ali onoliko koliko je u Njemu bilo ono što je pripadalo maternjem Ljudskom, utoliko je On bio drugi. Kako stoje ove stvari, teško ulazi u čovekovu ideju da bi se razumelo: ali ulazi lako u anđeoske ideje koje se pretstavljaju u svetlu neba, ali se ne pokazuju tako dobro i ljudima u njihovim idejama jer, ako su ti ljudi samo prosvetljeni u svetlosti sveta, oni ne vide ništa, a još manje može ući u ideje onih kojima je svetlo neba gusta tama, tako da to nije njima ništa.

2581. / Bog iscijeli Abimeleha: da ovo označava ispravnost (zdravlje, celovitost) nauka u pogledu dobra, vidi se iz značenja *isceliti se*, što označava biti zdrav; i iz reprezentacije Abimeleha, koji označava nauk vere koji je okrenut prema racionalnim stvarima (koji poštuje racionalne stvari), vidi br. 2510; da to označava u odnosu na dobro, vidi se iz toga što se i za njegovu ženu kaže da je bila isceljena, čime je označena ispravnost (zdravlje, celovitost) nauka u odnosu na istinu. Jer kada se u Reči muž nazove mužem, i kad se imenuje, tada on označava dobro, a žena istinu; ali kada se muž nazove čovek (vir), tada označava istinu, a žena dobro; o ovome vidi br. 915, 1468, 2517,

2582. / njegove sluškinje: da ovo označava i u odnosu na osećanja koja potiču otuda, vidi se iz značenja sluškinja, koje su osećanja racionalnih stvari i reči-znanja (ili znanja-reči) (o kojima vidi br, 1895, 2567); a u ovom slučaju osećanja stvari nauka, jer se njima opisuje nauk vere, jer su one bile sluškinje Abimelehu,

kojim je označen nauk vere, vidi br. 2509, 2510; jer sve stvari se odnose na predmete o kojima se govori.

2584. *Te rađahu*: da ovo označava plodnost, vidi se iz značenja *rađati i rođenje*. U unutrašnjem smislu Reči ovi izrazi označavaju samo duhovne i nebeske stvari. Pa stoga kada se pomene rođenje ili rađanje, iz pokolenja u pokolenje, tako isto kada se pomenu oni koji rađaju, kao otac i majka, i oni koji su rođeni, kao sinovi i kćeri, ti se izrazi moraju razumeti samo u duhovnom smislu, jer je Reč u sebi duhovna i nebeska; takav je slučaj i s izrazom *rađati*, kojim se označava plodnost u pogledu stvari nauka. Da se u Reči rođenjima označava nešto drugo a ne rođenja, vidi se iz ovih odlomaka: - Kod Samuila: Koji bijahu siti naimahu se za hljeb, a koji bijahu gladni, nijesu više; i *nerotkinja rodi sedmoro*, a koja imaše djece, iznemože. Jehova ubija i oživljuje; spušta u grob, i izvlači (1 Sam. II.5,6). Kod Jeremije: Iznemoći će *koja rodi sedmoro*, i ispustiće dušu, sunce će joj zaći još za dana (XV.9). Kod Isaije: Veseli se nerotkinjo, koja *ne rađaš*, zapjevaj i poklikni, ti koja ne trpi muka od *porođaja*, jer pusta ima više djece nego li ona koja ima muža, veli Jehova (LIV.1). Kod Davida: Glas Jehovin *oprašta košutu bremena*, i sa šuma skida odijelo, i u crkvi njegovoj sve govori o slavi Njegovoj (Psalam XXIX.9). Kod Isaije: Stidi se, Sidone, jer govori more, sila morska veli: ne mučim se *porođajem*, *ne rađam*, ne odgajam momaka, ne podižem djevojaka, jer kao što se ožalostiše kad čuše za Egipat, tako će se ožalostiti kad čuju za Tir (XXIII.4,6). Opet: Ona se *porodi* prije nego osjeti bolove, prije nego joj dođoše muke, *rodi* djetića. Ko je igda čuo za to? Može li zemlja *roditi* u jedan dan? Može li se narod *roditi* u jedan put? A Sion *rodi sinove* svoje čim osjeti bolove. Eda li ja, koji otvaram matericu, *ne mogu roditi*? Veli jehova; eda li ću ja, koji *dajem da se rađa*, biti *bez poroda*? Veli Bog tvoj (LXVI. 7-9). Kod Jeremije: Pitajte, i vidite eda li muško *rađa*? Za što vidim gdje se svaki čovjek (vir) drži rukama za bedra svoja kao *porodilja* i u svijeh se promijenila lica i pobljedila? (XXX.6). Kod Jezikilja: Kad upalim oganj u Egiptu, ljuto će se *izmučiti* Sije, i Nob će se raspasti...(XXX.16). Kod Osije: Efraimova će slava odletjeti kao ptica od *rođenja i od utrobe i od začetka* (IX.11). Opet: *Bolovi kao u porodilje* spopašće ga, sin je nerazuman, jer ne bi toliko vremena ostao u utrobi (XIII.13). Kod Jovana: Žena

obučena u sunce, a pod nogama njezinijem mjesec, i na glavi njezinoj vijenac od dvanaest zvijezda, i bijaše trudna, i vikaše od muke, i mučala se da rodi. I rep aždajin odvuče trećinu zvijezda nebeskih, i baci ih na zemlju, i aždaja stajaše pred ženom koja šćaše *da se porodi*, da joj proždere dijete kad se *rodi*. I *rodi muško, sina*, koji će pasti sve narode s palicom gozdenom, i dijete njezino bi uzeto k Bogu i prijestolu njegovu (XII.1,2,4,5). Iz ovih odlomaka svako može videti da se ovde govori samo o začecima i rađanjima koja pripadaju crkvi. Isti je slučaj i s onim što se ovde kaže za Abimeleha, da Bog iscijeli Abimeleha, njegovu ženu, i njegov sluškinje, i one rađahu: i da je Jehova bio zatvorio svaku matericu u domu Abimelehovu, zbog Sare, žene Avramove. Šta je označeno ovim rečima u unutrašnjem smislu, može se videti iz njihovog objašnjenja, naime, da oni označavaju stanje nauka vere, posmatranog od Božanskih istina, i njegovo stanje kada je posmatrano od racionalnog; jer kada se posmatra od Božanskih istina, to jest, od Reči, tada sve stvari u opšte i u posebnom, kako racionalne tako i doslovne, potvrđuju (nauk vere); ali da je drugačije kada se gleda od ljudskih stvari, to jest, od razuma i nauke, jer tada se ništa dobro ni istinito ne začinje (u pogledu nauka vere); posmatrati od Reči, to je posmatrati od Gospoda, a posmatrati od razuma i od nauke, to je posmatrati od čoveka; sva inteligencija i mudrost su od Reči, a sve bezumnje i glupost su od razuma i od nauke. (*prim. prev. ova poslednja tvrdnja o ljudskom razumu i nauci, dolazeći od naučnika kao što je bio Swedenborg, ima osobitu težinu*).

2585. Stih 18. *Jer Jehova bješe sasvim zatvorio svaku matericu u domu Abimelehovu radi Sare žene Avramove. Jer Jehova bješe sasvim zatvorio svaku matericu u domu Abimelehovu, označava jalovost nauka: radi Sare žene Avramove, označava (da se sve ovo dogodilo) da bi se duhovna istina mogla spojiti s nebeskim dobrom.*

2586. *Jer Jehova bješe sasvim zatvorio svaku matericu u domu Abimelehovu, da ovo označava jalovost nauka (doktrine), vidi se iz značenja zatvoriti matericu, što je sprečiti samo začecje; i iz značenja kuće Abimelehove, što je dobro nauka*

vere; otuda je jasno šta znači *jalovost*. Razlog da se u ovome poglavlju gore pominje Bog, ali se ovde prvo naziva Jehovom, je to da je On nazvan Bog tamo gde se govori o istini, a Jehova gde se govori o dobru. Celo začće nauka je od dobra kao oca, ali je rođenje pomoću istine kao majke, kao što je često gore rečeno. Predmet o kome se ovde govori je začće, i pošto je ono od dobra, stoga se pominje Jehova, a gore, gde je predmet rođenje, koje je pomoću istine, On se naziva Bogom, kao u ovom stihu, *Bog isceli Abimeleha, njegovu ženu, i njegove sluškinje, te rađahu*. Na sličan način u drugim odlomcima Reči gde se govori o začću, kao kod Isaije: Jehova me opozva od *utrobe; od utrobe matere* moje pomenu ime moje. A sada govori Jehova koji me sazda od *utrobe materine* da sam mu sluga (XLIX.1,5). Istina se opisuje silom, pa se stoga pominje Bog. Opet: Ovako veli Jehova Stvoritelj tvoj, i tvoj Obličitelj od *utrobe* (XLIV.3,24); i na drugim mestima. Stoga se i pominje dom Abimelehov, kojim je označeno dobro nauka vere; da dom (kuća) označava dobro, vidi gore br. 2048, 2233, 2234; a Abimimeleh označava nauku vere, br. 2509, 2510. Da je neka Božanska tajna sadržana u tome da su one rađale, i da su materice u domu Abimelehovu bile zatvorene zbog Sare, jasno je, i ova se tajna ne može otkriti osim preko unutrašnjeg smisla.

2587. *Zbog Sare*: da ovo označava (da je to bilo) zbog racionalnog, u slučaju da se spojilo, vidi se iz reprezentacije Sare kao sestre, koja označava racionalnu istinu, o kojoj vidi br. 2508; *zbog Sare*, znači zbog svega što se dogodilo, naime, da je nazvana sestrom, da ju je Abimeleh uzeo, ali je nije dotakao: šta ovo znači, biće rečeno uskoro.

2588. (*Zbog*) *žene Avramove*: da ovo označava da se duhovna istina može spojiti s nebeskim dobrom, vidi se iz reprezentacije Sare kao žene, koja označava duhovnu istinu spoјenu s nebeskim dobrom, o čemu vidi br. 148, 1901, 2065, 2172, 2173, 2198, 2507; i iz reprezentacije Avrama, koji je nebesko dobro spoјeno s duhovnom istinom, o kojoj vidi br. 2011, 2172, 2198, 2501; da li se naziva duhovna istina i nebesko dobro, ili Gospod, to je ista stvar, jer je Gospod

sama istina i samo dobro, i sami brak istine i dobra, i dobra i istine. Kako stoje ove stavri, može se videti i iz objašnjenja, ali pošto je to jedan od predmeta koji su danas zamračeni, dozvoljeno je ilustrovati to koliko je god o moguće. Predmet o kome se ovde govori je nauk (doktrina) vere, o kojoj je Gospod razmišljao u Svom detinjstvu, naime, da li je dopušteno u nju ulazili pomoću racionalnih stvari, i na taj način oblikovati ideje o tome. Razlog da je On ovo mislio od Svoje ljubavi da čini dobro ljudskom rodu, a oni (ljuidi) su takvi da ne veruju ono što ne shvaćaju na racionalan način. Ali je opazio od Božanskog da ovo ne treba činiti, pa je stoga On sebi otkrio nauk od Božanskog, a u isto vreme je to učinio od svih svih stvari u svemiru, koje su tome potčinjene, a to su racionalne i prirodne stvari. Kako soji stvar sa stvarima nauka vere kod ljudi, bilo je gore pokazano (br. 2568), naime, da postoje dva načela od kojih oni misle, negativni i afirmativni (potvrđujući); i da oni koji misle od negativnog načela, da su to oni koji ništa ne veruju ako u to nisu ubeđeni preko racionalnih i znanstvenih stvari, i čulnih stvari; a oni koji misle od afirmativnog načela, su oni koji veruju da je istinito jer je to Gospod njima rekao u Reči, a to su oni koji imaju veru u Gospoda. Oni koji su u negativnom načelu u pogledu onoga da je nešto istinito pošto je napisano u Reči, oni kažu u svojim srcima da su voljni verovati kada se ubede pomoću racionalnih i znanstvenih stvari. Činjenica je, međutim, to da oni nikad ne veruju, ni kad se ubede preko osetila tela, kao vida, sluha, i dodira, jer uvek daju sveže razloge protivu ovakvih ubeđenja, na koji način na kraju ugase svu veru, i u isto vreme okrenu svetlo racionalnog u mrak, to jest u obmane. Ali oni koji su u afirmativnom načelu, to jest, koji veruju da je nešto istinito jer je Gospod tako rekao, oni stalno potvrđuju, a njihove ideje se prosvetljuju i jačaju od racionalnih i znanstvenih stvari, čak i od čula; jer čovek (koji je u afirmativnom) dobija svetlost samo preko racionalnih i znanstvenih stvari; to je slučaj sa svakim. Kod ovih poslednjih *nauk živi*, i za njih se kaže da su *isceljeni*, i *da rađaju*: ali kod prethodnih, *nauk umire*, i za njih se kaže da im je *materica zatvorena*. Otuda se vidi šta je to ući u nauk vere preko racionalnih stvari, a šta je ući u racionalne stvari od nauka vere. No ove ćemo stvari ilustrovati primerima. To je iz nauka vere iz Reči, naime, da je prva i načelna stvar nauka ljubav ka Gospodu i milosrđe prema bližnjemu. Oni koji su afirmativu u pogledu ovog nauka, oni mogu da uđu kad od zažele u racionalne i

znanstvene stvari, pa čak i u čulne stvari, svak prema svome daru, svom znanju, i svome iskustvu; pored toga, što više ulaze (u racionalne stvari) , to su više ubeđeni, jer je sveopšta priroda puna potvrđivanja (stvarii pomoću kojih se nauk vere potvrđuje). Ali oni koji poriču ovu glavnu i načelnu stvar nauka, i žele da se prvo uvere pomoću doslovnih i racionalnih stvari da je nešto istinito, nikad ne dopuštaju da ih se ubedi, jer to oni odriču u srcu, i uvek uzimaju stav zasnovan na nekom drugom načelu, za koji misle da je suštinski. Na kraju, potvrđujući se u svom načelu, oni se zaslepe tako da ne mogu znati šta je ljubav ka Gospodu ili milosrđe prema bližnjem; i pošto se ubede u onome što je suprotno, oni se na kraju ubede da nema druge ljubavi u kojoj se može uživati osim ljubavi prema sebi i svetu; i oni se ubede u ovome toliko, ako ne u nauku a ono u životu, da prigrle paklenu ljubav umesto nebeske. Ali kod onih koji nisu ni u negativnom ni u afirmativnom načelu, nego sumnjaju dok ne poreknu ili ne potvrde, njihov slučaj je kao što je pomenuto gore (b. 2568), naime, da oni koji naginju zlom životu, upadaju u negativno načelo; a oni koji naginju dobrom životu, oni se vode prema afirmativnom načelu. Ovo jednog primera: jedna od prvih stvari nauka vere je da je sve dobro od Gospoda, a sve zlo od samog čoveka. Oni koji su u afirmativnom da je tako, mogu se utvrditi sa mnogo stvari kako racionalnih tako i iz reči-znanja, na primr, da nijedno dobro ne može da dolazi osim od dobra samog, to jest, od izvora dobra, tako od Gospoda, i da je početak dobra samo iz toga izvora. I on to može sebi ilustovati svim onim stvarima koje su istinski dobre u njemu, u drugima, i u zajednici, kao i u stvorenom svemiru. Ali oni koji su u negativnom, oni su utvrđuju u suprotnim stvarima pomoću svega o čemu misle, sve dok na kraju ne znaju šta je dobro, nego raspravljaju između sebe šta je najviše dobro, ne znajući šta je nebesko i duhovno dobro od Gospoda preko kojega oživljava niže dobro, i da je pravo zadovoljstvo samo ono koje proističe iz ovoga; neki misle da ako dobro ne dolazi od njih, a ne može da dođe niotkuda drugo. Opet, uzmite kao primer ovo: da oni koji su u ljubavi ka Gospodu i ka bližnjemu, da oni mogu primiti istine nauka, i mogu imati veru u Reč, ali ne oni koji koji su u ljubavi prema sebi i prema svetu ili, što je isto, da oni koji su u dobru, da oni mogu verovati, ali ne oni koji su u zlu. Oni koji su u afirmativnom, mogu se ubediti od razuma i znanja o bezbrojnim stvarima; od razuma, da primete, da se dobro i istina slažu, ali ne

istina i zlo, i da pošto su svi koji su u obmani, oni su i u zlu, a obmana dolazi od zla, i da ako u nekim slučajevima i ima nešto istine, to je samo na usnama, a ne u srcu; od znanja se mogu ubediti ako pomisle da , na primer, da istine razgone zla, i da zli odbacuju istine. Ali oni koji su u negativnom načelu, oni se ubede da svako, bilo kakvog da je karaktera, da i onaj koji uživa u osveti, u mržnji, i u prevari, da je u stanju da veruje kao i drugi, i oni se toliko ubede u ovo, da na kraju sasvim odbace dobro života iz nauka, i kada ovo urade, oni ne veruju ni u šta. Da bi se još bolje videlo da je ovako, uzmimo sledeći primer: Oni koji su u afirmativnom da je Reč tako napisana da bi sadržavala unutrašnji smisao koji se ne pokazuje u slovu, mogu se potvrditi u ovome mnogim racionalnim stvarima, kao ovim: da preko Reči čovek ima vezu s nebom; da postoje saobraznosti prirodnih s duhovnim stvarima, i da se ove ne pokazuju kakve su zaista; da su ideje unutrašnje misli sasvim drugačije od materijalnih ideja, koje ulaze u izraze govora, da čovek, dok je još na svetu, može da bude u nebu preko Reči, koja je za oba sveta, jer je on rođen da bi živio u oba; da se izvestan Božanski uticaj uliva u neka stvari razuma i osećanja, kada se Reč čita; da mora da je nešto napisano što je došlo iz neba, i da stoga Reč ne može biti u svom izvoru onakva kakva je u slovu; i da može biti sve samo zato što unutar nje ima nešto sveto. U ovo se mogu uveriti kad pomisle da su u stara vremena ljudi (poučavani) u pretstavama, i da su spisi Drevna Crkve bili takve prirode; isto tako, da su spisi mnogih Neznabožaca ovoga porekla; da se ovaj stil poštovao kao svet u crkvama, i među učenim Neznabošcima; knjige nekoliko pisaca se mogu pomenuti kao primeri (ovakvog pisanja). Ali kad oni koji su u negativnom i ne odriču sve ove stvari, oni ih ipak ne veruju, i ubede se da je Reč onakva kakva je u slovu, i da je po svem izgledu svetske prirode, ali da je i pored toga duhovna; ali gde je to duhovno sakriveno, za to oni ne mare, iako iz više razloga to dopuštaju; i to oni mogu da potvrde. Da bi ovo shvatili oni koji su jednostavni, uzmimo ovaj primer: Oni koji su u afirmativnom da vid nije od oka, nego od duha, koji pomoću oka, kao telesnog organa, vidi stvari koje su u svetu, taj se utvrđuje u ovome sa mnogo toga, kao na primer sledećim: da stvari koje se čuju u razgovoru, da one imaju vezu s izvesnim unutrašnjim vidom, i da se te stvari tamo prenose, što ne bi mogao biti slučaj da nema unutrašnjeg vida; isto tako, da se ono o čemu se misli, da se to vidi unutrašnjim vidom; da neke osobe to

vide jasnije, a neka manje jasno; dalje, da stvari koje mi zamišljamo, da se one pokazuju umu u oblicima koji su slični predmetima vida; i dalje, da ako duh, koji je u telu, ne bi video ono što oko, kao organ tela, upija, to duh u drugom životu ne bi mogao da vidi, iako mora da ima bezbroj stvari koje telesno oko ne može da vidi; osim toga, mogli bi da razmišljaju o snovima, osobito snovima proroka, u kojima su stvari viđene jasno kao po danu, ali ne telesnim očima; na kraju, ako vole filofske stvari, oni se mogu ubediti u gornju istinu ako pomisle da spoljašnje stvari ne mogu ući u unutrašnje, isto kao što ono što je složeno ne može ući u ono što je prosto; pa da stoga telesne stvari ne mogu da uđu u stvari duha, nego samo obratno; i uz mnoge druge razloge, sve dok se ne ubede da vid pripada duhu, a ne oku. Svi oni koji su u negativnom, sve ove stvari nazivaju ili prirodnim ili fantazijama; i kad im se kaže da duh poseduje i uživa savršeniji vid nego čovek u telu, oni ismevaju takvu ideju, i odbavuju je kao praznu priču, misleći da bi živeli u mraku kad bi bili lišeni očnog vida, iako je obratno istina, a to je da su tek onda u svetlosti (tek kad su u drugom životu). Iz ovih se primera može videti šta to znači ulaziti od istina u racionalne stvari i znanstvene stvari, a šta ulaziti od racionalnih i znanstvenih stvari u istine, naime, da je prethodno u skladu sa redom, a potomje protivno redu; i da kada se radi prema redu, čovek biva prosvetljen, ali kada se radi protivu reda, onda je zasepljen. Otuda se vidi od kolike je važnosti da se istine znaju i veruju, jer se preko istina čovek prosvetljuje dok se preko obmana zaslepljuje. Istinama se uz pomoć racionalnog otvara ogromno i skoro bezgranično polje. Dok se obmanama u upoređenju skoro ništa ne otvara, iako že da izgleda drugačije; otuda to da anđeli uživaju tako veliku mudrost, jer su oni u istinama, jer istina je sama svetlost eba. Oni koji su se zaslepili tako što nisu verovali ništa što nisu mogli shvatiti čulima, sve dok na kraju nisu ništa verovali, oni su se u drevna vremena nazivali zmijama sa drveta poznanja, je su mnogo umovali od čulnih stvari i obmana koje iz njih potiču, koje obmane lako ulaze u čovekov razum i u čovekovo verovanje, i tako ga zavode, vidi br. 195, 196. U drugom životu oni se razlikuju od drugih duhova, da kad se govori o veri, oni umuju da li je tako, pa i kad im se pokaže hiljadu puta da je tako, oni pokazuju negativnu sumnju protivući se svemu što potvrđuje (istinu vere), i to bi oni činili do u večnost. Stoga su oni toliko zaslepljeni da nemaju ni zdravog razuma, to jest, ne mogu da

shvate šta je dobro i istinito; pa ipak, svaki od njih misli da ima više mudrosi nego svi u svemiru, smatrajući da se mudrost sastoji u tome da se obara ono što je Božansko, i da se sve svodi na prirodu. Mnogi koji se smatraju mudrima na svetu, više su ovakvoga karaktera nego ostali; jer što se više onaj koji je u negativnom ističe znanjem i nekim darom, on je više bezuman od drugih; a onaj koji je u afirmativnom, što više se ističe znanjem i talentom, to postaje mudriji. Negovanje Racinalnog pomoću znanja nikome se neosporava, ali je zabranjeno otvrdnuti protivu istina vere, koje su istine Reči. O ovome se predmetu mnogo govori u Reči, gde se Asur (ili Asirija) i Egipat pominju; jer se Asurom označava umovanje, vidi br. 119, 1186; a Egiptom znanje (nauka), vidi br 1164, 1165, 1186, 1462. *O onima koji pomoću znanstvenih i racionalnih stvari žele ući u stvari nauka vere i u Božanske stvari, i koji tako postaju bezumni, ovako o njima piše kod Isaije: I razdražiću Egipćane jedne na druge, te će vojevati brat na brata i prijatelj na prijatelja, grad na grad, carstvo na carstvo. I nestaće duha Egipta i namjeru njegovu razbiću, i tada će pitati svoje idole i opsjenare i vrače i gatare. I nestaće vode iz mora i rijeke će presahnuti, zasušiti se. Jehova je izlio među njih duh prijevani, te učiniše da posrće Egipat u svijem poslovima kao što posrće pijan čovjek bljujući (XIX.2,3,5-7,14). Opet: Teško onima koji odu u Egipat za pomoć, koji se oslanjaju na konje i uzdaju se u kola što ih je mnogo, i u konjike, a ne gledaju na sveca Izrailjeva i ne traže Jehovu. Ali je i on mudar, i navući će zlo, i ne će poreći svoje riječi, nego će ustati na dom nevaljalijeh i na one koji pomažu onima koji čine bzakonje (XXXI.1.3). Opet: I Asirac će pasti od mača ne čovječjega i mač ne čovječji poješće ga, i bježaće ispred mača, i mladići će njegovi plaćati danak (XXXI.8). Slično kod Jeremije: Jer dva zla učini moj narod: ostaviše mene, izvor žive vode, i iskopaše sebi studence, studence isprovaljivane, koji ne mogu da drže vode. Je li Irael rob? Je li rob u kući rođen? Za što posta grabež? Nijesi li sam sebi učinio ostaviv Jehovu Boga svojega kada te vođaše putem? A sada što će ti put u Egipat da piješ vode Serske? Što će ti put Asirski da piješ vode iz rijeke? O rode, vidite riječ Jehovinu; bijah li pustinja Izraelu ili mračna zemlja? Za što govori moj narod: gospodari smo, ne ćemo više doći k sebi? Za što trčkaš tako mijenjajuću svoj put? Posramićeš se od Egipćanina kako si se posramio od Asirca (II. 13,14,17,31,36). Opet: Onda čujte riječ Jehovinu, koji ste ostali od Jude; ovako veli Jehova Bog nad vojskama*

Izraelov: ako vi okrenete lice svoje da idete u Egipat i otidete da se naselite ondje, ondje će vas u zemlji Egipatskoj stignuti mač kojega se bojite, i glad radi koje se brinete, goniće vas ondje u Egiptu i ondje ćete pomrijeti. I svi ljudi koji su okrenuli lice svoje da idu u Egipat da se ondje nasele, izginuće od mača i od gladi i od pomora, i ni jedan ih neće ostati niti će koji uteći od zla koje ću pustiti na njih (XLII.15-17 i sledeći stihovi). Kod Jezikilja: I svi će stanovnici Egipatski poznati da sam ja Jehova, jer su štap od trske domu Izraelovu. Kad te uhvate u ruku, ti se slomi i rasječe im sve rane; i kad se nasloniš na te, ti se prebi i probode im sva bedra. Za to veli Jehova Bog: evo, pustiću na te mač, i istrijebiću iz tebe ljude i stoku. I zemlja će se Egipatska opustošiti i biti pusta, i poznaće se da sam ja Jehova, jer reče: moja je rijeka, i ja sam je načinio. Za to evo me na tebe i na rijeke tvoje, i obratiću zemlju Egipatsku u pustoš i samu pustinju, od kule Sijenske do međe Etiopske (XXIX. 6-9). Kod Osije: I Efraim je kao golub, lud, bezuman: zovu Egipat, idu u Asirsku. Kad otidu, razapeću mrežu svoju na njih, kao ptice nebeske svući ću ih, i karaću ih (VII.11-13). Opet: Opkolio me je Efraim lažju i dom Izrailjev prijevarom; ali Juda još vlada s Bogom i vjeran je sa svetima. Efraim se hrani vjetrom, i ide za ustokom; svaki dan množi laž i pogibao, i hvataju vjeru s Asircem i nose ulje u Egipat (XII.1,2). Opet: Izraele, što se kurvaš odstupivši od Boga svojega, miluješ platu kurvarsku po svijem gumnima žitnijem. Oni ne će nastaviti u zemlji Jehovinoj; nego će se vratiti Efraim u Egipat, i oni će jesti nečistio u Asirskoj. Jer gle, otići će pusošnja radi; Egipat će ih pribрати, Memfis će ih pogrepsti; zaklade njihove od srebra naslijdiće kopriva, trnje će im biti u šatorima. Udaren bi Efrem; korjen im presahnu, ne će roditi roda, ubiću mili porod utrobe njihove. Odbaciće ih Bog jer ga ne slušaju, i skitaće se po narodima (IX.1,3,6,6,17). Kod Isaije: teško Asiru, šibi gnjeva mojega, ako i jest palica u ruci njegovoj moja jarost. Ali on ne će tako misliti, i srce ne će njegovo tako suditi, nego mu je u srcu da zatre i istrijebi mnoge narode. Jer će reći: knezovi moji, nijesu li svi carevi? Ali kad svrši Jehova sve djelo svoje na gori Sionskoj i u Jerusalimu, tada ću obići plod ohologa srca cara Asirskoga, i slavu ponosnijeh očiju njegovijeh, jer reče: krjepošću ruke svoje učinih i mudročću svojom, jer sam razuman; i premjestih međe narodima i blago njihovo zaplijenih i kao junak oborih stanovnike. Za to će Jehova nad vojskama da pošalje na pretile njegove mršu. I slavu će njegovu potpaliti da gori kao oganj

(X.5,7,8,12,13,16). U svim ovim odlomcima, Asurom se označava mudrovanje; Egiptom i Faraonom, nauka (znanje); Efraimom, Intelektualno, u ovim i drugim odlomcima Reči, opisuje se kakav je postao karakter čovekovog Racionalnog kad razmišlja o istinama vere od negativnog načela. Isto je sadržano i u onome kad je Rabsak, poslan of Asirskog cara da govori Ezekaji protivu Jerusalima, anđeo Jehovim je poubijao u vojsci cara Asirskog sto osamdeset i pet tisuća (Isaija XXXVI, i XXXVII); čime je označeno kako se ruši čovekov razum onda kada misli protivu Božanskih stvari, ma kako da čovek sam sebi izgleda mudar. Ovo se umovanje na raznim mestima naziva kurvanjem sa sinovima Egipta, i sa sinovima Asura, kao kod Jezikilja: Kurvala si se sa sinovima Egipatskim, susjedima svojim velika tijela, i umnožila si kurvarstvo svoje da bi me razgnjevila. Kurvala sui se sa sinovima Asirskim, jer se ne mogaše nasititi, kurvala si se s njima, i opet se nijesi nasitila (XVI.26,28, XXIII.3,5-21), vidi br. 2466. *Ali o onima koji od nauka vere ulaze u racionalne i znanstvene (naučne) stvari, i tako postaju mudri, ovako piše kod Isaije: U to će vrijeme biti oltar Jehovin u sred zemlje Egipatske, i spomenik Jehovi na međi njezinoj; i biće znak i svjedočanstvo Jehovi nad vojskama, u zemlji Egipatskoj. I kad stanu vikati k Jehovi na nasilnike, on će im poslati spasitelja i izbaviće ih. I biće poznat Jehova Egipćanima, i poznaće Egipćani Jehovu nad vojskama, i služiće mu žrtvama i darima, i zavjetovaće zavjete Jehovi i izvršavaće (Isaija XIX. 19-21). Opet: I u to će vrijeme biti put iz Egipta u Asirsku, i služiće Jehovi i Egipćani i Asirci. U to će vrijeme Izrael biti treći s Egipćanima i s Asircima, i biće blagoslov posred zemlje. Jer će ih blagosloviti Jehova nad vojskama govoreći: da je blagosloven moj narod Egipatski, i Asirski, djelo ruku mojih, i našljedstvo moje, Izrael (XIX.23-25). Ovdje se govori o duhovnoj crkvi, čije Duhovno je Izrael, a Racionalno Asur, a Znanstveno Egipat; ova tri sačinjavaju intelektualne stvari te crkve, i one slede taj red, pa se stoga kaže: U taj dan Izrael će biti treći s Egiptom i Asurom, i blagosloven da je moj narod Egipatski i Asur, djelo ruku mojih, i Izrael našljedstvo moje. Opet: I tada će zatrubiti u veliku trubu, i koji se bjehu izgubili u zemlji Asirskoj, i koji bjehu zagnani u zemlju Egipatsku, doći će i klanjaće se Jehovi na svetoj gori u Jerusalimu (XXVII.13). Opet: Ovako veli Jehova: trud Egipatski i trgovima Etiopska i Sabaca ljudi velikoga rasta doći će k tebi i biti tvoja, za tobom će pristati, u okovima će ići, i tebi će se klanjati, tebi će se moliti*

govoreći: doista, Bog je u tebi, i nema drugoga Boga (XLV.14). Kuš i Sabejci su poznanja, vidi br. 117, 1171. Kod Zaharije: I ako koji od plemena (naroda) zemaljskih ne bi došli u Jerusalem da se poklone caru Jehovi nad vojskama, za njih ne će biti dažda (XIV.17). Kod Miheja: Ali ja ću Jehovu pogledati, čekaću Boga spasenja mojega; uslišiće me Bog moj. U koje se vrijeme sazidaju zidovi tvoji, u to će vrijeme otići zapovijesti na daleko. U to će vrijeme dolaziti tebi od Asirske do tvrdijeh gradova, i od tvrdijeh gradova do rijeke (VII.7,11,12). Kod Jezikilja: jer ovako veli Jehova Bog: poslije četrdeset godina skupiću Egipćane iz naroda gdje budu rasijani. I povraćiću roblje Egipasko; i dovešću ih opet u zemlju Patros, na postojbinu njihovu, i ondje će biti malo carstvo (XXIX.13,14). Opet: Asirac bješe cedar na Libanu, lijepijeh grana i debela hlada i visoka rasta, kojima vrhovi bjehu među gustijem granama. Voda ga odgoji, bezdan ga uzvisi, ona rijekama svojim tecijaše oko njegova stabla i puštaše potoke svoje k svijem drvetima poljskim. Za to rast njegov nadvisi sva drveta poljska, i umnožiše se grane njegove, i od mnoštva vode raširiše se odvode njegove kad ih puštaše. I bijaše lijep veličinom svojom i dužinom grana svojih, jer mu korijen bješe kod velike vode. Cedri u vrtu Božijem ne mogahu ga zaklonii, jele ne mogahu se izjednačiti s njegovijm granama, i nijedno drvo u vrtu Božijem ne bješe na ljepotu tako kao on (XXXI.3-9). U ovomne odlomku je opisana Pradrevna Crkva, koja je bila nebeska u pogledu njenog Racionalnog, to jest, inteligencije i mudrosti, jer ta crkva je posmatrala stvari koje su bile niže s gledišta Božanskog, i na taj način gledala na više stvari i one koje su njima potčinjene od Božanskih stvari. Asur i cedar označavaju Racionalno; raširene grane označavaju znanja-reči; reke i vode označavaju duhovna dobra od kojih su bili koreni; visina i širina grana označava prostiranje; vrt Božiji označava duhovnu crkvu; drveće u Edenu pretstavlja opažanja. Iz ovoga i onoga što je ranije rečenom može se videti kakav je karakter čovekovog Racionalnog i znanstvenog (znanja-reči), kada je potčinjeno Božasnskim istinama, i kada služi potvrđujući ih. Da racionalne i znanstvene stvari služe onima koji su u afirmativnom načelu da bi postali mudri, to je bilo pretstavljeno time što je sinovima Izrailjevim bilo zapovedeno da posude od Egipćana posuđe zlatno, srebreno, i haljine (Izlazak III.22; XI.2; XII.35,36); slično tome, i onim što je rečeno na raznim mestima u Reči, da oni treba da poseduju dobra, kuće, vinograde, maslinjake, i mnoge druge stvari,

koje pripadaju narodima; i da to samo zlato i srebro koje se uzima od naroda (neznabožaca), da treba da bude sveto (da se posveti), kao kod Isaije: jer poslije sedamdeset godina Jehova će pohoditi Tir, i on će se vratiti na kurvarsku zaslugu svoju, i kurvaće se sa svijem carstvima na zemlji. Ali će njegova trgovina i zasluga njegova biti posvećena Jehovi, ne će se ostavljatu ni čuvati nego će trgovina njegova biti onijema koji nastavaju pred Jehovom da jedu do sitosti i imaju odijelo dobro (XXIII. 17,18). Tirova trgovina pretstavlja saznanja (vidi br. 1201), koja, onima koji su u negativnom načelu, su kurvarska plata, a onima koji su u afirmativnom, njima je sveta (trgovina, plata). Na ovo se misli u Gospodovim rečima: Načinite sebi prijatelje napravednim bogatstvom da bi vas kad osiromašite primili u vječne kuće. Ako dakle u nepravednom bogatstvu vjerni ne biste, ko će vam u istinom (pravednom) vjerovati? (Luka XVI.9,11).

O STANJU I SUDBINI, U DRUGOM ŽIVOTU, NARODA I PLEMENA KOJI SU ROĐENI IZVAN CRKVE.

2589. Opšte je mišljenje da se oni koji su rođeni izvan crkve, a koji se nazivaju Paganima i Neznabošcima (Narodima) ne mogu spasiti, jer nemaju Reč, pa stoga ne znaju za Gospoda, bez Kojega nema spasenja; međutim, da se i oni mogu spasiti može da se zna ako se samo pomisli da je Gospodova milost sveopšta, to jest, ona pokriva svakog pojedinca, i da su oni koji su rođeni izvan crkve isto tako ljudi kao i oni koji su rođeni u crkvi, a koji su , u upoređenju s ovima, u manjini, i da to nije njihova krivica da ne znaju za Gospoda; priroda njihovog stanja i sudbine bila je, po Božanskoj milosti Gospodovoj, meni pokazana.

2590. Bio sam poučen mnogim stvarima, da se Neznabošci koji vode dorar život, i koji su poslušni, koji žive u uzajamnoj ljubavi, i koji primaju nešto što liči na savest od svoje religioznosti, da su primljeni u drugom živou, gde ih anđeli poučavaju vrlo revno u dobrima i istinama vere. Dok primaju pouku, oni se ponašaju skromno, inteligentno, i mudro, i lako primaju i usvajaju ono čemu ih

se uči, jer nisu u sebi stvorili neko načelo suprotno istinama vere koje bi trebalo odstraniti, a još manje neka skandalozna mišljenja uperena protivu Gospoda, kao što je to slučaj sa mnogim Hrišćanima koji vode zao život. Osim toga, ovakvi Neznabošci ne mrze nikoga, ne svete se za uvrede, niti smišljaju planove kako da nekoga prevare, i oni žele dobro Hrišćanima, iako njih Hrišćani preziru, i zlostavljaju koliko god to mogu; no Neznabošce Gospod oslobađa njihove nemilosrdnosti, i štiti ih. Ovakav je slučaj u drugom životu sa Hrišćanima i Neznabošćima: - Hrišćani koji su priznavali istine vere, i u isto vreme vodili život dobra, primaju se se lakše od Neznabožaca, ali su ovakvi Hrišćani (koji se primaju) u ove dane u malom broju; dok se Neznabošci koji su živeli u poslušnosti i u uzajamnoj ljubavi primaju lakše od Hrišćana koji nisu vodili dobar život. Jer svi koji su po celom svetu živeli u dobru, primaju se i spasavaju, po Gospodovoj milosti, jer dobro je to koje prima istinu; dobro života je sama zemlja (njiva) koja prima seme, to jest istinu, dok ga zlo života nikako ne prima (to seme, to jest istinu); jer kad bi ovi koji su u zlu i bili poučavani na hiljadu načina, i na najsavršeniji način, istine vere ne bi kod njih išle dalje od memorije, i ne bi ni dotakle osećanja njihovoga srca; stoga se istine u njihovom sećanju u drugom životu rasipaju, i ničemu ne služe.

2591. No među Neznabošćima, kao i među Hrišćanima, ima kako mudrih tako i prostih. Kako bih bio poučen o karakteru obe vrste, bilo mi je dato da razgovaram s njima, s nekima satima a s nekima i danima. Međutim, ovih dana ima malo Neznabožaca koji su mudri, dok ih je u drevna vremena bilo mnogo, osobito u Drevnoj Crkvi, od koje je mudrost zračila kroz mnoge narode. Da bih se upoznao s njihovim karakterom, bilo mi je dopušteno da s njima razgovaram prisno (kao da smo porodica) s nekima od njih o tome kako je njihova mudrost bila veća od one kakva je danas, a što se može videti iz onoga što sledi.

2592. Bio je sa mnom neki duh, koji je nekad bio među mudrijim, i koji se posle bio poznat u učenom svetu, s kojim sam razgovarao o raznim predmetima; i pošto sam znao da je bio mudar, s njim sam razgovarao o mudrosti, inteligenciji,

redu, Reči, i na kraju, o Gospodu. O mudrosti, reče da postoji samo mudrost koja dolazi od života, i da se mudrost može povezati sa životom. O inteligenciji reče da ona dolazi od mudrosti. O redu, da je on od svevišnjeg Boga, i da živeti po tome redu, da je to biti mudar i inteligentan. U pogledu Reči, kad sam mu pročitao nešto iz proročkog dela, jako mu je prijalo, osobito zato što svako ime i svaki izraz označava unutarnje stvari, pa se jako čudio da učenici ovih dana ne uživaju u tome da ovo proučavaju. Opažao sam jasno da je iznutra njegova misao bila otvorena, a da je (misao) nekih Hrišćana koji su bili okolo, bila zatvorena, jer u bili zavidni, a i stoga što što nisu verovali da je takva priroda Reči; štaviše, kad sam nastavio da čitam Reč, reče da ne može duže da ostane, jer da opaža da je ona pre sveta za njega da bi to podneo, toliko je iznutra bio dirnut; dok su Hrišćani, s druge strane, pošto je njihovo unutarnje bilo zatvoreno, i pošto ih svete stvari ne diraju, uzviknuli da oni mogu ostati. Na kraju, razgovarao sam s njim o Gospodu, da je On bio rođen kao čovek, ali da je začet od Boga, i da je odložio Ljudsko, da bi uzeo Božansko, i da je On taj koji upravlja svemirom. Na ovo je odgovorio da je znao mnogo toga o Gospodu, i da je sam od sebe opažao da je tako, a ne drugačije, ako je trebalo spasiti ljudski rod. U međuvremenu, neki zli Hrišćani su ubavali skandalozne stvari o Gospodu, ali se on nije na to obazirao, rekavši da se tome ne treba čuditi jer da su oni za života u telu upili u sebe takve ideje koje nisu pristojne, i da sve dok te ideje nisu raspršene, da ne mogu da prime ono što potvrđuje, kao što to mogu samo oni koji su u neznanju. Ovaj duh je bio jedan Neznabožac.

2593. Dato mi je bilo da govorim i s nekima koji su živeli u drevna vremena, a koji su bili među mudrijima. Prvo u bili viđeni na otstojanju ispred, te su mogli da psmatraju iznutra moje misli, te na taj način da vide mnoge stvari potpuno. Iz jedne jedine ideje misli bili su u stanju da znaju čitav niz (stvari), i da to ispune prijatnim i mudrim stvarima zajedno sa prijatnim predstavama (reprezentacijama). Otuda je primećeno da su bili među mudrijima, a meni je bilo rečeno da su oni od Drevnih. Tako su mi se približili, i kad sam im pročitao nešto iz Reči, oni su jako uživali. Bilo mi je dato da opažam njihovo uživanje i prijatnost, što je dolazilo od toga što je sve što su čuli dok se čitala Reč, sve su

bile pretstave i značenja nebeskih i duhovnih stvari. Rekoše, da u njihovo vreme, kad su oni živbela na svetu, da je njihov način mišljenja i govora, kao i pisanja, bio ovakve prirode, i da se njihova mudrost sastojala u tome.

2594. A što se tiče sadašnjih Neznabožaca, oni nisu tako mudri, pošto su u skoro svakom pogledu prosti srcem; pa ipak, oni među njima koji žive u uzajamnoj ljubavi, primaju mudrost u drugom životu, i o ov ma mi je dopušteno da iznesem sledeće pojedinosti.

2595. Čuo sam neki glasan zvuk kao od hora, ali grublji nego obično; a po zvuku sam odmah znao da su to duhovi Neznabožaca; anđeli mi rekoše da je taj zvuk dolazio od Neznabožaca koji su bili uskrsnuti tri ili četiri dana pre. Taj zvuk ili hor se čuo nekoliko sati, a primetilo se da je i za to kratko vreme taj zvuk postajao sve savršeniji. Čudeći se ovome, bilo mi je rečeno da se oni uvode u horove, i u harmoniju, u jednoj noći, dok ovo Hrišćani jedva da mogu (da postignu) za trideset godina. Glasovi ili horovi se čuju kada njih mnogo govore u isto vreme, svi kao jedan, i jedan kao svi. Ali o glasovima i horovima biće, po Gospodovoj Božanskoj milosti, govora na drugome mestu.

2596. Jedno jutro čuo se jedan jedini hor na otstojanju od mene, i od pretstava i izgleda tog hora bilo mi je dato da znam da su o bili Kinezi; jer su pokazivali neku vrstu vunastog jarca, i kolač od prosa, i kašiku od slonovače, a isto tako i ideju grada koji pluta. Želeli su da mi se približe, a kad su se primakli, rekoše da žele da budu samo sa mnom, da bi otkrili svoje misli. No rečeno im je da nisu sami, i da su drugi ljuti što oni žele da budu sami, iako su bili gosti. Kad su primetili ovu ljutnju, osetili su da treba da razmisle da li su postupili protivu blišnjega, i da li su tražili za sebe nešto što pripada drugome. (Sve se misli prenose, komuniciraju, u drugom životu). Bilo mi je dato da opazim njihovo uzbuđenje: ono je poticalo od priznanja da su možda povredili druge, i od srama zbog toga, a u isto vreme i od dobrih osećanja, odakle se znalo da je kod njih bilo ljubavi

prema bližnjemu. Ubrzo sam s njima razgovarao, a na kraju i o Gospodu. Kad sam Ga nazvao Hristom, opazio sam kod njih određenu odbojnost, ali je razlog otkriven, a to je bilo to što su oni to doneli sa sveta, jer su znali da su Hrišćani živeli gore nego oni, to jest da nisu imali ljubavi ka bližnjem. Ali kad sam Ga prosto nazvao Gospod, bili su iznutra dirnuti. Njih su posle anđeli poučili da Hrišćanski nauk uči ljubav i milosrđđe više nego li ijedan drugi nauk u celom svetu, ali da njih malo žive po njemu.

2597. Ima Neznabožaca koji su, dok su živeli u svetu, znali iz dodira i po slušanju da Hrišćani žive najgorim životom, u preljubama, mržnjama i svađama, pijanstvu, i sličnim stvarima, nad kojima se oni užasavaju, jer je to protivno njihovim zakonima, moralu, i religioznim načelima. Ovi su bojažljiviji od ostalih u drugom životu kad se primaju istine vere. Ali njih onda poučavaju anđeli da Hrišćanski nauk i vera uče sasvim drugačije, i da Hrišćani manje žive po svome nauku nego što to rade Nezbabošci. Kad oni ovo opaze (da je tako), primaju istine vere i klanjaju se Gospodu, ali kasnije.

2598. Dok sam jednom čitao sedamnaesto i osamnaesto poglavlje knjige Sudija o Miki, kako su mu Danovi sinovi oduzeli njegove klesane likove, terafime, i Leviti, bio je prisutan neki duh koji se u životu tela klanjao se jednom klesanom liku. Dok je pažljivo slušao šta su uradili Miki, i čuli u kakvoj je tuzi bio zbog rezanog lika koji su sinovi Danovi njemu bili oduzeli, on je bio rastužen toliko da nije znao šta misli (kao da nije bio pri sebi); njegova je tuga primećena, a u isto vreme i nevinost koja je bila u njegovim osećanjima. Neki su Hrišćanski duhovi bili prisutni, pa su se, opazivši to, čudili da se neko ko se klanja rezanim likovima može tako biti dirnut osećanjem milosti i nevinosti. Posle toga, neki su dobri duhovi razgovarali s njim, govoreći mu da se ne treba klanjati razanim likovima, i da on može ovo razumeti jer je on ljudsko biće; nego da treba da misli iznad rezanoga lika o Bogu Tvorcu i Upravljaču celog neba i zemlje, i da je taj Bog Gospod. Kad mu je ovo rečeno, bilo mi je dato da osetim unutrašnje osećanje njegovog obožavanja, koje se prenelo na mene, koje je bilo više sveto

negho ono kod Hrišćana. Iz ovoga se moglo videti da Neznabošci dolaze u nebo lakše nego Hrišćani, koji nisu tako dirnuti, a prema Gospodvim rečima kod Luke (XIII.29,30); jer u stanju u kome je bio duh Neznabožac, on je mogao da kao upije sve stvari vere, i da ih primi s unutarnjim osećanjem. Bilo je kod njega milosti koja je poticala od ljubavi, a u njegovom neznanju bilo je nevinosti; a kada neko u ovakvom stanju, sve se stvari vere primaju kao same od sebe, i sa radošću. On je posle bio primljen među anđele.

2599. Bio još jedan Neznabožac, koji se živeo u ljubavi prema bližnjemu. Kada je čuo kako Hrišćanski duhovi umuju raspravljajući o stvarima vere, (a duhovi raspravljaju punije i preciznije nego ljudi, posebno o dobrima i o istinama, jer je ovo ono glavno u drugom životu), on se čudio da toliko raspravljaju, pa reče da ne želi da ih sluša, jer razmišljaju od obmana, te im je dao ovu pouku: *Ako sam dobar, mogu znati od dobra šta je istinito, i tako mogu primiti i ono što ne znam.*

2600. Neznabošci, koji su spremni za to, u drugom životu, primaju pouku u skladu sa stanjem njihovog života, i prema njihovoj religioznosti, a to znači na razne načine. Ovde je dopušteno da navedemo samo tri načina.

2601. Neki se uvode u stanje mira, kao u neku vrstu sna; i tada oni sebe vide kako grade male gradove u kojima treba da sakriju neku tajnu stvar, koju oni žele da sačuvaju od nasilja; ove gradove daju drugima s molbom da ovi ne vrše ništa nasilno onoj tajnoj stvari koja je posred njih. Tada se u njih uliva i ljubav k bližnjemu, s idejom da je ta tajna stvar nešto o Gospodu. U ovom stanju se oni drže znatno vreme; to je stanje neznanja u kome ima nevinosti. Njih štite mala deca, da bi sprečili da im niko ne naškodi. S njima sam razgovarao, i bio vrlo dirnut stanjem njihove nevinosti i ljubavi ka bližnjem, kao i njihovim nastojanjem da kriju tajnu stvar, kao i njihovim svetim strahom da se tome ne učini neko nasilje.

2602. Ima jedan narod, kaže se da je iz Indije, čija se religioznost u tome da se klanjaju Velikom Bogu (Maximus Deus) uz ovaj obred: Kad ga obožavaju, prvo sami sebe veličaju, a odmah zatim se bacaju (na zemlju?) kao da su crvi; oni takođe veruju da iznad svemira, za koji veruju da je u neprekidnom pokretu, stoji Veliki Bog, gledajući nadole šta oni rade. Pošto su njihovi religiozni obredi bili takve prirode, njima se dopušta da budu u njima i u drugom životu. Razgovarao sam s njima kada su bili pod uticajem ovakvog zamišljanja. Oni su uglavnom skromni, poslušni, u prosti srcem. Njih anđeli postupno oslobađaju ove fantazije; jer njih se poučava prema njihovoj religioznosti, da je Veliki Bog Gospod, i da mogu da sebe veličaju zato što su u stanju da ga obožavaju, ali da su inače kao crvi, i da Gospod s visine vidi sve stvari u opšte i posebno; tako se oni preko svoje religioznosti pogodno uvode da upoznaju dobra i istine.

2603. Ima Neznabožaca iz zemalja gde su ljudi crni, koji sa sobom iz sveta donose želju da se s njima postupa grubo, verujući da niko ne može ući u nebo osim preko kazni i trpljenja, i da će posle toga primiti velike radosti, koje oni nazivaju rajskim. Zato što imaju takve ideje od njihove religioznosti, s njima grubo postupaju neki koje oni nazivaju đavolima, da bi se kasnije odveli u rajska mesta (o kojima se govori u br. 1622); ali tada prime pouku od anđela da kazne i muke Gospod pretvara u dobro za njih, kao što je slučaj s onima koji su u iskušenjima; takođe, da rajске stvari nisu nebo, nego da se nebo sastoji od osećanja nebeskih i duhovnih stvari, koje su u njima; i da su oni na nekom putu ka istini, ali da su još uvek u senci neznanja. Oni su govorili sa mnom dugo vremena: za vreme njihovog trpljenja, njihov govor kao da je bio nesložan, i razlikovao se od govora ostalih; ali kad je muka prošla, i kada su bili podignuti u rajska mesta, njihov govor nije više bio onakav, nego je bio skoro anđeoski. Oni misle da je to od njihove religioznosti, da oni žele da poseduju unutrašnje stvari. Kažu da kada se s njima postupa grubo, da su onda crni, ali da kasnije odbacuju njihovo crnilo, i obuku se u belilo, znajući da su njihove duše bele, a tela da su crna.

2604. Sasvim je obično za Neznabošce, koji su se klanjali nakom Bogu u slici ili statui, da se, kada uđu u drugi život, odvedu nekim duhovima koji se pretstavljaju kao njihovi bogovi ili idoli, da bi se oslobodili svojih fantazija; i kada provedu nekoliko dana s ovim duhovima, oni se odvođe od njih. Oni koji su se klanjali ljudima, oni se ponekad njima pretstave, ili nekima čije mesto ovi zauzmu, što je slučaj sa mnogim Jevrejima, koji se pretstave Avramu, Jakovu, Mojsiju i Davidu; ali kad opaze da ovi imaju istu vrstu ljudske prirode kao i oni sami, i da im oni ne mogu ništa pomoći, oni su postidjeni, i tada idu na svoja mesta u skladu sa svojim životom. Među Neznabošcima u drugom svetu, najomiljeniji su Afrikanci, jer oni primaju dobra i istine lakše od ostalih; oni naročito vole da ih se naziva poslušnim, ali ne vernim; kažu, da se za Hrišćane može reći da su verni, jer oni imaju nauk vere, ali ne oni, osim kada ga prime ili , kao što oni kažu, kada budu u stanju da ga prime.

2605. Razgovarao sam s nekima koji su bili u Drevnoj crkvi, i koji su znali da je Gospod trebao da dođe, i koji su bili ispunjeni dobrima vere, ali su otpali i postali idolopoklonici. Oni su bili ispred, na levo, na mračnom mestu, i u jadnom stanju. Njihov je govor bio kao zvuk frule s jednim tonom, skoro sasvim lišeni racionalne misli. Rekoše da su tamo dugo dugo vremena, i da ponekad izlaze iz toga mesta, da bi obavljali neke službe, koje su niske. Oni su me potstakli da mislim o mnogim Hrišćanima koji su idolopoklonici ne izvana, nego iznutra, i koji poriču Gospoda u srcu, a tako i istine vere; i mislio sam šta ih čeka u drugom životu.

POGLAVLJE DVADESET PRVO

POSTANJE

2606. Reč Staroga Zaveta nekada se nazivala Zakon i Proroci. Pod Zakonom se mislilo na istorijske delove, koje su pet knjiga Mojsijevih, i knjige Jošuina, Sudija, Samuilova, i Careva. Prorocima se označavao proročki deo, koji su knjige Isaije, jeremije, Jezikilja, Danila, Osije, Joila, Amosa, Obadije, Jone, Miheja, Nahuma, Avakuma, Sofonije, Ageja, Zaharije, i Malahije; a takođe i Psalmi Davidovi. Istorijski delovi se tako isto nazivaju Mojsije, a otuda na nekim mestima samo Mojsije i Proroci, umesto Zakon i Proroci; a proročki deo se naziva i Ilija (vidi Uvod u osamnaesto poglavlje Postanja).

2607. Što se tiče istorijskih delova, oni su svi istiniti, osim stvari je se iznose u prvim poglavljima Postanja, koji su izmišljena istorija, i o njim se govorilo u Prvom Delu; ali iako su istorijski delovi istiniti, oni i pored toga sadrže unutrašnji smisao, a o tome smislu, kao u proročkim delovima, oni govore samo o Gospodu. Doduše, oni govore i o nebu i crkvi, kao i o stvarima koje pripadaju nebu i crkvi, ali pošto ove stvari pripadaju Gospodu, to se i one i istorijski delovi odnose na Gospoda; otuda su i delovi Reč. Sve su istorijske priče u njima pretstave, a svaka reč kojom se nešto opisuje, ima značenje. Da su istorijske priče reprezentativne, može se videti od onoga što je bilo objašnjeno o Avramu, a dalje će se videti od onoga što će biti objašnjeno, po Božanskoj milosti Gospodovoj, o Isaku, Jakovu, i o njegovih dvanaest sinova, o Egiptu, o boravku naroda u pustinji, njihovom ulasku u zemlju Hanan, i o drugim predmetima. Da svaka reč koja se koristi u istorijskim pričama ima značenje, jasno je iz onoga što je već pokazano, kao to da imena označavaju stvari, tako Egipat označava znanje, Asur Racionalno, Efraim Intelektualno, Tir znanja, Sion nebesku crkvu, Jerusalem duhovnu crkvu, a tako i ostale reči. Na isti način i ostale reči koje se koriste imaju značenja; na primer, car znači istinu, a sveštenik dobro, a tako je i sa svim stvarima u carstvu, kao što je grad, narod, pleme, vrt, vinograd, maslinjak, zlato, srebro, mjed, železo, ptice, zveri, hleb, vino, ulje, jutro, dan, svetlost; i to u istom obliku, kako u istorijskim tako i u proročkim knjigama, iako su ih napisali razni ljudi, i u razna vremena. Ovo značnije ne bi moglo da tako ima isti oblik, da Reč ne dolazi iz neba. Iz tog se može znati da Reč sadrži unutrašnji smisao; a i iz činjenice da Božanska Reč ne može da govori samo o ljudima, kao

što je Avram, Isak, Jakob, i njihovo potomstvo, koje je bilo najgora nacija (narod), o njihoviom carevima, ženama, sinovima, kćerima, naložnicama, lupežima, i sličnim stvarima koje, posmatrane same zasebe, nisu vredne da se pomenu u Reči, osim ako njima nisu pretstaljene i označene takve stvari kao što su one u Gospodovm carstvu: - ove su vredne da se pominju u Reči.

2608. Kod Proroka ima mnogo ovakvih stvari, kao što su odlomci navedeni u br. 1888, kao i ovaj kod Isaije: *Za to će ridat Moabac za Moapcem, svi će ridati; nad temeljima Kir-Aresetskim, jer su razvaljeni. I polja Hezebonska posušiše se i čokot Sabamski; gospoda narodna potrše krasne loze njegove, koje dosezahu do Jazera i vijahu se po pustinji; odvode njegove pružahu se i prelažahu preko mora. Za to ću plakati plačem Jezerskim za čokotom Sabamskim; zalijevaću te suzama svojim, Hazebone i Elealo, jer pjesma o ljetini i žetvi pade (XVI.7-9).* I kod Jeremije: *Čuje se vika iz Oronaima, pustošenje i satiranje veliko. Moab se str; stoji vika djece njegove. Jer će se putem Luitskim dizati plač bez prestanka; i kako se silazi u Oronaim neprijatelj će čuti strašnu viku. Jer kad sud dođe na zemlju ravnu, na Helon i na Jazu i Mefat, i na Dibon i na Nebon i Bet-Deblatajim. I na Kirijtajim i na bet-Gamul i na Bet-Moan. I na Kariot i na Bozru (XLVIII.3-5,21-23).* Ovakav je proročki deo Reči na mnogim mestima, i to bi bilo beskorisno da nema unutrašnjeg smisla, te pošto je Reč Božanska, ona treba da sadrži zakone nebeskoga carstva, u koje čovek treba da dođe.

2609. Ali što se tiče *zapovesti* života, kao što su oni u Desetoknjižju (Dekalogu), i mnogih stvari u Zakonu i Prorocima, pošto su one korisne u samom čovekovom životu, one treba da se koriste u oba smisla, kako doslovnom tako i unutrašnjem; stvari sadržane u doslovnom smislu bile su za plemena i narode toga vremena, koji nisu razumevali unutrašnje stvari; a stvari sadržane u unutrašnjem smislu su bile za anđele, koji se ne brinu o spoljašnjim stvarima. Da zapovesti Dekaloga nisu sadržale i unutrašnje stvari, one ne bi bile proglašene sa Sinajskog Brda uz onakvo veliko čudo; jer ovakve stvari kao što je da treba poštovati roditelje, da ne treba krasti, ubijati, preljubočiniti, zavideti na

tuđu imovinu, to su zapovesti koje su poznate i Neznabošcima, i koje su sadržane u njihovim zakonima, te koje su sinovi Izrailjevi tredali da znaju i bez ovakvog proglašavanja. Ali pošto ove zapovesti služe čovekovom životu, i pošto su bile kao spoljašnja forma koju je stvorio unutrašnji smisao, te su bili saobrazni (unutrašnji i spoljašnji smisao), stoga su te zapovesti date iz neba na Sinajskom Brdu popraćene onakvim velikim čudom; a u unutrašnjem smislu, one su bile izgovarane i čule su se u nebu, dok su se izgovarale i slušale na zemlji. Na primer, kad se reklo da treba poštovati roditelje kako bi se čoveku dani produžili na zemlji, anđeli koji su bili u nebu, opazali su Gospoda i Njegovo carstvo, koje treba da pripada onima koji se Njemu klanjaju od ljubavi i koji imaju veru u Njega, da će uživati Njegovo carstvo u večnosti kao Njegovi sinovi i naslednice, dok ljudi pod roditeljima razumeju doslovno njihove roditelje, pod zemljom zemlju Hanan, pod produženjem dana, njihove godine života. Kad je rečeno, *Ne ukradi*, anđeli koji su bili u nebu, opazali su da ne treba ništa oduzimati od Gospoda, to jest da ne treba da sebi pripisuju pravdu i zaslugu; a ljudi na zemlji su razumeli da ne treba da krađu. Jasno je da su ove zapovesti istinite u oba smisla. Opet, kad je rečeno, *Ne ubij*, anđeli u nebu su razumeli da ne treba nikoga mrzeti, i da ne treba ugasiti ni jedno dobro ili istinu u drugima; ali ljudi na zemlji su to razumeli da ne treba ubijati svoje prijatelje. Tako je i s ostalim zapovestima.

POGLAVLJE XXI.

- 1. I Jehova pohodi Saru, kao što bješe rekao, i učini Jehova Sari, kao što bješe kazao.*
- 2. Jer zatrudnje i rodi Sara Avramu sina u starosti njegovoj u isto vrijeme kada kaza Jehova.*
- 3. I Avram nadje ime sinu koji se rodio, kojega mu rodi sara, Izak.*
- 4. I obreza Avram sina svojega Izaka kad bi od sedam dana, kao što mu zapovijedi Bog.*

5. **A Avramu bješe sto godina kad mu se rodi Izak.**
6. **A Sara reče. Bog mi učini smijeh; ko god čuje, smijaće mi se.**
7. **I reče: ko bi rekao Avramu da će Sara dojeti djecu? Ipak mu rodih sina u starosti njegovoj.**
8. **I kad dijete odraste da se odbije od sise ,učini Avram veliku gozbu onaj dan kad odbiše Izaka od sise.**
9. **I Sara vidje sina Agare Egipćanke, koja ga rodi Avramu, gdje se podsmijeva.**
10. **Pa reče Avramu: otjeraj ovu robinju sa sinom njezinim, jer sin ove robinje ne će biti našljednik s mojim sinom, Izakom.**
11. **A to Avramu bi vrlo krivo radi sina njegova.**
12. **Ali Bog reče Avramu: nemoj da ti je krivo radi djeteta i radi robinje tvoje. Što ti je god kazala Sara, poslušaj; jer će ti se u Izaku sjeme prozvati.**
13. **Ali ću i od sin robinjima učiniti narod, jer je tvoje sjeme.**

14. **I Avram ustav u jutro rano, uze hljeba i mješinu vode, i dade Agari metnuvši joj na leđa. A ona otišavši lutaše po pustinji Bersabejskoj.**
15. **A kad nesta vode u mješini, ona baci dijete pod jedno drvo.**
16. **Pa otide koliko se može strijelom dobaciti, i sjede prema njemu; jer govoraše: da ne gledam kako će umrijeti dijete. I sjedeći prema njemu stade iza glasa plakati.**
17. **A Bog ču glas djetinji, i anđeo Božiji viknu s neba Agaru, i reče joj: što ti je, Agaro? Ne boj se, jer Bog ču glas djetinji odande gdje si.**
18. **Ustani, uzmi dijete i uzmi ga u naručje; jer ću od njega učiniti velik narod.**
19. **I Bog joj otvori oči, i ugleda studenac; i otišavši napuni mješinu vode, i napoji dijete.**

20. I Bog bijaše s djetetom, te odraste, i življaše u pustinji, i posta strijelac.

21. A življaše u pustinji Faranu. I mati ga oženi iz zemlje Egipatske.

22. U to vrijeme reče Abimaleh i Fokol vojvoda njegov Avramu govoreći: Bog je s tobom u svemu što radiš.

23. Zakuni mi se sada Bogom da nećeš prevariti mene ni sina moga ni unuka mojega, nego da ćeš dobro onako kako sam ja tebi činio i ti činiti meni i zemlji u kojoj si došljak.

24. A Avram reče: hoću se zakleti.

25. Ali Avram prekori Abimeleha za studenac, koji uzeše na silu sluge Abimelehove.

26. A Abimeleh reče: ne znam ko je to učinio, niti mi ti kaza, niti čuh da danas.

27. Tada Avram uze ovaca i goveda, i dade Abimelehu, i uhvatiše vjeru među sobom.

28. A Avram odluči sedam jaganjaca iz stada.

29. I Abimeleh reče Avramu: šta će ono sedam jaganjaca što si odlučio?

30. A on odgovori: da primiš iz moje ruke ono sedam jaganjaca, da mi bude svjedočanstvo da sam ja iskopao ovaj zdenac.

31. Otuda se prozva ono mjesto Betsabeja, jer se ondje zakleše obojica.

32. Tako uhvatiše vjeru na bersabeji, i ondje prizva ime Jehove Boga vječnoga.

33. A Avram posadi lug na Bersabeji, i ondje prizva ime Jehove Boga vječnoga.

34. I Avram življaše kao došljak u zemlji Filistejskoj mnogo vremena.

SADRŽAJ:

2610. U unutrašnjem smislu, ove se prvo govori o Gospodovom Božanskom Racionalnom, koje je pretstavljeni Izakom, stihovi 1-8.

2611. Iza toga o čisti ljudskom Racionalnom, koje je tada bilo odvojeno, a koje je pretstavljeno sinom Agare Egipćanke, stihovi 9-12.

2612. Kada se ovo odvojilo, duhovna crkva je pretstavljena isim, to jst, Agaranim sinom, a i njegovom majkom; o ovoj crkvi i o njenom stanju, govori se u stihovima 13-21.

2613. O ljudskim racionalnim stvarima koje su pridruene (pridodate) nauku (doktrini) vere, koja je u sebi Bpžanska, stihovi 22 do kraja.

2614. Nauk (doktrina) kod onih koji se pridruže je Bersabeja (pretstavljena je Bersabejom), stihovi 14,31,33.

UNUTRAŠNJI SMISAO.

2615. Stih 1. *I Jehova pohodi Saru kao što bješe rekao, i učini Jehova Sari, kao što bješe kazao. I Jehova pohodi Saru, označava prisustvo Božanskog Nebeskog u Božanskom Duhovnom: kao što bješe rekao, označava da je On opažao: i Jehova učini Sari, označava stanje jedinstva: kao što je kazao, označava da je On mislio.*

2616. *I Jehova pohodi Saru: da ovo označava prisustvo Božanskog Nebeskog u Božanskom Duhovnom, vidi se iz značenja Jehove, a to je Božansko nebesko, to jest, Božansko Dobro, ili Esse samo, a pošt je od ljubavi i milosti, to je ono dobro samo; i od značenja Sare, a to je Božansko Duhovno, to jst, Božanska istina, o kojoj vidi br. 1468,1901,2063,2965,2507.*

2617. *Kao što je rekao: da ovo označava da je On opažao, vidi se iz značenja reći u istorijskim delovima Reči, da je to opažati, a o čemu vidi br. 2238,2260,2552.*

2618. I učini jehova Sari: da ovo označava stanje jedinstva, naime, Gospodovog Božanskog Duhovnog u Njegovom Božanskom nebeskom, vidi se iz značenja činiti, kada se to povezuje Božanskim Gospodovim, a što je sve ono što je učinjeno, stoga celo stanje; i iz značenja Jehove, i Sare, o kojima vidi br. 2616. Što e tiče jedinstva Gospodovog Božanskog Duhovnog u Njegovom Božanskom Nebeskom, to je sami brak dobra i istine, od kojega potiče nebeski brak; ovaj brak je Gospodovo carstvo unebima i na zemlji, i zbog toga se ospodovo carstvo u Rerči naziva brakom i upoređuje s brakom; razlog, a koji je tajna, je u tome od braka Božanskog dobra i istine, i Božanske istine i dobra u Gospodu, dlazi sva bračna ljubav, preko nje sva nebeska i duhovna ljubav. Druga tajna koja se sakrivena u ovim rečim, Jehova pohodi Saru, kao što bješe rekao, i jehova učini sarikao što bješe kazao, ne može se izneti, jer je neizreciva, jer ove reči obuhvataju samo stanje jedinstva Gospodovog Božanskog s Njegovim Ljudskim. Kako ovo (jedinstvo)izgleda, ospod pokazuje anđelima u nebeskoj svetlosti, i to ilustruje pomoću neiskazivih pretstava, ali se one ne mogu pokazati ljudima jer bi se morali pokazai uz pomoć onih stvari koje su u sbvetlostisveta, s kojima se onene privlače (prema kojima nemaju afiniteta); osim toga, one izgledale još zamalejnije ako bi se opisivale od ovbakovih stvari (od emaljskog svetla).

2619. Kao što bješe kazao: da ovo označava da je tako mislio, vidi se iz značenja kazati, što je misliti, o čemu vidi br. 2271, 2287. Opažanje, koje je označeno sa *Jehova reče*, je bilo od Božanskog Nebeskog preko Božanskog Duhovnog, pa tako izgleda u smislu slova kao da se ovo ponavlja; naime, *kao što reče*, pa odmah zatim *i kao što kaza*. Ali na šta se misli pod opažanjem od Božanskog Nebeskog, i po misli (mišljenjem) od Božanskog Nebeskoh preko Božanslog Duhovnog, nije nešto što može čovek da razume ni kad se rasvetli s onim što se najjasnije vidi na ovome svetu. Iz ovoga se vidi koliko mnogo, čak i beskonačno mnogo, ima ovakvih.(koje se ne mogu obuhvatiti ljudskom idejom). Misao (mišljenje) je od opažanja, vidi br. 1919, 2515. Ovakav je slučaj sa čovekom:- On opaža od dobra, dok misao dolazi od istine; dobro pripada ljubavi i njenim osećanjima, pa je i opažanje otuda, ali istina pripada veri, pa stoga vera pripada misli. Prethopdno je označeno onim što je u istorijskim delovima Reč

označeno sa *reći*, a potonje sa *kazati*; ali kada se *reći* pomene samo, ponekad označava opažati, a ponekad misliti, jer *reći* obuhvata i jedno i drugo.

2620. Stih 2. *I zatrudnje i rodi Sara Avramu sina u starosti njegovoj u isto vrijeme koje kaza Jehova. I zatrudnje i rodi Sara, označava da je bilo i da je postojalo; Sara Avramu, označava da je to dolazilo od jedinstva Gospodovog Božanskog Duhovnog sa Božanskim Nebeskim; sina, označava Božansko Racionalno: u starosti njegovoj, označava kad se navršilo vreme da se odbaci Ljudsko: u isto vrijeme, označava onda kada je Racionalno postalo takvo da je moglo da prima; koje kaza Jehova, označava da je On hteo.*

2621. *Jer zatrudnje i rodi: da ovo označava da je bilo i postojalo Božansko Racionalno, od jedinstva Gospodovog Božanskog Duhovnog i Njegovog Božanskog Nebeskog, vidi se iz značenja začeti i roditi, jer se u Reči, u unutrašnjem smislu, misli samo na začeca i rađanja duhovnih i nebeskih stvari, vidi br. 2584; ali se u ovom slučaju misli na Božanska začeca i rađanja, jer je predmet o kom se govori Gospodovo Božansko Racionalno koje je postalo Božansko; tako se i misli o Njemu, naime o Gospodu, na Koga se odnose *Esse i Existere*. (biti i postojati),jer je On jedini koji i *Je* i koji *Postoji*. A što se tiče *esse i existere*, izgleda da je to skoro ista stvar, ali nije. Svaka osoba i svaka stvar ima svoje *esse* kroz začeca, a svoje *existere* kroz rođenje; stoga je začeca pre rođenja, pa je tako *esse* pre *existere*. Duša je samo *esse* čoveka, ali njegov osetilni i delesni delovi su njegovo *existere*, jer prvašnje postoji po potonjem. Nebeska i duhovna ljubav je samo *esse* čoveka koji se iznova rađa, ali njegovi racionalni i osetilni delovi su, kada su pokrenuti ljubavlju, njegovo *existere*. Tako je sa svim u opštem i u posebnom u celom svemiru, jer nema ničega što nema svoje začeca da ni bilo, i što nema svoje rođenje da bi postojalo (*existere*); a ovo se može ilustrovati i na ovaj način – ali ovo je samo za učene – da svaki efekat ima svoj uzrok, i da svaki uzrok ima svoj cilj, a cilj je *esse* uzroka, a uzrok je *existere* cilja; na sličan način uzrok je *esse* efekta, a efekat je *existere* uzroka.*

2622. Sara Avramu: da ovo označava da je ovo dolazilo od jedinstva Božanskog Duhovnog sa Božanskim Nebeskim, vidi se iz reprezentacije Sare, koja je Božansko Duhovno, ili Božanska istina, o čemu vidi br. 1468, 1901, 2063, 2065, 2172, 2173, 2198, 2507; i iz reprezentacije Avrama, koji je Božansko Nebesko, ili Božansko dobro, o čemu vidi br. 1989, 2011, 2172, 2198, 2501. O jedinstvu Božanskog Duhovnog s Božanskim Nebeskim, vidi šta je gore rečeno, br. 2618.

2623. Sina: Da ovo označava Božansko Racionalno, vidi se iz značenja *sina*. U unutrašnjem smislu Reči, sin označava istinu, vidi br. 489, 491, 533, a pošto je istina glavna stvar u Racionalnom (br. 2072, 2189), stoga se i Racionalno označava sinom; ali u ovom slučaju označava Božansko Racionalno, u kome je uglavnom dobro; ovo Božansko Racionalno oznčeno je Izakom, koji je sin o kome se govori, a o kojemu će biti ubrzo više rečeno.

2624. U starosti njegovoj: da ovo označava kada se navršilo vreme da se odbaci Ljudsko, može se videti iz značenja *starosti*, a to je stanje kad treba odložiti Ljudsko, i obući se u Božansko, o čemu vidi br. 2198; jer je Avram u to vreme bio star čovek od sto godina, a tim se brojem označava punina jedinstva, kao što će se pokazati u objašnjenju stiha 5.

2625. U isto vrijeme: da ovo označava vreme kad je Racionalno moglo da primi, vidi se iz značenja *vremena*. Postoje dve stvari koje, za života u svetu, izgledaju suštinske, jer su svojstva prirode, naime, prostor i vreme. Ali u drugom životu ove stvari nemaju značaja; istina, u svetu duhova one i imaju nekog značaja, zato što novodošli duhovi nose sa sobom od tela ideju o prirodnim stvarima; međutim, oni kasnije opaze da nema ni prostora ni vremena, nego samo stanja umesto (prostora i remena), i da su stanja u drugom životu saobrazna

prostorima i vremenima u prirodi; i to stanja u pogledu *esse* su saobrazna prostorima, a stanja u pogledu *existere* saobrazna su vremenima. O prostoru ili mestu vidi br. 1274, 1379, 1380, 1382. Iz svega ovoga svako može videti kakvu ideju čovek može imati o stvarima koje pripadaju drugom životu, i o tajnama vere; naime, da nije voljan da u njih veruje sve dok ih ne shvati pomoću onih stvari koje su u svetu, to jest, pomoću čulnih stvari. Stoga on ne može a da ne pretpostavi da kad bi se oslobodio prostora i vremena, on bi se pretvorio u ništa, to jest da mu ne bi ostalo ništa od čega bi mogao osećati i misliti, jer bi mu ostalo samo nešto zbrkano i neshvatljivo; a slučaj je upravo obrnut: anđeoski život se ne može opisati, jer je on najmudriji i najsrećniji od svih života. To je razlog da se starošću ne označava u unutrašnjem smislu Reči kasno doba života nego određena stanja, pa stoga u ovom stihu starošću se ne označava starost; isto tako, zašto brojevi ne označavaju brojeve nego određena i specična stanja, kao što je broj stotinu godina, o čemu ćemo ubrzo govoriti. Iz svega se sada vidi da *u isto vreme* označava stanje kada je racionalno počelo da prima (istine?). U pogledu ovoga pitanja, naime, da je Božansko Racionalno bilo i postojalo od sjedinjenja Gospodovog Božanskog Duhovnog sa Njegovim Božanskim Nebeskim, kada se vreme navršilo da odbaci Ljudsko, i kad je Racionalno postalo takvo da je moglo da primi (istine ili Božansko?) (ove stvari su označene time što je došlo do začeca i rođenja sina Avramu kad je bio ostareo; treba znati da Ljudsko počinje u najdubljen delu Racionalnog, vidi br. 2106, 2194; i da je Gospod postupno napredovao ka sjedinjenju Ljudske suštine sa Božanskom, i Božanske sa Ljudskom, br. 1864, 2033, 2523; i to vlastiom moći, br. 1921, 2925, 2026, 2083; preko neprekidnih otkrovenja od Njegovog Božanskog, br. 1616, 2500; i to sve dok na kraju nije izbacio sve materinsko Ljudsko, br. 1414 1444, 2574; i da je tako očinio Svoje Ljudsko Božanskim u pogledu Racionalnog, prema onome što je sadržano u ovome stihu. Otuda se vidi kako treba razumeti ovu tvrdnju, *Kad su se navršili dani da se odloži Ljudsko, i kada je Racionalno postalo takvo da je moglo da prima*; neka ideja o ovome predmetu može se oblikovati iz onoga što se ostvuruje kod čoveka koji se iznova rađa: nebeske stvari koje pripadaju ljubavi, i duhovne stvari koje pripadaju veri, njih Gospod ne usađuje od jednom, nego postepeno; i onda kad Racionalno preko njih postane takvo da je u stanju da prima (istine i dobra?), on je tek tada iznova rođen, uglavnom

preko iskušenja u kojima pobeđuje; kad se ovo završi, ispunilo se vreme (dani) da odloži starog čoveka i obučese u novoga. O čovekovom preporađanju, vidi br. 677, 679, 711, 848, 986, 1555, 2475.

2626. *Kad kaza Bog*: da ovo označava da je On hteo, vidi se iz značenja *kazati*, što je misliti, o čemu vidi br. 2271, 2287, 2619; a razlog da se ovde označava hteti (volja) je u tome što *Bog kaza*, jer misliti kod Božanskog je hteti. (*Prim. prev. kod Božanskog misao i volja su sjedinjeni*).

2627. Stih 3. *I Avram nadjede ime sinu koji mu se rodi, kojega mu rodi Sara, Izak. I Avram nadjede ime sinu koji mu se rodi*, označava kvalitet Racionalnog, da je ono Božansko: *kojega mu rodi Sara*, oznčava *esse* i *existere* Božanskog Duhovnog sjedinjenog sa Božanskim Nebeskim: *Izak*, označava Božansko Racionalno.

2628. *Avram nadjede ime sinu koji mu se rodi*: da ovo označava kvalitet Racionalnog, da je ono Božansko, vidi se iz značenja Avrama, koji označava Gospoda u pogledu Božanskog Nebeskog, ili Božanskog dobra, o kome je često govoreno; i iz značenja nadjenuti ime, što označava kvalitet, o čemu vidi br. 144. 45, 1754, 1896, 2009; i iz značenja sina, kojim se označava Racionalno, o kojem vidi r. 2623; takođe i iz značenja *rodi mu*, što označava postojati od Božanskog. Otuda je jasno da *Avram nadjede ime sinu koji mu rodi*, da to označava njegov kvalitet, da je bio Božanski. Iz ovih nekoliko reči sijaju tri tajne za one koji su u unutrašnjem smislu. *Prva* tajna je da je Gospodovo Božansko Ljudsko postojalo od Božanskog samog, predmet o kome se dalje govori u ovome stihu. *Druga* je, da Gospodovo Božansko Ljudsko nije bilo samo začeto, nego i rođeno od Jehove; otuda se Gospod u pogledu Božanskog Ljudskog naziva Sin Božiji, i Jedino-rođeni, Jovan I.14,18, 49; III.16,18,35,36; V.19-27; VI.69; IX.35; X. 36; XI. 27;XIV. 13, 14; XVII.1; XX.31; slično i kod ostalih Jevanđelista. *Treći* je, da je

Gospodovo Božansko Ljudsko ime Jehovino, that is, Njegov kvalitet, vidi Jovan XII.28.

2629. *Kojega mu rodi Sara: da ovo označava esse i existere od Božanskog Duhovnog sjedinjenog sa Božanskim Nebeskim, vidi se iz značenja roditi, što je postojati, o čemu vidi br. 2621; a kako rođenje pretpostavlja začće, to je rođenje ili existere od Božanskog Duhovnog, a začće je esse od Božanskog Nebeskog, koji su u ovom slučaju sjedinjeni, gde rođenje ovde označava i esse i existere. Takođe i iz reprezentacije Sare, koja označava Božansko Duhovno ujedinjeno s Božanskim Nebeskim, o kojem vidi br. 1468, 1901, 2063, 206, 2172, 2198, 2507. Ovo su tajne preduboke da bi se mogle opisati, ili ilustrovani bilo čim u ovome svetu: ali one su za anđeoske umove, pa se i pokazuju (anđelima) u nebeskom svetlu u neiskazivim stvarima. (prim.prev. za autora, unutrašnji smisao nije samo niz reči kojim su saobrazne pojave u nevidljivom svetu, nego je to stanje duha i srca anđela koji doživljavaju unutrašnji smisao, svaki prema svom duhovnom stanju. Osim toga, postoji više nego jedan unutrašnji smisao; prvi je istorijski-unutrašnji koji govori o razvoju crkve ili crkava, od Pradrevne napred, drugi je unutrašnji-duhovni koji govori o preporodu jednog čoveka, a treći je o procesu sjedinjavanja Gospodovg Božanskog s Ljudskim. Anđeli Duhovnog neba osećaju i misle o Duhovnom značenju preporoda jednog čoveka, dok anđeli trećeg neba, o tome kako je Bog postao Čovek, i sjedinio se u Bogočoveka, pri čemu treba razlikovati Ljudsko Gospodovo od večnosti po kome je oblikovan čovek na zemlji, od Ljudskog koje je bilo sklono zlu a koje je nasledio preko majke. On je poslavo ono Ljudsko koje je imao od večnosti (ab aeterno), a odbacio ono od majke. Ovo učenje o dva Ljudska je postupno sazrevalo kod autora, i u ovome delu Nebeske Tajne on zna za razliku između da Ljudska, ali ne daje joj još pravi značaj, koji se može videti u njegovim kasnijim delima).*

2630. Da je Izakom označeno Božansko Racionalno, vidi se iz onoga što je rečeno o Avramu, Izaku, i Jakovu (br. 1893, 2066, 2083), naime, da Avram pretstavlja vrhovno Božansko, Izak Njegovo Božansko Racionalno, a Jakov

Njegovo Božansko prirodno, kao što će se videti u onome što sledi, kada se bude govorilo o Izaku.

2631. Stih 4. *I obreza Avram sina svojega Izaka kad bi od sedam dana, kao što mu zapovijedi Bog. Obreza Avram sina svojega Izaka kad bi od sedam dana, označava početak i nastavak: kao što mu Bog zapovijedi, označava da je to po Božanskom redu.*

2632. *I obreza Avram sina svojega Izaka: da ovo označava pročišćavanje Racionalnog, vidi se iz značenja *biti obrezan*, a što je biti očišćen, o čemu vidi br. 2039; kao i iz reprezentacije Izaka, a to je Božansko Racionalo, o kojem vidi br. 2630. Da je Gospodovo prvo Racionalno bilo rođeno kao kod drugih ljudi, to jest, preko reči-znanja i spoznaja, bilo je pokazano kad se govorilo o Ismailu, kojim je bilo predstavljeno to Racionalno. Pošto se ovaj um (prvo Racionalno) rodio pomoću reči-znanja i saznanja i pošto je, kao i kod drugih ljudi, to bilo spoljašnjim putem, a to je preko čula, to je ono moralo da ima u sebi i stvari od sveta, jer ideje Racionalnog od njih potiču, a to još pre što je sadržalo i nasleđe od majke. Ove svetske stvari i ovaj nasleđeni deo, to je bilo ono što je Gospod postupno odstranio iz Svog Racionalnog, i to sve dok nije bilo u stanju da prima Božansko, vidi br. 2624, 2625. Tada je bilo rođeno Božansko Racionalno, koje je predstavljeno Izakom (vidi br. 2630), a ovo nije bilo spoljašnjim putem, koji je preko čula, kao što je bilo s prethodnim Racionalnim, nego unutrašnjim putem od Božanskog samog, vidi br. 2628, 2629; a pošto se to nije izvelo od jednom nego postupno (vidi br. 1690, 2033), nego je bilo pročišćavano, i to neprekidno, a što je označeno Avramovim obrezivanjem Izaka kad je ovome bilo sedam dana. Da je Gospod postepeno učinio Svoje Racionalno Božanskim, i da ga je neprekidno čistio, vidi se iz onoga što je napisano kod Jovana: *Oče! Proslavi ime Svoje. Tada glas dođe s neba: proslavio sam i opet ću poslaviti (XX.28)*. Proslaviti znači učiniti Božanskim, vidi gore br. 1603, 1999. U Drevnoj Crkvi samo je to i bilo označeno obrezivanjem, naime, čišćenje od ljubavi prema sebi i svetu, a to se radilo postupno i neprekidno (vidi br. 2039,2046, 2049, 2056), osobito onda*

kada se čovek rađa iznova, ili preporađa, jer tada Gospod utiče unutrašnjim putem, to jest, preko dobra i savesti, i odvaja postupno i neprekidno ono što prijanja od nasleđa i od počinjenog zla.

2633. *Kad bi od sedam dana:* Da ovo označava početak i nastavak, vidi se iz značenja osmog dana, kada je obavljeno obrezivanje, da on (osmi dan) označava početak a tako i nastavak, o čemu vidi br. 2044.

2634. Kao što mu zapovijedi Bog: da ovo označava (da je to bilo) po Božanskom Redu, vidi se iz značenja Božjeg naređea ili Njegovovih zapovesti. Zapovesti Božje su sve stvari u opštem i u posebnom koje pripadaju Božanskom redu, tako da je Božanski red neprekidno zapovedanje Božje; pa je stoga živeti prema zapovestima Božijim živeti prema Božanskom redu, i biti u Božanskom redu; otuda ovde Božja zapovest označava Božanski red. Bilo je to po Božanskom redu da se svako muško obreže osmog dana posle rođenja, ne da su obrezani tako ulazili u carstvo Božije lakše od osalih, nego zato što je ovaj obred u Reprezentativnoj Crkvi bio saobrazan očišćenju srca, a o čemu će biti reči na drugome mestu, po Božanskoj milosti Gospodovoj. Po Božanskom je redu da se srce, to jest, unutrašnji čovek, postupno i neprestano čisti od zala i njihovih požuda, i od obmana i njihovih fantazija. Zapovesti o očišćenju srca sve su u opštem i u posebnom deo Božanskog reda; pa stoga koliko čovek živi po ovim zapovestima, toliko je u Božanskom redu, a koliko živi u njemu, toliko Gospod sve stvari u njemu, kako racionalne tako i znanja-reči, uređuje prema redu koji postoji u nebima; otuda to da čovek postaje malo nebo koje je saobrazno univerzalnom nebu.

2635. Stih 5. *A Avramu bješe sto godina kad mu se rodi sin Izak. Avramu bješe sto godina,* oznčava stanje punog jedinstva: *kad mu se rodi sin Izak,* označava kada je Gospodovo Racionalno postalo Božansko.

2636. A Avramu bješe sto godina: da ovo označava da je jedinstvo bilo potpuno, vidi se iz značenja *stotinu*, a to je potpuno, o čemu će se ubrzo govoriti; i iz značenja *godina*, a to je stanje (o čemu vidi br. 482, 487, 488, 493, 893); ovde stanje jedinstva. Na šta se misli pod stanjem punog jedinstva Gospodovog Božanskog s Njegovim Ljudskim ili, što je isto, s Racionalnim (jer Ljudsko počinje u najdubljem delu Racionalnog, vidi br. 2106, 2194), ne može se objasniti da bi se sasvim razumelo, ali se može ilustrovati onim što se kod čoveka naziva puno stanje, kada se popravlja i preporuča. Dobro je poznato da se čovek ne može iznova roditi pre nego odraste, jer on tek tada vlada svojim razumom i sudovima, i tek tada može primiti dobro i istinu od Gospoda. Pre nego dođe u to stanje, Gospod ga priprema unoseći u njega ono što može da posluži kao zemlja koja će primiti seme istine i dobra, a to su mnoga stanja nevinosti i ljubavi prema bližnjemu, kao i saznanja o dobru i istini, i misli koje potiču od ovih; i to traje mnogo godina pre nego se on preporodi. Kad čovek primi ove stvari, i kada je pripremljen na taj način, za njegovo se stanje kaže da je puno, jer je tada njegova unutrašnjost pripremljena za primanje. Sve ove stvari u čoveku koje prima kao darove od Gospoda pre preporoda, i pomoću kojih se preporuča, nazivaju se ostacima (*reliquiae*), koje su u Reči označene brojem deset (vidi br. 56, 1738, 2284), i brojem stotinu, kada je stanje preporoda potpuno. Ovo može poslužiti kao ilustracija onoga što je označeno stanjem punog jedinstva Ljudskog s Božanskim u Gospodu, naime, kad je On Svojom sopstvenom moći, kroz pobeđe u iskušenjima, i kroz sile Božanske mudrosti i inteligencije, Sebi pribavio toliko Božanskog u Ljudskom, to jest, u Racionalnom, da je mogao sjediniti Božansko samo sa Božanskim koje je stekao u Racionalnom. Kako bi se ovo stanje pretstavilo, to se moralo desiti da, iako je Avram boravio nekoliko godina u Hananu, ipak se Izak nije mogao roditi sve dok Avramu nije bilo sto godina. Ovo su tajne sadržane u broju sto godina, koliko je Avram bio star. Da broj stotina označava ono što je puno (potpuno), vidi se iz drugih odlomaka u Reči, kao kod Isaije: *Ne će više biti ondje malog djeteta ni starca koji ne bi navršio dana svojih; jer će dijete umirati od sto godina, a grješnik od sto godina biće proklet (LXV.20)*, gde vrlo jasno stotina označava ono što je punina mjere, jer se

kaže, Ne će više biti maloga djeteta, ni starca koji ne bi navršio svojih dana, to jest, dete i starac od sto godina, to jest, kada je stanje puno. Kod Mateje: I svaki koji ostavi kuće, i braću, ili sestre, ili oca, ili mater, ili ženu, ili djecu, ili zemlju, imena mojega radi, primiće *sto puta* toliko, i dobiće život vječni (XIX.29; MarkoX.29,30), gde *sto puta* toliko (stostruko) označava ono što je puno, ili, *dajte i daće vam se: mjeru dobru i nabijenu i stresenu i prepurnu daće vam u naručje vaše*, kod Luke VI.38. Kod Luke: A drugo (sjeme) pade na zemlju dobru, i iznikavši donese *rod sto puta* onoliko (VIII.8; Mat. XIII.8,23; Marko IV.20), gde stotina označava ono što je puno; ovaj broj se ne bi pominjao da nema značenje. Na sličan način Gospod u parabolama kaže dužnicima, da je jedan dugovao *sto mjera ulja, a drugi so mjera žita* (Luka XVI.5-7); tako i na drugim mestima gde se nešto opisuje sa stotinu. Slično je i s brojem hiljadu (tisuću), o kojem broju vidi br. 2575.

2637. *Kad mu se rodi sin Izak*: da ovo označava Gospodovo Racionalno koje je postalo Božansko, vidi se iz značenja *biti rođen*, što je *postojati*, a o čemu vidi br. 2584, 2621, 2629; i iz reprezentacije Izaka, a to je Božansko Racionalno, o kojem vidi br. 2630; kaže se da je rođen Avramu, kad je (Racionalno) postalo Božansko, kao i gore (stih 3), Avram nadjede ime sinu koji *mu se rodi*, vidi br. 2628.

2638. Stihovi 6,7. *A Sara reče: Bog mi učini smijeh; ko god čuje, smijaće mi se. I reče: ko bi rekao Avramu da će Sara doći djecu? Ipak mu rodih sna u starosti njegovoj. A Sara reče*, označava opažanje od Božanskog Duhovnog: *Bog mi učini smijeh*, označava osećanje nebeske istine: *ko god čuje, smijaće mi se*, označava da sve (stvari) treba da imaju ovakvo osećanje: *ko bi rekao Avramu, da će Sara doći djecu?* označava da je Gospod vlastitom moći usadio Ljudsko u Božansko: *Ipak mu rodih sina u starosti njegovoj*, označava da se ovo dogodilo kada su se dani navršili.

2639. Sara reče: Da ovo označava opažanje (koje dolazi) od Božanskog Duhovnog, vidi se iz značenja *reći*, a to je *opažati*, o čemu je bilo često govora; i iz reprezentacije Sare, koja onačava Božansko Duhovno, ili Božansku istinu, o kojoj vidi br. 2622.

2640. Bog mi učini smijeh: da ovo označava osećanje nebeske istine, vidi se iz značenja smeha, a to je osećanje istine, o kojemu vidi b. 2072, 2216; i iz značenja *Bog učini*, a to označava nebesko od kojega je to.

2641. Ko god čuje, smijaće mi se: da ovo označava da sve stvari koje su u tome, treba da imaju ovo osećanje, vidi se iz značenja *čuti i smejati se*. Slušanje se u Reč odnosi na one stvari koje pripadaju osećanju, a gledanje na one koje se odnose na misao, kao što se može videti iz mnogih odlomaka u Reči, a isto ako i iz saobraznosti, vidi br. 2542. Pošto se ovde radi o nebeskoj istini, kaže se, *ko god čuje*, čime su označene sve stvari koje pripadaju osećanju. Smejanje označava osetiti istinu, ili imati osećanje istine, vidi br. 2072, 2216,2640.

2642. I reče: Da ovo označava misao, vidi se iz značenja *reći*, a to je *opažati*, a isto tako i *misliti*, o čemu je gore bilo govora, vidi br. 2619 na kraju.

2643. Ko bi rekao Avramu da će Sara dojeti djecu?

Da ovo označava da je Gospod Svojom vlastitom moći usadio Ljudsko u Božansko, vidi se iz reprezentacije Avrama, a i Sare; i iz značenja *dojiti i sinovi*. Da Avram pretstavlja Božansko dobro, a Sara Božansku istinu, bilo je gore pokazano. Da je mleko duhovno od nebeskog porekla, ili istina od dobra, može se videti br. 2184; pa stoga davati mleko ili dojeti označava ovo usađivati. Da sinovi označavaju istine, u ovom slučaju one koje su u Racionalnom, vidi se iz značenja sinova, br. 489-491,553. Razlog da ove stvari označavaju, u

unutrašnjem smislu, da je Gospod vlastitom snagom usadio Ljudsko u Božansko, je u tome što je Božanska istina isto što i Božansko Ljudsko; i kad se kaže da je ovo došlo sinove Avramove, značenje je da je Gospod usadio Ljudsko u Božansko, i to usađivanje Ljudskog On je izveo vlastitom moći. Ali ove se stvari ne mogu objasniti kako bi se do kraja shvatile, a ako se više reklo, to bi samo zatamnilo predmet ; jer ovo su Božanske stvari, koje se mogu pretstaviti samo anđelima preko nebeskih i duhovnih stvari; ako bi se predstavile pred čovekom nekim višim stilom, one bi pale u materijalne i telesne ideje, koje su svojstvene čoveku. Osim toga, treba znati da je Gospodovo Božansko Racionalno opisano u pogledu njegovog kvaliteta onda kada je rođeno, ovim rečima: *Bog mi učini smijeh; ko god čuje smijaće se, i reče: ko bi rekao Avramu da će Sara doći djecu?* jer bio je to drevni običaj, da kad se dete rodi, da mu se da ime koje označava neko stanje, i da to ime opisuje to stanje, kao kad se Kain rodio Evi i Adamu (Post. IX.1); kad je Set bio njima rođen (Post. IV.25); kad je Noje bio rođen Lamehu (Post.V.29); kad su Isav i Jakov bili rođeni Izaku (Post. XXV.25; XXX.6,8,11,13,18,20,24; XXXV.18); kad su Farez i Zara bili rođeni Tamari (Post. XXXVIII.29,30); kad su Manasija i Efraim bili rođeni Josipu (Post. XLI.51,52), i kada su Geršom i Eliazer bili ođeni Mojsiju (Izlazak II.22; XVIII.3,4). Šta ovi predstavljaju i označavaju u unutrašnjem smislu, sadržano je u opisu koji se dodoje imenu koje se davalo. Isto je donekle slično i u ovom slučaju u pogledu Izaka; šta je tu sadržano, vidi se donekle iz ukupnog objašnjenja, iako su tu sadržane još dublje tajne, jer su to Božanske stvari koje se ne mogu izraziti ni u jednoj formi ili formuli rečima.

2644. *Ipak mu rodih sina u starosti njegovoj:* da ovo označava da se ovo dogodilo onda kada su se dani navršili, vidi se iz objašnjenja skoro istih reči u stihu 2, o čemu vidi br. 2621-2624.

2645. Stih 8. *I kad dijete doraste da se odboje od sise, učini Avram veliku gozbu onaj dan kad odbiše Izaka od sise. I kad dijete doraste, označava dalje usavršavanje Gospodovog Racionalnog: da se odbije od sise, označava*

odvajanja čisto ljudskog Racionalnog: *učini Avram veliku gozbu*, označava boraviti zajedno i u jedinstvu: *onaj dan kad Izaka odbiše od sise*, označava stanje odvajanja.

2646. *Kad dijete doraste*: da ovo označava dalje usavršavanje Gospodovog Racionalnog, vidi se iz značenja *rasti*, a to znači usavršavati se; i iz značenja deteta ili sina, a to je Gospodovo Božansko Racionalno, o čemu vidi br. 2623.

2647. *Da se odbije od sise*: da ovo označava odvajanje čisto ljudskog Racionalnog, vidi se iz značenja biti odbijen, što je biti odvojen, kao što se mala deca odbijaju od majčinih grudi. Da je čisto ljudsko Racionalno bilo odvojeno, dalje se opisuje u ovome poglavlju, i pretstaljeno je Agarinim sinom, i njegovim izbacivanjem iz kuće.

2648. *Učini Avram veliku gozbu*: da ovo označava boravak zajedno i u jedinstvu, vidi se iz značenja gozbe, a koja znači biravljenje skupa, o čemu vidi br. 2341; ovde označava i jedinstvo, jer je predmet koji se razmatra Gospod, čije je Ljudsko je sjedinjeno s Božanskim, i Božansko s Ljudskim, i pošto se govori o sjedinjenju, to se naziva *velikom gozbom*.

2649. *Onaj dan kad odbije Izaka od sise*: da ovo označava stanje odvojenosti, vidi se iz značenja *dana*, a to je *stanje*, o čemu vidi br. 23, 487, 488, 493, 893; i iz značenja *biti odbijen*, a to je biti odvojen, o čemu vidi r. 2647. Od prvog stiha ovoga poglavlja jedinstvo Gospodove Božanske suštine sa Njegovom Ljudskom razmatralo se ovim redom: - *Prisustvo Božanskog u Ljudskom, radi sjednjenja*, stih 1. *Prisustvo Ljudskog u Božanskomm pa stoga i uzajamno sjedinjavanje* (o kom vivi br. 2004), stih 2. *Da je kroz ovo sjedinjavanje Ljudsko postalo Božansko*, stih 3. *I to postepeno i neprekidno dok je Gospod živeo u svetu*, stih 4. *I da je ovo započelo onda kada je Racionalno bilo spremno da primi (Božansko)*, stih 5:

*Stanje jedinstva opisano u pogledu njegovog kvaliteta, s nekim tajnama, stihovi 6,7: Ono što sada sledi, to je o odvajanju materinskog Ljudskog, predmet o kome se govori sve do stiha 12; ovo odvajanje je označeno u ovome stihu odbijanjem od sise Izaka, a u sledećim stihovima Agarinim isterivanjem iz kuće; a pošto je sjedinjenje Gospodovog Božanskog sa Njegovim Ljudskim, i Ljudskog sa Božanskim sami brak dobra i istine, pa je tako i nebeski brak, koji je isto što i carstvo Gospodovo, zbog toga se pominje velika gozba koju je Avram učinio kad je Izak bio odbijen od sise, čime se označava početak braka, ili prvo sjedinjenje; ova gozba, kao i odbijanje od sise nikad ne bi bili pomenuti da ne označavaju neke tajne. Pošto ono što sada sledi raspravlja o odvajanju prethodnog Ljudskog, koje je Gospod imao od majke, i na kraju njegovim odbacivanjem, to treba da se zna da je Gospod postupno i neprekidno, čak i na kraju život, kad se proslavio, da se odvajao i da je odstranjivao ono što je bilo materinsko ljudsko, naime, ono što je nasledio od majke, sve dok na kraju nije više bio njen sin, nego Sin Božiji, kako po začeću tako i po rođenju, i da je tako postao jedno s Ocem, i Samim Jehovom. Da je od Sebe odvojio i odbacio Ljudsko koje je imao od majke, tako da više nije bio njen sin, vidi se jasno iz Gospodovih reči kod Jovana: kad je ponestalo vina, reče mati Isusu: nemaju vina. Isus joj reče: što je meni do tebe, ženo? (II.3,4); kod Mateje: I neko mu reče: evo mati tvoja i braća tvoja stoje na polju, radi su da govore s tobom. A on odgovori i reče onome što mu kaza: ko je moja mati, i ko su moja braća? I pruživ ruku na učenike svoje reče: eto mati moja i braća moja. Jer ko izvršuje volju oca mojeg koji je na nebesima, onaj je brat moj i sestra i mati (XII.47-49); Marko III.32-35; Luka VIII.20,21). Kod Luke: Podiže glas jedna žena iz naroda i reče mu: blago utrobi koja te je nosila, i sisama koje si sisao! A on reče: blago i onima koji slušaju riječ Božiju, i drže je. Vidješi svoju majku i učenika koji stajaše a kojega voljaše, reče Svojoj majci: evo ti sina. Tada reče učeniku: eto ti majke. Od tog časa uze se učenik k sebi (XIX.26,27), iz kojih je reči očito da je ove reči Gospod govorio njoj prema onome što je ona mislila kad Ga je videla na krstu; ali on je ne naziva majkom, nego ženom; i da je preneo ime majke onima koji su označeni učenikom, zbog čega je rekao učeniku, *Evo ti majke*. Ovo je još jasnije u Gospodovim rečima kod Mateje: *Isus zapita Fariseje: što mislite o Hristu, čiji je sin? Rekoše mu: Davidov. Reče im: kako dakle David njega duhom naziva Gospodom govoreći: reče Gospod**

Gospodu mome: sjedi meni s desne strane, dok položim neprijatelje podnožje nogama tvojim? Kad dakle David naziva njega Gospodom, kako mu je sin? I niko mu ne mogaše odgovoriti riječi (XXII.41-46; marko XII.35-37; Luka XX.42-44), tako On nije više bio sin Davidov po telu. Dalje, što se tiče odvajanja materinskog Ljudskog, oni koji imaju samo telesne idele o Gospodovom Ljudskom, ti ne mogu da shvate ovo stoga što o tome misle kao o ljudskom svakog drugog čoeaka , i to im postaje kamen spoticanja;; ovakve osobe ne znaju da kavav je život, takav je i čovek, i da je Gospod imao po začecu Božansko Esse života ili Jehovu, i da je takvo Esse života postojalo i u Njegovom Ljudskom preko sjedinjenja.

2650. Stih 9. I Sara vidje sina Agare Egipćanke, koja ga rodi Asvramu, gdje se podsmijeva. I Sara vidje, označava Gospodovu misao od Božanskog Duhovnog; sina Agare Egipćanke, označava čisto ljudsko Racionalno; Agare Egipćanke, označava osećanje za znanje, iz kojega se racionalno rađa, kao od majke; koja ga rodi Avramu, označava da je to postojalo od Božanskog nebeskog kao oca; podsmijeva, označava ne slaganje ili ne odobravanje.

2651. I Sara vidje: da ovo označava Gospodov uvid od Božanskog Duhovnog, vidi se iz značenja videti, a što je razumeti, (o čemu vidi br. 897, 2150, 2325), što je isto što i posmatrati umom; i iz reprezentacije Sare, koja je Božansko Duhovno ili Božanska istina, o kojoj vidi br. 2622; Sarinim gledanjem (viđenjem) označava se da je Božansko Duhovno posmatralo (videlo), što je isto što i Gospodovo posmatranje od Božanskog Duhovnog.

2652. Sina Agare Egipćanka: da ovo označava (gledanje) u čisto Ljudsko Racionalno, i da Agara Egipćanka označava osećanje za znanje od kojega se rodilo ovo Racionalno kao od majke, vidi se iz značenja sina, naime, Ismaila, kojim se označava Gospodovo prvo Racionalno, o kojem vidi Postanje XVI, gde se govori o Agari i Ismailu; o iz njegove reprezentacije i Agare Egipćanka njegove majke, o čemu vidi i ono što je u istom poglavlju. Da je Gospodovo prvo ili čisto

Ljudsko Racionalno bilo začeto od Božanskog nebeskog kao oca, a rođeno od osećanja za znanje kao od majke, može se videti br. 1895, 1896, 1902, 1910.

2653. *Koja ga rodi Avramu:* da ovo označava da je ono postojalo od Božanskog Nebeskog kao oca, vidi se iz značenja *rađati*, što je postojati, a o čemu vidi, br. 2621, 2629; i iz reprezentacije Avrama, što označava Božansko Nebesko, o čemu vidi br. 1989, 2011, 2172, 2198, 2501. Da je ovo Racionalno postojalo od Gospodovog Božanskog Nebeskog kao oca, može se videti, br. 1895, 1896, 1902, 1910.

2654. *Gde se podsmeva:* da ovo označava ne slaganje sa ili ne odobravanje Božanskom Racionalnom, može se videti iz značenja podsmevati se, što je pokazivanje osećanja protivu onoga s kojim se ne slaže i kome se ne odobrava. U prošlom stihu se kaže da je dete raslo, i da je bilo odbijeno od sise, i da je Avram učinio veliku gozbu kad je Izak bio odbijen, čime je označeno da kada je Gospodovo Racionalno postalo Božansko, prethodno Racionalno je trebalo da se odvoji; stoga se odmah pominje sin Agare Egipćanke, kojim je označeno prethodno Racionalno, kao što je to pokazano kod objašnjavanja šesnaestog poglavlja, gde se govori o Ismailu i o Agari. Otuda je jasno da stvari koje su u unutrašnjem smislu, idu jedna za drugom u neprekidnom nizu. Ali što se tiče Gospodovog prvog Racionalnog, pošto je bilo rođeno kao kod drugih ljudi, naime, preko znanja i spoznaja, on je moralo da bude u izgledima stvari (*prim.prev. da vidi samo kako stvari izgledaju a ne onakve kakvu zaista jesu*), koji izgledi nisu istine po sebi, kao što se vidi iz onoga što je gore pridodato, br. 1911, 1936, 2196, 2203, 2209, 2519; pa stoga što je bilo samo u izgledima istine, to se istine bez izgleda, kao što su Božanske Istine, nisu se mogle slagati s onim prvim, kako stoga što ih ono prvo Racionalno ne razume, tako i stoga što mu se opire. Ali hajde da ovo ilustrujemo jednim primerom. Ljudsko Racionalno, naime, ono koje je rođeno od svetskih stvari preko čulnih utisaka, a posle preko analognih stvari i preko njihovih saznanja, ono se ruga i podsmeva kad mu se kaže da čovek ne živi sam od sebe, i da samo izgleda da živi sam od sebe, i da

čovjek živi mirnije, srećnije i mudrije kad veruje da ne živi od sebe; i da je to život anđela, osobito onih u koji su nebeski, to jest koji su najbliži Gospodu; jer oni znaju da niko ne živi od sebe, osim samo Jehova, to jest, Gospod. Ovo bi se Racionalno narugalo i bi mu se reklo da čovek nema ništa svoje, i da ako misli da ima, da je to obmana; isto tako kad bi mu se reklo da što čovek više misli da ima nešto svoje, on to manje ima, i obrnuto. Na isti način, on bi se podsmevao kad bi čuo da što god čovek misli i čini sam od sebe, da je to zlo, iako izgleda dobro, i da nije mudar sve dok ne poveruje i ne opaža da je svo zlo od pakla a svo dobro od Gospoda. U ovome verovanju i u ovome opažanju su svi anđeli, a ipak imaju onoga što je zaista njihovo u većem obilju nego drugi, ali oni znaju i opažaju da je to od Gospoda, iako izgleda da je njihovo. Dalje, ovo bi se Racionalno podrugnulo kad bi mu se reklo da su u nebu najveći oni koji su najmanji; i da su najmudriji oni koji opažaju da su oni najmanje mudri; i da su najsrećniji oni koji žele da drugi budu srećni; da je nebo u tome da se želi da se bude ispod svih, stoga, da u nebeskoj slavi nema apsolutno ničega od svetske slave. Na isti način ovo bi se Racionalno podsmevalo kad bi mu se reklo da u drugom životu nema prostora ni vremena, nego da postoje prividi (izgledi) prostora i vremena; i da je život to srećniji, što se više udaljava od prostora i vremena, i da je tako bliži večnosti, u kojem nema ništa od ideje vremena, niti ičega tome sličnog. Tako i u mnogo drugim primerima. Da je bilo ovakvih stvari u čisto ljudskom Racionalnom, i da se stoga ovo Racionalno podsmevalo Božanskim stvarima, to je Gospod video, i to od Svog Božanskog Duhovnog, koje je označeno Sarinim gledanjem sina Agare Egipćanke (kako se podsmeva), vidi br. 2651, 2652.

Da čovek može da od onoga što je unutar njega da posmatra ono što je u njemu niže, poznato je iz iskustva ljudima koji imaju opažanje i onima koji imaju savest, jer oni vide tako daleko da mogu sebe da kore za svoje vlastite misli. Otuda preporođeni čovek može videti kakvo je Racionalno pre preporoda; samo što su ova opažanja kod čoveka od Gospoda, dok su kod Gospoda bila od Njega.

2655. Stih 10. Pa reče Avramu: otjeraj ovu robinju sa sinom njezinim, jer sin ove robinje ne će biti našljednik s mojim sinom Izakom. Pa reče Abram, označava

opažanje od Božanskog: *istjeraj ovu robinju sa sinom njezinim*, označava da stvari čisto ljudske iz Racionalnog treba izagnati: *jer sin ove robinje ne će biti našljednik s mojim sinom Izakom*, označava da čisto ljudsko Racionalno ne može živeti zajedno sa Božanskim Racionalnim, ni u pogledu isine ni u pogledu dobra.

2656. *Pa reče Avramu*: da ovo označava opažanje od Božanskog, vidi se iz značenja *reči* u istorijskim delovima Reči, gde označva *opaziti*, o čemu je pre često bilo govora; kao i iz reprezentacije Avrama, koji je Božansko Nebesko ili Božansko dobro, o kome vidi br. 2622.

2657. *Istjeraj ovu robinju sa sinom njezinim*: da ovo označava da čisto ljudske stvari treba da budu izagnane, vidi se iz značenja *isterati*, a to je izagnati; i iz značnja robinje, koja označava osećanje za racionalne stvari i za reči-znanja, pa stoga i dobro u ovim stvarima, o kojima vidi br. 2567; i iz značenja sina, koji označava istinu toga Racionalnog, o kome vidi br. 264, 489, 533, 1147; ali samo je prividno dobro ono koje pripada ovom prvom ili čisto ljudskom Racionalnom, te otuda, *istjeraj ovu robinje sa sinom njezinim*, označava da stvari u čisto ljudskom Racionalnom treba izagnati. Kako je ovo prvo Racionalno bilo izagnano kad je Božansko zauzelo njegovo mesto, bilo je rečeno i pokazano gore na raznim mestima, ali pošto je to predmet koji se ovde posebno obrađuje, to ga treba objasniti sa još nekoliko reči. Kod svakoga čoveka, koji je preporođen, postoje dva Racionalna, jedno pre preporoda, drugo posle preporoda. Prvo, koje je pre preporoda, stiče se pomoću iskustava čula, pomoću razmišljanja o stvarima iz građanskog i moralnog života, pomoću nauka, i razmišljanja koja potiču od ovih; ovo prvo racionalno održava se zahvaljujući ovim stvarima, kao i saznanjima o duhovnim stvarima iz nauk vere, ili iz Reči. Ali sve ove stvari ulaze u čoveka da bi ostale malo iznad ideja njegove telesne memorije, ideja, koje su, relativno govoreći, sasvim materijalne. Sve što on tada misli, potiče od ovakvih stvari; ili, da bi se one obuhvatile više unutarnjim ili intelektualnim vidom, ove stvari se pretstavljaju kroz upoređivanje i analogije s drugim stvarima. Takva je priroda prvog Racionalnog, to jest onoga koje postoji pre preporoda. Ali

racionalno posle preporoda je ono koje Gospod oblikuje pomoću osećanja za duhovne istine i dobra, i u ova osećanja On usađuje na divotan način u istine prvog Racionalnog, pa tako stvari koje se slažu pogoduju ovim osećanjima, dok se ostale stvari odvajaju od ovih, jer ne služe ničemu; sve dok se na kraju duhovna dobra i istine ne povežu kao u male snopove; a bi se one stvari koje se ne slažu i koje ne mogu da ožive, da bi se odbacile na obod (periferiju); a ovo se dešava postupno, srazmerno rastu duhovnih dobara i istina sa životom njihovih osećanja. Otuda se može videti kakvo je drugo Racionalno. Kako ove stvari stoje, može se ilustrovati upoređujući ih sa plodom drveća. Prvo Racionalno je u početku kao nezreo plod, koji postupno sazreva, sve dok ne stvori u sebi semenke; kad ono stigne do doba kada može da se odvoji od drveta, njegovo stanje je puno; o ovome stanju vidi gore, br. 2636. Ali drugo Racionalno, koje mu Gospod daje kao dar kad se preporodi, ono je kao isti taj plod u dobroj zemlji, u kojoj su ostaci onih delova u raspadanju koji okružuju semenke; a one klijaju iznutra, i puštaju koren, da bi izbile iz zemlje, i porasle u novo drvo, i nakraju raširilo se da bi stvorilo nove plodove, pa onda i rajske vrtove, u skladu s osećanjima za dobro i istinu koje prima; vidi Mateja XIII.31,32; Jovan XII.24. Pa pošto su upoređenja najubedljivija, uzmimo kao primer *proprium* (ego) koji čovek ima pre preporoda, i *proprium* koji ima posle preporoda. Od prvog Racionalnog koje je stekao na gore spomenuti način, čovek veruje da misli šta je istinito i da čini ono što je dobro, od sebe, pa t ko i od svoga *propriuma* (ego-a); i ovo prvo Racionalno može samo ovako da misli, iako je poučeno da svo dobro ljubavi i sva istina vere dolaze samo od Gospoda. Ali kad se čovek preporodi, a to se događa kad odraste, tada, od drugog Racionalnog, koje mu Gospod daje kao dar, on počinje misliti da dobro i istina nisu od njega, ili od *propriuma*, nego od Gospoda, ali da iapk i čini dobro i misli istinu kao od sebe, vidi br. 1937, 1947. Što je više u ovo ubeđen, to se više uvodi u život istine o ovom predmetu, dok na kraju ne poveruje da su svo dobro i sva istina od Gospoda; i tada se *proprium* pređašnjeg Racionalnog postupno odvajaju, i čovek dobija od Gospoda *nebeski prorprium* kao poklon, a taj novi prorium pripada sada novom Racionalnom. Uzmimo još jedan primr. U početku, prvo Racionalno zasniva se samo na ljubavi prema sebi i svetlu, pa iako čuje da je nebeski život sasim drugačiji, on to ne shvata: i kada posle čini dobro, on oseća zadooljstvo samo od toga što mu se čini

da je zaslužio nečiju zahvalnost, ili da će tako steći ugled kao dobar Hrišćanin, ili da bi tim stekao večni žiot. Ali drugo Racionalno, kojim je čovek obdaren od Gospoda preko preporoda, počinje da oseća neko zadoboljsvo u samom dobru i samoj istini, i to nije (dobro učinio) sebe radi, nego radi dobra i istine; i kad ovakvo zadovoljstvo ponese čoveka, on odbacuje (ideju da je stekao) zaslugu, da bi to ispljunuo na kraju kao nešto čudovišno; ovo zadovoljstvo postupno raste kod njega, i on se oseća blaženim, i to postaje u drugom životu sreća i samo njegovo nebo. Otuda se može videti kako stoji stvar sa svakim od ova dva Racionalna kod čoveka koji se preporađa. Ali treba znati da iako je čovek preporođen, ipak sve stavri njegovog prvog Racionalnog ostaju, i samo su odvojene od drugog Racionalnog, i to sve na čudotvoran način Gospod izvodi. Ali Gospod je sasvim izagnao Svoje prvo Racionalno, tako da od njega nije ništa ostalo; jer ono što je čisto ljudsko ne može da bude zajedno s onim što je Božansko. Otuda On više nije bio Marijin sin, nego Jehova u pogledu obe suštine.

2658. *Jer sin ove robinje ne će biti našljednik s mojim sinom, s Izakom:* da ovo označava da čisto ljudsko Racionalno ne može živeti zajedno sa Božanskim Racionalnim samim, ni u pogledu istine ni u pogledu dobra, vidi se iz značenja *naslediti*, a što je imati život nekoga drugoga, o čemu će ubrzo biti reči, kao i iz značenja robinje, koja označava čisto ljudsko Racionalno s obzirom i na istinu i na dobro, o čemu vidi br. 2657; kao i iz značenja s *mojim sinom, s Izakom*, koji označava Božansko Racionalno u pogledu istine, koja je *moj sin*, a u pogledu dobra, to je Izak, o kojemu vidi br. 2623, 2630. Da Izak označava Božansko Racionalno u pogledu dobra, vidi se iz značenja *smeha*, po čemu je i dobio ime, a što označava osećanje istine ili dobro od istine, vidi stihove 6,7; br. 2640,264,2643. Otuda se vidi da ove reči, *Sin ove robinje ne će biti našljednik s mojim sinom, s Izakom*, označavaju da čisto ljudsko Raionalno ne može da živi zajedno sa Božanskim Racionalnim, ni u pogledu istine ni u pogledu dobra. Da ne može živeti zajedno, vidi se već iz toga što je Božansko život sami, pa stoga ima život u sebi; dok čisto ljudsko je samo organ život, pa tako ni nema život u sebi. Kad je Gospodovo ljudsko postalo Božansko, ono više nije bilo organ

života, ili prijemnik života, nego sam život, kao što je onaj koji pripada Jehovi Samom; u početku je imalo to (život) zbog toga što je bilo začeto od Jehove, kao što se jasno vidi iz Gospodovih reči kod Jovana: Kao što Otac ima život u Sebi, tako je dao i Sinu da ima život u Sebi (V.26). Božansko Ljudsko je ono što se naziva Sinom, vidi br. 1729, 2159, 2628. Opet: U Njemu bješe *život*, i *život* bješe *vidjelo* ljudima (I.4). Opet: Isus reče: Ja sam put, istina, i *život* (XIV.6). Opet: Jer je hljeb Božiji onaj koji silazi s neba i daje *život* svijetu (VI.33). Ali čovek nije život, vidi gore br. 2921, i na mnogim drugim mestima. Otuda je očito da kada je Gospod postao Jehova i po Ljudskom, tada ono što je nije bilo život u sebi, to jest, ono što je bilo čisto ljudsko, bilo je izagnano; i to je ono što je označeno time da sin robinje ne može biti naslednik sa sivom Izakom. Da naslediti, u unutrašnjem smislu, kad se odnosi na Gospoda, označava imati Očev život, a to je imati Gospodov život, to jest, primiti život od Gospoda, vidi se iz mnogo odlomaka u Reči. Imati život u Sebi je samo Esse života, to jest, to je Jehova; ali imati život od Gospoda, to je primiti Gospoda preko ljubavi i vere; a pošto su oni koji ovo čine u Gospodu, to su oni i Gospodovi, i oni se nazivaju *Njegovi naslednici i sinovi*. U Reči Staroga Zaveta, naslediti se odnosi i na nebesko ili na dobro, i na duhovno ili na istinu, ali su ovo ipak dva različita izraza. Prvi izraz bi se mogao prevesti sa, *posedovati nasledstvo*, a drugi sa *naslediti*. Prvi izraz u izvornom jeziku podrazumeva posedovati, a drugi dolazi oz ovoga, kao što je slučaj sa nebeskim u odnosu na duhovno, ili dobro u odnosu na istinu. U ovom stihu, gde je Izakom pretstavljeno Gospodovo Božansko Racionalno, ili Njegovo Božansko Ljudsko, reč koja se koristi označava posedovati po naslednom pravu, jer je Gospodovo Božansko Ljudsko jedini naslednik-posednik, kao što On sam uči u paraboli (Mat. XXI.33,37,38; Marko XII.6,7; Luka XX.13,14); i On na mnogim mestima izjavljuje da je sve Očevo i Njegovo. Da posedovati po nasleđu i naslediti, u Reči, kad se odnosi na ljude, označava primiti život od Gospoda, pa stoga primiti i večni život ili nebo (jer samo oni primaju nebo koji primaju Gospodov život), vidi se kod Jovana: Koji pobijedi, dobiće sve; i biću mu Bog i on će bii moj sin (Otkr. XXI.7). Kod Mateje: I svaki koji ostavi kuće, ili braću, ili sestre, ili oca, ili mater, ili ženi, ili djecu, ili zemlju imena mojega radi, *primiće* sto puta onoliko, i *dobiće* život vječni (XIX,29; Marko X. 17; Luka XVIII.18). Nebo se ovde naziva život vječni, a na drugim mestima prosto *život*, kao kod Mateje

XVIII. 8,9; XIX.1; Jovan III.36; V.24,29; kao što je Gospod život sam, pa onaj koji primi Njegov život, taj je u nebu. Kod Davida: Jer će Bog spasti Sion, sazidaće gradove Judine; i ljudi će se ondje *naseliti i naslijediti* ga. I natražje (sjeme, potomstvo) će se sluga njegovijeh utvrditi u njemu i koji ljube ime Njegovo nastavaće u njemu (Psalam LXIX.35,36), gde naseliti se (posedovati) po nasleđu odnosi na one koji su u nebeskoj ljubavi, a naslediti se odnosi na one koji su u duhovnoj ljubavi. Kod Isaije: Ako li se ko u Me uzda, *naslijeditiće zemlju* i dobiće svetu goru moju (LVII.13). Na sličan način kod Mojsija: Pak ću vas odvesti u *svoju zemlju*, za koju podigoh ruku svoju zaklinjući se da ću je dati Avramu, Izaku, i Jakovu; i daću vam je u *nasljedstvo* ja Jehova (Izlazak VI.8). U smislu slova, ove reči znače da će zemlja Hanan biti data kao *nasledni posed*, što je i urađeno; ali u unutrašnjem smislu, to znači da će se nebo dati onima koji su u ljubavi ka Gospodu i u veri u Njega. Jer onako kako je Gospod pretstavljen Avramom, Isakom, i Jakovom, tako su njima pretstavljeni ljubav sama i vera sama, pa stoga oni koji su u ljubavi i u veri, to su oni koji su u Gospodu. Isto je označeno Avramom, Izakom, i Jakovom, s kojima će mnogi sjesti za trpezu u carstvu nebeskom (Mat. VIII.11); jer u nebu Avram, Isak i Jakov nisu poznati, ali poznato je samo ono što je pretstavljeno sjedenjem s Njim za trpezom (*prim. prev. autor u Duhovnom Dnevniku piše da želeo da vidi Jakova i da ga je i video, primetivši da je izgledao običen kao seljak – rustično*); da sva imena u Reči označavaju stvari, može se videti, br. 1224, 1264, 1876, 1888; i da se zemljom Hanan označava nebeski Hanan, ili nebo (br. 1585, 1607, 1866), koji se prosto nazivaju zemlja ili kraj (br. 1413, 1607, 1733, 2571); kao kod Mateje: Blago krotkima jer će naslijediti zemlju (V.5).

2659. Stih 11. *A Avramu bi vrlo krivo radi sina njegovog. (Njene su reči bile vrlo zle u Avramovim očima, radi sina njegovog). Njene su reči bile vrlo zle u Avramovim očima, označava Gospodvo prvo stanje kada je razmišljao o odvajanju toga Racionalog od Sebe; radi sina njegovog, označava zbog toga što ga je voleo.*

2660. *Njene su reči bile vrlo zle u Avramovim očima:* da ovo označava Gospodovo prvo stanje, kada je mislio o odvajanju toga Racionalnog od Sebe, naime, da je to bilo stanje žalosti koja potiče od ljubavi, vidi se i bez objašnjavanja.

2661. *Radi sina njegovog:* da ovo označava da je to bilo zbog žalosti jer ga je voleo (prvo Racionalno), vidi se iz značenja sina od robinje, a to je čisto ljudsko Racionalno, o kojemu vidi gore. Razlog za Njegovo žaljenje u ovom slučaju se ne pominje, ali se vidi iz onoga što sledi, da je to bilo zbog ljubavi, jer je rečeno, *radi sina njegovog*, o kome se govori u stihovima od 13 do 21. Međutim, da bi se znalo zašto je žalio u ovom slučaju, to jest, zašto se kaže da su njene reči bile zle u Avramovim očima radi sina njegovog, radi ilustracije navedimo sledeće:- Gospod je došao na svet ne da spasi nebeske, nego duhove. Pradrevna Crkva, koja se zv la Čovek, bila je nebeska, i da je bila ostala celovita, ne bi bilo potrebe da se Gospod rodi kao čovek; pa stoga čim je ova crkva počela da se kviri, Gospod je provideo da će nebeska crkva nestati sa zemlje, pa je odmah dato pretskazanje o Gospodovom dolasku na svet (Postanje III.15). Posle ove crkve, nije više bilo nebeske crkve, nego je postojala samo duhovna crkva. Drevna Crkva, koja je bila posle potopa, bila je duhovna crkva, i o njoj je govorilo često u Prvom Delu ovoga dela; ova crkva, ili oni koji su pripadali toj crkvi, ne bi se bili spasili da Gospod nije došao na svet; to je ono što je označeno Gospodovim rečima kod Mateja: *Ne trebaju zdravi ljekara, nego bolesni. Jer ja nijesam došao da zovem pravednike no grješnike na pokajanje (IX.12,13)*; kao i ovim rečima kod Jovana: *I druge ovce imam koje nijesu iz ovoga tora, i one mi valja dovesti; i čuće glas moj, i biće jedno stado i jedan pastir (X.16)*; isto tako i parabolom o stotinu ovaca (Mat. XVIII.11-1). Sada, pošto je Izakom pretstavljeno Gospodovo Božansko Racionalno, i nebeski, koji se nazivaju naslednicima, tako isto su time označeni, a pošto se Ismailom pretstavlja Gospodovo čisto ljudsko Racionalno, i duhovni, koji se nazivaju sinovima, i oni su označeni (kao što je vidljivo i pokazano gore, r.2658), stoga je Gospod osećao žalost od Božanske ljubavi, prema rečima u ovme stihu, kao i u stihova koji slede 13-21, gde se Agarinim sinom i majkom (Agarom), pretstavlja duhovna crkva; a stanje te crkve, ili onih

koji su joj pripadali, njima se opisuje, vidi br. 2612. Ove se tajne ne mogu za sada potpunije izneti; dovoljno je da kažemo da su Gospodom, dok je bio na svetu, sva stanja crkve bila predstavljena, i bilo je predstavljeno kako se ljudi kroz Nejga spašavaju; pa su stoga ista stanja crkve označena i ovom imenima.

2662. Stih 12. *Ali Bog reče Avramu: nemoj da ti je krivo (da je zlo u tvojim očima) radi djeteta i radi robinje tvoje. Što ti je god kazala Sara, poslušaj; jer će ti se u Isaku sjeme prozvati. Bog reče Avramu,* označava Gospodovo opažanje od Božanskog. ***Neka ne bude zlo u tvojim očima radi robinje tvoje,*** označava promenu stanja prema tom Racionalnom: što ti je god kazala Sara, poslušaj, označava da on treba da postupi prema duhovnoj istini: jer će ti se u Isaku sjeme prozvati, označava da od Gospodovog Božanskog Ljudskog dolazi spasenje onima koji su u dobru.

2663. *Bog reče Avramu:* da ovo označava Gospodovo opažanje od Božanskog, vidi se iz značenja *reči* u istorijskim delovima Reči, to je opažati, o čemu je bilo često govora; pošto je opažanje bilo od Božanskog, to se kaže da je Bog rekao Avramu. I Bog i Avram predstavljaju Gospoda. Da istorijske stvari, koje pripadaju doslovnom smislu, dele ideje, ali da ih unutrašnji smisao objedinjuje, vidi se iz ovoga: - U istorijskom smislu slova postoje dvoje, naime Bog i Avram, koji razgovaraju, ali u unutrašnjem smislu, postoji samo jedan, a to je Gospod u pogledu Božanskog; otuda je jasno da i kad u doslonom postoje tri, u unutrašnjem smislu, Otac, Sin, i Sveti Duh, nisu tri Boga, nego Jedan, i da je u Gospodu celo Trojstvo savršeno, ot jest, u Njemu je Otac, kao što On Sam kaže, i od Njega je Sveti Duh, kao što On sam kaže.

2664. *Nemoj da ti je krivo radi djeteta i radi robinje. (Neka to nije zlo u tvojim očima radi djeteta i radi robinje):* da ovo označava promenu stanja prema Racionalnom, to je očito. Prema rečima u približnom unutrašnjem smislu, tu je označeno da On ne treba da žali zbog odvajanja od Sebe čisto ljudskog

Racionalnog; tako isto da nije žalio, jer se opažalo od Božanskog da je takvo odvajanje nužno, jer se inače ljudski rod ne bi mogao spasiti; ova promena stanja , to je ono što je ovde označeno.

2665. *Što ti je god kazala Sara, poslušaj*: da ovo označava da On treba da posupi po duhovnoj istini, vidi se iz reprezentacije Sare, koja označava Božansko Duhovno ili Božansku istinu, o čemu vidi br. 2622; i iz značenja *poslušati* (glas), a to je postupiti prema to tome; a o tome vidi br. 542. Šta je označeno sa postupiti prema duhovnoj istini ne može se objasniti kao što to mogu opaziti oni koji su u unutrašnjem smislu, pa stoga ako bi se značenje ovoga pokazalo po opažanju, to značenje bi malo ko prizao (kao istinito); a drugi je razlog to, što bi se prvo morale otkriti i poverovati druge tajne pre nego bi objašnjenje ovoga predmeta bilo primljeno u ideje vere; šta je time označeno, može se reći toliko da je Gospod napravio zaključak od Svog Božanskog Ljudskog, i da je postupao prema tome, Svojom vlastitom snagom; jer On je uz pomoć Božanske istine ujedinio Svoje Ljudsko sa Božanskim, i Božansko s Ljudskim; da je sjedinjavanje bilo uzajamno, može se videti, br. 2004.

2666. *Jer će ti se u Isaku sjeme prozvati*: da ovo označava da svo spasenje dolazi od Gospodovog Božanskog Ljudskog onima koji su u dobru, vidi se iz reprezentacije Isaka, koji označava Božansko Racionalno (o kojem vidi gore), a to znači od Božanskog Ljudskog, jer Ljudsko počinje u najvećoj dubini Racionalnog, vidi br. 2106; i iz značenja semena, koje se odnosi na Isaka, a što označava nebesko Racionalno ili, što je isto, one koji su nebeski, o kojima vidi br. 2085,2661; tako sa *u tvom će se sjemenu prozvati* označeno je da su oni naslednici, stoga da su spaseni. I duhovni su seme, ali od sina robinje, kao što je rečeno u sledećem stihu, *Ali ću i od sina robinjina učiniti narod, jer je sjeme tvoje*. Dakle i duhovni su spaseni ako su u dobru, kao što će se videti iz unutrašnjeg smisla ovih reči. Gospod uči ovo isto na mnogim mestima, a jasno kod Jovana: *A koji ga primiš, dade im vlast da budu sinovi Božiji, koji vjeruju u*

ime njegovo. Koji se ne rodiše od krvi ni od volje tjelese, ni od volje muževljeve (vir), nego od Boga (I.12,13).

2667. Predmet o kome se raspravlja od prvog stiha ovoga poglavlja do sadamnaestog je sjedinjavanje Gospodovog Ljudskog sa Božanskim, i Božanskog s Ljudskim, i da je kroz ovo sjedinjavanje Gospodovo Ljudsko postalo Božansko; za sadržaj svakoga stiha vidi br. 2649; *sledeći predmet razmatranja je čisto ljudsko Racionalno*, stih 9; *da nisu mogli da žive zajedno ni u pogledu istine ni dobra*, stih 10; *da je On opazio od Božanskog da se ljudski rod ne može inače spasiti*, stih 12; ono što sada sledi, to govori o onima koji pripadaju duhovnoj crkvi, koji su označeni sinom Agaranim, pošto je bio izagnan.

2668. Stih 13. *Ali ću i od sina robinjina učiniti narod, jer je sjeme tvoje. Ali ću i od sina robinjina učiniti narod*, označava duhovnu crkvu koja treba da primi dobro vere: jer je sjeme tvoje, označava da se i oni spasavaju od Gospodovog Božanskog Ljudskog.

2669. *Ali ću i od sina robinjina načiniti narod*: da ovo označava duhovnu crkvu koja treba da primi dobro vere, vidi se iz značenja sina robinjinog, a isto i iz značenja *naroda*. Sin robinjin, ili Ismailo, dok je bio u Avramovoj kući, ili s Avramom, predstavljao je Gospodovo prvo Racionalno, kao što je gore pokazano, br. 2652, 2653, 2657, 2658; ali sada kad je odvojen, on predstavlja nešto drugo, a to je duhovna crkva, vidi br. 2666; kao što je i Lot koji je, dok je bio s Avramom, predstavljao Gospodovog spoljašnjeg čoveka, vidi br. 1428, 1429, 1434, 1547, 1597, 1598, 1698, Ali kada se odvojio od Avrama, on je predstavljao spoljašnju crkvu, vidi br. 2324.2371, 3299, 2459, kao i celo devetnaesto poglavlje Postanja. *Narod (nacija)* označava dobro, vidi gore br. 1159, 1258-1260, 1411, 1849, u sadašnjem slučaju dobro vere, jer se odnosi na duhovnu crkvu. Otuda se ovim rečima, *Ali ću i od sina robinjinog učiniti narod*, označava duhovna crkva, koja treba da primi dobro vere, to jest, ljubav ka

bližnjemu. Carstvo Gospodovo u nebima i na zemlji je nebesko i duhovno, pa se stoga anđeli razlikuju na nebeske i na duhovne, vidi br. 202, 337; nebeskim anđelima Gospod se pokazuje kao sunce, a duhovnim kao mesec, vidi br. 1053, 1521, 1529-1531. Na sličan način se i ljudi razlikuju na nebeske i na duhovne. Oni koji su bili u Pradrevnoj Crki, a koja je bila pre potopa, bili su nebeski, o kojima vidi br. 697, 608, 780, 895, 920, 1114-1125. Šta je razlika između ovih crkava, vidi br. 597, 607,; isto tako, šta je razlika između nebeskih i duhovnih, vidi br.81, 1156, 1577, 1824, 2048,2069, 2088. 2227, 2507. Nebeski su oni o kojima Gospod ovako govori: *Njemu vratar otvara, i ovce glas njegov slušaju, i svoje ovce zove po imenu, i izgoni ih. I kad ovce svoje istjera, ide pred njima, i ovce idu za njim, jer poznaju glas njegov. Ja sam pasir dobri, i znam svoje, i moje mene znaju. I biće jedno stado i jedan pastir (Jovan X.3,4,16)*. Nebesku crkvu čini dobro ljubavi, a duhovnu crkvu dobro vere; istina vere ne čini crkvu, ali uvodi u nju.

2670. *Jer je sjeme tvoje*: da ovo oznčava da i njihovo spasenje dolazi od Gospodovog Božanskog Ljudskog, vidi se iz onoga što je gore rečeno, br. 2666; seme označava veru, ali veru od ljubavi ka bližnjem, vidi br. 255, 880, 1025, 1447, 1610, 1940.

2671. Predmet o kome se govori od ovoga pa do stiha 21 je u opštem Gospodovo duhovno carstvo, u posebnom oni koji su postali duhovni, i o redom, od prvog stanja njihove reformacije do poslednjeg: *o stanju pre reformacije, to je stanje lutanja u stvarima nauka vere, stih 14; da oni dolaze u stanje kad ništa ne znaju, i da ne znaju istinu, stih 15; da je otuda žaljenje, stih 16; i da im Gospod udeljuje utehu i pomoć, stih 17; i da ih rasvetljava, stih 18; i daje pouku iz Reči, stih 19; da je njihovo stanje posle reformacije zatamnjeno upoređeno sa stanjem nebeskih, stih 20; da njihovo svetlo dolazi od Gospodovog Božanskog Ljudskog, u njihova osećanja za znanja, i za priidne istine, stih 21.*

2672. Stih 14. *A Avram ustav u jutro rano, uze hljeba i mješinu vode, i dade Asgari metnuvši joj na leđa, u dijete, i otpusti je. A onda otišavši lutaše po pustinji Bersbejskoj. A Avram ustav u jutro rano, označava Gospodovo jasno opažanje od Božanskog: uze hljeba i mješinu vode, označava dobro i istinu: i dade Agari, označava usađivanje u život: metnuvši joj na leđa, označava koliko je god moglo da primi: i otpusti je, označava da je On to ostavio propriumu: a ona otišavši lutaše po pustinji Bersabejskoj, označava lutanje u stvarima nauke vere.*

2673. *Avram ustav u jutro rano*: da ovo označava Gospodovo jasno opažanje od Božanskog, vidi se iz značenja *rano i ustati u jutro*, a to znači jasno opažati, o čemu vidi br. 2540, gde se javljaju iste reči; i iz reprezentacije Avrama, koji označava Gospodovo Božansko, o kojemu je mnogo bilo rečeno gore. Gospod je jasno opažao stanje Svog duhovnog carstva, naime, kakvi su bili oni koji su pripadali tome carstvu ili toj crkvi na početku, i onda kada su napredovali, i na kraju, jer se u unutrašnjem smislu opisuje njihovo celo stanje od stiha 13 do stiha 21 ovoga poglavlja.

2674. *I uze hljeba i mješinu vode*: da ovo označava dobro i istinu, vidi se iz značenja *hljeba*, što je nebesko, ili dobro, idi br. 276, 680, 2165; i iz značenja *vode*, a to je duhovno, ili istina, vidi br. 28, 680, 739; kaže se, *mješina vode*, jer duhovni primaju kao dar u početku samo malo istine, naime, onoliko koliko mogu da prime (ponesu), što je označeno ovim rečima, *metnuvši joj na leđa*, vidi br. 2676. Svako može videti da one istorijske stvari sadrže tajne to tome što je Avram, koji je bio bogat govedima i ovcama, a isto ako i zlatom i srebrom, ovako izagnao robinju od koje je imao sina, i dete Ismaila koje je vrlo voleo, davši im samo malo hljeba (i vode), iako je mogao predvideti će oni umreti kad ovo potroše, što bi se i bilo dogodilo, da nisu primili pomoć od anđela; osim toga, ono što je rečeno o hljebu i mešini vode, da ih je metnuo na Agarina leđa, stvar je od pre male važnosti da bi se pominjala. Ali ipak je tako urađeno i tako opisano, jer te okolnosti sadrže i označavaju prvo stanje onih koji postaju

duhovni, kojim se u početku daje samo malo dobra i istine, i da ima posle nedostaje vode, i da tada primaju pomoć od Gospoda.

2675. I *dade Agari*: da ovo označava usađivanje u život, vidi se iz značenja *Agare*, koja označava život spoljašnjeg čoveka, o čemu vidi br. 1896, 1909; život spoljašnjeg čoveka je osećanje za znanje, koje je posebno označeno *Agarom* Egipćankom. Kod onih koji postaju duhovni, Gospod usađuje dobro i istinu u osećanje za znanje, kako b ovi hteli znati i učiti šta je dobro i istinito, sa ciljem da postanu racionalni i duhovni, jer osećanje za znanje je majka koja rađa Racionalno u kojemu je Duhovno, vidi br. 1895, 1896, 1902, 1910. Postoji takav uticaj kod svih (ljudi) od Gospoda, ali ga s ovim ciljem primaju samo oni koji se mogu popraviti (reformisati): drugi to primaju s drugim ciljevima, koji su bezbrojni, a odnose se na sebe i na svet.

2676. *Metnuvši joj na leđa (rame)*: da ovo označava onoliko koliko se moglo primiti (poneti), vidi se iz značenja *leđa (ramena)* koje označavaju snagu (o čemu vidi br. 1985), tako, koliko god mogu da prime dobra i istine (oni koji treba da se poprave).

2677. I dijete (dečaka): da ovo označava duhovno, vidi se iz značenja dečaka, koji ovde označava ono što se naziva duhovnim; jer *Ismailo* ili sin robinjin, *ove* označava čoveka duhovne crkve, i pošto *g* pretsavlja onakvog kakav je u početku, to se naziva dete (dečak).

2678. I *otpusti je*: da ovo označava da je to ostavio u propriumu (ego-u), vidi se iz značenja *biti otpušten*, kada to radi Avram, kojim je pretstavljen Gospod; a isto tako i iz prvog stanja onih koji se popravljaju i postaju duhovni. Njihovo prvo stanje je da pretpostavljaju da su dobro i istina od njih, a to znači od propriuma, neznajući više u to vreme; a kad im se kaže da su dobro i istina od

Gospoda, oni to, doduše, ne odbacuju, ali ni ne priznaju srcem, jer oni niti osećaju niti opažaju, da se sve uliva od nekog drugog izvora, a ne od samoga sebe. Pošto su svi koji se popravljaju (reformišu) u početku u tome stanju, njih Gospod ostavlja u tome stanju (u propriumu). Ali ih ipak vodi pomoću njihovog propriuma a da to oni ne znaju.

2679. A ona otišavši lutaše po pustinji Bersabejskoj: da ovo označava lutanje u to vreme u stvarima nauka vere, vidi se iz značenja *otići i lutati u pustinji*, a što označava stanje lutanja; a i iz značenja Bersabeje, koja je nauk vere, o čemu će se govoriti na kraju ovoga poglavlja, gde se kaže da su Avram i Abimeleh učinili savez (uhvatili veru) u Bersabeji, stih 32; i da je Avram zasadio lug (šumarak) u Bersabeji, stih 33. U ovome se stihu opisuje kakvo je stanje onih koji se reformišu, i to to u početku, kada se još prave greške. Jer im Gospod daje da mnogo misle o večnom životu, a to znači mnogo o istinama vere; ali pošto oni ovo rade od propriuma, kao što je gore rečeno, to oni ne mogu da izbegnu da zalutaju tu i tamo, kako u nauku tako i u životu, hvatajući se za ono što je u njih bilo usađeno od malih nogu, ili što su u njih ulili drugi, ili iz razmišljanja o sebi, dok su vođeni raznim osećanjima, kojih nisu svesni; oni su kao voćke koje su nezrele, koje još nemaju oblik, lepotu ili ukus u tome času; ili su kao nežni izdanci, koji ne mogu da u jednom trenutku procvetaju, ili da klasaju. Ali ono što se tada uliva, iako je uglavnom pogrešno, ipak doprinosi rastu; posle, kad se ovakvi ljudi poprave, ove se stvari delimično odvajaju, a delimično koriste da bi privukle hranu ili sokove za dolazeći život, a koje se mogu delimično prilagoditi dobrima i istinama koje će kasnije Gospod da usadi, a koje delimično služe duhovnim stvarima za neku kasniju osnovu; tako služe kao neprekidna sredstva za popravak, koje stvari slede jedna drugu povezane i po redu, jer sve stvari u čoveku, i najmanje, njih vidi Gospod unapred, i priprema ih za neko stanje u večnosti, i to za njegovo dobro, koliko je god to moguće, to jest, onoliko koliko čovek dopušta da ga Gospod vodi.

2680. Stih 15. *A kad nesta vode u mješini, ona baci dijete pod jedno drvo. I kad nesta vode umješini, označava pustoš istine: ona baci dijete pod jedno drvo, označava očaj da se ništa od dobra i istine ne može opaziti.*

2681. *A kad nesta vode u mješini:* da ovo označava pustoš istine, vidi se iz značenja biti potrošen, što je pustoš (nestašica); i iz značenja vode, a to je istina, vidi br. 28,680,739.

2682. *Ona baci dijete pod jedno drvo (pod jedan žbun):* da ovo označava očajavanje da se ništa od dobra i istine ne opaža, vidi se iz značenja deteta, a to je duhovna istina, vidi br. 2669, 2677; i iz značenja žbuna (grma), a to je opažanje (ali je opažanje tako malo kao da ga i nema, pa se zato kaže *ispod* drveta ili *pod* žbun); značenje se slično drvetima, ali u manjem stepenu (da drveće označava opažanje, vidi br. 103,2163); i iz osećanja u samom činu, a koje je očajanje. Otuda je jasno da *baci dete ispod žbuna* označava očajanje da se ništa od dobra i istine ne opaža. Da biti *bačen ispod žbuna* znači patiti u odnosu na dobro i istinu sve do očajanja, vidi se kod Joba (Jova): *Od siromaštva i gladi samoćovahu bježeći od suha, mračna, pusta i opustošna mjesta; koji brahu lobodu po čestama (žbunovima) i smrekovo korjenje bješe im hrana; življahu po strašnjem uvalama, po jamama u zemlji i kamenu, po grmovima (žbunovima) rikahu, pod trnjem se skupljahu (XXX.3,4,6,7),* govoreći o nedostatku istine, što je izraženo izrazima uobičajenim u Drevnoj Crkvi (Knjiga o Jobu je knjiga Drevne Crkve), kao biti usamljen i gladan, bežati od suše, u nevolji i u pustari; živeti u jamama po ravni i u stenama; skupljati lobodu po žbunju, i jaukati u trnju. Tako i kod Isaije: *i doći će i popadaće sve u puste doline i u kamene rasjeline i na sve česte i na svako drvce (VII.19),* govoreći o nestašici, koja se opisuje sličnim izrazima, kao boraviti u rekama pustoši, rasjelinama u stenama, i u grmovima. Predmet o kome se ovde govori je drugo stanje onih koji se reformišu, a to je da se oni dovode do očajanja. Razlog da se oni dovode u ovakvo stanje neznanja je u tome da se ta lažna setlost ugasi, jer ona osvetljava jednako i obmane i istine, i unosi veru u obmane pomoću istina, i veru u istine pomoću obmana, a u isto

vreme i neko samo-pouzdanje; a isto tako da bi se (čovjek) uveo u spoznaju (cognitio) preko samog iskustva u odnosu na ovu istinu da ništa dobro i istinito ne potiče od sebe ili od propriuma, nego od Gospoda. Oni koji se reformišu, oni se dovode do toga neznanja, čak i do očajanja, da bi tada primili u telu prosvetljenje, kao što se vidi iz onoga što sledi. Jer svetlo istine ne može da se uliva u ubeđenja koja potiču od propriuma, jer ovo je takve prirode, da ono gasi svetlost. Ovo se ubeđenje (koje potiče od propriuma) u drugom životu vidi kao zimska svetlost, ali koja, čim se primakne svetlost neba, postaje tama, u kojoj je neznanje svake istine. Ovo se stanje naziva stanjem pustoši istine kod onih koji se reformišu, a o kojem se mnogo govori u unutrašnjem smislu Reči. Ali o ovome stanju malo njih na svetu zna nešto, jer se malo njih danas iznova rađa. Onima koji se ne rađaju iznova, ista je stvar da li znaju istinu ili je ne znaju; i da li ono što znaju, da li je to istina ili ne, sve dok nešto mogu da prikažu kao da je istina. Ali oni koji se rađaju iznova, ti mnogo misle o nauku i o životu, jer oni mnogo misle o večnom spasenju, te kada nemaju istine, oni tuguju u srcu, jer je istina predmet njihove misli i njihovog osećanja. Kakvo je stanje ove dve klase ljud, može se videti iz ovoga: dok je u telu, čovek živi u nebu svojim duhom, a u svetu svojim telom, jer je on rođen u oba sveta; i bio je tako stvoren da može biti s anđelima svojim duhom, a u isto vreme s ljudima, pomoću stvari koje pripadaju telu. Ali kako je malo onih koji veruju da imaju duh koji će živeti posle smrti, stoga je i malo onih koji se iznova rađaju (regenerišu). Onima koji veruju, drugi život je sve u njihovim mislima i osećanjima, a svet je ništa u upoređenju (s drugim životom); ali oni koji ne veruju, njima je svet je sve o čemu misle i za šta osećaju, a drugi život je ništa u upoređenju .

2683. Stih 16. *Pa otide koliko se može strijelom dobacii, i sjede prema njemu, jer govoraše: da ne gledam kako će umrijeti dijete; i sjedeći prema njemu stade iza glasa plakati. Ona otide i sjede prema njemu, označava stanje misli: koliko se može strijelom dobaciti, označava koliko je to stanje bilo daleko od nauka vere: a žbun (grm) označava nauk vere; jer reče, da ne gledam kako će umrijeti dijete (smrt djeteta), označava žaljenje (tugu) da ono treba da nestane: stade iza glasa plakati (podiže glas i zaplaka), označava veći stepen tugovanja (žaljenja).*

2684. *Pa otide i sjede prema njemu: (povuče se)* da ovo označava stanje misli, može se videti iz značenja otići i iz sesti prema (nasuprot) njemu, kada se ovo poveže s onim što prethpdi i s onim što sledi. Otići, što je ovde otiti od deteta, označava odvajanje od duhovne istine, što se još više izražava i određuje time što je to bilo na domak strele. Sesti sama, označava usamljeno stanje, kao što je to kad se misli u žalosti i kada je neko u očajanju. *Prema njemu*, označava da ne želi da gleda, ali ipak gleda. Gledanje označava razmišljanje, vidi br. 2245; a to je dalje izraženo i određeno kada kaže, *Da ne gledam kako će umrijeti dijete (da ne gledam smrt djeteta), i sjedeći prema njemu*. Tako se u ovim rečima izražava stanje onih kojima nedostaje istina, koji su zgotoga u očajanju.

2685. *Pa otide (povuče se) koliko se može strijelom (iz luka) dobaciti:* da ovo označava koliko je ovo stanje bilo udaljeno od nauka istine, vidi se iz značenja otići (povući se), što znači biti odsutan, i od značenja strijele (luka), koji označava nauk istine, o čemu ćemo ubrzo govoriti; *koliko se može dobaciti*, označava da je bilo odsutno koliko je god to moguće, a to je razdaljina sa koje se može baciti strela iz luka. Ovde se pominje luk i strela je se time označava duhovni čovek, koji je strelac sa lukom, kao što se kaže u stihu 20, *I življaše u pustinji, i posta strijelac*.

2686. Da luk označava nauk istine (o istini), vide se iz njegovog značenja. U Reči, gde god se govori ili pominju ratovi, u unutrašnjem smislu su označeni samo oni (rativi) koji su duhovni, vidi br. 1664. U Drevnoj Crkvi su postojale knjige koje su se zvale Ratovi Jehovini, kao što se vidi iz Mojsija Brojevi XXI.14-16; pošto su pisane u proročkom stilu, one su imale unutrašnji smisao, i govorile su o Gospodovim borbama u iskušenjima, a isto tako i o crkvi, i o ljudima crkve; to se vidi i po tome što je Mojsije uzeo nešto iz tih knjiga. Isto je očito i iz drugih knjiga te crkve, koje su se nazivale Knjiga Proročkih Izreka (o kojoj vidi Brojevi XXI.27-30), u kojim se (izrekama) nalaze skoro iste reči kao i kod Jeremije; uporedi Brojevi XXI.28 i Jer. XLVIII.45. Iz ovoga se može zaključiti da je i Drena

Crkva imala spise, kako istorijske tako i proročke, koji su bili Božanski i nadahnuti, a koji su u unutrašnjem smislu govorili o Gospodu i Njegovom carstvu, i da su ovi spisi bili njima Reč, kao što su naše istorijske i proročke knjige nama Reč, koja u doslovnom smislu govori o Jevrejima i Izraelićanima, ali u unutrašnjem smislu o Gospodu i o onim stvarima koje su Njegove. Pošto su rat u Reči, kao i knjige Drevne Crkve, označavali duhovni rat, tako i svako oružje, kao mač, koplje, štit, oklop, strela, i lukovi, označavaju stvari koje su povezane s ratom u duhovnom smislu. O posebnim značenjima ovih oružja biće, po Gospodovoj Možanskoj milosti, govora na drugome mestu. Za sada biće pokazano šta je označeno strelama, lukovima i drugim misilima, a što su stvari nauka (doktrine), uz pomoć kojih i protivu kojih se bore, posebno oni koji su duhovni. Da luk označava nauku istine, vidi se iz sledećih odlomaka. Kod Isaije: *Strijele će im biti oštre, i svi lukovi njihovi napeti: i kopita u konja njihovijeh biće kao kremen i točkovi njihovi kao vihor (V.28).* govoreći o istinama nauka; strele označavaju duhovne istine, konjska kopita prirodne istine, točkovi, nauka iz toga; pošto ove stvari imaju ovakvo značenje, one se pripisuju Jehovi, jer se jedino Njemu mogu opisati u duhovnom smislu, inače bi bile prazni i nepristojni izrazi. Kod Jeremije: *Nateže luk svoj ko neprijatelj, podiže desnicu svoju kao protivnik, i pobi sve što bješe drago očima; na šator kćeri Sionske prosu kao oganj gnjev svoj (Plač Jeremijim II.4);* luk označava nauku istine, koji izgleda kao neprijatelj, i neprijateljski onim koji su u obmnama; nijedan drugi luk se ne može pripisati Gospodu. Kod Avakuma (Habakuka): *kad si (Jehova) pojezdio na konjima svojim i na kolima svojim na spasenje? Pomoli se luk kao što si se zakleo plemenima; razdro si zemlju na rijeke (III.8,9);* i ovde je označen nauka (doktrina) dobra i istine. Kod Mojsija: *Ako ga i ucvijeliše ljuto i strijeljaše na njoj, i biše mu neprijatelji strijelci. Opet osta jak luk njegov i ojačaše mišice ruku njegovijeh od ruku jakoga Boga Jakovljeva, odakle posta pastir i kamen Izrelu (XLIX.23,24),* ovoreći o Josipu; luk označava nauku dobra i istine. Kod Jovana: *I vidjeh, gle, konj bijel, i onaj koji sjedi na njemu imadijaše strijelu; i njemu se dade vijenac, i iziđe pobjeđujući, i da pobijedi (Otkr. VI.2).* Beli konj označava mudrost; onaj koji sedi na konju je Reč, kao što se jasno izjavljuje u poglavlju XIX. 13, gde se opet govori o belom konju; a pošto je onaj koji na njemu sedi Reč, očito je da luk označava nauku (doktrinu) istine. Kod Isaije: *Ko je podigo pravdu s istoka? Ko je*

doznao da ide za njima ustopice? ko je pokorio narode i da joj vlast nad carevima i učinio te su kao prah maču njezinu, i kao rasijana pljeva luku njezinu? XLI.2), govoreći o Gospodu; mač označava istinu, a luk nauk (doktrinu) od Njega. Opet: I postaviću znak na njih, i poslaću između njih one koji se spasu k narodima u Tarsis, u Ful, i u Lud, koji *natežu luk*, u Tubal i u Javan i na daljna ostrva, koja ne čuše glasa o meni niti vidješe slave moje, i javljaće slavu moju po narodima (LXVI.19); oni koji natežu lukove su oni koji naučavaju nauk: a šta je oznčeno Tarsisom, vidi br. 1156; šta Ludom, vidi br. 1195, 1231; a šta Tubalom, br. 151; a šta Javanom, br. 1152, 1153, 1155. Kod Jeremije: Od vike konjika i stijelaca pobjeći će svi iz gradova, otići će u guste šume, i na stijene će se popeti; svi će gradovi biti ostavljeni i niko ne će u njima živjeti (IV.29): konjici su oni koji propovdaju istinu; luk označava nauk istine, od kojega beže oni, ili se plaše, koji su u obmanama. Opet: Postavite se oko Babilona svi koji natežete luk, strijelajte ga, ne žalite strijela; jer je sagriješio Jehovi. Sazovite u Babilon mnoštvo, svi koji natežete luk, stanite u oko prema njemu stanite unaokolo da nijedan ne uteče, platite mu po djelima njegovijem; kako je činio, onako mu učinite (L.14,29),gde oni koji natežu luk označavaju one koji objavljuju i uče nauk istine. Kod Zaharije: Jer ću istrijebiti iz Efraima kola i iz Jerusalima konje; i istrijebiće se luk ubojiti, i on će kazivati mir narodima (IX.10). Efraim označava razumevanje istine u crkvi; luk predstavlja nauk (doktrinu). Kod Samuila: Tada narica ovako David za Saulom i za Jonatanom sinom njegovijem, i izgovori, da bi se učili sinovi Judini luku (2 Samuilova I.17,18), gde predmet o kome se govori nije luk, nego nauk vere. Kod Jezikilja: Evo, doći će, i zbiće se, govori Jehova Bog; to je dan za koji govori. Tada će izaći stanovnici gradova Izrailjevih, i naložiće na oganj i splaliće oružje i šitove i štitiće, lukove i strijele, sulice i koplja, i ložiće ih na oganj sedam godina (XXXIX.8,9); oružje koje se ovde pominje je oružje duhovnoga rata; luk sa strelama označava nauk i njegove istine; u drugom životu, same istine odvojene od dobara, predstavljaju se vidu kao strele. Kao što luk predstavlja nauke istine, to on u obrnutom smislu označava nauk obmane. Slični izrzi imaju u galvnom suprotno značenje u Reči na mnogim mestima. Kod Jeremije: Ovako govori Jehova: evo, narod će doći iz zemlje sjeverne, i velik će narod ustati od krajeva zemaljskih. Luk i koplje nosiće, glas će im bučati kao more, i jahaće na konjma, spremni kao junaci da se biju s tobom, kćeri Sionska

(VI.22,23), gde luk označava nauk (doktrinu) obmane. Opet: Evo, narod će doći sa sjevera, velik narod, i carevi silni podignuće se od krajeva zemaljskih. *Luk i strijelu* nosiće, žestoki će biti, niti će žaliti; glas će im kao more bučati i jahaće na konjima, spremni kao junaci za boj, na tebe, kćeri Babilonska (L.41,42), gde je isto značenje. Opet : I zapinju jezik svoj kao luk da lažu, i osiliće na zemlji, ali ne za istinu, nego idu iz zla u zlo, niti znaju za me, govori Jehova (IX.3), gde je vrlo jasno da luk oznčava nauk obmane, jer se kaže da zapinju jezik radi laži, a ne radi istine.Opet: Ovako veli Jehova nad vojskama: evo ja ću slomiti luk Elamu, glavnu silu njihovu (XLIX.35). Kod Davida: Hoditei vidite djela Jehovina, koji učini čudesa na zemlji; prekide ratove do kraja zemlje, luk prebi, koplje slomi i kola sažeže ognjem (Psalam XLVI.,8,9). Opet: Zna se u Judeji za Gospoda, u Izrailju za ime njegovo veliko. U Salemu je stan njegov i naselje njegovo na Sionu. Ondje je polomio strijele krilate(ognjene) (jacula) luku, štit i imač i rat (LXXVI.1-3). Opet. Zar iz mnoge riječi nema odgovora? Ili će čovek govorljiv istati prav?(prim,prev. U u slobodnom pevodu: nepravednik savija luk, da bi bacio strele u tami na one koji su pravedni u srcu) (Psalam XI. 21); luk i strele označavaju na jasan način stvari nauke obmane.

2687. Da ne gledam kako će umrijeti dijete (dane gledam smrt djeteta): Da ovo označava žaljenje što treading nestane, vidi se iz značenja umreti (smrti), a to je nestati, i iz značenja djeteta (dečaka), koj označava duhovnu istinu, o kojoj vidi gore, otuda, a i od osećanja očajanja zbog nemanja istine (nedostatka istin), asno je da postoji unutrašnje žaljenje unutar ovih reči.

2688. Da ovo označava stanje misli, vidi se iz onoga što je gore rečeno, br. 2684, gde se javljaju iste reči. Razlog da se ovde ponavljaju iste reči je u tome da se stanje misli povećalo i pogoršalo do poslednjeg stepena žaljenja, kao što je vidljivo iz reči koje slede odmah: *da ne gledam kako će umrijeti dijete*; kao i iz onih koje slede ove, *i stade plakati iza glasa*.

2689. *I stade iza glasa plakati (podiže glas i zaplaka)*: da ovo označava dalji stepen žaljenja, može se videti iz značenja dignuti glas i plakati, što označava poslednji stepen žalosti, jer plakanje nije ništa drugo nego to. Tako isto, ovde se opisuje stanje nedostatka istine, kao i udaljavanje od istine kod onih koji postaju duhovni. Kako stoje ove stvari, biće rečeno u nekoliko reči. Oni koji se ne mogu popraviti (reformisati), oni ne znaju šta je to biti lišen istina, i oni misle da je to nemoguće da to boli bilo koga; oni pretpostavljaju da je jedini razloga za tugovanje ako je (čovjek) lišen telesnih i svetskih dobara, kao što su zdravlje, čast, slava, bogatstvo, i život. Ali oni koji se mogu popraviti, oni veruju sasvim drugačije; kod njih Gospod održava osećanje za dobro, a i misao o istini, pa stoga osećaju zebnju kada su njih lišeni. Poznato je da se zebnja i tuga javljaju onda kada je čovek lišen onih stvari koje na njega utiču a koje voli. Oni na koje deluju samo telesne i svetske stvari, o jest oni koji vole samo ove stvari, oni tuguju kada su ih lišeni. A oni na koje utiču duhovna dobra i istine, oni tuguju kada su lišeni ovih, pošto je svačiji život ništa drugo nego osećanje ili ljubav. Otuda se može videti kakvo je stanje onih koji su u tuzi (žaljenju) za dobrima i istinama, koji su na njih uticali, ili koje su voleli, to jest, da je njihovo stanje tugovanja još jače, jer je više unutrašnje; jer oni u lišavanju dobara i istina ne vide smrt tela, za koje se oni ne brinu, nego vide večnu smrt. Ovde se govori o stanju ovih. Kako bi se znalo koji su to kod kojih Gospod održava osećanje dobra i istine, i koje On popralja i čini duhovnima, a koji su to kod kojih se to ne dešava, stvar će biti objašnjena u nekoliko reči. Svakog u detinjstvu, onda kada po prvi put prima dobra i istine, Gospod održava u mislima koje potvrđuju da je ono što mu kažu i čemu ga uče roditelji i učitelji istinito; ovo afirmativno načelo, kod onih koji postaju duhovni ljudi, ono se dalje potvrđuje znanjima-rečima i spoznajama, jer sve što nauče, sve se poveuje s onim afirmativnim, te se jača, i tako sve dok ne postane osećanje. Ovo su oni koji postaju duhovni ljudi prema suštini istine u koju veruju, i koji pobeđuju u iskušenjima. Ali slučaj je sasvim različit s onima koji ne mogu da postanu duhovni: ovi, iako su u afirmativnom (načelu) u detinjstvu, u sledećim dobima dopuštaju sumnje, i tako oslabe utvrđena dobra i istine; a kad odrastu, oni usvajaju i negativne stvari, sve dok ne razviju osećanje za obmanu; kad bi se ovima dozvolilo da budu u iskušenjima, oni bi potuno propali, pa su stoga oni izuzeti od njih. Pravi razlog što dopuštaju

sumnje, a kasnije i negativna ubeđenja, je ništa drugo nego zao život koji vode; oni koji žive zlim životom, ti ne mogu da postupe drugačije. Život svakog čoveka je, kao što je rečeno, osećanje ili ljubav, a kakvo je osećanje, takva je i misao. Osećanje za zlo i istinita misao se nikada ne spajaju (prim. prev. Autor ima na umu moralne i duhovne istine, a ne ovozemaljske i materijalne istine); one mogu da samo izgledaju kao da su spojene, ali u stvari nisu, jer istinita misao nije udružena s osećanjem za istinu; stoga kod ovih osoba, istina nije istina, nego samo neki zvuk, ili pokret usana, od čega je srce vrlo udaljeno. I najgori među ljudima mogu da znaju ove istine, a ponekad i bolje od ostalih. Kod nekih, ove misli su ubeđenja (persuasivum) istine takve prirode, za koju niko ne može da zna da li je prava ili nije, ako u njoj nema dobrog života; ovakvo ubeđenje je zasnovano na osećanju ljubavi prema sebi i svetu, a koje ubeđenje oni brane sa žarom i renošću, koji idu tako daleko da osuđuju one koji ne primaju njihova ubeđenja, ili koji u njih ne veruju kao što o oni sami u njih veruju. Ali istina je onakva kakva je priroda vladajućeg načela u svakom čoveku, a čija snaga zavisi o snage ljubavi prema sebi i svetu; a ta se istina pridružuje (kao da se prilepi) zlu, ali se ne spaja sa zlom, nego se otstranjuje u drugom životu. Drugačiji je slučaj s onima koji vole dobro: sama istina ima u njim svoju zemlju i svoje srce, a ima i život od Gospoda.

2690. Stih 17. A Bog ču glas djetinji, i anđeo Božji viknu s neba Agar, i reče joj: što ti je Agaro? Ne boj se, jer Bog ču glas djetinji odande gdje je. I Bog ču glas djetinji, označava pomoć u to vreme: i anđeo Božji viknu s neba Agar, označava tešenje: i reče joj: što ti je, Agaro? označava opažanje o njenom stanju: ne boj se, jer Bog ču glas djetinji od mjesta gdje je, označava nadu za pomoć.

2691. Bog ču glas djetinji: da ovo označava pomoć u to vreme, vidi se iz značenja izraza Bog ču glas u istorijskom smislu, a što označava, u unutrašnjem smislu, pružiti pomoć, a i iz značenja deteta (dečaka), kojim se označava duhovna istina (o kojoj vidi gore), u ovom slučaju označavajući stanje u kome je bilo duhovno u pogledu istine, jer se kaže da je On čuo glas djetinji, a odmah zatim, od mesta

gde je on bio (gde je dečak bio); a u prethodnom stihu se kaže da je ona bila u najvećoj tuzi zbog gubitka istine. Razlog da se kaže da je Bog čuo glas djetinji, ne glas Agarin, jer u tome što se ovde govori o stanju duhovnog čoveka; detetom, Ismailom, pretstaljen je čovek duhovne crkve; Agarom, njegovom majkom, osećanje za spoznaje istine, i to je ono zbog čega se oseća tuga. Čovekovo Racionalno je rođeno od osećanja za znanje kao od majke, vidi br. 1895, 1896, 1902, 1910, 2094, 2523; ali njegovo Duhovno je rođeno od osećanja istine od nauka (doktrine), posebno od Reči; Duhovno samo je ovde dete (dečak), a osećanje za spoznaje je Agara.

2692. *Anđeo Božji viknu s neba Agaru*: da ovo označava tešenje, vidi se iz značenja *viknuti s neba, anđela Božjeg, i Agare*. Viknuti (pozvati) iz neba označava uticaj (influks); anđeo Božji označava Gospoda, vidi br. 1925, 2319; a Agara označava osećanje za spoznanje istine, vidi br. 2691. Uticaj od Gospoda u osećanja istine, onda kada je neko u osećanju, je veće zbog tuge što je lišen istine, a to je tešenje. A ono što se kod čoveka uliva od Gospoda, za to se kaže da se *više iz neba*, jer to dolazi kroz nebo, i tamo se pokazuje; ali je zatamnjeno u čovekovom opažanju i misli, pokazujući se samo kao promenastanja osećanja, kao u ovome slučaju, tešenja.

2693. *I On joj reče: što ti je, Agaro?* da ovo označava opažanje njenoga stanja, vidi se iz značenja *reči* u istorijskim delovima Reči, što označava opaziti, o čemu vidi gore; i iz značenja, *Što ti je, Arago? (što te muči, Agaro?)*, a što označava stanje u kojemu je bila; ovde označava da je Gospod znao njeno stanje, uprkos toga što je On pita, rekavši, *Šta te muči, Agaro?* U smislu slova, to je pitanje koje postavlja Gospod, ali u unutrašnjem smislu, to je beskonačno opažanje svih stvari; čitamo na razim mestima da se čoveku postavlja pitaje o njegovom staju, a tome je razlog što je čovek uveren da niko ne zna njegove misli, a još manje stanje njegovih osećanja; a dalji je razlog to što čovek nalazi utehu u tome da može da otkrije osećanja uma, a što je olakšanje u najvećem broju slučajeva, vidi br. 1701, 1931.

2694. *Ne boj se, jer Bog ču glas djetinji odande gdje je:* da ovo označava nadanje u pomoć, vidi se iz značenja *ne boj se!*, što označava *nemoj očajavati*, jer kad se ukloni strah, dolazi nada; i iz značenja *čuti glas deteta*, što onačava pomoć, vidi gore, r. 2691, gde se javljaju slične reči: U prethodnom stihu se govorilo o stanju nedostatka (istine), u kojemu su oni koji se popravljaju i postaju duhovni; sada se govori o njihovom popravku, a u sadašnjem stihu i o tešenju i nadanju za pomoć. Danas se ne zna da se oni koji se popavljaju, da se dovode u stanje da ne znaju šta je istina, da osećaju tugu čak i očajanje, i da ih tek tada Gospod teši i pomaže im, zato što se danas malo ljudi popravlja. Oni koji su takvi da se mogu popaviti, ako ne u ovome žiotu a ono u drugom, oni se dovode u ovo stanje, koje je u drugom životu vrlo poznato, a koje se naziva pustošenje ili neutešenost, a o kojem se govorilo u Prvom Delu, vidi br. 1109. Oni koji su u ovakvom stanju pustošenja i neutešenosti, kada dođu do očajanja, primaju utehu i pomoć od Gospoda, i odvode se odanle gde su u nebo, gde ih anđeli poučavaju, kao iznova, o dobrima i istinama vere. Razlog za ovo pustošenje i neutešenost je najviše u tome, što je potrebno slomiti ono načelo u koje su ubeđeni a koje je dolazilo od propriuma, vidi br. 2682; kao i da bi primili opažanje dobra i istine, koje ne mogu primiti sve dok ono ubeđenje, koje dolazi od propriuma, ne omekša; a ovo se postiže stanjem zebnje i tugovanja, čak i očajanja. Niko ne može da opaža ono što je dobro, i što je blagosloveno i srećno, ako nije bio u stanju da oseti šta nije dobro, ili istinito, blagosloveno i što ne nosi sreću; od ovog poslednjeg stanja on stiče sferu opažanja, i to u onom stepenu u kome je bio u suprotnom stanju (pre toga). Sfera opažanja, i dokle se ona prostire, nastaje od suprotnosti koje ju oblikuju. Ovo su uzoci pustošenja i tugovanja, pored mnogi drugih. Ali uzmimo neke primere radi ilustracije. Uzmimo slučaj onih koji sve pripisuju sebi ili svojoj pameti, a malo ili ništa Božanskom Providenju, pretpostavimo da se njima dokazuje sa hiljadama razloga da je Božnsko Providenje sveopšte (univerzalno), i da je univerzalno jer se proteže u najsitnije pojedinosti; i da ni dlaka na glavi ne pada sa glave, to jest, da nema ništa ni najmanje koje nije predviđeno, i koje se nešto ne priprema (kao odgovor). Ipak se njihovo mišljenje o njihovoj pameti ne će promeniti, osim

onda kada oni samo dođu do toga da se u to ubede ovim razlozima. Šta više, pretpostavimo da se iste stvari njima pokažu (dokažu) kroz živa iskustva; oni tada priznaju da je tako kada gledaju i osećaju ta iskustva, ali kad prođe nekoliko trenutaka, oni se vraćaju svom prvom mišljenju; ove stvari imaju samo trenutni uticaj na njihovu misao, ali ne i na njihovo osećanje; ako osećanje nije slomljeno, misao ostaje u svome stanju, jer misao ima svoju veru i svoj život od osećanja (prim. prev. autor pod izrazom živa iskustva misli na način kojim Gospod poučava duše u drugom životu slikama i pretstavama koje se vide, i osećaju kao žive, što se naziva i opažanjem). Ali kada se ove osobe dovedu u stanje straha i tuge, zato što vide da nisu u stanju da urade ništa da sebi pomognu, i kada dođu do očajanja, tada se njihovo načelo u koje su ubeđeni, lomi i stanje se menja, i oni se mogu voditi u verovanje da ne mogu sami ništa da urade, već da sva moć, pamet, inteligencija, i mudrost dolaze od Gosoda.(prim. prev. Da bi čovek ili duh preporođeni, o jest u miru i u sreći večnog života, oni moraju da budu *u istini*, a u ovom slučaju istina je da sva moć i pamet čoveku dolaze od Gospoda. Da bi se rodio nanovo, on mora da bude u ovoj važnoj istini, jer bez toga njega vodi njegov proprium ili ego u svako zlo i obmanu). Slučaj je sličan i s onima koji veruju da je vera od njih samih, i da je dobro od njih samih. Uzmimo još jedan primer kao ilustraciju. U sličaju onih koji su stekli ubeđenje da kada postanu pravedni, da u njima nema više zla, nego da je zlo izbrisano i odstranjeno, i da su oni čisti; pretpostavimo da se njima pokaže hiljadama razloga da ništa nije izbrisano ili očišćeno nego da njih Gospod uzdržava od zla, i drži u dobru, a koji ljudi se mogu održavati u dobru u kome su bili na svetu (kada su postali novi ljudi); i pretpostavimo da se oni ubede iskustvom da sami od sebe jesu samo zlo, i samo gomila zala, oni se ne bi udaljili od svog lažnog načela u koje su ubeđeni. Ali kada se dovedu u stanje da opaze u sebi pakao, i to u tome stepenu da očajavaju pitajući se da li se mogu spasiti, tada, po prvi put, njihovo načelo se lomi, a sa njim i njihov ponos i oholost u odnosu na druge, kao i njihovo arogantno verovanje da će samo oni biti spaseni; tada se oni vode ka istinskom priznavanju vere, ne samo da je sve dobro i istinito od Gospoda, nego i da je sve od Njegove milosti; i na kraju (vode se) u poniznost srca pred Gospodom, koje ne može da postoji bez poznavanja samoga sebe. Otuda se očitno vidi zašto se oni koji se popravljaju, ili koji postaju duhovni,

svode u stanje pustošenja ili očajanja o kojem se govori u prethodnim stihovima; da oni, tek kada su u tom stanju, primaju utehu i pomoć od Gospoda.

2695. Stih 18. *Ustani, uzmi dijete u naručje; jer ću od njega učiniti veliki narod.* *Ustani*, označava uzdizanje uma (ohrabrenje): *uzmi dijete*, označava duhovno s obzitrom na istinu: *uzmi ga u naručje*, označava podršku od njega (od duhovne istine): *jer ću od njega učiniti veliki narod*, označava duhovnu crkvu.

2696. *Ustani*: da ovo onačava uzdizanje uma (ohrabrenje), vidi se iz značenja ustati u Reči, gde se odnosi , dgde god se pominje, na neko uzdizanje (o kojemu vidi br. 2402); u sadašnjem slučaju to je uzdizanje uma (duha, ili ohrabrenje), jer to uključuje prosvetljivanje, a u sledećem stihu, poučavaje u istinama.

2697. *Uzmi dijete (Podigni dijete)*: da ovo označava (uzdizanje) duhovno u pogledu istine, vidi se iz značenja deteta (dečaka), koji označava duhovno, posebno u odnosu na istinu, o čemu vidi br. 2677, 2687; jer se čoveku duhovne crkve čini da se on rađa iznova pomoću istina vere, a ne zna da je to pomoću dobra od istine, jer se ovo ne vidi, pošto se pokazuje samo kao osećanje za istinu, a posle i kao život u skladu s istinom. Niko se ne može preporoditi pomoću istine, osim onda kada kad je u istini i dobro, jer istina bez dobra je lišena života; pa stoga preko istine odvojene od dobra nema novog života, koji čovek prima kada se preporađa.

2698. *I uzmi ga u naručje (neka ti on ojača ruku)*: da ovo označava podršku od njega (od deteta ili od duhovnog), vidi se iz značenja *biti ojačan (podržan)*, i iz značenja *ruke* koja znači moć (vidi br. 878), što se odnosi na *podršku (pomoć)*; *ga* ili *njega, ili dečaka*, označava podršku ii pomoć od toga, to jst, od duhovnog u pogledu istine. Oni koji su u uutrašnjem tugovanju, i u očajanju zato što su lišeni istine, njih podiže i podupire samo istina, jer je njihovo tugovanje i očajanje

zbog istine. Ali oni koji su u osećanju dobra, a dobro želi dobro, kao što gladan želi hleb; ali kod onih koji su u osećanju istine, dobro želi istinu, kao što žean želi vodu. Šta je označeno jačanjem ruke kod nejga (čoveka koji se nanovo rađa), niije nikome razumljivo osim preko unutrašnjeg smisla.

2699. *Jer ću od njega učiniti velik narod:* da ovo označava duhovnu crkvu, vidi se iz značenja velikog naroda, što označava duhovnu crkvu, koja će primiti dobro vere, vidi gore, br. 2669; naziva se velikim narodom, jer je to drugo odnosno duhovno carstvo Gospodovo, a o kojem vidi gore, br. 2669. Pošto je čovek duhovne crkve pretstavljen Ismailom, to je njime pretstavljena i duhovna crkva, kao što je njima pretstavljeno i Gospodovo duhovno carstvo u nebima, jer jedno je slika i nalik na drugo. Prvo stanje posle pustošenja opisano je u prethodnom stihu, a to je bilo stanje tešenja i nadanja u pomoć; njihovo drugo stanje posle pustošenja opisuje se u ovome stihu, a to je stanje prosvetljivanja i osvežavanja koje otuda sledi. Kako su ova stanja nepoznata u svetu, iz razloga, kao što je rečeno, što se malo ko danas rađa iznova, to je dopušteno opisati prirodu ovoga njihovog stanja u drugom životu, gde je to vrlo poznato. Kada oni prođu kroz pustošenje i tugovanje, njih Gospod podiže u nebo, kao da idu iz senke, koja je stanje neznanja, u stanje svetlosti, koje je rasvetljenje i osveženje, tako da ulaze u radost, koja deluje na najdublje delove njihovih umova; oni u stvari ulaze u svetlost, a u isto vreme i u razumevanje; a kako se osvežavaju ovim svetlom, može se videti od suprotnog stanja od kojega su izbavljeni. U ovakvim prilikama, neki koji su bili detinje naravi i prosti verom, oni se vide u belim i bleštavim haljinama; neki s krunama, a neki se provode kroz nekoliko anđeoskih društava, gde su primljeni s ljubavlju kao braća, i tu im se pokazuje svako dobro koje odgovara njihovom novom životu; nekima se daje da vide ogromnost neba ili Gospodovog carstva, i da opaze u isto vreme blaženstvo onih koji su tamo; pored bezbroj drugih stvari koje nije moguće opisati. Takvo je stanje prvog rasvetljenja i osveženja onih koji izađu iz pustoši (duhovne pustoši).

2700. Stih 19. *I Bog joj otvori oči, te ugleda studenac; i otišavši napuni mješinu, i napoji dijete. I Bog joj otvori oči, označava inteligenciju: i otišavši napuni mješinu, označava istine otuda: i napoji dijete, označava poučavanje u duhovnim stvarima.*

2701. *I Bog joj otvori oči: da ovo označava inteligenciju, vidi se iz značenja otvoriti, i od Bog otvara, a isto i iz značenja očiju, što znači obadariti inteligencijom. Oči označavaju razumevanje, vidi gore br. 2150, 2325. Kaže se da Bog otvara oči, kada On otvara unutrašnji vid ili razumevanje, što se izvodi uticajem (influksom) u čovekovo Racionalno, ili radije u Duhovo njegovog racionalnog, i to preko duše, ili unutrašnjim putem koji je nepoznat čoveku. Ovaj uticaj je njegovo stanje prosvetljenosti, u kojemu se istine, koje čuje ili koje čita, potvrđuju jednim unutrašnjim opažanjem koje je unutar njegovog Intelktualnog. Čovek misli da je ovo njemu urođeno, i da ono potiče od njegove Intelktualne sposobnosti, ali se tu jako vara: to je uticaj kroz nebo od Gospoda u ono što je kod čoveka tamno, neistinito, i prividno, a koje pomoću dobra koje je tamo, čini da one stvari koje on veruje, da budu slične istini; ali to samo kod onih koji su duhovni i blagosloveni prosvetljenjem u duhovnim stvarima vere. To je ono što je označeno kad se kaže da *Bog otvori oči*. Razlog zbog kojega oči označavaju razumevanje je u tome što je telesni vid saobrazan vidu duha, koji je razumevanje; i pošto je on saobrazan, to se očima u Reči, skoro na svim mesima gde se pominju, označava razumevanje, čak i ako ponegde veruje da ima drugo značenje, kao kod Mateje: *Svijeća je tijelu oko. Ako dakle bude oko tvoje zdravo, sve će tijelo tvoj svijetlo biti. Ako li oko tvoje kvarno bude, sve će tijelo tvoje tamno da bude. Ako je vidjelo što je u tebi tama, a kakva je tek tama? (VI.22,23; Luka XI.34)*, gde oko označava razumevanje, čije je duhovno vera, kao što se može videti i iz datoga objašnjenja, ako je vidjelo u tebi tama, kakvali je tek onda tama? Na sličan način kod istoga Jevndeliste: *Ako li te oko tvoje desno sablažnjava, iskopaj ga i baci od sebe (V.29; XVIII.9)*; levo oko označava Intelktualno, dok desno oko označava osećanje koje dolazi od Intelktulnog;*

iskopati desno oko označava da to osećanje treba savladati, ako ti je ono kamen spoticanja. Opet: *Blago očima vašim što vide, i ušima vašijem što čuju (XIII.16)*. I kod Luke: *I Isus okrenuvši se učenicima nasamo reče: blago očima što vide ono što vi vidite (X.23)*, gde se očima koje vide označava inteligencija i vera; jer to što su oni videli Gospoda, kao i Njegova čuda i dela, to ih nije učinilo blaženim, nego što su to primali s razumevanjem i s verom; a to je označeno sa videti očima i čuti ušima. Videti očima je razumevati, a tako isto i imati veru, vidi gore br. 897, 2325; jer je razumevanje duhovna svetlost, a vera je duhovna strana razumevanja. Očni vid dolazi od svetlost sveta, ali vid vere je od svetlosti neba; otuda izrazi kao videti razumom, videti kroz veru. Slušanje ušima označava poslušnost, vidi gore, br. 2542. Kod Marka: *Isus reče: zar još ne osjećate, niti razumijete? Zar je još okamenjeno srce vaše? Oči imate i ne vidite? uši imate i ne čujete (VIII.17,18)*, gde je očito da ne razumeti i ne verovati, da je to imati oči a ne videti. Kod Luke, Isus, govoreći o gradu, kaže: *Kad bi ti znao u ovaj da što je za mir tvoj! Ali je sad sakriveno od očiju tvojih (XIX.17,18)*. Kod Marka: *To bi od Gospoda, i bi divno u našim očima (XII.11)*; u ova dva odlomka, što je sakriveno od očiju, i što je divno u očima, označava što je tako (divno) razumu, kao što to može znati svako ko zna značenje oka, čak i u običnom govoru.

2702. *Te ugleda studenac (I ona vidje zdenac s vodom)*: da ovo onačava Gospodovu Reč, od koje su istine, vidi se iz značenja zdenca, i izvora, koji označavaju Reč, a isto tako i nauk iz Reči, pa stoga i istinu samu, o kojem značenju će uskoro biti govora; kao i iz značenja vode, koja je istina. Da zdenac (bunar) u kome ima vode, i izvor, označava Gospodovu Reč, a isto tako i nauk iz Reči, pa i samu istinu, vidi se iz mnogih odlomaka. Pošto se ovde govori o duhovnoj crkvi, naziva se zdenac (bunar) a ne izvor, isto kao i u sledećim stihovima ovoga poglavlja: - *A Avram prekori Abimeleha za studenac, koji uzeše na silu slugu Abimelehove (stih 25)*; isto tako u Postanju, poglavlje XXVI: Pa sve studence koje bjehu iskopali slugu oca njegovu zaroniše Filisteji i zasuše ih zemljom. I stade Isak iskopavati koji bjehu iskopani za vremena Avrama oca njegova, a koje zaroniše Filistji; i prozva imenima koja im bješe nadio otac njegov. I kopajući slugu Isakoe u onom dolu, nađoše studenac žive vode. Tada se podiže

odande, i iskopa drugi studenac, i oko njega ne bi svađe; Isti dan došavši sluge Isakove kazaše mu za *studenac*, koji iskopaše, i rekoše: *nađosmo vodu* (15,18,19,22,32), gde studenci ne označavaju ništa drugo nego stvari nauka, o kojima su se raspravljali, i o drugim (stvarima nauka) o kojim se nisu raspravljali. Inače, njihovo kopanje studenaca, i tako česte raspre oko njih, ne bi bile dovoljno važne da bi ušle u Božansku Reč. Studenac na sličan način označava Reč, ili nauk, kao kod Mojsija: Onda otidoše u Beru: to je studenac za koji bješe rekao Jehova Mojsiju: skupi narod i daću im vode. Tada pjeva Izrael pjesmu ovu: Diži se, studenče; pripjevajte ga: Studenče, koji kopaše knezovi, koji iskopaše glavari narodni s onijem koji postavi zakon, palicama svojim. A iz pustinje otidoše u Matanu (Brojevi XXI.16-18). Pošto zdenac označava ove stvari, bila je to proročka pesma u Izraelu, u kojoj se govori o nauku vere, kao što se vidi iz pojedinosti u unutrašnjem smislu. Otuda i ime Ber (studenac), pa otuda i ime Beršeba, i njeno značenje u unutrašnjem smislu, a to je nauk sam. Ali nauk u kojemu nema istina, naziva se jama, ili zdenac u kome nema vode, kao kod Jeremije: Najveći među njima šalju najmanje za vodu; došavši na studence ne nađoše vode, vraćaju se s praznijem sudovima svojim, stide se i srame, i pokrivaju svoju glavu (XIV,3), gde voda označava istine; jame u kojima ne nalaze vode označavaju nauk u kome nema istine. Opet: Jer dva zla učini moj narod: ostavivši mene, *izvor žive vode*, i iskopaše sebi jame (studence), studence isprovaljivane, koji ne mogu da drže vode (II.13), gde isprovaljivani sudenci (jame) označavaju stvari nauka koje su bile veštački napravljene (isfabrikovane). Da izvor označava Reč, a isto tako i nauk (doktrinu), pa stoga i istinu, vidi se kod Isaije: Siromasima i uboge, koji *traže vodu* a nje nema, kojima se *jezik osušio od žeđi*, njih ću uslišiti ja Jehova, ja Bog Izrailjev ne ću ih ostaviti. Otvoriću rijeke na visovima i izvore usred dolina, pustinju ću obratiti u jezero vodeno, i suhu zemlju u izvore vodene (Isaija XLI. 17,18); ovo se odnosi na pustoš istine, što je označeno siromasima i ubogima koji traže vode a nje nema, i kao i njihovim jezicima koji su se osušili od žeđi; a onda utehom, osveženjem, i poukom posle pustošenja (kao u ovim stihovima o Agari), što je označeno Jehovinim otvaranjem reka na visinama, i izvora u sred dolina, pretvarajući pustinju u jezero, i suhu zemlju u izvore vodene; gde sve ove stvari označavaju nauk istine, i osećanje koje od nje potiče. Kod Mojsija: Da bi nastavao Izrael sam bezbedno,

izvor Jakovljevi, u zemlji obilnoj žitom i vinom; i nebo će njegovo kropiti rosom (Zak. Ponovljeni XXXIII.28), gde izvori Jakovljevi označavaju Reč i nauk istine iz nje. Baš zato što Jakovljevi izvor označava Reč i nauke iz nje, kada je Gospod došao na Jakovljevi izvor, On je razgovarao sa ženom Samarjankom, i poučio je šta je označeno izvorom vode, kao što je to zabeleženo kod Jovana: Tako dođe Isus u grad Samarijski koji se zove Sihar, blizu sela koje daje Jakov Josipu sinu njegovu. A ondje bješe izvor Jakovljevi; i Isus umoran od puta sjednaše na izvoru, a bješe oko šestoga sahata. Dođe žena Samarjanka da zahvati vode; reče joj Isus: daj mi da pijem. Isus joj reče: da ti znaš dar Božiji i koji ti govori: daj mi da pijem, ti bi iskala u njega i dao bi ti vodu živu. Svaki koji pije od ove vode opet će ožednjeti; a koji pije od vode koju ću mu ja dati ne će ožednjeti do vijeka, nego voda što ću mu je ja dati biće u njemu izvor vode koja teče u život vječni (IV.5-7,10,13,14). Jakovljevi izvor označava Reč, voda istinu, a Samarija duhovnu crkvu, što je često slučaj u Reči; stoga je Gospod govorio sa ženom Samarjankom, i učio je nauku istine od Sebe, a kada je od Njega ili, što je isto, od Njegove Reči, to je izvor vode žive koja teče u život večni, a sama istina je voda živa. Na sličan način, kod istoga Jevanđeliste: Isus govoraše: ko je žedan, neka dođe k Meni i pije. Koji Me vjeruje, kao što pismo reče, iz njegova će tijela poteći *rijeke žive vode* (VII.37,38). Opet: Ja ću žednome dati iz *izvora vode* žive za badava (Otkr. XXI.6); reke žive vode, i izvori vode žive, označavaju istine koje su od Gospoda, ili od Njegove Reči, jer Gospod je Reč; dobro ljubavi i milosrđa, koje je od Gospoda, je život istine; za onoga se kaže da je žedan koji voli i oseća istinu; drugi ne mogu da budu žedni. Ove se istine nazivaju *izvori spasenja* kod Isaije: S radošću ćete crpiti vodu iz *izvora ovoga spasenja*. I tada ćete reći: hvalite Jehovu, glasite ime Njegovo, javljajte narodima ime Njegovo (XII.3,4). Da izvor iznačava Reč, ili nauk iz nje, vidi se i kod Joila: I tada će gore kapati slatkijem vinom, i humovi će se topiti od mlijeka, i svijem potocima Judinijem teći će voda, i izaći će izvor iz doma Jehovina, i natopiće dolinu Sitim (III.18); gde voda označava istine, a izvor iz doma Jehovina označava Gospodovu Reč.

Kod Jeremije: Evo, ja ću ih dovesti iz zemlje sjeverne, i sabraću ih u krajeve zemaljske, i slijepa i hroma, i trudnu i porodilju, i vodiću ih pored potoka pravijem putem, na kome se ne će spoticati (XXXI.8,9). *Potoci (izvori)* koji vode

pravijem putem, označavaju nauk istine (istinski nauk); sjeverna zemlja označava neznanje i pustoš istine; plač i jauk označavaju njihovo stanje tuge i očaja; povesti ih izvorima vode označava osveženje i poučavanje u istinama, kao u sadašnjem slučaju u vezi s Agarom i njenim sinom. O istim stvarima čitamo kod Isaije: Radovaće se tome pustinja i zemlja sasušena, veseliće se pustoš i procvjetati kao ruža. Procvjetaće obilno, i popijevajući; slava Livanska i krasota Karmelska i Saronka, ta će mjesta vidjeti slavu Jehovinu. I ukrijepite klonule ruke, i koljena iznemogla utvrdite. Tada će hromac skakati kao jelen, i jezik njegov pjevaće, jer će u pustinji *provreti vode i potoci* u zemlji sasušenoj, I suho će mjesto postati *jezero*, i zemlja osušena *izvori vodeni* (XXXV.1-3,5-7), gde pustinja označava pustoš istine; voda, potoci, jezero, i izvori vodeni, označavaju istine, koje su osveženje i radost onima koji su bili u pustoši, a čija se radost pokazuje mnogim izrazima. Kod Davida: Jehova *izvodi izvore* po dolinama, između gora *teku vode*. Napajaju se zvijeri poljske, i divlji magarci gase žeđu svoju. Napajaš gore s visina svojih (CIV.10,11,13); izvori označavaju istine; gore ljubav dobra i istine; *dati piti* označava poučavati; divlje zveri poljske su oni koji žive od ovih (istina), vidi br. 774, 841, 908; divlji magarci su oni koji su samo u racionalnim istinama, vidi br. 1949-1951. Kod Mojsija: jer Jehova Bog tvoj uvešće te sada u dobru zemlju, u kojoj ima *dosta potoka i izvora i jezera*, što izvire po dolinama i po brdima (Zak. Ponovljeni VIII.7); zemlja označava Gospodovo carstvo i crkvu (vidi br- 662, 1066, 1067, 1262, 1413, 2571), koja se naziva dobrom zbog dobra ljubavi i milosrđa; reke, vode, izvori, i bezdani, označavaju istine. Opet: Zemlja Hanahska u kojoj su brda i doline, i natapa je dažd nebeski (Zak. Pon. XI.11). Da vode označavaju istine, kako duhovne tako i racionalne, kao i znanja-reči, vidi se iz ovih odlomaka: - kod Isaije: Jer gle, Jehova Bog nad vojskama uzeće Jerusalmu i Judi potporu i pomoć, svaku potporu u hljebu i svaku *potporu u vodi* (III.1). Opet: Iznesite *vode* pred žedne, koji živite u zemlji Temni, sretite s hljebom bjegunca (XXI.14). Opet: Blago vama koji sijete pored svake vode, i puštate volove i magarce XXXII.20). Ko hodi po pravdi i govori što je pravo, on će nastavati na visokim mjestima; gradovi na visokim stijenama biće mu utočište, hljeb će mu se davati, vode mu se ne će premicati (XXXIII.15,16). Opet: Ne će ožednjati kad ih povede preko pustinje; vodu iz stijene točiće im, jer će rascijepiti kamen, i poteći će voda (XLVIII.21;

Izlazak XVII. 1-8; Brojevi XX.11-13). Kod Davida: Raskida stijene u pustinji, i poji ih kao iz velike bezdane; izvodi potoke iz kamena, i vodi vodu rijeka (Psalam LXXVIII.15,16), gde stijena označava Gospoda; vode, rijeke, i bezdani označavaju istine od Njega. Opet: On pretvara rijeke u pustinju, i izvore vodene u suhotu. On pretvara pustinju u *jezera*, i suhu zemlju u *izvore vodene* (CVII.3,35). Opet: Glas Jehovin je nad vodama, Jehova je nad mnogim vodama (Psalam XXIX.3). Opet: Potoci vesele grad Božiji, sveti stan višnjega (XLVI.4). Opet: Riječju Božijom nebesa se stvoriše, i duhom usta njegovijeh sva vojska nebeska. Kao u gomilu sabra vodu morsku, i propasti metnu u sprema (XXXIII.6,7). Opet: Nadgledaš zemlju i zalivaš je. Obilno obogaćavaš; potok je Božiji pun vode, spremaš za njih žito, jer si tako uredio (Psalam LXV,9). Opet: Vidješe te vode, Gospode, i ustreptaše, i bezdane se zadrmaše. Od oblaka *lijaše voda*, oblaci davahu glas, a strijele tvoje lećahu. Po moru bijaše put tvoj, i staze tvoje po velikoj vodi (Psalam LXXVII.16,17,19). Svakome je jasno da vode ovde ne znače vode, i da se bezdani ne drmaju, i da Jehova ne hoda po vodi, nego da se ovime označavaju duhovne istine, to jest, duhovne stvari koje pripadaju istini; inače, ovo bi bio skup praznih reči. Kod Isaije: Oj žedni koji ste god, hodite na vodu, i koji nemate novaca, hodite, kupujte i jedite (LV.1): Kod Zaharije: I u taj će dan poteći iz Jerusalima voda živa, pola k isičnom moru, pola k zapadnom moru, i biće je i ljeti i zimi (XIV.8). Osim toga, kada se u Reči radi o crkvi koja treba da bude ustanovljena (posađena), i kad je opisana kao raj, kao vrt, ili kao drveće, bilo je uobičajeno (crkvu) opisivati vodama ili rekama koje je napajaju (vrt ili crkvu), pod čime se misli na duhovne, racionalne i znanja-reči stvari, koje pripadaju istini, kao što je slučaj sa rajskim vrtom koji se opisuje u Postanju II.8,9, koji je opisan rekama u istom poglavlju (stihovi 10-14), čime su označene stvari koje pripadaju mudrosti i inteligenciji, vidi br. 107-121. Isti je slučaj u mnogim drugim delovima Reči, kao kod Mojsija: Pružili su se kao potoci, kao vrtovi kraj rijeke, kao mirisava drveta koja je posadio Jehova, kao kedri na vodi. Poteći će voda iz vijedra njegova, i sjeme će njegovo biti među velikim vodama (Brojevi XXIV.6,7). Kod Jezikilja: I uze sjeme iz one zemlje, i metnu ga na njivu, odnese ga gdje ima mnogo *vode*, i ostavi ga dobro. I posta čokot, i pusti grane i izbi odvode (XVII.5,6). Loza i vinograd označavaju duhovnu crkvu, vidi gore, br. 1069. Opet: Dok bijaše miran, mati tvoja bijaše ko vinova loza, posađena kraj

vode, rodna i granata bješe od mnoge vode (XIX.10). Opet: Eto, Asirac bješe kedar na Libanu, lijepijeh grana i debela hlada. Voda ga odgoji, bezdana ga uzvisi; ona rijekama tecijaše oko njegova stabla i puštaše potoke svoje k svijem drvetima poljskim (XXXI.3,4). Opet: A kad se vratih gle, po brijegu i rijeci mnogo drva otud i odavud. I reče mi: ova voda teče u Galileju prvu, i spušta se u polje, i utječe u more, i kad dođe u more, njegova će voda postati zdrava. I sve životinje što se miču kuda god dođu ove rijeke, biće žive i biće veliko mnoštvo riba, jer kad dođe ova voda onamo, druga će postati zdrava, i sve će biti živo gdje ova rijeka dođe. I bare njegove i glibovi ne će biti zdravi, nego će ostati slani (XLVII.7-9,11); govoreći o Novom Jerusalimu, ili o Gospodovom duhovnom carstvu: vode koje teku prema istočnoj granici, označavaju duhovne stvari koje su od nebeskih stvari, koje su istine nebeskoga porekla, to jest, vera koja potiče od ljubavi i milosrđa, vidi br. 101, 1250; silazeći u dolinu označava stvari nauka (doktrine) koje pripadaju racionalom, vidi br. 2418,2450; silazeći prema moru, označava znanja-reči; gore označavaju skup znanja-reči, vidi br. 28; životinje koje se miču označavaju uživanja koja su otuda (vidi br. 746, 909, 994), a koje treba da žive od vode u rekama, to jest, od duhovnih stvari koje potiču od nebeskih; mnogo ribe označava znanja-reči koja se mogu primeniti, vidi br. 40,991; glibovi i bare (močvare) označavaju ono što se ne može primeniti i nečista znanja-reči; pretvoriti se u so, označava biti opustošen, vidi br. 2455. Kod Jeremije: Blago čovjeku koji se uzda u Jehovu i kome je Jehova uzdanica, jer će biti kao drvo usađeno kraj vode i koje niz potok pušta žile svoje (XVII.7,8). Kod Davida: On je kao drvo usađeno kraj potoka, koje rod svoj donosi u svoje vrijeme, i kojemu list ne vene: što god radi, sve mu napreduje (Psalam I.3). Kod Jovana: I pokaza mi čistu *rijeku vode života*, bistru kao kristal, koja izlažaše iz prijetolja Božjeg i jagnjetovog. Nasred ulica njegovijeh i s obje strane rijeke drvo života, koje rađa dvanaest rodova dajući svakog mjeseca svoj rod (Otkr. XXII.1,2). Pošto, dakle, vode označavaju istine u unutrašnjem smislu Reči, stoga je u Jevrejskoj Crkvi, radi reprezentacije pred anđelima koji obrede vide duhovno, bilo zapovedeno da se sveštenici i Leviti peru vodom kada obavljaju službu, i to u sasudu između šatora i oltara, a posle i u mjedenom moru, i u drugim sasudima okolo hrama, koji su bili umeso izvora. Na sličan način, radi reprezentacije, ustanovljena je voda za greh, ili *voda očišćenja*, kojom da se

poškrope Leviti (Brojevi VIII.7); tako isto *voda od odvajanja* koje je načinjena od pepela crvene junice (Brojevi XIX.2-19); i plen oduzet od Medijanaca treba da se *opere vodom* (Brojevi XXXI.19-25). Voda koja je izašla iz stene (Izlazak XVII. 1-8, Brojevi XX.1-13; Zak. Ponovljeni VIII.15), predstavljala je i označavala obilje duhovnih stvari, ili istine vere od Gospoda. *Gorke vode* koje su ozdravile uz pomoć drveta (Izlazak XV. 22-25), predstavljale su i označavale da se istine, koje su neprijatne, mogu učiniti prijatnim i prihvatljivim ako se spoje s dobrima i osećanjem za dobra; da drvo označava dobro koje pripada osećanju ili volji, vidi br. 643. Iz onoga što je rečeno, može se sada znati šta je označeno vodom u Reči, pa i što označava voda krštenja, o kojoj je Gospod govorio kod Jovana: *Ako se čovek ne rodi od vode i od Duha, ne će ući u carstvo Božje* (III.5), naime, da voda označava duhovno vere, i da Duh označava nebesko od toga. Pa tako krštenje da je znak (simbol) čovekovog preporoda po Gospodu pomoću istina i dobara vere; ne da se čovek nanovo rađa kroz krštenje, nego da da se nanovo rađa ako živi životom koji je označen krštenjem, u koji život treba da uđu Hrišćani, oni koji imaju istine vere, jer imaju Reč.

2703. *I otišavši napuni mješinu s vodom:* da ovo označava istine iz toga, vidi se iz značenja vode, koja je istina, o čemu vidi gore.

2704. *I napoji dijete (i dade dečaku piti):* da ovo označava poučavanje u duhovnim stvarima, vidi se iz značenja *dati piti*, što je poučavati u istinama; i iz značenja *dečaka*, koji je duhovno u pogledu istine, vidi br. 2697. Ovo stanje, koje je poučavanje, a o kome se govori u ovome stihu, *je treće stanje* onih koji izlaze iz pustošenja ili tugovanja; jer dok ulaze u stanje prosvetljivanja ili u nebesko svetlo, o čemu se govori u prethodnom stihu (vidi br. 2699), oni su tada u osećanju za znanje i za učenje istina: a kada su u tome osećanju, oni se lako i kao sa svojim pristankom, napajaju istinama, i to oni koji su na zemlji, istinama od Gospodove Reči ili nauka, a oni koji su u nebu, od anđela, za koje ne postoji ništa prijatnije ni blaženije nego da poučavaju novo-došavšu braću, i da ih

napajaju istinama i dobrima, koji pripadaju nebeskom redu, i koji stoga vode Gospodu.

2705. Stih 20. *I Bog bijaše s djetetom, te odraste, i življaše u pustinji, i posta strijelac. I Bog bijaše s djetetom (dečakom), označava Gospodovo prisustvo kod duhovnih: te odraste, označava rast (povećanje): i življaše u pustinji, označava nešto što je relativno tamno: i posta strijelac (gađač lukom), označava čoveka duhovne crkve.*

2706. *I Bog bijaše s djetetom: da ovo označava Gospodovo prisustvo kod duhovnih, vidi se iz značenja Bog je sa nekim, a i iz značenja deteta (dečaka). Da Bog je sa nekim označava Gospodovo prisustvo, vidi se bez objašnjavanja. Gospod je uistinu prisutan kod svakoga, jer je On izvor svakog života, i On vlada nad najmanjim okolnostima života, čak i kod najrđavijih (ljudi), čak i u paklu samom, ali na drugačiji način, sve u skladu sa tim kako se prima život. Kod onih koji primaju život ljubavi Njegovog dobra i istine na kriv način, i koji to izvrću u ljubav ka zlu i obmani, i kod njih je Gospod prisutan i upravlja njihova dela, koliko je moguće, prema dobru; ali Njegovo prisustvo kod njih bolje bi bilo da se zove odsustvo, jer zaista, Gospod je isto tako daleko (od njih) koliko je zlo udaljeno od dobra, i obmana od istine. Ali kod onih koji primaju život ljubavi od Gospodovog dobra i istine, On je zaista prisutan, i to prema stepenu primanja. Ovo se može uporediti sa suncem, koje je prisutno u toplini i svetlosti u zelenilu na svetu, isto tako prema tome kako se svetlost i toplina primaju. Da *dečak* (dete) označava čoveka duhovne crkve, a isto tako i samu duhovnu crkvu, a u univerzalnom smislu Gospodovo duhovno carstvo; jer kada se kaže da neko označava ono što je duhovno, kao što dečak ovde označava duhovno u pogledu istine, to znači da on označava i one koji su duhovni; jer ono što je duhovno, to ne može postojati bez subjekta (bez onoga koji je duhovan). Isto je i sa ostalim izrazima koji se koriste u apstraktnom smislu.*

2707. I odraste: Da ovo označava rast (povećanje), vidi se bez objašnjavanja.

2708. I življaše (nastavaše) u pustinji: da ovo označava ono što je relativno tamno, vidi se iz značenja nastavati, što je živeti, vidi br. 2451; i iz značenja *pustinje*, a to je nešto u čemu ima malo života (vidi br. 1927), a u sadašnjem slučaju označava ono što je tamno, ali samo relativno. Ono što je relativno tamno, to je stanje duhovne crkve u odnosu prema nebeskoj crkvi, ili onima koji su nebeski. Nebeski su u osećanju dobra, duhovni u osećanju istine; nebeski imaju opažanje, a duhovni imaju diktat savesti; nebeskim se Gospod pokazuje kao sunce, a duhovnima kao mesec, vidi br. 1521, 1530, 1531, 2495; kod prvih (kod nebeskih) postoji svetlost koja daje vid a u isto vreme daje opažanje dobra i istine od Gospoda, kao svetlo dana od sunca, ali kod drugih (kod duhovnih) postoji svetlost od Gospoda koja je kao svetlost noću od meseca, pa stoga je kod ovih drugih relativno tamno. Razlog je u tome što su nebeski u ljubavi ka Gospodu, tako i u samom Njegovom životu, a duhovni su u ljubavi ka bližnjemu i u veri, pa su stoga i oni u Gospodovom životu, ali u tami (relativno). Otuda nebeski nikad ne umuju o veri i njenim istinama, jer, pošto su u opažanju istine od dobra, oni samo kažu da je nešto tako ili nije tako; a duhovni govore i umuju o istinama vere, jer oni imaju savest o tome šta je dobro od istine. Dalji razlog je to što je kod nebeskih dobro ljubavi usađeno u njihov voljni deo (volju), u kome je primarni čovekov život; ali kod duhovnih dobro ljubavi je usađeno u njihov intelektualni deo (u intelekt), u kome je čovekov sekundarni život. Otuda su duhovni relativno u tami, vidi br. 81, 202, 337, 765, 785, 784, 895, 1114-1125, 1155, 1577, 1824, 2048, 2088, 2227, 2454, 2507. Ova se relativna tama ovde nativa pustinjom. *Pustinja* u Reči označvaono što što nije nastanjeno i što nije obrađeno, stoga ima dvostruko značenje. Tamo gde govori o onome što je malo nastanjeno i obrađeno, ili o mestima s malo stanovnika, stada, paše, i vode, to označava ono što ima relativno malo života i svetlosti, kao što je slučaj kod onih koji su duhovni, ili sa duhovnim, u uporeenju sa nebeskim, ili s onima koji su nebeski; međutim, tamo gde govori o onome što je sasvim nenastanjeno i neobrađeno, ili o mestima gde nema stanovnika, stoke, paše, ili vode, to označava one koji su u pustošenju i u tuzi za istinom. Da pustinja označava ono

što je malo nastanjeno i obrađeno, ili mesta s malo stanovnika, stoke, paše, i vode, vidi se iz sledećih odlomaka: - Kod Isaije: Pjevajte Jehovi pjesmu novu, hvalu njegovu od kraja zemlje, koji se plavbite po moru i sve što je u njemu. *Pustinja* i gradovi njezini, mjesta gdje stanuje Cedar, neka podignu glas, neka pjevaju koji žive po stijenama, neka klikuju svrh gora (Isaija XLII.10,11). Kod Jezikilja: I učiniću s njima zavjet mirni, i isrtijebiću sve zvijeri zle iz zemlje, i oni će živjeti u *pustinji* bez straha i spavaće u šumama. I drveće će poljsko rađati svoj rod; i oni će biti u svojoj zemlji bez straha (XXXIV.25-27), govoreći o onima koji su duhovni. Kod Ozeja: Ali evo, ja ću je primamiti i odvešću je u pustinju, i govoriću s njom lijepo. I daću joj vinograde njezine od toga mjesta, i ondje će pjevati kao za mladosti svoje, i kao kad je išla iz Egipat (II.14,15), govoreći o pustošenju istine i o utesi kasnije. Kod Davida: Tiju paše po pustinjama, i humovi se opasuju radošću. Luke se osipaju stadima, i polja s zaodjevaju pšenicom, vesele se i pjevaju (Psalam LXV.12,13). Kod Isaije: *Pustinju* ću obratiti u jezero vodeno, i *suhu zemlju* u izvore vodene. Posadiću u *pustinji* cedar, sitim, mirtu i maslinu; posadiću u pustojoj zemlji jelu, brijest i šimšir. Da vide i poznadu, da promisle i razumiju da je to uradila ruka Jehovina, svetac Izrailjev da je to stvorio (XLI.18-20), govoreći o preporođanju onih koji ne znaju istinu, ili o Narodima; i o prosvetjivanju i poučavanju onih koji tuguju; *pustinja* se odnosi na njih; cedar, mirta, i maslinovo drvo, označavaju dobra i istine unutrašnjeg čoveka; jela označava istine i dobra spoljašnjeg čoveka. Kod Davida: On pretara rijeke u *pustinju*, i izvore vodene u *suhotu*. On pretvara pustinju u jezera, a suhu zemlju u izvore vodene (CVII.33,35), gde je značenje slično. Kod Isaije: *Pustinja* i sasušena zemlja radovaće se, veseliće se pustoš i procvjetati kao ruža. *U pustinji* će provreti vode i potoci u zemlji sasušenoj (XXXV.1,2,6). Opet: Bićeš kao vrt zaliven i kao izvor kojemu voda ne presiše. I tvoji će sagraditi stare pustoline, i podignuće temelje koji će stajati od koljena do koljena (LVIII. 11,12). Opet: Dokle ne izlije na nas duh s visine i *pustinja* postane njiva (kao Karmel), a njiva se stane uzimati za šumu (XXXII.15,16); govoreći o duhovnoj crkvi koja, iako je nastanjena i obrađena, ona se naziva *pustinjom u relativnom smislu*, jer se kaže: Sud će stanovati u pustinji, i pravda će stanovati na njivi ; da je pustinja relativno tamno stanje, vidi se iz gornjih odlomaka jer se naziva i pustinjom i šumom; da je ovo se jasno, vidi kod Jeremije: O rode! Vidite riječ Jehovinu; bijah li pustinja

Izrailju i mračna zemlja? Za što govori moj narod: gospodari smo, ne ćemo više doći k tebi? (II.31). Da pustinja označava ono što je sasvim nenastanjeno i neobrađeno, ili mesta u kojima nema stanovnika, stada ovaca, paše, ili vode, i da stoga označava one koji su u pustšenju u pogledu dobra i u tugovanju za istinom, vidi se i iz Reči. Ovde pustinja ima dvostruko značenje, jer su to oni koji su kasnije reformisani, a i oni koji se ne mogu reformisati; o onima koji se mogu reformisati (u ovom slučaju to su Agara i njen sin), Jeremija kaže: Ovako veli Jehova: Opominjem te se po milosti u mladosti tvojoj i po ljubavi o vjeridbi tvojoj, kad iđāše sa mnom *u pustinju*, po zemlji gdje se ne sije (II.2), govoreći o Jerusalimu, koji je ovde Drevna Crkva, koja je bila duhovna. Kod Mojsija: Jer je dio Jehovin narod njegov, Jakov je uže našljedstva njegova. Nađe ga u zemlji pustojoj, na mjestu strašnu, gdje buči pustoš; vodi ga naokolo i čuva ga kao zenicu oka (Zak. Ponovljeni XXXII.9,10). Kod Davida: Lutaše po *pustinji* gdje se ne živi, puta gradu naseljenome ne nahodiše (CVII.4), govoreći o onima koji tuguju za istinom, i koji su reformisati. Kod Jezikilja: I odvešću vas u *pustinje* tih naroda, i ondje ću se suditi s vama licem k licu, kako sam se sudio s ocima vašim u pustinji zemlje Egipatske (XX.35,36), govoreći na sličan način o pustošenju i tugovanju onih koji se reformišu. Putovanja i lutanja Izrailjskog naroda ne predstavljaju ništa drugo do pustošenje i tugovanje vernih pre nego li se reformišu, a to znači njihova iskušenja, jer, kada su u duhovnim iskušenjima, oni su u pustoši i u tuzi, što se može videti iz ovih reči kod Mojsija: I u *pustinji*, gdje si vidio kako te je nosio Jehova, kao što čovjek nosi sina svojega, cijelijem putem sve do ovoga mjesta (Zak. Ponovljeni I.31); i na drugome mestu: I opominji se svega puta kojim te je vodio Jehova četrdeset godina po pustinji, da bi te namučio i iskušao, hoćeš li držati zapovijesti njegove ili ne ćeš. I mučio te je i glāđu morio. Ali te je opet hranio manom, za koju ti nijesi znao, da bi ti pokazao da čovjek ne živi o samom hljebu nego o svemu što izlazi iz usta Jehovinih (VIII.2,3). I dalje: Koji te je vodio preko one pustinje velike i strašne, gdje žive zmije vatrene i skorpije, gdje je suša i nema vode; koji ti je izveo vodu iz tvrdoga kamena; koji te je hranio u pustinji manom, da bi te namučio i iskušao, i najposlije da bi ti dobro učinio (isto poglavlje stihovi 15,16), gde pustinja označava pustošenje i tugovanje, kao što je to kod onih koji su u iskušenjima. Njegovim putovanjima i lutanjima po pustinji četrdeset godina opisuje se svako stanje crkve koja vojuje,

kako pada zbog svoje slabosti, ali i pobeđuje Gospodom (*prim.prev. crkva koja voluje, ili ecclesia militans, označava one koji vojuju protivu svoga propriuma da bi postali deo Gospodovog carstva*). Ženom koja je pobjegla u pustinju, kod Jovana, označeno je iskušenje crkve o kojemu je ovo napisano: A žena uteče u pustinju u kojoj imaše mjesto pripremljeno od Boga. I ženi dana biše dva krila orla velikoga da leti u pustinju na svoje mjesto, gdje će se hraniti, sakrivena od lica zmijina. I ispusti zmija za ženom iz usta svojih vodu kao rijeka, te je utopi u rijeci. I pomože zemlja ženi, i otvori zemlja usta svoja, i proždrije rijeku koji ispusti zmija iz usta svojijeh (Otkr. XII.6,14-16). Da se pustinjom opisuje crkva koja je sasvim opustošena i oni koji su opustošeni u dobri i u istini, i koje se ne mogu reformisati, ovako je (ta crkva) opisana kod Isaije: Gle, prijetnjom svojom isušujem more, obraćam rijeke u *pustinju* da se usmrde ribe njihove za to što nestade vode, i mru od žeđi. Oblačim nebesa u mrak, i kostrijet im dajem za pokrivač (L.2,3). Opet: Gradovi svi tvoji opustješe; Sion opustje, Jerusalem posta pustoš (LXIV.10). Kod Jeremije: Pogledah a gle, Karmel je *pustinja* i svi gradovi njegovi oboreni od Jehove, od žestokog gnjeva njegova (IV. 26). Opet: Pastiri mnogi kvare moj vinograd, tlače moj dio, mili moj diio obraćaju u голу pustoš. obraćaju ga u putoš; opustošen plakaće preda mnom; sva će ta zemlja opustjeti, jer niko ne uzima na um. Na sva mjesta po pustinji doći će zatirač; jer će mač Jehovin proždrijeti od jednoga kraja zemlje do drugoga, ne će biti mira nijednom tijelu (XII.10-12). Kod Joila: Oganj sažeže paše u pustinji, i plamen popali sva drveta u polju. I zvijerje poljsko pogleda za tobom, jer usahnuše potoci vodeni, i oganj sažeže paše u pustinji (I.19.20). Kod Isaije: Ko je vasseljenu obraćao u pustinju, i gradove njezine raskopavao?(XIV.17), govoreći o Luciferu. Opet: Breme *pustinji* na moru. Kao vihori koji prolaze na jug, tako će doći iz *pustinje*, zemlje strašne (XXI.1), gde *pustinja* na moru označava opustošena znanja-reči i umovanja koja od njih dolaze. Otuda se može videti šta je označeno ovim rečima Jovana Krstitelja: Kaže Isaija: glas onoga koji viče u pustginji; popravite put Gospodu, i poravnite staze njegove (Mateja III.3; Marko I,3; Luka III.4; Jovan I.23, Isaija XL.3), naime, da je crkva u to vreme bila sasvim opustošena, tako da više nije opstalo dobra i istine, što se vidi iz toga što niko u to vreme nije znao da čovek ima jedno unutrašnje, ili da ima nešto unutrašnje u Reči, i da stoga niko nije znao da Mesija ili Hristos dolazi da ih spasi kroz večnost. Otuda se vidi i

ono što je označeno Jovanovim rečima, a dijete rastijaše i jačaše duhom, i bijaše u pustinji dok se ne pokaza Izrailju (Luka I.80); i njegovim besedama u pustinji Judejskoj (Mat. III.1); i njegovim krštavanjem u pustinji (Marko I.4); jer je on ovim prestaljšao stanje crkve. Kada se zna značenje pustinje, onda se može videti zašto se Gospod često povlačio u pustinju, kao kod Mat. IV.1; XV.32 do kraja; Marko I.12,13, 35-40,45; VI.31-26; Luka IV.1;V.16, IX.10; Jovan XI.54. I iz značenja gore, može se videti zašto se Gospod često povlačio u goru, kao kod Mat. XIV.23; XV.29-31; XVII.1; XXVIII.1,17; Marko III.13,14; VI.46;IX.2-9; Luka VI.12,13; IX.28; Jovan CI.15.

2709. I posta strijelac. Da ovo označava čoveka duhovne crkve, vidi se iz značenja koplja, strele i tula (tobolca), što označava istinu, a i iz značenja luka, koji znači nauk, vidi br. 2686. Čovek duhovne crkve se nekad nazivao onaj koji strelja iz luka, jer se on brani pomoću istine, i raspravlja se o istini; za razliku od čoveka nebeske crkve, koji se oseća sigurnim zbog dobra, i ne raspravlja se o istinama (vidi br. 2708). Istine preko kojih se čovek duhovne crkve raspravlja i pomoću kojih se brani, one su od nauka (iz nauka) koji on priznaje. Da se duhovni čovek nekad nazivao strelac , i da su se istine nauka nazivale strele, vidi se iz Davida: Sinovi Jefremovi naoružani, koji strijeljaju iz luka, vratiše se natrag, kad bijaše boj (LXXVIII.9); Efraim označava Intelektualno crkve. U knjizi o Sudijama: Koji jašete na bijelim magarcima, koji sjedite u sudu i koji hodite putovima, pripovijedajte. Prestala je praska streljačka na mjestima gdje se sada crpe; ondje neka pripovijedaju pravdu Jehovinu, pravdu k selima njegovijem u Izraelu (V.10,11). Kod Isaije: Jehova me pozva od utrobe; od utrobe matere moje pomenu ime moje. I učinio je usta moja da su kao *oštar mač*, u sjenu ruke svoje sakri me; učinio me je *sjajnom strijelom*, i u tulu svome sakri me. I reče mi: ti si sluga moj, u Izraelu ću se tobom proslaviti (XLIX.1-3); Izrael označava duhovnu crkvu. Kod Davida: Što su *strijele* u ruci jakoga, to su sinovi mladi. Blago čovjeku koji je njima napunio *tul* svoj! (Psalam CXXVI.4,5): tul (torbica za strele) označava nauk dobra i istine. Kod Avakuma: Sunce i mjesec stadoše u stanu svome, idoše prema svjetlosti tvoje strijele, prema sijevanju sjajnoga koplja tvoga (III.11). Joasom, carem Izraela, koji je gađao strelom kroz prozor, po

nalogu Elizeja, dok je Elizej (Jelisije) govorio: *Strela spasa Jehovinog, strela spasa Jehovinog protivu Sirijaca (2 o Carevima XIII.15-18)* označene su tajne o nauku dobra i istine. Kako većina izraza u Reči imaju i suprotno značenje, tako je i s izrazima luk, tulac, strela, kao i strelac, i oni označavaju obmane, nauk obamne, kao i one koji su u obmanama, kao kod Mojsija: Josip je rodna grana, grana kraj izvora, kojoj se ogranci raširiše svrh zida. Ako ga i ucijelite ljuto i strijeljaše na nj, i biše mu neprijatelji strijelci (Posanje XLIX.22,23). Kod Jeremije: I zapinju jezik svoj kao luk da lažu, i osiliše se na zemlji. Jezik im je *strijela smrtna*, govori prijevaru (IX.3,8). Kod Davida: Koji naoštriše jezik svoj kao mač, *strijeljaju riječima*, koje zadaju rane, da bi iz potaje ubili pravednoga. Iznenada udaraju na nj, i ne boje se (Psalam LXIV.3-5). Opet: Jer evo, griješnici *nategošé luk, zapeše strijelu svoju ta tetivu*, da iz mraka stijeljaju pravednoga (Psalam XI.2). Opet: Perjem svojim osjeniće te, i pod krilima svojim zakloniće te, istina je njegova štit i ograda. Ne ćeš se bojati strahote noćne, ni strtijele koja leti danju (XCI.4,5).

2710. U ovome se stihu opisuje se stanje duhovne crkve, naime, da je ona relativno u tami u odnosu prema nebeskoj crkvi, i da je to stanje borbe, zato što čovek duhovne crkve zna istinu samo od nauka, a ne od samog dobra kao (što je zna) nebeski čovek.

2711. Stih 21. *I življaše (nastavaše) u pustinji Faranu. I mati ga oženi iz zemlje Egipatske. I življaše u pustinji Faranu*, označava život duhovnoga čoveka u odnosu na dobro; pustinja ovde označava, kao i gore, ono što je relativno tamno; Faran (Paran) označava prosvetljenje od Gospodovog Božanskog Ljudskog: *i mati njegova oženi ga*, označava osećanje istine: *ženom iz zemlje Egipatske*, označava osećanje za znanje koje pripada čoveku duhovne crkve.

2712. *I življaše u pustinji Faranu*: da ovo označava život duhovnoga čoveka u pogledu dobra, vidi se iz značenja živeti (nastavati), čime se opisuje dobro istine (dobro od istine), ili duhovno dobro, to jest, dobro duhovnoga čoveka. Kakav je,

opisuje se življenjem u Faranu, o čemu će biti ubrzo reči. Da se življenje odnosi na dobro, ili na osećanje istine, vidi se iz mnogih odlomaka Reči, gde se govori o gradovima, kojima su označene istine, i kad su bez žitelja (stanovnika), kojima se označavaju dobra, vidi br. 2268, 2450, 2451; jer dobra žive u istinama; a ima istina bez dobra, kao grad bez žitelja; kao kod Sofonije: Istrijebih narode, kule im se razoriše, ulice im opustih, te niko ne prolazi, *gradovi im se raskopaše*, da nema nikoga, *nema stanovnika (III.6)*. I rekoše: gdje je Jehova koji nas je izveo iz zemlje Egipatske, koji nas je vodio po pustinji, po zemlji pustoji i punoj propasti. Rikaše na njega lavići i dizaše glas svoj, da obratiš zemlju njegovu u pustinju; *gradovi su im popaljeni, te nema nikoga da živi u njima (II.6,15)*. Opet: Svi će gradovi biti ostavljeni i niko ne će u njima živjeti (IV.29). Opet: Po pustijem ulicama Jerusalimskim da nema čovjeka ni *stanovnika* ni živinčeta (XXXIII.10); ulice označavaju istine, vidi br. 2336; nema čoveka znači nema nebeskog dobra, ni stanovnika (žitelja), označava da nema duhovnog dobra, ni živinčeta, označava da nema ni prirodnog dobra. Opet: Podajte krila Moabu, neka brzo odleti; jer će gradovi njegovi opustjeti da ne će niko živjeti u njima (XLVIII.9). U svakom pojedinom izrazu koji koriste proroci, postoji brak istine i dobra, pa tako kada se kaže da je grad pust, odmah se dodaje da u njemu niko ne živi, stoga što grad označava istine, a stanovnik u njemu označava dobro; inače bi bilo suvišno reći *nema stanovnika*, kada se već kaže da je grad pust. Na taj način, ima izraza koji su trajni (konstantni) a koji označavaju nebesko dobro, duhovno dobro i njihove istine; kao kod Isaije: Sjeme će tvoje naslijediti narode, *i puste će gradove naseliti (LIV.3)*, gde se *naslediti* (posedovati) odnosi na nebesko dobro, a *naseliti* se na duhovno dobro. Opet: Jer ću izvesti sjeme iz Jakova i iz Jude našljednika gorama svojim, i naslijediće ih izabranici moji, i sluge moje naseliće se ondje (LXV.9), gde je isto značenje. Kod Davida: Jer će Bog spasiti Sion, sazidaće gradove Judine; i ljudi će se ondje *naseliti i naslijediće ga*. I natražje će se sluga njegovijeh utvrditi u njemu i koji ljube ime njegovo *nastavaće* na njemu (LXIX.35,36); *nastavati i u isto vreme naslediti* se odnosi na nebesko dobro, ali *samo nastavati* se odnosi na duhovno dobro. Kod Isaije: Govorim Jerusalimu: naselićeš se; i gradovima Judinijem: sazidaće se; i pustoline njihove podignuću (XLIV. 26), gde se naseljivanjem opisuje dobro duhovne crkve, koja je Jerusalem. U tolikom stepenu u Reči izrazima se opisuju njihova dobra i njihove istine, da

ako se zna predikat (prilog) (ovim izrazima), može se znati i subjekat (podmet) o kome se govori.

2713. Da putinja označava nešto što je relativno tamno, vidi se iz značenja pustinje, koja znači ono što je tamno kada se njom opisuje duhovni čovek upoređen s nebeskim čovekom, vidi gore br. 2708.

2714. Da Faran označava prosvetljenje od Gospodovog Božanskog Ljudskog, vidi se iz značenja Farana, koji pretstavlja Gospodovo Božansko Ljudsko, što je jasno iz odlomaka u Reči gde se ono pominje, kao kod proroka Avakuma: O Jehova, čuh riječ tvoju, i uplaših se; Jehova, djelo tvoje u sred godina sačuvaj u životu, i u gnjevu sjeti se milosti. Bog dođe od Temana i svetac s gore Faran; slava njegova pokri nebesa i zemlju, i zemlja se napuni hvale njegove. Svjetlost bješe kao sunce, zraci (rogovi) izlažahu mu iz ruku, i ondje bješe skrivena sila njegova (III.2-4), govoreći jasno o Gospodovom dolask, što je označeno sa *sačujvaj u sred godina*. Njegovo Božansko Ljudsko opisuje se sa *Bog dođe od Temana, i Svetac sa gore Farana*; za Njega se kaže da dolazi od Temana u pogledu nebeske ljubavi, a od gore Farana u pogledu duhovne ljubavi; a da su prosvetljenje i sila od ovih, to je označeno blistavilom i svetošću, i zrakama (rogovima) koji su izlazili iz Njegove ruke; blistavilo i svetlost označavaju prosvetljenje, zraci označavaju silu (*prim.prev. u Latinskom prevodu znanom kao Vulgata, umesto zraka stoji reč rogovi, jer je prevodilac Vulgate pogrešno preveo ono mesto gde se kaže da su oko glave Mojsijeve sijale zrake (helo), kad je silazio sa gore Sinajske držeći u rukama tablice Deset zapovesti, sa rečju rogovi, jer se na Hebrejskom te dve reči, zrake i rogovi, pišu istom rečju, gde je samo samoglasnik različit a koji se ne piše. Ova se greška prevodioca Vulgate, po tradiciji Sv Jeronima, ne može izbrisati s Mikelandelove statue Mojsija kao proroka koja se čuva u Vatikanskom muzeju*). Kod Mojsija: Jehova siđe sa Sinaja, i pokaza im se sa Seira; zasja s gore Faranske, i dođe s mnoštvom tisuća svetaca, a u desnici mu zakon ognjeni za njih. Doista ljubi narode; svi su sveti njegovi u ruci tvojoj; i oni se slegoše k nogama tvojim da prime riječi tvoje (Zak.

Ponovljeni XXXIII.2,3), govoreći o Gospodu, Čije je Božansko Ljudsko opisano Njegovim izlaskom iz Seira i sijanjem od gore Farana; On ustaje iz Seira u pogledu nebeskog dobra, a blista s gore Farana u pogledu duhovne ljubavi; duhovni su opisani narodom koji On voli i onima koji se skupljaju do nogu Negovih; noga (stopalo) označava ono što je niže, pa stoga i tamnije, u Gospodovom carstvu. Opet: Hodorlahomor i carevi koji bijahu s njim, i pobiše Rafaje u Astrotkarnajimu i Zuzeje i Emeje u polju Karijatajmskom, i Horeje u planini njihovoj Seiru do ravnice Faranske pokraj pustinje (Postanje XIV.5,6); Gospodovo Božansko Ljudsko je ovde označeno gorom Seirom, ali i El-Faranom, vidi br. 1675,1676. Opet: I u dvadeseti dan drugoga mjeseca druge godine podiže se oblak iznad šatora od svjedočanstva. I pođoše sinovi Izrailjevi svojim redom iz pustinje Sinajske, i ustavi se oblak u pustinji Faranskoj (Brojevi X.11,12). Da sva putovanja naroda po pustinji označavaju stanja borbene crkve (ecclesia militans), i njena iskušenja, u kojima čovek pada, ali Gospod za njega pobeđuje, pa stoga ovi označavaju sama Gospodova iskušenja i pobjede, što je biti pokazano na drugom mestu, po Gospodovoj Božanskoj milosti. A pošto je Gospod podneo iskušenja pomoću Svog Božanskog Ljudskog, stoga se pustinjom Faranskom ovde označava Gospodovo Božansko Ljudsko. Opet: A potom dođe narod od Hazerota, i stadoše u pustinji Faranskoj. I Jehova reče Mojsiju: Pošlji ljude da uhode zemlju Hanansku, koju ću dati sinovima Izrailjevim; po jednog čovjeka od svakog plemena otaca njihovijeh pošljite. I posla ih Mojsije iz pustinje Faranske po zapovijesti Jehovinoj; i svi ljudi bjehu glavari sinova Izrailjevih. I prozva se ono mjesto potok Eshol od grozda, koji ondje otsjekoše sinovi Izrailjevi. I poslije četrdeset dana vratiše se iz zemlje koju uhodiše (XII.16; XIII.1-3, 25, 26). Time što su krenuli iz pustinje Faranske i uhodili zemlju Hanansku, označeno je da preko Gospodovog Božanskog Ljudskog, sinovi Izrailjevi nasleđuju nebesko carstvo, koje je označeno zemljom Hananskom; ali njihovom popuštanjem (slabošću) u to vreme označen je njihov pad, ali da je stoga Gospod isunio sve ono što je sadržano u zakonu, i da je izdržao iskušenja i pobjedio; i da oni koji su u veri od ljubavi ka bližnjemu. A to su oni koji su u iskušenjima, da se spasavaju preko Njegovog Božanskog Ljudskog; stoga, kad je Gospod bio iskušavan, On je bio u pustinji (Mat. IV.1; Marko I.12,13; Luka IV.1; vidi gore, br, 2708).

2715. Postoje dve tajne sadržane ovde, jedna je da je duhovni čovek u reletivnoj tami; a druga je, da ovu tamu osvetljava Gospodovo Božansko Ljudsko: što se tiče prve, da je dobro kod duhovnog čoveka relativno zatamnjeno, to se vidi iz onoga što je rečeno o stanju duhovnog čoveka u odnosu na stanje nebeskog čoveka (br. 2708); i to je očito ako se ova dva stanja uporede: kod nebeskih, dobro je usađeno u njihov voljni deo, pa svetlost otuda dolazi u njihov intelektualni deo; ali kod duhovnih, celo Voljno je srušeno, tako da nemaju nikakvog dobra iz toga dela, pa stoga Gospod useđuje dobro u njihov intelektualni deo, vidi br. 863, 875, 895, 927, 928, 1023, 1043, 1044, 2124, 2256. Voljni deo je onaj koji je taj koji živi u čoveku, dok intelektualni deo živi od ovoga; pošto je stoga Voljno (Voluntarno) kod duhovnog čovka tako razoreno da je postalo samo zlo, a to zlo neprestano se uliva u intelektualni deo ili u misao, to je jasno da je zbog toga dobro relativno zatamnjeno. Otuda to da duhovni nemaju ljubav ka Gospodu kao nebeski, niti imaju poniznost koja je suštinska kod bogoštovanja, a preko kojega dobro od Gospoda može da se uliva; jer ponosno srce ne prima, a ponizno srce prima (dobro od Gospoda). Niti pak duhovni imaju ljubav ka bližnjemu, kao što je imaju nebeski, jer ljubav ka sebi i svetu neprekidno se uliva u voljni deo, i zatamnjuje dobro te ljubavi. To može videti svako iz toga što kad god on čini dobro drugome, to je radi nekog svetskog cilja, i tako, iako to ne radi svesno, on ipak misli o nagradi, bilo od onih kojima čini dobro, ili od Gospoda u drugom životu, tako da je njegovo dobro ukaljano mišlju o zasluži; tako isto, vidi se iz toga da kada čini neko dobro, on uživa ako može to da pomene, i tako da se postavi ispred drugih, dok nebeski vole bližnjega više nego sebe, i nikad ne misle o nagradi, niti se ni na koji način ne postavljaju ispred drugih. Osim toga, kod duhovnih, dobro je zatamnjeno ubeđenjima iz raznih (verskih) načela, koja potiču od ljubavi ka sebi i svetu; a što se tiče prirode ovakvih ubeđenja, vidi br. 2682, 2689; ovo dolazi i od uticaja zla u njihov voljni deo. Pored toga, da je dobro kod duhovnog čoveka relativno zatamnjeno, može se videti i iz toga što on ne zna šta je istinito od opažanja (po opažanju, po intuiciji), kao što to nebeski zna, nego samo od pouke roditelja i učitelja, kao i iz nauka u kojemu je rođen; i kada on tome pridoda nešto od sebe

i od svojih misli, Čulno sa svojim obmanama, i Racionalno sa svojim prividima (izgledima), tada to sve uzima prevagu, a posledica toga je da jedva može da prizna bilo koju istinu, koju s lakoćom nebeski priznaje. Pa ipak, Gospod usađuje u ove prividne istine dobro, iako su istine (duhovnog čoveka) varljive, ili samo izgledaju istine; tada se dobro zatamni, jer mu kvalitet određuju istine s kojima je spojeno. To je slučaj sličan kao kad sunčeva svetlost uliče na razne predmete, pa kada priroda predmeta koji prima svetlo, čini da objekt izgleda obojen, ponekad lepom bojom ako je forma primanja lepa, a boja je neprijatna ako primanje nije saobrazno (s davanjem). To je jasno i iz toga što duhovni čovek ne zna šta je zlo; naime, on ne zna šta je zlo, osim ono što je suprotno Deset zapovesti; on ne zna o zlima osećanja i misli, koja su neizbrojna, pa niti o njima razmišlja niti ih naziva zlima. On smatra da su sva zadovoljstva bilo koje požude i uživanja samo dobra, pa čak i zadovoljstva ljubavi prema sebi za kojima on teži, a koja odobrava i izvinjava, ne znajući da upravo takve stvari utiču na njegov duh, i apsolutno određuju njegov karakter u drugom životu. Otuda se vidi da iako se u Reči govori skoro isključivo o ljubavi ka Gospodu i ljubavi ka bližnjemu, duhovni čovek i pored toga ne zna da je dobro ono što je suštinsko u veri, a ne zna ni šta su ljubav i milosrđe u svojoj suštini; a što se tiče onoga što on zna o veri, za koju misli da je suština, on se još uvek spori da li je nešto ovako ili onako, osim kad se uverio kroz mnoga iskustva (da je nešto ovako ili onako). Zbog toga je Gospod rekao kod Mateja: Neka vaša reč bude Da, da; Ne, ne; što je više, oda zla je (V.37), jer su nebeski u istini samoj, o kojoj duhovi raspravljaju da li je ili ne tako; a pošto su nebeski u istini samoj, oni od nje mogu videti, takoreći od toga svetla, celo nebo. Ali pošto se duhovni spore da li je nešto ovako ili onako, oni ne mogu, sve dok su u tome stanju, da stignu ni do prve granice svetla u kome su nebeski, a još manje mogu da posmatraju nešto iz toga svetla (prim.prev. ovde autor misli o gledanju onoga što nije u fizičkoj blizini, a što se vidi, ili opaža unutrašnjim vidom koji je jasniji i stvarniji nego vid onoga što je u neposrednoj fizičkoj blizini).

2716. Što setiče druge tajne, naime, da se ova tama kod duhovnog (čoveka) razgoni svetlom koje dolazi od Gospodvog Božanskog Ljudskog, to je tajna koja

se ne može sasvim razumeti, jer bi trebalo opisati uticaj (influks) od Božanskog. Pa ipak može se oblikovati neka ideja o tome iz toga da ako bi se Vrhumsko Božansko samo ulivalo u ovakvo dobro koje smo opisali, ono ne bi moglo da se primi; a ako bi se išta i primilo, čovek bi od toga osetio unutrašnje mučenje, da bi od toga i nestao. Ali Gospodovo Božansko Ljudsko može da utiče na ovakoga čoveka kao što sunce utiče u guste oblake, koje u jutro rano poprima boje tipične za zoru; ali se ipak Gospod ne može njima pokazati kao svetlost sunca, nego samo kao svetlost meseca. Otuda može biti jasno da je Gospod došao u svet radi duhovnih, kako bi njih spasio, vidi br. 2661.

2717. *I mati ga oženi (uze za njega ženu):* da ovo označava osećanje istine, vidi se iz značenja *majke*, koja označava *crkvu*, vidi br. 289; i pošto je duhovna crkva, koja je ovde označena, u osećanju istine i pošto je crkva zbog osećanja istine, stoga se majkom označava to osećanje.

2718. *(oženi ga) ženom Egipćanskom (iz Egipta):* da ovo označava osećanje za znanja koja ima čovek duhovne crkve, vidi se iz značenja žene, kojom se označava osećanje ili dobro, vidi br. 915, 2517; i iz značenja Egipta, a koji je znanje, vidi br. 1164, 1165, 1186, 1462. U ovome se stihu opisuje krakter čoveka duhovne crkve u odnosu na dobro, to jest, u odnosu na suštinu njegovog života, naime, da je dobro kod njega zatamnjeno, ali da ga obasjava Gospodovo Božansko Ljudsko, zbog čega tada rasvetljenje postoji u njegovom Racionalnom kao osećanje istine, a u njegovom Prirodnom kao osećanje za znanje. Razlog zašto kod duhovnog čoveka, osećanje dobra ne može postojati kao što postoji kod nebeskog čoveka, nego umesto toga postoji osećanje istine, je u tome što je kod duhovnog čoveka dobro usađeno u njegov intelektualni deo, i što je to dobro relativno tamno, kao što je gore pokazano, br. 2715. Od ovoga (izvora) nijedno drugo osećanje ne može nastati u njegovom racionalnom osim osećanje istine, a kroz ovo u njegovom prirodnom, i osećanje znanja (za znanje). Pod istinom se ovde misli samo na onu koja njemu izgleda tako, iako to u sebi ne mora biti istina; a pod znanjima se ne misli na znanja koja imaju učeni ljudi,

nego svako znanje koje se stiče iskustvom i kroz slušanje, iz građanskog života, iz nauka (vere), i iz Reči. Čovek duhovne crkve je u osećanju ovih. Da bi se znalo šta se ovde označava osećanjem istine, a što osećanjem dobra, ova će se stvar objasniti sa nekoliko reči. Oni koji su u osećanju istine, oni misle, istražuju, i raspravljaju da li je jedna stvar istinita ili nije, i kada se ubede da je istinita, oni idu dalje pa ispituju šta je to; tako ostaju na prvom pragu, i ne pripuštaju se u mudrost, sve dok se ne oslobode sumnje. A oni koji su u osećanju dobra, oni znaju i opažaju da li je nešto tako od samog dobra u kojemu su, tako da oni nisu na prvom pragu, nego su u unutrašnjoj odaji, gde ih mudrost prima. Tako, uzmite kao primer, ovu istinu, da je *to nebeski misliti i postupati od osećanja dobra ili od dobra*: oni koji su u osećanju istine, oni se pitaju da li je nešto moguće, i šta je to, i sve dok su u sumnji, oni se ne pripuštaju (u unutrašnju odaju ili u mudrost); ali oni koji su u osećanju dobra, oni ne raspravljaju, niti su u sumnji, nego kažu tako je, pa ih se prima (u mudrost). Jer oni koji su u osećanju dobra, to jest, koji su nebeski, oni počinju tamo gde oni koji su u osećanju istine, to jest, koji su duhovni, stanu, tako da je najdalja granica prvih prva (granica) za druge; stoga je drugome (to jest nebeskom) dato da zna, prepoznaje, i da opaža da su osećanja dobra isto tako brojna kao što su i društva u nebu, i da su ona sva spojena sa Gospodom u jednm nebeskom obliku, tako da sačinjavaju kao jednog čoveka; isto tako im je dato da opažanjem razlikuju vrste i podvrste svakoga osećanja. Ili, uzmite kao primer (istinu), *da uživanje, blaženost, i sreća pripadaju samo ljubavi, ali da su ona onakva kakva je ljubav*: duhovni čovek usmeri svoj um (animus) na pitanje da li je tako, i da li uživanje, blaženost, i sreća nisu iz nekoga drugoga izvora, kao što je razgovor u društvu, konverzacija, meditacija, učenje, ili da li je od poseda, počasti, reputacije ili od slave koja dolazi od ovih, nikako da se utvrdi u mišljenju da ove stvari nemaju značaja, već da je značajno samo osećanje ljubavi, koje je u njima, i kvalitet te ljubavi; dok nebeski čovek ne ostaje u ovim prethodnm pitanjima, nego kaže nešto je tako, tako da je on u cilju i u službi, to jest, u samim osećanjima te ljubavi, koja su osećanja neizbrojiva, a u svima postoje neizrecive stvari, i ove sa razlikama u uživanju, blaženosti, i sreći, u večnost. Uzmite ovaj primer, *da bližnjega treba voleti od dobra koje je u njemu*: oni koji su u osećanju istine, oni misle, ispituju, i raspravljaju da li je to istinito ili nije, šta je označeno bližnjim, i šta dobrom, pa

stoga ne idu napred, nego sebi zatvaraju vrata za mudrost.; ali oni koji su u osećanju dobra, oni samo kažu da je nešto tako, pa stoga ne zatvaaju sebi vrata mudrosti, nego ulaze, te znaju, prepoznaju, i opažaju, od dobra, ko je više bližnji, i tako isto u kome je stepenu neko bližnji, i da je svak bližnji u različitom stepenu; tako, oni znaju, prepoznaju i opažaju neizreive stvari koje su iznad onih koji su samo u osećanju istine. Uzmite, dalje, kao primer ovo, da *onaj ko voli bližnjega od dobra, voli Gospoda*: oni koji su u osećanju istine, oni ispituju da li je tako; i ako im se kaže da onaj ko voli bližnjega, da on voli dobro, i da – pošto je svo dobro od Gospoda i Gospod je u u svakom dobru- kad neko voli dobro, on voli i Njega od Kojega je (dobro), i u kojemu je On, oni istražuju da li je tako, i dalje, šta je dobro, i da li je Gospod u dobru više nego li u istini; i sve dok su u ovakvom ispitivanju, oni ne vide mudrost ni iz daleka; ali oni koji su u osećanju dobra, oni znaju po opažanju (intuiciji) da je tako, i odmah vide polje mudrosti koje vodi čak do Gospoda. Otuda se vidi odakle dolazi tama u kojoj su oni koji su u osećanju istine, to jest, duhovni, upoređeni s onima koji su u osećanju dobra, to jest, koji su nebeski. Pa ipak duhovni mogu da iz tame dođu u svetlost, ako su voljni da budu u afirmativnom (povrdnom) načelu, da sve dobro pripada ljubavi ka Gospodu, i milosrđu prema bližnjem, i da su ljubav i milosrđe duhovno spajanje, i da od njega potiče sva blaženost, i sreća, i da je to dobro ljubavi od Gospoda u kome je nebeski život, koji nije u istini vere odvojene od te ljubavi.

2719. Predmet koji se kao prvi razmatra u ovome poglavlju je Gospodovo Racionalno, kako postaje Božansko, koje racionalno je Isak; i čisto ljudsko racionalno, koje se odvajalo, a koje je sin Agare Egipćanke. Sledeći predmet o kome se raspravlja je duhovna crkva, koja je bila spasena kroz Gospodovo Božansko Ljudsko, a ova crkva je Agara i njeno dete (dečak). Sada se razmatra nauk (doktrina) vere, koji je treba da služi tu crkvu, naime, da služi onim stvarima ljudskog racionalnog koje su mu se pridružile, a to su bili Abimeleh i Fikol; spajanje je označeno savezom koji je Avram učinio s njima; ove racionalne stvari su izgledi (prividi), ne od nečeg Božanskog nego su ljudskog porekla, a koje (racionalne stvari) su pridružene iz razloga što duhovna crkva ne bi shvatila pa stoga ni primila nauk (vere) bez njih (izgleda ili privida); pošto je, kao što je

bilo pokazano gore (br. 2715), čovek je duhovne crkve u relativnoj tami, te stoga nauk mora da izgleda (da bude obučen u izgledu) onako kako to odgovara ljudskoj misli i osećanju, ali da nije u takvom neslaganju (s pravim istinama) da ne bi mogao da primi nešto (od prave istine). Pošto se o Abimelehu opet govori u poglavlju XXVI., i pošto se opet pominje savez, ali ovaj put s Isakom, koji označava u unutrašnjem smislu pridruživanje po drugi put racionalnih stvari nauku vere, to je dopušteno da se da samo sažeto objašnjenje stvari koje su ovde sadržane u unutrašnjem smislu o ovome predmetu, a koje će biti jasnije iz objašnjenja poglavlja XXVI.

2720. Stih 22. U to vrijeme reče Abimeleh i Fikol vojvoda njegov Avramu govoreći: Bog je s tobom u svemu što radiš. Stih 23. Zakuni mi se sada Bogom da ne ćeš prevariti mene ni sina mojega ni unuka mojega nego da ćeš dobro onako kako sam ja tebi činio i ti činiti meni i zemlji u kojoj si došljak. Stih 24. A Avram reče: hoću se zakleti. Stih 25. Ali Avram prekori Abimeleha za studenac, koji uzeše na silu sluge Abimelehove. Stih 26. A Abimeleh reče: ne znam ko je to učinio; niti mi ti kaza, niti čuh do danas. Stih 27. Tada uze Avram ovaca i goveda, i dade Abimelehu, i uhvatiše vjeru među sobom. Stih 28. I Avram odluči sedam jaganjaca iz stada. Stih 29. I Abimeleh reče Avramu: šta će ono sedam jaganjaca što si odlučio? Stih 30. A on odgovori: da primiš iz moje ruke ono sedam jaganjaca, da mi bude svjedočanstvo da sam ja iskopao ovaj studenac. Stih 31. Otuda se prozva ono mjesto Bersabeja, jer se ondje zakleše obojica. Stih 32. Tada uhvatiše vjeru na Bersabeji. Tada se diže Abimeleh i Fikol vojvoda njegov, i vratiše se u zemlju Filistejsku. U to vrijeme, označava stanje u kojemu je Gospod bio kada je Njegovo Racionalno postalo Božansko: reče Abimeleh i Fikol vojvoda njegov Avramu, označava ljudske racionalne stvari od reči-znanja, koje su trebale da se prisajedine nauku vere, koji je u sebi Božanski: rekavši, Bog je s tobom u svemu što činiš, označava da je to bilo Božanski u pogledu svih stvari u opštem i u pojedinačnom. Zakuni mi se sada Bogom, označava potvrđivanje (afirmaciju): da nećeš prevariti (lagati) mene, označava bez ikakve sumnje. Niti moga sina, i sina moga sina, označava (da se ovde radi) o stvarima vere: nego da ćeš dobro onako kako sam ja tebi činio, označava racionalne stvari o kojima

je Gospod već bio poučen: *i ti činiti meni i zemlji u kojoj si došljak*, označava ono što je uzajamno (recipročno). *I Avram reče, hoću se zakleti*, označava sve potvrdno. *A Avram prekori Abimeleha*, označava Gospodovu ljutnju: *za studenac, koji uzeše na silu sluga Abimelehove*, označava što se tiče nauka vere, da reči-znanja žele da se to njima pripíše (istine nauka vere). *A Abimeleh reče*, označava odgovor: ne znam ko je to učinio (verbum), označava da je Racionalno naređivalo (diktiralo) drugačije: *niti mi ti kaza*, označava da to nije bilo od Božanskog: *niti čuh do danas*, označava da se to tek sada otkrilo: *tada uze Avram ovaca i goveda i dade Abimelehu*, označava Božanska dobra usađena u racionalne stvari nauka, koji je označen Abimelehom: *i uhvatiše vjeru među sobom*, označava spajanje na ovaj način. *A Abimeleh odluči sedam jaganjaca od stada*, označava svetost nevinosti. *I Abimeleh reče Avramu, šta će ono sedam jaganjaca što si odlučio?* Označava da bi mogao da bude poučen, i da bi priznao. *I on reče, da primiš iz moje ruke ono sedam jaganjaca*, označava svetost nevinosti od Božanskog. *Otuda se prozva ono mjesto Beršiba*, označava stanje i kvalitet nauka. *I uhvatiše vjeru među sobom*, označava zbog spajanja. *Tako uhvatiše vjeru na Bersabeji*, označava da su se ljudske racionalne stvari pridržile nauku vere: *tada se diže Avram i Fikol vojoda njegov, i vratiše se u zemlju Filistejsku*, označava da još uvek nisu bili usvojili nauk.

2721. Stih 33. *A Avram posadi lug na Bersabeji, i ondje prizva ime Gospoda Boga vječnoga. I posadi lug na Bersbeji*, označava da su se ljudske racionalne stvari pripojile nauku vere: *I prizva ime Gospoda Boga vječnoga*, označava bogoštovanje iz toga.

2722. *A Avram posadi lug na Bersabeji*: da ovo označava nauk iz toga, sa njegovim spoznajama i kvalitetom, vidi se iz značenja *luga* kao i iz značenja Beršebe. Što se tiče *lugova (šuma)*, u Drevnoj crkvi sveto bogoslužjenje se vršilo na gorama i u lugovima (šumama); na gorama (brdima), jer gore označavaju nebeske stvari bogoštovanja, a u lugovioma, jer oni označavaju duhovne stvari bogoštovanja. Sve dok je ta crkva, to jest, Drevna Crkva, bila u prostoti, njihovo

bogoštovanje na brdima i u lugovima bilo je sveto, stoga što su nebeske stvari, koje pripadaju ljubavi i milosrđu, bile predstavljene onim stvarima koje su uzvišene i na visini, kao što su planine i bregovi, a duhovne stvari, koje su od nebeskih, bile su predstavljene mestima koja su bila plodna ili lisnata, kao što su vrtovi i lugovi. Ali kada su pretstave i značenja počeli da postaju idolopoklonički, kao posledica toga što su se ljudi više klanjali spoljašnjim nego unutrašnjim stvarima, ovo sveto bogoštovanje je postalo svetogrdno (profano); stoga je bilo zabranjeno obavljati svetu službu na brdima i u lugovima. Da su Drevni obavljali svetu službu na brdima, može se videti po onome što je rečeno o Avramu u Postanju XII: Posije otide odande na *brdo* koje je prema istoku od Betela (Vetilja), i ondje razape šator svoj, i ondje prizva ime Jehovino (stih 8, br. 1449-1455), i iz značenja *brda*, koja označavaju nebesko ljubavi, vidi br. 795,796,1430. Da su obavljali svetu službu u lugovima (šumama), vidi se iz ovoga što se kaže u ovome stihu: Avram posadi lug u Beršebi, i *prizva ondje ime Boga vječnoga*, kao i iz značenja vrta, koji stoji za inteligenciju (vidi br. 100,108,1588), i drveća koja pretstaju opažanja (vidi br. 103,2163). Da je bogoštovanje u lugovima bilo zabranjeno, vidi se iz sledećih odlomaka: - kod Mojsija: Ne sadi *luga* ni od kakijeh drveta kod oltara Jehove Boga svojega, koji načiniš; i ne podiži nikakoga lika; na to mrzi Jehova Bog tvoj (Zak.Ponovljeni XVI.21,22). Opet: Nego oltare njihove oborite, i njihove likove izlomite, i gajeve njihove isijecite (Izlazak XXXIV.13). Opet: Spalite gajeve njihove ognjem (Zak.Ponovljeni XII.3). I kako su Jevreji i Izraelićani, kod koji je bio uveden ovaj reprezentativni obred Drevne crkve, bili smo u spoljašnjim stvarima, i u idolopoklonstvu u srcu, ne znajući ili ne želeći znati ništa o tome šta je unutrašnje, ili šta je život posle smrti, ili da je carstvo Mesijino nebesko carstvo, stoga su, koliko su god mogli, obavljali svetogrdno bogoslužnje na brdima i bregovima, a isto tako i u šmarcima i šumama, i gradili visine umesto brda i bregova, i klesane likove lugova umesto lugova, kao što se vidi iz mnogih odlomaka u Reči, kao u knjizi o Sudijama: Sinovi Izrailjevi služahu Balima i lugovima (III.7). U knjizi o Carevima: Izrailj načini lugove da bi gnjevio Jehovu (1 o Carevima XIV.15). I na drugome mestu: jer i oni načiniše sebi visine i stupove i lugove na svakom visokom humu i pod svakim zelenim drvetom (XIV.23). I na drugome mestu: Izrael tajno pogradi visine po svijem gradovima svojim, od kule stražarske do gradova ozidanih. I

podigoše likove i lugove na svakom visokom humu i pod svakim zelenijem drvetom (2 o Carevima XVII.9,10). I na drugome mestu: I Manasije car Judin podiže oltar Balu (Valu), i načini lug, kao što bješe načinio Ahab, car Izrailjev, i klanjaše se svoj vojsci nebeskoj i služaše joj (2 o Carevima XXI.3,7), iz čega je očito da su sebi pravili rezane likove lugova. Da je ove srušio car Josija, vidi se iz iste knjige: Josija naredi te iznesoše sve sasude načinjene za Bala i lug, za sunce i mjesec, i za svu vojsku nebesku. Te bi splaljeno ognjem izvan Jerusalima, i kuće (*prim. prev. u Daničićevom prevodu stoji kuće kurvarske, vjerovatno za to što je kult plodnosti bio povezan sa hramovskom prostitucijom*) u kojima žene tkahu prostirke za lug: isto tako posječe lugove koje bješe načinio Salamon, i lug u Betelu koji bješe Jeroboam načinio (2 o Carevima XXIII.4,6,7,13-15). Da je ove iste stvari razorio i car Ezehija, vidi se iz iste knjige: On obori visine i izlomi likove i isječe lugove; i razbi zmiju od mjedi, koju bješe načinio Mojsije (2 o Carevima XVIII.4). Da je mjedena zmija bila sveta u vreme Mojsija, jasno je, ali kad je bogoštovanje postalo spoljašnje, tada je ona postala profana, i bila je izlomljena u komada, iz istoga razloga iz kojega je bilo zabranjeno bogoštovanje na brdima i u lugovima. Ovo se dalje vidi iz onoga što je napisano kod Proroka; kao kod Isaije: Koji se upaljujete za bogovima (lugovima) pod svakim zelenim drvetom, koljete sinove svoje u potocima, pod vrletima kamenijem (LVII.5-7). Opet: U to će vrijeme čovjek pogledati na tvorca svojega, i oči njegove gledaće na sveca Izrailjeva. A ne će pogledati na oltare, djelo ruku svojih, niti će gledati na ono što načiniše prsti njegovi, ni na *lugove* ni na likove sunčane (XVII.7,8). Kod Miheje: I istrijebiću likove tvoje rezane i stupove tvoje isred tebe, i ne ćeš se više klanjati djelu ruku svojih (V.12,13). Kod Jezikilja: I poznaćete da sam ja Jehova kad budu pobijeni njihovi među gadnim bogovima njihovijem, na svakom visokom humu i na svijem vrhovima mrskim i pod svakim zelenijem drvetom i pod svakim granatijem hrastom, svuda gdje su kadili ugodnijem mirisima gadnijem bogovim (idolima) svojim (VI.13). Otuda je sada jasno što je bilo poreklo idolopoklonstva, naime, to što su sami reprezentativi i značenja bili postali predmet obožavanja. Pradrevni ljudi, koji su bili pre potopa, videli su u svim stvarima, u opštem i u pojedinačnom, nešto što pretstavlja i označava Gospodovo carstvo, kao u brdima, bregovima, dolinama, vrtovima, šumarcima i šumama, rekama i vodama, poljima i žitu, drveću i u zverima svake vrste, i u svetilima nebeskim;

međutim, nisu se mislima zadržali na tim predmetima, već su ih koristili da bi preko njih mislili o nebeskim i duhovnim stvarima u Gospodovom carstvu, i to u tome stepenu, da nije bilo ničega u sveopštoj prirodi što tome nije služilo kao sredstvo. Isto tako, činjenica je da sve u prirodi u opštem i u posebnom, pretstavlja nešto; ovo je u naše dane jedna tajna, u koju malo ko veruje. Ali kada je nebesko, koje je bilo od ljubavi ka Gospodu, nestalo, ljudi nisu više bili u takvom stanju, naime, da od predmeta kao sredstava vide nebeske i duhovne stvari Gospodovog carstva. Ipak, Drevni ljudi posle potopa, po predanju i zbirkama (izreka) koje su načinili određeni ljudi, znali su da su ove stvari samo značenja, i pošto su označavali nešto (sveto), oni su ih smatrali svetima. Otuda je poteklo reprezentativno bogoštovanje Drevne crkve, koja crkva, budući duhovna, nije imala opažanje da je nešto tako, ali je imala spoznaju (cognitio) o tome, jer je ona (Drevna Crkva) bila relativno u tami (vidi r. 2715); pa ipak, ona se nije klanjala spoljašnjim stvarima, nego su se pomoću ovih stvari njeni članovi potsećali a unutrašnje stvari, pa su stoga bili u svetom bogoštovanju kada su bili u tim reprezentativima i značenjima (klada su bili okruženi njima?). Oni su bili kadri da ovo čine, jer su bili u duhovnoj ljubavi, to jest, u ljubavi prema bližnjem, što je za njih postala suština njihovog bogoštovanja, pa se stoga Sveto od Gospoda moglo ulivati u njihovo bogoštovanje. Ali kada se stanje ljudske rase toliko promenilo i izopačilo, tako da su se oni udaljili od dobra ljubavi ka bližnjemu, pa nisu više verovali u postojanje nebeskoga carstva, ili u život posle smrti, nego su verovali da su u stanju sličnom zverima, osim što su mogli da misle (kao što je i danas slučaj da ljudi tako veruju), tada se sveto bogoštovanje promenilo u idolopokloničko bogoštovanje, pa su se klanjali spoljašnjim stvarima; otuda među mnogim Neznabošcima u to vreme, pa čak i među Jevrejima i Izraelićanima, božanska služba nije više bila reprezentativna, nego je postala bogoštovanje pretstava i značenja, to jest, spoljašnjih stvari bez unutrašnjih. A što se tiče lugova posebno, oni su imali različita značenja kod Drevnih, i o prema vrstama drveća kod njih. Lugovi gde su rasle masline, značili su nebeske stvari u bogoštovanju, a lugovi gde su rasle loze, onačavali su duhovne stvari bogoštovanja, ali lugovi smokava, cedrova, jela, i brestova, i hrastova, označavali su stvari koje pripadaju nebeskim i duhovnim stvarima. U ovom slučaju, to se naziva prosto lug ili zasad drveća, i to označava one stvari

koje pripadaju racionalnim stvarima koje se pripjaju nauku i njegovim spoznajama; jer drveta uglavnom označava opažanja (vidi br. 103,2163), ali kada se njima opisuje duhovna crkva, ona označavaju spoznaje, iz razloga što čovek duhovne crkve opaža samo preko spoznaja iz nauka ili iz Reči, jer ove spoznaje postaju stvar njegove vere, pa tako i njegove savesti, od koje on ima opažanje.

2723. Što se tiče Bersabeje (Beršebe), ona označava stanje i kvalitet nauka (doktrine), naime, da je on (nauk) Božanski, i da su mu pridodate ljudske racionalne stvari, kao što se može videti iz nizova stvari o kojima se govori od 22 do ovog stiha, vidi br, 2613, 2614; tako isto i iz značenja same reči u izvornom jeziku, gde ona označava *zdenac zakletve od sedam (jaganjaca?)* . Zakletva označava povezivanje, vidi br. 2720, i savez sa zakletvom (označava) istu stvar, vidi br. 1996,2003,2021,2037: a sedam označava ono što je sveto, pa stoga Božansko, vidi br. 395,433,716,881; otuda može biti jasno da Bersabeja označava nauku (doktrinu) koja je u sebi Božanska. Da je Bersabeja dobila ime po tome, jasno je iz Avramovih reči: *Avram reče: da primiš iz moje ruke sedam jaganjaca, da mi bude sjedočanstvo da sam ja iskopao ovaj zdenac; otuda se prozva ono mjesto Bersabeja (stihovi 30-32); a tako isto* i iz Isakovih reči u poglavlju XXVI: *Isti dan došavši sluge Isakove kazaše mu za studenac, koji iskopaše, i rekoše mu: našosmo vodu. I nazvaj je Sabeja, otuda se zove grad onaj Bersabeja do današnjeg dana (stihovi 32,33);* i u ovome se odlomku pominju zdenci, oko kojih je bilo spora s Abimelehem; pominje se i savez koji je učinjen s njim; a Bersabejom su označene ljudske racionalne stvari koje su opet pripojene nauku vere; i, pošto su ponovo pripojene, to se naziva gradom. Grad označava ono što pripada nauku u jednom sklopu (kompleksu), vidi br. 402,2268,2449,2451. Osim toga, Bersabeja se pominje sa sličnim značenjem u unutrašnjem smislu u Postanju XXI.19;XXVI.22,23;XXVIII.10;XLVI.1,5;Jošua XV.28; XIX.1,2; 1 Samuilova VIII.2, 1 o Carevima XIX.3; a u obrnutom smislu kod Amosa V.5; VIII.13,14. Širenje (prostiranje) nebeskih i duhovnih stvari koje pripadaju nauku, označeno je u unutrašnjem smislu, gde se prostiranje zemlje Hananske opisuje da je od Dana sve do Bersabeje; jer se zemljom Hananskom označava Gospodovo carstvo, a tako isto i Njegova crkva, pa stoga i nebeske i

duhovne stvari koje pripadaju nauku, kao u knjizi o Sudijama: *Tada izidoše sinovi Izrailjevi, i sabra se sav narod jednodušno, od Dana do Bersabeje* (XX.1). U knjizi Samuilovoj: *Sav Izrailj, od Dana do Bersabeje* (1 Samuilova II.20). Opet: *Da se prenese ovo carstvo od doma Saulova, i da se utvrdi prijesto Davidov nad Izrailjem i nad Judom, od Dana do Bersabeje* (2 Samuilova III.10). Opet: *za to ja savjetujem da skupiš k sebi sve Izraelce od Dana do Bersabeje* (2 Samuilova XVII.11). Opet: *David reče Joabu, Pošalji po svijem plemenima Izrailjevim, od Dana do Bersabeje* (2 Samuilova XXIV.2,7). Opet: *I pomrije naroda od Dana do Bersabeje sedamdeset tisuća ljudi* (XXIV.15). U knjizi o Carevima: *I življahu Juda i Izrael bez straha, svaki pod svojom lozom i pod svojom smokvom, od Dana do Bersabeje, svega vijeka Samuilova* (1 o Carevima IV.25).

2724. *I ondje prizva ime Jehove Boga vječnoga: da ovo označava bogoštovanje otuda, vidi se iz značenja prizvati ime Božije, koje označava bogoštovanje, vidi br.440. Oni koji su bili u Drevnoj Crkvi, pod imenom nisu mislili na ime, nego na osobinu, vidi br. 144,45,440,768,754,896,2009; pa su oni pod imenom Božijim razumeli sve u jednom sklopu ono čime se klanja Bogu, stoga i sve ono što pripada ljubavi i veri. Ali kada je unutrašnje nestalo iz bogoštovanja, i ostalo samo spoljašnje, počeli su da vide samo ime, i ništa više, i to toliko, da su se klanjali samome imenu bez obzira na ljubav i veru od koje su je klanjali. Iz toga razloga, nacije su počele da se razlikuju po imenima bogova, pa su se Jevreji i Izraelićani postavili iznad drugih nacija, jer su se klanjali Jehovi, smatrajući da je suština u bogoslužju pominjanje imena i prizivanje Njegovog imena, dok u stvari klanjanje samom imenu nije bogoštovanje, jer se ono može naći i među najgorim ljudima, koji to profanišu (svetogrde) utoliko više. (prim. prev. autor se povodio za Latinskim prevodom gde je reč Gospod prevedena napisana kao Jehova. međutim, treba primetiti, da su Jevreji smatrali i danas smatraju, da je reč Jehova tako sveta, da se ne sme izgovarati, iako se piše sa suglasnicima koji joj priladaju, ali su samoglasnici, koji su postavljeni iznad suglasnika, oni koji pripadaju reči Gospod. U svim pervodima Sv. Pisma nigde se ne piše JEHOVA, nego uvek GOSPOD. Tako svaki čovek koji danas čita Sv Pismo, izgovara reč Gospod ali misli na Jehovu, to jest, na ONOGA KOJI JESTE, to jest, koji NEMA*

IMENA). Ali kako se imenom Božijim tamo označava sve u bogoštovnju, to jest, sve što pripada ljubavi i veri od koje Mu se klanja, otuda je očito šta je označeno rečima u Molitvi Gospodnjoj: Neka se sveti *Ime Tvoje* (Mat. VI-9), i ovim rečima Gospodovim: Ljudi će vas omrznuti *Imena Mojega* radi (Mat. X.22). Ako se dva od vas slože na zemlji u čemu mu drago, za što se uzmore, daće im otac moj koji je na nebesima. Jer gdje se dva ili tri saberu u *moje ime*, ondje sam i ja među njima (Mat. XVIII.19,20). I svaki koji ostavi kuće, ili braću, ili sestre, ili oca, ili mater, ili ženu, ili djecu, ili zemlju, *imena mojega radi*, primiće so puta onoliko, i dobiće život vječni (Mat. XIX.29). Hozana sinu Davidovu! Blagosloven koji ide u *ime Gospodnje* (Mat. XIII.39). Svi će vas narodi omrznuti *imena mojega radi*. I tad će se mnogi sablazniti, i drug druga izdaće, i omrzuće drug na druga (Mat. XXIV.9,10). Koji njega vjeruje, ne sudi mu se, a koji ne vjeruje već je osuđen, jer ne vjerova u *ime jedinorodna sina Božijeg* (Jovan III.18). Isus reče: što god zaištete u *ime moje*, učini ću (Jovan XIV.14; XV.16), XVI.23,24,26,27). Isus reče: Ja javih *ime tvoje* ljudima koje si mi dao od svijeta (Jovan XVII.6). Oče sveti, sačuvaj ih u *ime svoje* (Jovan XVII.11,12). I pokazah im *ime tvoje*, i pokazaću: da ljubav kojom si mene ljubio u njima bude, i ja u njima (XVII.26). Da vjerujete da Isus jeste Hristos sin Božiji, i da vjerujući imate život u ime njegovo (Jovan XX.31); pored mnogih drugih odlomaka u Starom Zavetu, gde se pod imenom Jehove, i Boga, ne označava ime, nego sve što pripada ljubavi i veri od kojih dolazi bogoštovanje. A što se tiče onih koji se klanjaju samo imenu, bez ljubavi i vere, ovako piše kod Mateja: Mnogi će reći u onaj dan: Gospode, Gospode, nijesmo li u *tvoje ime prorokovali*, i *tvojijem imenom* đavole izgonili, i *tvojijem imenom* čudesa tvorili? I tada ću im ja kazati: nikad vas nijesam znao; idite od mene koji činite bezakonje. (Jovan VII.22,23). Kada čovek crkve, kao što je rečeno, od unutrašnjeg postane spoljašnji, i počne da obožava samo ime, tada on više ne priznaje jednog Boga, nego više bogova; jer je kod Drevnih bio običaj da se doda nešto imenu Jehovinom, i da se tako potseti na neku dobrotu ili neku Njegovu osobinu, kao u ovome slučaju, On prizva *ime Boga vječnoga*, kao i u sledećem poglavlju (XXII): Avram prizva *ime Jehove koji će vidjeti (postarati se), ili Jehova-Jerek (stih 14)* . Mojsije sazda oltar i prizva *ime Jehove- Nisa*, to jest, *Jehova zastava moja (Izlazak XVII.15)*. Gideon sazda oltar Jehovi, i nazva ga *Jehova-Šalom, to jest, mir Jehovin (Sudije VI.24)*; pored drugih odlomaka. Stoga

oni koji se klanjaju samo imenu, klanjaju se mnogim bogovima; pa su tako među Neznabošcima, osobito u Grčkoj i u Rimu, priznavani i obožavani mnogi bogovi, od kojih su došli toliki epiteti, od toliko mnogo imena, jer je pod imenima ta crkva razumevala osobine.

2725. Stih 34. *I Avram življaše kao došljak u zemlji Filistejskom mnogo godina. I Avram življaše u zemlji Filistejskoj mnogo godina, označava da je Gospod pripojio nauku vere mnoge stvari iz ljudskog znanja i spoznaje.*

2726. *Da je Avram bio došljak u zemlji Filistejskoj mnogo dana (godina), označava da je Gospod pripojio nauku vere mnoge stvari iz ljudskog znanja i spoznaje, vidi se iz značenja *biti došljak* (boraviti, nastavati), što označava poučavaje, vidi br. 1463, 2025; i iz reprezentacije Avrama, koji označava Gospoda, vidi br. 1965, 1989, 2011,2501; iz značenja zemlje Filistejske, ili Filistije, koja označava znanja i spoznaje, vidi br. 1197,1198; i značenja *dana (vremena)*, što označava stanja stvari o kojoj se govori, vidi br. 23,487,488, 493, 893; a pošto se ovde govori o znanjima i o racionalnim stvarima, kaže se *mnogo dana*, pa su tako označena mnoga (stanja). Racionalne stvari od ljudskih znanja, koje su dodate nauku vere, razmatraju se od stiha 22 do ovoga stiha, kao što je jasno iz objašnjenja; u ovome stihu se govori o zaključku. A u pogledu samog predmeta, koji je neobično dubok, o nje u se govori na široko u poglavlju XXVI, pa je dopušteno da za sada odložimo objašnjenje.*

O BRAKOVIMA, ŠTA SEO NJIMA MISLI U NEBIMA, I O PRELJUBAMA.

2727. malo ljudi danas zna šta je prava bračna ljubav, i što joj je poreklo, zato što je malo njih u njoj. Skoro svako misli da je to nešto urođeno, i da stoga se uliva kao neki prirodni instinkt, kao što to kažu, a to posebno (tako misle jer bračna naklonost postoji i kod životinja; dok je u stvari razlika između bračne

Ljubavi kod ljudi i bračn aklonosti kod životinja kao između stanja čoveka i stanja divlje zveri.

2728. Pa pošto malo njih danas zna šta je prava bračna ljubav, stoga će ono što mi je otkriveno o tome, i biti opisano. Bračna ljubav vodi poreklo od Božanskog braka dobra i istine, pa tako od Gospoda Samoga. Da je ovo poreklo bračne ljubav, ne izgleda tako čulima i razumu, ali se može osetiti po uticaju (influksu), tako i iz saobraznosti, a posebno iz Reči; nebo se, zbog uticaja (influksa), snagom jedinstva dobra i istine, koji se ulivaju od Gospoda, upoređuje sa brakom, pa se i naziva brakom; od saobraznosti: kada se dobro sjedinjeno s istinom uliva u nižu sferu, tu ono oblikuje jedinstvo umova, a kada se ulije u još nižu sferu, to oblikuje brak; stoga je jedinstvo umova, po snazi dobra sjedinjenog s istinom od Gospoda, bračna ljubav sama.

2729. Da je ovo poreklo prave bračne ljubavi, može se videti iz toga što niko ne može u njoj da bude, osim ako je u dobru od istine, i u istini od dobra, od Gospoda; a isto tako i iz toga što su nebesko blaženstvo i sreća u toj ljubavi, i da svi koji su u njoj, dolaze u nebo, ili u nebeski brak; a isto tako i iz toga što kada anđeli razgovraju o jedinstvu dobra i istine, tada se u u nižoj sferi među dobrim duhovima vide pretstave braka; ali kod zlih duhova pretstave preljube. Otuda se u Reči jedinstvo dobra i istine naziva brakom, a izneveravanje dobra i izvrtanje istine se naziva preljubom i kurvarstvom, vidi br. 2466.

2730. Ljudi Pradrevne Crkve su živeli u pravoj bračnoj ljubavi više nego bilo koji ljudi na ovoj zemlji, jer su oni bili nebeski ljudi snagom dobra u istini, i bili su o Gospodovom carstvu zajedno s anđelima, pa su u toj ljubavi imali nebo; ali su njihovi potomci, kod kojih je crkva oslabila, počeli da vole svoju decu, a ne svoje bračne drugove; jer decu mogu da vole i zli ljudi, ali bračnoga druga može da voli samo neko ko je dobar.

2731. Čuo sam od Pradrevnih ljudi, da je bračna ljubav da jedan hoće da potpuno pripada drugome, i ovo da je uzajamno, i da kada je ljubav uzajamna i međusobna, da su oni tada u nebeskoj sreći; isto tako, da je ovo spajanje umova takvo da je ovo uzajamno i međusobno osećanje u svakoj i svim stvarima života, to jest, u svakoj i svim stvarima osećanja, i u svakoj i svim stvarima misli; i da je tako Gospod odredio da žene budu osećanja dobra koja pripadaju volji, a ljudi (vir, ili muškarci) budu misli od istine, koje pripadaju razumu, i da od toga potiče brak koji je kao onaj između volje i razuma, i u svim stvarima koje im pripadaju, kod čoveka (homo) koji je u dobru od istine, i u istine od dobra.

2732. Govorio sam s anđelima o ovom međusobnom i uzajamnom osećanju, i oni rekoše da je to slika i prilika jednog (parnera) u umu drugoga, tako da oni žive zajedno ne samo u svakoj pojednoj stvari, nego i u najdubljim stvarima života, i da se Gospodova ljubav i milost ulivaju (u njihove umove) sa blaženstom i srećom. Rekoše i to, da oni koji žive u ovakvom braku u životu tela, da su ujedinjeni i da žive zajedno u nebu kao anđeli, i ponekad sa (svojom) decom; ali da je danas malo ovakvih Hrišćana; ali da su ovakvi bili svi članovi Pradrevne Crkve, koja je bila nebeska, i da su takvi bili mnogi koji su pripadali Drevnoj Crkvi, koja je bila duhovna. Ali rekoše i to, da oni koji žive zajedno u braku, a koji nisu spojeni bračnom ljubavlju, nego razbludnom ljubavi, da se oni rastavljaju u drugom životu, jer se u nebu ne podnosi ništa razbludno, a da se još brže odvajaju oni koji se nisu trpeli, a još brže oni koji su se mrzeli; ali kada ovi dođu u drugi život, oni se prvo sastaju ali se, kad se razdvajaju pošto pretrpe teške stvari.

2733. Bili su neki duhovi koji su me, iz navike stečene u životu tela, uznemiravali vrlo vešto, i to blagim uticajem koji je kao talasi, kavav uticaj obično dolazi od duhova koji su prijateljski raspoloženi; ali sam opazio da je u tome bilo lukavstva i sličnih osobina, kao da su želeli da me kontrolišu i obmanu; s jednim od njih

sam razgovarao a koji je, kako mi je rečeno, bio vojni zapovednik; pošto sam primetio razbludnost u idejama njegovih misli, stoga sam govorio s njim o braku, na jeziku duhova, koji se ilustruje sa pretstavama, i koji potpuno izražava misli, i mnogo stvari u trenutku. Reče da je u životu tela smatrao da u preljubama nema ništa loše. No bilo mi je dato da mu kažem da su preljube gadne stvari, iako takvim ljudima one ne izgledaju tako, nego čak misle da su dopustive, zbog uživanja koje u njima nalaze, i iz ubeđenja (persuasivum) koje su stekli; (pa sam mu rekao) da može da zna da su odvratne iz toga što su brakovi rasadnici (semeništa) ljudske rase, i da im se ne sme činii nikakvo nasilje, nego da se moraju smatrati svetima; a može da to zna i iz toga (što treba da zna jer je sada u drugom životu, i u stanju da opaža), da bračna ljubav silazi od Gospoda kroz nebo, i da iz te ljubavi, kao od roditelja, proizilazi uzajamna ljubav, koja podržava nebo; dalje iz toga što ako se preljubočinci samo primaknu nekom nebeskom društvu, oni se osećaju po svom smradu, i da se onda bacaju glavačke u pravcu pakla; da u najmanju ruku treba da zna da je povreda braka protivna Božanskim zakonima, i tako isto i građanskim zakonima svih ljudi, i protivna zdravom razumu (lumen), jer se protivi i Božanskom i ljudskom redu; pored mnogih drugim razloga. Ali on odgovori da nije imao znanja o tome u životu tela, niti da je o tome ikada razmišljao. Želeo je da razmisli da li je to tako, ali mu je rečeno da istina ne dopuša da se o njoj mudruje u drugom životu, jer umovanje ide u prilog čovekovim uživnjima, pa tako pogoduje zlima i obmanama; i da bi on trebao da prvo razmisli o onim razlozima, jer su oni istine; ili, trebalo bi da drži na pameti načelo, koje je svuda dobro poznato, po kojemu niko ne treba da čini drugome oni što ne želi da se njemu čini; pa treba da pomisli da li bi on, kad bi neko prevario njegovu ženu koju je voleo kao što ljudi vole svoje žene u početku braka, prezirao preljube kad bi bio gnevan zbog toga, to jest, ako bi govorio u tome stanju; i zar se ne bi u takvom slučaju, kao darovit čovek, utvrdio više nego ostali protivu preljuba, i to toliko da takve osudio na pakao; i da on tako može sam o sebi da donese sud.

2734. Oni koji u brakovima, za vreme života u telu, uživaju sreću koja dolazi od prave bračne ljubavi, uživaju sreću i u drugom životu, tako da se sreća jednog

života nastavlja u drugom, gde dolazi do sjedinjenja umova, u kojem je nebo. Rečeno mi je da vrsta nebeskih i duhovnih uživanja koja potiču (od bračne ljubavi), samo onih koja su svima dostupna, da ih ima više nego što se može nabrojati.

2735. Prava bračna ljubav je slika neba, i kada se pretstavlja u drugom životu, to je preko najlepših predmeta koji se mogu okom videti ili umom amisliti. Pretstavlja se devojkom neizrecive lepote koju okružuje blistav oblak, tako da se može reći da je ona sama lepota u suštini i obliku. Rečeno je da sva lepota u drugom životu dolazi od bračne ljubavi. Osećanja i misli koje prate tu ljubav, pretstavljaju se kao dijamantska atmosfera, koja se iskri rubinima i drugim dragim kamenjem, popraćena uživanjima koji deluju do dobina uma; ali čim nešto razbludno uđe, ovo nestane.

2736. Bio sam poučen da je prava bračna ljubav sama nevinost, koja je u isto vreme i mudrosti. Oni koji žive u pravoj bračnoj ljubavi, oni su u mudrosti više nego drugi u nebu, a kada ih drugi gledaju, oni izgledaju kao mala deca, u cvatu i proleću svoga doba; i sve što se kod njih dešava, sve im donosi radost i sreću. Ovi su u najunutarnijem nebu, koje se naziva nebom nevinosti; Gospod se kroz to nebo uliva (utiče) u bračnu ljubav, a anđeli iz toga neba su pored onih ljudi koji žive u toj ljubavi; oni su isto tako i pored male dece u njihovoj najranijoj dobi..

2737. Kod onih koji su u bračnoj ljubavi, kod njih je unutarnji deo uma otvoren preko neba sve do Gospoda, jer ova ljubav dolazi od Gospoda kroz čovekov najdublji um; na taj način, ti ljudi imaju Gospodovo carstvo u sebi samima, pa otuda oni imaju i pravu ljubav za malu decu radi Gospodovog carstva; zbog toga su u stanju da primaju nebeske ljubavi više od ostalih, i više su u uzajamnoj ljubavi o ostalih, jer uzajamna ljubav izvire iz ove (bračne ljubavi) kao potok iz svoga izvora.

2738. Uzajamna ljubav, koja prevladava u nebu, nije kao bračna ljubav. Ova druga sastoji se u tome da se želi bližnjemu dobro kao i samome sebi, dok ona druga, u tome da se drugome želi više dobra nego li sebi samome, kao što je ljubav roditelja prema njihovoj maloj deci, kao što je i ljubav da se čini dobro radi samoga dobra, a ne radi sebe, nego zato što je radost činiti dobro. Ovakva anđeoska ljubav proističe iz bračne ljubavi, i od nje je rođena, pa stoga ona i postoji kod roditelja prema njihovoj deci. Ovu ljubav kod roditelja čuva sam Gospod, i kod onih koji nisu u bračnoj ljubavi, kako ljudska rasa ne bi nestala.

2739. Od braka dobra i istine u nebima silaze sve ljubavi, koje su kao ljubav roditelja prema njihovoj deci, ljubav među braćom, ljubav među rođacima, i tako dalje, prema njihovim stepenim i u njihovom redu. U skladu s ovom ljubavi, koja isključivo potiče od dobra i istine, to jest, od ljubavi ka Gospodu i od vere u Njega, oblikuju se sva nebeska društva, koja Gospod tako povezuje da sličie jednom čoveku, iz kojega razloga se nebo naziva i Velikim Čovekom (Homo Maximus). Postoje neizrecive varijacije (te ljubavi), koje sve potiču od jedinstva dobra i istine od Gospoda, koje jedinstvo je nebeski brak; od brakova na zemlji potiču svi rodbinski odnosi, pa te (rodbinske) ljubavi su usklađene prema prema uzajamnim vezama među srodnicima. Ali pošto danas ne postoji bračna ljubav, rođачke veze, koje se računaju prema njoj (bračnoj ljubavi), nisu više zasnovane na ljubavi. U pradrevnoj Crkvi bilo je ovakvih raznih ljubavi, pa stoga njeni članovi žive zajedno u nebima, razlikujući se po nacijama, porodicama, i kućama, koji svi priznaju Gospoda za svog jedinog Roditelja (*prim. prev. Pradrevna Crkva, u grčkoj mitologiji nazvana Zlatnim dobom, bila je usko povezana s nebom. Njeni članovi i sada žive u zajednicama sličnim onima u kojima su živeli na zemlji*).

2740. Prava bračna ljubav može da postoji samo između dva venčana partnera, to jest, u braku jednog muškarca (vir) i jedne žene, a nikako između više, zato što je bračna veza uzajamna i recipročna, gde je život jednog (partnera) u životu

drugoga recipročno, tako da su oni kao jedno; ovakvo jedinstvo može da postoji samo između dvoje, ali ne između više, jer bi više pokidali tu ljubav. Ljudi (homines) Pradrevne Crkve, koji su bili nebeski, i koji su imali opažanje dobra i istine kao anđeli, imali su samo jednu ženu; oni rekoše da su s jednom ženom opažali nebeske užitke i sreće, i da ih hvata užas kad se samo spomene brak sa više nego jednom (ženom): zato što brak jednog muškarca i jedne žene, kao što je rečeno, silazi iz braka dobra i istine, ili iz nebeskog braka, koji je ovakve prirode kako se pokazuje jasno iz Gospodovih reči kod Mateja: *A On im odgovori: Nijeste li čitali da je onaj koji je u početku stvorio čovjeka, čovjeka i ženu stvorio ih? I reče: za to ostaviće čovjek oca svojega i mater, i priljepiće se k ženi svojoj, i biće dvoje jedno tijelo. Tako nijesu više dvoje nego jedno tijelo; a što je Bog sastavio, čovek da ne rastavlja. Rekoše mu: za šta dakle Mojsije zapovijeda da se da knjiga rasmusna, i da se pusti? Reče im: Mojsije je vama dopusio po tvrđi vašega srca puštati svoje žene; a iz početka nije bilo tako. Nego ja vam kažem: ako ko pusti svoju ženu, osim za kurvarstvo, i oženi se drugom, čini preljubu; i koji uzme puštenicu, čini preljubu. Rekoše mu učenici njegovi: ako je tako čovjeku sa ženom, nije se dobro ženiti. A on reče im: ne mogu svi primiti tih riječi do oni kojima je dano; jer ima uškopljenika koji su se tako rodili iz utrobe materine; a ima uškopljenika koje su ljudi uškopili, a ima uškopljenika koji su sami sebe uškopili carstva radi nebeskoga. Ko može primiti, neka primi. (XIX. 3-12.*

2741. Dobro i istina se neprekidno ulivaju od Gospoda kod svakoga, pa se stoga i prava bačna ljubav uliva kod svakoga, ali se prima na razne načine, a kako se prima, takva i postaje: kod razbludnih ona postaje razbludnost, kod preljubčinaca, preljuba, tako da se nebeska sreća pretvara u nečisto uživanje, to jest, nebo u pakao. Ovo je slično suncu čija svetlost pada na predmete, koji je primaju prema svojoj prirodi, te postaje plava kao nebo, ružičasta, žuta, zelena, tamna, čak i crna, sve prema tome kako se prima.

2742. Kod nekih (ljudi) postoji nešto slično bračnoj ljubavi, ali to nije bračna ljubav, osim kad (partneri) vole dobro i istinu (kada su u ljubavi dobra i istine). Ta je ljubav slična bračnoj, ali potiče od motiva koji su ljubav prema svetu ili prema sebi; naime, takve osobe žele da žive u jednom domu, da ih se služi, te da žive lagodnim i sigurnim životom, da bi se neko brinuo za njih kada su bolesni i stari, ili radi svoje dece koju vole. Kod nekih ovakva ljubav dolazi od straha od venčanog druga, straha da ne izgube ugled, ili straha od nedaća; a kod nekih je to ljubav prema bludu. Ova ljubav ka razbludnosti prvo izgleda kao bračna ljubav, čineći da partneri izgledaju nevini, da se igraju kao mala deca, i da uživaju u stvarima koje izgledaju kao nebeske; međutim, tokom mena oni ne postaju jedno kao oni koji su u pravoj bračnoj ljubavi, nego se sve više razdvajaju. Ali bračna ljubav nije ista kod svih venčanih partnera; kod jednih postoji u većem ili manje stepenu, kod nekih u malom stepenu ili nimalo, a posledica ovakvih razlika je da jedan (brak) Pokazao mi se jed može da bude nebo, a drugi pakao; ovo je određeno osećanjem i primanjem (bračne ljubavi).

2743. Pokazao mi se jedan veliki pas kao Kerberus, pa sam pitao šta to znači; rečeno mi je da pas označava stražu da ne bi neko iz uživanja bračne ljubavi prešao od nebeskog u paklenski užitek, ili obratno. Jer oni koji su u pravoj bračnoj ljubavi, oni su u nebeskom uživanju; ali oni koji su u preljubama, oni su u uživanju koje im izgleda kao bračno, ali je u stvari paklensko. Psom je tamo označeno da ova suprotna uživanja ne smeju da se uzajamno povezuju.

2744. Pokazano mi kako se miline bračne ljubavi kreću, u jednom pravcu prema nebu, a u drugom prema paklu; kretanje u uživanjima koja se kreću prema nebu, bilo je ka sve više i više vrsta blaženstava i sreće, dok nisu postala neizrciva i neizbrojna; i što je kretanje išlo više prema unutra, to su blaženstvo i sreća postajali sve više neizrecivi i neizbrojni sve dok nisu dostigli samo nebesko stanje blaženstva i sreće najdubljeg neba, odnosno neba nevinosti; i sve ovo u savršenoj slobodi, jer sva sloboda dolazi od ljubavi, pa je tako najsavršenija sloboda poreklom od bračne ljubavi, koja je sama nebeska ljubav. Posle toga,

bilo je pokazano kako se uživanje bračne ljubavi kreće prema paklu; naime, da se (partneri) sve više udaljavaju od neba, i to sve iz prividne slobode (*prim. prev. prividna sloboda izraz zvuči protivurečno; to je sloboda koja preljubočincima izgleda kao sloboda jer ih vodi uživanje koje stvara takvu iluziju. U stvari, takvi partneri su istinski robovi pakla, samo što to ne vide*), dok na kraju u njima nema više ničega ljudskog; ne može se opisati smrtno i pakleno stanje u kome oni završavaju. Jedan duh, koji je tada bio sa mnom, i koji je video ovo, pojurio je prema sirenama, koje su takve prirode, uzvikujući da hoće da im pokaže prirodu njihovog uživanja, prvo držeći na umu ideju uživanja, ali kako se približio i došao ispred, ideja (slika ili pretstava) se nastavila, kao nastavak uživanja, do pakla, završavajući u užasu njene prirode. Sirene su žene koje su ubeđene da je to časna stvar počinuti preljubu i kurvarstvo, a koje su drugi cenili baš zbog toga što su bile takve žene, i zbog njihovog otmenog života. Najveći broj takvih dolazi iz Hrišćanskog sveta. O njima vidi više u br. 831,959,1515,1983,2484. (*prim. prev. O tako zvanim sirenama je autor pisao detaljno u Dnevniku.*)

2745. Ima žena koje ne vole svoje muževe, nego ih preziru, i na kraju ih smatraju nevažnima; njihov karakter je pretstavljen petlom (kokotom), divljom mačkom, i tigrom tamne boje. Rečeno je da ovakve počinju tako što mnogo govore, a onda počnu da grde (da se svađaju), i na kraju poprimaju prirodu tigra. Neki kažu da ovakve žene još uvek vole svoju decu, ali je došao odgovor da njihova ljubav nije humana, jer da se ona uliva podjednako i u zle (osobe), a tako isto i u sve vrste životinja, koje vole svoje potomstvo više nego sebe. Dodali su da kod ovakvih osoba nema ničega od bračne ljubavi.

2746. Bio je jadan duh na srednjoj visini iznad glave, koji je u životu tela živeo razbludno, uživajući u menjanju, to jest, nije voleo stalno jednu ženu, nego je posećivao javne kuće, te da je tako počnio kurvarsvo sa mnogima, i da je sve

posle odbacivao, pa je tako ugasio želju za brakom, pa čak i želju da ima decu, i tako da je poprinio neprirodnu prirodu. Sve se ovo otkrilo, i on je bio kažnjen, i to pred anđelima: a posle je bačen u pakao. O paklovima onih koji vrše preljube, vidi u Prvom Delu, br. 824-830.

2747. Pošto su preljube suprotne bračnoj ljubavi, preljubočinci ne mogu da budu s anđelima u nebu; drugi je razlog to, što su oni u onome što je suprotno dobru i istini, te stoga nisu u nebeskom braku; i dalje, stoga što o braku imaju samo prljave ideje. Kad se brak samo spomene, ili se pokaže ideja braka, trenutno se njihove ideje ispune razbludnim, pohotljivim, i nepristojnim i ogavnim stvarima; slično, kada anđeli razgovaraju o dobru i istini, ovakve osobe misle suprotno tome; jer kod čoveka posle smrti ostaju sva osećanja i misli koje je imao dok je živio na svetu. Preljubočinci žele da razore društva, a među njima mnogi su okrutni (vidi b. 824); tako su oni u srcu neprijateljski raspoloženi prema ljubavi ka bližnjemu i prema milosrđu; oni se posprduju s tuđom nevoljom; oni žele da druge liše njihovog poseda, a to i čine koliko god mogu; oni uživaju da razaraju prijateljstva, i da stvaraju neprijateljstva. Njihova se religioznost sastoji u tome da kažu da priznaju Tvorca svemira, i Poviđenje – ali samo univerzalno – i spasenje kroz veru, i veruju da njihova sudbina ne može biti gora od sudbine drugih. Ali kada se ispita njihov karakter u srcu, a što se radi u drugom životu, pronade se da oni ne veruju čak ni ovo, nego da umesto Tvorca svemira priznaju prirodu, umesto univerzalnog Poviđenja, nikakvo Poviđenje, i da ništa ne misle o veri; i sve ovo zato što su preljubočinci protivni dobru i istini. Otuda svako može da prosudi da li preljubočinci mogu doći u nebo.

2748. Neki duhovi, koji su proveli život u preljubama došli su k meni i sa mnom razgovarali. Pometio sam da nisu bili dugo u drugom životu, jer nisu znali da su u njemu, nego su pretpostavljali da su još na svetu, jer im je bila oduzeta misao o o tome. Dato mi je bilo da im kažem da su sada u drugom životu, ali su to oni odmah zaboravili. Pitali su da li ima kuća gde bi mogli da budu primljeni. Ali su biti zapitani o tome da li poštuju duhovne stvari, to jest, stvari bračne ljubavi,

koja ne trpi takve zamamnosti (prim. prev. reklo bi se da su se raspitivali za kuće bluda jer nisu znali da su u drugom životu, te je stoga reagovanje prisutnih bilo negativno, te im je rečeno da su takve stvari suprotne nebeskom redu. Na ovo nisu obratili pažnju, a nisu to ni razumeli; tada sam ih zapitao zar se ne plaše zakona, i kazni koje zakon propisuje; ali su oni ovo prezreli; ali sam im rekao da mogu lako da budu bičevani od posluge, od čega su se uplašili. Onda je bilo dato da se vide njihove misli, jer se ove komuniciraju u drugom životu, i one su bile tako prljave i razvratne da sve svaki dobro misleći prisutni morao osetiti užasnutim; onda su sve njihove misli sa svim pojedinosima bile pokazane javno u drugom životu pred duhovima i anđelima. Otuda je jasno da takvi ljudi ne mogu biti u nebu.

2749. Što se tiče onih koji se zbog preljuba gade na brakove, kad god nešto prijatno, blaženo i sretno dopre do njih, to se kod njih pretvori u nešto što je razvratno i što navodi na povraćanje, a onda u nešto bolno, pa na kraju u nešto što zaudara, tako da se sami glavačke bacaju u pravcu pakla.

2750. Anđeli su me poučili o tome da kad neko izvrši preljubu na zemlji, nebo mu se odmah zatvara; i da posle živi samo u svetskim i telesnim stvarima; i tada, iako sluša o onome što pripada ljubavi i veri, ovi (ljubav i vera) ne ulaze u njegovo unutarne (biće); i ma šta da on sam govori o tim stvarima, to ne dolazi iz njegove nutrinje, nego samo iz njegove memorije i sa usana, ponukan ponosom ili ljubavlju prema dobiti; jer njegovo unutarne ostaje zatvoreno, a može se otvoriti samo ako se uistinu pokaje.

2751. Ispred i iznad levoga oka, sakupili su se takvi duhovi koji su u životu tela u tajnosti pravili zavere, i to veštije od ostalih; oni su bili preljubočinitelji, i takvi su bili i u drugom životu, pošto se bili tek stigli. Kod njih je bilo uobičajeno da neke iz te gomile šalju u raznim pravcima ne samo da bi tajno delovali protivu bračne ljubavi, nego i protivu dobra i istine, a najviše protivu Gospoda; oni koji

su bili poslani, ti su se vraćali k njima da im kažu šta su čuli, i tako su se savetovali. Tako su poslali jednog od njih k meni, pretpostavljajući da sam ja duh, jer sam se koristio jezikom duhova. Kada je ovaj izaslanik progovorio, on je izgovorio skandalozne stvari, uglavnom protivu Gospoda, tako kao da je taj (duh) bio sačinjen od skandala. Ali sam mu odgovorio da treba da se uzdrži od takvih stvari, znajući iz koje je gomile došao, i od kakvog su oni taloga bili sačinjeni. U pogledu Gospoda, rekao sam da je to izvan sumnje da je On jedan s Ocem, i da je sveopšte nebo Njegovo, da od Njega dolazi sva nevinost, mir, ljubav, milost i milosrđe, sva bračna ljubav, i svo dobro i istina, a to je sve Božansko; i da Mojsije i Proroci, to jest, sve i svaka stvar u Reči, govori o Njemu, i da svi obredi Jevrejske Crkve predstavljaju Njega, i da pošto sam siguran da je ovako, da ja nemam nikakve sumnje o tome, pa sam ga zapitao šta još želi? Kad je sve ovo čuo, povukao se postiđen. Ovo sam sve rekao kako bi on to preneo onim preljubočincima, koji su sačinjavali onu zlu gomilu iz koje je bio poslat.

2752. U drugom životu, oni koje su privlačile preljube, to su oni koji više od svih drugih pokušavaju da opsednu ljude i da se preko ovih vrata u svet; ali Gospod ih drži u paklu, kako ne bi bili s onim duhovima koji su kod ljudi. Većina ovih su iz Hrišćanskog sveta, a manjima odnekle drugo.

2753. Na svetu ima takvih koji su vođeni požudom da navode device u razvrat (kurvarstvo), bilo na kome nestu da su, u manastirima, u njihovim porodicama, ili sa svojim roditeljima, i da zavode žene ; oni se uvlače lukavstvom i laskanjem. Stoga što su se navikli na ove stvari, i pošto su zarazili svoju prirodu s njima, oni zadržavaju u drugom životu tu sposobnost da se uvuku u društva laskanjem i pretvaranjem; međutim, kako se njihove misli pokazuju, oni bivaju odbačeni. Tako oni idu od jednog društva do drugoga, ali ih svuda odbacuju, i s njima se postupa grubo, jer oni pokušavaju da ukradu blaženstvo i sreću drugih. Na kraju, kad ih više ne prima ni jedno društvo, oni su strogo kažnjeni, da bi se konačno pridružili sebi sličnima u paklu.

2754. Oni najlukaviji se ponekad pokažu visoko iznad glave, a njihov pakao je dole ispod pete na stopalu; oni su moderni prepotopci, i oni namamljuju prikazujući se nevinim, milosrdnim, isa dobrim osećanjima, i to sve kao s ubeđenjem. Za vreme njihovg života u svetu, oni su bili u preljubama iše od osalih: ge bi bila lpa i mlada žena, ulazili bi bez savesti, da bi je preko onih osećanja naveli na blud. Oni su nevidljivi, i ne žele da budu otkriveni, jer deluju u tajnosti; a oni su i okrutni; smatraju da su sami (na svetu?), i ne bi im ništa značilo da ceo svet nestane. Ma mnogo ovakvih duhova ovih dana, i rečeno je da su iz Hrišćanskog sveta. Njihov pakao je najgori od svih.

2755. Ima mnoo paklova u kojima su preljubočinitelji, i tamo nema ničega osim prljavštine i izmeta, koji njima prijaju. To se vidi i po mnogima od njih u životu tela, kojima je uživanje u tome da misle i govore u prljavim stvarima, od kojih se uzdržavaju samo zbog dekoruma (iz pristojnosti). Uživanje u preljubama se u drugom životu pretvara u takve stvari. To je kao sa toplinom sunca, čak i u proleće, kada pada na izmet, ili na mrtvo telo.

2756. Ima nekih koji su se držali načela da su žene zajedničke; ovi u drugom životu govore kao su dobri, ali su oni zloćudni i pretvorni. Njihova je kazna strašna: oni se skupe kao u svežanj, i oko njih se obavlja nešto što izgleda kao zmija, koja ih sve tako steže u jednu masu, i tako se odbacuju. (*prim. prev. autor opisuje u Dnevniku ovu zajednicu u kojoj su žene bie zajedničke, a koju je u tajnosti na svetu predvodio jedan sveštenik!*)

2757. Kad sam jednom bio vođen kroz neke stanove, došao sam na jedno mesto gde je moja stopala i moj pojas zahvatila toplina, pa mi je rečeno da su tamo bili oni koji su se predavali uživanjima, ali kod kojih nije bila ugašena želja da stvaraju potomstvo.

2758. Da je prava bračna ljubav nebo, to je pretstavljeno u prirodnim carstvima, jer nema ništa u univerzalnoj prirodi što na neki način ne pretstavlja Gospodovo carstvo u opštem, jer prirodno carstvo vuče svoje poreklo od duhovnog carstva. Ono što je bez nekoga uzroka koji je pre toga, to i nije ništa, jer ne postoji ništa što nije povezano s nekim uzrokom, dakle nešto što nema svrhu; ono što nije povezano, raspada se u trenutku na komade, i postaje ništa. Od toga potiču pretstave Gospodovog carstva u prirodnim carstvima. Da je bračna ljubav nebo, vidi se i iz transformacija gusenice u kralidu, a posle u krilatog insekta; jer kada dođe vreme za njihovu svadbu, a to je onda kada odbace njihovo telesno, to jest, njihov oblik gusenice, i kad se ukrase krilima, oni se podignu u atmosferu, njihovo nebo, gde se igraju jedni s drugima, slave brakove, polažu jajašca, i napajaju ih sokovima sa cveća; oni su tada u svojoj lepoti, sa krilima ukrašenim kao zlatom, srebrom i ostalim bojama; takav je uticaj bračnog načela na ova neznačajna mala stvorenja.

2759. Na desnoj strani podigao se iz *niže zemlje* kao neki smotuljak, za koji je rečeno da se sastoji od mnogih duhova od niže vrste sveta, koji su bili neuki, ali ne izopačeni; oni su bili seljaci i drugi prosti ljudi. Razgovarao sam s njima, i oni rekoše da znaju Gosposda, čijem se imenu oni predaju. Oni su malo znali o veri i o njenim misterijama. Posle su se podigli drugi, koji su znali nešto više. Opaženo je da se njihovo unutrašnje (biće) moglo otvoriti, jer se u drugom životu ovo jasno pokazuje. Imali su savest, što mi je rečeno, kako bih to znao, pa mi je rečeno i to su oni živeli prosto i u bračnoj ljubavi; rekoše da vole svoje venčane partnere, i da se čuvaju preljuba; a da su to radili po savesti, videlo se iz toga što su rekli da oni ne mogu drugačije, jer da bi to bilo protivno njihovoj volji. Ovakvi primaju pouku u drugom životu, i postaju savršeni u dobrima ljubavi i istinama vere, te se na kraju primaju među anđele. (*prim. prev. nižom zemljom autor naziva on mesta, to jest, stanja koja su malo ispod sveta duhova a u kojima se duhovi pripremaju da se podignu prema nebu ili spuste prema paklu.*)

Niža zemlja je izraz koji se nalazi samo jednom u Starom Zavetu, i to u Davidovim Psalmima).

Kraj Drugog Dela

PREDGOVOR.

U kakve greške padaju oni koji ostaju u smislu slova, i koji ne traže unutrašnji smisao u drugim odlomcima u Reči, gde se to objašnjava, može se videti jasno po mnogim jeresima (krivoverjima) , od kojih svaka potvrđuje svoju dogmu iz doslovnog smisla Reči; posebno po onoj vlikoj jeresi, koju je suluda i paklena ljubav ka sebi i svetu prihavtila oslanjajući se na Gospodove reči Petru: *A ja tebi kažem. Ti si Petar i na ovome kamenu sazidaću crkvu svoju, i vrata paklena neće je nadvladati; i daću ti ključeve od carstva nebeskoga: i što svežeš na zemlji, biće svezano na nebesima; i što razdriješiš na zemlji, biće razdriješeno na nebesima* (Mateja XCVI.15-19). Oni koji se oslanjaju na smisao slova, pretpostavljaju da su ove stvari rečene o Petru, i da je velika moć njemu data; iako znaju da je Petar bio prost čovek, i da on nije nikada vršio takvu vlast, i da bi to bilo protivno Božanskom redu. Pa ipak, pošto su pod uticajem sulude i paklene ljubavi prema sebi i svetu, oni žele da prisvoje najveću vlast na zemlji i u nebu, i da od sebe načine bogove, pa stoga objašnjavaju ovo prema smislu slova, i vatreno stoje u odbrani ovakog tumačenja; iako je unutrašnji smisao ovih reči, da Vera u Gospoda, koja postoji kod onih koji su u ljubavi ka Gospodu i u ljubavi ka bližnjemu, da ona ima tu moć, i to ne vera nego Gospod od Kojega dolazi vera. Pod *kamenom (stenom)* se ovde misli na veru, kao svuda na drugim mestima u Reči: na njoj je crkva sazdana, i protivu nje vrata paklena ne mogu ništa; i ova vera ima ključeva carstva u nebima; ova vera zatvara nebo da u njega ne uđu zla i obmane, i ova vera otvara nebo za dobra i istine. To je unutrašnji smisao gornjih reči. Dvanaest apostola, kao i dvanaest plemana Izrailjevih, predstavljaju sve stvari ove vere, vidi br. 577,2089, 2129,2130; Petar predstavlja veru samu, Jakov ljubav prema bližnjem, a Jovan dobra ljubavi ka bližnjem (vidi predgovor poglavlju XVIII. Postanja), a na slikčan način Ruben, Simeon, i Levi, Jakoljeni prvo-rođeni sinovi u reprezentativnoj Jevrejskoj i Izraelitskoj crkvi, ako što je

jasno iz hiljada odlomaka u Reči; i pošto se Petar odnosi na veru, gornje reči su upućene njemu. Otuda je jasno u kakvu tminu se bacaju oni, i drugi s njima, koji objašnjavaju sve prema smislu slova, kao što to rade oni koji onako objašnjavaju gornje reči Petru, preko čega oni oduzimaju moć Gospodu i daju je sebi, moć da spasavaju ljudsku rasu.

DEO TREĆI

POSTANJE

POGLAVLJE DVADESET I DRUGO

2760. Kod Jovana, u knjizi Otkrovenja, ovako se opisuje REČ u pogledu njenog unutrašnje smisla:

I vidjeh nebo otvoreno, i gle, KONJ BIJEL, i koji sjedaše na njemu zove se vjeran i istinit, i sudi po pravdi i vojuje. I oči su mu kao plamen ognjeni, i na glavi njegovoj krune mnoge, i imaše ime napisano, kojega niko ne zna do On sam. I bješe obučen u haljinu crvenu od krvi, i ime se njegovo zove RIJEČ BOŽIJA. I vojske nebeske idahu za njim na konjima bijelijem, obučene u svilu bijelu i čistu. I ime na haljini i na stegnu svome ime napisano: car nad carevima i gospodar nad gospodarima (XIX.1-14,16). Niko ne zna šta ove reči sadrže, osim iz unutrašnjeg smisla; jasno je da tu svaka reč pretstavlja i da ima značenje, kao kada se kaže da je nebo bilo otvoreno, da je bio beli konj, da Onaj koji sedi na njemu jeste veran i istinit, i da On sudi po pravdi i vojuje; da su mu oči kao oganj, da su Mu na glavi mnoge krune (dijademe), da je imao ima koje je znano samo Njemu, da je bio obučen u haljine umočene u krv, da su ga sledile nebeske vojske na belim konjima, da su oni bili obučeni u tanko platno laneno, belo i čisto, i da je na njegovoj haljini i na Njegovom stegnu bilo ime napisano. Kaže se u toliko reči da je ON REČ, i da je Gospod Reč, jer se kaže: Njegovo je ime Reč Božija. A posle toga, I ime na haljini i na stegnu Njegovu bječe: *car nad carevima i gospodar nad gospodarima*. Ako se protumači svaki izraz, vidi se da se ovde opisuje Reč u njenom unutrašnjem smislu; otorenim nebom je označno da se unutrašnji

smisao vidi samo u nebu, i da ga vide oni kojima je nebo otvoreno, to jeste, oni koji su u ljubavi prema Gospodu a otuda i u veri u Gospoda; konj, koji je bio beo, pretstavlja i označava razumevanje Reči u pogledu njenog unutrašnjeg (smisla); da je ovo značenje beloga konja, videće se iz onoga što sledi; da je Onaj koji sedi na njemu, da je to Reč i Gospod Koji je Reč, i to je jasno; naziva se vernim i pravednim zbog istine; mnoge krune (dijademe) na Njegovoj glavi označavaju sve stvari vere; ime koje niko ne zna osim Njega, označava da kakva je Reč u unutrašnjem smislu samo On može videti, i onaj kome On to otkrije; obučen u haljinu umočenu u krv, označava Reč u slovu; vojske nebeske koje ga prate na belim konjima, označavaju one koji razumeju Reč u unutrašnjem smislu; obučeni u tanko platno, belo i čisto, označava iste koji su u ljubavi i u veri; ime napisano na haljini i na stegnu, označava istinu i dobro. Iz ovih pojedinosti, kao i iz onoga što prethodi i što sledi, jasno je da to znači da će u poslednje vreme unutrašnji smisao Reči biti otvoren; a šta će se tada desiti, opisuje se u istom poglavlju (Otkrovenja), u stihovima 17-21.

2761. Da beli konj označava razumevanje Reči u unutrašnjem smislu ili, što je isto, unutrašnji smisao Reči, vidi se iz značenja konja, koji označava Intelektualno. U proročkim delovima Reči, konj i konjanik se često pominju, ali do sada niko nije znao da konj označava Intelektualno, a konjanik onoga ko je inteligentan; kao u Jakovljevom proročanstvu o Danu: *Dan će biti zmija na putu i guja na stazi, koja ujeda konja za kičicu (petu), te pada konjik nauznako (natraške). O Jehova, tebe čekam da me izbaviš! (O Jehova, spasi me!) (Postanje XLIX.17,18).* Da zmija označava onoga ko umuje od čulnih stvari i znanja- reči o Božanskim tajnama, može se videti u br. 195; da put i staza označavaju istinu, br. 627,2333; da kičica (peta) označava najniže prirodno, br. 259; isto tako, da konj označava razumevanje Reči, a konjik onoga koji uči: otuda je jasno šta ove proročanske reči označavaju, naime, da onaj koji umuje od čulnih stvari i od reči-znanja o istinama vere, on se vezuje čvrsto za najniže stvari u prirodi, pa stoga ništa ne veruje; to je ono što je označeno padanjem nauznako (natraške), pa se stoga dodaje: *Jehova, spasi me! (Tebe čekam da me spasiš!).* Kod Avakuma: *Išao si po moru na konjima svojim, po gomili mnoge vode (III.8,15),*

gde konji označavaju Božanske istine koje su u Reči, a kola označavaju doktrine (iz tih istina), a more označava znanja (vidi br. 28,2120), pa pošto se ta znanja odnose na razumevanje Reči Božije, kaže se: *Išao si po moru na konjima svojim*; konji se ovde, kao i u knjizi Otkrovenja, pripisuju Bogu, a to ne bi bilo da oni nemaju ovakvo značenje. Kod Davida: *Pojte Gospodu. Popijevajte imenu Njegovu, slavite Onoga koji jaše (ide) u oblacima* (preko pustinje). Jahve (Gospod) mu je ime (LXVIII.4). *Jahati u oblacima* označava razumevanje Reči u unutrašnjem smislu; oblak označava Reč u slovu, u kojemu je doslovni smisao; vidi Predgovor poglavlju XVIII. *Postanja*, gde se objašnjava tvrdnja da će Gospod doći u oblacima nebeskim sa slavom i silom. Opet: Jehova savi nebesa i siđe. Mrak bješe pod nogama njegovijem. *Jaše (sjedi) na heruvimima* (XVIII.9,10), gde umesto oblaka stoji reč mrak. A *jahanje* na heruvimima označava Gospodovo Proviđenje, da bi sprečio da čovek ulazi od sebe u misterije vere sadržane u Reči, vidi br. 308. Kod Zaharije: u taj će dan biti (pisati?) na zvoncima konjskim: svetinja Jehovi (XIV.20). *Zvonci konjski* (na konju) označavaju razumevanje duhovnih stvari u Reči, koje su svete. Kod Jeremije: ulaziće na vrata doma ovoga carevi, koji sjede mjesto Davida na prijestolu njegovu, *na kolima i konjima*, oni i sluge njihove i narodi njihovi i Judejci i Jerusalimljani, i stajaće ovaj grad do vijeka (XVII.25,26, XXII.4); grad jerusalim označava Gospodovo duhovno carstvo i crkvu; carevi označavaju istine, vidi br. 1672,2015,2089; David označava Gospoda, vidi br. 1888; čovek Judejac i stanovnici Jerusalimski označavaju one koji su u dobru ljubavi i milosrđu, i u veri, vidi br. 2268,2451,2712; tako, *jahati na kolima i konjima* označava biti poučavan u nauku istine iz unutrašnjeg razumevanja Reči. Kod Isaije: tada ćeš se veseliti u Jehovi, i izvešću te na visine zemaljske (učiniću *da jašeš* na visinama zemaljskim). I daću ti da jedeš našljedstvo Jakova oca svojega (LVIII.14); *jahati na visinama zemaljskim* označava inteligenciju. Kod Davida: *Pripaši, junače, o bedru svoju mač svoj, čast svoju i krasotu svoju. I tako okićen, sjedi (jaši) na kola* za istinu i krotku pravdu, i desnica će tvoja pokazati čudesa (Psalam XLV. 1,3,4); *jahati na reči istine* (za istinu) označava inteligenciju istine (koja dolazi od istine), a kroka pravda označava mudrost dobra (mudrost u kojoj su dobri ljudi). Kod Zaharije: U taj ću dan, govori Jehova, učiniti da svi *konji* budu plašljivi i svi *konjanici* bezumni; i otvoriću oči svoje na dom Judin, i oslijepiću sve *konje* narodima (XII.4); gde je

jasno da konji označavaju razumevanje, koje će postati plašljivo, bezumno i slepo; a gde konjanik označava onoga ko je inteligentan, a koji će postati bezuman. Kod Ozeja: Obratite se Jehovi, recite mu: oprosti sve bezakonje, i primi dobro. Asirac ne može izbaviti, ne ćemo *jahati na konjma*, niti ćemo više govoriti djelu ruku svojih: ti si moj Bog (XIV.2,3); Asir označava umovanje, vidi br. 119,118, konj, čovekovu vlastitu inteligenciju. Mogli bismo dodati mnogo drugih odlomaka.

2762. Jedino poreklo ovoga značenja konja, da on označava Intelektualno, je od reprezentacije u drugom životu. U svetu duhova često se vide konji, raznih vrsta, i oni koji na njima jašu; i svaki put kada se pojave, oni označavaju Intelektualno. Ovakvih reprezentacija ima uvek među duhovima. Zbog ove reprezentacije konja, koji označava Intelektualno, kad god se u Reči pomenu konji, duhovi i anđeli koji su kod čoveka (koji čita Reč?), odmah znaju da se tu radi o Intelektualnom. Otuda i to, da se pokazuju konji, koji blistaju kao vatra, nekim duhovima koji dolaze odnekle drugo na zemljinoj kugli, kada se, pošto se napoje inteligencijom i mudročću, podižu iz sveta duhova u nebo; i ja sam ih video (takve konje) kada su (ovakvi duhovi) bili podignuti. Otuda mi je bilo jasno što je označeno *ognjenim kolima i ognjenim konjima* koje je ugledao Elizej, onda kada je Ilija u vihoru bio podignut u nebo; isto tako šta je označeno rečima: *Oče moj, oče moj, kola Izraelova i njihovi konji!* (2 o Carevima II.11,12); da je Elizejem i Ilijom bio pretstavljen Gospod, biće, po Božanskoj milosti Gospodovoj, pokazano na drugome mestu, gde je nauk ljubavi i milosrđa iz Reči označen *ognjenim kolima*, a nauk vere koji sledi, *ognjenim konjima*; nauk vere je isto što i razumevanje Reči u njenom unutrašnjem značenju, ili unutrašnji smisao. Da se kola i konji pokazuju u nebima među duhovima i anđelima, može da dalje videti iz toga što su ih i proroci videli, kao Zaharija (I.8-10 VI.1-7), i drugi; kao i Elizejev momak, o kojemu je napisano u knjizi o Carevima: I pomoli se Elizej govoreći. Gospode, otvori mu oči da vidi. I Gospod otvori oči momku, te vidje a to gora puna *konja i kola ognjenijeh* oko Elizeja (2 o Carevima VI.17). Da kažemo još jednom, u svetu duhova, kola i konji se neprestano pojavljuju, iz razloga što se kolima i konjima pretstavljaju one stvari koje pripadaju inteligenciji i mudrosti.

Oni koji ustanu posle smrti, kad ulaze u drugi život, vide kao reprezentaciju mladića koji jaše konja, a onda kako silazi (s konja), a time se označava da će ovi biti poučeni u znanjima o dobru i o istini, pre nego li dođu u nebo: vidi u Prvom Delu, br. 187,188. Da kola i konji imaju ovo značenje, bilo je vrlo poznato u Drevnoj Crkvi, što se vidi iz knjige o Jobu (Jovu), koja je knjiga iz Drevne Crkve, u kojoj su ove reči: jer mu Bog nije dao mudrosti niti mu je udijelio razuma (*inteligencije*). Kad se podigne u vis, smije se *konju i konjiku* (XXXIX.17-19, 20,21). Značenje konja, da to stoji za inteligenciju (razum), Drevna Crkva je prenela mudrim (ljudima) svuda okolo, sve do Grčke. Otuda su (Grci) kada su opisivali sunce, kojim je označena ljubav (vidi br. 2441,2495), oni su u njega (u sunce) postavljali njihovog boga mudrosti i inteligencije, pa su mu dali kola i četiri vatrena konja; a kada su opisivali boga mora, pošto se morem označava znanje uopšte (vidi br. 28,21,20), i njemu su dali konje. Isto tako, kad su opisivali rođenje nauka (znanja) iz Intelektualnog, zamišljali su letećeg konja koji svojim kopitom otvara izvor, gde su bile device koje su bile znanja (nauke). A to je bilo označeno i Trojanskim konjem, koji je bio lukavo smišljen da se pomoću njega sruše zidovi. U naše dane, kada se opisuje Intelektualno, a prema običaju primljenom od Drevnih, ono (Intelektualno), opisuje se konjem koji leti ili Pagazom, a učenje izvorom; ali malo ko zna da se konjem u mističnom smislu označava razumevanje, a izvorom istina; još je manje poznato da su ova značenja preneti od Drevne crkve Neznabošcima (Narodima).

2763. Iz ovih stvari je sada jasno odakle su došli reprezentativi i značenja u Reči, naime, od reprezentativa (pretstava) u drugom život; otuda su došli ljudima Pradrevne Crkve, koji su bili nebeski (ljudi), i koji su bili u društvu sa duhovima i anđelima i dok su bili na svetu. Ovi su reprezentativi bili predavani njihovom potomstvu, i na kraju onima koji su znali samo da ove stvari nešto znače; ali pošto su postojali od najstarijih vremena, i pošto su bili u Božanskoj službi (u bogoštovanju), oni su poštovani i smatrani svetima. Pored reprezentativa postoje i korespondencije (saobraznosti), koje imaju sasvim drugi zvuk i značenje u prirodnom svetu od onoga koje imaju u duhovnom svetu, kao na primer, da srce označava osećanje dobra, oči razum, uši poslušnost, ruke moć,

pored bezbroj drugih korespondencija; oni se ne pretstavljaju u svetu duhova, nego korespondiraju (saobražavaju se), kao prirodno što korespondira duhovnom. Otuda to, da svaka pojedina reč, čak i najmanja jota (znak) u celoj Reči, obuhvata duhovne i nebeske stvari; i da je Reč tako nadahnutu, da kada je čovek čita, duhovi i anđeli u istom trenutku opažaju to na duhovan način prema reprezentacijama i korespondencijama. Ali ova nauka (znanje), koje je bilo tako negovano i poštovano od Drevnih posle potopa, a preko kojega su mogli govoriti s duhovima i anđelima, ona je u naše dane sasvim zaboravljena, i to toliko da malo ko veruje da ona postoji; a oni koji veruju, oni tu nauku nazivaju nečim mističnim od čega nema koristi; a to je zbog toga što je čovek postao tako svetski i telesan, da kada se pomene nešto što je duhovno i nebesko, on oseća odbojnost, a ponekad i gađenje, čak i mučninu. Šta li će raditi takav čovek u drugom životu, gde nema ničega svetskog ni telesnog, nego samo ono što je duhovno i nebesko, koje čini život u nebu?

POGLAVLJE XXII.

1. Poslike toga šćaše Bog okušati Avrama, pa mu reče: Avrame! A on odgovori: evo me.

2. I reče mu Bog: uzmi sada sina svojega, jedinca svojega miloga, Izaka, pa idi u zemlju Moriju, i spali ga na Žrtvu tamo na brdu gdje ću ti kazati.

3. I sutradan ustavši rano Avram osamari magarca svojega, i uze sa sobom dva momka i Izaka sina svojega; i nacijepavši drva za žrtvu podiže se i pođe na mjesto koje mu kaza Bog.

4. Treći dan podigavši oči svoje Avram ugleda mjesto iz daleka.

5. I reče Avram momcima svojim: ostanite vi ovdje s magarcem, a ja i dijete idemo onamo, pa kad se pomolimo Bogu, vratićemo se k vama.

6. I uzevši Avram drva za žrtvu, naprti Izaku sinu svojemu, a sam uze u ruke svoje ognja i nož; pa otidoše obojica zajedno.

- 7. Tada reče Izak Avramu ocu svojemu: oče! A on reče: što, sine? I reče Izak: eto ognja i drva, a gdje je jagnje za žrtvu?**
- 8. A Avram odgovori: Bog će se, sinko, postarati za jagnje sebi na žrtvu. I idahu obojica zajedno.**
- 9. A kada dođoše na mjesto koje mu Bog kaza, Avram načini ondje žrtvenik, i metnu drva na nj, i svezavši Izaka sina svojega metnu ga na žrtvu svrh drva;**
- 10. I izmahnu rukom svojom i uze nož da zakolje sina svojega.**
- 11. Ali anđeo Gospodnji viknu ga s neba. I reče: Avrame! Avrame! A on reče: evo me.**
- 12. A anđeo reče: ne diži ruke svoje na dijete, i ne čini mu ništa; jer sada poznah da se bojiš Boga, kad nijesi požalio sina svojega, jedinca svojega, mene radi.**
- 13. I Avram podigavši oči svoje pogleda; i gle, ovan iza njega zapleo se u česti rogovima; i otišavši Avram uze ovna i spali ga na žrtvu mjesto sina svojega.**
- 14. I nazva Avram ono mjesto: Gospod će se postarati. Za to se i danas kaže: na brda, gdje će se Gospod postarati.**
- 15. I anđeo Gospodnji opet viknu s neba Avrama,**
- 16. I reče: sobom se zakleh, veli Gospod: kad si tako učinio, i nijesi požalio sina svojega,**
- 17. Zaista ću te blagosloviti i sjeme tvoje mnogo umnožiti, da ga bude kao zvijezda na nebu i kao pijeska na brijegu morskom; i naslijediće sjeme tvoje vrata neprijatelja svojih;**
- 18. I blagosloviće se u sjemenu tvojemu svi narodi na zemlji, kad si poslušao glas moj.**
- 19. Tada se Avram vrati k momcima svojim, te se digoše, i otidoše zajedno u Bersabeju; jer Avram življaše u Bersabeji.**

20. Poslije toga javiše Avramu govoreći: gle, i Melha rodi sinove bratu tvojemu Nahoru:

21. Husa prvenca i Buza brata mu, i Kamuela oca Avramova,

22. I Kazeda i Azava i Feldasa i Jedlafa i Batuela.

23. A Batuel rodi Rebeku. Osam ih rodi Melha Nahoru bratu Avramovu.

SADRŽAJ

2766. Stih 1. Predmet o kojemu se ovori u ovome poglavlju, u unutrašnjem smislu, je Gospodova najveća i najdublja iskušenja, preko kojih je sjedinio Ljusk Suštinu sa Božnskom Suštinom; i spasenje onih koji sačinjavaju Gospodovu duhovnu crkvu, koz to jwedinstvo.

2765. Gospodova najveća i najdublja iskušenja su predmet u stihovima 1, 3-6,9-11. Zatim Sjedinjavanje Ljudske Suština sa Božanskom Suštinom , ili Njegova slava kroz ta iskušenja, stihovi 2,11,12,16. A spasavanje duhovnih snagom Gospodovoga Božanskog Ljudskog, to jest, spasenje onih unutar crkve koji su u ljubavi ka bližnjemu i u veri, u stihovima 2,7,8,13-19, i onih izvan crkve koji su u dobru, u stihovima 20-24.

UNUTRAŠNJI SMISAO.

2766. Stih 1. Poslije toga šćaše Bog kušati Avrama, pa mu reče: pa mu reč: Avrame! A on odgovori: evo me. I poslije toga šćaše (I posle tih reči), označava stvari koje su postignute: Bog šćaše kušati Avrama, označava Gospodova najveća i najdublja iskušenja: pa mu reče: Avrame! Označava Gospodovo opažanje od Božanske istine: a on reče: evo me, označava misao i razmišljanje.

2767. I poslije toga šćaše (posle ovih reči hteo je): da ovo označava stvari postignute (izvršene), vidi se i bez objašnjenja. Ove reči, o kojima je maločas bilo govora, odnose se na Abimeleha i Avrama, da su sklopili savez u Bersabeji, po kojemu se ljudske racionalne stvari mogu pridodati nauku vere, koji je po sebi Božanski. Predmet o kome se sada govori, je Gospodovo iskušenje u odnosu na Racionalno, koje je označeno Izakom; jer je preko iskušenja Gospod Svoje Ljudsko učinio Božanskim, a čime je i Svoje Racionalno, u kojemu počinje Ljudsko (vidi 2106, 2194), učinio Božanskim, kažnjavajući i isterujući sve ono što je bilo čisto ljudsko, ili materinsko Ljudsko, u Racionalnom. To je veza stvari o koj ma se govori u prošlom poglavlju s onim o čemu se govori u ovome poglavlju; stoga se kaže: *Poslije ovih riječi, Bog je htio da iskuša Avrama.*

2768. Bog šćaše (hteo je) kušati Avrama: da ovo označava Gospodova najveća i najdublja iskušenja, vidi se iz onoga što sledi. Da je Avramom u unutrašnjem smislu pretstavljen i označen Gospod, jasno je iz svega što se dešava pre, gde se govori o Avramu. Da je Gospod izdržao najveća iskušenja, koja su opisana u ovom poglavlju u unutrašnjem smislu, ubrzo će se videti. Ali kad se kaže da Bog hoće da iskuša Avrama, to je po smislu slova, u kome se iskušenja i mnoge druge stvari pripisuju Bogu, dok, prema unutrašnjem smislu, Bog nikoga ne iskušava, nego stalno oslobađa čoveka od iskušenja, koliko je to moguće, ili onoliko koliko to oslobađanje ne nanosi zlo, i On neprekidno gleda na dobro prema kome vodi čoveka, koji je u iskušenjima; Bog nema udela u iskušenjima ni na koji drugi način. Pa iako se za Boga kaže da On dopušta, ipak to nije prema ideji koju čovek ima o dopuštanju, da On učestvuje ako nešto dopušta, jer čovek tako shvata da onaj koji dopušta, da on *hoće* da dopušta. Nego to je zlo u čoveku, koje uzrokuje i vodi u iskušenje, ovome nije uzrok Bog, kao što nije krivica kraljeva ili sudijina da čovek čini zlo, i da trpi kaznu za to. Jer čovek koji se odvoji od zakona Božanskog reda, koji su svi zakoni dobra i istine, stavlja sebe pod zakone koji su suprotni Božanskom redu, a to su zakoni zla i obmane (o zlu i obmani), pa stoga i zakoni kažnjavanja i mučenja.

2769. *I reče mu: Avrame:* da ovo označava Gospodovo opažanje od Božanske istine, vidi se iz značenja reči u istorijskim delovima Reči, da to znači opažati, vidi br. 1898,1919,2080.2619; i iz reprezentacije Avrama koji označava Gospoda. Da je opažanje bilo od Božanske istine, može se videti iz toga što se koristi ime Bog, a ne Jehova; jer tamo gde se govori o istini, koristi se reč Bog, a gde se govori o dobru, koristi se ime Jehova, vidi br. 2586; otuda se kaže da se On naziva Bogom u ovome stihu, kao i u sledećim stihovima sve do stiha 10, zato što se tamo radi o iskušenjima; dok u stihu 11, i u sledećim stihovima, On se naziva Jehovom, jer se govori o oslobađanju; jer iskušenje i osuda dolaze od istine, a svo oslobađanje i spasenje dolaze od dobra. Da istina osuđuje, a dobro spasava, može se videti, br. 1685,2258,2335.

2770. *A on reče:evo me:* da ovo označava misao i razmišljanje, vidi se iz značenja reči, što označava opaziti (vidi br. 2769), ali u ovom slučaju misliti i razmišljati, jer se reč koristi kao odgovor, jer sva misao i razmišljanje dolaze od opažanja, vidi br. 1910,2515,2552.

2771. Stih 2. *I reče mu Bog: uzmi sada sina svojega, jedinca svojega miloga, Izaka, pa idi u zemlju Moriju, i spali ga na Žrtvu tamo na brdu gdje ću ti kazati. I reče mu Bog: uzmi sada sina svojega,* označava Božansko Racionalno, koje je On sam rodio: *jedinca svojega miloga,* označava jedno jedino koje može spasiti ljudsku rasu; *Izaka,* označava kvalitet toga (Božanskog Racionalnog?): *pa idi u zemlju Moriju,* označava mesto i stanje iskušenja: *i spali ga na Žrtvu,* označava da On treba da se posveti Božanskom: *tamo na brdu,* označava Božansku ljubav: *gdje ću ti kazati,* označava kao što bude opažao.

2772. *Uzmi sada sina svojega:* da ovo označava Božansko Racionalno rođeno od Njega, vidi se iz značenja sina, koji označava Racionalno (vidi br. 2623), u ovom slučaju Božansko Racionalno, jer se pod sinom ovde misli na Izaka, koji pretstavlja Gospodovo Božansko Racionalno, vidi br. 1893,2066,2083,2630: i

pošto je Gospod učinio Svoje Racionalno Božanskim Svojom sopstvenom snagom, kao što je često rečeno, to se *sinom* označava da je Božansko Racionalno bilo rođeno od Njega, vidi br. 1893,2093,2625.

2773. *Jedinca tvojega miloga*: da ovo označava onoga jedinoga u svemiru kroz kojega bi se sapasio ljudski rod, vidi se iz značenja jedinca, koji označava samo jednog, i to jednog u celom svemiru, pošto se govori o Gospodu, Koji je jedini svoje celo Ljudsko učinio Bogom ili Božanskim.

2774. *Izaka*: da ovo označava kakvo je bilo Racionalno, naime, da je to dobro istine, i istina dobra, to jest, Božanski brak u odnosu na Gospodovo Ljudsko, vidi se iz imenovanja Izaka, o čemu vidi prošlo poglavlje, stihovi 6 i 7.

2775. *Pa idi u zemlju Moriju*: da ovo označava mesto i stanje iskušenja, može se videti iz značenja *zemlje Morije*: Da zemlja Morija označava mesto iskušenja, jasno je iz toga što je Avramu zapovedeno da tamo ode, i tamo prinese na žrtvu svoga sina kao žrtvu paljenicu, i da na taj način podnese najkrajnja iskušenja. Da je u toj zemlji bio Jerusalim, gdje je sam Gospod podneo najteža iskušenja, vidi se iz toga što je David sazidao oltar (žrtvenik) na Brdu Moriji, a posle je tamo Salamon sazidao hram, kao što se vidi iz knjige Dnevnika (Hronike): i poče Salamon zidati dom Jehovi u Jerusalimu na Brdu Moriji, koje bi pokazano Davidu ocu njegovu, na mjestu koje bješe pripremio David, na gumnu Ornana Jevuzejina (2 knjiga Dnevnika III.1; poredi 1 Dnevnika XXI.16-28 sa 2 Samuilova XXIV. 16-25). Otuda se vidi dovoljno jasno da ono što se ovde kaže o žrtvovanju Izaka, da to pretstavlja Gospoda, inače se to moglo učiniti tamo gde je Avram bio došljak, i ne bi mu bilo zapovedeno da ode od tamo, i da putuje skoro tri dana.

2776. *I spali ga na žrtvu tamo (I prinesi ga kao žrtvu paljenicu)*: da ovo označava da treba da sebe posveti Božanskom (da se žrtvuje za Božansko), vidi se iz

reprezentacije žrtve paljenice u Hebrejskom narodu, i u Jevrejskoj Crkvi, gde je to najsvetiji deo bogoštovanja. Postojale su žrtve paljenice i žrtve: šta one označavaju, vidi br. 922,923,823,2180; posvećenja su izvođena pomoću njih. Pa stoga je podnošenjem žrtve paljenice označavano biti posvećen Božanskom, jer se Gospod Sam žrtvovao Božanskom, to jest, sjedinio je Ljudsko s Božanskim pomoću borbi i pobeda u iskušenjima, vidi br. 1663, 1690-1692, 1737,1787, 1812,1813,1820. Opšte je mišljenje je da su žrtve paljenice i žrtve označavale Gospodovu muku (patnju), i da je Gospod Svojom patnjom ispaštao za nepravde svih, i da ih je On uzeo na Sebe, i da ih je tako uklonio; tako ljudi misle da su opravdani i spaseni samo ako pomisle u poslednjem času pre smrti, da je Gospod patio za njih, bez obzira kako su živeli u toku celog svog života. Ali slučaj nije takav. Patnja na krstu bila je poslednji sepen Gospodovog iskušenja, preko kojega je potpuno sjedinio Ljudsko sa Božanskim, i Božansko s Ljudskim, i tako stekao slavu (proslavio Sebe ili Svoje Ljudsko). Upravo kroz ovo jedinstvo mogu se spasiti oni koji imaju veru u Njega, veru koja dolazi od ljubavi. Jer Vrhovno Božansko nije više moglo da dosegne ljudsku rasu, koja se bila tako udaljila od nebeskih stvari ljubavi i duhovnih stvari vere, da ljudi više nisu ni priznali ove stvari, a još manje su ih opažali. Stoga, da bi se Vrhovno Božansko spustilo do čoveka, čije je stanje bilo takvo, Gospod je došao na svet, i ujedinio Ljudsko sa Božanskim u Sebi. To jedinstvo se moglo ostvariti samo preko najtežih borbi i pobeda u iskušenjima, i na kraju u poslednjem, koje je bilo na krstu. Otuda to, da Gospod može da od Svog Božanskog Ljudskog, prosvetli umove koji su još više udaljeni od nebeskih stvari ljubavi, pod uslovom da su u veri koja dolazi od ljubavi ka bližnjemu. Jer Gospod se u drugom životu pokazuje nebeskim anđelima kao sunce, a duhovnima kao mesec, vidi br. 1053, 1521, 1529, 1530, 2441, 2495; otuda dolazi sva svetlost neba. Svetlo neba je takvo, dok daje vid duhovima i anđelima, ono isto tako rasvetljava njihov razum; to je svojstveno tome svetlu, tako da u nebu svak ima onoliko unutrašnjeg svetla, to jest razumevanja, onoliko koliko ima spoljašnjeg svetla. Otuda se vidi u čemu se svetlost neba razlikuje od svetlosti na svetu. Gospodovo Božansko Ljudsko daje svetlo i vidu i razumu onih koji su duhovni, što ne bi bio slučaj da Gospod nije ujedinio Ljudsku Suštinu s Božanskom Suštinom; i da ih nije sjedinio, ni ljudi na svetu a ni duhovni anđeli u nebu ne bi više imali razum ili opažanje dobra i

istine, pa prema tome ne bi imali blaženstva i sreće, stoga ni spasenja. Iz ovoga se vidi da ljudska rasa ne bi bila spasena da Gospod nije uzeo na Sebe Ljudsko i proslavio ga. Otuda se može napraviti zaključak kakva je to vera da se čovek može spasiti samo ako misli iz neke unutrašnje emocije da je Gospod za njega patio, i da je uzeo na sebe njegove grehove, bez obzira kako je ovaj živeo, dok u stvari svetlost neba od Gospodovog Božanskog Ljudskog može dopreti samo do onih koji žive i dobru vere, to jest, u ljubavi ka bližnjemu ili, što je isto, do onih koji imaju savest. Jedini plan na kome može ta svetlost da deluje, ili jedni prijemnik te svetlosti, je dobro vere, ili ljubav ka bližnjemu, pa otuda i savest. Da duhovni imaju spasenje od Gospodovog Božanskog Ljudskog, može se videti u br. 1043,2661,276,2718.

2777. Na brdu (na gori): Da ovo označava Božansku ljubav, vidi se iz značenja brda (gore), koje znači ljubav (vidi br. 795,796,1430); u ovom slučaju Božansku ljubav, jer se odnosi na Gospoda; šta je priroda ove ljubavi, može se videti u br. 1690,1691,1789,1812,1820,2077,2253,2500,2572. Pošto se Gospod borio i pobeđivao u iskušenjima od Božanske ljubavi, i od koje se posvetio i Sebe proslavio, stoga se kaže da Avram treba da prinese Izaka kao žrtvu paljenicu na brdu u zemlji Moriji. Neka svetlost pada na ovaj predmet kad se zna da je David podigao tu oltar a Salamom sazidao hram, na brdu Moriji (br. 2775); jer oltar na kome se prinose žrtve paljenice i druge žrtve, bio je glavni reprezentativ Gospoda, kao što je to bio hram posle. Oltar je bio glavna reprezentacija Gospoda, vidi gore br. 921; ovo se vidi kod Davida: neka me vode i izvode na *svetu goru (brdo) tvoju* i u dvorove tvoje. Ondje ću pristupiti k žrtveniku (oltaru) Božijem, k Bogu radosti i veselja svojega (Psalam XLIII.3,4); a da je Gospod bio pretstavljen hramom, vidi se kod Jovana: Isus reče: Srušite ovaj hram, i u tri dana ću ga podići: *govorio je o hramu svoga tijela (II.19,21)*

2778 . Gdje ću ti kazati: da ovo označava da treba da opaža, vidi se iz značenja *reći*, što je opaziti, vidi br. 2769.

2779. Stih 3. *A sjutradan ustavši rano Avram osamari magarca svoga, i uze sa sobom dva momka i Izaka sina svojega, i nacijepaši drva za žrtvu podiže se i dođe na mjesto koje mu kaza Bog. A sjutradan ustavši rano Avram, označava stanje mira i nevinosti: i osamari magarca svojega, označava prirodnog čoveka kojega je On pripremio: i uze sa sobom dva momka, označava pređašnje Racionalno koje je sebi pridružio: i Izaka sina svojega, označava Božansko Racionalno koje je od Njega rođeno: i nacijepavši drva za žrtvu, označava zaslugu za pravdu: i podiže se, označava uzdizanje: i dođe na mjesto koje mu kaza Bog, označava Njegovo stanje u to vreme a prema opažanju.*

2780. *A sjutradan ustavši rano Avram: da ovo označava mir i nevinost, vidi se iz značenja jutra, i ustati rano, kada se time opisuje Gospod, koji je ovde pretstavljen Avramom. Jutro u univerzalnom smislu označava Gospoda, a otuda i Njegovo carstvo, pa stoga i nebesko ljubavi u opštem i u posebnom, kao što je pokazano u br. 2333; a pošto označava ove stvari, označava i samo stanje u kome su oni bili, a to je stanje mira i nevinosti. Stanje mira u nebima je kao stanje zore na svetu; u stanju mira u nebima sve nebeske stvari i duhovne stvari se ispoljavaju, i otuda sva njihova radost, blaženstvo, i sreća, kao u stanju zore na zemlji kada se sve pokazuje pred čovekom kao nešto prijatno i radosno; jer pojedinosti vuku svoje osobine od opšteg osećanja, vidi br. 920,2384. Sličan je slučaj sa stanjem nevinosti: ona se pokazuje u stanju mira, i ona je ona opšta stvar koja utiče na sve stvari koje pripadaju ljubavi i veri, a kojima, ako nemju u sebi nevinosti, nedosaje ono što je njihovo suštinsko. Otuda to da niko ne može ući u nebo ako nema u sebi nešto od nevinosti (Marko X.15). Otuda je jasno šta je označeno jutrom u unutrašnjem smislu, a još više kad se kaže: *ustavši rano u jutro*, i pošto u najvišem smislu jutro označava Gospoda, sve što je Izvedeno iz Njega je stanje koje proizvodi i utiče na one stvari koje su u Njegovom carstvu: stoga se jutrom, i ustajanjem u jutro, označavaju mnoge stvari koje proizlaze iz toga stanja, i to sve u odnosu na stvari koje slede u unutrašnjem smislu.*

2781. *Osamari magarca svojega*: da ovo označava prirodnog čoveka kojega je On pripremio. Vidi se iz značenja magarca, o kojem (značenju) ćemo sada govoriti. Kod čoveka postoje stvari volje (voljne stvari) i stvari intelekta (intelektualne stvari): voljnim stvarima pripada sve ono što je od dobra, a intelektualnim pripada sve ono što je od istine. Ima zveri (životinja) raznih vrsta kojima su označene stvari koje pripadaju volji, a koje pripadaju dobru, kao što su jaganjci, ovce, jarad, koze, junci, i volovi, vidi br. 1823,2179,2180; a ima životinja kojima se označavaju intelektualne stvari, koje pripadaju istini, name, konji, mazge, kamile, i magarci, kao i ptice. Da je konjem označeno intelektualno, bilo je gore pokazano, br. 2761,2762. Da je divljim magaretom označena istina odvojena od dobra, može se videti u br. 1949. Kamilom su označene Reči-znanja (Scientifica) u opšte, a magaretom reči-znanja u posebnom, vidi br. 1486. Postoje dve stvari koje sačinjavaju prirodno kod čoveka ili, što je isto, prirodnog čoveka, naime, prirodno dobro i prirodnu istinu. Prirodno dobro je uživanje koje izvire iz ljubavi prema bližnjemu i vere, a prirodna istina su reči-znanja. Da je prirodna istina označena magaretom, a racionalna istina mazgom, vidi se iz sledećih odlomaka: - kod Isaije: Proroštvo (breme ili tovar) će biti na stoci južnoj; u zemlju gdje je nevolja i muka, gdje su lavovi i lavići, i guje i zmajevi ognjeni krilati, odnijeće bl go svoje *magarcima na ramenima* i bogatstvo svoje *kamilama na grbama*, k narodu koji ne će pomoći. Jer će Egipćani uzalud i na prazno pomagati (XXX.6,7). Stokom južnom se nazivaju oni koji imaju znanja o dobru i istini, ali koja nisu stvar života (ne primenjuju se u životu), nego samo stvar znanja; za ove se kaže da oni nose svoje bogatstvo na ramenima magaraca, i svoje blago na grbama kamila, iz razloga što magarci označavaju reči-znanja u posebnom, a kamile reči-znanja u opšte. Egipćani označavaju znanja (vidi br. 1164,1165,1186), a o njima se kaže, da će uzalud i na prazno pomagati. Da ovo proročanstvo (breme ili teret) ima unutrašnji smisao, i da bez njega niko ga ne može razumeti, jasno je svakome, jer se bez unutrašnjeg smisla ne može znati šta je označeno proročanstvom o stoki sa juga, šta lavom i tigrom, šta zmijom i zmajem ognjenim krilatim, i šta znače one životnje koje nose njihovo blago na ramenima magaraca, i bogatstvo na na grbama kamila; i zašto odmah sledi da će Egipćani ulalud pomagati. Slično nešto označeno je i proroštvom o Isaharu, kod Mojsija: Isahar je jak u kostima,

koji ježi u toru (Postanje XLIX.14). Kod Zaharije: Ovo je zlo kojim će Jehova udarti sve narode koji vojuju na Jerusalem; i zlo kao na zlo snaći će konje, mazge, kamile i magarce i svu stoku koja budu u tome okolu (XIV.12,15). Da se konjem, mazgom, kamilom, i magarcem označavaju intelektualne stvari kod čoveka, koje treba da udari kuga, jasno je iz sledećih stvari u opštem i u posebnom, koje prethode u tome poglavlju; jer se tu radi o kugi (pošasti, zarazi) koja prethodi Poslednjem Sudu, ili svršetku vremena, o čemu govori i Jovan u mnogim odlomcima Otkrovenja, kao i ostali proroci na raznim mestima; oni koji će se u to vreme boriti protivu Jerusolima, to jest, protiv Gospodove duhovne crkve, i protivu njenih istina, opisani su onim životinjama, i ti su (ljudi) u pogođu njihovih intelektualnih stvari udareni kugom. Kod Isaije: Blago vama koji sijete pored svake vode, i puštate volove i magarce (XXXII.20). Oni koji seju blizu vode, to su oni koji trpe da budu poučeni u duhovnim stvarima; da vode označavaju duhovne stvari, pa tako i intelektualne stvari istine, može se videti, br. 680,739,2702; puštati vola i magarca, označava prirodne stvari koje treba da budu potčinjene; vo označava Prirodno u pogledu dobra, vidi br. 2180.2566; a magare označava prirodno u odnosu na istinu. Kod Mojsija: Veže za čokot *magare* svoje, i za plemenitu lozu mlade od *magarice* svoje; u vinu pere haljinu svoju i ogrtač svoj u soku od grožđa (Postanje XLIX.11); u oome poglavlju sadržano se Jakovljeno proročanstvom u vreme Izraela, o Gospodu: loza i plemenita loza označavaju spoljašnju i unutrašnju duhovnu crkvu, vidi br. 1089; mlado od mlado magare (bijelo magare) označava prirodnu istinu a mlado od magarice racionalnu istinu; razlog zašto mlado od magarice označava racionalnu istinu je u tome što magarica označava osećanje prirodne istine (vidi br. 1489), a sin ove je racionalna istina, vidi br. 1895,1896,1902,1910. U nekadašnja vremena sudija je jahao magaricu, a njegovi sinovi jahali su mlade magarce, zato što su sudije predstavljale dobra crkve, a njihovi sinovi istine iz tih dobara; ali car je jahao na mazgi, a njegovi sinovi na mazgama, jer su carevi (kraljevi) i njihovi sinovi predstavljali istine crkve, vidi br. 1672,1728,2015,2069. Da je sudija jahao na magarici, vidi se iz knjige Sudija: Srce se moje privilo k upraviteljima (zakonodavcima) Izrailjevim. Blagosiljajte Jehovu, koji jašete na bijelim magacima, vi koji sjedite u sudu (na prostirkama)(V.9,10). Da su sinovi sudija jahali na mladim magarcima vidi se iz ovih reči: Jair, sudija nad Izrailjem, imaše

trideset sinova, koji jahahu na *trideset mladih magaradi* (Sudije X,3,4). (*prim. prev. triseset sinova su trideset pomoćnika ili mladih sudija. Sinovi imaju i ovo značenje, značenje sledbenika ili učenika*). I na ovome mestu: Abdon, sudija u Izrailju, imaše četrdeset sinova, i trideset sinova od sinova (unuka)) jahahu na *sedamdest mladih magaradi* (Sudije XII.13,14). Da je car jahao na mazgi, vidi se iz ovih reči: David reče: Uzmite sa sobom sluge gospodara svojega i posadite Salamuna sina mojega na *moju mazgu*. I posadiše Salamuna na *mazgu* cara Davida i odvedoše ga do Gihona. I pomazaše ga Sadok svećenik i Natan prorok kod Gihona za cara (1 o Carevima I.33,38,4,45). Da su Carevi sinovi jahali na mazgama, vidi se iz ovih reči: Tada ustaše svi sinovi Davidovi, i pojahaše svaki svoju mazgu i pobjegoše, od Absaloma (2 Samuilova XIII.29). Otuda se vidi da je jahanje na magaretu bio znak poštovanja za sudiju, a jahanje na mazgi znak za cara; jahati mlado magare (bijelo magare) bio je znak raspoznavanja za sudijine sinova, zato što je magarica predstavljala i označavala osećanje prirodnog dobra i istine, a mazga osećanje racionalne istine, magare ili mlado magare prirodnu istinu, mazga i sin magarice racionalnu istinu. Otuda se vidi šta je označeno ovim proročkim rečima o Gospodu kod Zaharije: Raduj se mnogo, kćeri Sionska, podvikuj, kćeri Jerusalimska; evo, car tvoj ide k tebi, pravedan je i spasava, krotak i jaše na magarcu, i na magaretu, sinu magarice. I vlast će mu biti od mora do mora i od rijeka do krajeva zemaljskih (IX.9,10). Da je to bila volja Gospodova, kad je ulazio u Jerusalem, da jaše na ovim životinja, poznato je iz Jevanđelista, o čemu je ovako napisano kod Mateja: Isus posla dva učenika, govoreći, Idite u selo što je prema vama, i odmah ćete naći *magaricu privezanu i magare* s njom; odriješite je i dovedite mi. A ovo sve bi da se zbude što je kazao prorok: kažite kćeri Sionskoj: evo car tvoj ide tebi krotak, i jaše na magarcu, i magaretu sinu magaričinu. Dovedoše magaricu i magare, i metnuše na njih haljine svoje, i posadiše ga na njih (XXI.1,2,4,5,7). Jahanje na magaretu je značilo da je Prirodno bilo potčinjeno, a jahanje na mladom od magarice, bio je znak da je racionalno bilo potčinjeno. Da sin magarice ima značenje slično značenju mazge, bilo je gore pokazano, gde je navedeno mesto iz *Postanja* XLIX.11 Bilo je to zbog toga, kao i zbog običaja da vrhovni sudija i car jašu na tim životinjama, a i stoga da bi se pretstajala crkva, da je Gospod tako hteo; Ovo Jovan ovako opisuje: A sutradan mnogi od naroda koji bješe došao na praznik, čuvši da Isus

ide u Jerusolim, Uzeše grane od finika (palme) i iziđoše mu na susret, i vikahu ovoreći: hosana! Blagosloven koji ide u ime Gospodnje, car Izrailjev. A Isus našavši magare usjede nanj, kao što je pisano: ne boj se kćeri Sionova, evo car tvoj ide sjedeći na magaretu. Ali ovo učenici njegovi ne razumješe prije: nego kad se proslavi Isus, onda se opomenuše da ovo bješe napisano, i ovo mu učiniše (XII.12-16; Marko XI.1-12; Luka XIX.28-41). Iz onoga što je rečeno, sada je jasno da su sve stvari crkve, u opštem i u pojedinostima, pretstavljale Gospoda, pa su tako pretstavljale i nebeske i duhovne stvari koje su u Njegovom carstvu, gde su magarica i mlado od magarice pretstavljali prirodnog čoveka u odnosu na dobro i istinu. Razlog za ovu reprezentaciju je u tome što prirodni čovek treba da služi racionalnog, a racionalni duhovnog, a duhovni nebeskog, a nebeski Gospoda; takav je red potčinjenosti. Pošto je volom i magaretom označen prirodni čovek u pogledu dobra i istine, stoga su postojali nekoliko zakona, u kojima se pominju volovi i magarac, koji zakoni na prvi pogled ne izgledaju vredni da se pominju u Božanskoj Reči; ali kada se otkrije njihov unutrašnji smisao, u njima se pokazuje nešto duhovna od velike važnosti, kao u sledećim odlomcima kod Mojsija: Ako ko otkrije jamu ili iskopa jamu a ne pokrije, pa upadne vo ili magarac, da naknadi gospodar od jame i plati novcem gospodaru njihovu, a što je uginulo da je njegovo (Izlazak XXI.33,34). Opet: Ako nađeš vola neprijatelja svojega ili magarca njegova, gdje je zalutao, odvedi ga k njemu. Ako vidiš da je nenavidniku tvojem pao magarac pod teretom svojim, nemoj da ga ostaviš, nego mu pomози (Izlazak XXIII.4,5; Zak. Ponovljeni XXII.1,3). Opet: kada vidiš magarca ili vola brata svojega gdje je pao na putu, nemoj ih proći, nego ih podigni s njim (Zak. Ponovljeni XXII.4). Opet: Ne ori na volu i magarcu zajedno. Ne oblači haljine tkane od vune i od lana zajedno (Zak. Ponovljeni XXII.10,11). Opet: Šest dana radi poslove svoje, a u sedmi dan počini, da se odmori vo tvoj i magarac tvoj, i da odahne sin robinje tvoje i došljak (Izlazak XXII.12). U ovim odlomcima vo i magarac označavaju samo prirodno dobro i istinu.

2782. I uze sobom dva momka: da ovo označava pređašnje Racionalno koje je On pripojio, vidi se iz značenja momaka; momak i momci u Reči imaju razna

značenja, jer se odnose kako na sinove kuće ili na sinove došljaka, tako isto i na sluge; u ovom slučaju odnose se na sluge. Slugama se u Reči onačavaju čovekove prirodne stvari, koje treba da služe Racionalnom, vidi gore, br. 1486,1713, 2541,2567; ali u ovome slučaju, oni se ne nazivaju slugama nego momcima, jer se njima označava pređašnje ili čisto ljudsko Racionalno, koje je trebalo da služi Božanskom Racionalnom; ovo se vidi iz samog niza stvari o kojima se govori.

2738. *I Izaka sina svojega:* da ovo označava Božansko Racionalno od Njega rođeno, vidi se iz reprezentacije Izaka, koji označava Gospodovo Božansko Racionalno, o kojem vidi gore; da je od Njega rođeno, označeno je time što se naziva njegovim sinom, kao gore, br. 2772.

2739. *I nacijepavši drva za žrtvu:* da ovo označava zaslugu za pravdu, vidi se iz značenja drva i cepanja drva. Da drvo označava dobra koja pripadaju dobra koja se odnose na dela i na opravdanje delima, a da cepanje drva označava da se (čovek) opravdava (postaje pravedan) kroz dela, a da *cepanje drva za žrtvu paljenicu* označava stavljanje pravde u zaslugu, izgleda previše udaljeno od (doslovnog) značenja da bi se razumelo bez otkrivanja. Da cepanje drva označava da se čovek opravdava delima, bilo mi je pokazano kroz stvari koje sam video, i opisao u br. 1110, o drvosečama, kojima su pretstavljeni oni koji žele da zasluže spasenje dobrima koja su činili. Osim toga, bilo je i drugih ispred, iznad, malo na desno, s izvesne zemlje, koji su na sličan način sebi pripisivali sve dobro, i koji se vide kako seku drva. Ponekad, kad im se čini da zaista teško rade, njihova lica kao da se svetle nekom varljivom vatrom, koja je pretstavlja dobro od zasluge koju oni sebi pripisuju; razlog da se ovo pokazuje na ovaj način je u tome, što drvo pretstavlja dobro, kao što je bilo drvo korišćeno za kovčeg (zavet) i u hramu, kao i svo drvo na oltaru kada su se prinosile žrtve paljenice i druge žrtve. A oni koji pripisuju dobro sebi i misle da time nešto zaslužuju, za njih se u Reči kaže da se klanjaju drvetu, ili likovima rezanim u drvetu (*prim. prev. da bi dobro koje čovek čini drugima imalo duhovnu vrednost, a ne svetsku, ono treba da se*

pripisuje Bogu koji je izvor svakoga dobra, dok je čovek samo sredstvo preko kojega Bog čini dobro. Drugim rečima, čovek ne može zaslužiti spasenje, jer se ono daje onima koji imaju veru u Spasitelja a ne veru u sebe same).

2785. I podiže se: da ovo označava uzdizanje, vidi se iz značenja *ustati*; gde god se nađe u Reči ono uključuje neko uzdizanje.

2786. I pođe na mjesto koje mu kaza Bog: da ovo označava Njegovo stanje u to vreme prema opažanju, vidi se iz značenja mesta, koje znači stanje, vidi br. 1273-1277, 1376-1381,2625; i iz značenja *Bog reče*, što označava opaziti od Božanskog, vidi br. 2769, 2778. A što se tiče samoga stanja, ono je opisano u ovome stihu, naime, stanje u kome je Gospod bio kad je prolazio kroz iskušenja, a u ovom slučaju kad je prolazio kroz najveća i najdublja iskušenja. Prvo pripremanje za to stanje bilo je u tome što se doveo u stanje mira i nevinosti, a isto tako što je pripremio prirodnog čoveka u Sebi, isto ako i racionalnog čoveka, da služe Božanskom Racionalnom, i da tako pripoji zaslugu za opravdanje, i da Se tako uzdigne. Nemoguće je objasniti ove stvari, ili o njima dati ideju nekome ko ne zna da mnoga stanja mogu da postoje zajedno, a koja se međusobno razlikuju, ili ko ne zna šta je stanje mira i nevinosti, šta je prirodni čovek, šta je racionalni čovek, i što je zasluga za opravdanje, i koji ne zna da je Gospod, od Svog Božanskog, mogao uzeti na Sebe koje god je stanje hteo, i da se pripremio za iskušenja tako što je na Sebe uzeo Ljudsko. Ove stvari, koj su kao tama čoveku, one se vide kod anđela kao u sred dana jer, budući u svetlu neba od Gospoda, anđeli vide razgovetno bezbroj stvari o ovim i sličnim predmetima, a tako isto osećaju neizrecivu radost od osećanja koja se u njih ulivaju. Otuda se vidi koliko se mnogo razlikuje ljudsko Intelktualno i Perceptivno (Opažajno) od anđeoskog Intelktualnog i Perceptivnog.

2787. Stih 4. Treći dan podigavši oči svoje Avram ugleda mjesto iz daleka. Treći dan, označava ono što je potpuno, i početak posvećivanja (sanktifikacije):

podigavši oči svoje ugleda Avram, označava misao i posmatranje od Božanskog: mjesto iz daleka; označava stanje koje je provideo (unapred video).

2788. Treći dan: da ovo označava ono što je potpuno i početak posvećivanja (posvećenosti), vidi se iz značenja *trećeg dana*. Dan u Reči označava stanje (vidi br. 23, 487,488,493,893), a tako i godina, i vremena u opšte, kao sat, dan, sedmica, mesec, godina, i doba, kao jutro, podne, večer, i noć; i proleće, leto, jesen, i zima; a kada se doda treće (tri) ovima, tada se označava kraj toga stanja, a u isto vreme početak sledećeg stanja. U ovom slučaju, pošto se radi o Gospodovom posvećivanju, koje je izvedeno preko iskušenja, treći dan označava ono što je potpuno, a u isto vreme i početak posvećivanja, a to sledi i iz onoga što se ide pre. Razlog za ovo značenje je to što je Gospod, kad je ispunio sve stvari, ustao *trećeg dana*; jer stvari koje je učinio i koje je trebao Gospod da učini dok je živio na svetu, bile su već u pretstavama crkve kao da su se već dogodile, kao što je slučaj s unutrašnjim smislom Reči: jer u Bogu ono što je učinjeno i što će se učiniti su isto, jer je cela večnost u Njemu prisutna. Otuda je broj tri jedna pretstava, ne samo u Drevnoj Crkvi i u Jevrejskoj, nego i kod raznih naroda; vidi što je rečeno o ovome broju u br. 720,901,1825. Da je to njegovo poreklo, jasno je iz Ozeja: Hodite, vratimo se Jehovi! Jer On razdrije, i iscijeliće nas, rani i zaviće nas. Povratiće nam život za dva dana, treći dan podignuće nas, i živjećemo pred njim (VI.1,2), gde *treći dan* označava Gospodov dolazak i Njegovo uskrsnuće. To se vidi i iz Jone, u tome što je on bio u truhu velike ribe *tri dana i tri noći* (Jona I.17); o čemu je Gospod rekao ovo kod Mateja: kao što je Jona bio u truhu kitovom tri dana i tri noći: tako će biti i sin čovječiji u srcu zemlje tri dana i tri noći (XII.40). Treba znati da u Reči tri dana i tri noći označavaju istu stvar, kao i tri i treći u odlomcima koji slede: - kod Jovana: Isus reče jevrejima: razorite onaj hram, i za *tri dana* ja ću da podići; On govoraše o hramu Svoga tijela (II.19-21; Mateja XXVI.61; Marko XI.58 XV.29). Da je Gospod ustao trećega dana, dobro je poznato. I zbog toga je Gospod razlikovao tri perioda u Svome životu, kao kod Luke: I reče, idite i kažite onoj lisici: evo izgonim đavole i iscjeljujem danas i sutra, a treći dan svršiću (XIII.32). Gospod je pretrpeo poslednje iskušenje koje je bilo na krstu, u *treći čas* dana (Marko

XV.25); i posle *tri časa* bila je tama po celoj zemlji, ili u *šesti čas* (Luka XXIII.44). I posle *tri časa*, ili u *deveti čas*, bio je kraj (Marko XV.33,34,37). Ali u jutro trećega dana, On je ustao (Marko XVI.1-4; Luka XXIV.7; vidi Mateja XVI.21; XVII.22,23; XX.18.19; Marko IX.31; VIII.31; X.33.34; Luka XVIII.33; XXIV.46). Otuda, a posebno od onog što je Gospod ustao na treći dan, broj tri je pretstava i značenje; da je tako bilo, vidi se iz sledećih odlomaka u Reči: kad je Jehova sišao na Goru Sinajsku, On je rekao Mojsiju, da sveti (posvećuje) narod danas i sutra, da operu svoje haljine, i da budu spremni na *treći dan*, jer će Jehova sići na *treći dan* (Izlazak XIX. 10,11,15). Kad su puovali od Jehovinog brda, *tri dana puta*, da bi našli mesto gde bi se odmorili (Brojevi X.33). Da je bila tama po Egipatskoj zemlji *tri dana*, i da čovek nije video brata *tri dana*, a sinovi Izrailjevi su imali svetlo (Izlazak X. 22,23). Da se žrtva zavjetna i slobodni prinos jede prvog i drugog dana, i ništa ne treba da ostane za *treći dan*, nego da se to spali, jer da je gad, a isto tako i prinos za žrtvu, da ga ne treba jesti treći dan, i da ako se pojede trećega dana, taj koji je pojeo, nosiće svoje bezakonje (Levitska VII.16-18; XIX. 6-8). Da onaj koji se dotakne mrtvaca, da treba da se čisti *na treći dan*, i da će biti čist na sedmi dan; ako ne, da se ta duša izluči iz Izraela; i da onaj koji je čist treba da poškropi vodom onoga koji nije čist na *treći dan* i na sedmi dan (Brojevi XIX.12,13,19). Da onaj koji pogubi dušu u boju, i koji je dotakao tijelo ubijenoga, treba da se čisti *treći dan*, i na sedmi dan (Brojevi XXXI.19). Da kada dođu u zemlju Hanansku, da se voćke ne obrezuju za tri godine, i da se ne jedu (Levitska XIX.23). Da na kraju treće godine treba da donesu sve desetke od svoga prinosa (od roda) u toj godini, i da to stave na vrata, kako bi Leviti, došljaci, siročad, i udovice mogli jesti (Zak. Ponovljeni XIV.28,29; XXVI.12). Da *tri puta* u godini treba da bude praznik (gozba) Jehovi; i *da tri puta* svake godine svako muško treba da se pojavi pred Gospodom Jehovom (Izlazak XXIII.14,17; Zak. Ponovljeni XVI. 16). Da je Jošua rekao narodu da za *tri dana* treba da pređu Jordan, i da naslede zemlji (Jošua I.11, III.2). Da je Jehova pozvao Samuila tri puta, i da mu je ovaj odgovorio *tri puta* (1 Samuilova III.8). Da kada je Saul želeo da ubije Davida, David se krio u polju tri večeri, da je Jonatan rekao Davidu: Iskušaću oca do tri (časa) sutra; da je Jonatan bacio tri strele porežd kamena; i da se David poklonio do zemlje tri puta pred Jonatanom (1 Sam. XX.5,12,19,20,35,36,41). Da je David trebao da izabere jednu od tri stvari; ili sedam godina gladi u zemlji; ili

da beži tri meseca od svojih neprijatelja, ili tri dana kuge u zemlji (2 Sam. XXIV.12,13). Da je glad u vreme Davida bila tri godine, godina za godinom (2 Sam. XXI.1). Da se Elizej (Jelisije) pružio preko tela mrtvog dečaka tri puta, i vratio ga u život (1 o Carevima XVII.21,22). A kada je Ilija sazdao oltar Jehovi, rekao je da poškropi vodom žrtvu paljenicu i drvo tri puta (1 o Carevima VIII.34). Da je vatra izgorela pedesetnika sa pedeset junaka koji su bili poslani Iliji, ali ne onoga pedesetnika koji je poslat *treći put* (2 o Carevima I.13). Da će to biti znak Jezikilju, da će jesti što te godine samo izraste, a druge godine što poraste od istoga, ali treće godine da seju, žanju, i sade vinograde i jedu njihov plod (2 o Carevima XIX.29). Da je Danilo ušao u svoju kuću, i da su prozori u njegovoj sobi bili otvoreni prema Jerusalimu, gde je davao hvalu *tri puta na dan* na kolenima, i molio se (Danilo VI.10,13). Da je Danilo žalovao tri sedmice, a da nije jeo hleba, niti pio vina, niti se mazao (uljem), dok se nisu napunile tri sedmice (Dan. X.2,3). Da je Isaija hodao nag i bosonog tri dana, za znak i čudo za Egipat i Etiopiju (Isaija XX.3). Da su iz svećnjaka izlazile tri grane sa svake strane, i da su načinjene tri čašice kao bademi na svakoj grani (Izlazak XXV.32,33). Da su urim i tumin bili *tri draga kamena* u svakom redu (Izlazak XXVIII. 17-20). Da će u novom hramu biti tri odaje ovu stranu, i tri na onu stranu, jedna mera za sve tri. I da će predvorje kući, širina dveri biti tri stope s obe strane a tri s one strane (Jezikilj XL.10,21,48). Da će u Novom Jerusalimu biti *troja vrata* na sever, *troja* na istok, *troja* na jug, i *troja* na zapad (Jezekilj XLVIII.31-34; Otkr. XXI.13). Isto se jasno pokazuje iz sledećih okolnosti: da se Petar odrekao Isusa tri puta (Mat. XXVI.34,69). Da je Gospod rekao Petru tri put, Ljubiš li Me? Isto tako u parabolama, čovek koji je posadio vinograd poslao je *tri puta*, i na kraju svoga sina (Luka XX.12; Marko XII.2,4-6). Da su oni koji su radili u vinogradu bili unajmljeni *trećeg časa* (Mat. XX.1-17). Da zato što smokvino stablo nije dalo ploda *tri godine*, treba ga saseći (Luka XIII.6,7). Pošto je trostruko i treće bilo reprezentativno, tako je bilo i sa trećim delom (*trećinom*), kao što se kaže, da se za prinos dve desetine finog brašna pomeša sa *trećinom ulja*; i da vino kao prinos treba da bude trećina ina (Brojevi XV.6,7; Jezikilj XL. XLVI.14). Da je Jezikilj treba da pređe brijačem preko glave i preko brade i da podeli kosu, i da *spali treći deo* na vatri, da *preseče treći deo mačem* oko grada, i da se treći deo baci u vetar (Jezikilj V. 1,2,11). Kod Zaharije, da će se u celoj zemlji otseći dva dela, a *treći*

deo će se ostaviti, i taj *treći deo* će proći kroz oganj da se očisti (XIII.8,9). Kod Jovana: I kad prvi anđeo zatrubi, i posta grad i oganj smiješani sa krvlju, i padoše na zemlju, i *trećina drva izgorje*, i svaka zelena trava izgorje. i drugi anđeo zatrubi, i kao velika gora zapaljena pade u more, i *trećina mora* posta krv. I umrije *trećina stvorenja* koja žive u moru, i *trećina lađi* propade. I *treći anđeo* zatrubi, i pade s neba velika zvijezda, koja goraše kao svijeća, i pade na *trećinu rijeka* i na izvore vodene. I ime zvijezde bješe Pelen, i *trećina voda* posta pelen, i četvrti anđeo zatrubi, i *trećina sunca*, i *trećina mjeseca* i *trećina zvijezda* i *trećina dana* da ne svijetli, tako i noći (Otkr. VIII.7-12). Opet: I biše odriješena četiri anđela koji bjahu pripravljeni na sahat, i dan, i mjesec, i godinu da pobiju *trećinu ljudi* (Otkr. IX.15). Opet: I od ova *tri zla* pogibe *trećina ljudi*, od ognja i od dima i od sumpora što izlažaše iz usta njihovijeh (Otkr. IX.18). Opet: I rep (aždajin) odvue *trećinu zvijezda* nebeskih, i baci ih na zemlju (Otkr. XII.4). Ali *treći deo* označava nešto što nije još potpuno; dok *treći* i *trostruki* označavaju ono što je potpuno, potuno zlo za zlo, i dobro za dobro.

2789. *I podigavši oči svoje Avram ugleda*: da ovo označava misao i posmatranje od Božanskog, vidi se iz značenja očiju, što je inteligencija, vidi br. 2901; otuda podignuti oči označava uzdignuti inteligenciju, a to je (uzdignuti) misao; kao i iz značenja ugledati, što znači opaziti od Božanskog, jer se odnosi na Gospoda.

2790. *Mjesto iz daleka*: da ovo označava stanje koje je On predvideo, vidi se iz značenja mesta, koje označava stanje, vidi br. 1273-1277,1376-1381,2625, i iz značenja ugledati iz daleka, što znači predviđati.

2791. Stih 5. *I reče Avram momcima svojim: ostanite vi ovdje s magarcem a ja i dijete idemo onamo, pa kad se pomolimo Bogu vratićemo se k vama. Avram reče momcima svojim ostanite vi ovdje s magarcem*, označava odvajanja od pređašnjeg Racionalnog zajedno s Prirodnim u to vreme: ja i dijete idemo onamo, označava Božansko Racionalno u stanju istine, spremno za najveće i

najteže borbe u iskušenjima; momak označava Božansko Racionalno u takvom stanju: *pa kad se pomolimo*, označava potčinjavanje: *vratićemo se k vama*, označava spajanje posle.

2792. *Avram reče momcima svojim ostanite vi ovdje s magarcem: da ovo označava* odvajanje od pređašnjeg Racionalnog zajedno sa prirodnim u tome stanju, vidi se iz značenja ostati ovde, što znači biti odvojen za dugo; i iz značenja momaka, koji označavaju pređašnje Racionalno, vidi gore br. 2782; i iz značenja magareta, koje označava prirodnog čoveka ili Prirodno, vidi gore br. 2781.

2793. *A ja i dijete idemo onamo: da ovo označava* Božansko Racionalno u stanju istine, spremno za borbe u najtežim i najdubljim iskušenjima. I da momak označava Božansko Racionalno u takvom stanju, može se videti po reprezentaciji Izaka, koji označava Božansko Racionalno; ali pošto se u ovom slučaju ne kaže Izak, niti moj sin, kao pre, nego momak, to označava Božansko Racionalno u takvom stanju u kome se stanju sada opisuje.

2794. *Pa kada se pomolimo: da ovo označava* povezivanje kasnije, može se videt i bez objašnjavanja.

2795. *Vratićemo se k vama: da ovo označava* povezivanje kasnije, vidi se bez objašnjenja. Pošto se u ovom poglavlju opisuju Gospodova najveća i najdublja iskušenja, to se ovde govori o svim stanjima kroz koja je prolazio u tim iskušenjima. Prvo stanje je opisano u stihu 3, drugo u ovome, treće u stihu koji odmah sledi, a ostali posle. Ali se ova stanja ne mogu objasniti lako osim ako se zna ne samo o Gospodovom Božanskom, koje je ovde pretstavljeno Avramom, nego i o Njegovom Božanskom Ljudskom, koje je pretstavljeno Izakom, ako i o stanju toga racionalnoga koje se ovde nativa *momkom*, kad je (Gospod) ušao i izdržao borbe u iskušenjima; a isto tako prirodu i osobine prethodnog

Racionalnog, kao i prirodnog koje ovome pripada, zajedno sa stanjem kada su se pripojili, i sa stanjem kada su sve više bili odvojeni; pored toga, treba više znati o iskušenjima, šta se misli pod spoljašnjim iskušenjima, a šta po unutrašnjim, a šta pod najvećim i najdubljim iskušenjima koja je Gospod podneo, a o kojima se govori u ovome poglavlju. Sve dok ovo nije poznato, nemoguće je opisati ono što je sadržano u ovome poglavlju, kako bi se to dobro razumelo; čak i da se objasni na najjasniji mogući način, ove stvari bi još uvek izgledale kao zatamnjene. Jer anđeli su u svetlosti neba od Gospoda, i sve se ove stvari njima pokazuju jasno, i na način koji je blažen i nebeski. Ovde će se samo reći da Gospod nije mogao biti iskušavan sve dok je bio u Samom Božanskom, jer je Božansko beskonačno iznad iskušenja, ali je mogao biti iskušavan u Ljudskom; to je razlog zašto je, dok je prolazio najdublja i najteža iskušenja, Sebi pridodao pređašnje Ljudsko, to jest, Racionalno i Prirodno (opisano u stihu 3), da bi se posle odvojio od ovih (opisano u ovome stihu), ali je zadržao nešto od toga kroz šta je mogao biti iskušavan; to je razlog da se ovde ne kaže, *Izak sin moj, nego momak*, kojim je označeno Božansko Racionalno u takvom stanju, to jest, u stanju istine, pripremljene (naoružane) za najteža i najdublja iskušenja, vidi br. 2793. Da ni Božansko Samo ni Božansko Ljudsko nije moglo biti iskušavano, može da vidi svako ako samo pomisli da čak ni anđeli ne prilaze Božanskom, a još manje duhovi koji uvode u iskušenja, a još manje paklovi. Otuda je jasno da je Gospod sišao u svet, uzeo na sebe samo ljudsko stanje s njegovim slabostima, jer je tako mogao biti iskušavan u pogledu Ljudskog, i mogao da preko iskušenja potčini paklove, sve stvari u opšte i u posebno, učini poslušnim i da tako spasi ljudsku rasu, koja se bila tako udaljila od vrhovnog Božanskog (*prim.prev. nije na odmet, opomenuti čitaoca na razliku između Ljudskog od večnosti (ab aeterno) po kojem je čovek bio stvoren kao slika Božija, i ljudskog sa svim slabostima ljudske rase, nasleđenim preko majke*).

2796. Što se tiče toga da je Gospod prolazio kroz stanja, o kojima se ovde govori, to je čoveku nepozato, jer on nikad ne razmišlja o ovim promenama stanja, iako se ove promene dešavaju neprekidno, kako u intelektualnim stvarima ili mislima, tako i u voljni stvarima ili osećanjima. Razlog da ne razmišlja o ovim

stanjima je to što one veruje da sve stvari u njemu, kako u opšte tako i posebno, idu prirodnim redom, i da nema ništa više što njih usmerava, iako je činjenica da duhovi i anđeli, koji su kod čoveka, da oni sve to podešavaju, a Gospod preko njih, prema ciljevima u večnosti. Da je tako, meni je bilo dato da saznam na najjasniji način kroz iskustva od nekoliko godina; isto tako mi je bilo dato da vidim koji su duhovi i anđeli bili kod mene (sa mnom), i koja su oni stanja uvodili; a ovo ja čvrsto tvrdim, da sva stanja, sve do najmanjih, dolaze iz ovoga izvora, i da njima upravlja Gospod. Isto tako mi je bilo pokazano da u svakom stanju postoje druga (stanja) koja se ne pokazuju, a koja, kad su zajedno, izgledaju kao jedno zajedničko stanje, i da su ova stanja uređena tako da imaju odnos s drugim stanjima koja slede svoj red i niz. Ovo sve kod čoveka čini Gospod, ali kad je On bio na svetu, kod Njega (u njemu) je sve on to sam radio. (prim. prev. Gospod se sam borio protivu paklova, bez pomoći anđela, što je označeno onim mestom u Matejevom ? Jevanđelju, gde apostol Petar želi da odgovori Isus od namere spasi ljudski rod na način bolan za sebe, pa mu Isus kaže: *idi dalje od mene, satano, jer govoriš ono što je ljudsko a što je Božije! Ili na grčkom, APAGE SATANA*). Jer je On bio Božanski, i jer je samo Esse njegovog života bio Jehova. Anđeli imaju tu sposobnost da poznaju promene stanja u pogledu intelektualnih i voljnih stvari kod čoveka, kojim redom ta stanja idu, i kroz koje nizove prolaze, i kako ih Gospod savija prema dobru. Mudrost anđela je takva da oni opažaju najsitnije stvari u ovim promenama, pa otuda sledi da sve ono što je ovde otkriveno u unutrašnjem smislu o promenama stanja kod Gbospoda, sve to opažaju anđeli, jer su oni u svetlosti neba od Gospoda; a te su promene donekle razumljive i čoveku koji živi u prostom dobru (*prim. prev. Blago prostima duhom!*); ali one su tamne ili se ni ne vide od onih koji su u zlu, ili koji su u deliriumu mudrosti (prim. prev. ironičan izraz kojim se označavaju oni koji misle da su mudri i učeni, ali je to lažna mudrost koja dolazi o ljubavi prema sebi i svetu). Jer ovi su zatamnili i ugasili svoje prirodno i racionalno svetlo (lumen) mnogim stvarima koje su samo donele mrak, ma kako oni verovali da su u svetlosti više od ostalih.

2797. Stih 6. *I uzevši Avram drva za žrtvu naprti Izaku sinu svojemu, a sam uze u svoje ruke ognja i nož; pa otidoše obojica zajedno. I uzevši Avram drva za žrtvu,* označava zaslugu za opravdanje: *prti Izaku sinu svojemu,* označava da se to pridodalo Božanskom Racionalnom: *a sam uze u svoje ruke ognja i nož,* označava dobro ljubavi i istinu vere: *pa otidoše obojica zajedno,* označava sjedinjenost koliko je to bilo moguće.

2798. *I uzevši Avram drva za žrtvu:* da ovo označava zaslugu za opravdanje, vidi se iz onoga što je gore rečeno u br. 2784. Pa stoga ne treba više objašnjavati. *I naprti Izaku:* da ovo označava zaslugu za opravdanje pridodatu Božanskom Racionalnom, može se videti iz reprezentacije Izaka, kojim je označeno Gospodovo Božansko Racionalno, o kome se često govorilo; kao i iz značenja *naprtiti na (postaviti na),* što znači pridodati; kaže se, *njegovog sina,* jer Gospodovo Božansko Ljudsko nije bilo samo začeto nego i rođeno od Jehove. (*prim.prev. bio je ponovo rođen, to jest, postao je Božanski, pa se kaže da je i rođen od Jehove, gde se misli na drugo ili duhovno rođenje*). Da je Gospod začet od Jehove, dobro je poznato iz Gospodove Reči; otuda se On naziva Sinom Najvišega, Sinom Božijim, Jedino-rođenim od Oca, vidi Mateja II.15; III.16,17; XVI.61,62; XVII.5; XXVI.43,54; Marko I.1p,11; IX.7,9; XIV. 61,62; Luka I.31,32,35;III.21.22; IX.35;X.22; Jovan I.14,18,19; III.13,16-18; V.20-27; VI.69; IX.35-37; X.35,36ž; XX.30,31; i mnoga druga mesta gde On naziva Jehovu Svojim Ocem. Da je bio rođen od Device Marije, to je poznato, ali kao i svaki drugi čovek; pa ipak, kada je bio ponovo rođen, ili kada je postao Božanski, to je bilo od Jehove Koji je bio u Njemu, i Koji je bio On u pogledu samog Esse života. Sjedinjavanje Božanske Suštine i Ljudske Sištine izvođeno je uzajamno i recipročno, tako da je On ujedinio Božansku Suštinu Ljudskom Suštinom, i Ljudsku Suštinu sa Božanskom Suštinom, vidi br. 1921,1999,2004,2004,2006,2018,2025,2083,2508, 2523, 2618,2628,2728,2729. Otuda se može videti da je Gospod Svojom vlasitom moći učinio Ljudsko u Sebi Božanskim, i tako postao Pravda (Pravednost). Kad je prolazio roz najdublja iskušenja, zasluga za opravdanje bila je pridodata Božanskom Racionalnom, od Kojega se tada borio, i protivu čega su se zli geniji borili, pa je i to proslavio

(Božansko Racioalno). Ovo je ono što je u unutrašnjem smilsu označeno Avramovim stavljanjem drva za žrtvu paljenicu na leđa Izaku svome sinu, i to je ono što anđeli opažaju kada se ove reči čitaju.

2799. *A sam uze u svoje ruke ognja i nož*: da ovo označava dobro ljubavi i istinu vere, vidi se iz značenja ognja, koji označava dobro ljubavi, vidi br. 934,; i iz značenja *noža*, koji označava istinu vere. Da nož, kojim se klala žrtva za žrtvovanje, označava istinu vere, vidi se iz značenja *mača i malog mača* u Reči, jer se umesto noža koristi reč kratak (mali) mač; oba imaju isto značenje. Ali s ovom razlikom, da se nož koristio pri žrtvovanju, dok se mač koristio u bojovima; i pošto se nož retko pominje u Reči, to je dopušteno pokazati šta je značenje mača. U unutrašnjem smislu, mač označava istinu vere koja se bori, a isto tako i pustošenje istine; a u suprotnom značenju obmanu koja se bori, i kaznu za obmanu. *Da mač označava istinu vere koja vojuje, vidi se iz ovih odlomaka*:- kod Davida: Pripaši, junače, uz bedru svoju *mač* svoj, čast svoju i krasotu svoju. I tako okićen pohitaj, sjedi na kola za istinu i krotku pravdu, i desnica će tvoja pokazati čudesa (Psalam XLV.3,4), označavajući Gospoda; mač označava istinu koja vojuje. Opet: Slava je Božija u ustima njihovijem, i mač s obje strane oštar u rukama njihovijem (Psalam CXLIX.5,6). Kod Isaije: Jehova me pozva od utrobe, od utrobe matere moje pomenu moje ime. I učinio je da su usta moja kao *oštar mač*, i učinio me *sjajnom strijelom* (XLIX.1,2), gde *oštar mač* označava istinu koja se bori; a sjajna strela označava istinu nauka, vidi br. 2686,2709. Opet: I Asirac će pasti *od mača ne čovječijega*, i *mač ne čovječiji* poješće ga, i bježaće *ispred mača*, i mladići će njegovi plaćati danak (XXXI.): Asirac označava mudrovanje o Božanskim stvarima, vidi br. 119,1186; *mač ne čovječiji* (vir) označava obmanu; *mač ispred kojega će bežati*, označava istinu koja vojuje. Kod Zaharije: Vratite se ka gradu (utvrđi), sužnji koji se nadate, jer zapeh sebi Judu kao luk, i napunih Efraima, i podigoh sinove tvoje, Sione, na sinove tvoje, Grčka. I učinih te da si kao *mač junački*. I jehova Bog zatrubiće u trubu i poći će s vihorom južnijem (IX.12-14): *mač junački* označava istinu koja se bori. Kod Jovana: (I vidjeh) kao usred svijetnjaka kao sina čovječijega, obučena u dugu haljinu, I držaše u svojoj desnoj ruci sedam zvijezda, iz usta

njegovijeh izlažaše *oštar mač s obje strane*, i njegovo lice bješe kao što sunce sija u sili svojoj (Otkr. I.13,16). Opet: Tako govori onaj koji im *mač oštar s obje strane*. Pokaj se, dakle: ako li ne, doći ću skoro, i vojevaću s njima *mačem usta svojih* (Otkr. II.12,16); *oštar dvosjekli mač* jasno označava istinu koja vojuje, koja je pretstaljena *mačem koji izlazi iz usta*. Opet: I iz usta njegovijeh izide *mač oštar*, da njime pobije neznabošce. A ostali biše pobijeni *mačem onoga koji sjedi na konju*, koji iziđe iz usta njegovijeh (Otkr. XIX.15,21): gde je jasno da *mač koji izlazi iz usta*, pretstavlja istinu koja vojuje; a Onaj koji sjedi na belom konju je Reč, a to je Gospod Koji je Reč, može se videti gore, br. 2760-2763; otuda Gospod kaže kod Mateje: Ne mislite da sam došao na zemlju da donesem mir, nisam došao da donesem mir, *nego mač* (X.34); i kod Luke: Ali sad koji ima kesu neka je uzme, kao i torbu; a koji nema, neka proda haljinu svoju, i kupi *nož*. Jer vam kažem da se na meni izvrši što stoji u pismu: i među zločince metnuće ga. A oni rekoše: Gospode, evo ovdje dva *noža*. A on im reče: dosta je (XXII.36-38): gde nož ne označava ništa drugo nego istinu, iz koje i za koju se oni bore. Kod Ozeja (Osije): I tada ću im učiniti zavjet sa zvjerjem poljskim i sa pticama nebeskim i s bubinama zemaljskim i *polomiću luk i mač i rat* da ih nestane u zemlji (II.18); govoreći o Gospodovom carstvu; ovde lomljenje luka, mača, i rata, označava da više ne će biti borbe oko nauka i istine. Kod Jošue: Jošua podiže oči svoje i pogleda, a to čovjek stoji prema njemu s *golijem mačem* u ruci, I pristupi njemu Jošua i reče: jesi li ti naš ili našijeh neprijatelja? A on reče: nijesam; nego sam vojvoda vojske Jehovine, sada dođoh. A Jošua pade ničice na zemlju, i pokloni se (Jošua V.13,14); ovo se desilo kad je Jošua sa sinovma Izrailjevim ušao u o zemlju Hanansku, čime je označen ulazak vernih u Gospodovo carstvo: vojujuća istina, koja pripada crkvi, je *isukani mač* u ruci vojvode vojske Jehovine. Ali da je *krakim mačem, ili nožem*, označena istina vere, vidi se po tome da (noževi) nisu bili korišteni samo pri žrtvovanju nego i kod obrezivanja, u kojem slučaju su bili načinjeni od kamena, i naivali su se malim mačevima (*prim. prev. izvornom jeziku?*), kao što se vidi kod Jošue: Načini oštre noževe i obreži opet sinove Izrailjeve. I načini Jošua oštre noževe i obreza sinove Izrailjeve na brdašcu Aralotu (V.2,3); obrezanje je bio znak očišćenja od ljubavi prema sebi i svetu, vidi gore br. 2039,2632; a pošto se ovo čišćenje izvodi istinama vere, to se koriste kratki mačevi (*noževi*), vidi br.2039,2946. *II. Da mač označava pustošenje*

*istine, vidi se iz sledećih odlomaka:- kod Isaije: Ovo te dvoje zadesi: ko te požali? Pustoši rasap, i glad i mač; ko će te utješiti? Sinovi tvoji obamrli (gladni) leže po krajevima svijeh ulica kao bivo u mreži puni gnjeva Jehovina, i karanja Boga tvajega (LI.19.20): glad označava pustošenje dobra, a mač pustošenje istine; ležanje na krajevima ulica označava biti lišen istine; ulica označava istinu, vidi br. 2336; a šta je pustošenje, vidi r. 301-04, 497,408,410,411. Opet: Vas ću izbrojiti *pod mač*, i svi ćete pripasti na klanje, jer zвах a vi se ne odzivate, govoriš a vi ne slušaste (LXV.12). Opet: *Ognjem i mačem* će suditi svakom tijelu, i mnogo će biti pobijenih od Jehove (LXVI.16): pobijeni od Jehove označavaju one koji su opustošeni. Kod Jeremije: na sva visoka mjesta u pustinji doći će zatirač; jer će *mač Jehovin* proždrijete od jednoga kraja zemlje do drugoga. Sijaće pšenicu, a trnje će žeti (XII.12,13): mač Jehovin jasno označava pustošenje istine. Opet: jer lagaše (udariše u bah) na Jehovu, govoreći: ne ćemo vidjeti *mača ni gladi*; i proroci će biti kao vjetar, i nema istine u njima (V.12,13). Opet: Jehova reče: Ja ću ih pohoditi; mladići će njihovi *izginuti od mača*, sinovi njihovi i kćeri izginuće od gladi (XI.22). Opet: Ako će prinijeti žrtvu paljenicu na dar, ne će mi to ugoditi, nego *mačem i glađu i pomorom* pomoriću ih (XIV.12,13). Opet: Grad će se dati u ruke Haldejcima koji ga biju; kupi tu njivu za novce i uzmi svjedoke, a grad se predaje u ruke Haldejcima (XXXII.24,36). Opet: I poslaću na njih *mač, glad i pomor* dokle se ne istrijebe sa zemlje koju sam dao ocima njihovijem (XXIV.10). U ovim odlomcima pustošenje se opisuje *mačem, glađu i pomorom*, a mačem pustošenje istine, glađu pustošenje dobra, a pomorom pustošenje do istrebljenja. Kod Jezekilja: Sine čovječiji, uzmi nož oštar britvu brijača uzmi, i pusti je po glavi svojoj, pa uzmi mjerila i razdijeli. Trećinu sažezni ognjem usred grada, kad se navrše dani opsade; a drugu trećinu uzmi i isijeci mačem oko njega (grada?), a ostalu trećinu razmetni u vjetar; i ja ću *izvući mač* za njima. Trećina će tvoja pomrijeti od pomora, i od gladi će pomrijeti usred tebe, a druga će trećina *pasti od mača* oko tebe, a trećinu ću rasijati u sve vjerove, i izvući ću mač za njima. Kad pustim na vas glad i ljute zijeri, koje će ti djecu izjesti (V.1,2,12,17); govoreći o pustošenju prirodne istine, koje se ovako opisuje: *na polju mač, a untra pomor i glad*; ko bude u polju, poginuće od *mača*, ko bude u gradu, njega će glad i pomor proždrijeti (VII.15). Opet: I reci šumi južnoj: evo ja ću raspaliti u tebi oganj koji će proždrijeti u tebi svako drvo zeleno i svako drvo suho, plamen*

razgorjeli ne će se ugasiti i svako će tijelo vidjeti da sam ja zapalio. I izvući ću mač iz korica, i istrijebiću iz tebe pravednoga i bezbožnoga. Ja sam Jehova koji je izvukao mač iz korica (XXI.3-5,8-10,28,29): gde se *mačem označava pustošenje*, što je sve jasno iz pojedinosti u unutrašnjem smislu. Opet: (Car Babilonski) namjestiće ubojne sprave prema zidovima tvojim, i razvaliće kule tvoje oružjem svojim. I od mnoštva konja njegovijeh pokriće te prah, i od praske konjika i točkova kola zatrešće se zidovi tvoji. (XXI.9-11): a šta je označeno Babilonom, vidi br. 1326; I Babilon pustoši, vidi br. 1327. Kod Davida: Ako se ne će bezbožnik da obrati, on oštri mač svoj, nateže luk svoj, i naperuje ga (Psalam VII.12). Kod Jeremije: O Jehova, baš si prevario ovaj narod i Jerusalem govoreći: imaćete mir, a mač dođe na duše (IV.10). Opet: Prežite konje, i pojašite, konjici. Postavite šljemove; utrite koplja, oblačite se u oklope (XLVI.14). Opet: Mač na Haldejce, i na stanovnike Babilonke, i na knezove njihove i na mudrace njihove. Mač na laže njegove, mač na junake njegove, i prepašće se. Mač na konje njegove i na kola njegova; postaće kao žene; mač na blago njegovo, i razgrabiće se. Suša na vode njegove, i usahnuće, jer je zemlja idolska i oko lažnijeh bogova luduju (L.35-38): *mač* ovde označava pustošenje istine, jer se kaže da je *mač na mudrace, i na knezove, i na junake, na konje i kola, na na stada*, i da će biti suša na vodama, i da će se vode isušiti. Opet: Dadosmo zemlji Egipatskoj i Asiru da budu siti hljeba; sluge su nad nama vladale, nema niko da nas oslobodi njihove ruke. Sa strahom od *mača u pustinji* donosimo sebi hljeb (Plač V.6,8,9). Kod Ozeja: ne će se vraiti u zemlju Egipatsu jer će mu Asirac biti car, jer se ne htješe obratiti. I mač će stajati u gradovima njegovijem (XI.5,6). Kod Amosa: Poslah u nas pomor kao u Egipat, pobih mačem mladiće vaše, i učinih te se podizaše smrad iz okola vašeg i u nozdrve vaše. Zatirah vas kao što Jehova zatr Somomu i Gomoru, i bijaste kao glavnja istrgunta iz ognja; ipak se ne obratiste k meni (IV.10) . Put do Egipta su reči-znanja koja pustoše, kada ljudi od njih umuju o Božanskim stvarima; zarobljeni konji označavaju intelektualno lišeno svoje moći. III. *Da mač u obrnuto smislu označava obmanu (laž) koja vojuje*, vidi se iz sledećih odlomaka: - kod Davida: Duša moja je među lavovima, i ja liježem među one koji pale ognjem čovjeka (homo); njihovi su zubi kao *mačevi i strijele*, a njihovi jezici kao *oštar mač* (Psalam LVII.4). . Opet: jer evo podruguju se ustima, *mačevi* su im na usnama, ali ko čuje? (Psalam LIX.7). Kod Isaije: A ti se

izbaci iz groba svojega, kao gadna grana, kao haljina pobijenijeh, koji slaze u jamu kamenu, kao pogažen strv (XIV.19); govoreći o Luciferu. Kod Jeremije: uzalud bih sinove vaše, ne primiše nauke; *mač* naš proždrije proroke vaše kao lav koji davi. O, rode! Vidite riječ Jehovinu, bijah li pustinja Izraelu ili mačna zemlja? (II.30,31) Opet: Ne izlazite u polje, i putem ne idite, jer je mač neprijatelj i strah naokolo (VI.25). Opet: Uzmi iz ruke moje čašu vina, ovoga gnjeva, i napoji iz nje sve narode ka kojima te pošljem. Neka piju i smetu se i polude od *oštroga mača*. Pijte i opijte se, i bljujte i padajte, da ne ustanete *od mača koji ću pustiti* među vas (XXV-15,16,27) Opet: izlazite, konji, bjesnite, kola; i neka izađu junaci, Etiopljani i Libijci, koji nose štitove i natežu luk. Jer je ovaj dan dan osvete Jehove nad vojskama, da se osveti neprijateljima svojim; *mač će ih proždrijeti* i nasitiće se i opiće se krvlju njihovom (XLVI.9,10). Kod Jezikilja: I svući će haljine s tebe, i uzeće ti krasni nakit i ostaviće te голу nagu. I dovešće na te ljudstvo, te će te zasuti kamenjem, i izbošće te *mačevima svojim* (XVI.39,40), govoreći o gadovima Jerusalama. Kod Zaharije: Teško pastiru nikakvom, koji ostavlja stado! *Mač mu je nad mišicom* i nad desnijem okom; mišica će mu usahnuti i desno će mu oko potamnjeti (XI.17). Kod Ozeja: Ali oni misle zlo na me. Vraćaju se, ali ne ka višnjemu, postaje kao luk lažljiv: knezovi će njihovi *popadati od mača*; to će im biti podsmijeh u zemlji Egipatskoj (VII.15,16). Kod Luke: Jer će biti velika nevolja na zemlji i gnjev na ovom narodu. I pašće od oštrie mača, i odvešće se u ropstvo; i Jerusolim će gaziti neznabošci dok se ne izvrše vremena neznabožaca (XXI.23,24); gde Gospod govori u svršetku vremena, u smislu slova Jevrejima, da će biti rasuti, i da će Jerusolim biti razoren, ali u unutrašnjem smislu govori o poslednjem sudu nad crkvom; *padanjem pod mač* označeno je da više neće biti istine, nego samo obmane; neznaošcima su označena sva zla među kojim će oni biti sužnji; neznabošci (narodi) onačavaju zla, vidi br. 1259,1260,1849,1868; a Jerusolim označava crkvu (idi br. 2117), koja je tako zgažena. IV. *Da mač tako isto označava kaznu za obmane*, jasno je kod Isaije: tada će Jehova *pokarati mačem* svojim ljutijem i velikijem i jakim levijatana, prugu zmiju, i levijatana, krivuljastu zmiju, i ubiće zmaja koji je u moru (XXVII.1); govoreći o onima koji umujući o čulnih stvari i od znanja-reči hoće da uđu u misterije vere ; velik i jak mač označava kažnjavanje za obmane koje su otuda poreklom. Gde je napisano da su osuđeni na smrt i

pobijeni oštricom mača, ponekad i muškarac i žena, dečak i starac, vo, i stado, i magare, u unutrašnjem smislu ove reči označavaju kaznu prokletstva za obmane, kao kod Jošue VI.21; VII.24,25; X.28,30,37,39; XI. 10-12,14; XIII.22; XIX.47; Sudije I. 8,25; IV.15.16; XVIII.27; XX.37;XX.37; 1 Samuilova XV.8;2 o Carevima X.25; i druga mesta. Otuda je zapovedeno da grad koji se klanja drugim bogovima bude posječen mačem, i osuđen na razaranje, i spaljen vatrom, da bude gomila za navijek (Zak. Ponovljeni XII.13 do kraja); *mač označava kaznu za obmanu*, a vatra kaznu za zlo. Anđelom Jehovinim koji je stajao pred Balamom s *isukanim mačem* (Brojevi XXII.22, 31) bila je označena istina koja se protivi obmani u kojoj je bio Balam, te je stoga on je pao od mača (Brojevi XXX.8). Značenje mača kao prave istine koja se bori, i u obrnutom smislu obmane koja se bori, i pustošenje istine, i kazna za obmanu, sve to vuče svoje poreklo od pretstava u drugom životu; jer kad god tamo neko govori što on zna da je obmana, odmah se iznad njegove glave vide kratki noževi koji ga prestraše. Pored toga, istine koje vojuju predstavljene su stvarima kao što je oštri *mač*, a što je priroda istine bez dobra, ali sa dobrom to se pretstavlja nečim što je okruglo i glatko. Pošto je ovo poreklo značenja noža, to kad od se u Reči pomene nož, ili koplje, ili kratki mač, ili mač, pred anđelima se pretstavlja ideja borbe. A razlog što se u Reči nož tako retko pominje je u tome što zli duhovi, koji se nazivaju koljačima, na čijim bokovima se vide noževi kako vise, zato što imaju tako divlju prirodu da žele da svakome prekinu nožem grlo; otuda to da se u Reči ne pominju noževi, nego kratki mačevi ili mačevi,naime pošto se ovi koriste u borbama, oni izazivaju ideju rata, to jest ideju vojujuće istine. A pošto je Drevnima bilo poznato da kratki mačevi , malo koplje, i nož označavaju istinu, to su nezabošci (kojima je značenje došlo po predanju) sebe boli i sekli krakim mačevima, i noževima za vreme njihovih svetkoina, sve dok ih bi oblila krv, kao što je napisano o Balovim sveštenicima: I oni stadoše vikati iza glasa, i parati se noževima i šilima, po svom običaju, dokle ih krv ne obli (1 o Carevima XVIII.28). Da sva ratna oružja u Reči označavaju stvari koje pripadaju duhovnim borbama, i da svaka ima posebno značenje, vidi br. 2686.

2800. Paotidoše obojica zajedno: da ovo označava sjedinjavanje koliko je bilo moguće, vidi se bez objašnjenja.

2801. Stih 7. Tada reče Izak ocu svojem: oče! A on reče. Što, sine! I reče Izak: eto ognja i drva, a gdje je jagnje za žrtvu? Tada reče Izak ocu svojem, i reče, oče moj! : a on reče: što, sine! označava razgovor Gospoda sa Božanskim dobrom, od ljubavi ka Božanskoj istini; Božanska istina je *sin*, Božansko dobro je *otac* ; i on reče, eto ognja i drva, označava da su ljubav i pravda prisutni: *gdje je jagnje za žrtvu?* označava gdje su oni u ljudskoj rasi koji mogu da prime posvećenje?

2802. Izak reče Avramu ocu svojem, i reče, Moj oče; a on reče: Evo me, sine moj: da ovo označava razgovor Gospoda sa Božanskim dobrom, od ljubavi ka Božanskoj istini, vidi se iz značenja Izaka kao sina, koji označava Božansku istinu, i iz značenja Avrama koji označava Božansko dobro, o kojemu ćemo ubrzo govoriti; kao i iz osećanja sadržanog u ovim rečima, da su to reči ljubavi s obe strane; otuda je jasno da je ovo bio razgovor Gospoda sa Svojim Ocem. Da je ovde sadržano više tajni nego što može obuhatiti ljudsko opažanje, može se videti iz toga što se izraz *on reče* koristi četiri puta u ovome stihu; u Reči je obično da se kaže *on reče* kad god nešto novo počinje, reći *I on reče*, vidi br. 2601,2238,2260; to se može videti i iz toga što su ove reči reči ljubavi, i kada one stignu u opažanje anđela, koji su u najdubljem smislu, oni oblikuju za sebe iz njih najnebeskije ideje. Jer nebeski anđeli oblikuju za sebe svetle ideje od osećanja u Reči, dok duhovni anđeli to čine od značenja reči i stvari, vidi br. 2157,2275; tako, iz značenja ovoga stiha, u kome su četiri perioda i osećanja ljubavi, oni oblikuju za sebe ideje koje se ne mogu spustiti do ljudskog opažaja, niti se mogu staviti u reči ni sa belikim obiljem i raznovrsnosti. Otuda se može videti kakva je priroda Reči u njenom unutrašnjem smislu, čak i kad u slovu izgleda vrlo prosto, kao u ovom slučaju.

2803. Da je Božanska istina *sin*, a Božansko dobro *otac*, vidi se iz značenja sina, koji označava istinu, vidi br. 489,491,1147,2633; i iz značenja oca, koji je dobro; kao i iz začeca i rođenja istine, koja je od dobra; istina može samo da dolazi od dobra kao svog izvora, kao što je često pokazano gore. Razlog zašto sin ovdje označava Božansku istinu, a otac Božansko dobro, je u tome što je jedinstvo Božanske Suštine sa Ljudskom Suštinom, i Ljudske Suštine sa Božanskom Suštinom Božanski brak dobra s istinom, i istine s dobrom, od čega je nebeski brak; jer u Jehovi ili Gospodu sve je beskonačno, i pošto je beskonačno, to se ne može obuhvatiti nijednom drugom idejom, nego da je to *Esse* i *Existere* svega dobra i istine, ili dobra samog i istine same; dobro samo je Otac a istina sama je Sin. Ali pošto postoji Božanski brak, kao što je rečeno, dobra i istine, i istine i dobra, stoga je Otac u Sinu, i Sin u Ocu, kao što Sam Gospod uči kod Jovana: Ne vjeruješ li *da sam Ja u Ocu i Otac u meni? Vjerujte mi da sam Ja u Ocu i Otac i meni* (XIV.10,11). Ponovo kod istog Jevanđeliste: Ako ne vjerujete meni, vjerujte djelima mojim, da bi znali da bi vjerovali da je *Otac u meni, i Ja u Ocu* (X:38). Opet: Molim se za njih; jer *sve Moje je Tvoje, i Tvoje je Moje*; kako bi oni bili jedno, *kao Ti, Oče, što si u meni, i ja u Tebi* (XVIIK.9.10,21). Opet: Sad se proslavi Sin Čovječiji, i Bog se proslavi u Njemu; ako je Bog proslavljen u Njemu, Bog će Ga proslaviti u Sebi. *Oče, proslavi Sina Svoga, da bi i On tebe proslavio* (XIII.31,32; XVII.1). Otuda se može videti kakva je priroda jedinstva Božanskog i Ljudskog u Gospodu, naime, da je uzajamna i recipročna, i upravo se ovo jedinstvo naziva Božanskim brakom, koji je samo Gospodovo carstvo u nebima, o kojemu je Gospod govorio kod Jovana: U onaj dan znaćete da sam ja u Ocu, *i vi u Meni, i ja u vama* (XIV.20). Opet: Ne molim pak samo za njih, nego i za one koji me uzvjeruju njihove riječi radi. Da svi jedno budu, kao ti, oče, što si u meni, i ja u tebi; da i oni budu jedno s nama, da i svijet vjeruje da si me ti poslao. I slavu koju si mi dao ja dadoh njim, da budu jedno kao mi što smo jedno. Ja u njima i ti u meni: da budu sasvijem jedno, i da pozna svijet da si me ti poslao i da si imao ljubav k njima kao i k meni što si ljubav imao. I pokaži im ime tvoje. I pokazaću: *da ljubav kojom si mene ljubio u njima bude, i ja u njima* (XVII.20-23,26). Ovaj nebeski brak je (brak) dobra i istine, i istine i dobra, vidi br. 2508,2618,2728,2729. I pošto Božansko dobro ne može da postoji bez Božanske istine, ne može ni Božanska istina bez Božanskog dobra, nego je jedno u

drugome uzajamno i recipročno, i time se ovde pokazuje da Božanski brak postoji od večnosti, to jest, da je Sin u Ocu i Otac i Sinu, kao što Sam Gospod uči kod Jovana: I sad proslavi Ti mene, Oče, u tebe samoga slavom koju imadoh u tebe prije nego svijet postade. Oče! hoću da i oni koje si mi dao budu sa mnom gdje sam ja; da vide slavu moju koju si mi dao, jer si imao ljubav k meni prije postanja svijeta (XVI.5,24). Ali Božansko Ljudsko, koje je rođeno od večnosti, bilo je rođeno i u vremenu, i što je bilo poslavljeno, bilo je isto; otuda to da je Gospod tako često rekao da ide k Ocu Koji ga je poslao, to jest, da se vraća Ocu. I kod Jovana: U početku bješe riječ, i riječ bješe u Boga, i Bog bješe riječ. Ona bješe u početku u Boga, i bez nje ništa nije posalo što je postalo. I riječ postade tijelo, i useli se u nas puno blagodati i istine; i vidjesmo slavu njegovu, slavu, kao jedinorodnoga od oca (I-1-3, 14; vidi i III.13, VI.62).

2804. *On reče: evo ognja i drva:* da ovo označava da su ljubav i pravda prisutni, vidi se iz značenja ognja, koji znači ljubav (vidi br. 934), i iz značenja drva za žrtve paljenice, koje označava zaslugu za opravdanje, vidi br. 2784.

2805. *A gdje je jagnje za žrtvu?* Da ovo označava gdje su su oni iz ljudske rase koji će primiti posvećenje? Vidi se iz reprezentacije žrtava, posebno žrtava paljenica. Da žrtve paljenice i žrtve (prinosi) predstavljaju unutrašnje bogoštovanje, može se videti, br. 922,923: i da su one uzete iz stada i iz tora; da kada su iz stada, to jest od ovaca i jagnjadi, jaradi, koza, ovnova; a kada su iz tora, onda su to volovi, telad, koji označavaju razne vrste nebeskih i duhovnih stvari, vidi br. 922,1823,2180; i da su preko njih ljudi posvećivali, vidi br. 2776. (*prim.prev. posvećen biti, znači biti odvojen za Boga, i pripadati Bogu svesno i od svoje volje; posvećenje je samo drugo ima za duhovni preporod*). Otuda se može videti da je Izakovim pitanjem, *Gdje je jagnje za žrtvu?* Označeno, Gde su oni od ljudske rase koji će primiti posvećenje? Ovo se vidi još jasnije iz onoga što sledi, naime, iz odgovora Avrama njegovog oca, *Bog će se postarati za jagnje sebi za žrtvu* (stih 8), kojim rečima je označeno da će Božasko Ljudsko da se postara za to ko će biti posvećen; kao i iz toga da su odmah zatim ugledali ovna

koji se bio zapleo u žbunu svojim rogovima, a koji je prinsen na žrtvu paljenicu (stih 13), čime su označeni oni iz ljudske rase koji pripadaju Gospodovoj duhovnoj crkvi; isto se vidi i iz onoga što sledi, od 14 do stiha 17.

2806. Stih 8. A Avram odgovori: Bog će se, sinko, postarati za jagnje sebi za žrtvu. I idahu zajedno. Avram reče: Bog će se, sine moj, postarati za jagnje sebi za žrtvu, označava odgovor, da će se Božansko Ljudsko postarati za one koji će se posvetiti: I idahu obojica zajedno, označava još bliže jedinstvo, koliko je bilo moguće.

2807. Avram reče, Bog će se, sine moj, postarati (provideti, videti) za jagnje sebi za žrtvu: da ovo označava odgovor po kome će se Božansko Ljudsko postarati za one koji mogu biti posvećeni, vidi se iz značenja videti (provideti) za Sebe, kada se odnosi na Boga, da je to videti unapred ili provideti, jer videti, u najbližem unutrašnjem smislu, je razumeti, vidi br. 2159,2325; u još dubljem smislu, to označava imati veru, vidi br. 897,2325; ali u najvišem smislu, to označava provideti i predvideti; kao i iz značenja jagnjeta za žrtvu paljenicu, koja označava one u ljudskom rodu koji mogu biti posvećeni, vidi br.2805; da se jagnjetom za žrtvu paljenicu označava duhovno, vidi se iz onoga što sledi. Životinje za žrtve paljenice imaju različita značenja; jagnje označava jednu, a ovca drugu stvar, jare i koza drugu, ovan i jarac drugu; isto tako vo, i tele označavaju druge stvari; isto tako mlad golub i golubica. Da imaju različita značenja, može se videti i iz toga što je bilo izričito određeno šta će se žrtvovati kojega dana ili na koju svečanost, radi ispaštanja, radi čišćenja, posvećivanja, i ostalog; ovo ne bi bilo nikad tako izričito određeno da nema posebno značenje. Jasno je da su svi obredi ili spoljašnji oblici bogoštovanja postojali u Drevnoj Crkvi, a posle i u Jevrejskoj, i da su pretstavljali Gospoda; a posebno je to bio slučaj sa žrtvama paljenicama, jer su ove bile glavni deo bogoštovanja kod Herejskog naroda; a pošto su ovi obredi pretstavljali Gospoda, oni su pretstavljali u isto vreme one stvari kod ljudi koje pripadaju Gospodu, naime, nebeske stvari ljubavi i duhovne stvari vere, pa stoga i same ljude koji su takvi ili koji treba da budu takvi. Otuda

jagnje označava duhovno, to jest, one koji pripadaju Gospodovoj duhovnoj crkvi. Da se rečima, *Bog će se postarati za jagnje Sebi za žrtvu paljenicu*, označava da će se Božansko Ljudsko postarati, može se videti iz toga što se ovde ne kaže da će se Jehova postarati, nego Bog će videti (provideti); kada se oba pominju, kao u ovome poglavlju, tada se Jehovom označava isto što i Ocem, a Bogom isto što i Sinom, a ovde se označava *Božansko Ljudsko*. A to je stoga što se ovde govori o duhovnom čoveku, koji se spasava uz pomoć Božanskog Ljudskog, vidi br. 2661,2716.

2808. *I idahu obojica zajedno*: da ovo označava uže jedinstva koliko je moguće, vidi se bez objašnjavanja; razlog da označava uže jedinstvo je u tome što se ono ponavlja, vidi r. 2800.

2809. Stih 9. *A kad dođoše na mjesto kojemu Bog kaza, Avram načini ondje žrtvenik, i metnu drva na nj, i svezavši sina svojega metnu ga na žrtvenik vrh drva. A kad dođoše na mjesto koje mu Bog kaza, označava stanje u to vreme prema opažanju Gospodovog Ljudskog Božanskog: i metnu drva na nj, označava pravednost koja je bila pridodata: i svezavši sina svojega, označava stanje Božanskog Racionalnog, koje je trebalo da prođe, u pogledu istine, poslednji stepen iskušenja: i metnu ga na žrtvenik svrh drva, označava Ljudsklo Božansko kojemu pripada pravednost (pravda).*

2810. *Kad dođoše na mjesto koje mu Bog kaza*: da ovo označava stanje u to vreme prema opažanju od Božanske istine, vidi se iz značenja mesta, koje označava stanje, o čemu vidi br. 2786; i iz značenja kazati (reći) u istorijskim delovima Reči, gde označava opaziti, o čemu vidi mnoge pethodne odlomke; u ovome odlomku, *Bog kaza* označava opaziti od Božanske istine, jer se kaže *Bog*, a ne *Jehova*, vidi br. 2586,2807.

2811. *Avram načini ondje žrtvenik (oltar):* da ovo označava pripremanje Gospodovog Ljudskog Božanskog, vidi se iz značenja oltara (žrtvenika), i (značenja) načiniti oltar. Oltari označavaju svo bogoštovanje u opšte, jer su oni bili prve stvari u bogoštovanju Reprezentativne Crkve, vidi br. 921; i pošto su označavali svo bogoštovanje u opšte, oni su označavali Gospodovo Božansko Ljudsko, jer Gospodovo Božansko Ljudsko je svo bogoštovanje i sav nauk, do toga stepena da je to bogoštovanje samo i nauk sam, kao što je očito iz Svete Večere, koja je zamenila oltare, ili žrtve paljenice i žrtve, vidi br. 2165,2187,2343,2359; Sveta Večera je prva stvar spoljašnjeg bogoštovanja, jer se tu daje Gospodovo Božansko Ljudsko. Otuda se može videti bez objašnjenja da načiniti oltar označava pripremiti Gospodovo Božansko Ljudsko. Poslednja priprema Gospodovog Ljudskog Božanskog je predmet o kome se govori u ovome stihu, i ta je priprema opisana Avramovim stavljanjem drva, vezivanjem Izaka, i stavljanjen Izaka na drva.

2812. *I metnu drva na nj:* da ovo označava opravdanje koje je bilo pridodato, vidi se iz značenja drva za žrtvu paljenicu, koja označava zaslugu za opravdanje, vidi br. 784,2798; i iz značenja metnuti drva na oltar, što označava to pridodati Ljudskom Božanskom; zasluga za opravdanje se pridodaje kada je prisutna, i kada postoji poverenje od istine da ona pripada Njemu. (prim.prev. Opravdanje znači oslobađanje od naslednog zla, koje je omogućio Gospod savladavši sve paklove iz kojih dolazi zao uticaj, i obezbedivši čoveku slobodu izbora između dobra i zla).

2813. *I svezavši Izaka sina svojega:* da ovo označava stanje Božanskog Racionalnog, koje je trebalo da prođe u pogledu istine poslednje stepene iskušenja, može se videti iz značenja svezati, a i iz značenja *Izaka sina svojega*. Da svezati znači dovesti do poslenjih stepeni iskušenja, vidi se iz toga što je onaj koji je u iskušenju, svezan ili okovan; *Izak sin* označava Gospodovo Božansko Racionalno, u ovom slučaju u pogledu istine, vidi gore br. 2802, 2803. Svako pravo Racionalno sastavljeno je od dobra i istine. Gospodovo Božansko

Racionalno u pogledu dobra nije moglo patiti, ili prolaziti kroz iskušenja, jer nijedan genij ili duh ne može da se primakne dobru Božanskom: ono je iznad svakog pokušaja iskušenja, ali je Božanska istina, kada je svezana, ta koja se mogla iskušavati, jer ima obmana i laži koje mogu da je oslabe, i da je na taj način iskušavaju. Jer neka se ideja može stvariti o istini Božanskoj, ali ne o dobru Božanskom, osim kod onih koji su stekli opažanje, i koji su nebeski anđeli. To je bila istina Božanska koja nije bila priznata kada je Gospod došao u svet, pa je dakle kroz istinu Božansku Gospod prolazio i podnosio iskušenja. Gospodova Istina Božanska je ono što se naziva Sin čovječiji, a dobro Božansko je ono što se naziva Sin Božiji; o Sinu čovečjem Gospod često kaže da treba da strada, ali nikad Sin Božiji. Da On to kaže za Sina čovečjega ili istinu Božansku, vidi se iz ovih reči kod Mateje: Evo idemo u Jerusalim i sin čovječiji biće predan glavarima svećeničkim i književnicima; osudiće ga na smrt. I predaće ga neznabošcima da mu se rugaju i da ga biju i ra zapnu, i treći dan ustaće (XX.18,19). Opet: Evo se približi čas, i *sin čovječiji* predaj se u ruke grješnika (XXVI.45). Kod Marka: I počeh učiti, da *sinu* čovečjem treba mnogo postradati, i da će ga okriviti starješine i glavari svećenički i književnici (VIII.31). Opet: Ali sin čovječiji treba da postrada i da se ponizi, kao što je pisao. I ovo kažem da će se sin čovječiji predati u ruke ljudske, i ubiće ga, i pošto ga ubiju, ustaće treći dan (IX.12,31). Opet: Evo idemo u Jerusalim i Sin čovječiji biće predan glavarima svećeničkim i književnicima, i oni će ga na smrt osuditi, i predaće ga neznabošcima, i oni će mu se rugati, i pljuvaće ga, i ubiće ga, ali će treći dan ustati ponovo (X.33,34). Opet: Čas je došao, i *Sin čovječiji* se predaje u ruke grješnika (XIV.41). Kod Luke: *Sin čovječiji* treba da postrada, i da ga odbace glavari i svećenici i književnicima i biće ubijen, i treći će dan ustati (IX.22,44). Opet: Evo idemo gore u Jerusalim, i sve će se svršiti što su proroci pisali za *Sina čovječijeg*. Jer će ga predati neznabošcima, i narugaće mu se, i ružiće ga, i popljuvaće ga, i biće ga, i ubiće ga; i treći dan ustaće (XVIII.31,33). Opet: Opomenite se kako vam kaza kad bješe još u Galileji, govoreći da Sin čovječiji treba da se preda u ruke ljudi grješnika i da se razapne i treći dan da ustane (XXIV.6,7). U ovim se odlomcima pod Sinom čovječijim podrazumeva Gospod kao istina Božanska, ili kao Reč u unutrašnjem smislu, koju će odbaciti glavari svećenički i književnici, da će biti nedostojno vređan, bičevan, odbačen, i razapet, kao što se može jasno videti iz toga što su Jevreji

pripisivali sve u opše i posebno sebi prema slovu pisma, i nisu bili voljni da znaju bilo šta o duhovnom smislu Reči, i o nebeskom carstvu, verujući da će Mesija doći i uzdići njihovo carstvo iznad svih carstava na zemlji, kao što to veruju i danas. Otuda je jasno da je istina Božanska bila odbačena, vređana, bičevana, i razapeta od njih; da li kažeš istina Božanska ili kažeš Gospod kao istina Božanska, isto je, jer je Gospod istina sama, kao što je On i Reč sama, vidi br. 2011,2016,2533. Gospodovo ustajanje na treći dan uključuje i to što će istina Božanska, ili Reč u pogledu unutrašnjemžg smisla, kao što ju je razumela Drevna crkva, da će biti podignuta na svršetku vremena, koje je tako isto treći dan (vidi br. 1825,2788); stoga se kaže da će se Sin čovječiji, to jest, istina Božanska, tada pokazati (Mat. XXIV.30,37,39,44; Marko XIII.26; Luka XVII.22,24-26,30; XXI.27,36). Da je Sin čovječiji Gospod u pogledu istine Božanske, jasno je iz odlomaka gore navedenih, a i iz sledećih: - kod Mateja: Onaj koji sije dobro sjeme je *Sin čovječiji*, a polje je svijet; na kraju vremena *Sin čovječiji* poslaće svoje anđele, i sabraće iz carstva njegova sve sablazni (XIII.37,38,40,41); gde dobro seme označava istinu, svet označava ljude, onaj koji seje je *Sin čovečiji*, stvari koje sablažnjavaju su obmane. Kod Jovana: Narod mu odgovori: mi čusmo iz zakona da će Hrisos ostati va vijek; Ko je taj *sin čovječiji*? A Isus im reče: još je malo vremena vidjelo s vama; hodite dok vidjelo imate da vas tama ne obuzme. Dok vidjelo imate, vjerujte vidjelu XII.34-36); gde, kad su pitali ko je Sin čovječiki, Isus odgovara o vidjelu (svetlu), koje je istina, i uči da je On Sam, svetlo, koje je istina,u koju treba da veruju; o svetlu koje je od Gospoda, i koje je Božanska istina, vidi r. 1053, 1521,1529-1531, 1619-1632. Ali da Sin Božiji, ili Gospod u pogledu dobra u Ljudskom Božanskom, nije mogao biti iskušavan, kao što je gore rečeno, jasno je iz Gospodovog odgovora kušaču kod Jevanđelista: Ako si Sin Božiji, skoči odavde dolje; jer u pismu stoji da će anđeli njegovi zapovijediti za tebe da te čuvaju i uzeće te na ruke da gdje ne zapneš za kamen nogom svojom. I odgovarajući Isus reče mu: kazano je: ne kušaj Gospoda Boga svojega (Mat. IV.6,7; Luka IV.9-12).

2814. I metnu ga na oltar (žrtenik) svrh drva: Da ovo označava Ljudsko Božansko kojemu pripada opravdanje (pravda), vidi se iz značenja oltara, koji znači

Gospodovo Božansko Ljudsko, o kojemu vidi gore, br. 2811; i iz značenja drva za žrtve paljenice, koje znače zaslugu za opavdanje, o čemu vidi br.2784,2798,2812. Istina Božanska, u Gospodovom Ljudskom Božanskom, koja je podnela iskušenja, a o čemu je većbilo govora, jer to je iznad svakog iskušenja; ali se iskušava racionalna istina, kao ona koju imaju anđeli, koja se sastoji od izgleda istine, a što se naziva Sinom čovječijim, ali pre nego li se proslavio. Ali Božanska istina u Gospodovom proslavljenom Božanskom Ljudskom je iznad izgleda, i ne može nikad da se razume, ili da se dublje shvati, od čoveka ili čak i od anđela, pa stoga ne može da se iskušava. Ona se pokazuje u nebu kao svetlo koje dolazi od Gospoda. Ova Božanska istina, ili Sin čovečiji proslavljeni, o Njoj se ovako kaže kod Jovana: Isus reče: sad se proslavi Sin čovječiji, i Bog se proslavi u njemu. Ako se Bog proslavi u njemu, i Bog će njega proslaviti u sebi, i odmah će ga proslaviti (XIII.31,32). Da bi se imala jasna ideja o ovoj vrlo dubokoj tajni, (trba reći) da se istina kod Gospoda, koja se mogla kušati, i koja je podneča iskušenja, može nazvati *istina Božanska u Gospodovom Ljudskom Božanskom, a istina koja se nije mogla iskušavati, jer je bila proslavljena, može se nazvati Božanska istina u Gospodovom Božanskom Ljudskom;* ova se razlika pokazivala na raznim mestinma na prethodnim stranicama.

2815. Stih 10. *I Avram uzmahnu rukom svojom i uze nož da zakolje sina svojega. I Avram uzmahnu rukom svojom, označava iskušenje u najvećoj sili: i uze nož, označava u pogledu istine: da zakolje sina svojega, označava da je umrlo sve što je bilo samo ljudsko.*

2816. *I Avram uzmahnu rukom svojom: da ovo označava iskušenje u najvećoj sili, vidi se iz niza stvari; jer se ovde radi o Gospodovim najvećim i najdubljim iskušenjima. U prethodnim stihovima, radilo se o pripremama Ljudskog Božanskog, da ih dopusti i izdrži; u ovom stihu govori se o činu, koji je izražen u smislu slova Avramovim podizanjem ruke; rukom se označava sila (moć), vidi br. 878; u ovom slučaju, ona označava najveći stepen sile, jer samo je još nedostajalo delo. Prema unutrašnjem smislu, Gospodovo Božansko uvelo je*

Ljudsko u najteža iskušenja, jer se pod Avramom misli na Gospoda u pogledu Božanskog; i to sve do poslednjeg stepena moći. Istina u ovome je da je Gospod dopusio da bude iskušavan, kako bi (iz Ljudskog) izagnao sve ono što je bilo samo ljudsko, tako da je na kraju ostalo samo ono što je Božansko. Da je Gospod dopustio da bude iskušavan, vidi se iz Gospodovih reči kod Mateje: Od tada poče Isus kazivati učenicima svojijem da njemu valja ići u Jerusalem, i mnogo postradati, i da će ga ubiti, i treći dan da će ustati. I uzevši ga Petar poče ga odvrćati govoreći: Bože sačuaj! To ne će biti od tebe. A on se obrnuvši reče Petru: *idi od mene sotonu; ti si mi sablazan; jer ne misliš što je Božije nego čovječije (XVI.21-23)*; a još jasnije iz ovih reči kod Jovana: Niko je (dušu) ne otima od mene, nego je ja sam od sebe polažem. Vlast imam položiti je, i vlast imam uzeti je opet. Ovu sam zapovijest primio od oca svojega (X.18). I kod Luke: Nije li trebalo da Hristos postrada, da bi ušao u Slavu svoju? (XXIV.26).

2817. *I uze nož*: da ovo označava u pogledu istine, vidi se iz značenja noža, koji prestavlja istinu vere, vidi br. 2799; i da je Gospodovo iskušavanje bilo u pogledu istine Božanske, može se videti u br. 2813,2814.

2818. *Da zakolje sina svojega*: da ovo označava sve dok nije sve što je čisto ljudsko umrlo, može se videti iz unutrašnjeg smisla ovih reči, jer one označavaju Gospodova najveća i najdublja iskušenja, od kojih je poslednje bilo na krstu (križu), gde je očito da je umrlo sve ono što je bilo čisto ljudsko. Ovo nije moglo biti pretstaljeno Avramovim sinom, ili Izakom, jer je žrtvovanje sina bila gadost, ali je bilo pretstavljeno, koliko se to moglom, pokušajem (žrtvovanja); ali do čina nije došlo. Otuda se vidi da je ovim rečima, da je Avram uzeo nož da bi zaklao sina, da je njima označeno da je iskušenje išlo sve dotle dok sve što je samo ljudsko nije umrlo. Da se znalo od pradrevnih vremena da je Gospod trebao da dođe na svet, i da pretrpi smrt, može se savršeno videti iz toga što je bio raširen običaj kod nezbabožaca da žrtvuju svoju decu, verujući da tako ispaštaju i da se tako otkupljuju pred Bogom; ovaj odvratni običaj nisu mogli smatrati svojim najvažnijim religijskim činom da nisu od Dervnih naučili da će Sin Božiji doći,

Koji, kao što su to oni verovali, će biti žrtvovan. Sinovi Jakovljeni su naginjali ovoj gadosti, a tako isto i Avram, jer niko nije kušan osim preko onoga čemu naginje; da su sinovi Jakovljevi bili tome skloni, vidi se iz Proroka; ali da ne bi srušli u tu gadost, bilo je dopušteno ustanoviti žrtve paljenice i žrtve, vidi br. 922,1128,1241,1343,2180.

2819. U pogledu Gospodovih iskušenja u opštem (smislu), treba reći da su bila i spoljašnja i unutrašnja; i što su bila više unutrašnja, to su bila teža; najdublja su opisana kod Mat. XXVI.37-39,42,44; XXVI.46; Marka XIV.33-36; XV.34; Luke XXII.42-44 XXVII.46; Marka XIV.33-36; XV.34; Luke XXII.42-44. Ali pogledaj što se kaže gore o Gospodovim iskušenjima, naime, da se Gospod prvo borio od dobara i istina (iz istina) koje su izgledale kao dobra i istine, br. 1661. Da se borio protivu zala ljubavi prema sebi i svetu, od(iz) Ljubavi Božanske prema celoj ljudskoj rasi, br. 1690,1691,1789,1812,1813,1820. Da se On jedini borio od Ljubavi Božanske, br. 1812,1813. Da su se svi paklovi borili protivu Gospodove ljubavi, koja je bila usmerena prema celoj ljudskoj rasi, br. 1820. Da je Gospod izdržao najveća od svih iskušenja, br. 1663,1668,1787. Da je Gospod kroz iskušenja i pobede od Svoje vlasite moći postao pravednost, br. 1813,2025. Da je sjedinjenje Ljudske Suštine sa Božanskom Suštinom Gospod izveo kroz iskušenja i pobede, br. 1737,1813,1921,2025,2026. Vidi i što je gore rečeno o iskušenjima u opšte, br. 59,63,227,847. Da je iskušenje borba za moć, da li će vladati dobro ili zlo, istina ili obmana, br. 1923. Da kod iskušenja ima gneva i mnogo osećanja, br. 1917. Da ima nebeskih, duhovnih i prirodnih iskušenja, br. 847. Da kod iskušenja zli geniji i duhovi napadaju one stvari koje čovek voli, i koje pripadaju njegovom životu, br. 847,1820. Šta sepotiže iskušenjima, br. 1692,1717,1740. Da iskušenje ima za cilj, da se potčine telesne stvari, br. 857. Da su preko iskušenja zla i obmane kod čoveka koji se preporađa, pokoravaju ali ne i ukidaju, br. 868. Da je istina prva u borbi, br. 1685. Da se čovek bori od dobara i istina, koje je usvojio od saznanja, iako, u sebi, to nisu ni dobra ni istine, br. 1661. Da zli duhovi i geniji potstrekuju obmane i zla u čoveku, i da su iskušenja otuda, br. 741,751,761. Da kada je čovek u iskušenju, da misli da je Gospod odsutan, dok u stvari On je više prisutan, br. 840. Da čovek od samog sebe ne

može da izdrži iskušenja, jer su to borbe protivu svih paklova, br. 1692. Da se sam Gospod bori u čoveku, br. 1661,1692,. Da se preko iskušenja zli geniji i duhovi lišavaju moći da čine zlo i udahnjuju obmanu kod čoveka, br. 1695. 1717. Da se iskušavaju oni ljudi koji imaju savest, i da su još oštija kod onih koji imaju opažanje, r. 1668. Da se u naše dane malo ko iskušava, ali se oseća strah (zebja), a što nije isto što i iskušenje, i što ima drugo poreklo, br. 762. Da ljudi koji su duhovno mrtvi ne mogu da podnesu borbe u iskušenjima, br. 270. Da su sva iskušenja popraćena očajanjem u pogledu kraja, br. 1787,1820. Da posle iskušenja dolazi do kolebanja (lebdenja ili fluktuacije), br. 848,857. Da dobri uče kroz iskušenja da su oni samo zlo, i da je sve od milosti, br. 2334. Da se preko iskušenja dobra dublje spajaju s istinama, br. 2272. Da se ljudi ne spasavaju preko iskušenja ako u njima podlegnu, ili ako misle da kroz njih stiču zaslugu, br. 2273. Da u svakom iskušenju postoji sloboda, i to veća sloboda nego kad nema iskušenja. br. 1937.

2820. Stih 11. *Ali anđeo Jehovin viknu s neba, i reče: Avrame! Avrame! A on reče: evo me. I anđeo Jehovin viknu s neba, označava utehu od Božanskog samog u to vreme; i reče, Avrame, Avrame; a on reče, evo me, označava opažanje utehe u Božanskom dobru Racionalnog posle iskušenja.*

2821. *Ali anđeo Jehovin viknu s neba: da ovo označava utehu od Božanskog Samog u to vreme, može se videti iz značenja viknuti (zovnuti) s neba, što označava tešenje, što je jasno i iz onoga što prethodi i što sledi; i iz značenja anđela Jehovinog. Anđelima, ma koje da im je ime u Reči, označava se nešto u Gospodu, a šta je to, vidi se iz nizova, vidi br. 1925. Isto tako čitamo o Gospodu, kad je podnosio najteža iskušenja u Getsemanskom vrtu, da mu se tamo pokazao jedan anđeo iz neba tešeći Ga (Luka XXII.43); gde se pod anđelom iz neba, u unutrašnjm smilsu, misli na Božansko koje je bilo u Njemu.*

2822 . A on reče: Avrame, Avrame; a on reče: evo me: da ovo označava opažanje utehe u Božanskom dobru Racionalnog posle iskušenja, može se videti iz značenja reči u istorijskim delovima Reči, gde znači opaziti, o čemu se gore puno govorilo; da u ovom slučaju to označava opažanje u Božanskom dobru Racionalnog, je iz razloga što se Avramom označava Božansko dobro Racionalnog (koje pripada Racionalnom), ili Gospodovog Ljudskog (koje pripada Gospodovom Ljudskom). Šta je označeno opažanjem u Božanskom dobru Racionalnog ne može se objasniti da bi se sasvim razumelo, jer pre no se to objasni, treba oblikovati ideju Gospodovog Božanskog Ljudskog prema stanjima o mnogim stvarima; a ako se ova ideja prvo ne oblikuje, sve što je s tim povezano palo u prazne ili mrče ideje, koje bi ili izokrenule istine, ili bi ih dovelo u dodir s nepodobnim stvarima. Predmet o kome se ovde govori je Gospodovo prvo stanje posle iskušenja, a to je uteha, pa se stoga više ne koristi ime Bog nego Jehova; jer se ime Bog koristi kada se radi o istini, od koje se vodi borba, ali ime Jehova se koristi kada se radi o dobru, od kojega dolazi uteha, vidi br. 2769; sva se uteha posle iskušenja uliva u dobro, jer od dobra dolazi svaka radost, od dobra prelazi u istinu; ovde se stoga Avramom označava Božansko dobro koje pripada Racionalnom, kao što je to označeno na mnogo drugih mesta, kao kada se Jehova pominje u istom stihu.

2823. Stih 12. A anđeo reče: ne diži ruke svoje na dijete, i ne čini mu ništa, jer sada poznah da se bojiš Boga, kad nijesi požalio sina svojega, jedinca svojega, mene radi. A Anđeo reče: ne diži ruke svoje na dijete, označava da on ne treba da dozvoli da iskušenje ide dalje u istinu Božansku koja pripada Racionalnom: *i ne čini mu ništa*, označava oslobađanje: *jer sada poznah da se bojiš Boga*, označava slavu od ljubavi Božanske: *i da nisi požalio sina svog, jedinca svojega, mene radi*, označava sjedinjavanje Ljudskog sa Božanskim preko poslednjeg stepena iskušenja.

2824. I reče: ne diži ruke svoje na dijete: da ovo označava da ne treba da dopusti da iskušenje ide dalje u istinu Božansku, koja je pripadala Racionalnom, vidi se iz

značenja *dizati ruku*, što znači iskušavati do krajnjih granica, o čemu vidi gore, br. 2816; i iz značenja *deteta*, ili Isaka, koji označava Racionalno u pogledu istine Božanske, u kojoj su bila dopuštena iskušenja, vidi br. 2803,2813,2814,2817.

2825. *I ne čini mu ništa*: da ovo označava oslobađanje, može se videti bez objašnjavanja; jer kad se reklo da mu se ništa ne učini, to znači da delo treba da se zaustavi, i da se dete oslobodi.

2826. *Jer sada poznah da se bojiš Boga*: da ovo označava slavu od ljubavi Božanske, vidi se iz značenja znati, kada se odnosi na Gospodovo Božansko, što označava da treba da se sjedine, ili, što je isto, da se proslave, jer se bilo sjedinilo sa Ljudskim Božanskim kroz iskušenja, vidi br. 1737,1813; i iz značenja *bojati se Boga*, koje označava u ovome odlomku ljubav Božansku; a pošto se ovo odnosi na Gospodovo Božansko Racionalno u pogledu istine, to se ovde kaže da se *bojiš Boga*, jer kada se govori o istini, koristi se ime Bog, a kada o dobru, ime Jehova, vidi br. 2586,2769,2822; pomoću ljubavi Božanske Gospod je ujedinio Ljudsku Suštinu sa Božanskom Suštinom, i Božansku Suštinu sa Ljudskom Suštinom ili, što je isto, proslavio Se, vidi br. 1812,1813,2253. Šta je u Reči označeno sa *bojati se Boga*, može se videt iz mnogih odlomaka, ako se razumeju u unutrašnjem smislu. *Strah od Boga*, u Reči, označava bogoštovanje, koje može biti od straha, ili od dobra vere, ili od dobra ljubavi; bogoštovanje od straha je kada se radi o nekome koji nije nanovo rođen, od dobra vere kada se radi o onome koje je duhovno nanovao rođen, a bogoštovanje od dobra ljubavi kad se radi o nekome ko preko novog rođenja postaje nebeski čovek. I. *Da strah od Boga u opšte označava bogoštovanje*: - u Knjizi o Carevima: Sinovi Izrailjevi *bojahu se drugih bogova*, i hodiše po uredbama naroda (neznabožac), I narodi koji su bili poslani u Samariju, *nisu se bojali Jehove*, pa je stoga Jehova poslao lavove na njih; i jedan sveštenik, kojega su bili zarobili, dođe u Betel, i nauči ih *da se boje Jehove*. Jehova učini zavet sa sinovima Izrailjevim, i zapovedi im, *Nećete se bojati drugih bogova*, niti se njima klanjati, niti im služiti, i prinosisi im žrtve, *nego ćete se bojati Jehove*, i Njemu ćete se klanjati, i njemu žrtve prinosisi

(2 o Carevima XVII.7,8,24,25,32,33,35-37,41); gde strah jasno označava bogoštovanje. Kod Isaije: Što se ovaj narod približuje ustima svojim, i usnama svojim poštuje me, a srcem daleko stoji od mene, i *strah kojim me se boje* zapovijest je ljudska kojoj su naučeni (XXIX.13), gde strah od mene označava bogoštovanje u opšte, jer se kaže da je *taj strah zapovest ljudska*. Kod Luke: Bio u gradu sudija *koji se ne bojaše Boga*, niti se ljudi stidijaše (XVIII.2); gde *ne bojati se Boga* znači ne klanjati se Bogu. II. *A strah od Boga označava bogoštovanje od straha*, kada se radi o čoveku koji se nije nanovo rodio, vidi se iz ovih odlomaka:- kod Mojsija: Kad je proglašavao zakon sa Gore Sinajske, narod reče Mojsiju, govori nam ti, i slušaćemo, i neka nam ne govori Bog, da ne pomremo. I Mojsije reče narodu: *ne bojte se*, jer Bog dođe da vas iskuša i da vam pred očima bude strah njegov da ne biste griješili (Izlazak XX.19,20). Opet: pa sada što da pomremo, jer će nas spaliti onaj oganj veliki ako jošte čujemo glas Jehove Boga svojega, pomrijećemo. Idi ti, i slušaj što će kazati Jehova Bog naš, pa onda i kaži nama, mi ćemo slušati i tvoriti. O, kad bi bilo srce svagda kao onda kad me se boje i drže sve zapovijesti moje svagda, da bi dobro bilo njima i sinovim njihovijem do vijeka! (Zak. Ponovljeni V.25,27,29). U ovim odlomcima, strah od Boga da ne bi griješili, i da se se u *srcu boje*, i drže moje zapovijesti, označavaju bogoštovanje od straha, jer su oni bili takvi ljudi; jer oni koji su u vanjskom bogoštovanju, bez unutrašnjeg, vode se strahom da bi živeli po zakonu, ali oni nisu u unutrašnjem bogoštovanju, ili u svetom strahu, sve dok nisu u dobru života, i dok ne znaju šta je unutrašnje (bogoštovanje), i to veruju. Opet: Ako ne uzdržiš i neustvoriš sve riječi ovoga zakona, koje su napisane u ovoj knjizi, *ne bojeći se slavnog i strašnog imena Jehove Boga svojega*, pustiće Jehova na tebe i na sjeme tvoje zla čudesna, velika i duga, bolesti ljute i duge. Pustiće na tebe sve pomore Egipatske od *kojih si se bojao*, i prilijepiće se za tebe (Zak. Ponovljeni XXVIII.58-60); i ovde *strah od slavnog i strašnog imena Jehove Boga* označava bogoštovanje od straha, da bi udahnuo strah u narod ovakvoga karaktera, strah od kletvi koje se pripisuju Jehovi, vidi br. 592,2335,2395,2447. Kod Jeremije: Tvoja će te zloća pokarati i tvoje će te odmetanje prekoriti. Poznaj dakle i vidi da je zlo i gorko što si ostavio Jehovu Boga svojega i što *nema straha mojega u tebi* (II.19). Kod Luke: Ali vam kažem. *Ne bojte se* od onijeh koji ubijaju tijelo i po tom ne mogu ništa više učiniti. *Nego se bojte onoga* koji ima vlast da pošto ubije baci

te u pakao; da, kažem vam, onoga se bojte (XII.4,5; Mat. X.28): u ovim odlomcima pod strahom od Boga misli se na bogoštovanje od nekog straha, jer ih je strah nagnao da se pokoravaju, kao što je rečeno. III. *Da strah od Boga ili Jehove označava bogoštovanje od dobra vere, gde se radi o onome koji je duhovno preporođen*: - kod Mojsija: Car neka prepíše sebi u knjigu ovaj zakon od svećenika Levija; i neka ga drži kod sebe i neka ga čita dok je god živ, da se uči bojati se Jehove Boga svojega, držeći sve riječi ovoga zakona i sve uredbe, i da ih tvori (Zak. Pon. XVII.18,19): car u unutrašnjem smislu označava istinu vere, jer carstvo pretstavlja Gospodovo duhovno carstvo (vidi br. 1672,1728,2015,2069); otuda strah od Jehove Boga označava bogoštovanje od istine vere, koje, pošto je neodvojivo od dobra ljubavi ka bližnjem, opisuje se tako što se kaže da se moraju držati (tvoriti) reči zakona, i uredbe. Kod Samuila: Eto, Jehova je postavio cara nad vama. Ako se uzbojite Jehove, i njemu uzaslužie, i uzaslušate glas njegov, i ne usprotivite se zapovijesti Jehovinoj, tada ćete i vi i car koji caruje nad vama ići za Jehovom Bogom svojim (2 Samuilova XII.13,14); i ovde u unutrašnjem smislu strah od Jehove označava bogoštovanje od dobra i istine vere, kao gore, jer je predmet o kome se radi, car ili carstvo. Kod Jošue: za to *sada bojte se Jehove i služite mu* vjerno i istinito; i povrzite bogove kojima su služili oci vaši s onu stranu rijeke u Egiptu, pa služite Jehovu (XXIV.14); gde strah od Jehove označava bogoštovanje od dobra i istine, koji pripadaju duhovnom čoveku, jer se poštenje odnosi na dobro vere (vidi br. 612) i istine (veritas) od istinitog (verum) u veri. Kod Jeremije: I biće mi narod, i ja ću im biti Bog. I daću im jedno srce i jedan put da bi me se bojali vazda na dobro svoje i sinova svojih. I učiniću s njima zavet da se ne ću odvratiti čineći im dobro, i *daću im strah svoj u srce* da ne otstupe od mene (XXXII.38-40): da *bojati se Boga* ovde označava bogoštovanje od dobra i istine vere, može se videti iz nizova, a i iz toga da se pominju narod i Bog; da se ovaj izraz odnosi na one koji su u istini vere, vidi br. 1259,260; ime Bog se koristi kada se radi o istini, vidi br. 2586,2769,2807. Kod Isaije: Za to će te slaviti narod silan, grad strašnijh naroda *bojaće te se* (XXV.3); gde *strah od Boga* označava bogoštovanje od duhovne istine, jer se govori o narodu i o gradu; grad označava istinu nauka, vidi br. 402,2268,449,451. Kod Davida: Koji se čovjek boji Boga? On će mu pokazati koji put da izabere (XXV.12); gde se kaže da onaj koji se boji Jehove, da je to onaj

koji mu se klanja; da se ovo kaže za duhovnoga čoveka, jasno je iz toga što se kaže: on će mu pokazati koji put da izabere; put označava istinu, vidi br. 627,2333. Opet: Blago onim koji se boje Jehove, koji hodaju Njegovim putevima (Psalam CXXVIII.1); gde je značenje slično. Opet: Oni *koji ga se boje*, ti će ga slaviti. Sve sjeme Jakovljevo slaviće ga, i sve sjeme Izrailjevo stajaće *u strahu pred Njim* (Psalam XXII.23); gde stajati u strahu (poštovati) označava bogoštovanje od istine vere, jer seme Izrailjevo označava duhovno crkve, ili dobro i istinu vere, vidi br. 1025,1447,1610. Kod Mojsija: Sada dakle, Izrailje, šta ište od tebe Jehova Bog tvoj, *osim da se bojiš Jehove Boga svoga*, da hodiš po svim putovima njegovijem i da ga ljubiš i služiš Jehovi Bogu svojemu iz svega srca svojega i iz sve duše svoje (Zak. Pon. X.12,13); u ovome se odlomku opisuje šta se misli pod *bojati se Boga* u slučaju duhovnog čoveka, koji je Izrailj, naime, da to znači hoditi putovima Jehovinim, ljubiti Ga, služiti Mu, i izvršavatio Njegove zapovesti i uredbe. Kod Jovana: Vidjeh anđela koji leti posred neba, koji imaše vječno jevađelje da objavi onijema koji žive na zemlji. I govoraše velikim glasom. *Bojte se Boga*, i podajte mu slavu, jer je došao čas suda Njegovog (Otkr. XIV.6,7); i u ovome odlomku, *strah od Boga* označava bogoštovanje od dobra i istine vere. Kod Luke: Isus reče uzetome: tebi govorim: ustani i uzmi odar svoj, i idi kući svojoj. I svi se *uplašiše* i hvaljahu Boga, i *napunivši se straha* govorahu: čuda se nagledasmo danas (V.24,26); gde *strah* označava *sveti strah*, kao kod onih koji se preko istina vere uvode u dobro ljubavi. IV. *Da bojati se Boga ili Jehove označava bogoštovanje od dobra ljubavi, kada se radi o preporodu nebeskog čoveka*, vidi se iz ovih odlomaka: - kod Malahije: Zavjet moj za život i mir bješe s Levijem, i dadoh mu to za strah, *jer me se bojaše* i imena mojega *strašaše*. Zakon istiniti bješe u ustima njegovijem; u miru i pravo ide sa mnom i mnoge odvratili od bezakonja (II.5,6); govoreći o Gospodu, koji je ovde Levi u unutrašnjem smislu; Levi označava sveštenstvo, a isto tako i ljubav; strah u ovome odlomku označava istinu od toga dobra, mir i pravda označava i jedno i drugo. Kod Isaije: Ali će izaći šibljika iz stabla Jesejeva, i izdanak iz korijena njegova izniknuće. I na njemu će počivati duh Jehovin, duh mudrosti i razuma, duh savjeta i sile, duh znanja i straha Jehovinoga (XI.1-3), govoreći o o Gospodu: duh znanja i duh straha Jehovinog označavaju Božansku ljubav od istine; a strah Njegov označava Božansku ljubav od dobra. Kod Davida: Uredbe Jehovine su

pravedne, uredbe Jehovine su čiste, otvaraju vid, a strah Jehovin je čist, traje u vijeke; sudovi Jehovini su istina, sasvim pravedni (Psalam XIX.8,9); gde strah Jehovin je čist, označava ljubav, a sud Jehovin je istina, označava veru; da se pravdom opisuje dobro koje doalazi od ljubavi, i da sudovi opisuju istinu koja je od vere, može se videti br. 2235; za njih se kaže da su sasvim pravedni, kad istina postane dobro, ili kad vera postane ljubav ka bližnjemu. Opet: Gle, oko je Jehovino na onima *koji ga se boje*, i na onima koji čekaju milost njegovu (Psalam XXXIII.18), i na drugome mestu, Jehova ne mari za silu konjsku, niti su mu mili kraci čovječiji. Mili su Jehovi oni *koji ga se boje*, koji se uzdaju u milost njegovu (Psalam CXLVII.10,11); sila konjska označava čovekovu vlastitu moć da misli šta je istinito; konji označavaju intelektualno, vidi br. 2760-2762; kraci (noge) čovekove označavaju čovekovu vlastitu moć da čini doru; oni *koji se boje Jehove* označavaju one koji Mu se klanjaju od ljubavi prema istini; a oni koji čekaju njegovu milost označavaju one koji koji mu se klanjaju od ljubavi prema dobru. Gde se govori o dobru kod Proroka, govori se i o istini, a gde se govori o istini, govori se i o dobru, zato što postoji brak dobra i istine u svakoj pojedinosti, vidi br. 683,793,801,2516,2712,2713. Opet: Jehova blagosilja dom Izrailjev, blagosilja dom Aronov; *blagosilja one koji se boje Jehove*, male i velike (Psalam CXV.12,13); gde se onima koji se boje Jehove označavaju oni koji Mu se klanjaju od dobra vere, koja je *dom Izrailjev*, i od dobra ljubavi, koje se *dom Aronov*; oba se pominju zbog nebeskog braka u svakoj pojedinosti Reči, kao što je gore rečeno. Kod Isaije: i tvrđa (tvrđava) vremena tvojega, sila spasenja tvojega biće mudrost i znanje; *strah Jehovin biće blago tvoje* (XXIII.6); gde mudrost i znanje označavaju dobro vere spojeno s istinom, a *strah Jehovin* označava dobro ljubavi. Kod istoga Proroka: Ko je između vas koji se *boji Jehove* i koji sluša slas sluge njegovog? (I.10); gde onaj *koji se boji Jehove* oznčava onoga koji Mu se klanja od ljubavi, a koji sluša glas sluge Njegovog, je onaj koji Mu se klanja od vere; kada jedno dolazi od drugoga, to je onda nebeski brak. Iz odlomaka koji su navedeni iz Reči, može se videti da *strah od Boga označava bogošovanje* ili od sraa, ili od dobra vere, ili od dobra ljubavi; ali što je više straha u bogoštovanju, to je manje vere i još mane ljubavi; a u drugu ruku, što je više vere u bogoštovanju, a osobito više ljubavi, to je manje straha. Unutar svakoga bogoštovanja postoji i strah, ali je to strah koji izgleda drugačije i koji ima drugi

karakter, a to je *sveti strah*; sveti strah, međum, nije strah od pakla ili prokletstva, nego je to strah da se ne učini ništa ili ne misli ništa što je protivu Gospoda, i protivu bližnjega, pa tako i protivu dobra ljubavi i istine vere; to je odbojnost koja je granica dobru ljubavi i istini vere; i svetosti ljubavi s druge strane; i pošto se kaže, to nije strah od pakla i prokletstva kod onih koji su u dobru vere, a još manje kod onih koji su u dobru ljubavi, to jest, koji su u Gospodu. V. *Da strah ozačava nemati pouzdanja i nemati vere i ljubavi*, kao kod Isaije: Ovako veli Jehova, koji te je stvorio, Jakove, i koji te je sazdao, Izrailje: *ne boj se, jer te otkupih*, i pozvah te po imenu tvom; moj si (XLIII.1,5;XLIV.8).kod Luke: Kletvom kojom se zakleo Avramu ocu našem da će nam dati da se izbavimo iz ruku neprijatelja svojih, i da mu *služimo bez straha* u svetosti i u pravdi pred njim sve dok smo živi (I.73-75). Kod istoga Jevanđeliste: *Ne boj se, stado malo!* Jer bi volja oca da vam se dade carstvo (XII.32). Kod Marka: Isus reče starješini hrama: *Ne boj se, samo vjeruj* (V.36); Luka VIII.49,50). Opet: Isus reče: *što se tako bojite*, zar nemate vjere? (Mark IV.40) . Kod Luke: A u vas je i kosa na glavi izbrojana. *Ne bojte se dakle*; vi ste bolji od mnogo vrabaca (XII.7). U ovim odlomcima strah ozačava ne poverenje, ili nemati vere i ljubavi.

2827. *Kad nisi požalio sina svojega, jedinca svojega, mene radi*: da ovo označava jedinstvo Ljudskog sa Božanskim kroz najteže iskušenje, može se vide iz značenja sina, naime, Izaka, koji označava Božnsko Racionalno, o kome gore, ili Božansko Ljudsko, jer ovo (Ljudsko) počinje u Racionalnom, vidi br. 2106,2194; ovo se naziva jedincem, jer je ono bilo jedino-rođeni (vidi br. 2772); kao i iz značenja *nisi požalio Mene radi*, što označava činiti da dođe do sjedinjenja, naime, do sjedinjenja s Božanskim Samim. Da je ovo sjedinjavanje izvedeno preko poslednjeg stepena iskušenja, vidi se iz onoga što prethodi.

2828. Stih 13. *I Avram podigavši oči svoje pogleda; i gle, ovan ia njega zapleo se u česti rogovima; i otišavši Avram uze ovna i spali ga na žrtvu mjesto sina svjega. I Avram podigavši oči svoje pogleda, označava Gospodovu misao i opažanje od Božanskog: i, gle, ovan*, označava duhovno ljudske rase: zapleo se u

česti, označava zapetljan u reči-znanja: *rogovima svojim*, označava sa svom silom u pogledu istina vere: *i otišavši Avram uze ovna*, označava njihovo (ljudske rase) oslobađanje preko Gospodovog Božanskog Ljudskog: *i spali ga na žrtvu mjesto sina svojega*, označava njihovo posvećivanje i prihvatanje (adopcija ljudske rase).

2829. I Avram podigavši oči svoje pogleda: Da ovo označava Gospodovu misao i opažanje od Božanskog, može se videti u br. 2789, gde se nalaze iste reči. Misao i opažanje od Božanskog proteže se, kroz Božansko Proviđenje, na sve stvari u opšte i posebno, koje će se desiti u večnosti.

2830. I, gle, ovan: da ovo označava duhovno ljudske rase, vidi se iz značenja *ovna*, o kome će se sada govoriti. U crkvi je poznato da su žrtve paljenice i prinosi, u reprezentativnoj Jevrejskoj i Izrailjskoj Crkvi, predstavljale Gospodovo Božansko Ljudsko; ali jedno je označeno žrtvama paljenicama i žrtvama jaganjaca, drugo jarićima i kozama, opet drugo ovnovima, volovima, i teladima, kao i golubicama i golubićima, a drugo prinosima i nalivima. U opšte, ove žrtve su označavale Božanske nebeske stvari, Božanske duhovne stvari, i Božanske prirodne stvari, koje sve pripadaju Gospodu; i pošto označavaju nebeske, duhovne i prirodne stvari koje su od Njega u Njegovom carstvu, pa stoga i u svakome ko je u Gospodovom carstvu: što je jasno i iz Svete Večere, koja je zamenila žrtve paljenice i druge žrtve, a u kojoj hleb i vino označavaju Gospodovo Božansko Ljudsko, hleb Njegovo Božansko nebesko, a vino Njegovo Božansko Duhovno; stoga oni označavaju Njegovu ljubav prema celoj ljudskoj rasi, i ljubav ljudske rase prema Njemu, vidi br. 2343,2359. Otuda je jasno da žrtve paljenice i druge žrtve obuhvataju nebesko bogoštovanje od ljubavi ka Gospodu, i duhovno bogoštovanje od ljubavi ka bližnjemu, pa otuda i veru u Gospoda, vidi br. 922,923,1823,2180. Značenje onoga što je nebesko, i onoga što je duhovno, i šta je označeno onima koji su nebeski i onima koji su duhovni u Gospodovom carstvu, ili u Njegovoj crkvi, bilo je često pokazano gore, vidi br. 1155,1577,1824,2048,2088,2184,2227, 2669, 2708,2715. Da *ovan* označava

Gospodovo Božansko Duhovno, pa stoga ono što je duhovno u čoveku ili, što je isto, u onima u ljudskoj rasi koji su duhovni, može se videti iz žrtava paljenica i drugih žrtava, kao ovnova, kao kad su Avram i Izak bili posvećeni da izvedu tu službu, ili kada su bili uvedeni (u služenje?): Da treba da prinesu jednog *junca* za oprost greha čija krv treba da se poškropi po uglovima oltara, a ostatak u podnožje (oltara); kao i da treba zaklati jednog *ovna*, i njegovom krvlju poškropiti oko oltara, i da posle treba celog ovna spaliti na oltar kao *žrtvu paljenicu*: i da se krvlju drugoga ovna poškopi vrhzu Aronovog uha, i palac njegove ruke i veliki palac na nozi, i da se posle mora spaliti kao *žrtva paljenica* (Izlazak XXI. 1-35; Levitska VIII- 1 do kraja: IX-2 i sledeći stih); jasno je su svi ovi obredi bili sveti, a bili su sveti jer su predstavljali i označavali svete stvari; inače, klanje junca, škropljenje njegove krvi na kajeve oltara, i prosipanje ostatka na podnožje; pa zaklati ovna, i poškropiti njegovom krvlju uglove oltara, i posle ga spaliti; i poprskati krvlju ovna vrh Aronovoh uha, i palac na ruci i veliki palac na stopalu, i onda spaliti kao žrtvu paljenicu – sve ove stvari ne bi imale ništa sveto u sebi, i ne bi sadržavale ništa od bogoštovanja da nisu predstavljale svete stvari; ali šta svaka pojedina stvar predstavlja ne može niko znati osim preko unutrašnjeg smisla. Da junca (june) treba prineti kao otkup za greh označava Gospodovo Božansko Prirodno, i da *ovan* predstavlja Božansko Duhovno, i da *ovan* označava one u ljudskoj rasi koji su duhovni, može se videti iz značenja junca i *ovna* u Reči. Uvođenje (inauguracija) u sveštenstvo izvođeno je preko duhovnih stvari, jer se preko duhovnih stvari čovek uvodi u nebeske stvari ili, što je isto, preko istina vere on se uvodi u dobro ljubavi. Na sličan način, kad je Aron ulazio u svetinju (sveto mesto), on je morao prineti *junca* kao prinos za greh, a *ovna* za žrtvu paljenicu (Levitska XVI.2,3). Nazirej, kad bi se napunili dani njegovog nazirejstva, morao je da prinese zdravo muško jagnje od godine za žrtvu paljenicu za otkup za greh, i jedno zdravo žensko jagnje, i jednog zdravog *ovna* za žrtvu mirnu (Brojevi VI.13,14,16,17); razlog je bio to što su Nazireji predstavljali nebeskog čoveka, koji je prilika Gospodova, vidi br. 51,52,1013; nebeski čovek je takav da je on u nebeskoj ljubavi, to jest, u ljubavi ka Gospodu, a otuda i u nebeskoj istini, vidi br. 202,337,2069,2715,2718; stoga je Nazirej morao da žrtvuje jagnje i žensko jagnje, čime je označeno ono što je nebesko, a i da žrtvuje *ovna*, kojim je označeno ono što je duhovno. Na svetkovinama,

žrtvovani su junci, ovnovi, i jagnjad; tako na prvi dan presnih hlebova, dva junca, *jedan ovan*, i sedam jaganjaca, kao žrtve paljenice (Brojevi XXVIII.18-20). Na dan prvina (prvih plodova), dva junca, *jedan ovan*, sedam jaganjaca, sa darom, trebali su da se prinesu kao žrtve paljenice (Brojevi XXVIII.26-28) na mladi mesec, dva junca, *jedan ovan*, sedam jaganjaca, sa darom, da se prinesu kao žrtve paljenice (Brojevi XXVIII.11,12). Sedmog meseca prvog dana meseca, jedno june, *jedan ovan*, i sedam jaganjaca, a se prinesu zajedno s darom; na petnaesti dan sedmog meseca, trinaest junaca, dva ovna, i četrnaest jaganjaca, da se prinesu; i tako i u drugim prilikama, vidi Brojevi XXIX.1,2,12-14,17,18,20-24, 26-36. Junci i *ovnovi* su označavali duhovne stvari, a jaganjci nebeske stvari; trebalo ih je žrtvovati, i tako se uvodilo u duhovne stvari. Pošto su *ovnovi* označavali Božansko duhovno Gospodovoga Božanskog Ljudskog, a tako isto i duhovne stvari kod čoveka; stoga, kada se govori o Novom Hramu, i Novom Jersalimu, to jest, o Gospodovom duhovnom carstvu, kaže se kod Jezikilja, da treba, kad završe čišćenje oltara, da prinesu junca kao prinos za greh, a *ovna* za žrtvu paljenicu, i da za sedam dana treba svakoga dana da priprema *jarca* za greh, i *junca i ovna* (XLIII.23-25), a da knez toga dana pripremi junca kao prinos za greh za ceo narod, a na za sedam dana praznika sedam junaca i sedam *ovnova*, sa darom, za žrtvu paljenicu (XIV.22-24); a da na sabat treba da pripravi šest jaganjaca i *ovna* (XLVI.4,6). Novim Hramom i Novim Jerusalimom, u univerzalnom smislu, označeno je Gospodovo carstvo, vidi gore, br. 402,940, a posebno Nova Crkva, br. 2117; a da u Gospodovom carstvu nema žrtava paljenica i drugih žrtava, svakome je znano; otuda je jasno da se ovim stvarima označavaju nebeske stvari ljubavi, i duhovne stvari vere, jer ove pripadaju Gospodovom carstvu; pa su stoga ovde slične stvari označene juncima, *ovnovima*, i jaganjcima. Da junci i *ovnovi* označavaju duhovne stvari, jasno je iz pojedinosti koje se opisuju u njihovom unutrašnjem smislu, i uopšte iz toga da Novi Hram i Novi Jerusalim označavaju Gospodovo duhovno carstvo, a Sion nebesko carstvo. Da *ovan* označava ono što je duhovno ili, što je isto, one koji su duhovni, jasno je i kod Danila, gde piše da je video *ovna* koji stoji kod reke, koji ima dva roga; i posle mlado od koze (*capra*), koji je oborilo *ovna*, polomio njegove rogove, i zgazilo ih nogama (VIII.3,4 i sledeći stihovi); gde se *ovnom* označava duhovna crkva, a mladim od koze, oni koji su u veri odvojenoj od

ljubavi ka bližnjem ili u istini odvojenoj od dobra, a koji se postepeno podižu protivu dobra, i na kraju protivu Gospoda, što se tu opisuje. Kod Samuila: Samuilo reče Saulu: zar su mile Jehovi žrtve paljenice i pronosi kao kad se sluša glas njegov? Gle, poslušnost je bolja od žrtve, i pokornost je bolja od *pretiline ovnujske* (1 Samuilov XV.22); pošto je predmet o kome se govori poslušnost, pa tako i istina, koja je duhovna, to su ove reči upućene caru, kojim je označena istina (vidi br. 1672,2015,2069), stoga se ne kaže, bolja nego pretilina volova i jagnjadi, nego *bolja od pretiline ovnujske*. Kod Davida: Kad izađe Izrailj iz Misira (Egipta), dom Jakovljevi iz naroda tuđega, Judeja postade svetinja Božija, Izrailj oblast njegova. More vidje i pobježe. Jordan se obrati natrag. Gore skakaše kao *ovnovi*, brdašca kao jaganjci. Što ti bi, more, te pobježe k tebi Jordane, te se obrati natrag? Gore, što skačete *kao ovnovi*, i brdašca kao jaganjci? Pred licem Jehovinom drkći zemljo, pred licem Boga Jakovljeva, koji pretvori kamen u jezero, granit u izvor vodeni (Psalam CXIV.1 do kraja): ovde je predmet o kome se govori duhovno dobro posle preporoda; opisuje se kakvo je, njegovo nebesko duhovo da je kao brda koja poskakuju kao *ovnovi*, a njegovo nebesko prirodno kao jaganjci; brda označavaju nebeske stvari ljubavi, vidi r. 795,1430; svako može znati da u ovome, kao i u drugim Davidovim psalmima, ima svetih stvari, ali u unutrašnjem smislu; i da je nešto označeno brdima koja poskakuju kao *ovnovi*, i brdašca kao jaganjci, i da zemlja drhti pred licem Gospodovim, da su to izrazi koji bi izgledali sitnice bez važnosti da u njima nema unutrašnjeg smisla. Isti je slučaj s rečima kod Mojsija: Vođaše ga na visine zemaljske da jede rod poljski, i davaše mu da sisa med iz stijene i ulje iz tvrdoga kamena. Maslo od krava i mlijeko od ovaca s pretilinom od jaganjaca i *ovnova* bazanskih i jaraca, sa srcem zrna pšeničnih; i pio si vino, krv od grožđa (Zak. Pon. XXXII.13,14); *ovnovi* bazanski označavaju nebeske duhovne stvari; a šta su nebeske duhovne stvari, vidi br. 1824. Kod Davida: Žrtve paljenice pretile ću mu prinijeti s dimom od pretiline *ovnujske*, prinijeću ti teoce s jarićima (Psalam LXVI.15): žrtve paljenice pretile označavaju nebeske stvari ljubavi, a dim od *ovnova* duhovne stvari vere. Kod Jezikilja: Arapi i svi knezovi Cedarski trgovahu s tobom, s jaganjcima i ovnovima i jarcima dolažahu na sajmove tvoje (XXVII.21); govoreći o Tiru, kojim su označeni oni koji su u poznanjima dobra i istine (vidi br. 1201); Arabia označava mudrost, knezovi Cedarski njihovu inteligenciju, jaganjci nebeske

stvari, ovnovi duhovne stvari, jarci prirodne stvari, koji slede redom. Kod Isaije: Sva stada cedarska skupiće se k tebi; *ovnovi* Nabujotski biće ti na potrebu; prineseni na oltaru mom biće ugodni, i dom slave moje proslaviću (LX.7); ovde se govori o Gospodovom Božanskom Ljudskom: stado cedarsko označava Božanske nebeske stvari, *ovnovi* nabujotski Božanske duhovne stvari. Iz svih ovih odlomaka, dakle, može se videti da je ovde, u unutrašnjem smislu, označeno Gospodovo Božansko Duhovnom a otuda i ono što je duhovno kod čoveka ili, što je isto, kod onih u ljudskoj rasi koji su duhovni.

2831. *Gle, zapleo se u česti*: da ovo označava uhvaćen (upleten, zamršen) u prirodnim rečima-znanjima, vidi se iz značenja biti uhvaćen, ovde zamršen; i iz značenja *čestara (žbuna)*, ili onoga što je zamršeno, koje označava reči-znanja, o čemu će biti ubrzo govora. Što se tiče onih koji su duhovni a koji se uhvae i upletu u prirodne reči-znanja u vezi s istinama vere, ovakav je slučaj: - duhovni nemaju opažanje dobra i istine kao nebeski, nego umesto toga imaju savest, koja se oblikuje od dobara i istina vere koje su upili od detinjstva, od roditelja i učitelja, a posle od nauka vere u kojoj su bili rođeni. Oni koji nemaju opažanje dobra i istine moraju da (svoju veru) potvrđuju rečima-znanjima, gde svak oblikuje za sebe neku ideju o onome što treba naučiti, naročito o dobrima i istinama vere; jer bez ideje, ništa ne ostaje u memoriji, osim praznina. Ova ideja se ispunjava dodatnim potvrđivanjima iz spoznaja, čak i iz znanja-reči; ovo potvrđivanje ideje čini da ne samo što ona ostaje u memoriji, nego da se može o njoj misliti, i može se povezati sa verom. U pogledu opažanja u opšte, pošto malo ko o tome zna, biće nešto rečeno. Postoji opažanje (percepcija) onoga što je dobro i istinito u nebeskim i duhovnm stvarima, postoji opažanje o tome što je pravedno i pošteno u građanskom životu, a postoji opažanje onoga što je časno u moralnom životu. U pogledu opažanja onoga što je dobro i istinito u nebeskim i duhovnim stvarima, ovo unutarjni anđeli imaju od Gospoda, a imali su to i ljudi Pradrene Crkve, kao i nebeski (ljudi), koji su u ljubavi ka Gospodu; oni trenutno znaju, po unutaršnjem opažanju, da li je nešto dobro, i da li je istinito, jer im to Gospod uliva, pošto su oni spojeni s Njim kroz ljubav. Ali duhovni (ljudi) nemaju takvo opažanje onoga što je dobro i istinito u nebeskim i

duhovnim stvarima, a umesto toga imaju savest, koja određuje (diktira). Međutim, savest se oblikuje od spoznaja dobra i istine, koje su ovi upili od roditelja i učitelja, kao što je rečeno, a posle svojim vlastitim proučavanjem nauka (doktrine) kao i proučavanja Reči; jer ovakvi ljudi imaju veru u ove stvarim iako one ne moraju da budu sve istinite. Otuda to da ljudi mogu da imaju savest od bilo kojeg nauka, pa i neznabošci imaju nešto što je slično savesti od svoje religioznosti. Da duhovni nemaju opažanje dobra i istine, nego govore i veruju ono što su naučili i shvatili kao istinito, može se videti po tome što svaki kaže da je njegova dogma istinita, a jeretici to tvrde još više od ostalih; i da oni ne mogu da vide istinu samu, a još manje da je priznaju, iako hiljade stvari govore u prilog te istine. Neka svak ispita sebe, da li može opaziti iz bilo kojeg drugog izvora da li je nešto istinito, i da li, kad mu se jasno pokaže da je istinita, on još uvek ne može da je prizna, kao na primer: čovek koji smatra da je vera, a ne ljubav, suštinska stvar za spasenje- iako bi se ono što je Gospod govorio o ljubavi i milosrđu (vidi br. 2373) čitalo pred njim, iako zna iz Reči da od ljubavi prema Gospodu i bližnjemu zavise Zakon i Proroci – taj bi uprkos svega ostao u ideji vere, i rekao bi da sama vera spasava; sasvim je drugačije s onima koji su u nebeskom i duhovnom opažanju. Ali u pogledu onoga što je pravo i pošteno u građanskom životu, to imaju svi oni u svetu koji su racionalni, a oni imaju i opažanje o tome šta je časno u moralnom životu, gde jedan može da se razlikuje od drugoga u pogledu ovih vrsta opažaja; ali iz toga ne sledi da oni imaju opažanje onoga što je dobro i istinito u veri, jer je ovo opažanje višeg reda, ili dublje, i ono se uliva od Gospoda preko onoga što je najdublje u racionalnom. Još jedan razlog što duhovni nemaju opažanje dobra i istine vere je to što dobro i istina nisu usađeni u njihov voljni deo, kao kod nebeskih, nego u njihov intelektualni deo, vidi br. 863,875,927,1023,1043, 1044,2256; otuda je to da duhovni ne mogu da dopru do prvog stepena svetlosti u kojoj su nebeski (vidi br. 2718), nego su relativno u tami (br. 1043,2078,2708,2715). Otuda sledi da se duhovni zamrse (uhvate) u prirodne reči-znanja kao da su to istine vere. Da *čestar* (žbun), ili ono što je *zamršeno*, označava u unutrašnjem smislu prirodne reči-znanja, to jest, reči koje su u spoljašnjoj memoriji, a koje se mogu naći i u odlomcima u Reči; kao kod Jezikilja: Eto, Asirac, bješe cedar na Libanu, lijepijeh grana i debela hlada i visoka rasta, kojemu *vrhovi bijahu među gustijem*

granama (XXXI.3); gde govori o Egiptu, koji označava znanje (vidi br. 1164,1165,1186,1462): Asir označava Racionalno (br. 119,1186), koje je cedar, a isto tako i Lebanon, u Reči, *među gustijem granama* označava među rečim-znanjima, jer je ljudsko racionalno zasnovano na rečima-znanjima. Opet: A to što je visoko narastao, i digao vrh svoj *među guste grane*, i srce se njegovo ponijelo visinom njegovom, za to ga najljući između naroda posjekoše i ostaviše ga, *grane mu popadaju po gorama* i po svijem dolinama, i ogranci mu se izlomiše (XXXI.1012); govoreći o Egiptu; *digao vrh svoj među gusta grane* označava prionuti uz reči-znanja i od njih posmatrati duhovne, nebeske, i Božanske stvari. Opet: Da se ne ponosi visinom svojom ni jedno drvo kraj vode i *da ne diže vrh svoj u guste grane*; i od svijeh što se natapaju da se nijedno ne uzda u svoju veličinu ; jer su svi predani na smrt, bačeni u najdonji kraj zemlje među sinove ljudske s onima koji slaze u jamu (XXXI.14); govoreći o onima koji umovanjima od reči-znanja žele da uđu u misterije vere; ovakvi ljudi su potpuno zaslepljeni, vidi br. 215,232,233,1072,1911,2196,2203,2568,2588; razmišljati od reči-znanje je *dizati vrh svoj u guste grane*. Opet: I bijahu na njoj jaki prutovi za palicu vladalačku, i rastom svojim *uzvisi se iznad gustijeh grana*, i bi naočita visinom svojom, mnoštvom grana svojih (XIX.11); gde je isti smisao. Opet: I pobijeni u Izrailju biće među gadnijem idolima njihovijem, oko oltara njihovijeh, i na visokijem humovima i na svijem *vrhovima gorskim* i pod svakim zelenijem drvetom i *pod svakim granatim hrastom* (VI:13); govoreći o bogoštovanju koje oblikuju za sebe oni koji veruju u sebe same i u ono što se izleže iz reči-znanja; granati hrast označava reči-znanja u takvom stanju; hrastovi označavaju ocenjivati po rečima, vidi gore br. 1442,1443,2144. Slično i na drugim mestima kod istoga Proroka: Gdje god vidješe visok hum i *drvo granato*, onde prinosiše svoje žrtve i stavljашe svoje dare, kojima me dražahu (XX.28); gde drvo granato označava one stvari koje nisu diktirane iz Reči, nego su iz reči-znanja; bogoštovanje se obavljalo i u šumarcima, i imalo je značenje prema vrsti drveća, vidi br. 2722. Kod Isaije: jer će se razgorjeti bezbožnost kao oganj, koji sažeže čkalj i trnje, pa *upali gustu šumu* (IX.18); gde čkalj i trnje označavaju obmanu i požudu, a gusta šuma označava reči-znanja. Opet: (Jehova) će i *gustu šumu* isjeći sjekirom, i Liban će pasti od silnoga (X.34); *gusta šuma* označava reči-znanja, Lebanon označava racionalne stvari. Kod Jeremije: Podignite zastavu prema

Sionu, bježite i ne stajte, jer ću dovesti zlo od sjevera. Izlazi lav iz česte svoje i koji zatire narode krenuvši se ide s mjesta svojega da obrati zemlju u pustoš; gradovi će biti razoreni da ne bude stanovnika u njima (IV.6,7); gde iz česte označava iz reči-znanja; ono što je krenulo sa svoga mesta u Božanske tajne, to razara, to jest, pustoši crkvu. Reči-znanja u Reči nazivaju se čestama (žbunovim, grmovima), jer su takve prirode kada se na njih deluje iz požuda od ljubavi prema sebi i svetlu, i od lažnih načela. Nebeska i duhovna ljubav je ta koja pravi red u rečima-znanjima koja su u spoljašnjoj memoriji, dok ljubav prema sebi i svetlu izvrće taj red, i unose nemir u ono što je tamo. Ovo čovek ne primećuje, jer on misli da je red onaj izvrnuti red, gde je dobro zlo, a istina obmana, pa su stoga te stvari tako zamršene. Pored toga, stvari su u spoljašnjoj memoriji, gde su sačuvana reči-znanja, izmešane ili kao u gustoj šumi, u upoređenju s onima u unutrašnjoj memoriji, gde su pohranjene racionalne stvari. Sve dok je u telu, čovek ne može da zna kako su zasenčene, neprozirne, i tamne stvari u njegovoj spoljašnjoj memoriji, jer on misli da sva mudrost i inteligencija od njih potiče; ali on će to znati u drugom životu, kada uđe u one stvari koje su u unutrašnjoj memoriji; tada će znati da u spoljašnjoj memoriji nema svetla mudrosti i inteligencije, nego da je sve relativno mračno, u neredu, i zamršeno, vidi br. 2469-2494.

2832. (*Zapleo se*) u česti (*žbunu*) *rogovima*: da ovo označava sa svom silom u pogledu istina vere, vidi se iz značenja rogova. Rogovi se često pominču u Reči, i uvek označavaju silu istine od dobra, a u obrnutom, snagu obmane od zla. U ovom odlomku, oni označavaju da je duhovno, označeno ovnom, bilo se zaplelo svom snagom u prirodne reči-znanja u odnosu na istinu, i da su zbog toga ti (ljudi) lišeni snage da opažaju istine; jer što se god neko više oslanja na reči-znanja, i što više prijanja uz njih svojim nižim umom (*animus*) i višim umom (*mens*) u pogledu istina vere, to sve više gubi svetlo istine, a sa svetlom isine i svoj život. Svako može ovo znati i iz svog iskustva ko razmisli o onima koji kažu da ne mogu da veruju ništa ako to ne shvate pomoću svojih čula ili preko znanja-reči. Ako posmatrate karakter takvih ljudi, naći ćete da oni ne veruju ni u šta, i da im izgleda najmudrije pripisati sve prirodi u opšte i posebno. Ima mnogo onih

koji kažu da veruju, iako ne shvataju, ali pored toga oni razmišljaju tajno u sebi kao i ostali sve od čula i znanja-reči o istinama vere, da li je tako. Ovi imaju ili neko ubedenje koje im udahnuje ljubav prema sebi i svetu, ili ne veruju ništa; kakav je njihov karakter, vidi se po njihovom životu. I jedni i drugi su Gospodovoj crkvi, ali joj ne pripadaju, pa tako oni nisu crkva . Oni koji pripadaju crkvi, ti su u životu dobra, i imaju veru u istine; a duhovni imaju veru samo u one istine koje su naučili u detinjstvu, i koje su kasnije za sebe potvrdili iz nauka ili nekog drugog izvora. Takvo je stanje duhovnih, i ono se ovde opisuje ovnom koji se zapleo u čestaru svojim rogovma (vidi gore, br. 2831). *Da rog označava snagu istine od dobra*, vidi se iz sledećih odlomaka: kod Davida: jer ti si krasota sile njihove, i po milosti tvjoj uzvišuje se *rog naš* jer je Jehova odbrana naša, i ono je svetoga Izrailja car naš. Istina je moja i milost moja s njim; i u moje ime uzvisiće se *rog njegov* . Pružiću na more ruku njegovu, i na rijeke desnicu njegovu (Psalam LXXXIX,17,18,24,25); gde *naš rog i njegov rog* oznavaju silu istine. Predmet o kom se govori u ovom odlomku je Gospodovo duhovno carstvo; od svetog Izrailja car naš (naš car pripada svecu Izrailjevom) označava da Božanska istina pripada Gospodu; da car označava istinu, i da je Gospod kao car Božanska istina, može se videti, br. 16772, 1728,2015,2069; pružiti ruku na more i desnicu na rijeke označava silu, br. 878; a da more i reke označavaju znanja i saznanja, br. 28,2702. Opet: Ljubiću te, Gospode, krjeposti moja! Gospode, grade moj, zaklone moj, koji se oboriti ne može, Bože moj, kamena goro, na kojoj se ne bojim zla, štite moj, *rože spasenja mojega*, utočište moje! (Psalam XVIII.1,2; 2 Sam. XXII.2,3); gde *rog spasenja* označava istinu kao silu; izrazi sila, stena (petra), grad, Bog, kamen (rupes) i štit, svi označavaju silu istine. Opet: Tu ću učiniti da *uzraste rog* Davidu, i postaviću vidjelo pomazaniku mojemu. Neprijatelje ću njegove obući u sramotu, i na njemu će cvjetati vijenac života (Psalam CXXXIII.17,18), govoreći o Gospodu koji je David, vidi br. 1888; *rog* označava silu istine, a vidjelo svetlost istine. Kod Samuila: A Ana se pomoli i reče: razveseli se srce moje u Gospodu; *podigne se rog moj* u Gospodu, otvoiše se usta moja na neprijatelje moje. Koji se suprote Gospodu, satrće ih; na njih će zagrmjeti s neba;Gospod će suditi krajevima zemaljskim, i daće snagu caru svojemu, i *uzvisiće rog pomazaniku njegovu* (1 Samuilova II.1,10), u proročanstvu Ane (Hane); rog označava moć istine. Kod Mojsija: Krasota je

njegova kao u prvenca teleta, i *rogovi njegovi kao rogovi u jednoroga*; njima će bosti narode sve do kraja zemlje (Zak. Pon. XXXIII.17); ovo je Izrailjevo prorokovanje o Josipu, gde rogovi jednoroga označavaju moć istine, kao što je očito i iz onoga što sledi, da će njima bosti narode do kraja zemlje. Slično kod Davida: Sačuvaj me, o Jehova, od usta lavovijeh i od *roga jednoroga (bivolovih)*, čuvši, izbavi me (Psalam XXII.21). Božanske istine se nazivaju rogom jednoroga zbog njihove uzvišenosti; otuda se često pominje da će rog biti uzdignut, jer uzdizanje označava moć od iznutra; ono što je uutrašnje, to se izražava onim što je iznad, br. 1735,2148. Kod Jeremije: Odbi u žestokom gnjevu *sav rog Izrailju* obrati natrag, desnicu svoju od neprijatelja, i raspali se na Jakova kao oganj plameni (Plač II.3); odbiti rog Izrailju označava lišiti (nekoga) istine koja ima moć; to isto znači povući desnicu od neprijatelja. Kod Jezikilja: U onaj ću dan učiniti da *naraste rog Izrailju*, i tebi ću otvoriti usta među njima, i znaće da sam ja Jehova (XXIX.21): učiniti da poraste rog za dom Izrailjev označava umnožiti istine duhovne crkve koja je Izrailj; otvaranje usta označava ispovedanje istih (istina). Kod Avakuma (Habakuka): Bog dođe do Temana i svetac s gore Farana; slava njegova prekri nebesa i zemlja se napuni hvale njegove. Svjetlost mu bijaše kao sunce, *rogovi (zraci) izlažahu* mu iz ruku, i ondje bješe *skrivena sila njegova* (III.3.4), govoreći o Gospodu, gde izrazi *rogovi (zraci) mu izlažahu iz ruke i ondje bješe skrivna sila njegova*, jasno označavaju moć istine; Gora Faran označava Božansko Duhovno ili Božansku istinu Gospodovog Ljudskog, vidi br. 2714; i ovo je *svjetlost i sunce*. Ovako se opisuje Božanska istina Gospodovog Ljudskog kod Jovana: I vidjeh i gle, nasred prijestola četiri životinje, i posred starješina jagnje stajaše kao zaklano, i *imaše sedam rogova*, i sedam očiju, koje su sedam duhova Božijih poslanijeh po svemu svijetu (Otkr. V.6); sedam rogova označavaju svete ili Božanske istine; a da sedam označava ono što je sveto, vidi br. 716,881; sedam duhova poslatih na svu zemlju su svete propovedi (besede) istih istina. Rogovi na oltaru označavaju istinu koja ima moć, a o njima se piše kod Mojsija: I na četiri ugla *načini mu rogove*, iz njega da izlaze rogovi, i okovaćeš ga u mjed (Izlazak XXVII.2; XXXVII.2); na sličan način na oltaru za kađenje, da budu rogovi, o kojma je ovo napisano kod Mojsija: Dužina (oltara) neka mu bude lakat, i širina lakat, četverouglast da bude, i dva lakta visok; iz njega neka mu *izlaz rogovi* (Izazak XXX.2; XXXVII.25). Oltar je bilo ono glavno

čime se pretstavljao Gospod, i Njegovo bogoštovanje, vidi gore, br. 921; oltar je pretstavljao Njegovo Božansko dobro, rogovi Njegovu Božansku istinu, da istina treba da dolazi od dobra, bilo je pretsavljeno rogovima koji su izlazili iz oltara; nema istine koja ne dolazi od dobra, vidi gore, br. 654,1608, 1162,117,2063,2261,2429; otuda je jasno da rogovi u pravom smislu oznčavaju moć istine koja je od dobra. Da kada su Aron i njegovi sinovi bili uvođeni u službu, o i u trebali da *uzevši krvi od teleta pomažu rogove oltara prstom svojim, i ostalu svu krv da proliju na podnožje oltara* (Izlazak XXIX.12; Levitska IV.3,7); isto tako ako li poglavar zriješi, i učini nehotice što god je Jehova Bog njegov zabranio da se čini, te skrivi, kad dozna za grijeh svoj, tada neka dovede na žrtvu jare muško, zdravo. I neka metne ruku svoju na jaretovu glavu, i svećenik neka ga zakolje gdje se kolje žrtva paljenica pred Jehovom, i neka uzme svećenik krvi od žrtve za grijeh na prst svoj i *pomaže rogove oltra* na kom se pali; a ostalu krv neka izlije na podnožje oltara (Levitska IV.22,25);na sličan način, ako duša zgriješi (stihovi 27,30,34,istoga poglavlja); a tako isto kad se čini ispaštanje za oltar (Levitska XVI.18,19):- sve su ove stvari označavale istine od dobra; jer sva su se posvećivanja i uvođenja izvodila uz pomoć istina koje dolaze od dobra,kao što se vidi kod Jovana: I šesti anđeo zatrubi, i čuh glas jedan od *četiri roglja* zlatoga oltara, koji je pred Bogom (Otkr. IX.13); rogljevi iz zlatog oltara jasno označavaju istine od dobra, jer je glas otuda dolazio; zlato oznčava dobro (vidi br. 113,1551,1552), a još više zlatan oltar. Kod Amosa: Kad pohodim Izrailja za grijeha njegove, tada ću pohodii i oltare Betelske, i *odbiće se rogovi oltaru* i pašće na zemlju (III.14); razlog da treba otseći rogove na oltaru, je to što njima više nije bila pretstaljena istina od dobra. Betel označava Božansko dobro; zato se i naziva careva svetinja, i carski dom (Amos VII.13). Pomazanje careva uljem iz roga (1 Samuilova XVI.1,13; 1 o Carevima I.39) je pretstavljalo na sličan način istinu od odbra (vidi br. 886), ali rog je pretstavljao istinu; samo carstvo u unutanjem smislu označava takvu istinu (vidi br. 1728,2015), koja ima moć. *Da rog u obrnutom smislu označava moć obmane koja je od zla*, vidi se iz sledećih odlomaka:- kod Amosa: Vi se radujete onome što je ništa i govorite: nijesmo li *svojom snagom dobili rogove?* (VI.13): u ovom odlomku rogovi označavaju snagu obmane. Kod Zaharije: Tada podigoh oči svoje i vidjeh, gle, *četiri roga*. I rekoh anđelu koji govoraše sa mnom: šta je to? A on mi reče: *to su rogovi* koji

razmetnuše Judu, Izrailja i Jerusalem. Potom pokaza mi Jehova četiri kovača. I rekoh: šta su ti došli da rade? A on odgovori: *ono su rogovi* koji razmetnuše Judu da niko ne podiže gave; a ovi dođoše da ih uplaše, da *odbiju rogove narodima*, koji *podigoše rog* na zemlju Judinu da je razmetnu (I.18-21): *rogovi* označavaju moć obmane, koja pustoši crkvu. Kod Jezikilja: Što bocima i ramenima otiskujete i *rozima* svojim bodete sve bolesne tako da ih razagnaše na polje (XXXIV.21): govoreći o pastirima koji zavode pomoću obmana; *rogovi* označavaju silu obmane, rame označava snagu, vidi br. 1985. Kod Jeremije: Učini Jehova što naumi, ispuni riječ svoju, koju kaza odavna, razori nemilice, i razveseli tobom neprijatelje, *podigne rog protivnicima tvojim* (Plač II.17). Opet: *Odbijen je rog Moabu*, i mišica se njegova slomi, govori Jehova (XLVIII.25); gde *rog* označava moćnu obmanu. Kod Davida: Kažem hvališama: ne hvalite se vi bezakonici: *ne dižite roga*; sve ću rogove bezbožnicima polomiti, i *rogovi pravednikovi* će se uzvisiti (Psalam LXXV.4,5,10): *rog* bezakonika označava moć obmane od zla, a *rog pravednika* označava moć istine od dobra. Kod Danila: Po tom vidjeh u utvarama i gle četvrta zvijer, koje se trebalo bojati, strašna i vrlo jaka, i imaše velike zube gvozdene...i *imaše deset rogova*. *Gledah rogove*, i gle, *mali rog* izraste među onijema, i *tri roga* iščupaše se pred njim, i gle, oči kao čovječije bjehu na tom *rogu*, i usta koja govorahu velike stvari. Tada gledah radi glasa velikih riječi koje *govoraše onaj rog* i gledah dole gdje bješe ubijena zvijer; tada zaželjeh znati istinu o *četvrtoj zvijeri*, i *deset rogova* što joj bjehu na glavi i o drugom koji izraste i tri otpasdoše pred njim, o *rogu koji imaše oči* (VII.7,8,11,19-26); predmet o kome se ovde govori je izokrenuto stanje crkve, stvari koje je Danilo video, kao zver, gvozdene zubi, *rog* koji je imao oči, *rogovi* koji govore, i koji ratuju protivu svetih, i koji govore protivu Svešnjega, označavaju stanje obmane i jeresi unutar crkve; da *rogovi* označavaju moćnu i vladajuću obmanu, može se videti već iz toga što im se pripisuju oči, to jest intelektualno (vidi br. 2701), i da su govorili protivu Svevišnjega; carevima i carstvima se ne označavaju carevi i carstva nego doktrinalne stvari obmane, kao što se vidi iz njihovog značenja u Reči, gde označavaju doktrinalne stvari istine, a u obrnutom smislu isto samo od obmane, vidi br. 1672,2015,2069,2547. Ponovo kod Danila: Video je ovna kako stoji pred rekom, koji je imao *dva roga*, i *rogovi su bili uzdignuti* ali jedan više od drugoga, i viši dođe poslednji: Ovan što sam ga vidio imaše *dva roga*, to su

carevi medski i persijski. A runjavi ovan je car grčki, i *veliki rog* što mu bješe među očima, to je prvi car. A što se on slomi, i mjesto njega narastu četiri, to su četiri carstva, koja će nastati iz toga naroda, ali ne njegovom silom. A na pošljedak carovanja njihova, kad bezakonici navršše mjeru, nastaje car bestidan i lukav. Sila će mu biti jaka, ali ne od njegove jačine, i čudesno će pustošiti. I lukavstvom njegovijem napredovaće-. A rečena utvara dana i noći istina je; za to ti zapečati utvaru, jer je za mnoga vremena (VIII. I do kraja). Predmet o kome se ovde govori u unutrašnjem smislu je stanje duhovne crkve, koja je ovan (vidi br. 2830), i stanje te crkve se opisuje, kako je ona postupno propadala i bila izopačena; jarac označava one koji su u veri odvojenoj od ljubavi ka bližnjem, ili u istini odvojenoj od dobra, koji se dižu protivu dobra, pa na kraju i protivu Gospoda; ovnovi rogovi označavaju unutrašnje i spoljašnje istine duhovne crkve; rogovi jarca su istine koje postupo postaju obmane; carstvima i carevima u ovom poglavlju ozačavaju se istine i obmane, kao što je rečeno, jer Reč Gospodova u suštini ne govori o svetskim stvarima i zemaljskim, nego o duhovnim i nebeskim stvarima. Kod Jovana: I pokaza se drugi znak na nebu, i gle, velika crvena aždaha, koja imaše sedam glava, i deset rogova, i na glavi njenoj sedam kruna. I rep njezin odvuče trećinu zvijezda nebeskih, i baci ih na zemlju, i aždaha stajaše pred ženom koja šćaše da se porodi, da joj poždere dijete kad rodi (Otkr. XII.3,4). I opet: I vidjeh zvijer kako dolazi iz mora, koja imaše sedam glava, i *deset rogova*, i na njenim *rogovima* deset kruna (dijadema), i na glavama ime svetogrдно. Dato mu je da vojuje protivu svetih, i da ih pobijedi. Poslije vidjeh drugu zvijer koja izlažaše iz zemlje, i ona imaše *dva roga* kao jagnje (Otkr. XIII.1,2,7,11). I opet: I vidjeh ženu koja sjedaše na crvenoj zvijeri, puna svetogrđnosti, koja imaše sedam glava i *deset rogova*; to je bio Babilon veliki. Sedam glava su sedam gora, na kojima žena sjedi; a bjehu i sedam careva; *deset rogova* su deset careva (XVII. 3,5,7,9,12,13); da se rogovima označavaju sile obmane, jasno se vidi i kod Danila.

2833. I otišavši Avram uze ovna: da ovo označava njihovo oslobađanje uz pomoć Gospodovog Božanskog Ljudskog, vidi se iz reprezentacije Avrama, kojim je označen Gospod, u ovom slučaju u pogledu Božanskog Ljudskog, jer kada

Jehova, ili anđeo Jehovin, razgovara s Avramom, tada Jehova, ili anđeo Jehovin označava Božansko Samo, a Avram Božansko Ljudsko; i iz značenja ovna, kojim se označava ono što je duhovno, vidi br. 2830. Otuda je jasno da je Avramovim uzimanjem ovna koji se bio zapleo u čestaru rogovima, da to označava da su duhovni oslobođeni preko Gospodovog Božanskog Ljudskog. Da se duhovni ne bi bili spasili da nije Gospod došao na svet, može se videti br. 2661, 2716; a da su spaseni i oslobođeni kroz Gospodovo Božansko Ljudsko, br. 2716.

2834. *I spali ga na žrtvu mjesto sina svoga*: da ovo označava posvećivanje i usvajanje (adopciju), vidi se iz značenja spaliti (prineti) na žrtvu paljenicu, što označava učiniti svetim (posvetiti), vidi br. 2776; i iz značenja izraza *mjesto sina svoga*, što znači biti usvojen od Gospodovog Božanskog Ljudskog, koje je ovde Avram, vidi br. 2833, Usvajanje duhovnih opisano je kod Jovana: Isus reče: Ja sam loza, a vi grane; koji ostane u Meni, i Ja u njemu, onaj donosi plod mnogi, jer bez mene ne možete ništa činiti (XV.5). Loza označava duhovnu crkvu, vidi br. 1069.

2835. Stih 14. *I Avram nazva ono mjesto*: Jehova će se postarati. Za to se i danas kaže: *na brda gdje će se Jehova postarati. I Avram nazva ono mjesto*, označava osobinu njihovog stanja od Gospodovog Božanskog Ljudskog: Jehova će se postarati, označava Gospodovo Proviđenje: za to se i danas kaže, označava za uvek: *na brda gdje će se Jehova postarati*, označava ljubav ka bližnjemu, preko koje se Gospodovim staranjem oni spasavaju.

2836. *I Avram nazva ono mjesto*: da ovo označava kakvo je bilo njihovo stanje (pokazuje osobinu njihovog stanja), to jest stanje duhovnih, od Gospodovog Božanskog Ljudskog, vidi se iz značenja *nazvati imenom*, što znači znati kakva je neka stvar, vidi br. 144,145,1754,896,2009; i iz značenja mesta, koje znači stanje, vidi br. 1273-1277,376-13812635; i iz reprezentacije Avrama, koji označava Gospoda u pogledu Božanskog Ljudskog, vidi br. 2833; otuda je jasno da se Avramovim nazivanjem mesta označava kakvo je stanje duhovnih (koje je

određeno) od Gospodovog Božanskog Ljudskog. Da su duhovni spaseni za to što je Gospod došao na svet, vidi gore br. 2661,2716; i da oni (duhovni) primaju prosvetljenje od Gospodovog Božanskog Ljudskog, br. 2716; i da je to provideno (po Providenju) da se oni koji su u veri od ljubavi ka bližnjem, to jest, u ljubavi ka bližnjemu, da se spasavaju, sledi u ovome stihu; ovo je stanje koje je označno onim rečima.

2837. Jehova će se postarati (Jehova će videti): da ovo označava Gospodovo Providenje, vidi se iz značenja postarati se (videti), kada se kaže za Jehovu ili Gospoda, da to označava predvideti ili provideti, vidi br. 2807; da je Jehova Gospod, vidi br. 1343,1736,2156,2329. U doslovnom mislu, to je davanje imena mestu, ali u unutrašnjem smislu, to je kvalitet stanja koje se opisuje; jer su vremena i prostori nešto što je svojstvo prirode, pa stoga kada smisao slova pređe od prirode u nebo, prirodna ideja potpuno nestaje, i postaje duhovna ideja koja je njima saobrazna (vremenima i prostorima).

2838. Za to se i danas kaže: da ovo označava neprekidnost (trajnost), vidi se iz značenja *danas* u Reči, o čemu ćemo odmah govoriti. U Reči izrazi, i *danas, do današnjega dana*, javljaju se na nekoliko mesta, kao gore. *Od njega su Moabci do današnjega dana, do njega kao oca su Amonci do današnjega dana* (Postanje XIX.37,38); opet: Ime grada je Bersabeja, *do današnjega dana* (XXVI.33); opet: Za to sinovi Izrailjevi ne jedu krajeve od zglavka u stegnu *do današnjega dana* (XXXII.32) opet: Ovo je stub na Rebekinom grobu, *do današnjega dana* (XXXV.20); i opet: Josif dade uredbu, *do današnjega dana* (XLVII.26); ove stvari u isorijskom smislu odnose se na vreme kad je Mojsije živeo, ali u unutrašnjem smislu, *do danas* i *do današnjega dana*, označava neprednost i večnost stanja; *dan* označava stanje, vidi br. 23,487,488,493,893; slično tome, *danas*, koje označava sadašnje vreme. Ono što u svetu pripada vremenu, u nebu pripada večnosti; a da bi to označavalo, izraz *do danas* ili *do današnjega dana*, dodaje se, iako onima koji su u istorijskom smislu, *do* ne izgleda značajno. Isti se izrazi koriste na drugim mestima u Reči, kao kod Jošue IV.9; VI.25; VII.26. Sudije

I.21,26; i na drugim mestima. Da do danas označava neprekidnost (trajnost) i večitost, može se videti iz ovih odlomaka kod Davida: Kazaću naredbu Jehovinu; on reče meni:ti si sin moj, ja te *danas* rodih (Psalam II.7); gde je jasno da danas znači večnost. Opet: *Do vijeka*, Jehova, riječ tvoja je utvrđena na nebesima. Od koljena do koljena istina tvoja; ti si postavio zemlju, i stoji (CXIX.89,91); ovde *do vijeka* jasno označava večitost. Kod Jeremije: pre nego li te stvorih u utrobi, i prije nego si iz materice izašao, posvetio sam te, da budeš prorok narodima. *Danas* te postavih nad narodima i nad carstvima; i načinio sam od tebe *danas* tvrdi grad, i gvozdeni stub, i zidove od mjedi (I.5,10,18); govoreći u smislu pisma o Jeremiji, ali u unutrašnjem smislu o Gospodu; Danas te postavih nad narodima i nad carstvima, i učinio sam od tebe grad tvrd, označava od večnosti, jer ništa se ne može kazati za Gospoda osim ono što je večito. Kod Mojsija: Vi stojite danas pred Jehovom Bogom svojim, glavari od plemena vaših, starješine vaše i upravitelji vaši, svi ljudi Izrailjci, da pristanete na zavjet Jehove Boga svojega i na kletvu njegovu, koju čini s tobom *danas*, da te *danas* postavi za narod i da ti on bude Bog, kao što ti je rekao i zakleo se ocima vašim Avramu, Izaku i Jakovu. I ne sa vama samima činim ovaj zavjet i ovu kletvu. Nego sa svakim koji *danas* stoji ovdje s nama pred Jehovom Bogom našim, i sa svakim koji je *danas* ovdje s nama (Zak. Ponovljeni XXIX,10,12-15); gde je danas u smislu pisma vreme kad je Mojsije govorio narodu, ali se odnosi na sledeće vreme i na neprekidnost (trajnost), može se videti iz toga da je zavet učinjen sa svakim, s onima koji su tu bili i s onima koji nisu,a to znači neprekidnost: u unutrašnjm smilsu se misli samo na neprekidnost. Da *svakog dana* i *danas* označava ono što je neprekidno, vidi se po žrtvi koja se morala prinositi svakoga dana (*sakidašnja*), pa se za to reklo, *svaki dan bez prestanka* i *svakidašnja žrtva* (Brojevi XXVIII.3,23; Danilo VIII.13; XI.31;XII.11). Ovo se još jasnije vidi po mani, koja je padala s neba, o kojoj je napisano kod Mojsija: Zato što učinih da hljeb pada s neba, neka narod izlazi, i skupi *svakoga dana*, i ništa da ne ostane do jutra. Ono što bi ostavili do jutra, to bi pojeli crvi ili bi se pokvarilo, osim ono što se pokupilo pred sabat (Izlazak XVI.4,19,20,23). Razlog za to je bilo to što je manom bilo označeno Gospodovo Božansko Ljudsko (vidi Jovan VI.31,32,49,50,58); a pošto je označavala Gospodovo Božansko Ljudsko, ona je označavala nebesku hranu, a to je ništa drugo nego ljubav i milost, sa dobrima i istinama vere. Ovu hranu Gospod daje

anđelima u nebu svakoga trenutka, a to znači neprekidno i večito (vidi br. 2493). To je ono na šta se misli u Molitvi Gospodnjoj, *daj nam danas ili svakodnevno hleb (Mat. VI.11, Luka XI.3)*, to jest, svakoga dana u večnosti.

2839. *Na brda, gdje će se Jehova postarati:* da ovo označava ljubav prema bližnjemu, preko koje Gospod provida spasenje duhovnih, vidi se iz značenja *brda*, koja označavaju ljubav i milosrđe, vidi br. 795,796,1430; da *Jehova će se postarati* označava Gospodovo Providenje, ili ono što Gospod provida, rečeno je gore, br. 2837; ovde se govori o ljubavi prema bližnjemu, a ne o ljubavi, zbog razlike između ljubavi i ljubavi prema bližnjemu, vidi br. 2023. Da se duhovni spasavaju kroz ljubav prema bližnjemu, ali ne kroz veru odvojenu od ljubavi ka bližnjemu, jasno je iz mnogih odlomaka u Reči. Ovakav je slučaj sa ljubavi prema bližnjem i veri: - ljubav ka bližnjem bez vere nije prava ljubav ka bližnjem, a vera bez ljubavi ka bližnjem nije prava vera. Da bi postojala ljubav ka bližnjem, mora da bude i vera, i da bi postojala vera, mora da bude i ljubav ka bližnjem; ali ljubav ka bližnjem je ono suštinsklo, jer se seme može posijati samo u zemlju (u ljubav ka bližnjem). Nebeski brak, to jest, Gospodovo carstvo, proizlazi od povezivanja ljubavi ka bližnjem i vere, uzajamno i recipročno. Ako se vera ne usadi u ljubav ka bližnjemu, ona je samo znanje, jer ne ulazi dalje od memorije, jer nema osećanja u srcu koje bi je primilo; ali ona postaje inteligencija i mudrost kada se usadi u ljubav ka bližnjemu, to jest, u život. Ljubav ka bližnjemu bez vere, kao ona što postoji kod dece i dobrih Neznabožaca, samo je zemljište u koje se vera usađuje, ako ne za života tela, a onda u drugom životu, vidi br. 1802,2280,2290-2309,2419,2589-2604.

2840. Stih 15,16. *I anđeo jehovin po drugi put (opet) viknu s neba Avrama. I reče: sobom se zakleh, veli Jehova, kad si tako učinio, i nijesi požalio sina svojega, jedinca. I anđeo jehovin po drugi put viknu s neba Avrama, označava još veću utehu Gospodovu od Božanskog; i reče: sobom se zakleh, veli Jehova, označava neopozivo potvrđivanje od Božanskog: kad si tako učinio, označava*

stvari koje su se dogodile: *i nijesi požalio sina svojega, jedinca*, označava sjedinjavanje Ljudskog s Božanskim preko poslednjeg stepena iskušenja.

2841. *I anđeo Jehovim viknu po drugi put s neba Avrama*: da ovo označava još veću utehu Gospodovu od Božanskog, vidi se iz značenja viknuti s neba, što znači utešiti; i iz značenja anđela Jehovinog, kojim je označeno Gospodovo Božansko Samo (vidi ore. Br. 2821), gde se nalaze iste reči. Razlog da se ovde kaže po drugi put (opet), je zato što je ovo bila veća uteha. Prva uzeha je sadržana u stihovima 12-14, gde je predmet o kome se govori Gospodovo Proviđenje, po kojemu oni u ljudskoj rasi koji su duhovni, treba da budu usvojeni. Druga uteha, koja je veća, sadržana je u stihovima 17 i 18, koji slede, naime, da će se duhovni umnožiti i da će ih biti koliko i zvezda na nebu, i kao peska na morskoj obali; ; i da neće biti samo oni spaseni, nego i svi koji su u dobru. Ove stvari dolaze od Gospodove ljubavi, pa uteha dolazi od tih stvari. Niko ne može da bude utešen, osim preko onoga što on voli.

2842 *I reče, Sobom se zakleh, veli Jehova*: da ovo označava neopozivo potvrđivanje od Božanskog, naime, potvrđivanje onog što sledi, vide se iz značenja reči, *Sobom se zakleh, veli Jehova*, gde sve reči uključuju potvrđivanje, i to od Božanskog, to jest, od Njega. Božansko može da potvrđuje samo od Sebe, a ono što je potvrđeno, to je neopozivo, jer to je večna istina. Štogod Jehova ili Gospod govori, to je večna istina (Matt. XXIV.35), jer to dolazi od samoga Esse istine. Ali razlog da potvrđuje kao zakletvom, kao i na drugim mestima u Reči, nije da bi to bilo više istinito nego što je, već stoga što se to govori onima koji ne primaju istinu Božansku ako nije ovako potvrđena (zakletvom); jer oni imaju ideju o Jehovi samo kao o čoveku, koji može da *rekne i odrekne*, kao što često to čitamo u Reči; ali u unutrašnjem smislu, to je drugačije. Svak zna da Jehova ili Gospod nikada ne potvrđuju nešto zakletvom; ali kada Božanska istina sama i njena potvrda, se spuste do čoveka, ona se promeni u ono što je kao zakletva. To je kao onaj slučaj kada je na brdu Sinajskom pred očima naroda, kad je Jehova ili Gospod sišao (Izlazak XIX.18, Zak. Pon. IV.11,12; V.22-25): Njegova

slava u nebu, to jest, Njegova sama milost, tako je izgledala pred narodom, koji je bio u zlu i u obmani, vidi br. 861; a takvih ima još slučajeva koji su zabeleženi u Reči, kao da Jehova tako govori ili čini. Otuda se može videti da izraz, *Sobom se zakleh, veli Jehova*, označava neopozivu potvrdu od Božanskog. Da zakleti se, kada se kaže za Jehovu, označava potvrditi nešto kod čoveka koji je takve prirode, može se videti iz drugih odlomaka Reči, kao kod Davida: Pamti u vijek zavjet svoj, riječ, koju je dao na tisuću koljena. Što je zavjetovao Avramu, i za što se zakleo Izaku (Psalam CV.8,9). Slučaj je isti sa zavetom i sa kletvom, u tome što Jehova ili Gospod ne pravi zavet sa čovekom. Nego kada dođe do povezivanja preko ljuba i ka bližnjemu, o se onda pokazuje kao čin zaveta (sporazuma), vidi br. 1864. Opet: *Jehova se zakleo*, i ne će se pokajati: ti si sveštenik do vijeka po redu Melhizedekovu (Psalam CX.4), govoreći o Gospodu; Jehovina zakletva označava neopozivo potvrđivanje od Božanskog, to jest, da je to večna istina. Opet: *Neću pogaziti zavjeta mojega*, i što je izašlo iz usta mojih, ne ću poreći. Jednom se *zakleh* svetošću svojom; zar da slažem Davidu, sluzi svojemu? Do vijeka ću utvrđivati sjeme tvoje i prijesto tvoj uređivati od koljena do koljena (Psalam LXXXIX.3,4), i ovde govoreći o Gospodu: *učiniti zavet s izabranima*, i zakleti se Davidu označavaju neopozivo potvrđivanje ili večnu istinu; David označava Gospoda, vidi br. 1888; učiniti zavet se odnosi na Božansko dobro, a zakleti se na Božansku istinu. Opet: *ne ću pogaziti zavjeta svojega*, i što je izašlo iz usta mojih ne ću poreći. Jednom se *zakleh* svetošću svojom, zar da slažem Davidu? (Psalam LXXXIX.34,35), gde David opet označava Gospoda: *zavet* u ovome odlomku odnosi se na Božansko dobro, a *ono što je izašlo iz usta mojih*, na Božansku istinu, i to je zbog braka dobra i istine, koji je u svemu u Reči, vidi br. 683,793,801,2516,2712. Opet: *Zakle se Jehova Davidu u istini*, od koje ne će odustati; od poroda tvojega posadiću na prijestolu tvojemu. Ako sinovi tvoji ušćuvaju zavjet moj i otkrivenja moja kojima ću ih naučiti, onda će i sinovi njihovi do vijeka sjedjeti na prijestolu svom (CXXXII.11,12). Jehovino zaklinjanje u istinu Davidu jasno pokazuje potvrđivanje večne istine, i zato se kaže: *od koje neće odustati*; da se pod Davidm misli na Gospoda, bilo je gore rečeno; pa ipak zakletva je data Davidu, zato što je on verovao da je to baš njemu potvrđeno i njegovom potomstvu, jer je David bio u ljubavi prema sebi i svome potomstvu, pa je otuda verovao da se zakletva odnosi na njega, naime,

da će se njegovo seme utvrditi za uvek, i prestol njegov od kolena do kolena, dok se u stvari ovde govori o Gospodu. Kod Isaije: Jer mi je to kao potop Nojev: je kao što se zakleh da potop Nojev ne će više doći na zemlju, tako se *zakleh* da se ne ću razgnjeviti na te niti ću te karati (LIV.9); gde *zakleti se znači učiniti savez* i potvrditi ga *zakletvom*; a to je bio *savez* a ne *zakletva*, vidi Postanje IX.11. Opet: Zakle se Jehova nad vojskama: doista, biće kako sam smislio, i kako sam naumio svršiće se (XIV.24). Opet: *Zakle se* Jehova desnicom svojom i krjepkom mišicom svojom (LXII.8). Kod Jeremije: Tako čujte Judejci riječ Jehovinu, svi Judejci koji stanujete u zemlji Egipatskoj: evo, *ja se zaklinjem* velikim imenom svojim, veli jehova, da se ime moje ne će više izricati ustima nijednog Judejca u svoj zemlji Egipatskoj (XLIV.26) opet: Jer sobom se zaklinjem, veli jehova, da će Bozra biti pustoš (XLIX.13). Opet: Jehova nad vojskama zakle se sobom: napuniću te ljudima kao skakavcima (LI.14). Kod Amosa: *Zakle se* Jehova svetošću svojom da će vam evo doći dani (IV.2). Opet: *Zakle se Jehova* slavom Jakovljevom: ne ću ga nigda zaboraviti ni jednog djela njegova (VIII.7). U ovim odlomcima, gde se Jehova zaklinje desnicom svojom, velikim imenom Svojim, Sobom, dušom svojom, svetošću Svojom, slavom Jakovljevom, označava se potvrđivanje koje je u Jehovi ili Gospodu; potvrđivanje od Jehove može da bude samo od Njega; desnica Jehovina, veliko ime Jehovino, duša Jehovina, svetost Jehovina, označavaju Gospodovo Božansko Ljudsko, kojim se vrši potvrđivanje. Zakletvom Jehovinom ili Gospodovom da će dati zemlju Avramu, Isaku i Jakovu, ili njihovim potomcima, označeno je u unutrašnjem smislu potvrđivanje da će On dati nebesko carstvo onima koji su u ljubavi i veri od Njega; to su oni koji su označeni u unutrašnjem smislu Reči sinovima i potomcima Avrama, Isaka, i Jakova, ili Patrijarha; to je, u stvari, bilo pretstavljeno time što je zemlja Hahanska bila data njihovim potomcima i time što je crkva u to vreme pretstavljala Gospodovo nebesko carstvo, kao što ga je pretstavljala i zemlja sama; da zemlja, i zemlja Hananska, u unutrašnjem smislu, označavaju Gospodovo carstvo, može se videti br. 1413,1437,1607; otuda se kaže kod Mojsija: Da bi se produljili dani vaši na zemlji za koju se zakle Jehova ocima vašim, da će im je dati, i njihovom sjemenu, zemlju u kojoj teče mleko i med; da bi se vaši dani umnožili, i dani sinova vaših, kao dani nebesa na zemlji (Zak. Ponovljeni XI.9,21). Iz ovih odlomaka može se videti da Jehovino zaklinjanje

pretstavlja potvrđivanje, i to neopozivo. Što je još jasnije kod Isaije: *Sobom se zakleh*; iziđe iz usta mojih riječ pravedna, i ne će se poreći, da će mi se pokloniti svako koljeno, i zaklinjati se svaki jezik (XLV.23). Osim toga, bilo je zapovješeno onim u reprezentativnoj Jevrejskoj Crkvi, da kada potvrđuju neki savez zakletvom, i zavet, ili obećanje, ili priznanje, da treba da se zakunu imenom Jehovinom; razlog da im je ovo naloženo, to jest, bilo je dopušteno, bilo je to da se time pretstavi i potvrdi unutrašnji čovek; tako da su zakletve Jehovom u to vreme a i posle bile reprezentativne; da je ovo bilo naređeno to jest dopušteno, vidi se iz sladećih odlomaka: kod Mojsija: Jehove Boga svojega boj se, i njemu služi, i njegovim se imenom kuni. Ne idi za bogovima drugih naroda, koji su oko vas (Zak. Pon. VI.13,14). Opet: Boj se Jehove Boga svoga, njemu služi i njega drži, i njegovim se imenom kuni (Zak. Pon. X.20). Kod Isaije: Ko se uzblagosilja na zemlji, blagosiljaće se Bogom istinijem; i ko se uskune na zemlji, kleće se Bogom istinijem (LXV.16). Kod Jeremije: Ako ćeš se vratiti, Izrailje, k meni se vrati, i ako ukloniš gadove svoje ispred mene, ne ćeš se skitati. I klećeš se istinito, vjerno i pravo: tako da je živ Jehova (IV.1,2). Opet, kod isgog proroka: I ako dobro nauče putove naroda mojega, da se zaklinju mojim imenom: *tako da je živ Jehova*, tada će se sazidati usred naroda mojega (XII.16). Da su se oni kleli u ime Jehovino, ili kleli Jehovi, vidi se iz ovih odlomaka: - kod Isaije: Čujte ovo, dome Jakovljevi, koji se zovete imenom Izrailjevim, i iz vode Judine izidoste, koji se kunete imenom Jehovinom, i Boga Izrailjeva pominjete, ali ne po istini i po pravdi (Isaija XLVIII.1). Opet: U to će vrijeme biti pet gradova u zemlji Egipaskoj, koji će govoriti jezikom Hananskim i zaklinjati se imenom Jehove nad vojskama (XIX.18). Kod Jošue : i ne pobiše ih sinovi Izrailjevi, jer se knezovi zbora Gibeonskog zakleše Jehovom Bogom Izrailjevim (IX.18,19). Otuda se vidi da im je bilo dopušteno (neznabošcima) da se kunu imenom Jehove, ili Jehovom; ali je jasno da je ovo sao bilo pretstava potvrđivanja za unutrašnjeg čoveka. Međutim, poznato je da unutrašnji ljudi, a to su oni koji imaju savest, da oni nemaju potrebe da nešto potvrđuju zakletvom, i da oni i ne potvrđuju ništa zakletvom, jer se oni toga srame. Oni, doduše, mogu da kažu ubedljivo da je nešto tako , i mogu da potvrde tu istinu razlozima, ali ne mogu da se kunu da je tako, jer kod njih postoji unutrašnja obaveza kojom su vezani, a to je savest, pa dodavati tome jednu spoljašnju obavezu, je kao sumnjati u pravednost

njihovoga srca. Osim toga, unutrašnji čovek je takav, da voli da govori slobodno, a ne pod prisilom, jer unutrašnje prisiljava spoljašnje kod ovakvih ljudi, a ne obrnuto; stoga se oni koji imaju savest ne zaklinju, a još manje oni koji imaju opažanje dobra i istine, o jest, nebeski ljudi. Ovi poslednji čak ni ne razmišljaju o nečemu umovanjem u sebi, ili između sebe, nego samo kažu da je nešto tako ili ovako (vidi br. 202,337,2718), i oni su još udaljeniji od zakletve. Iz toga razloga, i zato što su zakletve bile pretstave koje su trebale da se opozovu, stoga Gospod uči da ljudi ne treba da se kunu uopšte, ovim rečima kod Mateje: Još ste čuli kako je kazano starima: ne kuni se krivo, a ispuni što si se Jehovi zakleo. A ja vam kažem: ne kunite se nikako: ni nebom, jer je prijesto Božij; ni zemljom jer je podnožje nogama njegovijem; ni Jerusalimom jer je grad velikoga cara. Ni glavom svojom se ne kuni, jer ne možeš ni dlake jedne bijele ili crne učiniti. Dakle neka bude riječ vaša: da, da i ne, ne; što je više, od zla je (V.33-37); ovim se rečima želi kazati da ljudi ne treba da se kunu Jehovom, niti bilo čime što je Jehovino ili Gospodovo.

2843. *Kad si tako učinio:* da ovo označava stvari koje su se dogodile, vidi se bez objašnjavanja.

2844. *I nijesi požalio sina svojega:* da ovo označava sjedinjavanje Ljudskog sa Božanskim preko poslednjeg stepena iskušenja, vidi se iz onoga što je gore rečeno, br. 2827, gde se javljaju iste reči, osim što se ovde ne kaže, *Mene radi*, čime se označava da će biti i dalje sjedinjavanja: da je postajalo stalno sjedinjavanje Gospodove Ljudske Suštine sa Njegovom Božanskom Suštinom, dok jedinstvo nije bilo potpuno, može se videti br. 1864,2033.

2845. Stih 17. *Zaista će se blagosloviti i sjeme tvoje veoma umnožiti, da ga bude kao zvijezda na nebu i kao pijeska na brijegu morskom; i naslijediće sjeme tvoje vrata neprijatelja svojih. Zaista će se blagosloviti,* označava plodnost od osećanja istine: *i da će se veoma umnožiti,* označava grananja istine koja dolazi

otuda: *sjemena tvojega*, označava duhovne (ljude) koji se, pošto su u dobroj veri, spašavaju kroz Gospodovo Božansko Ljudsko: *kao zvijezda na nebu*, označava mnoštvo spoznaja dobra i istine: *kao pijeska na brijegu morskom*, označava mnoštvo saobraznih reči-znanja: i sjeme tvoje će naslijediti vrata neprijatelja tvojih, označava da će ljubav prema bližnjemu i vera zauzeti mesto gde su bili prethodno zlo i obmana.

2846. *I zaista će se blagosloviti*: da ovo označava plodnost istine, vidi se iz značenja biti blagosloven, što znači biti obogaćen nebeskim i duhovnim dobrom (vidi vr. 981,1096,1420,1422); u ovome odlomku, biti plodan od dobre vere, ili, što je isto, od osećanja istine, jer se ovde govori o duhovnima. Ovde Jehova kaže Avramu: *i zaista ću te blagosloviti*, a Avramom je pretstavljen Gospod u pogledu Njegovog Božanskog Ljudskog, kao i pre u ovome poglavlju. Sam Gospod ne može biti blagosloven, jer je On Sam blagoslov, ali se kaže *neka je blagosloven*, kada ima u obilju onih koji su spaseni kroz Njegovu ljubav, pa se u unutrašnjem smislu označavaju ovde ovakvi (ljudi), a što se vidi i iz onoga što neposredno sledi. To se ovde naziva plodnost, jer se plodnost povezuje s osećanjem, dok se umnožavanje povezuje s istinom koja proističe otuda (od osećanja).

2847. *Veoma umnožiti*: da ovo označava grananje istina koje potiču otuda, vidi se iz onoga što se opisuje umnožavanjem, a to je istina, u sadašnjem slučaju grananje istina od osećanja, kao što je sad rečeno. Da se plodjenje odnosi na dobro, a umnožavanje na istinu, može se videti br. 43,55,913,983.

2848. *Sjeme tvoje*: da ovo označava duhovne (ljude) koji su, pošto su u dobroj veri, spaseni preko Gospodovog Božanskog Ljudskog. Vidi se iz značenja semena, koje znači veru od ljubavi ka bližnjem (o čemu vidi br. 1025, 1447,1610,1941) ili, što je isto, one ljude u ljudskoj rasi koji su u veri od ljubavi ka bližnjem, to jest, koji su duhovni; i ove Gospod naziv semenom, i sinovima

carstva, kod Mateje: Onaj koji sije sjeme dobro, je Sin Čovječiji, a sjeme su sinovi carstva (XIII.37,38).

2849. *Kao zvijezda na nebu:* da ovo označava mnoštvo dobara i istina, vidi se iz značenja zvezda, koje označavaju spoznanja dobra i istine, vidi br. 1808,2495. Duhovni su oni koji su u spoznajama dobra i istine koje oni poseduju, ali ovime nisu označeni nebeski, jer oni nemaju spoznaje nego opažanja; a i zato što zvezde sjaje noću, jer duhovni imaju noćno svetlo, kakvo je od meseca i zvezda, relativno prema svetlosti dana, u kojemu su nebeski: da su duhovni relativno u tami, vidi br. 1943,2708,2715.

22850. *I kao pijeska na brijegu morskom:* da ovo označava mnoštvo saobraznih reči-znanja, vidi se iz značenja mora, a to jesu reči-znanja u opšte, ili njihov zbir, vidi br. 28,2120; i iz značenja peska, koje označava reči-znanja pojedinačno; reči-znanja se upoređuju sa peskom, jer sitno kamenja, od kojega je sastaljen pesak, predstavlja reči-znanja, vidi br. 643,1298. Oba se izraza ovde koriste naime, da će se umnožiti kao zvezde na nebu, i kao pesak na obali morskoj, jer zvezde, ili spoznaje, se odnose na Racionalno, a pesak na obali morskoj, ili reči-znanja, na Prirodno. Kada se stvari racionalnog čoveka, to jest, dobra i istine spoznaja, slažu sa stvarima prirodno čoveka, to jest, s rečima-znanjima, tako da čine jedno, i uzjamno se potvrđuju, tada su one saobrazne (korespondiraju). Gospod korisiti racionalne i prirodne stvari tako što ih svodi na prirodne onda kada preporuča čoveka, ili k da ga čini duhovnim. To je razlog da se ovde pominju obe stvari, zvezde na nebu i pesak na obali morskoj; inače bi bilo dovoljno samo jedna stvar.

2851. *I sjeme tvoje će naslijediti vrata neprijatelja tvojih:* da ovo označava da će ljubav prema bližnjem i vera zauzeti mesto gde su prethodno bili zlo i obmana, vidi se iz značenja naslediti, što je primiti Gospodov život (vidi br. 2658), u ovom slučaju označava naslediti, jer kada ljubav prema bližnjem i vera dođu na mesto

zla i obmane, Gospodov život dolazi na ono mesto; i iz značenja semena, koje označava ljubav ka bližnjemu i veru, vidi br. 1025.1447,1610,1941; i iz značenja *vrata*, o kojima ćemo odmah govoriti; i iz značenja neprijatelja ili, što je isto, onih koji su u zlu i u obmani, koji su ozačeni neprijateljima i protivnicima u unutrašnjm smislu Reči: Što se tiče *značenja vrata*, kod čovka postoje uglavnom *dvoja vrata*: jedna su otvorena prema paklu, i ona su otvorena zlima i obmnama; na ovim vratima su pakleni geniji i duhovi; druga vrata stoje otvorena prema nebu, i ona su otvorena dobrima i istinama, i na tim vratima su anđeli. Na taj nači, postoje *vrata koja vode u pakao*, i *vrata koja vode u nebo*. Vrata pakla su otvorena onima koji su u zlu i obmani, i samo kroz pukotine iznad prodiire malo svetla od neba, ako da još mogu da misle i da razmišljaju; *a vrata neba* su otvorena onima koji su u dobru i u istini koja je od dobra. *Jer postoje dva puta* koja vode u čovekov racionalni um, viši ili unutrašnji put, kroz koji ulaze dobro i istina od Gospoda, i niži ili spoljašnji put, kroz koji ulaze zlo i obmana odozdo iz pakla. Racionalni um je u sredini između, i on naginje i jednom i drugom putu. Ovaj se um u Reči upoređuje sa gradom, i naziva se *gradom* jer su u njemu dobra i istine; i, pošto se upoređuje sa gradom i naziva gradom, ima i *vrata* koja mu se pripisuju, i koja se opisuju na razne načine, kao *opkoljen (grad) i napadnut od neprijatelja*, to jest, od genija i duhova, a brani ga anđeli od Gospoda, to jest, brani ga Gospod. Pakleni geniji i duhovi, sa zlima i obmanama, ne mogu doći dalje od nižih ili spoljašnjih vrata, a nikako u grad, jer kad bi mogli ući u grad, to jest u racionalni um, bilo svršeno sa čovekom. Ali kad dođu tako blizu da im se čini da su zauzeli grad, tada se on zatvara, tako da dobro i istina više se ne ulivaju iz neba osim kroz nešto kao pukotine, kao što je rečeno. Otuda takve osobe nemaju više ništa od ljubavi ka bližnjemu niti išta od vere, nego smatraju da je dobro zlo, a istina da je obmana; otuda dolazi to da oni više nisu istinski racionalni, iako im se čini da jesu (vidi br. 1914,1944); i otud se naziaju *mrtvim ljudima*, iako oni sami veruju da su više živi od drugih (vidi br. 61,290); a ovo je posledica toga što su im vrata neba zatvorena. Da su im zatvorena, pokazuje se jasno u drugom životu; a tako isto, u drugu ruku, da su vrata neba otvorena onima koji su u dobru i istini. Što se, posebno, tiče *vrata neprijtelja*, o kojima se govori u ovome stihu, ova su vrata kod čoveka u njegovom prirodnom umu, i kad je on potpuno prirodni čovek, ili nepreporođen,

tada zla i obamna stoje na vratima ili, što je isto, zli geniji i duhovi utiču s požudama za zlom i ubedenjima u obmane (vidi br. 687, 697, 1692); ali kad čovek postane duhovan ili preporođen, tada zla i obmane ili, što je isto, zli geniji i duhovi, odagone se od tih vrata, ili iz toga uma, a kada su odagnani, tada dobra i istine uzimju njihovo mesto, što je označeno ovim rečima, *Sjeme tvoje naslijediće vrata neprijatelja tvojih*. To se događa ko svakoga čoveka koji se preporuča; tako isto u drugom životu s onima koji dolaze u Gospodovo carstvo; to se događa u opšte i s onima koji su u crkvi, koja se sastoji od mnogih. To je pretstavljeno sinovima izrailjevim koji izgone Neznabošce iz zemlja Hananske, i ovo se u doslovnom smislu označava ovim rečima, *Tvoje će sjeme naslijediti vrata neprijatelja tvojih*, dok se u unutrašnjem smislu označava ono što je gore rečeno. Otuda je bilo uobučajeno u drevna vremena da se koristi ovaj izraz kada su se blagosiljani oni koji su trebali da uđu u brak, kao što je vidljivo iz blagoslova koji je Laban izgovorio nad svojom sestrom Rebekom kada se verila za Isaka: Sestro naša, da se namnožiš na tisuće tisuća, i *sjeme tvoje da naslijedi vrata svojih neprijatelja* (Postanje XXIV.60). Da su ovakve stvari u Reči označene *vratima neprijatelja* ili onih koji te mrze, može se videt iz sledećih odlomaka: - kod Isaije: A tvoj ću korjen umoriti glađu, a ostatak tvoj on će pobiti. Radujte se , o *vrata*, viči, grade, rastopila si se sva zemljo Filistejska, jer sa sjevera ide dim (XIV.30,31): *umoriti korjen glađu* u pobiti ostatak, znači oduzeti dobra i istine koje je Gospod sačuvao (pohranio) iznutra; ostatak označava dobra i istine, vidi br. 468,530,560-562,661,798,1050,1738,1906,2284; vrata označavaju taj um ili, što je isto, dobra i istine u njemu, vidi br. 402,2268,2450,2451,2712 Filistija označava poznavanje vere ili, što je isto, one koji su u znanjima, ali ne i u dobrima vere, vidi br. 1197,1198; *dim sa severa* označava onu obmanu iz pakla; dim označava obmanu od zla, vidi br. 1861. Opet: Razbiće se pusti grad, zatvorene će biti sve kuće da niko ne ulazi. Tužnjava će biti po ulicama radi vina; proći će svako veselje, otići će radost zemaljska. Pustoš će ostati u gradu, i *vrata* će se razvaliti (XXIV.10-13): pusti grad koji će biti razbijen znači ljudski um, koji je lišen istine; zatvoriti sve kuće označava da nema dobra; da kuća označava dobro, može se videti, br. 2233,2234; tužnjava zbog vina na ulicama označava stanje obmane, a tužnjava se odnosi na obmanu, br. 2240: da vino označava istinu, zbog koje je bila *tužnjava jer nema vina*, br. 1071,1798; da su ulice ono

što vodi istinama, br. 2336, a milina koje nema, odnosi se na istinu, a radost koja je nestala, na dobro; otuda se vidi šta je označeno ostatkom grada koji je razbijen, i *vrata koja su razvaljena*; kaže se da su vrata razvaljena kad vladaju samo zla i obmane. Kod Jeremije: Putovi Sionski tuže, jer niko ne ide na praznik; sva su *vrata njegova pusta*, svećenici njegovi uzdišu, djevojke su njegove žalosne, i sam je jadan. *Protivnici njegovi* postaše glava, *neprijateljima* je njegovima dobro, jer ga Jehova ucijeli za mnoštvo bezakonja njegova, djeca njegova idu u ropstvo pred *neprijateljem* (Plač I.4,5); putovi Siona koji tuže označavaju da nije više bilo istina od dobra; putovi označavaju istine, vidi gore br. 189,627,2333; *sva vrata da su pusta* označava da su svi prolazi bili zaposednuti obmanama; protivnici koji postaše glava, označavaju da zla vladaju. Opet: Jehova naumi da raskopa zid kćeri Sionske; rasteže uže, i ne odvrati ruke svoje da ne zatre, i ojadi opkop i zid, izemogoše skupa. Utonuše u zemlju vrata njezina, i potr prijevornice njezine; razvaljuju usta na te svi neprijatelji tvoji, zvižde i škrguću zubima, govoreći: proždrijesmo; ovo je doista dan koji čekasmo, dočekasmo, vidjesmo (Plač II.8,9,16). Vrata koja su utonula u zemlju znači da je prirodni um bio zaposednut zlima i obmanama; njeni carevi i knezovi među narodima (rasuti) označavaju da su istine utonule u zla; da car označava istinu u opšte, može se videti, br. 1672,1728,2015,2069; da knezovi označavaju glavne istine, br. 1482,2089; da narodi označavaju zla, br. 1259,1260,1849,1868,2588. Kod Mojsija: Podignuće Jehova na tebe narod iz daleka, s kraja zemlje, koji će opustiti sva tvoja vrata (u Daničićevom prevodu: koji će doletjeti kao orao)(Zak. Pon. XXVIII.49,52,53). Ovo je jedna od kletvi koje je Mojsije pretskazao narodu, ako ne budu ustrajali u uredama i zakonima; a narod iz daleka, sa kraja zemlje, u unutrašnjem smislu označava zla i obmane, ili one koji su u zlima i obmanama; opustjela vrata označavaju da će svi prolazi za dobro i istinu biti zatvoreni. Kod Nahuma: Eto, narod su ti žene usred tebe; neprijateljima će tvojim biti širom *otvorena vrata* od zemlje tvoje, oganj će proždrijeti *prijevornice* tvoje. Nahvataj sebi vode za opsadu, utvrdi ograde svoje; uđi u kao i ugazi u blato, opravi peć i opeke (III.13,14); vrata zemlje koja su otvorena neprijatelju označava da zla uzimju meso gde dobra treba da budu. U knjizi o Sudijama: Nesta putova, i koji idahu stazama idahu krivijem putovima. Nesta sela u Izrailju, nesta ih, dokle ne nastah ja, Debora, dokle ne nastah majka Izrailju. On izabra nove bogove, tada

rat bijaše na vratima; viđaše li se štiti i koplje među četrdeset tisuća u Izrailju? (V.6-8): proroštvo Deborino i Barakovo; *rat bijaše na vratima*, znači da su dobra i istine bili napadnuti. Kod Davida: O meni razgovaraju sjedeći na *vratima*, pijući vino pjevaju me (LXIX.12); oni koji sede na vratima označavaju zla i obmane; oni tako isto označavaju paklene (duhove). Kod Jezikilja: U utvari Božijoj, odveden bih na *vrata unutrašnja koja gledaju na sjever*, gdje stajaše idol od revnosti, koji draži na revnost. Potom mi reče; sine čovječiji, vidiš li što ti rade? Da otidem daleko od svetinje svoje? Ali još ćeš ti vidjeti većijeh gadova (VIII.3,6,14,15); *vrata unutrašnja koja gledaju na sjever* označavaju mesto gde su bile unutrašnje obmane; *vrata na domu Jehovinom prema severu* označavaju mesto gde su bila unutrašnja zla; postoje unutrašnje obmane i zla, i postoji unutrašnja sfera u kojoj su takvi duhovi i geniji, vidi gore, br. 2121-2124. Kod Davida: Što su strijele u ruci jakome, to su sinovi mladi. Blago čovjeku koji je njima napunio tul svoj! Ne će se osramotiti kad se stanu razgovarati s *neprijateljima na vratima* (Psalam CXXVII.3-5); razgovarati s *neprijateljima na vratima* znači ne bojati se zala i obmana, tako i nemati straha od pakla. Kod Isaije: U ono će vrijeme Jehova biti slavna kruna i dičan vijenac ostatku naroda svojega. I duh suda onome ko sjedi da sudi, i sila onima koji uzbijaju boj do vrata. Ali se i oni zanose od vina, i posrcu od silovita pića (XXVIII. 5-7). Opet: jer nasilnika ne će biti, i nestaće podsmjevača, i istrijebiće se svi koji gledaju da čine bezakonje. Koji okrivljuju čovjeka za riječ, i među zamku onome koji *kara na vratima*, i obaraju pravednoga lažju (XXIX.20,21). Opet: Elam uze tul, s kolima ljudi i konjicima, i Cir istače štit i krasne doline tvoje napuniše se kola, i konjici se *namjestiše pred vratima* (XXII.6-8). Kod Jeremije: Juda tuži, i vrata su mu žalosna, leže na zemlji u crno zaviti; vika iz Jerusalima podiže se. Najveći među njima šalju najmanje po vodu; došavši na studence, ne nađoše vode (XIV.2,3). Opet: Staraca nema više na vratima, i mladića na pjevanju (Plač V.14). Iz ovih se odlomaka može videti što je oznaeno *vratima neprijatelja*, naime, pakao, ili pakleni duhovi, koji neprestano napadaju dobra i istine, a koje se nalaze u čovekovom prirodnom umu; ali kad je čovek takav da prihvata dobra i istine, a tako i anđele, tada Gospod odagoni paklene duhove iz toga mesta, a kad su odagnani, tad su otvorena vrata neba, to jest samo nebo. Ova vrata se pominju u Reči na raznim mestima, kao u sledećim odlomcima. – kod Isaije: Tada će se pjevati ova pjesma

u zemlji Judinoj: imasmo *tvrd grad*; zidovi su i opkop spasenje. Otvorite vrata da uđe narod pravedni, koji drži vjeru (XXVI.1,2). Opet: Ovako govori Jehova pomazaniku svojemu Cirum kojega držim za desnicu da oborim pred njim narode i careve raspašem, da se otvaraju vrata pred njim, i da ne budu vrata zatvorena (XLV.1,2). Opet: I tuđini će sazidati zidove tvoje i carevi njihovi služiće ti. I tvoja će *vrata biti svagda otvorena*, i ne će se zatvratiti ni danju ni noću. Neće se čuti više nasilje u tvojoj zemlji ni pustošenje na međama tvojim; nego ćeš zvati zidove svoje spasenjem i *vrata tvoja* hvalom (LX.10,11,18). Opet: Prođite kroz vrata, pripravite put narodu; poravnite put, uklonite kamenje, podignite zastavu narodu. Evo, Gospod oglasi do krajeva zemaljskih: recite kćeri Sionskoj, evo, spasitelj tvoj ide, evo, plata je njegova kod njega, i djelo njegovo pred njim (LXII.10-12). Kod Miheja: Pred njima će ići koji razbija; oni će razbiti i proći kroz vrfata, i izaći će; i car će njihov ići pred njima, i Jehova će biti pred njima (II.13). Kod Davida: Vrata! Uzvisite vrhove svoje, uzvisite vrata vječna! Ide car slave. Ko je taj car slave? Jehova krjepak i silan, Jehova silan u boju. Ko je taj car slave? Jehova nad vojskama; on je car slave (XXIV.7-10). Opet: Slavi, Jerusalime, Jehovu, hvali Boga svojega, Sione! jer on *utvrđuje prijevornice vrata tvojih*, blagosilja sinove tvoje u tebi (Psalam CXLVII.12,13). Iz ovih se odlomaka vidi da su vrata neba tamo gde su anđeli kod čoveka, to jest, gde se uliva uticaj dobra i istine od Gospoda; i tako vidimo da postoje dvojna vrata, kao što je rečeno. O ovim dvojim vratima Gospod ovako kaže kod Mateje: Uđite na uska vrata, jer su široka vrata koja koja vode u propast, a uska ona koja vode u život, i malo ih je koji ih nalaze (VII.13,14; Luka XIII.23,24). Osim toga, kod Jezikilja se mnogo govori o vratima Novog Jerusalima i vratima Novoga Hrama, a i kod Jovana u Otkrovenju; ovim vratima se misli samo na ulaz u nebo. O ovim vratima, vidi Jezikilj XL.6-49; XLIII.13,21,25; XXII.14; Isaija LIV.11,2. Otuda se Jerusalem naziva *vrata naroda* kod Miheja I.9; Obadija stih 13.

2852. Stih 18. *I blagosloviće se u sjemenu tvojemu svi narodi na zemlji, kad si poslušao glas moj. I blagosloviće se u sjemenu tvojemu svi narodi na zemlji, označava spasenje svih ovih koji su u dobru, kad si poslušao glas Moj, označava kroz sjeninjenje Njegove Ljudske Suštine sa Njegovom Božanskom Suštinom.*

2853. I blagosloviće se u sjemenu tvojemu svi narodi na zemlji: da ovo označava spasenje svih onih koji su u dobru, vidi se iz značenja *biti blagosloven*, koje znači biti obogaćen nebeskim i duhovnim dobrom (vidi br. 981,1096.1420.1422); i pošto su ovi oni koji treba da budu spaseni, to biti blagosloven znači biti spasen; (da blagosloviti ima široko značenje, to je poznato); iz značenja *semena*, koje znači veru od ljubavi ka bližnjemu, vidi br. 1025,1447,1610; i iz toga što *narodi na zemlji* označavaju one koji su u dobru, vidi br. 1159,1258-1260,1416,1849. Osim toga, ovde je u ovim rečima sakrivena ova tajna, da se *kroz crkvu*, koja je zemlja, *spasavaju i oni koji su izvan crkve*, jer *seme*, kao što je rečeno, označava veru od ljubavi ka bližnjemu; jer samo su u veri od ljubavi ka bližnjemu oni koji su unutar crkve, jer vera od ljubavi ka bližnjemu je istina nauka koji se pridodaje dobru života. Jer slučaj je ovakav: - Gospodovo carstvo na zemlji sastoji se od svih koji su u dobru koji, iako razasuti po celom svetu, čine jedno, i kao članovi čine jedno telo. Takvo je Gospodovo carstvo u nebima; tamo sveukupno nebo liči jednom čoveku, pa se ono stoga i naziva Velikim Čovekom (Maximus Homo) (vidi br. 684,1276); i što je zadivljujuće, i do sada nepoznato, svi delovi ljudskog tela saobrazni su društvima u nebu; pa se stoga ponekad kaže da neka društva pripadaju oblasti glave, neka oblasti oka, druga oblasti grudi, i tako dalje. O ovoj saobraznosti (korespondenciji) biće govora, po Gospodovoj Božanskoj milosti, odvojeno. Slučaj je sličan sa Gospodovom crkvom na zemlji: crkva na zemlji je kao srce i pluća, a oni koji su izvan crkve odnose se na druge delove tela koji dobijaju život od srca i pluća; otuda se zna da bez crkve negde na zemlji ljudska rasa ne bi mogla opstati, to jest, ako nema srce i pluća (vidi br. 468,637,931,2054). Iz ovoga razloga, kad god se neka crkva završi, to jest, prestane da bude crkva jer u njoj nema ljubavi ka bližnjemu, jedna nova crkva se uvek, po Gospodovom Proviđenju, podiže; tako kada je Pradrevna Crkva, koja se zvala Čovek, nestala, Gospod je stvorio jednu novu, koja se zvala Noje, i koja je bila Drevna crkva koja je postojala posle potopa; a kada se ova izrodila i prestala da bude crkva, uspostavljena je reprezentativna Jevrejska i Izrailjska Crkva: a kada se ova potpuno ugasila, Gospod je došao na svet, i ustanovio jednu novu crkvu; a sve

ovo da bi postojala povezanost neba sa ljudskom rasom preko crkve. I to je označeno ovim rečima, *U sjemenu tvojemu blagosloviću sve narode na zemlji.*

2854. *Jer si poslušao glas Moj:* da ovo označava kroz sjedinjenje Gospodove Ljudske Suštine sa Njegovom Bpžanskom Suštinom, može se videti iz onoga što pre dešava, jer je ovo samo završetak. *Poslušati glas* označava da je On prošao kroz poslednji stepen iskušenja, i da je tako sjedinio Ljudsku Suštinu sa Božanskom Suštinom; Gospod je sjedinio Ljudsko Božanskom, i Božansko Ljudskom preko neprekidnih iskušenja i pobeda, vidi br. 1737,1813; i kroz ovo sjeninjavanje On je spasio ljudsku rasu, vidi br. 1676, 1990,2016,2025,2034; od ovoga dolazi svo spasenje ljudske rase. Po ustaljenom mišljenju, Otac je poslao Sina da podnese najteže muke, čak i smrt na krstu, i da je On, gldajući na Njegovu (Sinovu) patnju i zaslugu, postao milosrdan prema ljudskoj rasi; ali svako može da zna da Jehova ne postaje milostiv zato što gleda na Svoga Sina, jer On je sama milost; nego da je tajna Gospodovog dolaska u tome, što je sjedinio u Sebi Božansko s Ljudskim, i Ljudsko s Božanskim, a što se moglo postići samo preko najtežih muka u iskušenjima; i da je tako preko toga sjedinjenja dosegao ljudski rod, u kome nije više bilo nimalo nebeskog i duhovnog dobra, čak ni prirodnog dobra. Upravo ovo jedinstvo je to što spasava one koji su u veri od ljubavi ka bližnjemu; Gospod je taj koji je Milostiv.

2855. Stih 19. *Tada se Avram vrati momcima svojim, te se digoše i otidoše zajedno u Bersabeju; jer Avram življaše u Bersabeji. Tada se Avram vrati momcima svojim,* označava ponovo povezivanje sa prethodnim Racionalnim: *te se digoše,* označava viši stepen uzdizanja: *i otidoše zajedno u Bersabeju,* označava napredovanje u nauku o ljubavi ka bližnjemu i veri, koji je (nauk) Božanski, i kojemu se pridodaju ljudske racionalne stvari: jer *Avram življaše u Bersabeji,* označava da je Gospod taj nauk sam.

2856. *I Avram se vrati momcima svojim*: da ovo označava ponovo povezivanje sa pređašnjim Racionalnim, vidi se iz značenja *momaka*, koji označavaju prethodno ili čisto ljudsko Racionalno, koje je trebalo da služi Božanskom Racionalnom, o čemu vidi gore, br. 2782,2792; i iz značenja *vrati se njima*, što označava biti povezan, vidi gore, br. 2795. Da je Gospod odvojio od Sebe čisto ljudsko Racionalno, kad je podneo najteža iskušenja, vidi se iz objašnjenja stiha 5 u br. 2791-2793,2795; i da se posle iskušenja opet povezao s tim Racionalnim, vidi se iz onoga što je gore rečeno (br. 2795), i iz onoga što je rečeno u ovome stihu.

2857. *Te se digoše*: da ovo označava veći stepen uzdizanja, vidi se iz značenja *uzdići se* koje, kada se pomene u Reči, znači neko uzdizanje (vidi br. 3401); u ovom slučaju uzdizanje Racionalnog posle iskušenja; jer posle iskušenja Gospodovo Racionalno bi se uvek uzdizalo, što je slučaj i sa čovekom. Svako iskušenje, u kome čovek pobedi, uzdiže njegov um i ono što pripada njegovom umu, jer ono potvrđuje dobra i istine, i dodaje nova dobra i istine, vidi br. 1692,1717,1740,2272.

2858. *I odoše zajedno u Bersabeju*: da ovo označava napredovanje u nauku ljubavi prema bližnjemu i veri, koji nauk je Božanski, i kojem (nauku) se pridodaju racionalne stvari, vidi se iz značaja Bersabeje, koja označava nauk ljubavi ka bližnjemu i veri, koji je Božanski, i kojemu se dodaju ljuske racionalne stvari, vidi br. 2614,2723; ljudske racionalne stvari označene su momcima, vidi br. 2782,2792,2856; i da je nauk kojemu se dodaju te stvari Božanski, to je označeno time što su išli zajedno s Avramom, vidi br. 2767.

2859. *I Avram življaše u Bersabeji*: da ovo označava da je Gospod sam taj nauk (doktrina), vidi se iz značenja življenja, iz reprezentacije Avrama, i iz značenja Bersabeje, o čemu se govorilo gore, a i iz onog što neposredno prethodi. Živeti u Bersabeji označava biti u nauku; ali kada se to kaže za Gospoda, onda to označava nauk; baš kao što živeti u nebu, a što se isto tako kaže za Gospoda,

označava ne samo da je On u nebu, nego da je On Sve neba, vidi br. 551,52. Da je Gospod Reč, poznato je; stoga je Gospod i nauk (vidi br. 2545, 2531); jer ceo nauk je iz Reči. Sve nauka u Reči je od Gospoda, i o Gospodu. U unutrašnjem smislu Reči samo se govori o Gospodu i Njegovom carstvu, kao što je bilo pokazano mnogo puta. Unutrašnji smisao osobito govori o Gospodovom Božanskom Ljudskom; a sve nauka u Reči u pogledu čoveka je da Ga se obožava i da Ga se voli.

2860. Stihovi 20-23. *Poslije toga javiše Avramu, govoreći: gle, i Melha rodi sinove bratu tvojemu Nahoru: Husa prvenca i Buza brata mu, i Kamuela oca Aramova, i Kazela i Azava i Feldasa i Jedlafa i Batuela. I Batuel rodi Rebeku. Osam ih rodi Melha Nahoru bratu Avramovu. I poslije toga javiše Avramu govoreći, označava stvari koje su se desile onima koji su unutar crkve: javiše Avramu govoreći, označava Gospodovo opažanje: gle, i Melha rodi sinove bratu tvome Nahoru, označava one izvan crkve koji su u bratstvu od dobra (po dobru): Husa prvenca, i Buza brata njegovog, i Kamuela oca Aramova, i Kazela i Azava i Feldasa i Jedlafa i Batuela, označavaju razne religioznosti, i njihove vrste bogoštovanja: i Batuel rodi Rebeku, označava od dobra osećanje istine: ovih osam rodi Melha Nahoru, bratu Avramovu, označava još jednu klasu onih koji se spasavaju.*

2861. *Poslije toga javiše (posle tih reči):* da ovo označava stvari koje si se desile s onima unutar crkve, vidi se iz značenja *posle tih reči (javiti)*, koje označavaju stvari; u izvornom jeziku, stvari se nazivaju rečima, pa stoga *posle tih stvari* označava posle onoga što se desilo. Predmet o kome se govori, od stiha 13 do 23, je spasenje duhovnih kroz Gospodovo Božansko Ljudsko, to jest, onih koji su u dobru unutar crkve; to su oni koji su u stanju da postanu istinski duhovni, jer imaju Reč, pa stoga i istine vere. Čovek postaje duhovan preko istina nauka povezanog s dobrom života; sve duhovno ima ovo poreklo. Ali pošto Neznabošci izvan crkve nemaju Reč, pa tako ni istine vere, oni nisu istinski duhovni sve dok žive na svetu, iako žive u dobru ljubavi ka bližnjem, sve dok se

ne pouče u istinama vere. A pošto većina Neznabožaca ne mogu da se pouče na svetu, to oni koji žive u uzajamnoj ljubavi i u poslušnosti, oni po Božanskom providenju primaju pouku u drugom životu, i tada lako primaju istine vere, i postaju duhovni. Takvo je stanje i sudbina Neznabožaca u drugom životu, vidi gore, br. 2589-2604. Pošto su u onome što prethodi bili razmatrani oni koji su unutar crkve, koji se spasaaju preko Gospodovog Božanskog Ljudskog, to se u stihovima koji slede pa do kraja, govori o onima izvan crkve koji se spasavaju, a koji su označeni onima koji su bili rođeni Nahoru, bratu Avramovom, od Milhe njegove žene i Reume njegove robinje; a ovo sledi i iz nizova. Onaj koji ne zna unutrašnji smisao Reči, pomislio bi da se ovde radi samo o rodoslovu Terine kuće, koji se daje zbog Rebeke koja je postala Isakova žena, a i zbog Batuela, čije su dve unuke, Lea i Rahela, posale Jakovljeve žene; ali, kao što je često gore rečeno, sva imena u Reči označavaju stvari (vidi br. 1224,1264,1876,1888); i kada one ne bi imale značenja, Reč ne bi bila Božanska nego svetska. Otuda se može videti da stvari koje slede, da se one odnose u nizovim na Gospodovu duhovnu crkvu, ali na onu koja je među Neznabošcima; a koja crkva je označena Nahorom, bratom Avramovim, koji su u bratstvu kroz dobro (po dobru), kao što sledi u br. 2863.

2862. I rekoše (javiše) Avramu, govoreći: da ovo označava Gospodovo opažanje, može se videti iz značenja javiti, što onačava misliti i razmišljati; i iz značenja gooriti, što označava opažati, kao što je česo pokazano gore. Gospodovo razmišljanje i opažanje, o kome se govori u uutrašnjem smislu Reči, može se izrazili samo u istorijskim kazivanjema sa eći i govoriti. Samo po sebi, razmišljanje i opažanje i jese neko unutrašnje ovorenje i kazivanje.

2863. *Gle, i Melha rodi sinove bratu tvojemu Nahoru:* da ovo označava one izvan crkve koji su u bratskim odnsima od dobra (po dobru), može se videti iz onoga što je rečeno o Melhi i Nahoru, br. 363,1369,1370; jer Tera je imao tri sina, Avrama, Nahora, i Harana, i oni su se svi klanjali drugim bogovima, vidi br. 1356. Melha je bila kći Harana, i postala je žena Nahoru, vidi br. 1369; a Haran je umro

pored Tere u Uru Haldejskom, vidi br. 1365-1368. Otuda se vidi šta je označeno Melhom i Nahorom, naime, Melhom istina kod onih koji su među Nezbabošcima, a Nahorom dobro. Da među Neznaboscima ima istina, vidi se po tome što je postojala inteligencija i mudrost kod nekadašnjih Neznabožaca, u tome da su priznavali jednoga Boga, i što su pisali o Njemu; oni su isto tako priznavali besmrtnost duše, i nesreću zla; pored toga, imali su u svome zakonu Deset zapovesti (Dekalog), naime, da se treba Bogu klanjati, da se roditelji moraju poštovati, da se ne sme ubijati, krasti, i preljubochiniti, i da ne treba žuditi za onim što pripada drugome; i nisu bili zadovoljni da ovakvi budu samo izvana, nego su hteli da budu takvi i iznutra. Isti je slučaj i danas: Neznabošci koji se odlikuju vrlinama, sa svih strana zemlje, ponekad govore bolje o takvim stvarima nego Hrišćani, i ne samo da govore, nego i žive prema tome. Ove i mnoge druge istine postoje među Neznabošcima, i one se povezuju s dobrom koje imaju od Gospoda, i kroz ovo povezivanje oni su u stanju da prime još istina, jer jedna istina priznaje drugu, i one lako žive zajedno (druže se); postoji povezivanje među istinama i postoji privlačnost među njima. Otuda to da oni koji su na svetu bili u dobru, lako primaju istine vere u drugom životu; kod njih se obmane ne povezuju sa dobrom, nego se samo primenjuju na dobro, ali na akav način da se mogu od njega odvojiti. Obmane koje se spoje, te ostaju, ali one koje se samo primenju, one se odvajaju; a one se odvajaju onda kada se nauče istine vere i kada se usvoje, jer svaka istina vere uklanja i odvaja neku obmanu, tako da na kraju čovek oseća odvratnost prema njoj, i odbacuje ju. Otuda se vidi jasno šta je označeno sinovima koje je Milha rodila Nahoru, bratu Avramovom, to jest, da oni označavaju one izvan crkve koji su braća po dobru (prim.prev. po dobru ali ne i po istini).

2864. Uza (Husa) prvenca, i Buza brata mu, i Kamuela oca Aramova, i Kazela i Azava i Feldasa i Jedlafa i Batuela: da ovi označavaju razne vrste religioznosti, može se videti iz toga što se imenima, kao što je gore rečeno, označavaju stvari. Stvari koje su označene ovim imenima su religioznosti i njihove vrste bogoštovanja, kao što je označeno imenima koja se javljaju u Postanju V. I XI.: ali šta označava svako ime, i svaki sin, ne može se lako reći, jer se oni samo

pominju; Hus i Buz pominju se kod Jeremije XXV.20,23, ali imeđu mnogo drugih imena; Hus se spominje i u Plaču IV.21; kod Jova I.1, a o njemu vidi Postanje X.23, br. 1233,1234.

2865. *I Batuel rodi Rebeku:* da ovo označava dobro od osećanja istine, može se videti iz reprezentacije Batuela i Rebeke, o kojima vidi poglavlje XXIV.

2866. *Osam ih rodi Rebeka Nahoru bratu Avramovu:* da se ovime označava još jedna klasa onih koji se spasavaju, vidi se iz značenja *osam*, kao i iz toga što se kaže *da je Melha rodila Nahoru bratu Avramovu*. Osmi dan je prvi dan sledeće sedmice, pa stoga *osam* označava nešto što je različito od onoga što je prethodilo (vidi br. 2944); u ovome slučaju, označava drugu klasu, pa se zbog ovoga značenja dodao broj *osam*. Da *Melha rodi Nahoru bratu Avramovu* označava one koji su izvan crkve ali koji su u bratskim odnosima (s onima unutar crkve) preko dobra (po dobru), bilo je pokazano gore, br. 2863,2865; stoga ovo, kao zaključak, označava isto, a isto tako označava da se i oni spasavaju.

2867. Stih 24. *A inoča njegova, po imenu Roma, rodi i ona Tabeja i Gahama i Tahasa i Maha. A inoča njegova, po imenu Roma,* označava Neznabošce koji su idolopoklonici a koji su u dobru: *ona rodi i Tabeja i Gahama i Tahasa i Maha,* označava njihove razne religioznosti; ovi sačinjavaju treću klasu duhovnih koji se spasavaju.

2868. *I inoča njegova, čije je ime Roma:* da ovo označava Neznabošce koji su idolopoklonici a koji su u dobru, može se videti iz onoga što se događa pre toga. Jer na prvome mestu su oni Neznabošci koji su označeni onima koje je rodila Nahoru njegova žena, a na drugome mestu su oni koji su rođeni od inoče. Oni koje mu je rodila žene, kao što je pokazano, bili su oni koji su izvan crkva ali u bratstvu po dobru, vidi br. 2863; A na drugome mestu su oni izvan crkve koji su

idolopoklonici ali su u dobru; na taj način ovi nisu od legitimne postelje kao prvi, ali se ipak smatraju legitimnim, jer su se u to vreme deca rođena od inoča usvajala kao da su legitimna, kao što se može videti po Jakovljevim sinovima koji su bili rođeni od Bale i Zelfe (Postanje XXX.4-12), od kojih su nastala plemena kao što su nastala i od onih koje mu je rodila Lija i Rahela, i tako da nie bilo razlike. Ali da je ipak bilo razlike, vidi se iz *Postanja* XXXIII.1,2,6,7. Robinja koje bi žena davala mužu radi rađanja dece, zvale su se inoče (konkubine), što se vidi po Bili, Rahelinoj robinji, koja se naziva Jakovljevom inočom (*Postanje* XXXV.22). U to vreme je bilo dopušteno da muževi rađaju decu s robinjama ili inočama, kako bi bili pretstavljeni (u unutrašnjem smislu?) i oni izvan crkve, a isto tako i oni unutar crkve koji su u nižem stepenu (po duhovnosti?). Njeno im Roma označava kakva je ona bila (vidi br. 1896,2009), u ovom slučaju (pretstavljala je) radost (egzultaciju), koja je pretstavljena Romom. O stanju i sudbini naroda koji su izvan crkve, vidi br. 593,932,1032,1059,1327,1328,1366,2049,2051,2284,2589-2604.

2869. *I ona rodi Tabeja i Gahama i Tahasa i Maha:* da ovo označava različite religioznosti i vrste bogoštovanja koje od njih potiču, i da oni sačinjavaju treću klasu duhovnih koji se spasavaju, može se videti iz onoga što je gore rečeno, br. 2864,2866,2868.

2869. *I ona rodi Tabeja i Gahama i Tahasa i Maha:* da ovo označava različite religioznosti i vrste bogoštovanja koje od njih potiču, i da oni sačinjavaju treću klasu duhovnih koji se spasavaju, može se videti iz onoga što je gore rečeno, br. 2864,2866,2868.

ČOVEKOVA SLOBODA

2870. Malo njih zna šta je sloboda, i šta je ne-sloboda. Sve što se vezano za ljubav i uživanje izgleda da je sloboda (prim. prev. kad nešto volimo i kad u nečemo uživamo, mislimo da smo u slobodi, o jest da smo slobodni); a ono što je suprotno, to nam izgleda da je ne-sloboda. Ono što dolazi od ljubavi prema sebi i svetu, i od njihovih požuda, čoveku izgleda kao sloboda, ali je to paklenska

sloboda; ali ono što dolazi od ljubavi ka Gospodu, i ljubavi prema bližnjem, pa stoga od ljubavi prema dobru i istini, to je sama sloboda, i nebeska sloboda.

2871. Paklenski duhovi ne znaju da postoji neka druga sloboda od one koja dolazi od ljubavi prema sebi i svetu, to jest, od požuda za vladanjem, progonima, i mržnji protivu svih koji im ne služe, za mučenjem svakoga, i za razaranjem svemira, ako bi mogli, sve radi sebe, kao i od požuda da oduzmu sve drugima i da sve smatraju kao da je njihovo. Kada su u ovim i sličnim stvarima, oni misle da su u slobodi (da su slobodni), jer su tada u svome uživanju. U takvoj slobodi je njihov život u toj meri da ako bi im se to oduzelo, ne bi im ostalo života ni koliko malom detetu; to mi je bilo pokazano i živim iskustvom. Jedan zao duh je bio ubeđen da se tekve stvari mogu oduzeti od njega i da tako može da uđe u nebo; a to znači da bi se njegov život mogao kao čudom pretvoriti u nebeski život. Zbog toga, te ljubavi, koje su bile požude, bile su mu oduzete, što se izvodi u drugom životu razdvajanjem, i tada je jasno izgledao kao malo dete mrdajući rukama, a koje se jedva micalo, a u isto vreme bio je u takvom stanju, da je nije mogao da misli ni kao malo dete, a nije mogao ni da govori ili zna bilo šta; ali mu se ubrzo vratilo njegovo uživanje, pa tako i sloboda. Otuda je bilo očito da je nemoguće bilo kome doći u nebo ako je taj stekao za sebe život ljubavi prema sebi i svetu, pa je stoga u slobodi koja dolazi od tih ljubavi; jer ako bi se taj život oduzeo takvoj osobi, ne bi mogla ni da nešto misli ni da nešto hoće. *(prim. prev. Drugim rečima, postoje dve slobode: ako smo u dobru, slobodni smo od zla, a ako smo u zlu, slobodni smo od dobra. Jedno je nebeska a drugo paklenska sloboda.)*

2872. A nebeska sloboda je ona koja je od Gospoda. U ovoj slobodi su svi anđeli koji su u nebima. To je, kao što smo rekli, sloboda ljubavi ka Gospodu u uzajamne ljubavi, i na taj način osećanje dobra i istine. Priroda ove slobode se vidi iz toga što svak ko je u njoj, taj prenosi (kominicira) svoje blaženstvo i svoju sreću drugima iz najdubljeg osećanja, i to samo po sebi je blaženstvo i sreća, da može da to prenosi: i pošto je sveukupno nebo takvo, posledica je to da je svaki

pojedni (anđeo) središte blaženih i srećnih stanja svih drugih, i da su svi ostali središta blaženih i srećnih stanja pojedinih (anđela): ovu komunikaciju Gospod čini mogućom, kroz zadivljujući uticaj u neshvatljivom obliku, a koji je oblik neba. Otuda se može videti šta je nebeska sloboda, i da ona dolazi samo od Gospoda.

2873. Koliko je nebeska sloboda, koja dolazi od osećanja dobra i istine, udaljena od paklenske slobode, koja dolazi od osećanja zla i obmane, može se videti po tome što ako oni (anđeli i dobri duhovi) samo pomisle o ovakvoj slobodi koja dolazi od osećanja zla i obmane, ili, što je isto, od požuda ljubavi prema sebi i svetu, njih istoga trena uhvati unutrašnji bol; a s druge strane, kada zli duhovi samo pomisle o slobodi koja je od osećanja dobra i istine, ili, što je isto, o uzajamnoj ljubavi, njih trenutno hvata mučnina; i što je divno, tako su suprotne ove slobode jedna drugoj, da je sloboda ljubavi prema sebi i svetu pakao dobrim duhovima; a s druge strane, sloboda ljubavi prema Gospodu i uzajamna ljubav je pakao zlim duhovima. Otuda se svi u drugom životu razlikuju prema slobodi ili, što je isto, u skladu s ljubavima i osećanjima, pa stoga i prema uživanjima njihovog života, što je isto što i prema njihovim životima; jer životi su ništa drugo nego uživanja, a ovi su ništa drugo nego osećanja, koja dolaze od ljubavi.

2874. Otuda se sada pokazuje šta je sloboda, naime, da se ona sastoji u tome da se misli i hoće od osećanja; i da kakvo je osećanje, takva je i sloboda; i da je jedna sloboda paklenska a druga nebeska; i da je paklenska sloboda iz pakla, a nebeska da je iz neba od Gospoda. Očito je i to da oni koji su u paklenkoj slobodi, da oni ne mogu ući u nebesku slobodu; to bi bilo kao da se ide iz pakla u nebo, osim da im se oduzme sve što pripada životu; isto tako, da niko ne može ući u nebesku slobodu osim preko obnove koja dolazi od Gospoda, i da se onda uvodi preko osećanja dobra i istine, to jest, preko dobra života u koji se usađuje istina nauka.

2875. Dobro života, ili osećanje dobra, uliva se od Gospoda unutrašnjim putem, o čemu čovek baš ništa ne zna; a istina nauka, ili vera, uliva se spoljašnjim putem, i unosi se u memoriju, odakle je Gospod izvodi u svoje vreme i svojim redom, da bi je povezao s osećanjem dobra; ovo se događa dok je čovek u slobodi, jer je čovekova sloboda, kao što je rečeno, od osećanja. Tako se vera seje i tako hvata korena. Sve što se čini u slobodi, sve je povezano, a ono što je urađeno pod prisilom, nije povezano, što se može videti iz toga što se ništa ne može ni na koji način povezati ako se ne može osetiti; osećanje je sami prijemnik; primiti nešto protivno osećanju je primiti nešto protivno životu. Otuda je očito da se istina nauka, ili vera, ne mogu primiti osim kroz osećanja; pa kakvo je osećanje, takvo je i primanje; samo osećanje istine i dobra je ono što prima istinu vere, jer se oni slažu; a pošto se slažu, oni se i povezuju.

2876. Niko se ne obnavlja (duhovno) osim u slobodi; stoga se sloboda nikada ne oduzima. To je večni zakon da svak mora da bude u slobodi (da bude slobodan) u pogledu svog unutrašnjeg (bića ili čoveka), to jest, u svojim osećanjima i mislima, da bi se osećanje dobra i istine moglo usaditi.

2877. Onoliko puta koliko Gospod uliva osećanje istine i osećanje dobra, što se radi bez čovekovog znanja, toliko puta on (čovek) upija istinu i dobro u slobodi, jer je to od osećanja; jer što god je od osećanja, to je, kao što smo rekli, slobodno, i tada se istina vere povezuje s dobrom ljubavi prema bližnjemu. Osim kad čovek ima slobodu da misli i hoće, samo tada Gospod može da usadi slobodu da se misli istina i hoće dobro; jer da bi se čovek obnovio (reformirao), on treba da misli istinu kao od sebe, i da čini dobro kao od sebe; a što je učinjeno kao od sebe, učinjeno je u slobodi (slobodno); da nije ovako, obnova ili preporod se ne bi mogli izvesti.

2878. Postoji bezbroj uzroka zbog kojih, ili radi kojih, čovek uči istinu, i hoće dobro; mnogi su od sveta, mnogi su od tela, pa ponekad se ovi ne uče radi neba

a još manje radi Gospoda. Stoga Gospod uvodi čoveka u istinu i dobro preko osećanja, i to jednog čoveka drugačije nego drugoga, svakoga prema njegovoj prirodi, urođenoj i stečenoj; i kako se neprekidno uvodi u istinu i dobro pomoću osećanja, i stoga uvek preko slobode, i na kraju (se uvodi) u osećanja duhovne istine i duhovnog dobra, to Gospod jedini zna ova vremena i ova stanja, i On jedini s njima raspolaže i nad njima vlada, prilagođavajući se geniju i životu svake osobe.

2879. Gospod utiče u (čoveka) s dobrom preko najdubljeg u čoveku, i tamo pripaja istinu (dobru); koren mora da bude u najdubljem; i ako čovek ne bi bio iznutra slobodan u pogledu svih osećanja i misli, on ne bi bilo spreman da u njemu dobro i istina uhvate koren.

2880. Ništa drugo se ne čini čoveku da je njegovo ili, što je isto, da je njegov proprium, osim ono što se uliva dok je on slobodan; razlog je to što je svo osećanje, koje je od ljubavi, da je to njegov istinski život; a postupati od osećanja (iz osećanja) je postupati od života, to jest, od sebe, i tako od onoga što je njegovo vlastito ili, što je isto, od sebe samoga, od propriuma. Da bi čovek primio nebeski proprium (nebesko ja), kao onaj što je kod anđela u nebu, on se drži u slobodi, i tako se uvodi kroz slobodu, kao što je gore rečeno. Svako zna da klanjati se Gospodu od slobode izgleda svakome da je to od sebe samoga, ili od propriuma; i da klanjati se pod prinudom, da to nije od sebe, nego od sile koja je izvana, ili od nekog drugog izvora, koji ga prisiljava da tako postupa; tako da je bogoštovanje u slobodi pravo bogoštovanje, ali da ono koje je pod prinudom, da to nije bogoštovanje.

2881. Ako bi se čovek mogao obnoviti pod prinudom, ne bi bilo nijednog čoveka u svemiru koji se ne bi spasao, jer ništa ne bi bilo lakše Gospodu nego da čoveka prinudi da Ga se plaši, da Mu se klanja, i da Ga kao voli, jer za to postoji bezbroj sredstava; ali pošto ništa što je pod prinudom, nije povezano, i tako nije

usvojeno, to ništa nije dalje od Gospoda nego da nekoga prisiljava. Sve dok je čovek u borbama, ili dok je deo vojujuće crkve, izgleda kao da Čovek prinuđava čoveka, te da čovek nema slobode, jer se on tada stalno bori protivu ljubavi ka sebi i svetu, i tako mu se čini da se bori protivu slobode u kojoj je rođen i u kojoj je odrastao; otuda ta prividnost. Ali u borbama u kojima pobeđuje, ta se sloboda ponovo pokazuje, i ona je jača kad čovek izađe iz borbi; pa ipak, sloboda nije od sebe, nego od Gospoda, iako izgleda kao da je njegova vlastita, vidi br. 1937,1947.

2882. Čovek posebno veruje da nema slobodu zbog toga što on zna da ne može, od sebe, da čini dobro i misli istinu. Ali neka ne veruje da je bilo ko ikada imao slobodu da misli i čini dobro od sebe, čak ni čovek, koji je po svom savršenstvu, bio nazvan slikom i prilikom Božijom. Jer sva sloboda da se misli istina i čini dobro uliva se od Gospoda; Gospod je dobro samo i istina sama, pa je, dakle, On njihov izvor. Svi anđeli su u takvoj slobodi, i to u samom opažanju da je tako; najviše unutrašnji anđeli opažaju koliko je od Gospoda, a koliko od njih samih; i onoliko koliko je (sloboda) od Gospoda, toliko su u sreći, a koliko je od njih samih, toliko nisu u sreći (srećni).

2883. Da bi, dakle, čovek mogo primiti nebeski proprium (nebesko ja), on treba da čini dobro od sebe, i da misli istinu od sebe, ali da ipak treba da zna i, kada se obnovi, da misli i veruje, da je svo dobro i sva istina od Gospoda, čak i njihov najmanji deo, i to zato što je tako; ali da je razlog zašto je čoveku dato da pretpostavlja da su dobro i istina od njega, je da bi (dobro i istina) postali kao da su njegovi.

2884. Ništa nije manje sloboda nego sloboda ljubavi prema sebi i svetu, i sloboda od njihovih požuda; to je potpuno ropstvo; ali se ipak naziva slobodom, baš zato što se tako nazivaju i ljubav, osećanje, i uživanje, bilo da se koriste u dobrom ili u lošem smislu.

2885. Istina o čovekovim osećanjima i mislima je ovo:- Niko, bilo da je čovek, duh, ili anđeo, ne može misliti od sebe, nego od drugih, niti ti drugi mogu misliti od sebe samih, nego opet od drugih, i tako dalje, tako svaki misli od onog Prvog živog, koji je Gospod. Ono što nije povezano, to ni ne postoji; zla i obmane su povezane s paklovima; od kojih dolazi misao i volja onih koji su u njima, kao i njihova ljubav, osećanje, i uživanjem, pa stoga i njihova sloboda. A dobra i istine su povezani s nebom, od kojega dolazi htenje i misao onih koji su u njima, a tako isto i njihova ljubav, osećanje, i uživanje, pa stoga i njihova sloboda. Otuda se može videti otkuda dolazi jedna sloboda, a otkuda druga. Da je ovakav slučaj, savršeno je poznato u drugom životu, ali u naše dane to je sasvim nepoznato u svetu.

2887. Kod čoveka su neprekidno i zli duhovi i anđeli; preko duhova on im vezu (komunikaciju) s paklovima, a preko anđela sa nebima. Kad bi se ovi duhovi i anđeli uklonili od njega, on bi istoga trena bio lišen i volje i misli, pa bi bio na taj način bez života. Ta je ovakav slučaj, može da izgleda kao paradoks, ali je sasvim istinito. Ali o duhovima (dobrim) i anđelima kod čoveka, mi ćemo, po Gospodooj Božanskoj milosti, govoriti na drugome mestu.

2888. Što se tiče života bilo koga, čoveka, duha, ili anđela, on se uliva samo od Gospoda, Koji je život sam, i koji se širi po sveukupnom nebu, pa čak i kroz pakao, te na taj način i u svakog pojedinca, i to neuporedivim redom i nizom. Ali se taj život prima kod svakoga prema njegovoj prirodi: dobro i istina se prima od dobrih kao dobro i istina; dok dobro i istina se primaju kod zlih kao zlo i obmana, a tako isto se i menjaju u zlo i obmanu u njima. Ovo se može uporediti sa svetlom sunca, koje se širi po svim predmetima na zemlji, ali se prima prema prirodi svakoga objekta, pretvrajući se u lepe oblike, i u ružne boje u ružnim oblicima. To je jedna tajna na svetu, ali u drugom svetu ništa nije bolje ponato od toga. Da bih sam saznao da postoji takav uticaj (influks), dato mi je da

razgovaram sa duhovima i anđelikma koji su kod mene, a tako isto da osetim i opažam uticaj (infleks), i to tako često, da o tome ne sumnjam nimalo. Znam, međutim, da će mnogi bii zvedeni svojom obmanom da veruju da imaju volju sami od sebe, a nema išta što je manje istinito (od toga).

2889. Zli duhovi ne mogu nikako da shvate da ne žive od sebe samih, i da su oni samo organ života, a još manje da nema života koji ne dolazi od dobra i istine, a najmanje od svega, da ne počinju da žive sve dok požude za zlom i ubeđenja u obmane, u kojima su, ne iščeznu. Veruju, da kad bi bili lišeni onih požuda, u njima ne bi ostalo života; dok je stvarna činjenica da oni tek onda počinju da žive kada izgube požude za zlom u ubeđenja u obmane, i da pre toga ne mogu da prime Gospoda, zajedno s dobrom i istinom, od kojih se život sastoji; i da se tada inteligencija i mudrost, a to je istinski život, ulivaju, i da se posle povećavaju, i to zajedno s uživanjem, blaženstvom, i srećom, i sa velikom radošću, i to sa neizrecivim varijacijama kroz večnost.

2890. Zli duhovi, koji su kod čoveka, i preko kojih on održava vezu s paklom, gledaju na čoveka kao da je njihov rob, jer oni ulivaju u njega svoje požude i ubeđenja, pa ga tako vode gde hoće: dok anđeli, kroz koje čovek ima vezu s nebom, smatraju čoveka bratom, i ulivaju u njega osećanja dobra i istine, i tako ga vode prema slobodi, ne gde oni hoće, nego gde se to sviđa Gospodu. Otuda se može videti šta je priroda jedna a šta druge slobode, i da je biti vođen od đavola robovanje, a da biti vođen od Gospda sloboda.

2891. Duhovi koji tek stignu, muče se mnogo oko toga da shvate da niko ne može činiti dobro od sebe, ni misliti istinu od sebe, nego samo od Gospoda, zamišljajući da bi u tome slučaju bili kao nemoćne mašine, i ako je tako, da treba da puste da im glave vise, i da dopuste da se na njih deluje. Ali im se kaže da oni treba na svaki način da misle, hoće, i čine dobro od sebe samih, i da inače ne mogu primiti nebeski proprium i nebesku slobodu, ali da treba da priznaju da

dobro i istina nisu od njih, nego od Gospoda; i njih se pouči da su svi anđeli u takvom priznavanju, i čak i u opažanju da je tako; a da što jasnije opažaju da ih Gospod vodi, i da su tako u Gospodu, to su više u slobodi.

2892. Onaj koji živi u dobru, i koji veruje da Gospod upravlja svemirom, i da samo od Njega dolaze svo dobro ljubavi i milosrđa, i sva istina vere, i da od Njega dolazi sam život, i da stoga mi od Njega živimo, krećemo se, i imamo svoje biće, takav čovek je u takvom stanju da mu se može dati kao dar nebeska sloboda, a s njom i mir; jer se on tada pouzdaje samo u Gospoda, i ne brine se za druge stvari, i veruje da sve vodi njegovom dobru, blaženstvu, i sreći u večnosti. Ali onaj ko veruje da on upravlja sobom, taj je u neprekidnom nemiru, kada ga nose požude sa sobom, i u brizi je oko onoga što dolazi, pa tako i u mnogim bojaznima; i pošto tako veruje, požude zla i ubedejenja obmana prijanjaju uz njega.

2893. Dobri duhovi se jako čude da čovek crkve danas ne veruje da sva zla i obmane kod njega dolaze od pakla, a da se sva dobra i istine ulivaju od Gospoda, iako on to zna iz Reči, kao i iz nauka vere; a svak kaže, kad je učinio neko veliko zlo, da je dozvolio da ga đavo vodi, a kad je učinio neko dobro, da je dozvolio da ga Gospod vodi.

KRAJ TREĆEG TOMA